శ్రీరస్తు

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రన్థమాలా

అష్టమ ప్రసూనమ్

శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా

పూర్వాచార్యవర్యైస్సఙ్గ్రథితా

ఇయమ్

పణ్డితప్రకాణ్డైః పరిష్కృతా

గ్రన్థమాలా సమ్పాదకః

శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్ భిషగ్రాజ

దీవి వేంకట నరసింహాచార్యః

నల్లూరు

1953

ఏతన్మూల్యమ్ రు 6–0–0

శ్రీ విఖనసాచార్యులవారు

కీ॥ శే॥ శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్

దేవయజనం వేంకట రామాచార్యులుగారు

ఇజ్యాశీలః ప్రాదమ్ముజేషు సతతం యత్సూక్తి లక్ష్మీ స్థితా
యత్సాన్వస్తే ననృతు ర్నిరఙ్కుశతయా భృగ్వాది మున్యాశయాః
యద్వ్యాసజ్ఞ సుధాఝరేణవవృధే శ్రుత్యాగమ స్వర్ద్రుమ
స్తస్మై వేఙ్కటరామ దేశికవరేణ్యాద్ధార్యియ భూయో నమః॥
తుభ్యం నమోఽస్తు నిగమాగమ రూప నిత్య
మిత్యేవ యం సమభివీక్ష్య వదన్తి ధీరాః
తం భావయామి మనసా క్రియయా వచోభిః
శ్రీవేఙ్కటోపపద రామసుధీ సుధాంశుమ్॥

శ్రీరస్తు

ముద్రాపక ప్రశస్తిః

జయతుజయతు భారద్వాజ గోత్రా వతంసో
జయతుజయతు శ్రీమ ద్వైద వేదాఙ్గ విజ్ఞః
జయతుజయతు శశ్వ ద్భూసుర స్త్రాయమానో
జయతుజయతు శేషాచార్య వర్యో మహాత్మా॥

రసనా యస్య వాగ్దేవ్యాః క్రీడారఙ్గాయతే హి తమ్
శేషార్య మార్యవర్యాణాం చూడామణి ముపాస్మహే॥

ఏకాననా మ్బురుహ సమ్భవమేవనూనం
విద్వద్వరాః ప్రతికలం యముదీరయన్తి
తస్మై నమః పరమ భాగవతో త్తమాయ
శేషాభిధాన బుధమణ్డల మణ్డనాయ॥

వైఖానసాగమోద్యాన పికరాజస్య తే సతః
శేషాచార్య వరేణ్యస్య త్రయః పుత్రా శ్చకాసతి॥

తేత్రయః పరమోదార్య సంపన్నాః పితృ సన్నిభాః
విద్యా వినయ దాక్షిణ్యా సౌశీల్యా ద్యఖిలై ర్గుణైః॥

శ్రీరామాఖ్య బుధో త్తమః ప్రథమజ స్తేషాం నృసింహాభిధో
ద్వైతీయీక తనూభవ స్త్వవరజ శ్శ్రీమాన్ హనూమ త్సుధీః
పిత్రాజ్ఞా పరిపాలనే స్థిరధియ శ్శ్రద్ధాళవో నైగమా
ధారాచార పరమ్పరాసు సతతం రాజన్తి తే భ్రాతరః॥

తద్భ్రాతరః ప్రతిష్ఠానుక్రమణీ గ్రన్థ ముద్రణే
శ్రీమ ద్వేఙ్కటరామార్య ప్రేరితా స్సకుతూహలాః

స్వపితు స్స్మారకార్థాయ రూపికాణాం చతుశ్శతమ్
దదు రాచార్య పాదార విన్దార్పణ ధియాధునా॥

ఏతేభ్య స్సకటుంబేభ్యో భ్రాతృభ్య స్త్వవనీతలే
చిరాయుర్ధనధాన్యాభి వృద్ధిం క్షేమపరంపరామ్॥

విజయం సర్వతశ్చాన్యా స్సంపద స్సకలా అపి
దద్యా చ్ఛ్రీశేష శైలేన్ద్ర శ్శరణాగత వత్సలః॥

ముద్రాపక పితృపాదానామనుస్మృతిః

అబ్దే శ్రీచిత్రభానా వదితిసమభిధే భే చతుర్థ్యాం వళక్షే
పక్షే జ్యేష్ఠేఽర్కివారే శుభదృగనుగతే లగ్నకే కుమ్భసంజ్ఞే
జాతం నారాయణాఖ్యాన్వయ మధుజలధేః పూర్ణచన్ద్రం బుధేన్ద్రం
వన్దే శేషార్య మార్యాభరణ మహరహం మామకాభీష్టసిద్ధ్యై॥

బాణా మరాధ్వ వసు వార్ధిజ సూచితే ఽబ్దే (౧౮౧౫)
శ్రీశాలివాహన శకే భవ మాఘమజ్ఞమ్
శ్రీరామ దేశిక తపఃఫల నైజరూపం
శేషార్య మార్యజన వల్లభ మాశ్రయామః॥

స్వభానువత్సరే మార్గశీర్షే మాసే బుధాధిపే
వారే దశమ్యాం కృష్ణేతు పక్షే శ్రీనాథసన్నిధిమ్॥
యః ప్రాప తం మహాత్మానం శ్రీవైఖానస భూషణమ్
శేషాచార్యవరం వన్దే సర్వ శాస్త్రార్థ పారగమ్॥

అబ్దే శరాంగ గిరి శీతకరా నుమేయే (౧౮౬౫)
శ్రీశాలివాహన శకే ధనుషి స్థితేఽర్కే
శేషాభిధాన బుధమౌళి మణిః ప్రహృష్టః
పద్మాపతేః పదపయోజ యుగం జగామ॥

కీ॥ శే॥ శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్

నారాయణం శేషాచార్యులుగారు

ఉల్లిపాలెం

వీరి జ్ఞాపకార్థముగ వీరి కుమారులు ఆయుష్మాన్ శ్రీరామా చార్యులు, నరసింహాచార్యులు, హనుమాచార్యులుగారలు గ్రంథమాలకు రూ 400—0—0 ల నొసంగిరి.

శ్రీ॥ ఉ॥ వే॥ ప్ర॥ శ్రీమాన్

వేదాన్తం రాజగోపాలాచార్యులుగారు

పోరంకి

గ్రంథమాలకు రూ 116 ల నొసంగిరి.

శ్రీమద్విఖనసే నమః

శ్లో॥ సుత్రామకలాచల మధ్యభంగాం
కూలంకషాలోల మహత్తరంగాం
సందర్శనప్రాక్తన ముక్తిసంగాం
శ్రీకృష్ణవేణీం ప్రణమామి గంగాం॥

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణవేణీ సరితస్త్వుదీచ్యా
సుత్రామకీలాచల పూర్వభాగే
పోరంకి నామోపపురంచకాస్తే
శ్రీపార్థవాడాభిద రాజధాన్యాః॥

శ్లో॥ తస్మిన్గ్రామే నిగమవిదుషాం గ్రామణి కృష్ణమార్య
గోపాలస్యాఽరుణసుచరణారాధనే బద్ధదీక్షః
భారద్వాజీం సరసిజముఖీం రంగమాంబాం గృహీత్వా
లేభ గార్హస్త్యమపి సుఖదం గౌతమాంబోధి చంద్రః॥

శ్లో॥ తస్యపుత్రద్వయే జ్యేష్ఠో రాజగోపాల ధీమణిః
దానే విజితగోభూజ తారణిర్మణిరగ్రణిః॥

శ్లో॥ ద్వితీయశ్శ్రీనివాసార్యోఽద్వితీయ శ్రీనివాసవత్
దివ్యాగమ యజుర్వేద పారగః పండితోత్తమః

శ్లో॥ శ్రీరాజగోపాల సుధీమణిర్ముదా
జగ్రాహకస్యాం భృగువంశసంభవాం
శ్రీమంగతాయాహ్వయ సుందరాంగీం
క్షమోపమాంతాం సతతంక్షమాయాం॥

శ్లో॥ తయోరభూ జ్యేష్ఠసుతస్తు రాధా
కృష్ణాహ్వయో౽మ్నాయ విదాంవరిష్ఠః
శ్రీరంగనాథ స్తనయోద్వితీయః
సాహిత్యవిద్యా నిపుణో ప్రవీణః॥

శ్లో॥ యష్టాదశాధికశతం దదౌముద్రాపణేసుధీః
పుత్రద్వయాన్వితం రాజగోపాలం పాతు శ్రీపతిః॥

శ్లో॥ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాం సుముద్రాపయితుం ధనం
యేదదుః పరమాత్మా తాన్పాయాదాగర్భవైష్ణవాన్॥

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ముత్తేవి అనన్త పద్మనాభాచార్యః
విజయవాడ

శ్రీ విఖనసే నమః

గ్రన్థపరిచయః

జయత్యాత్రేశ్వరోన్నిద్రధ్యాన సౌధ ప్రియాతిథిః
శ్రీమత్పత్రపురీవాస శ్రీరామస్సీతయా గృహీ ॥

విదితమిదం విపశ్చితాం శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రవిధి మను సృత్య దక్షిణాపథే సర్వత్ర భగవన్మన్దిరాణి నిర్మాయ తత్ర భగవతో మహాపురుషస్య శ్రీభూమి సహాయస్య పరిషత్పరివార పరివృతస్య నారాయణస్య నిత్యార్చనాదికమనాదికాలాదవిచ్ఛిన్నం ప్రవర్త్యత ఇతి, ఏతావతా కాలేన నిరవకాశతయా బహవో భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రన్థాః తత్ర తత్ర యాజ్ఞికప్రవరాణాం సద్మసు నిగూఢా అవర్తన్త. అద్య తు ప్రాజ్యప్రచారసౌకర్యకారిసాధనసామగ్రీసనాథేకాలే, తాదృశ గ్రన్థాః ముద్రాపణేన ప్రాకాశ్యం నీయన్తే. అస్మింశ్చ పవిత్ర పవిత్రే కార్యే బహవస్సాధవో బద్ధశ్రద్ధా మహాన్తమిమం భారం నిర్వహన్తి. యథా, ఏకత్ర శ్రీవైఖానసగ్రన్థమాలాధికారిణః (ఈగావారిపాళెం), అన్యత్ర శ్రీవేఙ్కటేశ్వరప్రాచ్యపరిశోధనాలయాధ్యక్షాః (తిరుపతి), ఇతరత్ర స్యానన్దూరపురసంస్థానాధికారిణః (తిరువాన్కూరు), పరత్ర రాయల్ ఏష్యాటిక్ సొసైటీ సంస్థాధ్యక్షాః (కలకత్తా) కుత్రచిత్, శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రగ్రన్థమాలాధిపాః (నల్లూరు), క్వచిత్ శ్రీవిఖనస గ్రన్థమాలా నిర్వాహకాః (యడ్లపల్లి), తథా అన్యేచ మహాన్తః బహూన్ గ్రన్థాన్ ముద్రయాం చక్రుః. బహూనా మన్యేషాం కోశానా మప్రకటితానాం ముద్రాపణ మథాప్యవశిష్యతే. తేష్వన్యతమోఽయం భగవత్ప్రతిష్ఠానుక్రమణికానామా గ్రన్థః. అస్య గ్రన్థస్య ముద్రాపణే కృతో యత్నః ప్రాయ స్సాధితఏవ. అపారేఽస్మిన్ శాస్త్రసాగరే దేశభేదేన తత్ర తత్ర యాజ్ఞికాః స్వస్వసంప్రదాయ ప్రాప్తమాచారమనురుధ్య నిబన్ధనగ్రన్థాన్ బహుశో నిర్మమిరే. తే గ్రన్థాః ప్రాయశః భిన్నపాఠక్రమాశ్చ దృశ్యన్తే. అతః సర్వేషా మైకరూప్యసంపాదనమసుకరం సంపద్యతే. అథాపి భిన్నపాఠ క్రమాణాం తేషాం యథా విరోధో న భవేత్తథా సమీకృత్య యథాశక్తి సంస్కృత్య తత్రత్యః పాఠస్సాధితః.

భగవతా విఖనసా స్వోపజ్ఞవేదాఙ్గకల్పసూత్రే చతుర్థప్రశ్నే నిత్యకర్మసు భగవదారాధనం భగవత్ప్రతిష్ఠాక్రమశ్చ వ్యక్తమభ్యధాయి. యథా, 'అథాగ్నౌ నిత్యహోమాన్తే విష్ణోర్నిత్యార్చా సర్వదేవార్చా భవతి అగ్నిర్వై దేవానామవమో విష్ణుః పరమస్తదన్తరేణ సర్వా అన్యా దేవతాః' ఇతి బ్రాహ్మణమ్ తస్మాద్గృహే పరమం విష్ణుం ప్రతిష్ఠాప్య సాయం ప్రాతర్హోమాన్తే ఽర్చయతి. షడఙ్గులాదహీనం తద్రూపం కల్పయిత్వా పూర్వపక్షే పుణ్యే నక్షత్రే ప్రతిష్ఠాం కుర్యా" దితి ప్రతిష్ఠాక్రమః, "తస్మాత్పూర్వం తృతీయేఽహన్యౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా పూర్వవత్ప్రోక్షణోల్లేఖనాదికర్మ కుర్యాత్ ద్వితీయస్యాం వేద్యాం షట్త్రింశదఙ్గులప్రమాణదర్భైః కూర్చేన వా పరిస్తీర్య పరిధీనూర్ధ్వసమిధౌ నిధాయోర్ధ్వవేద్యాం యథాదిశమిన్ద్రాదిదిగ్దేవాన్ దక్షిణే బ్రహ్మాణముత్తరే సోమం చ పుష్పాద్యైరభ్యర్చ్య తథైవా ఽఘారం జుహోతి. దద్భ్యస్స్వాహా హనూభ్యాం స్వాహేత్యఙ్గహోమం మహాదేవాదీంశ్చ హుత్వా పురుషసూక్తం జపన్ సువర్ణేనాక్ష్యున్మేషం కరోతి. నద్యాం తటాకే జలపూర్ణపాత్రే వా, యే తే శతాద్యైర్వస్త్రాణి కుశాంశ్చాస్తీర్య, విష్ణుసూక్తేన దేవం ప్రాక్ఛిరశ్శాయయిత్వా అధివాసయతి. ద్వితీయదివసే స్నాత్వా రాత్రౌ పూర్వవదాఘారం హుత్వాఽష్టౌ కలశానాహృత్య పఞ్చగవ్యఘృతదధిక్షీరాక్షతోదకఫలోదకకుశోదకరత్నోదకైః పూరయిత్వా దేవమభ్యర్చ్య వసోః పవిత్రమగ్న ఆయాహీషేత్వోర్జేత్వా శన్నో దేవీ శ్చత్వారి శృఙ్గా సోమో ధేనుం చత్వారి వాగిదం విష్ణురితి కలశైస్స్నపయిత్వా ఆపో హిరణ్యపవమానైర్గన్ధతోయైశ్చ స్నాపయతి. 'అగ్నేరుత్తరస్యాం వ్రీహిభిర్వేదిం కృత్వా విష్టరం న్యస్య వస్త్రాణ్యాస్తీర్య దేవమారోప్య వస్త్రైర్ద్వైరలఙ్కృత్యార్చయతి. పుణ్యాహం కృత్వా స్వస్తిసూక్తేన తామభిమృశ్య స్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రతిసరం బద్ధ్వా పూర్వవద్దేవం శాయయీత. కాలవిహీనం కుమ్భముత్థాప్యాద్భిరాధారైరాపూర్య దేవస్య పార్శ్వే నిధాయ ప్రణవేనాభిమృశ్య కూర్చాక్షత సువర్ణరత్నాని ప్రక్షిపేత్. నిష్కలం దేవం

హృదయే తదాధావే రుక్మాభం రక్తనేత్రాస్యపాణిపాదం శ్రీవత్సాంకం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరం సౌమ్యం సకలం ధ్యాత్వా ప్రణమేత్. అగ్నిం పరిషిచ్య హౌత్రం ప్రశంస్య దక్షిణప్రణిధ్యాం ఓం భూః పురుషం ఓం భువః పురుషం ఓగ్ం సువః పురుషం ఓంభూర్భువస్సువః పురుషం నారాయణం విష్ణుం పురుషం సత్యమచ్యుతమనిరుద్ధం శ్రియం మహీమితి నామ్నా ఆవాహ్య నిర్వాపం కృత్వా ఆజ్యేన విష్ణుసూక్తపురుషసూక్తాభ్యామతో దేవాదీన్ శ్రియేజాతో మేదినీ దేవీ తిచతురావర్త్య హుత్వా నామ్నా సాజ్యం చరుం జుహుయాత్. ప్రభాతే స్నాత్వా ప్రణవేన దేవముత్థాప్య శకునసూక్తం జపన్ సహకుమ్భేన దేవమానీయ గృహే వాయవ్యాం దేవాయతనేఽగ్ని శాలాయాం వా అర్చాపీఠే రత్నం సువర్ణం వా సన్న్యస్య పురుష సూక్త విష్ణుసూక్తాభ్యాం 'విష్ణుం ప్రతిష్ఠాపయామీ' తి ప్రతిష్ఠాప్య బిమ్బస్య మూర్ధ్ని నాభౌ పాదే చ సువర్భువర్భూరితి, హృదయే ప్రణవం సన్న్యస్య ఇదం విష్ణురితి దేవం ధ్యాయన్ కుమ్భస్థమాధావం శక్తియుతం కూర్చేనాదాయ బిమ్బస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయామీ తి సంస్రావ్యావాహనం కరోతి. విధినైవారాధ్య హవిర్నివేదయతి." ఇతి ప్రతిష్ఠా ప్రయోగః. "అథనిత్యార్చన" మిత్యారభ్య ద్వాదశాష్టాక్షరాభ్యాం పుష్పాణి దదాతి. తం యజ్ఞపురుషం ధ్యాయన్ పురుషసూక్తేన సంస్తూయ ప్రణామం కుర్యాత్. యజ్ఞేషు విహీనం తత్సంపూర్ణం భవతీతి శ్రుతిః. ద్విజాతిరతన్ద్రితో నిత్యం గృహే దేవాయతనే వా భక్త్యా భగవన్తం నారాయణ మర్చయేత్తద్విష్ణోః పరమం పదం గచ్ఛతీతి విజ్ఞాయతే. ఇతి ఫలశ్రుతికథనపూర్వకం తదారాధనక్రమశ్చోపదిశ్యతే. ఇదమేవ సూత్రమనురుద్ధతే భృగుమరీచ్యత్రికాశ్యపాః భగవచ్ఛాస్త్రసంహితా నిర్మాతారో మహర్షయః.

సూత్రం చేదం "ప్రవః పాన్తమన్ధసో ధియాయతే మహేశూరాయ విష్ణవే చార్చత" (ఋగ్వేదే ప్రథమమణ్డలే ౧౫౫౧ సూక్తే ప్రథమో మన్త్రః) ఇతి విహితవిష్ణ్వర్చనస్య ప్రయోగవిధిరిత్యాచార్యా వ్యాచక్షతే. తథా ఋగ్విధానే భగవాన్ శౌనకః:—

" శౌనకోఽహం ప్రవక్ష్యామి నిత్యాం విష్ణ్వర్చనం పరమ్
ప్రవః పాత్రమస్థన ఇత్యర్థర్చవిధానతః " ఇతి

ప్రతిష్ఠేతి భగవద్దివ్యమంగళవిగ్రహస్య బింబనిర్మాణాత్పశ్చాత్ అధివాసాదిపూర్వాంగసంస్కారసంస్కృతస్య యథోక్తపీఠే విధివత్స్థాపనం తస్మిన్దివ్యమంగళవిగ్రహే భగవద్దివ్యశక్త్యాధానం చోచ్యతే. విధివత్ప్రతిష్ఠిత స్తత్రతత్ర బింబేషు సన్నిధత్తే భగవాన్ పరమపురుషః. అపరిచ్ఛిన్న యోర్దేశకాలయోస్సర్వత్రసర్వదా భూయాంసః అర్చావిగ్రహాః ప్రతిష్ఠాప్యారాధ్యమానాఉపలభ్యన్తే ఉపలప్స్యన్తేచ. తానేవార్చావిభూతి మభిధత్తే, ' అజాయమానో బహుధా విజాయత ' ఇతి శ్రుతిః. తథా " అర్చావతారరూపేణ లోకేస్మింశ్చతురానన, అవతారం కరిష్యామి శ్రియా లక్ష్మ్యా సమన్వితః. ♦ ♦ ♦ పుంసిపుంసి భవిష్యామి దారులోహశిలామయ" ఇతి భార్గవీ స్మృతిరపి తామేవ శ్రుతిముపబృంహయతి. 'పూర్ణమద' శ్రుతిమప్యర్చావతారపరాం వదన్తి వ్యాఖ్యాతారః.

అజాయమానస్య సతః పురుషోత్తమస్య బహుధాభవనశ్రుతేరర్చాయాం దివ్యమంగళపరత్వనిర్వాహ ఏవౌచితీం భజతే. విభవావతారపరత్వనిర్వాహే తు తేషామవతారాణాం యదా యదా హి ధర్మస్యేత్యాదివదుపాధిపారతంత్ర్యేణ సంకోచాసహత్వాచ్చ బహుధాశబ్దస్య బహుభవనస్వారస్యం భజ్యేత.

" స్థణ్డిలే చ జలే చైవ కూర్చే వా ఽథార్చయ న్కృతిమాన్,
సమావాహ్యార్చయిత్వా తు " ఇతివద్భగవదారాధనాధారత్వేన స్థణ్డిలాదీనాం సంప్రతిపన్నత్వేపి "చక్షుషః ప్రీతికరమ్మనసో హృదయస్య చ, ప్రీత్యా సంజాయతే భక్తి ర్భక్తస్య సులభో హరి" రితి దివ్యమఙ్గళవిగ్రహ ఏవ తదారాధనం సుకరం ప్రశంసన్తి మహర్షయః.

అవాప్తసమస్తకామస్య పరమవ్యోమ నిలయస్య శ్రియః పతే రర్చాత్మనా అవతీర్ణస్య లౌకికసార్వభౌమస్యేవ దివ్యానరణపరివృత దివ్యవిమాన నివాసః దివ్యభూషణదివ్యాయుధదివ్యామ్బరదివ్యాభరణాది పరి

ష్కృతిః దివ్యమహిషీ సహాయః దివ్యపరివార పరివృతిశ్చ నాన్తరీయ
కతయా సన్నిధాప్యతే' అథాపి "విత్తానురూపో విభవ" ఇతి తద్విభవ
పరికల్పనం యథాశక్తి సమీకృత మప్యానన్త్యాయ కల్పతే. "పత్రం
పుష్పం ఫలం తోయమ్" "అణ్వప్యుపహృతం" ఇత్యాది స్మృతయ
స్తత్ర జాగ్రతి. సౌకర్యసౌలభ్య హేతవే చ భగవాన్ "స వా ఏష
పురుషః పఞ్చధా పఞ్చాత్మా" ఇతివత్ ధ్రువకౌతుక స్నాపనోత్సవ
బలిబేరభేదేన విష్ణుపురుషసత్యాచ్యుతానిరుద్ధమూర్తిభేదేన చ పంచధా
స్వం రూపమావిష్కరోతి. "త్రిధా త్రిధా వా బిభృయాదదీనా" నితివ
ద్విగ్రహత్రయం వా భజతే పూజాం చ ప్రతి గృహ్ణాతి. యథాసంభవ
మేతేషాం బేరాణాం సంస్థాపనం. తేషు బిమ్బేషు దివ్యశక్త్యావాహనం
చ ప్రతిష్ఠాశబ్దార్థో వేదితవ్యః.

కిఞ్చ "స్థాపకస్య తపోయోగాత్పూజాయాశ్చాతిశాయనాత్
ఆభిరూప్యాచ్చ బిమ్బస్య సదా (త్రిధా) సన్నిహితో హరిః"

ఇతి ప్రతిష్ఠాయాస్సదాచార్యతపస్సంపత్త్యధీనభగవత్సాన్నిధ్య
విశేషహేతుత్వకథనాద్వ్యతిరేకే అనర్థకథనాచ్చ ప్రతిష్ఠాధ్వరనిర్వాహ
కాచార్యవరణం సర్వదాఽనవధాన రహితైః కార్యమ్. స హి గురుః
సర్వాధారం సనాతనమప్రమేయమచిన్త్యం నిర్గుణం నిష్కలం క్షీరే సర్పి
స్తిలే తైలం పుష్పే గన్ధం ఫలే రసం కాష్ఠేఽగ్నిమివ సర్వవ్యాపినం పర
మాత్మానం స్వసఙ్కల్పేన సువర్ణవర్ణం రక్తాస్యం రక్తనేత్రపాణిపాదం
సుఖోద్వహం శుకపిఞ్ఛామ్బరధరం ప్రణవాత్మకం కిరీటహార కేయూర
ప్రలమ్బయజ్ఞోపవీతినం శ్రీవత్సాఙ్కం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరం సర్వ
పరిషద్యుక్తం శ్రీమహావిష్ణుమర్చాబిమ్బే సన్నిధాపయతి, నిత్యార్చనా
వసరే "నిత్యైశ్వర్యో భవే" తి పరమపురుషమాశీర్భిర్వర్ధయతి. ప్రాయ
శ్చిత్తాదినిమిత్తదోష సమ్భవే యథాశాస్త్రం ప్రతివిధత్తే. అత్యాహితే
ష్వన్యేషు స్వాత్మస్థం కృత్వా గోపాయతి చ. ప్రశంసన్తి చాభియుక్తాః
అర్చావతారసౌలభ్యమాచార్యమహిమానం చైకస్మిన్నేవ పద రత్నే
"అర్చకపరాధీనా ఖిలాత్మస్థితిరితి".

ప్రతిష్ఠాధ్వరశ్చాయమగ్న్యాధేయసధర్మా (శ్రీవైఖానసశాస్త్రే) ప్రస్తూయతే. యథాహ భగవాన్మరీచిః విమానార్చనకల్పే:—
"అథ దేవయజనం వ్యాఖ్యాస్యామః అగ్నిహోత్రేణ లభతే స్వర్గమిత్యాహుః. సంగతిపూజాదానాని యజ్ఞాః ఇతి సూరయోవదన్తి. యజ్ఞేష్వేతేషు దేవయాగో విశిష్యతే. యజమానాభావేపిభువి శాశ్వతం తిష్ఠతి తస్మాద్రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య యజమానవంశస్యాభివృద్ధిం కరోతి. తస్యాగ్నిహోత్రయజ్ఞస్యాధానం వక్ష్యే." (౨౧ పటలే) ఇతి భగవానత్రిరప్యాహ యథా:—

"అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్
దేవార్చనం ద్విధాప్రోక్తమమూర్తం చ సమూర్తకమ్ ॥
అమూర్తం గార్హపత్యాది సర్వాగ్నిషు హుతం స్మృతమ్
తస్యాధానాదికం సర్వం సూత్రే విఖనసోదితమ్
తత్సూత్రోక్త విధానేన సర్వమాధాన పూర్వకమ్
అస్మిన్కర్మణి తచ్ఛిష్టం హోమకర్మ సమాచరేత్
సమూర్తమాలయే బిమ్బే నిత్యం విధివదర్చనమ్
అగ్న్యాధానం ప్రతిష్ఠా స్యాదిష్టిః పర్యార్చనాదికా
యాగశ్చావభృథాన్తస్స్యాదుత్సవస్తద్విధానతః
విష్ణోరేతత్సమూర్తం యః పూజనం భక్తితశ్చరేత్
అతీన్ద్రియం సగచ్ఛేత్తదక్షయం పరమం పదమ్
గ్రామాదిషు చ సర్వేషు సామాన్యేన కృతార్చనమ్
ఏ ... చైవ ... ర్వేషాం చ సమూర్తకమ్
సామాన్యమగ్నిహోత్రం స్యాత్సర్వసిద్ధికరం తథా
సర్వశాన్తికరం చైవ సర్వాశుభవినాశనమ్
ఐహికాముష్మికం సర్వం దదాత్యత్ర న సంశయః
(ఇతి ౦౭ అధ్యాయే)

అగ్న్యాధేయసాధర్మ్యాదస్య ప్రతిష్ఠాధ్వరస్య ఏకదిన నిర్వర్త్యత్వం నక్తముచితమ్. అస్య చ భూపరీక్షాద్యాలయనిర్మాణాన్తాః శిలాసఙ్గ్రహణాదిబిమ్బనిర్మాణాన్తాః అక్ష్యున్మేషాధివాసాదయో బిమ్బశుద్ధి

ప్రకారాశ్చ సంస్కారాః పూర్వాజ్గత్వేనోపదిశ్యన్తే. తథా అగ్ని మథన సంస్కారమారభ్య ఉపదిష్టానామేవకర్మణాం దేవయజన శబ్ద ముఖ్యార్థత్వం తత్రోక్తయా "అథ దేవయజనం వ్యాఖ్యాస్యామ" ఇతి ప్రతిజ్ఞయా తత్రోపదిష్టప్రక్రియయా చ సుస్పష్టమవసీయతే. తాని చ కర్మాణి అగ్నిమథనాగ్నిప్రణయనాఘారకుంభావాహన కలశ స్నపనప్రతిసరబన్ధశయనాధివాససర్వదేవార్చనహౌత్రశంసన ప్రధాన హోమాగ్నిసంగ్రహాః. పశ్చాన్ముహూర్తదివసకరణీయదేవ ప్రబోధా దయః క్రియన్తే. తథా అగ్నిమథన సంస్కారస్య ప్రతిష్ఠాదినా వ్యవ హిత పూర్వదిన కర్తవ్యత్వం చ భగవతా మరీచినా విధీయతే. "అథ గురుర్యజమానమణోరణీయానిత్యభ్యుక్ష్య సఘృతం పయః ప్రాశయిత్వా ఋత్విజశ్చాహూయాథావనీదమితిమణ్డలాన్యుపలిప్య అస్త్వాసన మి త్యాసనాని సదర్భయవాని నిధాయ తేష్వాసనేష్వాసీనాంస్తాన్ దేవవ త్సమ్పూజ్య పవిత్రం వజ్రసంయుక్తమగ్నిమీళే ఇతి దధి ప్రాశయిత్వా ఆచామేత్. ఆచార్యస్తాన్ పూర్వేద్యురపరాహ్ణే యథార్హంకర్మణి నియుఞ్జీత". ఇతి (విమానార్చనకల్పే ౩౧ పటలే). తథా తత్రైవ పటలే అన్యత్ర అగ్నిమథన ముక్త్వా "స్థాపనాదివసాత్పూర్వ రాత్రౌ ఆలయా దుత్తరే చౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా సూత్రోక్త విధినా వాస్తుహోమం హుత్వా, అగారం పర్యగ్నిం కృత్వా పఞ్చగవ్యైః అణోరణీయా నిత్యభ్యుక్ష్య పుణ్యాహం వాచయే" దితి.

అస్య యజ్ఞస్య ప్రథమమఙ్కురార్పణం ద్వితీయం సమ్భారా హరణం తృతీయ మక్ష్యున్మోచనం చతుర్థం బిమ్బశుద్ధిరిత్యాదినా అస్య ప్రతిష్ఠావిధేః పఞ్చవింశతిక్రియావత్త్వకథనాదంకురార్పణ సంభా రాహరణనయనోన్మేషాధివాసానాం ప్రతిష్ఠాపూర్వాజ్గత్వ కథనాచ్చ తైరంగైరాహత్య యథావిభవం ప్రతిష్ఠాఽహాని నవ పంచత్రీణి వా సఙ్కల్ప్య ప్రతిష్ఠావిధిః ప్రాయో నిర్వర్త్యతే. తత్రేయ ముపపత్తిః, "అథాతో నవబిమ్బానామక్షిమోచనం ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్ నవమే సప్తమే తృతీయే ద్వితీయేవాఽహ్ని అమన్త్రిక మక్షిమోచనం శిల్పినా కారయిత్వా పశ్చా త్సమంత్రకంచ కుర్యాత్. కౌతుకాది

చేరాణా మక్షిమోచనాన్తే జలాధివాసాదీని కారయేత్" ఇతి (౨౭ పటలే)

"అథాధివాసన మధివాసం కృత్వైవ స్థాపనం కరోతి. ఇత్యారభ్య ఏవం త్రయాణా మధివాసానాం ప్రత్యేకమహోరాత్రం దివా చైకం వా అధివాసయేత్. ఏవమసంభవే పూర్వేఽహని చేత్పూర్వవత్పంచగవ్యాధివాసం క్షీరాధివాసం జలాధివాసం చ పృథగేవ సఙ్కల్ప్య దేవం వస్త్రోత్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్య అభ్యర్చ్య ప్రత్యేకం యామమాత్రమధివాసయేత్. సద్యశ్చేత్పృథక్పృథక్ ముహూర్తం యథాలాభకాలం వాఽధివాసయేత్." (మరీచి ౨౮ పటలే) ఇతి అయం హారకవిధౌ నూతన ప్రతిష్ఠాయాః క్రమః.

అపరోఽప్యస్తి ప్రతిష్ఠాప్రకారః పునఃప్రతిష్ఠానిమిత్తకః. బలవన్నిమిత్తసమ్భవే ఏకత్ర ప్రతిష్ఠితానాం బింబానాం తన్నిమిత్త విహిత ప్రాయశ్చిత్తరూప మహాసంప్రోక్షణాపరపర్యాయా పునఃప్రతిష్ఠా విధీయతే. "స్థాపితస్య తు బిమ్బస్య న పునస్థాపనం మతమ్" ఇతిచ శాస్త్రవ్యవస్థా కస్మింశ్చిద్బింబే కదాచిన్మన్త్రవత్ప్రతిష్ఠితా కాచిచ్ఛక్తిః కేనచిన్నిమిత్తేన అస్పృశ్యస్పర్శాదినా నాత్యన్తం నశ్యతి కింతు ప్రతిబధ్యతే. తథాబిమ్బస్య భేదాదిసమ్భవే తదారాధనస్య ప్రతిషిద్ధత్వాత్తద్బేరస్య విధినా పరిత్యాగకాలే తదుక్త సంస్కారైశ్శక్త్యాకర్షణేనైవ ప్రతిష్ఠాకాలాహిత శక్త్యపగమ ఇతి చ వ్యవస్థా. తథోక్తమహాసంప్రోక్షణ ప్రక్రియానుగుణ్యేనేయమనుక్రమణికా ప్రావర్తి. తథా అత్ర అగ్నిమథన పఞ్చాగ్నిప్రణయన సాయంప్రాత స్సవనాదికర్మణాం అకల్మషహోమానన్తరం ప్రథమదివసాధ్వర ఏవోపక్రమః ఉక్తః న పునఃపూర్వోక్త ప్రకారేణ ప్రతిష్ఠాదినపూర్వ దినాపరాహ్ణే పునఃప్రతిష్ఠావసరే బాలధామకరణకారణాన్మూలాలయస్థబిమ్బాచ్ఛక్త్యావాహనస్య కుంభే విధానాన్నిమిత్తగౌరవోద్దేశేనక్రియాగౌరవస్యౌచిత్యాన్నిర్దిష్ట ప్రతిష్ఠాధ్వ

రదినసేష్టు.పథగత ఏవ వాగ్నిసాధన కర్మ్యపూజన సాయంసవ
నాదయః ప్రారభ్యన్తే. ప్రధాన కర్మ్యసాధనేఽపి మహాసంప్రోక్ష
ణోక్తానాం [illegible] వింశతికర్మ్యస్థానం చోచ్యతే. తథా దాక్షిణా
త్యానాం శ్రీవాసుదేవభట్టాచార్యస్వామి ప్రభృతీనాం విశిష్టశిష్టానాం
ప్రయోగగ్రన్థేషు మహాప్రోక్షణ [illegible] భిరుపన్యస్తై)కరీ
త్యైవ ప్రయోగక్రమ ఉపలభ్యతే. అతశ్చ అనుమేయః.

అత్ర ముద్రితగ్రన్థే భిన్నపాఠాః పాఠ విశేషాశ్చ కతిచన
ప్రదర్శ్యన్తే. గ్రన్థపఠనావసరే తే పాఠభేదాః పర్యాలోచనీయాః.

(45—241) పుటయోః, 'ఆచార్యః స్థాపకైస్సహితః పుణ్యాహం
వాచయిత్వా, బ్రహ్మఘోషంచ కారయేత్' ఇతి. అత్రోక్త బ్రహ్మ
ఘోషస్య స్వరూపం బహవో బహువిధం వదన్తి. మన్త్రసంహితాయాం
శాస్త్రసంహితాసు వా తదానుపూర్వీ నోపలభ్యతే. "కారయే" దితి
వచనవ్యక్త్యా బ్రహ్మఘోషపదం కస్యచన మన్త్రస్య, అథవా మన్త్ర
భాగస్య నామేతి న శక్యతే వక్తుమ్. అథాపి శిష్టాచారప్రాప్తమాశీర్వా
దార్థకత్వం తత్పదస్య నిర్ణీయ, తత్రతత్ర యాజ్ఞికాస్తదానుపూర్వీం
విభిన్నప్రక్రియాం పఠన్తీతి వక్తుం శక్యతే. తత్ర ద్వౌ ప్రకారౌ బ్రహ్మ
ఘోషస్యాత్ర గ్రన్థే సంగృహీతౌ.

(75) పుటాదారభ్య మృత్సంగ్రహణాఙ్కురార్పణ ప్రయోగే
వినియుక్తాని రూపధ్యానాని తత్ర తత్ర దేశభేదేన సంప్రదాయభేదేన
సర్వథా విభిన్నానుపూర్వీకాణి దృశ్యన్తే. ప్రయోగవాక్యానాం చ
నైకరూప్యమ్. అత్రగ్రన్థే పిష్టాని ప్రాయశో భృగుక్రియాధికార పఠితా
న్యేవ. తత్ర ప్రయోగో యథాసంప్రదాయం నిర్వాహ్యః.

(89—90 పుటయోః) "నరంవిష్ణుర్వరేణీమ"మన్త్రః, ఏషా
భృగూక్త విష్ణుగాయత్రీ గ్రామిడేష్వేవ పరిమితప్రచారా దృశ్యతే.
"నారాయణాయ విద్మహే"ఇత్యాది పఠితా చ ప్రసిద్ధా వర్తతే ప్రాజ్య
ప్రచారా. తయోర్వ్యవస్థావిభాగ స్సంప్రదాయజ్ఞైర్యథాచారం వ్యవ
స్థాపనీయః.

కుత్రచిత్పూర్వస్మాన్మన్త్రపాఠాత్ (ముద్రితాత్) మన్త్రాణా

మాన్యభావ్యం దృశ్యతే. (100 పుటే) "బృహన్తమధ్వరే" "ఘరుణాసి" (118 పుటే) "దేవేభ్యో హవ్యంవహ" ఇత్యాదిషు మన్త్రేషు దృష్టస్య వ్యత్యయ పాఠస్య మన్త్రభాష్య ముద్రణావసరే సమీకరిష్య మాణత్వాన్నేహ తద్విచారః క్రియతే.

(114 పుటే) యత్ర యత్ర వాస్తుహోమ ఉక్తస్తత్ర తత్ర వాస్తు పూజాపి కర్తవ్యేతి నిబన్ధన కారనిర్దేశబలాదౌత్తరీయాః వాస్తుహోమప్రకరణే సర్వత్ర తదఙ్గత్వేన వాస్తుపూజామప్యాచరన్తి. వాస్తు కుమ్భసాధనస్య సూత్రే అనుక్తత్వేపి అధికారగ్రన్థేషు స్పష్ట ముక్తత్వా త్తద్విధానమత్ర నివేశితమ్.

(118 పుటే) 'అగ్నిస్సుభక్తమి త్యుపజుహ్వా మాజ్యం గృహీత్వా జుహ్వా చరుమవదాయ హుత్వా సమఙ్క్తాం బర్హిరితి జుహో' తీతి కేచిత్.

(124 పుటే) 'తేధోమ...స్వాహా', ఇతి పఠిత్వా విష్ణోర్ను కాది విష్ణుదైవత్యస్య సప్తర్చస్యాసిత్వకథనం కేచిన్నాంగీకుర్వన్తి. ఋక్సంహితాయాం త్రిర్దేవస్సప్త ఇత్యన్తే అన్యోఽపి సప్తమోమన్త్రః పఠితో దృశ్యతే. భగవదత్రిరీత్యా విష్ణుసూక్తస్య సప్తమన్త్రవత్త్వపక్షేసమన్త్రః సప్తమత్వేన పఠితవ్య ఇతి కేచిద్వదన్తి. విష్ణుసూక్తస్య ప్రాయః షణ్మన్త్రత్వ మేవానుష్ఠానే పాఠో వ్యాఖ్యాతః.

(169 పుటే) వేదారమ్భః (228 పుటే) వేదసమాపనంచ కార్యమ్.

(173 పుటే) 'ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య' ఇతిస్థానే 'గార్హపత్యాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య' ఇతిభావ్యమ్.

(174—175) తత్ర పశ్చాదగ్నిప్రణయనే, 'తత్కాలే మథిత మగ్నిం సమాహృత్య తత్స్యాలయస్యోత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా, ఆలయం సంశోధ్య పశ్చాద్వైఖానస సూత్రోక్త విధినా గార్హపత్యాగ్నికుణ్డే ఆఘారం హుత్వా, ఆఘారాన్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వా తస్మాదన్వాహార్యకుణ్డే "జాతవేదో భువన" స్యేత్యగ్నిం ప్రణీయ పశ్చాదాహవనీయాగ్నికుణ్డే "అగ్న ఆయాహీ" తి మన్త్రేణాగ్నిం ప్రణీయ

పశ్చాదావసథ్యాగ్నికుణ్డే "అయం తే యోని"రిత్యగ్నిం ప్రణీయ, తతః సభ్యాగ్నికుణ్డే "మయిగృహ్ణా" మీత్యగ్నిం ప్రణీయ, తతః పౌణ్డరీకాగ్నికుణ్డే "ఘృతప్రతీక" ఇత్యగ్నిం ప్రణీయాన్యేషు కుణ్డేషు "జాతవేద" ఇత్యగ్నింప్రణయే"దితి భగవన్మరీచినా సూత్రితత్వా దన్వాహార్యాదిషు సర్వేష్వగ్నిషు క్రమాదగ్నిం ప్రణీయ సర్వేష్వగ్నిష్వగ్నిప్రణయ నానన్తరమేవ యుగపత్సర్వత్రాఘారశేషః కర్తుముచితః. ఏకాధ్వర్యుపక్షోపన్యాసే "ప్రాసాదీ త్యన్తైః ప్రవాహణం కృత్వా పునః పరిస్తీర్య హోమ మాచరే దస్యప్రాయశ్చిత్తం వైష్ణవం యజే" దిత్యధ్వర్యుద్వభావపక్ష ఏవ పృథగాఘారకరణస్యోక్తత్వాత్ తథా, "ఆఘారాన్తే పక్వహోమాత్పూర్వం తేషామన్తరం న వ్రజే" దితి పక్వహోమస్య యాగపద్యత్వస్మరణాచ్చ గార్హపత్యాగ్నికుణ్డే ఆఘారం హుత్వా, ఆఘారాన్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వే త్యత్ర "ఆఘార"మితి ప్రజాపతయే స్వాహేన్ద్రాయస్వాహే త్యాహుతిద్వయస్యాఘారనామ్నా హోమః, ఆఘారాన్త ఇతి తాదృశాహుతిద్వయ హోమాన్తే తమగ్నిం వర్ధయిత్వా, అన్యేష్వగ్నిష్వగ్నిప్రణయనం కర్తవ్యమితి. "అథాఘారవిధానం బ్రాహ్మం ప్రాఙ్ముఖమాసీన" ఇత్యారభ్య "పక్వం జుహుయా"దితి సర్వహోమానా మాదిరాఘారో విజ్ఞాయతే" ఇత్యాఘారసూత్రేణ పక్వహోమాన్తకర్మణః ఆఘారసంజ్ఞావిధాన సామర్థ్యాత్, గార్హపత్యే పక్వహోమాత్పర మగ్నిం సంవర్ధ్య ఇతరేషు ప్రణయనం కర్తవ్యమితి కోటిద్వయే యథా సంప్రదాయం వ్యవస్థా కార్యా. ఆధానేఽపి శ్రౌతే గార్హపత్యే మథిత మగ్నిం ప్రణీయ శమనహోమం హుత్వా పశ్చాదన్వాహార్యే తస్మాదగ్నిం ప్రణీయ తత్ర శమనహోమం హుత్వా పశ్చాత్క్రమేణేతరేష్వగ్నిషు ప్రణయనం దృశ్యతే. తథా, అగ్నికుణ్డేషు సంభార నిక్షేపణానన్తరం, అగ్నిప్రణయనాత్పూర్వ మయం ప్రేషశ్చ దృశ్యతే. "సంభృతా అగ్నయో మా కశ్చనాన్తరేణ సంచారిష్టేతి గోప్తార మాదిశే"దితి, (శ్రౌత సూ. ౧-౧౦)

(190 పుటే) గార్హపత్యాగ్నావుక్తహోమం హోష్యామీ త్యత్రగార్హపత్యాగ్నౌ ప్రథమమధ్వరే సాయంసవనం హోష్యా

మిత్యాది వదన్తి. అధ్వరశబ్దః సవనశబ్ద శ్చాత్ర విశేషః. అత్రైవ నిత్యహోమప్రకరణే సర్వేష్వగ్నిషు తత్తదగ్నిహోమ హోమాన్తే వ్యాహృతిహోమం హుత్వా అన్యూతాది మూర్తిహోమంచ కేచిన్నే చ్ఛన్తి. ఆఘారకర్మణ్యేవ తాదృశహోమవిశేషస్య విహితత్వాదితి.

తత్రైవ రక్షాబన్ధనమృత్విజామేవ, తత్రశయనాధివాసే బింబానాం కేచిదాచరన్తి.

(192 పుటే) తత్రోక్త సభ్యవిశేష హోమార్థ పాత్రకం సనానన్తరప్రయోగే సకృదేవ కేచి దాచరన్తి. నిత్యం చ సాయం ప్రాతః కాలయోః సభ్యే సూక్తాని మహావ్యాహృతీ ర్వ్యాపకత్రయ మష్టోత్తరశతం విష్ణుగాయత్రీం వ్యాహృతీశ్చైతానేవ హోమా న్కుర్వన్తి. తథా, అత్ర హోమద్రవ్యాణా మన్యేషు ద్రవ్యాలఙ్కరణ ప్రోక్షణోపస్థానాని చ సభ్యాగ్నేరేవాచరన్తి.

(194-22? పుటయోః) శ్రామణకాగ్న్యోర్యోగస్తు భగవతా మరీచినా నవమూర్తి ప్రతిష్ఠాప్రకరణే విహిత ఇతి న నార్యాణిక ఇతి కేచిత్. భగవతా భృగుణా వాస్తుహోమోఽర్థమ యమన్నిత్యుక్తః.

(195 పుటే) స్విష్టకృదన్తమితి కేచిన్నేచ్ఛన్తి. నాచమయన్తి పుణ్యాహమాచరన్తి చ.

(200 పుటే) పక్షాన్తరేణ పంచభూతాదీనావాహ్య పక్షే ఉత్పాదయామీత్యాది కథయన్తి. తత్రైవ గోసూక్తేనాభిమన్త్రణే గవి మన్త్రలింగేన శృఙ్గాదావిన్ద్రాదివిష్ణూ ఇత్యాదదేవతా అభ్యర్చ్య కార్యం కుర్వన్తి.

(201 పుటే) విష్ణుం మహావిష్ణు మిత్యాదిస్థానే విష్ణుం పురుషం సత్యమిత్యాద్యైన ఆవాహన మాచరన్తి.

(201-228 పుటయోః) ధ్రువబేరస్థితే రత్నన్యాసమపి కౌతుక పీఠ రత్నన్యాస క్రమేణ నాభి రేవ కేచిన్నాచరన్తి.

(201-228 పుటయోః) రత్నన్యాసార్థం విహితేషు ప్రదేశమధ్యే పదే బ్రహ్మాణాం, తత్తద్దిక్షు దిగీశాన్, స్థానాన్తరేషు తత్తన్మన్త్రలింగ ప్రతి పాద్య దేవాంశ్చ యథాక్రమేణావాహ్య భక్త్యా రత్నాదీని న్యస్యన్తి.

(208 పుటే) ప్రోక్త విశేషవిధిశ్చ కౌతుకబేర స్థాపనార్థ ముక్తస్తా ర్చాపీఠన్యాస విషయః. తదేవార్చాపీఠం ప్రాణస్థానం జీవస్థాన మిత్యాదినా వ్యవహ్రియతే. తత్పక్షే రత్నన్యాసార్థం విహితేషుపదేషు బ్రహ్మణాం మధ్యే తత్తద్దిక్షు దిగీశానాం స్థానేషు కోణేషు చ మనుః ప్రతివాక్యదేవతాశ్చ యథాయథమావాహ్యాభ్యర్చ్య రత్నాదిన్యాసః [illegible]

(208 పుటే) పఞ్చగవ్యాధివాసనాత్పూర్వం ధాన్యాధివాసం కేచిదాచరన్తి. తత్ప్రయోగశ్చ న దృశ్యతే.

(209 పుటే) అష్టబుద్బుదపఞ్చాశద్ధామ్నాం విన్యాసస్య శయనాధివాసాంగత్వేన భగవతా మరీచినా ఉక్తత్వాదిదం యోగ్యావా సయో స్తదితి దేశం కేచిన్నేచ్ఛన్తి.

(210 పుటే శయనాన్తరం, ఆవరణశయనదేవతావాహనార్చనం కేచిత్కుర్వన్తి

(211 పుటే) గ్రామే ధ్రువబేరస్నానమితి. ధ్రువబేరస్య [illegible] స్నాపనే. అన్యేషాం బేరాణాం [illegible] తత్రైవ [illegible] ప్రాకారే [illegible] హోమార్థం [illegible] కలశస్నపన [illegible] విధానేనమన్త్రైః దేవతావాహనేన పఠన్తి. తత్ర స్నపనమన్త్రేషు "[illegible]" "[illegible] సన్తే నస్తు" నేతి మన్త్రాన్ మన్త్రపాఠేన పఠన్తి చ. ఉపస్నానదేవార్చనే మన్త్రానపఠన్తః కేవలనామమన్త్రైరావాహనాదికం కుర్వన్తి.

(214 పుటే) బిమ్బానాముష్ణోదకస్నానాన్తే పుణ్యాహమన్త్రైః ద్రవిణోదాద్యైస్స్నపనం కేచిదిచ్ఛన్తి.

(215 పుటే) "తత్రైవ శాయయే" దిత్యస్యాయమాశయః. యథా స్థిత బింబానాం స్వస్థానాదవిచాలనే శాయనమథ చాలనేన శాయన మితి ఇయం ప్రక్రియా. ప్రాఙ్ముఖో దేవస్తిష్ఠతి పార్శ్వయోః శ్రీః మహీ చ తథా స్థిత్యా శాయనే దేవో మధ్యే భవతి. [illegible] స్వస్థానే స్థితాయాః తత్రాస్థానావిచాలనే నశాయనే సా దేవస్య వామపార్శ్వే భవతి. తథాకరణే మహీ చ దక్షిణే భవతి. తథా చ శ్రీభూమ్యోః

స్వస్వస్థానపరివర్తనం జాయతే. తచ్చ న మృష్యన్తి కేచిత్. తే చ శ్రీభూమ్యోః స్వస్వస్థానాచ్చాలనేన యథాతయోః క్రమాద్దక్షిణ వామ పార్శ్వయోః స్థితిః స్యాత్తథా ఆచరన్తి. యథాసంప్రదాయ మనుష్ఠేయమిదమ్. ఉభయత్ర స్వస్వమతసాధనే క్రియమాణో హేతూపన్యాసః గ్రన్థవిస్తరభియాఽత్ర న నివేశితః.

(217 పుటే) "ఆగ్నేయాది కోణే"ష్విత్యత్ర ఈశానాదీతి కేషాంచిత్పాఠః. "ఆవాహయామి" త్యత్ర నమ ఇతి చ తే వదన్తి. అత్రైవ శాలా దేవారాధనం కరిష్యే" మితి సఙ్కల్ప్య దర్భమాలాయాం వాసుకయే నమః, వితానే విష్ణవే నమ ఇత్యధికం పఠన్తి. అత్రైవ సర్వదేవార్చనావసరే, అర్చకస్య శాలాయాః పరితః కరణే పరితః తత్తత్స్థానే పరివారదేవతామూర్తీః సంస్థాప్య మహావేద్యాః పరితః కరణే వేద్యాః పరితః కూర్చాంశ్చ నిక్షిప్య తేష్వావాహ్యార్చయన్తి.

(219 పుటే) "ప్రహోతా" జేతి మన్త్రో) చ్చారణాత్పూర్వం "హోతా ప్రతిముఖ" ఇతి నివేశనీయమ్.

(221 పుటే) పూర్ణాహుతిమారభ్య విష్ణ్వాదీనాం పఞ్చానాం మూర్తీనాం ప్రత్యేకం చతుర్ణామపి విష్ణవే మహావిష్ణవే ఇత్యాదీని చ యోజయన్తి. తాని చ నామాని మన్త్రప్రశ్నే ద్రష్టవ్యాని.

(227 పుటే) అగ్నిసంగ్రహాన్తే దిగ్బన్ధనబలిం విశేషాత్కేచిదాచరన్తి. జలాధివాసప్రకరణే భగవతా మరీచినా "తద్రాత్రౌ ప్రభూతి మాహ్వ" ద్యేత్యాద్యుక్తం సూత్రం తత్ర ప్రమాణయన్తిచ. తదానుపూర్వ్యా అర్చాన్తం విస్తృతత్వేన గ్రన్థవిస్తరభియాఽత్ర న సంగృహీతః.

(237 పుటే) బింబస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయామీత్యాది పఞ్చమూర్త్యావాహనం కార్యమితి కేచిత్, మూర్ధ్ని విష్ణుం, ప్రాగాదిషు పురుషం సత్యమచ్యుతమనిరుద్ధమితి. తథా ఆవరణత్రయదేవానాంచ చతుర్ణామభిః ప్రత్యేకమావాహనం విహితమితి చ కేచిత్ వదన్తి. అత్ర బ్రహ్మణో మకారం భృగోర్లకారమితి భగవాన్ మరీచిః.

(238 పుటే) విష్ణుమావాహయామీత్యాదినా సర్వైః

పఞ్చభిర్మూర్తిభిః ప్రత్యేకం చతుర్ణాం కౌతుక స్నాపనోత్సవ బలి బేరాణామావాహనం న్యాయ్యమ్. తథా వచనప్రవృత్తేః. బేర చతుష్టయే క్రమాదావాహనాసమ్భవే కుమ్భస్థేనోదకేన కౌతుకా వరణ దేవతావాహనం కార్యమ్ ఇతి కేచిత్.

(241 పుటే) దేవస్యైవ దేవ్యోరపి కౌతుకాదిషు చతుర్షు బేరేషు ప్రత్యేకం దేవ్యోశ్చతుర్భిర్నామభి రావాహనం కార్యమ్. న తు ప్రత్యేకం, తేషు కౌతుకే శ్రియమ్, హారిణీమ్, స్నాపనే ధృతీం, పౌష్టి మిత్యాదీతి వదన్తి.

మహాప్రతిష్ఠాయాః పునఃప్రతిష్ఠాయాశ్చ మహాశాన్తి పురస్కారేణ కర్తవ్యత్వబోధక గ్రన్థానురోధేన చోలమణ్డలే యాజ్ఞికాః మహాశాన్త్యర్థం పౌణ్డరీకాగ్నిం (పఞ్చాగ్నిసహ పఠిత పౌణ్డరీకా దన్యం) పృథక్కల్పయిత్వా తతః పాశ్చాత్యభాగే మహాశాన్తికుమ్భవేదిం కల్పయిత్వా, మహాశాన్తికుమ్భసాధనం చ కృత్వా, తదుక్త మాచరన్తీతి తన్నివేశః. ఆన్ధ్రమణ్డలే, క్వచిచ్చోలమణ్డలే, పాణ్డ్యేషు చ నాయం క్రమో దృశ్యతే.

అభినవప్రతిష్ఠాసు ధ్రువబేరాణాం విమానకలశస్య ధ్వజదణ్డస్య చ స్థాపనం ప్రతిష్ఠాముహూర్తకాలాత్ప్రాగేవ కస్మింశ్చిత్సుముహూర్తే కృత్వా అష్టబన్ధాదినా దృఢీకృత్య పశ్చాత్ప్రతిష్ఠాముహూర్తే జీవకలా న్యాసం దాక్షిణాత్యా ఆచరన్తి. తద్విధానే శాస్త్రానుగ్రహస్య ప్రయోగసౌకర్యస్య చ విద్యమానత్వాత్తద్విధానమత్ర గ్రన్థే నివేశితమ్. యథాచారం వ్యవస్థా కార్యా. విమానస్య పృథక్సమ్ప్రోక్షణం తత్ప్రతిష్ఠాయాః ప్రాథమ్యం చ కేచిదిచ్ఛన్తి.

కలాన్యాసవిషయేఽపి కిఞ్చిద్వివక్షితమస్తి. బిమ్బే కుమ్భాదిషు భగవద్దివ్యశక్త్యాధానాంగత్వేన బహవో న్యాసవిశేషాః మన్త్రశాస్త్రేషూపదిశ్యన్తే. తేచ న్యాసవిశేషాఃభిన్నానుపూర్వీకాః, భిన్నప్రక్రమాః, భిన్నాపవర్గాః, భిన్నవ్యవహారాః, భిన్నసంఖ్యాకాశ్చ దేశభేదేన సంప్రదాయభేదేన వ్యవస్థితం వైవిధ్యం భజన్తే. తథా ప్రాణప్రతిష్ఠా పర్యాయః జీవకలాన్యాసోఽపి నైకరూప ఉపలభ్యతే. అథాపి నైతే

ప్రకారా ఉచ్ఛాస్త్రే ప్రవర్తితా ఇతితు సత్యమ్. అధికారగ్రన్థోక్తీనా మియమ మాహాత్మ్యాని యా వృష్టాన్యనల్పామర్థసంపత్తిమ్. మన్త్రపాఠ స్త్వక్షరశోధనైర్వ్యన్నా ప్రసదాయికెరముపర్త్రత ఏవ. తథా చ సర్వేషాం వికల్పానామేకత్రాస్మిన్ గ్రన్థే నివేశస్య దుస్సాధత్వాత్ దాన్ధ్రేషు ప్రాజ్య ప్రచారః ప్రకారోఽత్ర నివేశితః. న్యాసవిద్యాస్వరూపవిశేషః, తథా కలావాహప్రకారత్రిదహనస్థానవిగమాదిశ్చ, సదాచారోపస త్తిమాత్రప్రాప్య శిష్టవృద్ధానాం సమయః. తథాపి విద్యార్థినాం శీఘ్రో పస్థితిజననసాధనం శాస్త్రతత్త్వబుభుత్సూనాం శ్రద్ధోత్పత్తికారణం చ భవతీతి సోఽపి భాగస్తత్ర శృఙ్గగ్రాహికయా నివేశితః. విశేషాస్తు గురుముఖేన అవగన్తవ్యా ఏవ.

ఏతద్గ్రన్థముద్రాపణే గ్రన్థసంకలనే పరిష్కారకరణే చ యథాధి కారముపకృతవద్భ్యః శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రగ్రన్థమాలాధికృతేభ్యః శ్రీ. ఉ వే భిషగ్రాజ, దీవి వేంకట నరసింహాచార్యేభ్యః, యశస్కా మేభ్యః శ్రీ. ఉ. వే దేవనుజనం వేంకటరామాచార్యేభ్యః, ఆకుల మన్నాడు, శ్రీవైఖానసవిద్యాలయాధికారిభ్యః శ్రీ.ఉ వే. రొంపిచర్ల భట్టర్ శ్రీనివాసాచార్యేభ్యః, ఉత్తిరమేరూర్, విద్వద్వర శ్రీ ఉ. వే. తిరువేంగడ భట్టాచార్యేభ్యః, తిరుపతి, శ్రీ. ఉ. వే. పెన్దెంట శ్రీనివాస దీక్షితేభ్యః, నాచ్చియార్ కోవిల్ విద్వాన్ శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీనివాస భట్టాచార్యేభ్యోఽన్యేభ్యశ్చ సుహృద్భ్యః శ్రీవైఖానససంఘశ్శాశ్వ తిక మాధమర్ణ్యం భజతే.

తథా గ్రన్థముద్రణావసరే విషయవిమర్శకౌతుకినా ఽస్మద్భా గినేయేన, ఆయుష్మతా, వేదాన్తం విప్రనారాయణాచార్యేణ చ నివేదితాని కానిచి తద్వచనాని సోపపత్తికాన్యాదృతానీతి చ వేద్యతే.

అత్రావసరే ఽస్మన్నిర్గతం, శ్రీశ్రీనివాసదైవాగమకల్పస్థితినాశాలా నిర్వాహకాణాం యశస్కామానాం, శ్రీ ఉ. వే నారాయణం శేషాచార్య స్వామినాం, తత్సోదరాణాం శ్రీ. ఉ. వే. నారాయణం రామాను జాచార్యాణాం చ నామనివేశనం న విస్మరణీయమితి చ నివేదయామి.

నందన వైశాఖ శు౧౦

ఆకులమన్నాడు

ఏవం పార్థసారథిః

శ్రీ శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణేనమః

విజ్ఞాపనము

శ్రీ వైఖానస మహాశయులారా,

శ్రీ లక్ష్మీనాధుని యనుగ్రహముచేతను, స్వసంఘీయుల యాదరాభిమానములచేతను, శ్రీ వైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రగ్రంథమాల యను పేర నొక కార్యాలయమును, 1932 వ సంవత్సరములో స్థాపించి, తద్వారా నేటికిఁ బహునాలు గ్రంథములం బ్రకాశింపఁజేసి బుధమండలమున కందఁజేయు మహాభాగ్యము లభించుటచేఁ గల్గిన యాత్మానందము నిందుమూలమునఁ దమ సమక్షములో నివేదించుచున్నాఁడను.

ఏతద్గ్రంథమాలాభివృద్ధికై మిగుల కృషిఁగావించిన శ్రీ. ఉ. వే. ప్రవర్తకులును, ఆగమశాస్త్ర పండితులునగు, శ్రీమాన్ (ఈపూరు) దేవయజనం వేంకటరామాచార్యులవారును, (ఉల్లిపాలెం) నారాయణం రామానుజాచార్యులవారును, ఎంతేయు వందనీయులు.

మఱియు నీగ్రంథమాలోద్ధారకులగు, శ్రీ. శ్రీ. వేంకటరామాచార్యులవారు, శ్రీ వైఖానస దివ్యాగమసంహితా మార్గములననుసరించి పూర్వాచార్యులచే రచియింపఁబడి యీ కాలమునకాదిమధ్యావసానములం గొన్ని కొన్ని స్థలములలో లుప్తములైయున్న భగవత్ప్రతిష్ఠా ప్రయోగ గ్రంథముల నచ్చటచ్చట సంపాదించి, అందుఁ బ్రాగ్దక్షిణ పశ్చిమోత్తర దేశాచారావిరుద్ధములుగనున్న, ఆయా ప్రయోగములను మాత్రము సంగ్రహించి, భూపరీక్షాద్యక్షరన్యాసాంత క్రియా ప్రయోగము నానుపూర్వికముగా లిఖియించి, సాధారణ క్రియాప్రాయశ్చిత్త

సంకీర్ణ ప్రకరణాదికములనంగోపాంగములుగ నొనర్చి, తద్గ్రంథరాజము నకు, "ప్రతిష్ఠానుక్రమణిక" అని దివ్యనామంబిడి, ఆకులమన్నాడు గ్రామవాస్తవ్యులును, తిరుపతి, శ్రీ శ్రీ వేంకటేశ్వర కలాశాలా పండితులును, బహుభాషాపారంగతులును, శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రంథమాలాభివృద్ధికి మార్గదర్శకులును, శ్రీ వైఖానసవిద్యాలయ నిర్వాహకులును, శ్రీ. ఉ. వే. ప్రవర్తకులగు శ్రీమాన్ రొం. భ. పార్థసారథి భట్టాచార్యులవారు. ఉత్తర మల్లూరు వాస్తవ్యులును, ఆగమశాస్త్ర పండితులును, అగు శ్రీ. ఉ.వే. శ్రీమాన్ తిరువేంగళభట్టాచార్యుల వారు మొదలగు పండితవర్యులచే పరిష్కరింపించి, ముద్రణమునకను వగునట్లు శుద్ధప్రతి వ్రాసి నాకొసంగియుండిరి. తదుపరి నేనీ యుత్తమ గ్రంథ ముద్రణముం బూర్తిగావించక పూర్వమే, శ్రీ శ్రీ ఆచార్యుల వారు పరమపదించి శ్రీ వైఖానస శిష్యబృందమునేకాక సకల పండిత పామర జనమునంగూడ మహావిషాదమునం బడవైచి, విశేషించి యీ భగవచ్ఛాస్త్ర గ్రంథమాలకుం దీరని లోటుం గల్పించియుండుట మీకందఱకు విదితమగు విషయమే కావున నేనీ యంశముంగూర్చి వేరొద్దియును వ్రాయనవసరములేదు.

కాని యింకొక విశేషముమాత్రము కలదు. ఆచార్యులవారి జీవిత కాలములో నీగ్రంథమునం గొన్ని ఫారములచ్చు తీరియుండుటచే వాటింగాంచి తమకృషిఫలమిాతీరునం బ్రత్యక్షమగుచుండెనని వెలువరించఁబడిన వార్తాంకురములీ గ్రంథమాలను నాచంద్రార్కస్థితిం బ్రసాదింపఁ గలవని నా దృఢనమ్మకము.

ఆచార్యులవారికి, ప్రధానశిష్యులును, గ్రంథమాలోద్ధారకులు నగు శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ నారాయణం రామానుజాచార్యులవారు, శ్రీ.శ్రీ. వేంకట రామాచార్యులవారు తేని లోటుం దీర్చి గ్రంథముద్రణాది

వ్యాపారములందు మిక్కిలి సహాయమొనర్చుచున్నందులకు వారి యెడల నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

ఏతద్గ్రంథపరిష్కృతి పరామర్శములం దత్యుత్సాహముతోఁ గృషిసల్పిన శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ పండిత వేదాంతం విప్రనారాయణా చార్యులవారికి నాకృతజ్ఞతాభివందనముల నర్పించుచున్నాఁడను.

రేపల్లెతాలూకా ఉల్లిపాలెం గ్రామవాస్తవ్యులును, ఆగమ శాస్త్రపండితులును, ఆయుర్వేదపారంగతులును, ఉభయ వేదాంత ప్రవర్తకులును, కీర్తిశేషులునగు శ్రీమాన్ నారాయణం శేషాచార్యుల వారి జ్ఞాపకార్థమై వారిపుత్రులగు, శ్రీమాన్ (1) శ్రీరామాచార్యులు. (2) నరసింహాచార్యులు. (3) హనుమాచార్యులుగార్లు రు. 400-0-0 లున్ను, శ్రీ వైఖానస భగచ్ఛాస్త్రాధ్యాపకులును, త్యాగశీలురునగు. (తెన్నేరు) శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ వేదాంతం నరసింహాచార్యులవారు రు. 100-0-0 లున్ను, శ్రీ వైఖానస దివ్యాగమ విమలీకృతాంతఃకరణులును పోరంకి గ్రామవాస్తవ్యులును అగు శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ వేదాంతం రాజగోపాలాచార్యులవారు, రు. 116-0-0 లున్ను, రేపల్లెతాలూకా, ఉల్లిపాలెం గ్రామవాస్తవ్యులును, శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్ర దివ్య సిద్ధాంత తత్త్వవిజ్ఞానసంపన్నులును, ఉభయ వేదాంత ప్రవర్తకులును, కీర్తిశేషులు నగు శ్రీమాన్. నారాయణం లక్ష్మణాచార్యులవారి జ్ఞాపకార్థము వారిపుత్రులగు, శ్రీమాన్ శ్రీ రామాచార్యులవారు రు. 100-0- లున్ను ఈ గ్రంథముద్రణమునకై ప్రీతిపూర్వకముగ నొసంగి తమ యౌదార్యాది సుగుణసంపత్తిని లోకమునకు వెల్లడిపఱచి విశేష సహకారులై వెలయుచుండిరి.

మఱియు దురదృష్టవశమున నాకీ గ్రంథముద్రణ సమయముననే నేత్రావరోధము సంప్రాప్తించుటంజేసి ముద్రణకృత్యమునకనేకాంతరాయములు వాటిల్లినవి.

అయినను ఆయుష్మంతులగు (పెదరావూరు) తమిరిశ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు, (క్రాప) రొంపిచర్ల భట్టర్ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు, (దుగ్గిరాల)రొంపిచర్ల భట్టర్ రామకృష్ణమాచార్యులుగారు, (నల్లూరు) దీవి కృష్ణస్వామి మొదలగు యువకులు సకల విధములగు సహాయము లొనర్చి యెట్టకేలకిప్పటికీ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా గ్రంథముద్రణముం బరిసమాప్తి నొందించియుండిరి. వారికి శ్రియఃపతిచిరాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నొసంగ రక్షించుగాక.

ఈ ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా గ్రంథ ముఖ్యపరిష్కర్తలగు శ్రీ. శ్రీ. విద్వత్కవిసార్వభౌమ, వైయాకరణపంచానన, పండిత, రొం.భ. పార్థసారథి భట్టాచార్యులవారికి నిరంతర ప్రణామములనర్పించుచున్నాడను.

ఈ గ్రంథ ముద్రణావసరమున సకలవిధ సహాయులై మెలంగిన సుహృజ్జన మండలమునకును. గ్రంథమాలోద్ధారక పోషకగ్రాహకులైన శ్రీ వైఖానస మహా[illegible], పు[illegible] [illegible]ము లాచరించుచు గ్రంథమాలా [illegible] యథాపూర్వముగ సంఘీయుల భుజమూపురము[illegible] [illegible]చియుండెనని వి[illegible]వించుచు, ఇందు ప్రమాదవశమునఁగల్గిన వర్ణవ్యత్యాసములను దయతో గుర్తించి మాకుఁ దెలియఁజేసినచో పునర్ముద్రణమున సరిచేయించఁ గలవాఁడనని పాఠకలోకము నర్థించుచు విరమించుచున్నాఁడను.

నల్లూరు	ఇట్లు
(రేపల్లె తాలూకా)	గ్రంథమాలా సంపాదకులు
విజయనామ సం॥ర	భిషగ్రాజ
చైత్ర బ॥౩లు బుధవారం	దీవి వేంకట నరసింహాచార్యులు
1-4-1953	

శ్రీరస్తు

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

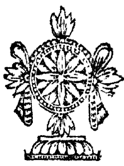
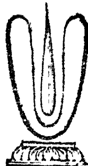
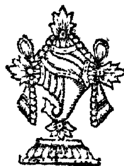
విషయ సూచికా

—(0)—

శ్రీః

శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీవిఖనసమహాగురవే నమః

శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రోక్తా

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికా

పూర్వపీఠికాయామ్

పరిభాషాప్రకరణమ్

వన్దే శ్రీమనోస్తస్య ...శిఃం శేషాచలాధీశ్వరం
బ్రహ్మాద్యైః పాదపద్మయుగళం లోకైకనేత్రోత్సవం
వాస్తైస్సన్దివిభిర్మునిగణైస్సంస్తూయమానం సదా
భక్తానామఖిలార్థదాయినమహం శ్రీవేఙ్కటేశం గురుమ్
శ్రీలక్ష్మీవల్లభారంభాం విఖనోమునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార్యపర్యన్తాం వన్దే గురుపరమ్పరామ్

యజమానలక్షణమ్

'అథ విమానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః' ఇత్యారభ్య 'పుణ్యాభక్తిః తస్మాదేవం విదిత్వా లోకద్వయోద్భవపుణ్యపాపఫలాద్యాసుఖదుఃఖప్రవర్తనం పశ్యన్ పృథగనాదీనామనాత్మతాం చ పరిజ్ఞాయ ఐహికాముష్మికవిజ్ఞానహేతుకమనస్వారస్యప్రభేదమనాదిమధ్యాంతమాస్తికం శాబ్దం ప్రమాణమవలంబ్య శత్రుసంఘాతం సాధ్యసాధకం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమప్రతర్క్యమనవద్యమఘౌఘఘ్నం వైఖానసమిదం శాస్త్రమితి జ్ఞాత్వా

అన్యోన్యాపాకృతిహేతుదూషితానుమితాన్ అయథార్థాన్ అల్పశ్రుతి విజృంభితాన్ అదృష్టాన్ అదృష్టఘ్నానపి అవిచారపేశలాన్ అపోహ్య శ్రద్ధాభక్తిపురస్కృత్య వైఖానసశాస్త్రసిద్ధం ఆరభేతేతి విజ్ఞాయతే. ఏవం మనసి సంజాతే విష్ణోర్విమానం చికీర్షుః ఆరురుక్షుః పదం విష్ణోః' ఇత్యుక్త లక్షణః యజమానః. (కాశ్యపేజ్ఞానకాండే.)

ఆచార్యాదిలక్షణమ్

'వైఖానసవిదః శిష్టాన్ వేదతత్త్వార్థదర్శినః సౌమ్యాన్ జితేన్ద్రియాన్ శుద్ధాన్ విష్ణ్వాకారధరానాత్మారామాన్ జ్ఞానామృతానన్ద హృదయానూహాపోహవిధానేన ధ్వస్తసంశయ మానసాన్ ధ్యాన యుక్తాన్ బ్రహ్మరత్నమయాన్ విప్రాన్ దేవవన్నమస్కృత్య తేష్వేకం గురుం వరయేత్. ఏవ ముక్తలక్షణసమ్పన్నాన్ షోడశఋత్విజశ్చ' ఇత్యుక్తలక్షణాః ఆచార్యాదయః. (కాశ్యపే. 21 అ)

దీక్షావతాంనియమాః

'తేసర్వే సులుప్తకేశశ్మశ్రునఖాః శుద్ధదన్తాః స్నాత్వా అఘ మర్షణంకృత్వా, సావిత్రీ పూర్వం ద్వాదశసూక్తాని జప్త్వా ప్రాజా పత్యం పాదకృచ్ఛ్రమేకాహంవా ఉపోష్య పాపంసర్వం సన్దహ్య యావత్ప్రతిష్ఠాన్తం తావద్ధవిష్యభోజినో దర్భాస్తరణశాయినః స్త్రీ శూద్రాది సంభాషణ పరివేషణాన్ వర్జయిత్వా త్రిషవణస్నాయినో జితేన్ద్రియా భవేయుః' ఇత్యుక్తధర్మాః. (మ 27 ప)

ప్రతిష్ఠాశబ్దార్థః

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠావిధి ముత్తమమ్
దేవార్చనం ద్విధాప్రోక్త మమూర్తంచ సమూర్తకమ్
అమూర్తం గార్హ్యపత్యాది సర్వాగ్నిషు హుతంస్మృతమ్
తస్యాధానాదికం సర్వం సూత్రేవిఖనసోదితమ్
తత్సూత్రోక్త విధానేన సర్వపాపాఘహర పూర్వకమ్
అస్మిన్కర్మణి తచ్ఛిష్టం హోమపకర్మ సమాచరేత్
సమూర్త మాలయే బిమ్బే నిత్యం విధివదర్చనమ్
అగ్న్యాధానం ప్రతిష్ఠాస్యా దిష్టిః పర్యార్చనాదికా

యాగశ్చా వభృథా న్తస్స్యా దుత్సవ స్తద్విధానతః
విష్ణోరేత త్సమూ ర్తంయః పూజనం భక్తితశ్చరేత్
అతీన్ద్రియం సగచ్ఛే త్త దక్షయం పరమంపదమ్॥ ఇతి.

(అత్రేయే. సమూ. 27 అ)

తథా

'అథవిష్ణో ర్దేవేశస్య ప్రతిష్ఠావిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః సోఽవ్యయః సర్వవ్యా ప్యాకాశోపమః నిష్కలః పరమాత్మా జ్ఞానేన భక్త్యాచ యుక్తస్యా న్తస్సన్నిహితో భవతి' "ఆత్మాగుహాయాంనిహితోఽస్య జన్తో"రితిశ్రుతిః 'తస్మాద్భక్తిమతా తేనసకలం సఙ్కల్ప్య భక్త్యా మన్త్రైశ్చప్రతిష్ఠాపితే బిమ్బే భక్త్యాఽనుకమ్పయా సకలః తద్బింబేసమావిష్టః దేవః ప్రతిష్ఠితో భవేత్, అవ్యక్తం శాశ్వతం అనాదిమధ్యాన్త మతీన్ద్రియం దేవైరప్యనభిలక్ష్యం యద్వైష్ణవం పదం తత్ప్రాప్తిఫలం తదర్చనం తస్యమూలం ప్రతిష్ఠా' ఇత్యుక్తిః. (కాశ్యపే. జ్ఞా. 29 అ)

సామ్ప్రతహారకకల్పనమ్

'పూర్వమేవ సుపర్యాప్తం భోగంకృత్వా బాలాగారే భగవన్తం ప్రతిష్ఠాప్యారంభణం యత్తత్సామ్ప్రతం బాలాగారంవినా విమానమాత్రమేవ స్వార్థైః యాచ్ఞాలబ్ధార్థైశ్చకృత్వా బేరాదీన్ప్రకల్ప్య యేత్తద్ధారక మిత్యేతయో రేకమాలమ్బ్యారభేత. రాజ్ఞాం రాజసమానానాం ద్విజానా మమాత్యానాం సామ్ప్రతమేవ, నాన్యథాకార్యమ్, యదికుర్యా త్కర్తుః మృత్యుర్భవతి, అశక్తానాం దరిద్రాణాం భక్తిమాత్రసాధనానాం హారకమ్. తస్మా త్పూర్వమేవోపకల్ప్య భూమిశుద్ధి కర్షణానన్తరం బాలాగారం ప్రకల్ప్య ఖనిత్వా ఆపూర్యారభేతేతివిజ్ఞాయతే' ఇత్యుక్తమ్. (కాశ్యపే. జ్ఞా. 21 అ)

భూపరీక్షాదీనాంసమానతన్త్రేణసంభవే

మరీచ్యుక్త పునస్సంస్కారవిధినా కర్షణాద్యా ద్యేష్టకాన్తం తథా శిలాగ్రహణ మధూచ్ఛిష్టక్రియా హీనప్రాయశ్చిత్తం అనుక్తప్రాయశ్చిత్తంచ కృత్వా సంస్కారాన్ కుర్యాత్.

ఉపచారనిర్ణయః

'అథా ర్చనాఙ్గోపచారా న్వక్ష్యే:— ఉపచారో విగ్రహ ఇత్యేకార్థౌ భవతః, ఆసన స్వాగతాఽనుమాన పాద్యాఽఽచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీపార్ఘ్యాఽచమన స్నానప్లోత వస్త్రోత్తరీయ యజ్ఞోపవీత పాద్యాఽచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీపాఽచమన హవిఃపానీయాఽ చమన ముఖవాస బలిప్రణామ దక్షిణాః పుష్పాఞ్జలిసహితా స్తుతిశ్చేతిద్వాత్రింశ దుపచారాః ఏతే నృత్తగీతసంయుక్తా ఉత్తమోత్తమ మిత్యాహుః. ముఖ వాసాన్తాః ప్రణామదక్షిణాయుతాః నవవింశత్యుపచారాః ముఖవా సాన్తాః దక్షిణాయుతాః అష్టావింశత్యుపచారాః అర్ఘ్యాఽచమనాన్తాః ప్రణామదక్షిణాయుతాః త్రయోదశోపచారాః అర్ఘ్యాఽచ మనాన్తాః ఏకాదశోపచారాః పాద్యాద్యర్ఘ్యాఽచమనాన్తాః అష్టోపచారాః పుష్పా ద్యర్ఘ్యాఽచమనాన్తాః షడుపచారాః పుష్పదానం ప్రణామశ్చద్వావుప చారౌ ప్రణామః ఏకోపచారః. త్రయోదశ విగ్రహాణా మాదౌ ప్రధానమావాహనం అన్తే విసర్జనంచ. ఆస్నపనంచ కుర్యాత్. సర్వ త్రైకోపచారః ద్వావుపచారౌచ. హోమే షడుపచారాన్. స్నపనే అష్టోపచారాన్. హవిషి హీనే, త్రయోదశోపచారానష్టోపచారాన్వా. హవిషిలబ్ధే, అష్టావింశత్యుపచారాన్ నవవింశ త్యుపచారాన్వా. విమా నార్చనాయా మేవంద్వాత్రింశదుపచారాన్ కుర్యాత్. అథవా హవిషి లబ్ధేషోడశ శోపచారాన్ కుర్యాత్. ఆసనస్నాన వస్త్రాద్యలఙ్కార పాద్యాఽచ మన పుష్పగన్ధ ధూపదీపార్ఘ్యాఽచమన హవిః పానీయాఽచ మన ముఖవాస దక్షిణా ఇతి షోడశోపచారా భవన్తి.' (మ. 42 ప)

ఇతి పూర్వపీఠికాయాం

పరిభాషా ప్రకరణమ్

ప్రతిష్ఠాయామ్ ముహూర్తవిచారః

అథాతో భగవతో నారాయణస్య ప్రతిష్ఠావిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః. ఉదగయనే ఫాల్గునచైత్ర వైశాఖ జ్యైష్ఠేషు జ్యేష్ఠే షూత్తమమ్. దక్షిణాయనే శ్రావణాశ్వయుజ కార్తికేషు మధ్యమమ్. ప్రోష్ఠపదాషాఢయో రధమమ్. మార్గశీర్ష మాఘయో ర్వివర్జయేత్. ఉత్తరాత్రయ రోహిణీ శ్రవణపుష్య పునర్వసు స్వాతీహస్తా చిత్రాఽనురాధాఽశ్వినీషు సితేపక్షే పక్షచ్ఛిద్రాం వివర్జ్య కృష్ణపక్షే ప్రథమాద్వితీయా పఞ్చమీషు సోమగురు సౌమ్యకావ్య వారేషు కరణేషు విశిష్టేషు ధ్రువేషు చరేషు వావిష్టి మష్టవిధాం త్యక్త్వా చరరాశిం విహాయ స్థిరరాశౌ ఉభయరాశౌవా శ్రేష్ఠే విష్ణోః ప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్. ఆర్ద్రాఽఽశ్లేషా మూలానక్షత్రేషు కృష్ణాష్టమ్యా ముల్కాపాతేఽశనిపాతే దిగ్దాహే పాంసులోహితోపల వర్షవ్యతీపాత భూకమ్పాఽతిమారుత రాజమరణ చన్ద్రసూర్యోపరాగ యుక్తేషు ఋక్షేషు రాత్రౌచ పరివర్జయేత్. (మ. 27 ప)

అఙ్కురార్పణే

'భూపరీక్షాదీని కర్మాణి యస్మిన్నహాని కారయే త్తద్దినా త్పూర్వం నవమే సప్తమే పఞ్చమే త్ర్యహేవా అఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

(మ. 26 ప)

అక్ష్యున్మోచనే

'ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్ నవమే సప్తమే పఞ్చమే త్ర్యహే ద్వితీయేవా అహ్ని అమన్త్రిక మక్ష్యున్మోచనం శిల్పినా కారయిత్వా పశ్చా త్సమన్త్రికంచ కుర్యాత్. అర్కరాహు సౌరాణాముదయం త్యక్త్వా ద్విలోచనే నక్షత్రే అక్ష్యున్మోచనం కారయేత్. (మ. 27 ప)

ద్విలోచననక్షత్రాణి

అర్కస్థితర్క్షాది చతస్ర అన్ధాః షట్చ ద్వినేత్రం నవచైకనేత్రమ్
నేత్రాణి యుగ్మాని తథైవ పఞ్చ త్రిశ్యాహు రన్ధాః క్రమశః ఫలాని
(ముహూర్తదర్పణే)

ఇతిపూర్వపీఠికాయాం
ప్రతిష్ఠా ముహూర్తవిచార ప్రకరణమ్

ప్రతిష్ఠాద్రవ్య ప్రమాణనిర్ణయః

భృగురువాచ

సమ్యగుక్తంచ యుష్మాభిః పరమార్థార్థ దర్శిభిః
తదేవాద్య ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠా ద్రవ్య లక్షణమ్
సావధానపరా భూత్వా శృణ్వన్తు మునిసత్తమాః
అతః పరం ప్రవక్ష్యామి విష్ణ్వాదీనాం విశేషతః

విగ్రహాణాంచ సర్వేషాం ప్రతిష్ఠాద్రవ్యనిర్ణయమ్
యథావత్కథయిష్యామి యుష్మాకం మునిపుఙ్గవాః
అధికారేషు సర్వేషు నప్రోక్తం కాశ్యపాదిభిః
విశేషా దద్యవక్ష్యామి యుష్మాకం హితకామ్యయా

సర్వాసుచ ప్రతిష్ఠాసు సమ్భారాణాం పృథక్పృథక్
ప్రమాణం లక్షణంచైవ విస్తరేణైవ కృత్స్నశః
అఙ్కురార్పణ మారభ్య పఞ్చవింశతికాః క్రియాః
మహావిష్ణి వేద్యాన్తాః క్రమాత్ప్రోక్తా మహర్షిభిః

అఙ్కురార్పణకం పూర్వం సమ్భారాహరణం పరమ్
తృతీయం చాక్షిమోక్షంచ చతుర్థం బిమ్బశుద్ధికృత్
పఞ్చమం చాగ్నిమథనం షష్ఠం వైవాస్తుహోమకమ్
అగ్నిప్రణయనం సప్తమమ్భపూజాఽష్టమం భవేత్

స్నపనం కౌతుకం శయ్యాస్తరణంనవమం భవేత్
దశమం కర్మశయన మధివాసః ప్రకీర్తితః
వేదపారాయణం దేవార్చనం చైకాదశం స్మృతమ్
ద్వాదశం పాత్రశంసాచ సర్వహోమ స్త్రయోదశ

దేవతోత్థాపనం స్నానం చతుర్దశ మితిస్మృతమ్
రత్నన్యాస స్తతఃపఞ్చదశ షోడశ ముచ్యతే
దక్షిణాదాన మగ్నీనాం సఙ్గ్రహ స్సముదీరితః
ప్రదక్షిణం చాలయస్య తథాస ప్తదశం స్మృతమ్

అష్టాదశం చ బిమ్బానాం స్థాపనా వాహనే తతః
ఏకోనవింశం స్యాదన్యదేవతా వాహనం మతమ్
పుణ్యాహో వింశతిః ప్రోక్తః దేవార్చా చైకవింశతిః
ద్వావింశ ద్బ్రాహ్మణానాంచ వైష్ణవానాం చపూజనమ్
ఉత్సవస్తు త్రయోవింశః స్నపనం చతుర్వింశతిః
మహాహవిర్నివేద్యంచ పఞ్చవింశ త్ప్రకీర్తితమ్
ఏవం సర్వప్రతిష్ఠాసు విపరీతం నకారయేత్
మరీచ్యుక్త ప్రకారేణ పాలికాదీ న్సులక్షణాన్
సౌవర్ణాద్యైః కృతాన్సమ్య గ్యథావర్ణం సమాహరేత్
ప్రతిష్ఠా దివసాత్పూర్వం నవమాది దినేనిశి
పూర్వోక్త లక్షణైర్యుక్తైః ఋత్విగ్భి స్సహవైగురుః
యజమానాభ్యర్థితస్సన్ సర్వకర్మాణి కారయేత్
ఆచార్యలక్షణం చైవఋత్విజాం చైవలక్షణమ్
మాసర్క్ష తిథివారాణాం పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
యథోక్త దివసేకుర్యా దఙ్కురార్పణ మేవచ
బీజార్పణార్థ మాహృత్య నవధాన్యం పృథక్పృథక్
ఆఢకం కాంస్యపాత్రేతు పూర్యాన్తో నిక్షిపేజ్జలే
ఈశా ద్యేకోనపఞ్చాశ త్పద దేవాః ప్రకీర్తితాః
తద్దేవతానాం పీఠార్థం షడ్ద్రోణం వ్రీహి రుత్తమమ్
పృథక్పృథక్ప్రతిపద మర్థాద్యోగ్యం పదక్రమాత్
తదర్ధం తణ్డులం ప్రోక్తం బ్రహ్మాదీనాం పదేపదే
వస్త్రం షోడశహ స్తంచ తథాష్టాల విస్తృతమ్
నవం సూక్ష్మం విశేషేణ కృతం కార్పాస తన్తుభిః
ఏవం సులక్షణోపేతం ప్రత్యేకం పాలికాదికాన్
వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య తత్తత్కర్మాణి కారయేత్
సోమకుమ్భస్య పీఠార్థం భారవ్రీహిభి రుత్తమమ్

వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య ప్రతిమాం సోమరూపిణీమ్
నిష్కత్రయకృతాం మత్ర నవరత్నానిచ క్షిపేత్
తస్మిన్ సోమం సమావాహ్య అఙ్కురేతు విశేషతః
పాలికా ద్యధిదేవాంశ్చ సమభ్యర్చ్య నివేద్యచ
అఙ్కురా నర్పయిత్వైవ పూర్వముక్తవ దాచరేత్
యవాష్టతులితం మాషం మాషాష్టతులితం కణమ్
కణాష్టతులితం మానం మానైస్స్వర్ణం తథాష్టభిః
వింశత్స్వర్ణైః పణం జ్ఞేయం నిష్కం త్రింశత్పణం స్మృతమ్
దశనిష్కం పలం జ్ఞేయం కుడుబంతు చతుర్గుణమ్
పఞ్చభిః కుడుబైః ప్రస్థం తచ్చతుర్భి స్తథాఢకమ్
చతుర్భి రాఢకై ర్ద్రోణం షడ్ద్రోణం భారమిష్యతే
షడ్భారం రాశిరిత్యుక్త మృషిభి శ్చాఙ్గిరాదిభిః
సమ్భారాణి ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠార్థం యథావిధి
ఘటాదీ న్వస్త్రరత్నాని గవాంచాజ్యం సమిత్కుశాన్
సౌవర్ణ ప్రతిమాశ్చాపి తథా దధిపయో మధు
వ్రీహీంశ్చ తణ్డులాంశ్చైవ నవధాన్యా తథాతిలాన్
దక్షిణాదీని సర్వాణి సమ్భారాణ్యపి సమ్భరేత్
యజమానో గురోశ్చైవ నియత షోడశ ర్త్విజామ్
పూర్వోక్త లక్షణోపేతం ప్రత్యేకం వసనద్వయమ్
దశనిష్క ప్రమాణేన కుణ్డలాభరణం పృథక్
షణ్ణిష్కమానం కంకణ మఙ్గదం చాఙ్గులీయకమ్
ఏకవింశతి నిష్కైస్స్యాత్ కటిసూత్రం సలక్షణమ్
తదర్ధాంశ ప్రమాణేన గ్రీవాలఙ్కరణం పృథక్
అష్టనిష్క ప్రమాణేన స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతకమ్
ఆచార్యోక్త చతుర్థాంశైః ఋత్విజాంచ పృథక్పృథక్
పఞ్చాఙ్గ భూషణం సమ్యగేవముత్తమం స్మృతమ్

ఏవం సంభావ్య గుర్వాదీం స్తత్తత్కర్మసు యోజయేత్
నయనోన్మీలనా ర్థాస సమ్భారాణి ప్రవచ్మ్యహమ్
బింబప్రతి విశేషేణ గామేకై కాం సులక్షణామ్
స్వర్ణశృఙ్గాం రౌప్యఖురాం సవత్సాం వస్త్రబంధనామ్
పుష్పాదిభి రలఙ్కుర్యా త్కాంస్యోజ్జ్వలన దోహనామ్
ఘృతం దధి మధు క్షీరం షడ్ద్రోణం పృథగిష్యతే
స్వర్ణాదిపాత్రే సఙ్గృహ్య అధిదేవాన్ సమర్చయేత్
ఘృతాదిషు సువర్ణంచ నిష్కయుగ్మం క్షిపేత్పృథక్
దర్శనద్రవ్య మిత్యుక్తం షడ్భారా శ్శాలిధాన్యకాః
వ్రీహయశ్చ తథాప్రోక్తా యవాశ్చాపి తథైవచ
తదర్ధా స్తణ్డులాః ప్రోక్తాః ప్రతిబింబం విశేషతః
ముద్గామాషాశ్చ గోధూమాస్సర్షపా స్తిలతిల్వకాః
మసూరా శ్చాఢకంచైవ నిష్పావక సమాయుతాః
ప్రత్యేకమాహరేత్సర్వం తణ్డులార్థం విశేషతః
హలాలికాం పఞ్చనిష్కేన తత్ప్రమాణేన తాడనీమ్
ఏవంసర్వం గృహీత్వైవ తత్తన్మన్త్ర మనుస్మరన్
నయనోన్మీలనం కృత్వాద్రవ్యాణ్యాపి చదర్శయేత్
దేవప్రతిష్ఠా హోమార్థం కపిలాయా ఘృతంవరమ్
షడ్భారం చోత్తమం విద్యా త్తదర్ధం మధ్యమం స్మృతమ్
తదర్ధ మధమం ప్రోక్తం యథాలాభ మథాపివా
సమాహృత్య ఘృతం సమ్యగ్ఘోమం విధివ దాచరేత్
శిల్పిస్పర్శ విశుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం సుహూయతామ్
తథైవ వాస్తుకుమ్భస్య సోమకుమ్భోక్తవ చ్చరేత్
బింబశుద్ధిం ప్రవక్ష్యామి విగ్రహాణాం విశేషతః
పఞ్చగవ్యాధివాసంచ తథాక్షీరాధివాసనమ్
జలాధివాసం పూర్వోక్త మధివాస త్రయం చరేత్
పఞ్చగవ్యంచ సంయోజ్య ద్రోణీమాపూర్య సర్వతః
అధిదేవం సమారాధ్య నవవస్త్రా స్తరంచరేత్

పూర్వోక్త మన్త్రముచ్చార్య శాయయే త్ప్రతిమాః పృథక్
ఉపర్యాచ్ఛాదనం వస్త్రైఃకృత్వా హోమం చరేద్బలిమ్
ఏవం క్షీరాధివాసంచ తథావార్యధివాసనమ్
హోమమన్త్రైః పృథక్ప్రోక్తా అధివాస త్రయస్యచ
ఏవన్తు త్ర్యధివాసానామహోరాత్రం పృథగ్భవేత్
దివాచైవం పృథక్చాపియామమాత్రక మేవచ
ఏవమేవ క్రమాత్ప్రోక్తం మునిభిః కాశ్యపాదిభిః
తతోఽగ్నిమథనం కృత్వా గార్హపత్యాగ్నికుణ్డకే
అన్వాహార్యాది కుణ్డేషు స్యాదాఘారం యథావిధి
కుమ్భపూజా క్రమం వక్ష్యే శ్రుణ్వన్తు మునిసత్తమాః
ద్వాత్రింశ త్ప్రస్థ సమ్పూర్ణాన్ సౌవర్ణాన్వాథ రాజతాన్
తామ్రాదీన్వా మృణ్మయాన్వా కాళస్ఫుటిత వర్జితాన్
పక్వ బిమ్బ ఫలా కారా న్నవకుమ్భా న్సమాహరేత్
ఏవం కుమ్భా న్సమాహృత్య తన్తు నావేష్ట్య మన్త్రతః
అచ్ఛిద్రం త్రివృతేనైవ యవాన్తర మథాపివా
షడ్భాగై శ్శాలిధాన్యైస్తు తదర్ధై స్తణ్డులై స్తథా
తిలైశ్చాపి తదర్ధైర్వా పీఠం కృత్వా ఘటం ప్రతి
పృథక్పృథ క్తదర్ధైర్వా పాదహీనం నకారయేత్
నాదేయాద్యద్భి రాపూర్య ధాన్యపీఠేన్యసే త్క్రమాత్
కుశ కూర్చాక్ష తాశ్వత్థ పల్లవాం స్తేషు నిక్షిపేత్
పూర్వోక్త లక్షణోపేతై స్సూత్రైః పట్టామ్బరై ర్నవైః
ప్రత్యేకం ఘటమావేష్ట్య శ్వేతవస్త్రై రథాపివా
పద్మరాగంచ వజ్రంచ వైఢూర్యం చైవ మౌక్తికమ్
తథామరకతం పుష్యరాగం వైచన్ద్రికాన్తకమ్

గోమేధం చేన్ద్రనీలంచ కుమ్భేకుమ్భే వినిక్షిపేత్
రత్నాఽలాభేతు నిష్కాణాం పఞ్చకంవా ఘటంప్రతి
ప్రతిమాంచ తథాక్షిప్త్వా విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్
స్వర్ణాష్టమఙ్గళంచైవ తథా పఞ్చా యుధా నపి
విష్ణురూపం శ్రియోరూపం మహీరూపం తథైవచ
సౌవర్ణం కూర్మరూపంచ పఞ్చనిష్కకృతం పృథక్
చతురఙ్గుల విస్తారాః చతుష్కోణ సమన్వితాః
విష్ణ్వాది రూపసంయుక్తా మధ్యకుమ్భే వినిక్షిపేత్
ద్విజానాం చైవవృద్ధ్యర్థం స్రుక్స్రువౌ చకమణ్డలుమ్
అన్యాని యజ్ఞపాత్రాణి జుహూ ముపజుహూం తథా
పురుష ప్రతిమాయుక్తం నిష్కత్రయ కృతం పృథక్
వీశ ప్రతిమయా సార్ధం పూర్వకుమ్భే వినిక్షిపేత్
క్షత్రియాణాం ధ్వజం ఛత్రం చామరద్వయ మఙ్కుశమ్
పూర్ణకుమ్భం తదస్త్రంచ శస్త్రేణచ సమన్వితమ్
సాకం సత్యప్రతిమయా శేషరూప సమన్వితమ్
పృథఙ్నిష్క త్రయకృతం దక్షిణే నిక్షిపే ద్ఘటే
వైశ్యానాన్తు తులాతోద మచ్యుత ప్రతిమాయుతమ్
గజప్రతిమయా సార్ధం పశ్చిమే పూర్వమానతః
శూద్రజాతి వివృద్ధ్యర్థం యుగలాఙ్గల మేవచ
అనిరుద్ధ ప్రతిమయా శాన్తరూప సమాయుతమ్
పృథఙ్నిష్క త్రయకృతా ను త్తరే నిక్షిపేద్ఘటే
ధాన్యరాశౌ ఘటాన్సమ్యక్ స్థాపయిత్వా యథాక్రమమ్
ఘటేఘటే నారికేళాన్ సన్న్యస్యైవా మ్రపల్లవాన్
గన్ధమాల్యై రలఙ్కృత్య తేష్వావాహనమాచరేత్
తతస్తు బిమ్బశుద్ధ్యర్థం కలశస్నపనం చరేత్
అష్టోత్తర సహస్రన్తు శతమష్టోత్తరన్తువా
చతుష్షష్ట్యథవా కుర్యాద్ద్వాత్రింశ ద్వాయథావిధి
కలశస్నపనే ప్రోక్తాష్షడ్భారా స్తణ్డులామతాః

అర్ధం తదర్ధ మథవా ఉత్తమాది విధానతః
ఉక్తద్రవ్యాణి చాహృత్య విధివత్స్నపనం చరేత్
కౌతుకం దేవదేవస్య దశనిష్కకృతం శుభమ్
దేవ్యోశ్చ సర్వదేవానాం విష్ణో రుక్తార్ధ నిష్కతః
తదర్ధేన గురోః కుర్యా దృత్విజాంచ తదర్ధతః
స్వర్ణాదిపాత్రే నన్యస్య కౌతుకం తణ్డులోపరి
స్వస్తిసూక్తం జపన్ స్పృష్ట్వా స్వస్తిదావిశ ముచ్చరన్
దేవస్య దక్షిణేహస్తే దేవ్యో ర్వామేచ బన్ధయేత్
శయ్యావేదిం సమభ్యుక్ష్య యవై ర్ద్వాదశ భారకైః
తదర్ధై స్తణ్డులై శ్చైవ తణ్డులార్ధై స్తిలై స్తథా
ఏవమేవ సమాదాయ ప్రతిబిమ్బం సమాస్తరేత్
చర్మజం రోమజం చైవమణ్డజం ముణ్డజం తథా
వామజంచ క్రమేణైవ శయనం పఞ్చ కల్పయేత్
లక్షణం చర్మజాదీనాం పూర్వమేవోదితం మయా
ఆయామం చైవవిస్తార మేతేషాం వస్త్రవ ద్భవేత్
అలాభే చర్మజాదీనాం పృథ గంశుక మేవచ
ఉపర్యుపరి చాస్తీర్య విష్ణ్వాదీ న్మన్త్రిత స్తతః
శాయయే ద్వైష్ణవై ర్మన్త్రై ర్యద్వైష్ణవ మితి క్రమాత్
ప్రత్యేకం నవ స్త్రేణ సమాచ్ఛాద్య గలాదధః
వేదా నధ్యాపయే ద్దిక్షు ప్రతిష్ఠా దివసాన్తతః
అహోరాత్రం ప్రతిదినం ఋచాం ప్రాచీ ఇతి శ్రుతిః
పశ్చాద్ధోతార మాహూయ వస్త్రాభరణ కుణ్డలైః
సహోతా సభ్యపురతః కుర్యాద్వై హౌత్రశంసనమ్
తతో విష్ణ్వాదిదేవానా మావాహన మథాచరేత్
జుష్టాకారం తతఃకృత్వా స్వాహాకారం తతః పరమ్
యజేత్సమిద్భి రన్యైశ్చ యావదాజ్యాహుతీః క్రమాత్
ప్రతిష్ఠోక్తై స్తతన్మన్త్రైః సర్వదైవత్య పూర్వకైః

పారమాత్మిక సంయుక్తై రీక్షణాద్యై స్తథైవచ
హుత్వా పఞ్చాగ్నికుణ్డేషు చోక్తమన్త్రా న్యథావిధి
సభ్యాగ్నిం పౌణ్డరీకాగ్నిం వినాన్యే ష్వన్తహోమకమ్
నృత్తగీతై స్తథావాద్యైః రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా యజమానయుతో గురుః
స్నాత్వా స్నానవిధానేన జప్త్వా ద్వాదశసూక్తకమ్
యాగశాలాం ప్రవిశ్యైవ సహఋత్విగ్భి రేవచ
అధివాసగతాన్ బిమ్బా నుత్థాప్య ప్రణవేనచ
కలశైః స్స్నపనంకృత్వా రత్నన్యాస మథాచరేత్
యజమానో గురోశ్చైవ ఋత్విజాం దేవసన్నిధౌ
సమాప్తదివసే ప్రాతర్హోమాన్తే గురుదక్షిణామ్
ప్రదద్యా త్పశుభూమ్యాదీ నాచార్యాయ విశేషతః
నిష్కాణాంతు శతంప్రోక్తం ఉత్తమం దక్షిణాగురోః
గ్రామంచ గురవేదద్యా ద్యజమానో మహీపతిః
గ్రామశ్చేత్తు చతుష్షష్టి నిష్కం పఞ్చాశ దేవవా
ఏకవింశతి నిష్కంచ గృహస్థ ఇతరే జనాః
ఏవంవై దక్షిణాదానే శ్రుతిరాహ పురాతనీ
ఆచార్యోక్త చతుర్థాంశం దద్యా త్పఞ్చాగ్ని ఋత్విజామ్
అన్యర్త్విజాం తదర్ధంచ దక్షిణాదాన ముత్తమమ్
యజ్ఞస్య దక్షిణాజీవో భవే దిత్యాహ చాఙ్గిరాః
హన్త్యల్పదక్షిణా యాగో యజమానం విశేషతః
భ్రూణహత్యాం ప్రాపయతి యావదాచన్ద్ర తారకమ్
ద్రవ్యహీనే ద్రవ్యహాని స్తద్గ్రామ యజమానయోః
తథా పుణ్యక్రియాహానిః క్రియాహీనే తథైవచ
ఋత్విజాం చాయుషో హాని స్సర్వహాని ర్భవేద్ధ్రువమ్
తస్మా చ్ఛాస్త్రం సమాలక్ష్య యథావిధి సమాచరేత్
తతో బిమ్బాన్సమాధాయ గ్రామ మాలయ మేవచ
ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా గర్భాగారం ప్రవిశ్యచ

పీఠే సంస్థాప్య విష్ణ్వాదీన్ తత్తన్మన్త్రం సముచ్చరన్
అష్టబన్ధన మార్గేణ బన్ధనం కారయే ద్దృఢమ్
పుణ్యాహం విధివ త్కృత్వా తేష్వావాహన మాచరేత్
సమభ్యర్చ్య పచారైశ్చ షోడశైః ద్విగుణైః క్రమాత్
మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవతాభ్యో నివేదయేత్
అఙ్కురార్పణ మారభ్య యావ దావాహనాన్తకమ్
బ్రాహ్మణానాం సహస్రంచ భోజయే ద్వైష్ణవా నపి
తతో నివేదనాన్తేతు దశదానం చ కారయేత్
భూరిదానం విశేషేణ దేవప్రీతికరం భవేత్
బ్రహ్మఘోషం తతః కుర్యా ద్దేవదేవస్య సన్నిధౌ
ఏవంయః కురుతే భక్త్యా విష్ణోః స్థాపన ముత్తమమ్
బ్రాహ్మణో యజమానశ్చ శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః
గమయిత్వా విష్ణులోకం దశపూర్వా న్దశాపరాన్
సర్వాలోకా నతీత్యైవ విష్ణో స్సాయుజ్య మాప్నుయాత్
క్షత్రియో విజయం లబ్ధ్వా శ్రియం కీర్తిం తథైవచ
సాగరాన్తాం మహీం ప్రాప్య సర్వక్షత్రియ వన్దితః
చక్రవర్తీ సుఖీభూత్వా సారూప్యం పద మాప్నుయాత్
యది వైశ్యో ధనైర్ధాన్యై స్సంపూరిత మనోరథః
ప్రజావా న్పశుమాన్భూ మహాసర్వభోగా నవాప్యచ
స్వకులై స్సపుత్రభి ర్యుక్తః సామీప్యం పద మాప్నుయాత్
శూద్ర స్స్వకులకేతుశ్చ ప్రభావా న్పశుమా నపి
సర్వభోగా నహావాప్య విష్ణోస్సాలోక్య మాప్నుయాత్
ప్రాకారం మణ్డపం చైవ కూటం గోపురసంయుతమ్
కారయే ద్భక్తిమా న్యస్తు సోపి సాయుజ్య మాప్నుయాత్
విష్ణుప్రతిష్ఠాం యః కుర్యా ద్యథాశాస్త్రం సలక్షణమ్
సర్వా న్లోకా నతీత్యైవ విష్ణోర్లోకే మహీయతే
శిలాభి రిష్టకాభిర్వా మృద్భిర్వా భక్తిసంయుతః
యః కుర్యా దాలయం విష్ణో ర్విష్ణునా సహ మోదతే

విష్ణుప్రతిష్ఠాం యఃకుర్యా ద్భక్తానాం వా విశేషతః
సర్వభోగా నిహావాప్య దేహాన్తే మోక్ష మాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే

ఉత్తరతన్త్రే, భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్

మానాధికారే ప్రతిష్ఠాద్రవ్య ప్రమాణవిధిర్నామ

షణ్ణవతితమోఽధ్యాయః

యజ్ఞశాలాలక్షణమ్

"ఆలయా త్పురతో దక్షిణే చైశాన్యే వాయవ్యే చోత్తరేవా చతుర్హస్తాన్తర షోడశస్తమ్భ సంయుక్తాం త్రిపఙ్క్తియుతాం చతురశ్రాం కపోతాన్త ప్రమాణాం యథార్హప్రమాణాంవా వర్షవాతాతపాదినివారిణీం యాగశాలాం కల్పయిత్వా, తత్పురత శ్చతుర్ద్వార సమాయుక్తాం చతుస్తోరణభూషితా మచ్ఛిద్రాం ప్రపాంకృత్వా తత్సర్వం వితానధ్వజదర్భమాలా తరఙ్గ స్తమ్భవేష్టన ముక్తాదామాద్యై రలఙ్కృత్య, చతుర్ద్వారే ష్వశ్వత్థోదుమ్బర ప్లక్షవట నిర్మితాని తద్ద్వారవిస్తారాణి తదర్ధవిస్తృతానివా త్రిహస్తోత్సేధాని తన్మధ్యే అరత్నిమాత్రత్రిశూల శఙ్ఖచక్రయుతాని పూర్ణకుమ్భ దర్పణ పద్మ ముకుళయుతాని తోరణాని కారయిత్వా, చతుర్వేదమన్త్రైః ప్రాగాది క్రమేణ ద్వారేషు సంస్థాప్య, "అగ్నిమీళే" ఇతి ప్రాగ్ద్వారే అశ్వత్థం, "ఇషేత్వోర్జేత్వే"తి దక్షిణే ఔదుమ్బరం, "అగ్న ఆయాహీ"తి పశ్చిమే ప్లక్షం, "శన్నోదేవీ"రి త్యుత్తరే వటం. తత్తద్ద్వారోభయపార్శ్వేషు కదళీక్రముకోదకుమ్భ దీపాఙ్కురాద్యై రలఙ్కృత్యతన్మధ్యే శయ్యావేదిం కుర్యాత్పురత శ్చాఽగ్నికుణ్డాని కారయేత్."

యజ్ఞశాలాస్థాననిర్ణయః

"ఆలయాత్పురతోవాపి దక్షిణేవా మనోరమే ఈశాన్యే వా థవాయవ్యే ఉత్తరే యాగమన్దిరం కల్పయేత్." (అ.)

వితానమ్

"వితానం తత్పఙ్క్త్యాయామవిస్తారసమం నానారూపాన్విత మేకరూపాన్వితంవా కారయేత్." (మ.)

ధ్వజమ్

"త్రిపఞ్చ సప్తాఽష్ట దశకరాయతం షట్పఞ్చ చతుస్త్రితాల విస్తారం శ్వేతపీత శ్యామరక్తాభంహస్తమాత్రాయామ శిఖరం హస్తాయామైర్ద్విత్రిపాదై స్సంయుక్తం తిర్యగ్వేత్రద్వయయుతం ఘంటాసహితం తద్ద్విగుణాయత యష్టిసంయుక్తం కారయేత్". (మ.24ప.)

శ్లో॥ "వీశచక్రామితానన్త రూపయుక్త పటాన్యపి
తదూర్ధ్వే యాగరక్షార్థ ముద్ధరేయుః పదార్థినః".

(క్రియాధికారే)

దర్భమాలా

"దర్భమాలాం సర్వాణిపర్వాణి ద్వితాలలమ్బ దర్భద్వయ యుతాం కారయేత్". (మ.)

తరంగః

"క్షౌమపట్ట దుకూల కార్పాసై ర్ద్వాదశహస్తాయతైః పఞ్చభి ర్ద్వాదశభి ర్నవభి ర్వానవామ్బరై ర్వ్యక్త మాస్యరజ్జుసమాయుక్తం నానావర్ణం నానారూపాన్వితం శ్వేతంవా కారయేత్".

స్తమ్భవేష్టనమ్

"స్తమ్భవేష్టనం తత్స్తమ్భాయామసమం తదర్ధవిస్తారం క్షౌమాద్యైః కారయేత్". (మ.)

పతాకమ్

"పతాకం తత్రైవ వింశత్య ఙ్గులివిస్తారం త్రింశదఙ్గులాయతం క్షుద్రధ్వజం పఞ్చాఙ్గులివిస్తారం ద్వాదశా ఙ్గులాయత వేత్రద్వయ యుతమ న్యత్పూర్వన చ్ఛిఖారజ్జుయుక్తం కారయేత్".

యవనికా

"యవనికాం ద్వారవిస్తారసమవిస్తారాం తదర్ధ్యార్ధాయామాం శ్వేతవస్త్రేణ కారయేత్". (మ.)

జలద్రోణీ

"జలద్రోణీం సౌవర్ణీం రాజతీం తామ్రమయీంవా భారజలై ర్ద్విభారజలై స్త్రిభారజలైర్వా సమ్పూర్ణాం సుదృఢాం నిర్వివరాం సువృత్తాం చతురశ్రాంవా గ్రీవాహీనాం పార్శ్వయోర్వలయసంయుక్తాం మృణ్మయీం వలయహీనాం సుగ్రీవాం శేషం యుక్త్యైవ కారయేత్" (మ.)

శయ్యా వేదిః

"చతుర్హస్తాయామవిస్తారా బిమ్బార్ధాధికప్రమాణావాకూటం వర్షనివారణం కృత్వా"

అలఙ్కార వేదిః

నైరృత్యాం దేవస్యాఽ లఙ్కారార్థం ప్రతిసరబన్ధనార్థం త్రిహస్తాయత విస్తారాం తాలోన్నతాం చతురశ్రాం వేదిం కుర్యాత్."

సమ్భార వేదిః

"వాయవ్యాం యాగోపకరణ ద్రవ్యవిన్యాసార్థం చతుర్హస్తాయతవిస్తారాం భాగోన్నతాం వేదింకుర్యాత్."

అగ్నికుణ్డలక్షణమ్—గార్హపత్యమ్

"శయ్యావేద్యాః పశ్చిమాంశే గార్హపత్యం పూర్ణచన్ద్రాకృతి మూర్ధ్వవేదివిస్తారం సప్తాధిక త్రింశదఙ్గులం ద్వివేదిసహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యేనిమ్నం షడఙ్గులం భూలోకాకార మచ్యుతాధిదైవత మితి."

అన్వాహార్యమ్

"యామ్యేఽ న్వాహార్యమర్ధచన్ద్రాకృతిం దక్షిణభాగ మూర్ధ్వవేదివిస్తారం దక్షిణోత్తరం త్రింశదఙ్గులం ప్రాక్పశ్చిమాయతం షట్త్రిం

ఙులం ద్వివేదిసహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యేనిమ్నం షడ-
ఙ్గుల మన్తరిక్షలోకాకారం సత్యాధిదైవతమితి."

ఆహవనీయమ్

"సభ్యస్థానా త్ప్రాచ్యా మాహవనీయ మూర్ధ్వవేది విస్తారా
యుతం ద్వాత్రింశదఙ్గులం ద్వ్యఙ్గులోన్నతో ర్ధ్వవేదికం భాగోన్నత
విస్తారాధోవేదికం చతుర్వింశత్యఙ్గుల విస్తారమధ్యం మధ్యేనిమ్నం షడ
ఙులం సువర్లోకాకారం పురుషాధిదైవతమితి."

ఆవసథ్యమ్

ఉత్తరే చావసథ్యం త్రికోణం షడ్వ్యాధికాష్టచత్వారింశ దఙ్గుల
యుతో ర్ధ్వవేదికం ద్వివేదిసహిత మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం మధ్యే
నిమ్నం షడఙ్గులం ప్రాగగ్రం మహర్లోకాకార మనిరుద్ధా ధిదైవతమితి."

సభ్యమ్

శయ్యావేద్యాః ప్రాచ్యా మాహవనీయవ త్సభ్యం త్రివేది-
సహిత మూర్ధ్వవేద్యాయామం ద్వాత్రింశదఙ్గుల మేకైకం భాగవిస్తా
రోత్సేధం మధ్యవేదివిస్తారం పఞ్చాశఙ్గులాయామం ద్విచత్వారింశదఙ్గుల
మధోవేద్యాయామం పఞ్చాశదఙ్గులం మధ్యేనిమ్న మష్టాఙ్గులం దశా
ఙ్గులంవా జనోలోకాకారం విష్ణ్వధి[illegible]వతమితి."

పౌణ్డరీకమ్

ఆగ్నేయ్యాం పౌణ్డరీకం త్రివేదిసహితం సువృత్త మూర్ధ్వవేది
విస్తారాయామం సప్తాధికత్రింశ దఙ్గుల మేకైకం భాగవిస్తారోత్సేధం
అధోవేదవిస్తా[illegible] మష్టాఙ్గులం షడఙ్గులంప్రాగాది షోడశదళైర్యుక్తం
మధ్యేనిమ్న మష్టాఙ్గులం దశాఙ్గులంవా తపోలోకాకారం వాసుదేవాధి
దైవత మితి."(తద్దక్షిణే శాన్తిహోమార్థం పౌణ్డరీకం తద్వత్కల్పయిత్వా
తత్పశ్చిమే ద్విహస్తాయతవిస్తారాం హస్తోత్సేధాం సమచతురశ్రాం
వేదింకల్పయేత్)

శ్రామణకమ్—ఆవసథ్యాద్యుత్తరే

శ్లో॥ "ద్వాదశాఙ్గుల ముత్సేధం ఘనయుక్త మనిన్దితమ్
ద్వాత్రింశ దఙ్గులాయామం చతురశ్రం సమంతతః
తతో మధ్యేతు నిమ్నంస్యా చ్చతుర్వింశతికా ఙ్గులమ్
అవగాఢంతు తస్యైవ ద్వాదశాఙ్గుల ముచ్యతే
తస్మా దథో బహిర్వేదిః ద్విచత్వారింశ దఙ్గులైః
ఉత్సేధో భాగఉద్దిష్టః ఊర్ధ్వవేద్యా విధానతః
మధ్యవేద్యాస్తు విస్తారః పఞ్చాఙ్గుల మితి స్మృతమ్
ఉత్సేధో భాగఉద్దిష్టః మధ్యవేద్యాః ప్రచక్షతే
తస్మా దథో బహిర్వేదిః పఞ్చాశద్భి రథాఙ్గులైః
ఉత్సేధో భాగఉద్దిష్టో విస్తారంస్యా ద్విగోలకమ్" ఇత్యారభ్య
"ఏవం శ్రామణకం కృత్వా పశ్చాదగ్నించ సాధయేత్."
(ఖిలాధికారే)

ఔపాసనమ్

"దేవాలయస్య పురతః కుణ్డమౌపాసనం చరేత్
స్థణ్డిలం చోపలిప్యైవ వాలుకై రభిపూరయేత్
ద్వాత్రింశ దఙ్గులాయామం చతురశ్రం సమంతతః
షడఙ్గుల సముత్సేధం స్థలం సమ్యక్ప్రకల్ప్యచ
తతో మధ్యేతు నిమ్నంస్యా చ్చతుర్వింశతికా ఙ్గులమ్
అవగాఢంతు తస్యైవ భాగమాత్ర ముదాహృతమ్
తద్బాహ్యే బాహ్యవేదించ చత్వారింశద్భి రఙ్గులైః
ఉత్సేధం విస్తృతంచైవ భాగమాత్రం ప్రచక్షతే." ఇత్యారభ్య
"ఏవ మౌపాసనం చరేత్" (ఖిలాధికారే)

దేవ్యోశ్చ కౌతుకస్యాపిస్నాపన స్యోత్సవస్యచ
సహప్రతిష్ఠాచే త్తత్ర పృథగ్ఘోమం నకారయేత్
పరితో యాగశాలాయాం తస్యాంతస్యాం దిశిక్రమాత్
దిగ్దేవానా మథాష్టానా మన్యేషాంచ యథావిధి
ఔపాసనాగ్నికుణ్డంచ కారయే చ్చపృథక్పృథక్
అథవా ప్యాలయే తేషాం కుణ్డంకుర్యా ద్విధానతః

దిగ్దేవతానాం హోమస్తు దిశాహోమ ఇతీర్యతే
సర్వేషాం పరివారాణాం ప్రత్యేకం హోమ ముత్తమమ్
దిగ్దేవానా మథాష్టానాం హోమంవై మధ్యమం విదుః
దేవస్య పౌణ్డరీకాగ్నిం పశ్చాగ్నీ న్పరికల్పయేత్
అధమక్రమ మేనంవై వదన్తి మునయో బుధాః
విష్వక్సేనస్య పీఠస్య హోమం సర్వత్ర కారయేత్"
(ఆనన్దసంహితాయాం 25 అ.)

బ్రహ్మపీఠలక్షణమ్

"సభ్యస్య పౌణ్డరీకస్యచ ప్రత్యేకం దక్షిణే బ్రహ్మపీఠం షోడశాఙ్గులవిస్తారం సమచతురశ్రం భాగోన్నతం కుర్యాత్."

"అన్యేషాం కుణ్డానాం బ్రహ్మపీఠాని ద్వాదశాఙ్గులవిస్తారాణి భాగోన్నతాని సమచతురశ్రాణి కుర్యాత్."

సోమపీఠలక్షణమ్

"సభ్యస్య పౌణ్డరీకస్యచ ప్రత్యేక ముత్తరే సోమపీఠం షోడశాఙ్గులవిస్తారం సమవృత్తం భాగోన్నతం కుర్యాత్."

"అన్యేషాం కుణ్డానాం సోమపీఠాని ద్వాదశాఙ్గులవిస్తారాణి భాగోన్నతాని సమవృత్తాని కుర్యాత్."

పితృస్థానలక్షణమ్

"సభ్యస్య పౌణ్డరీకస్యచ బ్రహ్మపీఠస్య పశ్చిమే షోడశాఙ్గులాయామం ద్వ్యఙ్గులోన్నతం శూర్పాకారం దక్షిణాగ్రం పితృస్థానం కల్పయేత్."

"అన్యేషాం కుణ్డానాం బ్రహ్మపీఠస్య పశ్చిమే ద్వాదశాఙ్గులాయామం ద్వ్యఙ్గులోన్నతం శూర్పాకారం దక్షిణాగ్రం పితృస్థానం కల్పయేత్."

ప్రస్తరవేదిః

"సర్వేషాం కుణ్డానాం పశ్చాత్ ద్వాదశాఙ్గులవిస్తారాం చతురఙ్గులోన్నతాం చతురశ్రాం ప్రస్తరవేదిం కుర్యాత్."

ఆఘారసమ్భార వేదిః

"సర్వేషాం కుణ్డానాం సోమపీఠస్య పశ్చిమే వింశదఙ్గులి విస్తారాం భాగోన్నతాం త్రింశదఙ్గుల్యాయతాం దీర్ఘచతురస్రాం సోమాన్తాం సమ్భారవేదిం కుర్యాత్."

(ఏతేషాం వేదివిశేషాణాం యథాసంభవం కల్పనంకుర్యాత్)

అరణిః

"అరణ్యర్థ మశ్వత్థ శమీజాత మన్యంవా సగ్రన్థ్యా ద్వితాలాయామాం షడఙ్గులవిస్తృతాం భాగోత్సేధా మరణీం;

ఊర్ధ్వఫలకా

తత్సమాం చోర్ధ్వఫలకామ్

మన్థదణ్డః

ద్వితాలాయామం ప్రాదేశపరీణాహం మూలాగ్రయో రేకాఙ్గులమాత్ర శిఖాయుక్తం మన్థదణ్డంచ కృత్వా;

మన్థరజ్జుః

మౌఞ్జ్యా త్రివృతాం రజ్జుం మన్థనాయ సమాహరేత్."

స్రువః

"ఖదిరాశ్వత్థ బిల్వాద్యై ర్యజ్ఞవృక్షై ర్యజ్ఞపాత్రాణి కుర్యాత్ స్రువస్యాయామం ద్విప్రాదేశం మూలం ప్రాదేశపరీణాహం తదర్ధమగ్రనాహం మూలేఽఙ్గులమాత్రశిఖాయుక్తం బిలాదర్వాగానుపూర్వ్యేణ సంక్షిప్త మగ్రేప్రాదేశపరిమణ్డలం గోలకం బిలవిస్తారం మాషాచ్ఛాదన గర్తద్వయయుత మేవంస్రువం కారయేత్."

అగ్నిహోత్రహవణీ

"అగ్నిహోత్రహవణీ షడ్వింశత్యఙ్గులాయామా అధస్తాత్షోడశాఙ్గులదణ్డాం ద్వాదశాఙ్గులపరీణాహా తదూర్ధ్వే పఞ్చాఙ్గులాయామం వృత్తం మధ్యేనిమ్నం భాగం పరితోభిత్తిరేకాఙ్గులా తస్మాదగ్రాన్తం ఘృతధారాయుత మేకాఙ్గులవిస్తారం త్ర్యంశ మగ్రాదధస్తా త్పఞ్చాఙ్గుల

మానుపూర్వ్యేణ సంక్షిప్తం ఘృతధారా పార్శ్వయో రేకాఙ్గులం భిత్తిరర్థాఙ్గులం ఉపరిఛత్రాకారం ఘనంభాగ మేవంకారయేత్."

జుహూః

"జుహూప్రమాణం ద్వితాలాయామం ద్వాదశాఙ్గులపరీణాహం మూలం పద్మముకుళాకార మగ్రేచాష్టాఙ్గులాయామం చతురఙ్గులవిస్తారం షడఙ్గులోన్నతం మధ్యేనిమ్నమర్థాఙ్గులం భిత్తిరేకాఙ్గులా ఘృతధారాయుత మూర్ధ్వేముకులాకార మధస్తాద్దణ్డాకారం కారయేత్."

ఉపజుహూః

ఉపజుహూప్రమాణం ద్వితాలాయామం ద్వాదశాఙ్గులిపరీణాహ మగ్రేఽష్టాఙ్గులాయామం సమవృత్తం భిత్తిరర్థాఙ్గులానిమ్న మేకాఙ్గులం ఘృతధారాయుత మేవంకారయేత్."

దర్వీ

"దర్వీ తాలద్వయాయామా అగ్రేషడఙ్గులాయామం చతురఙ్గులవిస్తారం మూలేభాగవిస్తారాయామం అగ్రాచ్చ మూలాదారభ్య మధ్యేక్రమా ద్గోళకం క్షీణం ఘనమేకాఙ్గుళం కారయేత్."

స్రుక్

శ్లో॥ "స్రువాయామం స్రుచంకుర్యా దగ్రంస్యాత్తు షడఙ్గుళమ్
పద్మస్య ముకుళార్ధేన తుల్యమగ్రం యథాభవేత్
ద్వ్యఙ్గులం తస్యమధ్యేచ బిలమఙ్గుళి నిమ్నకమ్
తస్మా దాముకుళస్యాగ్రం ఘృతధారాసమన్వితమ్."

సమిధః

"పలాశాశ్వత్థ శమీఖదిర వటోదుమ్బర బిల్వాది సమిధో గృహీత్వా."

శ్లో॥ "పాలాశం ఖాదిరంబైల్వ మాశ్వత్థం ప్లాక్షమేవచ
శమీచార్కమపామార్గ మర్క్షామర్క్షం సుసంగ్రహేత్
కనిష్ఠాగ్రపరీణాహం ద్వాదశాఙ్గుల మాయతమ్."

(అర్చనాధికారే)

తన్తుః

"కార్పాస (శ్వేత) తన్తూన్."

దర్భాః

"సాగ్రా న్దర్భా న్కుశవిశ్వామిత్రాదీ నాహృత్య."

శ్లో॥ "కుశాః కాశా ఉశీరాద్యా దూర్వానై వ్రీహయ స్తథా
విశ్వామిత్రా యవాశ్చైవ సప్తదర్భాః ప్రకీర్తితాః
అగర్భా న్సాగ్రదర్భాంశ్చ కుశానపి సమాహరేత్."
(మానాధికారే)

ప్రోక్షణకూర్చమ్

శ్లో॥ "దర్భైశ్చ పఞ్చదశభి ర్నవభిర్వా థసప్తభిః
దక్షిణావర్తక గ్రన్థి న్కూర్చాన్కుర్వీత యత్నతః
గ్రన్థ్యధస్తా ద్వితస్తమాత్రాః దక్షిణావర్తకాః క్రమాత్
సప్తవింశతిదర్భైస్తు ప్రోక్షణైః కూర్చముచ్యతే
పరిస్తరణకుర్చాస్తు అగ్నికుణ్డే యథాతథా
ద్వాదశాఙ్గుల మానేన కలశాదిషు కూర్చకాన్
కలశప్రోక్షణాయైవ కుశాన్వాపి సమాహరేత్." (ఖిలాధికారే)

పవిత్రాణి

శ్లో॥ "ద్వాభ్యా మగర్భదర్భాభ్యాం పవిత్రం కారయేద్బుధః
చతురఙ్గుల మగ్రంస్యా ద్వ్యఙ్గులం గ్రన్థిరేవచ
ద్వాదశాఙ్గుల మాత్రాణి పవిత్రాణి తథైవచ."

పరిస్తరణపరిధయః

శ్లో॥ షట్త్రింశ దఙ్గులాన్కుర్యా త్పరిస్తరణకూర్చకాన్
పరిస్తరణకూర్చైశ్చతుల్యాః పరిధయస్స్మృతాః (నిరుక్తాధికారే)

వినియోగాదర్భాః

శ్లో॥ సాగ్రా నగర్భదర్భాంశ్చ ద్విచత్వారింశ దఙ్గులాన్
ముష్టిమాత్రం సమాహృత్య వినియోగార్థ మాహరేత్".

వేదః"

శ్లో॥ "వత్సజాను సమాకారో వేదః ప్రాదేశసమ్మితః
నిర్మిత శ్శతదర్భైశ్చ శోధనార్థ మథాధ్వరే." (క్రియాధికారే)

"వేదం షడఙ్గులాయామం మార్జనార్థం విధీయతే
దర్భైశ్చ పఞ్చదశభిర్నవభిర్వాథ సప్తభిః" (ఖిలాధికారే)

కలశప్రక్షేపణకూర్చలక్షణమ్

శ్లో॥ "కూర్చానాం కలశేష్వేషు సప్తపఞ్చ త్రయస్తథా
దర్భద్వయం నకుర్వీత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః." (వాసాధికారే)

శ్లో॥ "కలశార్థాన్ప్రకుర్వీత ద్వాదశాఙ్గుల సమ్మితాన్
నవభి స్సప్తభి ర్దర్భైః పఞ్చభిస్త్రిభిరేవవా
సర్వేషామపి కూర్చానా మగ్రన్తు చతురఙ్గులమ్
గ్రన్థిర్ద్వ్యఙ్గులం ప్రోక్తం శేషంలమ్బం ప్రకల్పయేత్."
(క్రియాధికారే)

శ్లో॥ "ఋత్విజోరప్య భావేతుకల్పనే బ్రహ్మసోమయోః
అరత్నిమాత్రమాయామం కూర్చం తత్పార్శ్వయోర్న్యసేత్."

ధారణపవిత్రాణి

శ్లో॥ "షోడశాఙ్గులిభి ర్యుక్తం పవిత్రం తద్ద్విజోత్తమాః
చతురఙ్గులం భవేదగ్రం గ్రన్థిరేకాఙ్గులం భవేత్
ద్వ్యఙ్గులం రజ్జువలయ మేవంకృత్వా యథావిధి
బ్రహ్మగ్రన్థి యుతం కుర్యా ద్యోజయే ద్విధిపూర్వకమ్
పవిత్ర స్తేతి మన్త్రేణ పవిత్రంధారయే ద్బుధః
అపవిత్రకరఃకశ్చి న్నాచరే దితిశాసనమ్
అగ్రం బ్రహ్మాధిదైవత్యం గ్రన్థిర్విష్ణు స్తథైవచ
వలయం రుద్రదైవత్యం పవిత్రస్యాధి దేవతాః." (చిత్రాధికారే)

అష్టమఙ్గలపఞ్చాయుధాని

యాజ్ఞికైర్వ్రీహిభి ర్వితాలా స్తదర్ధవిస్తారా శ్చతురఙ్గులఘనా శ్చతురశ్రాః ఫలకాః కృత్వా తన్మధ్యే సప్తాఙ్గులోత్సేధాన్ శ్రీవత్సోదకుమ్భ భేర్యాదర్శన మత్స్యయుగ్మాఙ్కుశ శఙ్ఖావర్తాం శ్చాష్టమఙ్గలాని కృత్వా తథా చక్రశఙ్ఖ గదాశార్ఙ్గాసీన్ పఞ్చాయుధాంశ్చ కారయేత్. శ్రీవత్స మస్తశ్రియ మగ్నికోణం రుక్మవర్ణం, రక్తాభం పూర్ణ

కుమ్భం, క్షీరం గోసహితాం, శ్వేతపద్మమాదర్శం, శ్వేతాశ్వం మత్స్య యుగ్మం అనర్ఘ్యమౌక్తికం తస్మై [illegible] తస్యాపి నీలవస్త్రం. అ[illegible]రం రాగనిభం త[illegible] ప్రవాళ[illegible] శుభ్రవస్త్రం ఆపస్తం రక్తవస్త్ర మస్తకమలం [illegible]వృత్తం [illegible] కారయతి. చక్ర [illegible]వర్ణం, శఙ్ఖం చన్ద్రనిభం, గదాం [illegible], శూలం పీతవర్ణం [illegible], అసింనీలవర్ణం, కారయతి.”

“[illegible]మూర్తిం ఘృతం [illegible] [illegible]ధాన్యాని. వ్రీహిం [illegible] [illegible]లాక్, దీపార్థం ఘృతం తైలం వా.” ([illegible])

శ్లో॥ “ఘృతాదీనాం గవ్యాని సర్వాణి పక్వం ఘృతంశుభమ్
మాసాతీతం తు గవ్యం స్యాత్ సర్వ్యమాజం చ మాహిషమ్
సద్యోమథ్యం పయశ్చాపి సశుక్త మభిధీయతే ([illegible])

“వ్రీహియవమాష ముద్గ తిలకఙ్గు ప్రియఙ్గు సర్వ వా గ్రామ్యధాన్యాని,”

“అక్షిమోచనార్థం సర్వత్రాంగాం సౌవర్ణం పాత్రం హలాకాం సూచీం దృఢకంచ సువర్ణనేత్ర [illegible] [illegible]ప్రక్షేపణార్థం కీతన్యాపార్థంచ రత్నధాతుబీజాని [illegible]. సువర్ణేన ప్రతిసర మంగులీయకా ద్యాభరణాని.”

అక్ష్యున్మీలన పాత్రాదయః

శ్లో॥ “అక్ష్యున్మో[illegible] పాత్రం [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

భాగాయతాఙ్గులాం సూచీం యవనాహసమాయుతామ్
ఏవం లక్షణముద్దిష్టం యథాశక్తిచ కారయేత్." (ఆనన్దసంహితా)

కుమ్భపీఠయోః ప్రక్షేపణద్రవ్యాణి

శ్లో॥ "శ్రీవత్సం పూర్ణకుమ్భంచ భేరీమాదర్శనం తథా
మత్స్యయుగ్మాఙ్కుశం శఙ్ఖమావర్తం చాష్టమఙ్గలమ్
చక్రశఙ్ఖగదాశార్ఙ్గమసి శ్చాయుధపఞ్చకమ్
చతురం గజరూపంచ కూర్మరూపం తథైవచ
పృథగ్బ్రాహ్మణవృద్ధ్యర్థం స్రుక్స్రువౌచ కమణ్డలుమ్
జుహూ ముపజుహూంచైవ రాజ్ఞాంఛత్రంచ చామరమ్
అఙ్కుశంచ ధ్వజంచైవ వైశ్యానాంతు తులాస్మృతా
తోదంచైవచ శూద్రాణాం యుగలాఙ్గలమేవచ
ఏతా న్విద్యద్వర్ణచిహ్నా న్వర్ణవృద్ధ్యర్థ మాహరేత్
మేఘ విద్యుల్లతాంచైవ సువర్ణేనైవ కారయేత్
రాజాతు యజమానశ్చే త్ప్రత్యేకం దశనిష్కతః

వైశ్యశ్చే దష్టనిష్కేణ శూద్రశ్చే త్పఞ్చనిష్కతః
బ్రాహ్మణో యజమానశ్చే న్నిష్కత్రయ సువర్ణతః
గ్రామస్తు యజమానశ్చే త్కుర్యా ద్వ్యేకోక్త నిష్కతః
అథవా పఞ్చనిష్కస్తు హీనే దోషకరం భవేత్

అశక్తో యదివై సర్వే నిష్కత్రయ సువర్ణతః
ఏకార్థే నాథవా కుర్యా దితిపూర్వజ శాసనమ్
శాన్తికాది విధౌసర్వం చోక్తమార్గేణ కారయేత్
కామ్యేచైవ తథాకుర్యా త్ప్రతిష్ఠికే వాపికల్పయేత్

కల్పయే త్తాని రూపాణి ద్వ్యఙ్గులాని విచక్షణః
అర్ధాఙ్గుల ఘనాన్యేవ నిక్షిపే త్కుమ్భ మధ్యతః"
(చిత్రాధికారే)

నవరత్నాని

శ్లో॥ "పద్మరాగంచ వజ్రంచ వైడూర్యం మౌక్తికం తథా
పుష్యరాగం మరకతం చన్ద్రికాన్తేన్ద్రనీలకమ్
గోమేదం చైవరత్నాని యథాలాభం చనిక్షిపేత్
నిష్కాదహీన స్వర్ణేన ప్రత్యేకం తదలాభకే
తాని ప్రతిమాకుమ్భేషు సామాన్యాని భవన్తివై."

ప్రతిమాః

శ్లో॥ "తత్ర త్రిధానప్రతిమా స్తత్కార్మోక్తవత్తథా
పఞ్చనిష్కా దహీనేన సువర్ణేనైవకారయేత్
అశక్తశ్చైకనిష్కేణకుర్యా దితిచ కేచన
సప్తాష్ట పంచనిష్కంవా ప్రమాణం తత్ర గృహ్యాచ
ఉత్తమం చాష్టనిష్కన్తు మధ్యమం సప్తనిష్కకమ్
అధమం పఞ్చనిష్కన్తు ప్రతిద్రవ్యం సమాహరేత్
త్రినిష్క మథవాకుర్యా న్న్యూనంచే దాభిచారికమ్
ఇతిక్రమేణ తద్గ్రాహ్యం నగ్రాహ్యం విపరీతకమ్
యథాలాభ సువర్ణంవా దరిద్ర స్సర్వమాచరేత్
కారయే త్సర్వకర్మాణి అకృత్వా శక్తివఞ్చనామ్
అన్యథాచే త్సర్వహాని ర్యజమానస్య వైభవేత్
ప్రమాణహీనే కుమ్భేచ స్ఫుటితే కాళసంయుతే
వస్త్రయుగ్మేచ రత్నేచ యథోక్తే ష్వాయుధేషు చ
సౌవర్ణేషు విహీనేషు నతస్మి న్దేవసన్నిధిః
ఆవాహ్యతస్మాత్సర్వాణి క్షిప్త్వాతస్మా త్ప్రయత్నతః."

(ఆనందసంహితాయామ్)

విశేషమణయః

"అమృతాశ్మ లోహితోత్పల ప్రవాళమనశ్శిలా శుక్తివిమల కుర్విన్దాని." (మరీచిః)

శ్లో॥ "దిక్షుమధ్యే గైరికంచ హరితాళం మనశ్శిలామ్
అంజనం శ్యామకాసీసం పారదం చతథైవచ

సౌరాష్ట్రం గోరోచనంచ తత్తన్మన్త్రైస్సమన్వ్యసేత్."

(ఖిలాధికారే)

"శాలివ్రీహి యవనిష్పావ నీవారషాష్టిక మాషముద్గతిల తిల్వా దీనాం రూపం సువర్ణేన కృత్వా." (ఇతిమరీచిః)

సర్వగన్ధః

శ్లో॥ "హరేణుకంచ స్థౌణేయం పత్రం వ్యాఘ్రనఖాగురూ
కంకోలం ద్రామిడంచైవ ఘుసృణంచ వాలుకమ్.
మాంసీ జాతీఫలేలాంశ్చ లవఙ్గం చన్దనంతథా
లామజ్జకం సాలపర్ణీ మురుద్గమనకం తథా
కున్దురుష్కం వక్త్రతేషాం [illegible] [illegible]
సర్వగన్ధ ఇతి జ్ఞేయః" ([illegible]కారే)

ఇన్ధనాని

శ్లో॥ "జన్తుకణ్టక లేపాది హీనం [illegible] తదిన్ధనమ్
ఆర్ద్రం సధూమం [illegible] వర్జ్యం [illegible] తమ్."

ధాన్యాని

"శాలివ్రీహి యవముద్గ మాషప్రియఙ్గు గోధూమ సర్షప చణక తిలతిల్వ మసూరాణి."

స్నపన ద్రవ్యాణి

"క్షీర ఘృత మధు [illegible],"

[illegible]ధాన్యాని

శ్లో॥ "[illegible]ధాన్యముత్తమం [illegible] చా[illegible]
తదర్ధ [illegible]లాంశ్చైవ తద[illegible]
తదర్ధం యవ[illegible] [illegible]."

[illegible]ని

శ్లో॥ "[illegible]జం ము[illegible] [illegible]
చర్మజం [illegible]"

[illegible]

"[illegible] [illegible]హస్తా దహీనం నవవస్త్రం [illegible] [illegible] ముఖ[illegible]యంచ."

"కౌతుకబేరస్య శయనార్థం ఖట్వాం తల్పముపధానద్వయం వితానం దర్పణాదీనిచ."

పఞ్చగవ్యాని

"గోమూత్రం, గోమయం, క్షీరం, దధి, సర్పి, జలాన్యైతన్."

హోమద్రవ్యాణి

"దధి క్షీర ఘృత బిల్వ సమి చ్చరు సక్తు లాజాఽపూప వ్రీహి తిల దూర్వా పద్మాని."

బలిద్రవ్యాణి

"తణ్డుల ముద్గ నిష్పావ తిలతిల్వ లాజ మాషాఽపూపాః."

గన్ధద్రవ్యాణి

శ్లో॥ "మాంసీ మలయజంచైవ కుఙ్కుమోశీర మేవచ
తక్కోలంచైవ కోష్ఠంచ కర్పూరం చాగురు స్తథా
గన్ధద్రవ్యాణి చాష్టౌతు గృహీత్వాతు విశేషతః."

ధూపద్రవ్యాణి

శ్లో॥ "గుగ్గుల్వ గురుకోష్ఠంస్యా త్కర్పూరోశీర చన్దనన్
సర్పి ర్గాసీగుడం బిల్వం ధూపోయం సముదీరితః."

దీపద్రవ్యాణి

శ్లో॥ "కపిలాదిఘృతం గ్రాహ్యం తైలం శుద్ధమథా పివా
తిలతిల్వాది తైలంచ వృక్షతైల మథాపివా."

పుణ్యపుష్పాణి

శ్లో॥ "నన్ద్యావర్తంచ పద్మంచ తులసీ విష్ణుపర్ణికా
బిల్వంచ కరవీరంచ పద్మం కుముదమేవచ
అష్టవై పుణ్యపుష్పాణి గ్రాహ్యాణి తుయథాక్రమమ్."

కౌతుకమ్

శ్లో॥ "కౌతుకం దేవదేవస్య పఞ్చనిష్క సువర్ణతః
దేవ్యో శ్చైవతదర్థేన కుర్యా త్ప్రితిసరం పృథక్

సర్వేషాం పరివారాణాం నిష్కేణైకేన కారయేత్
హస్తప్రమాణ మాత్రేణ సువర్ణేనేతి కేచన
యథాలాభ సువర్ణేన అశక్తః కౌతుకం చరేత్
తార్కేణ వాప్యశక్తస్తు కారయే దథవా పునః."

ఆచార్యాద్యలఙ్కరణద్రవ్యాణి

శ్లో॥ "యజమానో గురుంచైవ ఋత్విజశ్చాపి పూజయేత్
ప్రత్యేకం వస్త్రయుగ్మేన కుణ్డలాభరణాదిభిః
హేమపుష్పై రలఙ్కార్యా త్స్వర్ణసూత్రాఙ్గులీయకైః
సువర్ణ పశుభూమ్యాదీన్ గురవేచ విశేషతః."

పఞ్చాఙ్గభూషణాని

శ్లో॥ "పఞ్చాఙ్గభూషణానాంచ నిష్కాణా మేకవింశతిః
పాదాధికం పఞ్చనిష్కం స్థాపకానాం పృథక్పృథక్
అన్యేషా మృత్విజాంచాపి నిష్కాణాం త్రయమేకశః
అశక్తః పఞ్చనిష్కేణ కుర్యా త్పఞ్చాఙ్గభూషణమ్
రాజాతు యజమానశ్చే దుక్తమార్గేణ కారయేత్
వైశ్యశ్చే త్తస్యచార్ధేన ధనవాన్ శూద్రఏవచ
బ్రాహ్మణో యజమానశ్చే త్పఞ్చనిష్క సువర్ణతః
దరిద్రశ్చే ద్యథాలాభం సువర్ణేనైవ కారయేత్
యజమానో గురోశ్చాపి పూజనార్థంచ ఋత్విజామ్
పూర్వోక్తలక్షణోపేతం ప్రత్యేకం వసనద్వయమ్
దశనిష్క ప్రమాణేన కుణ్డలాభరణం పృథక్
షణ్ణిష్కమానం కటక మఙ్గదం చాఙ్గులీయకమ్
ఏకవింశతి నిష్కాఢ్యం కటిసూత్రం సలక్షణమ్
తదర్ధాంశ ప్రమాణేన గ్రైవాలఙ్కరణం పృథక్
అష్టనిష్క ప్రమాణేన స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతకమ్
అనేనవిధినా కుర్యాద్గురో రర్ధార్ధ మృత్విజామ్
యజమానః పృథగ్దద్యా త్తథా పఞ్చాఙ్గభూషణమ్

ఏవంసమ్పూజ్య గుర్వాదీం స్తత్తత్కర్మసు యోజయేత్."
(మానాధికా ౮)

అఙ్గుళీసంజ్ఞా

శ్లో॥ "త్రివిధంతు సమాఖ్యాతం అఙ్గులంస్యా త్ప్రమాణతః
మానాఙ్గులంతు ప్రథమం మాత్రాఙ్గుల మతఃపరమ్
తృతీయస్తు సమాఖ్యాతం దేహలబ్ధ ప్రమాణతః
రథరేణ్వాలు రష్టాభి ర్లిక్షా యూకా యవాస్తథా
క్రమశోఽష్ట గుణైర్వృద్ధి మానాఙ్గుల మితిస్మృతమ్
మధ్యమాఙ్గులి మధ్యంతు పర్వమాత్రాఙ్గులం స్మృతమ్
ప్రతిమాయా విభాగేన తాలగణ్యేన భాజనమ్
అఙ్గులంతు సమాఖ్యాతం దేహలబ్ధ ప్రమాణతః
ప్రాసాదమణ్డపానాంచ మానాఙ్గుల విధానతః
యాగోపకరణానాంతు మాత్రాఙ్గుల విధానతః
దేహలబ్ధప్రమాణేన ప్రతిమాం కారయే త్తథా
మాన మాత్రాఙ్గులే చైతే ఉత్తమే పరికీర్తితే
అఙ్గులానాం చతుర్వింశ ద్ధస్తః కిష్కు రితిస్మృతః
అఙ్గుల్యా పఞ్చవింశత్యా ప్రాజాపత్య ముదాహృతమ్
షడ్వింశతి ర్ధను ర్ముష్టి స్సప్తవింశ ద్ధను ర్గ్రహః
హస్తానాం లక్షణంప్రోక్తం మానాఙ్గుల విధానతః
భూమి దేవాలయాదీనాం మానం మానాఙ్గులేన వై
గృహం శయ్యాసనం యానం పాత్ర మాయుధ మేవచ
ఇధ్మ స్రుక్స్రువ జుహ్వాదీ న్కుర్యా న్మాత్రాఙ్గులేన వై
భేదో మాత్రాఙ్గులస్యైవ శాఖాఙ్గుల సమాహ్వయః
ముష్టిమధ్య ప్రమేయస్స్యా త్సోఽగ్నికుణ్డాది కల్పనే."
(ఇతి స్మృతః)

ద్రోణకుడుబాదినాం లక్షణకను

"అష్టతిలం మాషం, అష్టమాషం శాణం, వింశతిశాణం నిష్కం, దశనిష్కం పలం అష్టపష్కమితికేచన్, ...పష్టలం

కుడుబం, చతుష్కుడుబం ప్రస్థం, చతుష్ప్రస్థ మాఢకం, చతు
రాఢకం ద్రోణం భవతి." (మ. 42 ప.)

ప్రస్థాదినిర్ణయః

శ్లో॥ "తణ్డులానాం శతం ప్రస్థం ప్రభూత మితికథ్యతే
సహస్ర ప్రస్థసంయుక్తం మహాహావి రితిస్మృతమ్
ప్రస్థం చతుర్విధం ప్రోక్తం మానుషాది విభేదతః
చతుష్కుడుబ సంపూర్ణం మానుషం ప్రస్థ మిష్యతే
ఏతద్ద్విగుణసంపూర్ణం వైద్యప్రస్థం ప్రకీర్తితమ్
వైద్యప్రస్థాష్టగుణితం దేవప్రస్థం ప్రకీర్తితమ్
ఏతద్ద్విగుణ సంపూర్ణ మాతుర ప్రస్థ మిష్యతే."
(చిత్రాధికారే)

ప్రతిష్ఠాపఞ్చవిధా

శ్లో॥ "ఆద్యేష్టకానాం విన్యాసో గర్భప్రక్షేపణం తథా
మూర్ధేష్టకానాంన్యాసంచ ధ్రువసంస్థాపనం తథా
మహాప్రతిష్ఠా శ్రేష్ఠాచ ప్రతిష్ఠాపఞ్చధాస్మృతా
పఞ్చప్రతిష్ఠాస్వేతాసు పఞ్చాగ్నిక జుహుయాత్తథా."
(అత్రేయే. 29 అ.)

అష్టబన్ధనవిధిః

శ్లో॥ "తతోఽష్టబన్ధనార్థాని ద్రవ్యాణ్యాదాయ శాస్త్రవిత్
శఙ్ఖచూర్ణం గుళంచైవ త్రిఫలం శర్కరాన్వితమ్
లాక్షాకార్పాస సంయుక్తం కృష్ణగుగ్గులు మేవచ
మాహిషం నవనీతంచ ఏతదేవాష్టబన్ధనమ్
మాహిషం నవనీతంచ లాక్షాశర్కర సంయుతమ్
కార్పాసం గుగ్గులుంచైవ పఞ్చబన్ధన ముచ్యతే
శర్కరంగుగ్గులుంచైవ నవనీతం త్రిబన్ధనమ్
త్రిబన్ధసంతు కర్తవ్యం సర్వత్రసుదృఢం భవేత్
[illegible] సమాహృత్య చూర్ణీకృత్య ప్రమాణతః
వస్త్రేణోద్ఘాటనంకృత్వా ఉపదేశేన మాత్రయా

నవనీతేన సంయోజ్య నిక్షిప్యోలూఖలే తతః
ముసలంచ సమాదాయ తయో స్సోమసుదర్శనౌ
హరించక్రం రోహిణీంచ తచ్చూర్ణక్షేపం సమర్చయేత్
శూర్పవసుం సమభ్యర్చ్య చక్రమన్త్రేణ ఘాతయేత్
ఆచార్యస్త్రి ప్రకారంచ బ్రాహ్మణై రవఘాతయేత్
బ్రహ్మపీఠస్య రన్ధ్రేతు బన్ధయే దష్టబన్ధనమ్"

(భృగుః)

పాఠకాదయః

"వేదకల్పసూత్రేతిహాస పురాణాది పాఠకాః."

వాద్యవాదకాః

"వాద్యవాదక నర్తక గాయకాదయః"

సామగ్ర్యః

"పశ్చాద్బ్రాహ్మణా నన్నేనతర్పయిత్వా వైష్ణవా న్సంపూజ్య ఇత్యుక్తరీత్యా బ్రాహ్మణభోజన వైష్ణవపూజనార్థ మపేక్షిత సామగ్ర్యః

(మ ౩౭ ప)

ప్రభూతం మహాహవిః

"ద్విద్రోణాది షడ్ద్రోణాన్తం ప్రభూతం, శతప్రస్థాది సహస్ర ప్రస్థాన్తం మహాహవి రిత్యాచక్షతే"

షడ్విధహవిః

"తణ్డులైః కేవలైః పక్వం శుద్ధాన్నం, తణ్డులతుల్యైః అర్ధైర్వా ముద్గసారై ర్యుక్తం ముద్గాన్నకం, తణ్డులత్రిగుణేన పయసా శర్కరాయుతేన తణ్డులార్ధ ముద్గసారై ర్నారికేళఫలసారైశ్చ పక్వం పాయసం, తణ్డులార్ధతిలమాషై ర్యుక్తం కృసరం, తణ్డులాధికతోయేన త్రిగుణేనపయసా అష్టభాగైః పఞ్చభాగై ర్ముద్గసారైః సుస్నిగ్ధేన ఘృతేన గుడేనచ యుక్తం గౌల్యం, తణ్డులార్ధై ర్దధిసారైః పక్వం మాపక మితిషడ్విధం భవతి"

([illegible])

[illegible]

[illegible]

క్రియాసరళీ

"అస్యయజ్ఞస్య ప్రథమ మఙ్కురార్పణం, ద్వితీయం సమ్భారాహరణం, తృతీయ మక్షిమోచనం, చతుర్థం బిమ్బశుద్ధిః, పఞ్చమ మగ్నిమథనం, షష్ఠం వాస్తుశుద్ధిః, సప్తమమగ్నిప్రణయనం, అష్టమం కుమ్భపూజా ధ్యానం, నవమం కలశస్నపనం, ప్రతిసరబన్ధః శయనాస్తరణఞ్చ దశమం, శయనాధివాసన మేకాదశం, వేదాధ్యయనం సర్వదేవార్చనఞ్చ ద్వాదశం, హౌత్రశంసనం త్రయోదశం, ప్రధాన హోమః చతుర్దశం, దేవస్యోత్థాపనం స్నానం పఞ్చదశం, రత్నన్యాసః షోడశం, దక్షిణాదాన మగ్నిసఙ్గ్రహణం సప్తదశం, సద్మప్రదక్షిణ మష్టాదశం, చలాచలస్థాపనం తయోరావాహన ఞ్చైకోనవింశతికం, అన్యదేవానా మావాహనం వింశతికం, పుణ్యాహ మేకవింశతికం, విధినా నిత్యార్చనం ద్వావింశతికం, బ్రాహ్మణభోజనం వైష్ణవపూజనఞ్చ త్రయోవింశతికం, ఉత్సవం చతుర్వింశతికం, స్నాపనం మహాహవిర్నివేదనం పఞ్చవింశతికమితి క్రమేణ ఏతేషాం విపర్యాసం నకారయేత్".

(ఖ 38 ప)

ఆహ్నికవిభాగః

పూర్వోక్త క్రియాసరళీ అనిర్దిష్టాహ్నికనియమా దృశ్యతే. ప్రతిష్ఠావిధౌ వక్ష్యున్మేషాధివాసయోః వేశా దక్ష్యున్మేషకాలస్య ప్రతిష్ఠాదివసా త్పూర్వస్మిన్ నవమే సప్తమే పఞ్చమే తృతీయే ద్వితీయేవా అక్ష్యున్మోచనం కుర్యా దితికథనా త్ప్రతిష్ఠాదినాని నవాన కాణి నిర్ణేతుం శక్యతే. అగ్రే అభ్యుదయః ప్రాసేవా నహానిః అత్ర నవాహ్నిక దీక్షాక్రమే ప్రాయః అయంవిభాగ ఆదర్తవ్యః. శ్వోభూతే రాత్రౌ మృత్సఙ్గ్రహణ మఙ్కురార్పణంచ, ద్వితీయే అకల్మషహోమః, తృతీయే అక్ష్యున్మేషః, చతుర్థపఞ్చమ షష్ఠ సప్తమేషు పఞ్చగవ్య క్షీర జలాధివాసాః, అష్టమే అగ్నిమథనాదికం, నవమే స్థాపన మావాహనం చేతి.

అత్రాऽనుక్రమణికాయాంచ మహాసంప్రోక్షణోక్త పునః ప్రతిష్ఠా విధానస్య అనుసృతత్వాత్ ద్వితీయదినఏవ పఞ్చాగ్నీనాం ప్రణయనం కుమ్భపూజాదికం చోక్తమితి నపూర్వోక్త క్రియాసరళీ విరోధ శ్శఙ్కనీయః, తత్రోపపత్త్యాదికం విస్తరేణ గ్రన్థపరిచయే నిరూపిత మితి తత్రద్రష్టవ్యమ్. అహ్నం ప్రహాసే అధివాసానాం, "ప్రత్యేకం యామ మాత్ర మధివాసయేత్." ఇతిసఙ్కోచేన అచలబిమ్బస్థాపనస్య యదా సమ్భవం దినాన్తరే సఙ్గ్రహేచ ప్రయోగో నిర్వాహ్యః.

సఙ్కల్పః

అస్మిన్గ్రన్థే యత్రయత్ర "అస్యాంశుభతిథౌ" ఇత్యుచ్యతే తత్ర తత్ర ఆచార్యః కూర్మాసనే దర్భే ష్వాసీనో దర్భా న్ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సఙ్కీర్త్య తత్తత్కర్మ సఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశేత్.

ఇతిపూర్వ పీఠికాయామ్

క్రియాసరళీ ప్రకరణమ్

సంస్కార ప్రకరణమ్

ఆచార్యవరణమ్

అథ భగవద్ధ్యాన తత్పరో యజమాన శ్శుభేముహూర్తే సర్వ వాద్య సమాయుక్తం భక్తై ర్భాగవతై ర్బ్రాహ్మణై రన్యై ర్బన్ధుభి స్సహాऽచార్యావసథం గత్వా వేదవిదం శుద్ధం జితేన్ద్రియం శ్రీశాస్త్రజ్ఞం స్వాధ్యాయసంయుక్తం విష్ణ్వర్చనపరాయణం శ్రీవైఖానస సూత్రోక్త విధినా నిషేకాదిక్రియాన్విత మాచార్య మభిగమ్య దణ్డ వత్ప్రణమ్య తస్మాచ్ఛుభాశిష స్సంప్రాప్యోత్థాయ ప్రహ్వీభూత స్సుఘటిత కరకమలోపలక్షితా తివినయో భక్త్యా భోస్స్వామిన్ మయాసఙ్కల్పిత భగవద్యజనకర్మణి భూపరీక్షా ద్యక్షరన్యాసాన్త క్రియాసు భవాన్ ప్రధానాచార్యోభూత్వా మాముద్ధరత్వితి ముహుర్ముహు స్సంప్రార్థ్య వస్త్రాభరణ గన్ధపుష్పాదిభి స్తమభ్యర్చ్య "ఆచార్యం త్వామహంవృణే" "అస్మదర్థం భవన్తఃకుర్వన్తు" ఇతి సాక్షతదర్భయుగ్మం నారికేళం సువర్ణ దక్షిణాయుతం తామ్బూలంచ దత్వా ప్రణామంకుర్యాత్,

'వృతోఽస్మి కరిష్యామి" ఇత్యుక్తేనాచార్యేణ సానుకూలక్షేత్రే భూపరీక్షాం కారయేత్.

శిల్పిసమ్మానమ్

"ఆచార్యానుజ్ఞయా రూపయౌవనసమ్పన్నం ప్రాసాద గోపుర మణ్డప భగవద్బిమ్బాది నిర్మాణకుశలం శిల్పశాస్త్రజ్ఞం చిత్రకళా కుశలినం శిల్పిన మాహూయ వస్త్రాభరణగన్ధమాల్యాదిభి రలఙ్కృత్య భవానాచార్యానుమతో భూత్వా మయాసఙ్కల్పిత ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి భగవదాయతన బేరనిర్మాణాది కృత్యాన్యత్యన్తరమణీయాని విధివిహితాని కరోత్వితి విజ్ఞాప్య సదక్షిణాకం తామ్బూలం దద్యాత్".

భూపరీక్షా

"శుభేదినే స్వాచార్యనియుక్తో యజమాన స్సాత్త్వికత్యాగ పూర్వకం పుణ్యాహమఙ్కురారోపణఞ్చ కృత్వా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మణి ఆలయోద్దిష్ట భూమిం పరీక్షాపూర్వకం సఙ్గ్రహకర్మణా సంస్కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) స్వగృహే దేవేశం సప్తవింశత్యుపచారై రభ్యర్చ్య పాయసం చనివేద్య ఆచార్యాదిభి స్సకలబన్ధుభి ర్భక్తై ర్భాగవతై ర్బ్రాహ్మణైస్సహ ప్రియతాంభగవానితి దేవేశం ప్రణమేత్" "ప్రియతాంభగవాన్విష్ణుః"

భూపరీక్షాఙ్గం నిమిత్తపరీక్షణం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) తతో విష్ణుర్మాం రక్షత్వితి గురురాత్మరక్షాం కృత్వా, "విష్ణుర్మాంరక్షతు" ఏకాం వర్ణజాం కన్యకామాహూయ భగవన్నివేదితం పాయసం ప్రాశయిత్వా, వస్త్రగన్ధమాల్యాభరణై రలఙ్కృత్య తస్యాఃకరే దక్షిణే కపిల గోఘృతోద్దీపిత దీపపాత్రం వామే శ్వేతామ్బుజంచ ధారయిత్వా తోయధారా పురస్సరం తాంకన్యాం పురస్కృత్య సర్వమఙ్గళా రావై రాచార్యః ఋత్విగ్భిస్సహ వేదఘోషపురస్సరం వైష్ణవీం భూమిమాపాద్యప్రదక్షిణంకృత్వా శకునాన్యుపలక్ష్య శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధాద్యైర్భువంసమ్పరీక్ష యేత్. అథాచార్యేణ మాంస్పృశస్వే త్యుక్తవతీ కన్యా గురుంపరమయా భక్త్యా సంస్పృశతి. తతఃపర మాచార్యో భవిష్యత్ఫలం జ్ఞాత్వా ప్రాఙ్ముఖ ఉదఙ్ముఖోవా స్థిత్వా యేఽస్మిన్దేశ ఇతి బలింప్రక్షిప్య.

"యేఽస్మిన్దేశే జీవన్తః ప్రాణినో రక్షాగ్ంసి భూతాః, పిశాచి నోఽన్యే దేవయుతా శ్శృణుధ్వగ్ం సర్వేశస్యేదంస్థానం భవనాయ కల్పితమ్, గచ్ఛన్తు యథేష్టమస్మాద్రమణీయ మస్యాశ్చద్రంవో అస్తు స్వస్తిభవతు", దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాంమేదినీదేవీ త్యాదిభిః పఞ్చ భిర్మన్త్రై ర్భువమభిమృశ్య, "మేదినీ దేవీ, దేవీహిరణ్యాగర్భిణీ, సముద్ర వతీ, వాయుపరీ" ఇదంవిష్ణు రితి భువమాహరేత్, "ఇదంవిష్ణుః." "భగ వద్విమాన నిర్మాణార్థ మిమాంభూమి మాహరిష్యామి". తతస్త్వేవం యజమానోఽపి వర్ణప్రణామంకృత్వాఽఽచార్యాదిభి శ్చాత్మావ సథం

యుగలాఙ్గల వృక్షాహరణమ్

అథాచార్యో యజమాన శ్చశిల్పినాసహాఽఽపూర్యమాణ పక్షే కర్తురనుకూలర్క్షే పరశ్వాది సాధనై ర్హోమబలి సమ్భారై స్సార్థం నిమి త్తాన్యుపలక్షయన్ ప్రాఙ్ముఖ ఉదఙ్ముఖోవా వనంగత్వా శుభే ముహూర్తే ఉక్తలక్షణసమ్పన్నం పాదప మాసాద్య తన్మూలే తృణ గుల్మలతాదీని వ్యపోహ్య, గోమయేనోపలిప్య రఙ్గవల్ల్యాదిభి రలఙ్కృత్య తత్పశ్చిమే ఆచార్యః ప్రాఙ్ముఖః కుశాసనే సమాసీనః ప్రాణానాయమ్య శ్రీమద్భగవద్విమాన నిర్మాణోద్దిష్ట స్థలకర్షణ కర్మాఙ్గ యుగలాఙ్గలా ద్యుపయుక్త వృక్షాహరణకర్మణి తత్తత్ప్రధాన హోమార్థ మాఘారం కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన పుణ్యాహం కరిష్యే న్నాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేనారాధనం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) విష్వ క్సేనా రాధనపూర్వకం పుణ్యాహ మాఘారంచ కృత్వా

వనస్పతి ప్రాగ్భాగే ప్రాగగ్రా న్దర్భానాస్తీర్య తేష్వక్షతోదక పూరితాః దక్షిణాద్యుత్తరాన్తం సప్తప్రణీధీ ర్నిధాయ తదూర్ధ్వేషు ప్రాగగ్రా న్కూర్చాన్విన్యస్య తేషు రుద్రభూతేన్ద్ర యమమాతృసోమ వీరా న్క్రమేణావాహ్య ఽష్టోపచారై రభ్యర్చ్య ఓంరుద్రమా—మి. ఓం భూతమా—మి. ఓం ఇన్ద్రమా—మి. ఓం యమమా—మి. ఓం మాతౄరావా—మి. ఓం సోమమా—మి. ఓం వీరమా—మి. ఇత్యా వాహ్య, అష్టోపచారై రభ్యర్చ్య బలిందత్వా వృక్షమూలే

ప్రాగాది చతుర్దిక్షు తద్దైవరు ద్రేన్ద్ర యమవృక్షేన్ద్రా న్నావాహ్య. ఓం రుద్రమా—మి. ఓం ఇన్ద్రమా—మి. ఓం యమమా—మి. ఓం వృక్షేన్ద్రమా—మి. ఇత్యా వాహ్య అష్టోపచారై రభ్యర్చ్య బలిం దత్త్వా వృక్షస్య పరితః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు వనస్పతి కుమారీవృక్షరాజ సర్వకామప్రదేభ్య శ్చతురుపచారై ర్బలిం దద్యాత్. ఓం వనస్పతి భ్యోనమః, కుమారీభ్యోనమః. వృక్షరాజేభ్యోనమః, సర్వకామ ప్రదే భ్యోనమః తోయం పుష్పం బలిం తోయంచ ప్రక్షిపేత్. అగ్నింపరిషిచ్య అగ్నయేస్వాహే త్యాది సుఖేభ్యస్స్వాహే త్యన్తం హుత్వా వ్యాహృతీ ర్జుహుయాత్. "ఓం అగ్నయే స్వాహా. వనరాజాయ స్వాహా. సోమాయ స్వాహా. యమాయ స్వాహా. శాఖాయ స్వాహా. స్థూల లాక్షాయ స్వాహా. వ్యాధాయ స్వాహా. మృగరూపిణే స్వాహా. వన స్పతిభ్య స్స్వాహా కుమారీభ్య స్స్వాహా. వల్లీభ్య స్స్వాహా కుసుమాయ స్వాహా. శిలాటవే స్వాహా. బృహత్త్వచే స్వాహా. పుణ్యాయ స్వాహా. అమితతేజసే స్వాహా. సూర్యాయ స్వాహా. సూర్యరూపాయ స్వాహా. శృఙ్గిణే స్వాహా. భూతరూపిణే స్వాహా. నాగహస్తాయ స్వాహా. దివ్యాయ స్వాహా త్రిహస్తాయ స్వాహా. విఘ్నాయ స్వాహా. విఘ్న రూపాయ స్వాహా. వినాయకాయ స్వాహా. ప్రసారిణే స్వాహా. ముఋ ణ్డాయ స్వాహా. స్వర్ణాయ స్వాహా. నాగేభ్య స్స్వాహా. భూతరాజేభ్య స్స్వాహా చారణేభ్య స్స్వాహా. దివాచరేభ్య స్స్వాహా. నక్తఞ్చరేభ్య స్స్వాహా. సన్ధ్యాభ్య స్స్వాహా. సన్ధ్యాచరేభ్య స్స్వాహా. అప్సరోభ్య స్స్వాహా. యక్షీభ్య స్స్వాహా. కుమారీభ్య స్స్వాహా. ఆసురీభ్య స్స్వాహా. రాక్షసీభ్య స్స్వాహా. పిశాచీభ్య స్స్వాహా. వనాయ స్వాహా. స్థలచారిణే స్వాహా. వృక్షదేవేభ్య స్స్వాహా. స్థానదేవేభ్య స్స్వాహా విద్యాధరేభ్య స్స్వాహా. రూపిభ్య స్స్వాహా. మిథునేభ్య స్స్వాహా. సుఖేభ్య స్స్వాహా. భూస్స్వాహా. ర. నిర్దగ్ధమితి దర్భోల్కేన వృక్షమూలే పర్యగ్నికరణం కృత్వా "నిర్దగ్ధగ్ంరక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః నిర్దగ్ధ స్సేన్తి యోస్మా న్ద్వేష్టి యఞ్చ వయం ద్విష్మః." తత స్సర్వేశ్వరాయ స్వాహేత్యాది వినాయకాయ స్వాహేత్యన్తం హుత్వావ్యాహృతిః.

ఓమ్ సర్వేశ్వరాయ స్వాహా. జగన్నాథాయ స్వాహా. చాము ణ్డాయ స్వాహా. సర్వతశ్చరాయ స్వాహా. బ్రహ్మిణ్యై స్వాహా. పిఙ్గళాయై స్వాహా. గార్గ్యై స్వాహా. సర్వతోముఖ్యై స్వాహా. సరిత్ప్రియా యై స్వాహా. విశ్వరూపాయై స్వాహా. ఉగ్రాయై స్వాహా. గణేశ్వర్యై స్వాహా. వైశాఖిన్యై స్వాహా. శిఖణ్డిన్యై స్వాహా. గాయత్ర్యై స్వాహా. షణ్ముఖ్యై స్వాహా. విశ్వగర్భాయై స్వాహా. విషోర్మిణ్యై స్వాహా. కృష్ణాయై స్వాహా. ద్రుహిణ్యై స్వాహా. వారాహ్యై స్వాహా. వరదాయై స్వాహా. ఊర్వ్యై స్వాహా. వజ్రదంష్ట్ర్యై స్వాహా. జయన్త్యై స్వాహా. శాశిక్యై స్వాహా. ఇన్ద్రిణ్యై స్వాహా. ఘనాఘన్యై స్వాహా. కాళ్యై స్వాహా. నాళీకదంష్ట్ర్యై స్వాహా. వృషహాయై స్వాహా. వేదధారిణ్యై స్వాహా. వక్రతుణ్డాయ స్వాహా. ఏకదంష్ట్రాయ స్వాహా. వికటాయ స్వాహా. వినాయకాయ స్వాహా. భూస్స్వాహా. ర

వ్యాహృత్యన్తే ఉక్తహోమం కుర్యాత్. తతః పుణ్యాహం కృత్వా తణ్డులతామ్బూలసహిత కాంస్యపాత్రే రక్షాసూత్రం నిక్షిప్య షడుపచారా న్కృత్వా స్వస్తిసూక్తేనా భిమృశ్య వనస్పతిం వస్త్రగన్ధ పుష్పాద్యై రలఙ్కృత్య తత్ప్రికాణ్డే స్వస్తిదావిశస్పతి రితి తూర్యధ్వని యుతం ప్రతిసరం బద్ధ్వా రాత్రిం నినీయ ప్రాతస్స్నాత్వా నిత్యక్రియాం నిర్వర్త్య యజమాన స్తదను గురుం శిల్పినంచ సమ్మాన్య వృక్షరాజం ఛేద యిత్వా తరుశాఖాః ప్రకాణ్డాం చ సమాదాయ శకటే నిక్షిప్య వృషభై ర్వాహయిష్యా స్తూర్యఘోషపురస్సరం పురంప్రవిశ్య స్థానేని ధాప్య శ్రీశాస్త్రోక్తవ ద్యుగలాఙ్గల దణ్డాదీ న్పరికల్పయేత్.

ప్రథమకర్షణవిధిః

అథ యజమానః ఉదగయన ఆపూర్యమాణ పక్షేస్వాను కూలక్షే సర్వవాద్య సమాయుక్త మాచార్యాదిభి ర్భక్తై ర్బ్రాహ్మణై స్సహ యుగలాఙ్గల వృషభాది సంభారా నాహృత్య వేదఘోషపుర స్సరం భగద్విమాన నిర్మాణాయో ద్దిష్టం స్థలం ప్రవిశ్య తృణగుల్మలతా దీని వ్యపోహ్య నిమ్నోన్నతం సమీ కృత్వా. పశ్చాదాచార్యః పాదౌ ప్రక్షాళ్య చమ్య భూమిం కర్షణేన కర్మణా సంస్కరిష్యామి (ఇతి

సఙ్కల్ప్య) తద్భువః పశ్చిమేభాగే ప్రాఙ్ముఖః కుశాఽసనే సమాసీన స్సమాహితో దేవంధ్యాయన్ జలపూర్ణకుమ్భం సమాదాయ వారుణ మన్త్రై రుత్తానపాణినా నైరృత్యాద్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణా ఽవిచ్ఛిన్నం సంస్రావయన్ ధారాసుసప్తస్వితి సీమానిర్ణయం కృత్వా "ధారాసుసప్తసు" ఉక్తవర్ణా సులక్షణసమ్పన్నౌ వృషభావానాయ్య పశ్చిమే ప్రాఙ్ముఖౌ కారయిత్వా ఆభరణగన్ధ పుష్పాదిభి రలఙ్కృత్య రుద్రమన్య మితియుగే వృషభా వాబధ్య "రుద్రమన్యం బహుతో హుతం వృషభం నమస్తే అస్తు, తన్మేఅస్తు బాహుభ్యాం వీతయే". యుగం యుగఇతి యుగే లాఙ్గలం సంయోజ్య. "యుగంయుగ శృఙ్గం యుంజామి యోగార్థమ్".

తత్పురుషాయఇతి వామహస్తేన ఋషింగృహీత్వా, "తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్". ప్రణవోచ్చారణ పూర్వకం దక్షిణకరేణ యష్టి మాదాయ "ఓమ్" విష్ణుర్మాం రక్షత్వి త్యాత్మరక్షాం కృత్వా "విష్ణుర్మాం రక్షతు". హల కృష్టేతి తామిళాం ప్రాగన్త ముత్తరాన్తం దక్షిణావర్తం శనైశ్శనై స్సర్వత్ర కర్షయిత్వా "హలకృష్టా దివంగచ్ఛన్తు మర్దితా వాయు లోకమ్; శ్రమార్తా అమర్త్యతామ్. యథాపచ్చా హారేద్వీర్యమ్, సర్వేషాం చక్షురాదిత్యః ప్రియతాగం శుభాన్యేవ క్రియతాం దైత్యారి ర్భగవానితః". శుద్ధోదకేన ధారాస్వితి సర్వత్రప్రోక్ష్య, "ధారా సుస ప్తసు". గో[illegible] కా[illegible]

ద్వితీయకర్షణవిధిః

అథ [illegible] పూర్వోక్త గుణసమ్పన్నా న్దోషవర్జితా న్స్వధిజ్ఞా నాహూయా ఽభిపూజ్య [illegible]ర్ఘ్యం నివేద్య తత్పూర్వేద్యుస్స్వగృహేఙ్గనే ప్రపాం కృత్వా గో[illegible]యే నోపలిప్య పైష్ట భూమి మలఙ్కృత్య యుగలాఙ్గల [illegible] నాహృత్య పశ్చిమభాగే నిధాయ వృషభా వపి తత్రైవ వాసయేత్. [illegible] మాచార్యస్స మాహితో [illegible]త్వా ద్వితీయక[illegible] కర్ష[illegible]ష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పశ్చిమే [illegible]

పుష్ప గన్ధతుల స్యక్షతా న్నిక్షిప్యావారుణమన్త్రై ర్జలపూర్ణ కుమ్భం గృహీత్వా, "అవతేహేడ ఉదుత్తమమిమమ్మేవరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే అయాసి". ఆమ్రాశ్వత్థ పల్ల వాదిభి రలఙ్కృత్య పీఠోర్ధ్వే న్యస్య తత్పురతః ప్రాగగ్ర కూర్చం నిధాయ, తత్ర దేవీయుతం దేవ మాయాతుభగవాని త్యాదిభి రావాహ్య సప్తవింశతి విగ్రహై రభ్యర్చ్య తత్ప్రాగ్దక్షి ణోత్తరేషు తథైవ పీఠాన్యుపకల్ప్య తేషుప్రత్యేకంకూర్చాన్నిక్షిప్య, ప్రాచ్యాం వైనతేయఇతి గరుడమ్. "వైనతేయో మహావీర్యః కాశ్యపోఽగ్ని సమ ప్రభః, ఆయాతు భగవాన్రాజా సర్పజి ద్విష్ణువాహనః". "ఓం గరుడ మావాహయామి" అవాచ్యాం సర్వజిదితి చక్రమ్. "సర్వజి త్సర్వ శత్రుఘ్నో ఽమోఘోఽ ప్రతిమవీర్యవాన్. ఆయాతు భగవాం శ్చక్ర స్సర్వసంహారవ ర్ధకః" "ఓంచక్ర మావాహయామి". ఉదీచ్యాం ఆయాతుభగవా న్దివ్యఇతి శాన్తం "ఆయాతుభగవా న్దివ్యో దాన్త శ్శాన్తో జనప్రియః, వర్షిష్ట స్స్వభక్తానాం సర్వదా ధనదో వరః". "ఓంవిష్వక్సేన మావాహయామి". ఇత్యావాహ్య షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య ముద్గాన్నం గరుడస్య న్యయో శ్శుద్ధాన్నం నివేద్య పుణ్యా హం వాచయిత్వా, "ధారాసుసప్తసు" రాత్రిశేషం నయేత్.

యజమానాదిభి స్సార్థ మాచార్యః ప్రభాతే స్నాత్వా దేవం పీఠ చక్రామితాంశ్చ పూర్వవ దభ్యర్చ్య పాయసాన్నం నివేదయేత్. తతో యజమాన స్స్రగ్వస్త్ర గన్ధమాల్యాది భిరలఙ్కృతాం విశుద్ధాం రూపయౌవనసమ్పన్నా మేకాం కన్యకా మాహూయ తద్దక్షిణ హస్తేనారవిన్దం వామేన గోఘృతోద్దీపిత దీపపాత్రం చధారయిత్వా, తాంపురస్కృత్యాఽ ష్టమఙ్గళ పఞ్చాయుధ ధూపదీప ధ్వజ పిఞ్ఛ చామరాదిభి ర్వివిధతూర్యారావై రాచార్యాదిభి ర్భక్తై ర్భాగ వతై ర్బ్రాహ్మణైస్సహ పూర్వే చక్రం మధ్యేపీఠంపశ్చాజ్జల పూర్ణ కలశసహితం దేవం విష్వక్సేనంచ యానై ర్బ్రాహ్మణాదిభి ర్వాహ యిత్వా కనిక్రదాదికం జాపయ న్నాచార్యేణ సహ శుభశకునేక్షణ పూర్వకం శనైశ్శనై స్తాంభువం ప్రవిశ్య నైరృతే వసేత్. అథాఽ

చార్యః యజమానేన వస్త్రాభరణ గన్ధపుష్పాద్యై రలఙ్కృతః కుశ పుష్పాక్షత గన్ధపల్లవాదిభి ర్భూషితం పూర్వోక్త ముదకుమ్భ మాదాయ సర్వాలఙ్కారసంయుతాం తాం కన్యా మగ్రతః కృత్వా ప్రియతాం మేదినీతి నైరృత్యాద్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ తూర్య ఘోషయుతం జలం సంస్రావయన్, "ప్రియతాం మేదినీదేవీ యేన శృఙ్గేణచోద్ధృతా, వీరపత్నీ విశాలాక్షీ తస్యాయం స్థాననిర్ణయే, అవిఘ్నేనైవ తంపాత్వా సాధయేమం వరాననే". ఇతిసీమానిర్ణయం కృత్వా, తజ్జలధారా మార్గేణ పూర్వోక్తవిధినా చక్రాదీ నానీయ పశ్చిమే త్రిమేఖలాయుక్త ధాన్యపీఠే దేవంసంస్థాప్య, తత్ప్రాగ్దక్షిణోత్త రేషు పూర్వవత్పీఠా న్యుపకల్ప్య, వీశచక్రామితాన్ సంస్థాప్య పూర్వవ దభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్. వర్ణక్రమేణ వీర్యబలోద్రిక్తా న్గోఖుర శృఙ్గా వనడ్వాహో వా [illegible] ప్రాఙ్ముఖా సంస్థాప్య హిరణ్యాపః సూనై ర్గన్ధోదకై స్సంస్నాప్య [illegible] స్వర్ణశృఙ్గై రలఙ్కృత్య, "శుద్ధా [illegible] పశవ" ఇత్యభిమృశ్య, తృణముష్టిం ప్రదాయోపకం దద్యాత్. త[illegible] పూర్ణపాత్రే ప్రతిసరావిన్యస్య మ[illegible]చారా [illegible]కృత్వా స్వస్తిసూక్తేనా భిమృశ్య "విష్ణుస్త్వామితి" [illegible] వృషభయో ర్దక్షిణే పూర్వపాదే ప్రత్యేకం ప్రతిసరం బధ్నీయాత్; తదను యుగలాఙ్గలవస్త్రాదీని [illegible] గవ్యైః క్షీరేణ [illegible] విష్ణు[illegible] సంస్నా[illegible] ఉలఙ్కృత్య, యుగే "ఓంశే[illegible] మావాహయామి". సీతాయాం "ఓం మేదినీమా వాహయామి" [illegible] "ఓంజ్యేష్ఠా మావాహయామి". ఋసౌ "ఓంవాయు[illegible] [illegible]హయామి". [illegible] "ఓం [illegible] మావాహయామి" [illegible] "ఓంఅపాంపతి మావాహ[illegible]" ప్రతోదే "ఓంయమ[illegible] [illegible]యామి" ఇత్యావాహ్య, పృథక్పృథ గష్టోపచారై రర్చయేత్. [illegible]చార్య స్తతః కర్షకమాహూయ [illegible] గన్ధాద్యై ర్భూషయిత్వా తత్[illegible] దావసత మన్త్రైర్మాదీన్య ఇతి[illegible] యేత్ "[illegible]స్త్రాదీన్[illegible] [illegible]కృషస్య వి[illegible]రమస్య బహ[illegible] [illegible] [illegible]త్రగావః [illegible] తస్మి[illegible] సవితాయమ[illegible]". తేన యుగలాఙ్గల ద[illegible]దీ [illegible], త్వంవృష[illegible] ఇతిదక్షిణే, సార

భేయ ఇతివామేచ త్రిరావృత్తయా కశరజ్జ్వా బలీవర్దౌ సంయోజ
యిత్వా, "త్వం వృషభస్త్వం పురాతనస్త్వం వైపౌరాణికస్త్వం
వైదికస్త్వం చతుశ్శృఙ్గః, త్వామేవాహ మనుయోక్ష్యే వహస్వ దేవార్థం
వీరధురం వీరస్త్వమ్". "సౌరభేయ సురేశవాహన వీశస్యాంశ వీశసఖ
గోపతే, విష్ణోరిమాం భూమింభవనార్థం కృషస్వ". యుగంయుగశృఙ్గ
మితియుగే లాఙ్గలం రజ్జ్వా బద్ధయిత్వా "యుగంయుగశృఙ్గం యుఞ్జామి
యోగార్థమ్" ఋషిఁగృహ్ణామీతిమన్త్రేణ ఋషిం ప్రగృహ్య, "ఋషిం
గృహ్ణామి క్రష్టుంమునీనాం శాసనాత్" విష్ణుర్మాంరక్షత్విత్యాత్మరక్షాం
కృత్వా, "విష్ణుర్మాంరక్షతు" యేఽస్మిన్దేశే జీవన్త్వితి తదాశ్రిత యక్ష
రక్షఃపిశాచ భూతోరగాదీ న్విసర్జయిత్వా, "యేఽస్మిన్దేశే జీవన్తః
ప్రాణినో రక్షాగ్ంసి భూతాః, పిశాచిన్యో న్యదేవయుతా శ్శృణు
ధ్వగ్ం సర్వేశస్యేదం స్థానం భవనాయ కల్పితమ్, గచ్ఛన్తు యథేష్ట
మస్మాద్రమణీయ మన్యచ్ఛ్రదంవో అస్తు స్వస్తిభవతు" హలకృష్టేతి
తామిలాం ప్రాగన్తం కర్షయిత్వా "హలకృష్టా దివంగచ్ఛన్తు మర్దితా
వాయు లోకమ్, శ్రమార్తా అమర్త్యతామ్, యథావచ్ఛా హరే
ద్వీర్యమ్, సర్వేషాం చక్షురాదిత్యః, ప్రియతాగ్ం శుభాన్యేవ క్రియ
తామ్, దైత్యారి ర్భగవా నితః". తస్మా దుత్తరతో దక్షిణాన్తరం నివర్త్య
ప్రతీచ్యన్త మేవం క్రమేణ ఋజ్వవిచ్ఛిన్నపదం దక్షిణావర్తం శ్లిష్టపదం
ప్రాగన్త ముత్తరాన్తం కర్షయేత్, ఆచార్య స్తస్యాను పదం పఞ్చ
గవ్యైః ప్రోక్ష్య శుభాశుభం పరీక్ష్య గచ్ఛధ్వమార్యా ఇతి విసృజేత్,
"గచ్ఛధ్వమార్యా స్సుమనసాచ యుక్తాః" వామావర్తే ఛిన్నపదే
గోమూత్రే గౌరేచ శుభమ్, రక్తకృష్ణ కపోత గళవర్ణే కర్తుః మృత్యు
ర్భవతి, తుషభస్మ కపాలాస్థి కేశరోమ నఖకంటకాది దర్శనే మహద్దుః
ఖమ్, శ్వేతమృత్తికా దర్శనే స్వర్ణ రజతతామ్ర ముక్తాపద్మరాగ వజ్ర
వైడూర్య ప్రవాళస్ఫటికాది దర్శనే మహాంశ్చ సమృద్ధిః, కర్తు శ్శుభమితి
శుభాశుభం జ్ఞాత్వా, అరిష్టానాం శాన్తిం కారయేత్. ఏవం ప్రాగుత్త
రాన్తం నిరన్తరం కర్షయిత్వా ప్రాణస్థానే బలీవర్దౌ సంస్థాప్య పాదాఁ
పక్షాళ్య విముచ్య, తణ్డులాని గుడమిశ్రాణి తేభ్యో దత్వా ప్రదక్షిణీ

కృత్య దేవస్యత్వే త్యభిమన్త్ర్య, "దేవస్యత్వా సవితుః," విసృజ్య యుగ
లాంగ లాదీన్ వాహనస్థానే సంస్థాపయేత్.

బీజావాపః

అథాచార్యో భూమింసుసంలక్ష్య, కృష్టభువం బీజావాపకర్మణా సంస్కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) శాలివ్రీహి యవముద్గ ప్రియఙ్గుసర్షప తిలమాషమసూరగోధూమ షష్టిక కుళుత్థాదిబీజా న్యానీయ వేణ్వాది పాత్రే నిక్షిప్య, తేషుసోమగ్ం రాజానమితి సోమ మావాహ్య, "సోమగ్ంరాజానం వరుణమగ్నిమన్వార భామహే ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ంసూర్యం బ్రహ్మాణంచ బృహస్పతిమ్," ఓం సోమ మావాహయామి. అష్టోపచారై రభ్యర్చ్య, ఇమే బీజా ఇతిబీజా న్యభిమృశ్య, "ఇమేబీజా వ్రీహియవాదయ స్త్వాంశు ప్రసాదాత్, సోమేనార్పితా గ్రహైర్నిర్వ్యాధికా శ్శుద్ధాశ్శుభాభవన్తు." సముద్రవతీ శృఙ్గే శృఙ్గేత్యుభాభ్యాముర్వీమానమ్య,"సముద్రవతీ శృఙ్గేశృఙ్గే" దేవిత్వయీతి తత్పాత్రం గృహీత్వా, "దేవిత్వయి వాపయామ్యమూ న్కురుష్వత్వగ్ం సస్య సంపత్తిమ్. కామదుహేం దుహేమిత్వాం కామదుహే సస్యవత్యే ధన రాశిం ప్రపూరయ". ప్రరోహబీజా న్నిర్వపామీతి ప్రాగన్త ముత్తరాన్తంవా సుప్రదక్షిణం నిర్వాప్య, "ప్రరోహబీజా న్నిర్వపామి భూమహాయే బ్రహ్మసృష్టా దశస ప్తచైవ, తే వర్ధితా వృష్టివశేన సర్వే సంపాల్యమానా హ్యమృతేనలోకాన్, సప్తగ్రామ్యా స్సప్తచారణ్యకాశ్చ యేధర్మనష్టా హిమవర్షసృష్టా స్తేవృష్టిభూతా హ్యమృతం రక్షన్తు, దీర్ఘార్ద్రసంశుష్క వివర్ధమానా మూలైఃఫలై శ్శాకై స్సమృద్ధరూపైః, అన్నేనమర్త్యాన్ హవిషాసురాణా న్తైన్తై రుహన్తాం తృణవత్పశుభ్యః, తాన్భూమిశుద్ధ్యై నిర్వపామి బీజాన్ దేవస్థితికారణాయ, యేవ్యోమ భూమ్యగ్ని జలస్య వాయో స్సంయోగభూతాః ప్రరుహన్తి సర్వే, తాన్వైదికే శుద్ధికరాయ బీజా న్నిర్వపామి దేవస్థితికారణాయ, యద్బీజ భూత మిదమన్తరిక్షం యద్బీజంచాగ్నిః పృథివీరసశ్చ, తద్బీజరోహాయ వహన్తువాతా స్సంవర్ధమానా రుహన్తాం ప్రరోహాః, నిరీతికాస్తే బహు

వోరుహాన్త స్సంపాల్యమానా హ్యమృతవాయునాచ, కాలేనబీజాః
ప్రరుహాన్తిచోప్తా బీజాదహం ప్రచరిష్యామి ధర్మమ్, ఏతే బీజా రస
భూతావహన్తు సోమేనసృష్టా అమృత వత్పశుభ్యః, ఏతాన్ప్రరోహా న్రస
భూతజాతా న్దత్తాన్మే భుక్త్వా ప్రచరన్తు గావః, తస్మాన్మమైతా న్ప్రప
షామిగేహే తేమేపశూనా మమృతా వహన్తు, ఏవంస్తుతామే ప్రవ
హన్త్వముత్ర తేపుణ్యలోకే మమదేహభూతాః.” పూర్వవత్కర్షకేన
పునః కర్షయిత్వా దుహతాందివం ధారాసాయేతి మన్త్రద్వయేన సర్వ
త్రాద్భిః ప్రోక్ష్య రక్షాంకుర్యాత్, “దుహతాం దివమిన్ద్రః” “ధారా
సాయా పురాయేన ధృతా యాశోభనం పదమ్, కరిష్యామ్యస్యసా
ప్రీతాభవత్వగ్ం శుభలక్షణే”

గోగణనివేదనమ్

అథాచార్యో యజమానయుత స్సస్యేషు ప్రరూఢేషు పక్వం
సమాలోక్య అస్యాంశుభతిథౌ బీజానాం గోగణనివేదనం కరిష్యామి
(ఇతిసఙ్కల్ప్య) భక్తై ర్బ్రాహ్మణై ర్గోగణై ర్దివ్యమఙ్గళారావై స్సర్వ
సమ్భారై స్సహతత్స్థలం ప్రవిశ్య తత్ర పశ్చిమభాగే కుశాసనే సమా
సీనః ప్రాణానాయమ్య పూర్వవ ద్ధాన్యపీఠా న్యుపకల్ప్య దేవం వీశచ
క్రామితాం శ్చపూర్వవ దభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య ధారాసాయేతి భువం
ప్రణమ్య. “ధారాసాయా పురాయేన ధృతా యాశోభనం పదమ్
కరిష్యా మ్యస్యసా ప్రీతా భవత్వగ్ం శుభలక్షణే”, దైవికేత్వితి విష్వ
క్సేన మానమ్య. “దైవికేతు తథాశౌచే గోభిఃకర్తు మిహప్రభో, కర్తు
మర్హసి నిత్యేతు విద్యైవై త్వత్ప్రసాదతః”. సస్యాఇమే ఇతి సస్య మభి
మన్త్ర్య, సస్యాఇమే సుహవిష స్సుశుద్ధా యథాచాహుతి ర్యజ్ఞముఖే
సమృద్ధాః, శుద్ధామృతా స్సూరిభి రగ్రపేయా స్సధ్యాఙ్గదేవా అవ
యన్వై శ్శుభానామ్. శుభాభవన్తు ప్రభవన్తు పుష్ట్యై”. శుద్ధాఇమే పశవ
ఇతిగోగణా నాహూయ. “శుద్ధా ఇమే పశవో యేషాగ్ంశృఙ్గా విన్ద్ర
విష్ణూ బ్రహ్మశిరః, పృష్ఠోరుద్ర ఋషయోరోమా ణ్యురోగుహ స్త్వర్ధా
లాఙ్గూలమ్, కుక్షిర్మేదినీ చక్షుషీ చన్ద్రాదిత్యౌ వాలావిద్యాధరాః,
ఊధస్సాగరా స్తనానద్యో గాత్రం భూధరాః, అస్థీని పర్వతారుధిరం

మిత్రావరుణౌ మాంసమగ్ని ర్జాహ్నవీ మూత్రమ్, ఖురుఉరగా జ్యేష్ఠా నాసికా దన్తామరుతః, జిహ్వా సరస్వతీకర్ణః కవీన్ద్రౌ శ్శకృత్పుణ్యాదేశమ్, ఏతాస్సవత్సా గావస్సవృషాః యథాసుఖం చరన్తు కామంచరన్తామ్. యథాసుఖం వ్రజన్తు, కామం వజ న్తామ్, యథాసుఖం ముదన్తు। కామం ముదన్తామ్''.

గావోహిమే ఇతి సస్యం తేభ్యో నివేద్య, "గావోహిమే మాతర స్సన్తు సర్వా మేగోవృషాః పితరసన్తు సర్వే, వత్సామమ భ్రాతర ఏవసన్తు తన్మాదిళా శుద్ధికరా భవన్తు". ఇమాంసిఞ్చామీ తి సర్వత్ర జలసేకం కుర్యాత్. "ఇమాంసిఞ్చామీ మామనుగచ్ఛా మీమాంశోధయా మీమాంముదన్తు దేవా వితతావరేళామ్''.

సర్వదేవతా బలి ప్రదానమ్

తత్సాయాహ్నే గురుర్యజమానేన సహ బ్రహ్మఘోషపురస్సరం తత్థానం ప్రవిశ్య ప్రాణానాయమ్య సర్వదేవతా బలిప్రదానం కరిష్యా మీతిసఙ్కల్ప్య. భుఞ్జన్తుదత్త మితి సర్వేభ్యో దేవేభ్యః పూర్వం తోయం తతఃపుష్పం తతస్తిలతిల్వ చూర్ణ పూపసహితం బలిం తత స్తోయం చ ప్రక్షిప్య, ''భుఞ్జన్తుదత్తం బలిమద్యవీరా శ్శ్రావయే యూయమశేష మస్మా ద్గచ్ఛధ్వమార్యా స్సుమనసాచ యుక్తాః''. పాదౌప్రక్షాళ్యా చమనం కుర్యాత్.

వాస్తుపదదేవతా బలిప్రదానవిధిః

అస్యాం శుభతిథౌ వాస్తుపదదేవతా బలిప్రదానం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రాగన్తై శ్శ్చోత్తరాన్తైశ్చ దశభిస్సూత్రై స్తత్సల మేకాశీతిపదవిభాగం కృత్వా తన్మధ్యే నవపదే బ్రహ్మాణమ్ "ఓంబ్రహ్మాణ మావాహయామి". తత్ప్రాచ్యాం షట్పదే అర్యమణమ్ "ఓంఅర్యమణ మావాహయామి''. తద్దక్షిణే షట్పదే దణ్డధరమ్ "ఓందణ్డధర మావాహయామి. తత్పశ్చిమే షట్పదే పాశభృతమ్ "ఓంపాశభృత మావాహయామి''. తదుత్తరే షట్పదే ధనదమ్ ''ఓంధనద మావాహయామి''. ఆగ్నేయ్యాం ద్విపదే సవితారమ్ "ఓంసవితారమావాహ

యామి". తత్పశ్చిమే ద్విపదే సావిత్రమ్ "ఓంసావిత్ర మావాహ యామి". నైర్ ఋత్యాం ద్విపదే ఇన్ద్రమ్. "ఓంఇన్ద్ర మావాహయామి" తత్ప్రాచ్యాం ద్విపదే ఇన్ద్రాజమ్. "ఓంఇన్ద్రాజ మావాహయామి". వాయవ్యాం ద్విపదే రుద్రమ్. "ఓంరుద్ర మావాహయామి". తత్ప్రాచ్యాం ద్విపదే రుద్రాజమ్. "ఓంరుద్రాజ మావాహయామి". ఈశాన్యాం ద్విపదే అపమ్. "ఓంఅపమావాహయామి". తత్పశ్చిమే ద్విపదే ఆపవత్సమ్. "ఓంఆపవత్స మావాహయామి". తద్బహి శ్చైశాన్యాది ద్వాత్రింశత్పదేషు క్రమేణేశాది సూరిదేవా న్తం ద్వాత్రింశద్దేవా నేకపదాధిపా నావాహ్య. "ఈశమావాహయామి, పర్జన్యమా వాహయామి, జయన్త మావాహయామి, ఆదిత్య మావాహయామి, మహేన్ద్ర మావాహయామి, సత్యక మావాహయామి, భృశ మావాహయామి, అన్తరిక్ష మావాహయామి, అగ్ని మావాహయామి, పూషణ మావాహయామి, వితథ మావాహయామి, గృహక్షత మావాహయామి, యమ మావాహయామి, గన్ధర్వ మావాహయామి, భృఙ్గరాజ మావాహయామి, ఋషి మావాహయామి, నిర్ ఋతి మావాహయామి, దౌవారిక మావాహయామి, సుగ్రీవ మావాహయామి, పుష్పదన్త మావాహయామి, వరిత్పతి మావాహయామి, అసుర మావాహయామి, శోషణ మావాహయామి, రాగ మావాహయామి, జపస మావాహయామి, నాగ మావాహయామి, ముఖ్య మావాహయామి, భల్లాట మావాహయామి, సోమ మావాహయామి, అర్గళ మావాహయామి, అదితి మావాహయామి, సూరిదేవ మావాహయామి". ఇత్యావాహ్య ప్రత్యేకం చతురుపచారై ర్ఘృతగుడ దధి యుక్తం బలిం దద్యాత్.

గర్భగేహపదసమ్బంధి దేవతాబలిప్రకారః

తతో గర్భాలయప్రదేశే పుష్పాదీన్ సంశోధ్య ప్రాగన్త రుత్తరాన్తైశ్చ పఞ్చభిస్సూత్రై ష్షోడశభాగం కృత్వా, త త్తత్సూత్రసన్ధి ష్వీశానాది ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ పఞ్చవింశద్దేవా నావాహ్య. "ఓం... మావాహయామి, భూత మావాహయామి, యక్ష మావాహయామి,

దుర్గా మావాహయామి, ఘోటముఖీ మావాహయామి, ధాత్రీ మావాహయామి, వపుష మావాహయామి, రాక్షస మావాహయామి, జయ మావాహయామి, కృష్ణ మావాహయామి, ముద్గర మావాహయామి, శివ మావాహయామి, ప్రాణ మావాహయామి, కవి మావాహయామి, శక్ర మావాహయామి, పురుహూత మావాహయామి, విద్యా మావాహయామి, యశస మావాహయామి, భద్రా మావాహయామి, వేదభృత మావాహయామి, తాపస మావాహయామి, సిద్ధపా మావాహయామి, అమిత మావాహయామి, పాఞ్చభౌతిక మావాహయామి". ఏతేషా మేక పాత్రే ద్రోణార్ధైస్తణ్డులైశ్చరుంపక్త్వా తత్తన్నామ్నా పూర్వవద్బలిం దత్త్వా తత్ప్రాగ్భాగే యోజః పురేతి సర్వేశ్రావయేయుః, "యోజః పురా వీరవరో వరేణ్యో భూతాధిపో భూతసమస్తవాహః, యోప్ర త్రహ్య ద్వీరపుర స్సధూమకేతుః, పరిషదా యమోధర్మ స్సురారిసఙ్ఘః నిర్ ఋతి స్ససముద్రో వరుణస్స వాయూరాజా కుబేరోఽశని పాణి యుక్తః, సురబృన్దసఙ్ఘా స్సహకార్తికేయా గణముఖ్యయుక్తాః ప్రవిశన్త్విదం స్థానమిమే హరేర్యే పరిషత్ప్రియుక్తాః, కుర్వన్త్విదం విఘ్న వినాశనీయాః". సర్వం వ్యాప్నోతి జలమాస్రావ్య, "సర్వంవ్యాపైతు కలుష మవసిఞ్చామి", పూర్వంస్థితా ఇతిమన్త్రేణ పునరాశ్రావయేత్, "పూర్వంస్థితా యథేష్టం గచ్ఛన్తు". తత్పురతః చరమంచరామ ఇతి తిలలాజ భక్ష్యఘృతగుడ సమాయుక్తం బలిం సర్వేభ్యో నక్తఞ్చరేభ్యో భూతేభ్యో దత్త్వా, "చరమం చరామః"అస్తు స్వస్తీతి తస్మిన్జలం సంస్రావ్య, "అస్తు స్వస్తిసవితా స్వస్తిసర్వైర్దేవాదైవికమ్." పాదౌ ప్రక్షాళ్యాఽచమ్య పుణ్యాహం వాచయేత్.

బ్రహ్మపద్మావటమ్

అథాచార్యో యజమానయుతః ప్రభాతే స్నాత్వా శాంభువం సంప్రాప్య అస్యాంశుభతిథౌ శుభనిమిత్త పరీక్షణార్థం బ్రహ్మపద్మావట క్రియాం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) సూత్రోక్తవిధానే నాఘారం కృత్వా పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం సర్వత్ర ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్య గర్భా

లయప్రదేశే పౌణ్డరీకం కారయిత్వా తస్మిన్నాఘూరాన్తే పురుషసూక్తం విష్ణుసూక్తం ఏకాక్షరసూక్తం గోసూక్తం వైష్ణవం స్విష్టకృ దాహుతీ శ్చాజ్యేన హుత్వాఽన్తే పరిషేచనాన్తేఽగ్నింవిసృజేత్. తత స్సహా హితో విధినా వాస్తుపురుషం సమభ్యర్చ్య ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసమ్పూర్ణం నవకుమ్భం గృహీత్వా సూత్రేణ వేష్టయిత్వా ఆమ్రాశ్వత్థ పల్లవాద్యై రలఙ్కృత్య నాదేయై రాధానై స్వస్త్య స్త్వితి కుమ్భమాపూర్య, "స్వస్త్యస్తు సర్వేశ్వరశ్చ ధర్మాత్మా వరుణో గణభృ ద్వరః, ప్రవిశ న్త్వేనం కుమ్భం కుమ్భభృ దమ్బుపాలకః, సర్వా నరుణ మను ప్రవిశన్తు". తస్మి న్చతుర్మూర్తిమన్త్రై రావాహ్య. ఓంవరుణ మావాహయామి, పాశ భృత మావాహయామి, వీర మావాహయామి, ఉదకప మావాహ యామి, షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య తద్రాత్రిం వ్యపోహ్య ప్రభాతే పూర్వవత్స్నాత్వా, గర్భాలయస్థదేశే బ్రహ్మభాగే ప్రాఙ్ముఖః, ఇమాం సిఞ్చామీతి జలమాస్రావ్యా నుమృజ్య, "ఇమాంసిఞ్చామీ మామనుగచ్ఛా మీమాం శోధయా మీమాంముదన్తు దేవా వితతా వరేణామ్" త్వాంఖనామీ త్యేకహస్త ప్రమాణం చతుర్దిక్షు తథైవ నిమ్న మవటం ఖాత్వా, "త్వాంఖనామి పృథివి త్వద్భర్తు శ్శాసనా న్ముదా యుక్తాభవ దేవానాం దేవస్య తస్యేదం వైష్ణవం భవనం దేవ వాహినీ" పాంసూ న్ప్రోక్ష్యామీతి సముద క్తయా మృదా తదవటం ప్రపూర్య, "పాంసూ న్ప్రోక్ష్యామి భవ త్త్వమేధి వృద్ధయే" యస్సఖే తివిష్వక్సేనం సన్నమ్య, "యస్సఖా విష్ణో ర్వరదో వరాణాం కర్తాచమూ నాం శుచి శ్శుచీనామ్, ఏకో వీరాణా మాగమిష్యతు" త్వంసర్వామి త్యనుమాన్య, త్వాగ్రం కారయ వరదో వరస్య త్వత్ప్రసాదా త్సిద్ధో హం సిద్ధింగచ్ఛామి శరణం ప్రపద్యే త్వామేవా ఽవిఘ్నార్థ మవిఘ్నం భవతు సిద్ధమ్". అధికేచే న్మహతీం వృద్ధిం హీనేహీనం సమేసమ మితి జ్ఞాత్వా, తత్పాంసు పునఃఖాత్వా పూర్వారాధిత కుమ్భమాదాయ సుక్ర మాస్త్వే త్యభిమృశ్య "సుక్రమాస్సన్తు సుసీతాశ్చాపః, సూచయ తాం నరుణ శ్శుభాసుభమ్". సర్వావరుణ మితి తత్కుమ్భం బాహు భ్యాం గృహీత్వ "సర్వావరుణ మనుప్రవిశన్తు". పాతుమూం వరుణ

ఇతితదుదకే నావటం ప్రపూర్య. "పాతుమాం వరుణోనిత్యో రక్తా మ్బరో జలేశ్వరః అమిత త్వత్ప్రసాదేన సర్వేదేవాః ప్రసీదన్తు" నవం పద్మమాదాయ సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం గృహీత్వా, ఆయాతు భగవాన్బ్రహ్మే త్యవటస్థే జలే విన్యస్య. "ఆయాతుభగవా న్బ్రహ్మ అస్మిన్లోకే హితఙ్కరః, నిత్యోఽస్మి న్నిర్మలే పద్మే రమ్యతా మృషిభి స్సహ, ఇదంబ్రహ్మణా పూర్ణం తుతమాతుహ్యా(?) దేవా స్సూచయన్తు శుభాశుభమ్, ఉపగతా స్సూచయన్తు దేవాః, ఆయాతుభగవా న్విశ్వ కర్మా విశతు, బుద్ధిం మమావిశతు సఏవ నిర్ణయతాం కర్మప్రథమం విరాడ్బ్రహ్మాతు, ద్వితీయగ్ం సప్తఋషయ యస్తేషాం ప్రసాదా దవిఘ్నమస్తు, అస్యాజ్ఞదేవాః ప్రవిశన్త్విదం పుష్ట్యైభవన్తు సోఽహం కరోమి దివ్యం కర్మకారయన్తు దేవాః". నిమిత్తం లక్షయేత్.

శాలాలయనిర్మాణం తత్ప్రతిష్ఠావిధిశ్చ

అథ ప్రథమం తరుణాలయం వక్ష్యే యత్రమూలాలయం కుర్యా త్తదైశాన్యే చైన్ద్రిసూత్రా దుత్తరే సౌమ్యే వాయవ్యే త్రిహస్తాది పఞ్చ హస్తాన్తం తరుణాలయం ద్వితీయావరణే తృతీయేవా సమారభేత; భిత్తి మూలవిశాలం మాత్రాఙ్గులేన ద్వితాలం త్రితాలం చతుస్తాలంవా తదవశేషం నాలీగృహవిశాలం సమం త్రిపాద మర్ధంవా ముఖమణ్డపం యథామూలాలయ ద్వారం తథా తరుణాలయే మృణ్మయం లుపో(?) పరిష్టా త్తృణాచ్ఛన్నం లోష్టాచ్ఛన్నంవా కృత్వా ఽన్తానుక్తం సర్వం ద్వితీయ తరుణాలయస్యో క్తవిధినా కారయే న్నైవశిలేష్టకాదిభి స్తన్మధ్యే ద్వారసహిత మార్చాపీఠంచ కృత్వా పశ్చాద్బాలబేరం కార యేత్. ఖదిరాసన చంపకా[illegible] పనసవకుళ మధూకాశ్వత్థ బిల్వాశ మీ[illegible] మన్యతమం విధినా [illegible] తోష[illegible] త్వా [illegible] చాన్యపోహ్య మానాఙ్గులేన సప్తాఙ్గులం [illegible] ఙ్గులం త్రయోదశాఙ్గు లంవా దేవ్యాంసహి[illegible] వేరం సం[illegible]ణం స్థితమాసీనంవా కృత్వా స్థాపనదినా [illegible] రా న్నయిత్వా ఽక్ష్యో న్మోచనం కృత్వాఽభవాస్య [illegible] లాలయాఽభిముఖే దక్షిణేవా యాగ

శాలాంకృత్వా తోరణాద్యై రలఙ్కృత్య తన్మధ్యే శయ్యావేదిం
ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తత్తుర్యాంశోత్సేధాం తత్ప్రాచ్యాం సభ్యాగ్ని
కుణ్డం తత్ప్రాచ్యా మైశాన్యాంవా స్నానవేదిం చతురశ్రా త్పఞ్చాగ్నీ
న్కల్పయే దిత్యేకే. బాలాలయ స్యోత్తరే శ్రీవైఖానస సూత్రోక్త
విధినా వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా
పుణ్యాహం వాచయే త్సభ్యాగ్నికుణ్డేవాఽఘారం హుత్వాఽలయాభి
ముఖే దేవం సంస్థాప్యాభిముఖే కుమ్భం ద్రోణద్వయసమ్పూర్ణం ఖణ్డ
స్ఫుటితకాళరహితం త్రిగుణేన నైకేనవా సూత్రేణ వైష్ణవమన్త్ర
ముచ్చార్య ప్రదక్షిణ మావేష్ట్య శుద్ధోదకై స్త్రిప్రక్షాళ్య ధారాసు
సప్త స్వధ్వాహా ముత్పవనం కృత్వా కుమ్భం జలేన నమస్సులోమీ
త్యాపూర్య దమాంశ్వినా ఇత్యపోఽభిమన్త్ర్య చన్దనోశీరాద్యై ర్వాస
యిత్వా వస్త్రయుగ్మే నావేష్ట్య సౌవర్ణా న్కృష్ణమజ్జాన్ పఞ్చాయుధ వర్ణ
చిహ్నాని నవరత్న కుశకూర్చాంశ్చ కృతస్మృతి గ్విష్ణుగాయత్ర్యా
క్షిప్త్వా ధాన్యపీఠే కుమ్భం సపిధానం సన్న్యస్యాఽచార్యశ్చోత్తరా
భిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మణాసన స్థానే ప్రతిష్ఠోక్తక్రమేణ
ధ్యాత్వా కుమ్భే సమావాహ్య ప[illegible]సూక్తం సముచ్చార్య
కుమ్భం బిమ్బంచ సన్నాహాయ స్నానశ్వభ్రే ప్రతిష్ఠాప్య చతుర్దశకలశై
స్సంస్నాప్య వస్త్రోత్తరీయాద్యై ర్విభూష్య పుష్పోపచారై రభ్యర్చ్య శయ్యా
వేద్యాం ధాన్యోపరి పఞ్చశయనాని నానావా స్తీర్య తస్యాం దేవం
కుమ్భంచ నివేశ్య పుణ్యాహాన్తే సౌవర్ణం రాజతంవా ప్రతిసరం స్వస్తి
దావిశస్పతి రితి బద్ధ్వా, యద్వైష్ణవ మితి దేవం శయనేశాయయే
దుత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా ఽగ్నిం సమిజ్జ్వాల్య వైష్ణవం హుత్వా
హోత్రం ప్రశంస్యా ఽవాహనజుష్టాకార స్స్వాహాకారా న్కృత్వా
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీసూక్తం మహీసూక్తం సర్వ
దైవత్యంచ హుత్వాఽగ్నిమానస్య రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ఽచార్యః
ప్రభాతే స్నాత్వాఽగారం ప్రవిశ్యాఽభ్యస్య దేవముత్థాప్యాష్టోప
చారై రభ్యర్చ్య ప్రణమేత్. యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం
దద్యాత్. ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే స్థాపకో దేవమాదద్యా దాచార్య

శ్శిరసా కుమ్భంధారయ న్నగ్రతోగచ్ఛే త్సర్వవాద్య సమాయుక్తం
స్తోత్ర నృత్తగీతయుక్తం శీఘ్రం వినోదం కారయే దితికేచిత్. శకున
సూక్తం సముచ్చార్య తోయధారాపురస్సరం ప్రదక్షిణం కృత్వా౽
భ్యన్తరంప్రవిశ్య శుభేచరరాశౌ ప్రతద్విష్ణురితి దేవంసంస్థాప్య విష్ణు
సూక్తం పురుషసూక్తం జప్త్వా దేవపాదౌ స్పృశన్ భూర్భువస్సువరితి
బిమ్బస్య మూర్ధ్ని నాభౌ పాద యోశ్చ క్రమేణన్యస్య యకారం పాద
యోరన్తరే పీఠేన్యస్యా౽కారం హృదయేన్యస్య తంప్రణవై ర్వేష్ట
యిత్వాకుమ్భస్థాం శక్తి మిదం విష్ణురితి మన్త్రేణ కూర్చేనా దాయా
యాతుభగవా నితి బిమ్బస్య మూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయామీ
తిసంస్రా వ్యావాహయే ద్దక్షిణే శ్రియం వామేమహీ మిత్యావాహ్యా
పీఠాన్తే ప్రాగాది సుభద్రాద్యావరణ త్రయ దేవా నావాహ్యా౽౽
సనా ద్యుపచారై రభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా దక్షిణే బ్రహ్మాణ
ముత్తరే మార్కణ్డేయం వామేశఙ్కరం దక్షిణేపద్మాపితరం
ద్వారేషు ధాత్రాది ద్వారదేవ ద్వారపాలాన్ విష్వక్సేన గరుడ శ్రీభూ
తాది మహాభూతాన్తా న్పరిషద్దేవా న్నవభేదే ష్వేకమార్గేణా౽౽వాహయే
త్పాయసం శుద్ధాన్నం ప్రభూతంవా నివేదయే దన్యత్రా వాహన
విసర్జనంచ హిత్వా నిత్యార్చనవిధానేన నిత్యం సమ్యగర్చయేత్.

శఙ్కుస్థాపనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాఙ్గత్వేన ప్రాచీసాధనాఙ్గం
శఙ్కుస్థాపనం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) మాసేషు ఫాల్గునచైత్ర
వైశాఖతైష్య జ్యేష్ఠేషూత్తమం శ్రావణాషాఢ కార్తికాశ్వయుజేషు
మధ్యమం శేషేష్వధమం పూర్వపక్షే కృష్ణపక్షే అన్త్యభాగంహిత్వా
వా శ్రవణ రోహిణ్యుత్తర హస్తాస్వాతి ష్వపర్వసు వారుణమైత్రే
ష్వేకస్మిన్ యజమానానుకూల న్క్షత్రే స్థిరరాశౌ వనిష్ఠతే చా౽౽రభేత.

క్లృప్తభూమి మధ్యే చతుర్దిశం చతుర్హస్తం జలేన సమంకృత్వా
తన్మధ్యే శఙ్కుంసంస్థాపయేత్. శఙ్కున్వృక్షాన్ సారవత్తరాన్
యాజ్ఞికాన్వా ఆహరేత్; మానాఙ్గులేన అష్టాఙ్గులాయతం ద్వాదశా
ఙ్గులాయతంవా సువృత్తం నిర్వ్రణ మారూపమసదృశం మూలనాహం

ఛత్రాకారం శఙ్కుంకృత్వా ఉదయా త్పూర్వం తన్మధ్యే శఙ్కుద్వి గుణమానేన మణ్డల మాలిఖ్య తన్మధ్యే శఙ్కుం స్థాపయేత్.

పూర్వాహ్ణే పరాహ్ణయోః ఛాయాయది తన్మణ్డలాన్తగా తద్బిన్దుద్వయగతం సూత్రం ప్రసారయేత్. తత్పూర్వాపరాదిక్ ఉక్తచ్ఛాయాం దక్షిణోత్తరేణ వా మేన నిదధ్యాత్. శఙ్కు ర్నరతనుః తస్మాత్ షణ్ణవతిభాగం కృత్వైకాంశ మఙ్గులం తదఙ్గులేనావగత చ్ఛాయాః ప్రతిమాసం విశోధయేత్. మేషే మిథునే సింహే తులాయాం చ వాస్థితే ద్వ్యఙ్గులం కులీరే వృశ్చికే మీనే చతు రఙ్గులం ధనుషికుమ్భే షడఙ్గులం మకరే అష్టాఙ్గులం నయేత్. వృషభే కన్యాయాం నాఽవచ్ఛాయా భవేత్. మాసిమా స్యుక్తమఙ్గులం త్రింశద్భాగం కృత్వా దినేదినే చైకైకంభాగం యుక్త్వాశోధయేత్. తస్మిన్ పునర్బిందుద్వయం కృత్వా తయోర్మధ్యం పూర్వాపరం ప్రసార్య దక్షిణోత్తరం తద్బిన్దుద్వయం మత్స్య ముత్పాద్య తన్ముఖ పుచ్ఛ వినిర్గతం సూత్రం ప్రసారయేత్.

ఖననం సికతాపూరణఞ్చ

తత్పశ్చిమే "మేదినీ" తిమన్త్రేణ జలాన్తం శిలాన్తంవా ఖనిత్వా శల్యా న్యపోహ్య వాలుకాభి రాపూర్య హస్తిపాదేన దృఢంకృత్వా సప్తాహేఽతీతే తత్ఖాతం పఞ్చధా కృత్వా త్రిభాగావసానే చోత్తమం ద్విభాగావసానే మధ్యమం ఏకభాగావసానేవా ఽధమం తస్మిన్ శిలాంవా అథేష్టకాంవా విన్యసేత్.

శిలేష్టకాదిలక్షణమ్

తయోర్లక్షణం యుగ్మాయుగ్మ హస్తవిమానానాం తద్ధస్తం ప్రతిత్ర్యఙ్గులంవా వర్ధయేత్, అఙ్గుళిసఙ్ఖ్యా సమాయామం తస్యార్ధ విస్తారం అర్ధబాహుల్యం; అథవా త్ర్యఙ్గులా ద్యేకాదశాఙ్గులాన్త మేకాఙ్గులవృద్ధ్యా విస్తారం నవధాభవతి తదర్ధబాహుల్యవిస్తారం ద్విగుణాయతం ఏవం చతురశ్రః శిలావా అథేష్టకావా ఽగ్రం పాదం ముఖం పృష్ఠంచ సంలక్ష్యైవ ఆహరేత్.

ప్రథమశిలేష్టకాన్యాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాఙ్గం ప్రథమశిలేష్టకాన్యాసం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) అతఃపూర్వం ప్రథమశిలేష్టకాన్యాస విధిం వక్ష్యే అఙ్కురా నర్పయిత్వా జలాధివాసం త్ర్యహమేకాహంవా కృత్వా ప్రత్యేకం వస్త్రేణావేష్ట్య వారుణమన్త్రై రభిమన్త్ర్య తత్స్థానా త్ప్రముఖే షోడశ ద్వాదశాష్ట చతుర్భిః పాదైర్యుక్తాం ప్రపాంకృత్వా తోరణాద్యై రలఙ్కృత్య పూర్వస్యాం రాత్రౌ తత్స్థానాదుత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా వాలుకోపరి పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్య పుణ్యాహంకృత్వా యాగస్థానస్య మధ్యే చతుర్దిశం ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తాలోత్సేధాం వేదింకృత్వా ప్రాగాది చత్వార్యగ్నికుణ్డాని తత్ప్రాచ్యా మైశాన్యాం స్నానశ్వభ్రంచ కృత్వా పశ్చాదాఘారంహుత్వా శిలా వా అథేష్టకా వా స్నానశ్వభ్రే ప్రతిష్ఠాప్య తత్ప్రాచ్యాం వ్రీహిభి ర్ణవస్థణ్డిలం కృత్వా చతుర్దశకలశా న్విన్యస్య విధినా సంస్నాప్య వేద్యాం ధాన్యోపరి పఞ్చవస్త్రై రాస్తీర్య శిలాద్యంచ ప్రత్యేకం వస్త్రేణా వేష్ట్య చతుర్వేద రూపం ధ్యాత్వా ప్రాగాది విన్యస్య పురుషాదిచతుర్మూర్తీ ర్నామభి రభ్యర్చ్య తన్మధ్యే నవరత్నాని విన్యస్య తస్మిన్ రత్నేశం విష్ణు మభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకృత్వా ప్రత్యేకం స్వస్తిదావిశస్పతి రితి ప్రతిసరం బద్ధ్వా చతుర్వేదాదిమన్త్రైః శిలాద్యం ప్రాచ్యా ముత్తరాగ్రం దక్షిణే ప్రాగగ్రం పశ్చిమే చోత్తరాగ్రం ఉత్తరే ప్రాగగ్రం చశాయయేత్. ఉత్తరాచ్ఛాదనంకృత్వా హవిర్నివేద్య హోత్రం ప్రశంస్య పురుషాదిచతుర్మూర్తీ రత్నేశం విష్ణుం దిగ్దేవాం శ్చావాహ్య జుష్టాకార స్వాహాకారంచ హుత్వా దేవం ధ్యాయన్ ఆహవనీయే పురుషసూక్త మైన్ద్రి మాగ్నేయం వైష్ణవంచ అన్వాహార్యే విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మం యామ్యం నైరృతంచ. గార్హపత్యే వైష్ణవం ఏకాక్షరాదీన్ వారుణం వాయవ్యంచ ఆవసథ్యే వైష్ణవం రుద్రసూక్తం సౌమ్యం రౌద్రంచ ప్రత్యేకం దశకృత్వో జుహుయాత్. రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే యజమాన ఆచార్యస్థాపకాదీన్ వస్త్రోత్తరీయాద్యై రల

ఋత్కృత్య దక్షిణాందద్యాత్. సర్వాలఙ్కార సంయుక్తం గ్రామం
బాలాగారంవా శకునసూక్తం జపన్ ప్రదక్షిణం కృత్వా తద్దేశం
ప్రవిశ్య అగ్నింవిసృజ్య ఆచార్యో యజమానశ్చ స్థపతినాసార్ధం నిత్య
సూత్రం ప్రసార్య ద్వారం విదిత్వా అభ్యన్తర ద్వారదక్షిణే యవ
ద్వయం హిత్వా భిత్తిమధ్యే చతురశ్ర ముపలిప్య నవభాగం విభజ్య
ఆచార్యః ప్రాఙ్ముఖమాసిత్వా ప్రాణాయామంచ కృత్వా. అగ్నిమీళే
పురోహిత మిత్యైన్ద్రే పదే ప్రథమశిలేష్టకాగ్ర మూర్ధ్వానసం
ఆగ్నేయాం తత్పాదం, ఇషేత్వోర్జేత్వేతి యామ్యే ద్వితీయశిలేష్ట
కాగ్రం నైరృత్యాం పాదం, అగ్న ఆయాహీతి వారుణ్యాం తృతీయ
శిలేష్టకాగ్రం వాయవ్యాం నైరృత్యాం పాదం శన్నోదేవీరి త్యుత్తరే
తురీయశిలేష్టకాగ్ర మైశాన్యాం వాయవ్యాం పాదంచ ఏవంక్రమేణ
విన్యస్య తన్మధ్యే వైష్ణవమన్త్రముచ్చార్య నవరత్నాని సువర్ణంవా
నిక్షిప్య పశ్చాచ్ఛిల్పిన మాహూయ ఉభిపూజ్య తేనై వక్రమేణ
దృఢం కారయిత్వా ఉపరిష్టాత్ భిత్తిమూలం సోపపీఠాధిష్ఠానం కేవ
లాధిష్ఠానంవా కృత్వా పాదవర్గాదివర్గాఢ్యం విమానం త్రితలం ద్వితల
మేకతలంవా పరికల్పయేత్.

స్తమ్భప్రతిష్ఠా

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాఙ్గ స్తమ్భప్రతిష్ఠాం కరిష్యామి
(ఇతిసఙ్కల్ప్య) తలమస్త్రప్రదేశా [illegible] తోరణ
పూర్ణకుమ్భాద్యై రలఙ్కృత్య స్తమ్భప్రతిష్ఠా దివసా [illegible] నవమే
సప్తమే పఞ్చమే తృతీయేవా ఽహ్ని పుణ్యాహ మఙ్కురార్పణంచ
కృత్వా తత్పూర్వేద్యుః పూర్వాహ్ణేపవ ర్త్విజో వరయిత్వా ప్రపా
మధ్యే స్తమ్భభూమౌ హస్తమాత్రవిస్తృతాః ప్రాగగ్రాః ధాన్య
వేదీ శ్చతస్రః కారయిత్వా దర్భైరాచ్ఛాద్య తదుత్తరే ఔపాసనా
ఽగ్నౌ [illegible] స్తమ్భస్నపనభూమ్యాం
ఽగ్ని [illegible] సంస్థాప్య
లఙ్కృత్య [illegible] ప్రత్యేకం
[illegible] రావేష్ట్య ప్రాచ్యాం సభ్యాగ్నికుణ్డే ఆఘారంకృత్వా చతు

ర్వేదాదిమన్త్రైః ప్రత్యేక మష్టోత్తరశత మష్టావింశతికం వా హుత్వా
తదను । గారుడం వైష్వక్సేనం వైష్ణవం రౌద్రం బ్రాహ్మ మైన్ద్రం
వాయవ్యం వారుణం పాఞ్చభౌతికం చ హుత్వా కాంస్యపాత్రే శాలి
వ్రీహిముద్గయవ తిలసర్షప మసూరచణకాది సర్వాన్ బీజా
న్సంగృహ్య తస్మి న్నధిదైవం సోమ మావాహ్యాభ్యర్చ్య పృథక్పాత్రే
నవరత్నాని నిక్షిప్య తత్ర విష్ణుమభ్యర్చ్య పూర్వోక్త వేదిషు చతుర
స్తమ్భాన్పృథ గ్ధాన్యవేద్యాం శాలివ్రీహ్యాది ధాన్యపాత్రం రత్న
పాత్రంచాధివాస్య రాత్రింనినీయ ప్రభాతే స్నాత్వా ముహూర్తే
సమాగతే స్తమ్భస్థాపనస్థానే ష్వాగ్నేయాది ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ
ప్రత్యేకం రత్నన్యాసం కృత్వా తదుపరి పృథక్పృథ న్నవవస్త్రైః న్యాస్తీర్య
సుధాపూరణేన సుదృఢంకృత్వా భూరసీత్యాదికం జపన్ సర్వవాద్య
సమాయుక్తం రత్నన్యాసక్రమేణ స్తమ్భాన్తత్తత్స్థానే ష్వవక్రం
శిల్పినా స్థాపయిత్వా అగ్నింవిసృజ్య పుణ్యాహంవాచయిత్వా ఆచా
ర్యాదిభ్యో యథోక్తదక్షిణాం దత్వా మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవే
శాయ నివేదయేత్.

కవాట ప్రతిష్ఠా

ద్వారం విధివత్కృత్వా షడఙ్గాని శిల్పినా విధినా యోజయే
త్ప్రథమం పట్టికామూర్ధ్వాననాం దక్షిణశిరస్కాం సన్న్యస్య తదూర్ధ్వే
దక్షిణ స్తమ్భ ముత్తరాభిముఖ ముత్తర స్తమ్భం దక్షిణాభిముఖం
తయోరుపరిష్టా దుత్తరపట్టికా మధోముఖీ ముత్తరశిరస్కాం సన్న్యస్యా
న్తరే దక్షిణకవాట ముత్తరాభిముఖ ముత్తరకవాటం దక్షిణాభిముఖం
సంస్థాప్య శిల్పినం విసృజ్య అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయద్వారాఙ్గం
కవాట ప్రతిష్ఠా కర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) తద్ద్వారాభిముఖే
చోత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిం కృత్వా పఞ్చగవ్యై రద్భి
స్సంప్రోక్ష్య షడఙ్గాని ప్రత్యేకం వస్త్రైః వేష్టయిత్వాఽభిముఖే ధాన్యపీఠే
కుమ్భం సంస్థాప్య చాద్యుత్తరాభిముఖ మాసిత్వా ధ్యాయన్ ధాతారం
విధాతారం భువనం పతఙ్గం పతిరం వరుణం చ తస్మిన్కుమ్భేఽమ్భసి
సమావాహ్య పశ్చాన్నేత్రం ధాత్రాదీనా మావాహన జుష్టాకార

స్వాహాకారాన్ కృత్వా ధాత్రాది పరిషద్దేవమన్త్రైః ప్రత్యేకం దశ పర్యాయం సవైష్ణవంచ హుత్వా ప్రభాతే తత్కుమ్భోదకేన ధాత్రాదీన్ సమావాహ్య ఉభ్యర్చ్య హవిర్నివేదనం చ కారయేత్.

గర్భన్యాసవిధిః

అథ గర్భన్యాసవిధిం వక్ష్యే గురుస్నాత్వా శుచిస్తటస్థానదీతీరాత్ఫలభూమేర్వల్మీకాత్కులీరవాసాద్గజదన్తాగ్ర వృషవిషాణాదుద్ధృతాచ్చమృత్తికాం వజ్రవైడూర్య పద్మరాగస్ఫటిక పుష్యకచన్ద్రకాన్త నీలశఙ్ఖ బ్రహ్మమణీన్మనశ్శిలా హరితాలాఞ్జన శ్యామసీస సౌరాష్ట్ర గోరోచన గైరికపారదాన్ శాలినీవార మాషముద్గ కులుత్థ నిష్పావతిల ముద్గయవాన్ సువర్ణరజతతామ్ర పిత్తలాయసారకూట వృత్తలోహ వైకృతత్రపుసీసాన్ యథాక్రమేణాహరేత్. హేమరూప్య తామ్రాయసలోహాంశ్చ పద్మోత్పల కుముదకల్హార కన్దాంశ్చాహరేత్, సువర్ణేన చాతుర్వర్ణ్యచిహ్నాని స్రుక్ స్రువ కమణ్డలు జుహూపజుహూ ఛత్ర చామరాఙ్కుశ ధ్వజతులాతోరణ యుగలాఙ్గలాని గజగరుడకచ్ఛపాన్ చక్ర శఙ్ఖగదాశార్ఙ్గాసీన్ పఞ్చాయుధాన్ శ్రీవత్స పూర్ణకుమ్భ భేర్యాదర్శ మత్స్యయుగ్మాఙ్కుశ శఙ్ఖావర్తా న్యష్టమఙ్గలాని యథాలాభమానేన కారయతి. శిలాయామవిశాలం త్రిపఞ్చ సప్తనవైకాదశ త్రయోదశ పఞ్చదశ సప్తదశైకోనవింశ త్యేకవింశతి త్రయోవింశతి పఞ్చవింశత్యఙ్గుల మేతద్యథాక్రమే హైకతలాది ద్వాదశతలాన్త విమానానాం గర్భభాజనం తద్భిత్త్యుచ్చం తద్విస్తారసమ మష్టాంశోనం షడ్భాగోనం పఞ్చభాగోనంవా తస్యబాహుల్య మేకద్విత్రిచతుర్యావనవకోష్ఠయుతా ముద్రాం రమ్యాం శిలాం కారయతి. కోష్ఠ భిత్త్యుచ్చం విస్తారార్ధం త్రిభాగైకభాగం పిధానంవా యథోచిత మర్ధాఙ్గులం భిత్త్యుచ్చం నిర్వ్రణం వృత్తం చతురశ్రంవా శుద్ధేన తామ్రేణ కారయేత్. అథవా తత్పాదవిష్కమ్భం తదష్టాంశోనం తత్పాదవిహీనంవా శిలాయామవిశాలం పూర్వవచ్ఛుభే కర్తురనుకూలే నక్షత్రే రాశౌ శుభోదయే గర్భన్యాసం కారయేత్. * అస్యాంశుభతిథౌ విమానదేశస్య సర్వసమ్పత్సమృద్ధ్యర్థం గర్భన్యాసం కరిష్యామి. (ఇతిసఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహం

* శ్లో॥ సగర్భా పృథివీ సూతే విగర్భా సర్వనాశినీ, ఇతి కాశ్యపే

కృత్వా ఆలయాభిముఖే దక్షిణేవా ప్రపాంకృత్వా తోరణాద్యై రల
ఙ్కృత్య తన్మధ్యే ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తాలోత్సేధాం వ్రీహిభి
ర్వేదింకృత్వా తత్ప్రాచ్యా మాహవనీయాగ్నికుణ్డం కృత్వా
సాయాహ్నే దేవాఽభిముఖే ధాన్యరాశ్యుపరి ప్రాగగ్రం వస్త్ర
మాస్తీర్య ఫేలాంవిన్యస్య తస్మి న్మృదాదిద్రవ్యాణి సంభృత్యాఽ
చార్య శ్శోత్తరాభిముఖో భూత్వా గాయత్ర్యా ప్రణవాద్యయాఽ
యత్తాని ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య మేదినీతి ఫేలామభిమృశ్య బ్రహ్మాదినవ
పదేషు తత్తద్దైవత్యమన్త్రేణ మృద్రత్న ధాతుబీజలోహా న్క్రమేణ
సన్న్యస్య పఞ్చాయుధాం స్తత్తన్మన్త్రై ర్మధ్యమాదిచతుర్దిక్షు విన్యస్య
మధ్యే బ్రాహ్మణాదివర్ణచిహ్నాని చతుర్దిక్షు హేమాదిలోహాణ్
పద్మాదికన్దాని తత్తద్దిగీశమన్త్రైః పృథక్పృథగ్విన్యస్య గజగరుడ కూర్మ
రూపాణి బ్రాహ్మపదే తత్తన్మన్త్రేణవిన్యస్యాఽష్టదిక్షు మఙ్గలాన్యథా
క్రమేణ తత్తద్దిగీశమన్త్రై స్సన్న్యస్యో త్తరాచ్ఛాదనేనాచ్ఛాద్య దిక్పరి
చ్ఛేదంకృత్వా రాత్రౌ తస్యాలయస్యో త్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యా మాలయంసంశోధ్య పుణ్యాహం వాచ
యిత్వాఽఽహవనీయాగ్నా వాఘారంహుత్వా ధాన్యరాశ్యాం పఞ్చ
వస్త్రాణ్యాస్తీర్య తన్మధ్యే ఫేలాంద్రవ్యసహితాం స్వస్తిసూక్తేనసన్న్యస్య
తస్యాంనాగేన్ద్రం తత్పరిత శ్చేన్ద్రాదిలోకపాలాం శ్చాభ్యర్చ్య వస్త్రేణా
వేష్ట్య పరిపుష్పాణివికీర్యాఽధివాస్యాఽగ్నింపరిస్తీర్య వైష్ణవం విష్ణు
సూక్తంపురుష సూక్తం శ్రీసూక్తంమహీసూక్తం బ్రాహ్మం నాగాధి
దైవత్యందగ్దైవత్యంచ హుత్వా పఞ్చా యుధేభ్యో నాగరాజాయే
న్ద్రాయాగ్నయే యమాయ నిరృతయే వరుణాయ వాయవే
సోమాయేశానాయ నారాయణాయ సర్వరత్నేభ్య స్సర్వధాతుభ్య
స్సర్వబీజేభ్య స్సర్వలోహేభ్యో నదీభ్యః పాతాళేభ్యో వృక్షేభ్యో
నాగేభ్యో దిగ్గజేభ్యస్స్వాహేతి వ్యాహృత్యన్తం హుత్వాఽన్తః పరి
షేకంకృత్వా తద్రాత్రౌ సుముహూర్తే ప్రాప్తే యజమానః ఆచార్యాదీ
న్వస్త్రోత్తరీయాభరణై రలఙ్కృత్య దక్షిణాందద్యా దాచార్య స్తద్భా
జనం శిరసాఽఽదాయ స్వస్తిఘోష సమాయుక్త మాలయం ప్రదక్షి
ణీకృత్వా గర్భస్తరే ద్వారపక్షే త్పద్మసమీపే యజమానో బ్రాహ్మ

ణశ్చే త్పట్టికోపరి క్షత్రియశ్చే త్కుముదోపరి వైశ్యశ్చే జ్జగత్యుపరి శూద్రశ్చే త్పాదుకోపరి చైవం స్థానంసఙ్కల్ప్య తస్మి న్మేదినీమభ్యర్చ్య ఆచార్య ఆత్మసూక్తంజప్త్వా దంవిష్ణోర్వీర్య మితిధ్యాత్వా మేదినీదేవీ విష్ణుర్యోనింధ్రువసూక్తంచ జప్త్వా తత్త్రైవగర్భం సంస్థాపయే త్పశ్చా దగ్నిమాసాద్య స్విష్టాకారం పూర్ణాహుతించ యజే త్తమగ్నిం విసృజ్య శిల్పినమాహూయ దృఢం కృత్వా తస్యోపరి విధినా విమానం కారయేత్ .*

విమానవిధిః

అథ విమానవిధానంవక్ష్యే నలినకాది షణ్ణవతిభేదై స్త్రిచతు ర్హస్తాది రుద్రార్కకరాన్త మేకభూమిం పఞ్చషడ్ఢస్తాది త్రయోదశ చతుర్దశకరాన్తం ద్విభూమిం సప్తాష్టకరాది పఞ్చషోడశకరాన్తం త్రితలం సప్తదశహస్తాది షట్చతకరాన్తం చతుర్భూమ్యాది ద్వాదశతలాన్తం యుగ్మాయుగ్మహస్తై ర్యుతం యజమానానుకూలం సర్వాలఙ్కార సంయుతం విమానం ముఖమణ్టప గోపురప్రాకార పరిషదాలయ పచ నాలయారామ తటాకాదీని శ్రీశాస్త్రోక్తమార్గేణ శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గే ణవా యథారమ్యం తథాకారయేత్ .

మూర్ధేష్టకా స్థూపికీలప్రతిష్ఠా విధిః

అథ సమూర్ధేష్టకా శిలావిన్యాసవిధిం వక్ష్యే పూర్వపక్షే కర్తు రనుకూలర్క్షే శుభేముహూర్తే సమూర్ధేష్టకాం కుర్యా ద్విమాన మేక ద్రవ్యకృతం శ్రేష్ఠం ద్విద్రవ్యకృతం మధ్యమం త్రిద్రవ్యకృత మధమం ఏకద్రవ్యకృత విమానే తద్ద్రవ్యేణోర్ధ్వవిన్యాసః మన్యయోర్ద్వద్రవ్య కృత ముపరిస్థలం తేనైవ మూర్ధవిన్యాసంకారయే దిష్టకోపరి పాదుకా త్పట్టికాన్తం శిలయైవ కృతంచే న్నదోషాయభవే చ్ఛిల యేష్టకయా దారుణావా పాదుకాది స్థూప్యన్తం యత్కృతం తదేకద్రవ్యకృతం మసూరకాన్తం ప్రస్తరాన్తంవా శిలయైవకృత్వా శేషమిష్టకాకల్పితంయ త్తద్విద్రవ్యకృత మేతదేవ శిఖరం లుపావిధానేన కృత్వోపరి లోష్టా చ్ఛాదనం యత్తత్త్రిద్రవ్యకృతం శక్తశ్చే త్తదేవతామ్ర రజతయుక్తై

---

* దివైవ నిర్మలే ద్రవ్యాణి భాజనే క్షిప్త్వా, రాత్రావేవ నిధాపయేత్, దివా వినశ్య, తీతి కాశ్యపే.

రాచ్ఛాదయే దేతదుత్తమం భవతి, సర్వేషాం స్థూపిం లోహభాజన
మేవ కారయే దిత్యేకే, తదాలయపాదవిస్తార ద్విగుణాయామాం తదర్ధ
విస్తారాం తదర్ధబాహుల్యా మేవేష్టకాం శిలాంవాకృత్వా తత్తచ్ఛిఖ
రాగ్రే నాసికాపృష్ఠే నాసికాగ్రాన్తేవా తామ్రజం ఖాదిరం బేరోక్త
వృక్షజంవాఽ హ్యత్యైకతల ప్రాసాదే బహుతలేవా మూలతలే పాద
విష్కంభా ద్ద్వాదశాష్ట సప్తషడ్గుణంవా కీలదైర్ఘ్యం తత్పాదవిష్కంభా
త్త్రిభాగైకభాగ మర్ధంవిస్తారం తత్షడంశైకాంశం స్థూపికాగ్రవిస్తారం
తస్యాయామం సప్తధాకృత్వా త్రిభాగం మూలం చతురశ్రం శేషం
సువృత్తం శిఖరాకారంవా కారయే దథవా తదూర్ధ్వతల పాదాయామ
సదృశం తత్పాదవిష్కమ్భవిస్తార మగ్రమేకాఙ్గుల మానయే త్తన్మధ్యే సుషి
రం సమచతురశ్రం కృత్వా కీలాదధస్తాత్ప్రశిఖరం యుక్తితః కారయేత్.

అస్యాం శుభతిథౌ ఆలయనిర్మాణాఙ్గ మూర్ధేష్టకాన్యాసం
స్థూపికీలప్రతిష్ఠాంచ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ఆద్యేష్టకావదన్త్యేష్ట
కానా మధివాసహోమాద్యం సర్వం స్థూపికీలసహితం కృత్వా కీలే
విష్ణుం తదాధారేమహీం ప్రాగాదిష్విష్టకాసు పురుషాద్యామూర్తీ
స్తద్వ్యూహ్య ప్రాగాద్యుత్తరాన్తం న్యక్షం వివస్వన్తం మిత్రం క్షత్తారం
చాభ్యర్చ్య శయనే శాయయే త్ప్రతిసరమాబధ్యో త్తరాచ్ఛాదనం
కృత్వాఽ హవనీయాదిషు పూర్వవద్ధోమంహుత్వా రాత్రిశేషం
వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయమావిశ్య ప్రదక్షిణం కుర్యా ద్యజ
మాన ఆచార్యాదీ న్నవవస్త్రోత్తరీయాద్యై రలఙ్కృత్య దక్షిణాం
దద్యా త్స్థాసకా శ్శిలా ఇష్టకా వాకీలసహితం సమాదాయ గ్రామ
మాలయంవా ప్రదక్షిణంకృత్వా తాశ్చాసఙ్కారం విమానంసమా
రోప్య శిల్పినాసార్ధం సూత్రంప్రసార్య శిలావాథేష్టకావా తన్మధ్యే
ఛిద్రే పూర్వవత్ ప్రాగగ్రం తచ్ఛిద్రేతన్మూలం తద్దక్షిణేఛిద్రేఽగ్రం
దక్షిణేమూలం పశ్చిమేఛిద్రేఽగ్రం పశ్చిమేమూలముత్తరంఛిద్రేమూల
ముత్తరాగ్ర మేవంఛిద్రం పూర్వవచ్చతుర్వేదాదిమన్త్రై ర్మూర్ధ్వావనం
సన్న్యస్య సుధామాలిప్య తన్మధ్యే రత్నం సువర్ణంవా యథాశక్తివిన్యస్య
మేదినీతిమన్త్రేణ మయూరాఙ్ఘ్రిణ ద్వాన్యస్య తస్యోర్ధ్వేసుషిరే విష్ణు
సూక్తేన స్థూపికీలం ప్రతిష్ఠాపయే త్పశ్చాచ్ఛిల్పినమాహూయ సుదృఢం
కృత్వా శిఖరంసమారోప్య తస్మిన్ప్రాగాది చతుర్దిక్షు న్యక్షాదీ

నానావాద్యైఽభ్యర్చ్య శేషాంశం విధినా కారయిత్వా శక్తశ్చేత్తామ్రజం
రాజతం సౌవర్ణం వా కృత్వా తస్యాధస్తాత్సుధావర్ణలేపనంచ కారయేత్.

శిలాసఙ్గ్రహణమ్

అథ బేరార్థం శిలాగ్రహణం వక్ష్యే పూర్వపక్షే పుణ్యే కర్తురను
కూలే నక్షత్రే ఆచార్యో యజమానశ్చ శిల్పినా సార్ధం సాధనైర్హోమ
సమ్భారైస్సహ శిలాగ్రహణాయ గత్వా వనే వనపార్శ్వే జలపార్శ్వే వా
శిలాం వీక్ష్య పతిత తృణగుల్మలతాదీని సంశోధ్య తదుత్తరపార్శ్వే అస్యాం
శుభతిథౌ బిమ్బనిర్మాణార్థం శిలాసఙ్గ్రహణం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య)
పుణ్యాహ మాఘారంచ కృత్వా సూత్రోక్తవిధినా వాస్తుహోమం
హుత్వా పర్యగ్నిం కృత్వా పఞ్చగవ్యైః పవమానాద్యైః సంప్రోక్ష్య
ద్విప్రస్థతణ్డులైశ్చరుం పక్త్వా ఘృతగుడలాజై ర్యుక్తం శిలాయాః పార్శ్వే
దక్షిణే వనరాజాయేతి "వనరాజాయ నమః" వామే దేశాధిపతయ ఇతి
"దేశాధిపతయే నమః" పరితః ప్రాగాదీశానాన్తం సర్వేభ్యో దేవేభ్యో
యక్షేభ్యో విద్యాధరేభ్యో రాక్షసేభ్యః పిశాచేభ్యో నాగేభ్యో గన్ధ
ర్వేభ్యోఽష్టాదశగణేభ్యశ్చేతి పూర్వముదకం పుష్పం బలిముదకంచ
దత్వా "సర్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః. యక్షేభ్యో నమః విద్యాధ
రేభ్యో నమః రాక్షసేభ్యో నమః పిశాచేభ్యో నమః నాగేభ్యో నమః
గన్ధర్వేభ్యో నమః అష్టాదశగణేభ్యో నమః." తోయం పుష్పం బలిం
తోయంచ ప్రక్షిపేత్. తత్రస్థా శ్శీఘ్రం వ్రజతేతి పరితః ఖనిత్వా
"తత్రస్థాశ్శీఘ్రం వ్రజత." శిల్పినా సార్ధ మానయిత్వా శుద్ధోదకై రభిషి
చ్యాచార్య ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా ప్రాణాయామం కృత్వాఽ
త్మసూక్తం జప్త్వా "ఆత్మాఽఽత్మా పరమాన్తరాత్మా" సమాహితో దేవం
ధ్యాయన్ హస్తాభ్యా మిదం విష్ణురితి మన్త్రేణ శిలాగ్రహణం కృత్వా,
"ఇదం విష్ణుః". హూళికాం తాడనీ మప్యాదాయ విష్ణుగాయత్రీం చిత్రం
దేవానా మితి జప్త్వా మూర్ధ్ని పార్శ్వయోః పాదే చ కించిచ్ఛిత్వా,
"నారాయణాయ" "చిత్రం దేవానాం" తత శ్శిల్పినమా[illegible] విధినా
మానయిత్వా కించిదప్యధికం హేయశిలాం ఛేదయిత్వా [illegible] నక
టేవా శిలామారోప్య ఽప్రమాదేనాలయమావేశ్య [illegible]మణ్టపే
సన్న్యస్య బేరం మానోన్మానాద్యై ర్లక్షణోపేతం స్థానకాద[illegible] ష్వేక
మార్గేణ సాఙ్గోపాఙ్గావయవ మధ్యార్ధా వయవం వా సర్వత్రాహీనం

సున్దరం చిత్రం చిత్రార్ధం వా కారయేత్. మూలార్చాచేత్ స్థానక మాసీనం యానకం వా సర్వాఙ్గసంపూర్ణం సువ్యక్తం కారయేత్.

గర్భగేహవిభాగః

అథ గర్భాగారపదవిన్యాసవిధిం వక్ష్యే, ప్రాగగ్రై రుత్తరాగ్రైశ్చ సప్తదశసూత్రై ష్షట్పంచాశద్ద్విశతభాగం విభజ్య, తన్మధ్యే షోడశభాగం బ్రాహ్మం తత్పరిత శ్చతురధికాశీతిభాగం దైవికం తత్పరిత ష్షణ్ణవతి భాగం మానుషం తద్బహి ష్షష్టిభాగం పైశాచం భవతి. తన్మధ్యే బ్రాహ్మే కౌతుకపీఠం దైవికభాగం త్రిధాకృత్వా తస్యాఽపరభాగే తన్మధ్యే వా స్థానకం దేవమానుషయో రన్తరే చాసీనం కిఞ్చిద్దైవిక మాశ్రిత్య మానుషాంశే శయనం స్థాపయే ద్ధ్రువార్చాచే ద్గర్భాగారం అష్టభి స్సూత్రైః సప్తసప్తవిభాగం కృత్వా తన్మధ్యే చైకంపదం బ్రాహ్మం తత్పరిత శ్చాష్టభాగం దైవికం తద్బాహ్యే షోడశభాగం మానుషం తద్బహి శ్చతుర్వింశతిభాగం పైశాచం భవతి. బ్రహ్మస్థానే స్థాపయే చ్ఛాన్తికం దైవికే పౌష్టికం దేవమానుషయోర్మధ్యే జయద మేవం ధ్రువార్చాం సంస్థాపయేత్.

ధ్రువబేరపీఠకల్పనమ్, స్థానకస్య

ధ్రువబేరస్య పీఠోత్సేధం ద్వారోత్సేధస్యా ష్టాంశైకాంశం షడ్భాగైకాంశం వా భువఙ్గోత్సేధసమ మధ్యర్ధం ద్విగుణం వా సమవృత్తం పద్మాకారం చతురశ్రం త్రిమేఖలం వా కారయే దథవా కౌతుకపీఠా త్పశ్చిమభాగం తత్పీఠోత్సేధమానేన సమస్థలం కృత్వా దేవీభ్యాంసహ దేవం సంస్థాపయేత్.

ఆసీన

గర్భాగార త్రిభాగైక మాసనే పీఠవిస్తారం ద్వారాయామ షడ్భాగ ముచ్ఛ్రియం తత్పాదహీనం దేవ్యోః పీఠోచ్ఛ్రియ మష్టధా గ్భాగం విభజ్య, ఏకేన పాదం త్రిభిర్జగతీ ద్వాభ్యాం కుముద మేకేన కేసరం పఞ్చాంశైః కర్ణికాం పట్టికేద్వాభ్యా మేవం సింహాసన విధానేన కల్పయేత్.

శయానస్య

ఆయామం ద్వాత్రింశాంశ త్రిభాగం శయనోచ్ఛ్రియం చతుర్భాగం విస్తారం శేషం యుక్త్యా కారయేత్.

కౌతుకాదిబేరాణాంపీఠకల్పనమ్

కౌతుకాదీనాంపీఠం తత్తద్ద్రవ్యేణ బేరాయామస్య త్రిచతుష్పఞ్చ షట్సప్తాష్ట నవభాగైకభాగం తస్యోర్ధ్వపత్రోచ్చం త్రిభాగైకభాగం భిన్నమభిన్నంవా తస్యార్ధాంశోన మూర్ధ్వదలోత్సేధం తస్యవిస్తార మధః పద్మవిస్తారా త్పఞ్చభాగోనం తత్పీఠోత్తుఙ్గా దధ్యర్ధం పాదోనద్విగుణంవా పీఠవిస్తారం జగత్యా బాహ్యం తద్ద్విగుణం తద్దశాంశోన మూర్ధ్వపట్టికాయామం తదష్టాంశోన మధఃపద్మదలాగ్రవిస్తార మథవా బేరోదయం షడంశంకృత్వా తద్ద్విభాగం పఞ్చభాగద్విభాగంవా పీఠవిస్తారం కారయే త్పీఠోత్సేధంద్వాదశభాగం కృత్వై కాంశం పాదుకం సార్ధత్ర్యంశా జగతీ ద్వ్యర్ధాంశం కుముద మర్ధాంశంకంపం ద్వ్యర్ధాంశం కర్ణ మర్ధాంశంకంపం సార్ధాంశా మహాపట్టికా చైవంపీఠం కారయేత్.

మధూచ్ఛిష్టక్రియా

అథ బేరార్థం మధూచ్ఛిష్టక్రియాంవక్ష్యే శుక్లపక్షే కర్తురనుకూలర్క్షే కారయే త్తద్దినాత్పూర్వ మఙ్కురార్పయిత్వాఽ లయాభిముఖే యజమానగృహేవా ప్రపాంకృత్వాఽ లఙ్కృత్య తన్మధ్యే గోమయేన గోచర్మమాత్ర ముపలిప్య పఞ్చవర్ణై రలఙ్కృత్య తస్మిన్నౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా అస్యాం శుభతిథౌ బిమ్బనిర్మాణాఙ్గం మధూచ్ఛిష్టక్రియాం కరిష్యామి. (ఇతిసఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽఘారంహుత్వా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీభూమిదైవత్యం పాఞ్చభౌతికం వైఘ్నం స్విష్టాకారంచ హుత్వా పశ్చాచ్ఛిల్పినమాహూయ ఽఙ్కణే గోమయేనోపలిప్య తన్మధ్యే త్రిపదం ఛుల్లీంవా సన్న్యస్యాగ్నింనిధాయ శుద్ధపాత్రే మధూచ్ఛిష్టం ప్రక్షిప్య ఛుల్ల్యామారోప్య ప్రాఙ్ముఖేన శిల్పినా సమేనాగ్నినా పాచయిత్వా నవవస్త్రే ణోత్పూయ తత్స్నిగ్ధ మాదాయ ప్రోక్ష్యాచార్యః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వే దంవిష్ణురితి మన్త్రేణాభిమృశ్య "ఇదంవిష్ణుః" ఉత్తమాఙ్గం కృత్వా దేవ్యాదీనాం తత్తన్మన్త్రేణా భిమర్శనాది కారయే త్పుణ్యాహం వాచయేద్యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాందద్యా త్పశ్చా చ్ఛిల్పినమాహూయ సమ్పూజ్య తేనస్నిగ్ధేన బిమ్బంసలక్షణం కారయిత్వా తద్బహి ర్మృత్తికాం శనై రాలిప్య సంశోష్య చ్ఛిహిరయః పట్టై ర్బధ్వ

యిత్వా పునశ్శుభేదినే పూర్వవద్ధోమం హుత్వా తత్తద్బిమ్బగర్భం ప్రతాప్య మధూచ్ఛిష్టంసంస్రావ్య పునస్తద్బిమ్బగర్భంప్రతాప్య సన్తప్తలోహేన శిల్పిభిస్తత్ జ్ఞై ర్బిమ్బగర్భమత్వారేణపూరయేత్. ప్రభాతేత్వాచార్యో యజమానశ్చ శిల్పినా శనైశ్శనై ర్మృద్భేదంకారయిత్వా బిమ్బ శుద్ధించకారయే త్తద్బిమ్బం స్రావితమపూర్ణం ఖణ్డితం సంస్ఫుటితం వాయదిభవే త్తద్బేరం లోహవత్సృత్వా పూర్వవద్ధోమం హుత్వా బిమ్బమాచరేత్.

ఇతి పూర్వపీఠికాయామ్

సంస్కార ప్రకరణమ్

సాధారణక్రియా ప్రకరణమ్

శ్లో॥ శ్రీవేఙ్కటాద్రి నిలయః కమలాకాముకః పుమాన్
అభఙ్గురవిభూతి ర్న స్తరఙ్గయతు మఙ్గళమ్.
శ్రీలక్ష్మీ వల్లభారమ్భాం విఖనోముని మధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దే గురుపరమ్పరామ్.

సదస్యాజ్ఞా

శ్లో॥ శుక్లామ్బరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాన్తయే
తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చన్ద్రబలం తదేవ
విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతే తేఽఙ్ఘ్రియుగంస్మరామి
యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్రపార్థో ధనుర్ధరః
తత్రశ్రీ ర్విజయో భూతి ర్ధ్రువానీతి ర్మతిర్మమ
స్మృతే సకలకల్యాణ భాజనం యత్రజాయతే
పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్
సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తితేషా మమఙ్గళమ్
యేషాం హృదిస్థో భగవా న్మఙ్గళాయతనం హరిః
లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః
యేషామిన్దీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః
ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్పదామ్

శ్లో॥ లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్
యస్య ద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్
విఘ్నం నిఘ్నన్తి సతతం విష్వక్సేనం తమాశ్రయే
శ్రౌతస్మార్తాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్తవేదార్థ విదే విఖనసే నమః
సూత్రాణా మస్యక్ శాఖానాం ...
సూత్రం వైఖానసం వన్దే భగవత్కర్మ సూచకమ్
నారాయణః పితాయస్య మాతాచాపి హరిప్రియా
భృగ్వాదిమునయ శ్శిష్యా స్తస్మై విఖనసేనమః.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః, శ్రీమతే విఖనసేనమః, భృగు మరీచ్యత్రికశ్యపేభ్యో నమః, "ఓం నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే, నమోదివే నమఃపృథివ్యై. సప్రథసభాంమేగోపాయ, యేచసభ్యా స్సభాసదః, తానిన్ద్రియావతః కురు, సర్వమాయు రుపాసతామ్". సర్వేభ్య శ్శ్రీవైష్ణవేభ్యో నమః. "భగవతో బలేన భగవతోవీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్మణా భగవతానుగృహీతో భగవతానుధ్యాతో భగవధ్యాత్వా, భగవత్కర్మ కరిష్యామి తద్భగవా ననుమన్యతామ్."

భూశుద్ధిః

శ్లో॥ అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచాః ప్రేతగుహ్యకాః
యేచాత్ర నివసన్త్యేతే దేవతా భువి సన్తతమ్
అపసర్పన్తు యేభూతా యేభూతా భువిసంస్థితాః
యేభూతా విఘ్నకర్తార స్తేగచ్ఛన్త్వాజ్ఞయా హరేః

ఆసనమన్త్రస్య పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠఋషిః సుతలంఛన్దః శ్రీకూర్మోదేవతా ఆసనేవినియోగః

శ్లో॥ పృథ్వి త్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా
త్వంచ ధారయ మాందేవి పవిత్రం కురు చాసనమ్
అశేష జగదాధార మనన్తం కూర్మరూపిణమ్
ఆసనస్య విశుద్ధ్యర్థ మావాహ్యాసనం ...

అం అనన్తాసనాయనమః, యం యోగాసనాయనమః, విం విమలాసనాయనమః, కుం కూర్మాసనాయ నమః.

సఙ్కల్పః

ద్విరాచమ్య (త్రిః)ప్రాణానాయమ్య (హరిఃఓమ్) శుభాభ్యాం శుభేశోభనే అభ్యుదయముహూర్తే (శ్రీ)మహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్యాఽద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేత వరాహకల్పే వైవస్వతమన్వన్తరే కలియుగే ప్రథమపాదే జమ్బూద్వీపే భరతవర్షే భరతఖణ్డే మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే (శ్రీ)వేఙ్కటాచలా దుత్తరప్రదేశే మహానద్యోర్మధ్యదేశే భగవదాలయే భగవద్భాగవతాచార్యాణాం సన్నిధౌ అస్మిన్వర్తమానే వ్యావహారికచాన్ద్రి (సౌర) మానేన సంవత్సరే అయనే ఋతౌ మాసే పక్షేనక్షత్రే తిథౌ వాసరయుక్తాయాం శుభయోగ శుభకరణ విశిష్టాయాం అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య భగవతో మహాపురుషస్య శ్రియఃపతేః పురుషోత్తమస్య శ్రీమదఖిలాణ్డకోటి బ్రహ్మాణ్డనాయకస్య గ్రామవాసినః స్వామినః...కర్మకరిష్యమాణస్తదఙ్గత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థమభ్యుదయార్థంచ పుణ్యాహం కరిష్యే తాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేనారాధనం కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య, అపఉపస్పృశ్య)

విష్వక్సేనారాధనమ్

* పాత్రస్థతణ్డులోపరి కూర్చం పవిత్రంవా నిధాయ స్వహృదయే విష్వక్సేనం ధ్యాత్వా.

శ్లో॥ విష్వక్సేనం సకలవిబుధ ప్రౌఢసైన్యాధినాథం
ముద్రాచక్రే కరతలయుగే శఙ్ఖదణ్డౌ దధానమ్
మేఘశ్యామం సుఘటితమకుటం పీతవస్త్రం శుభాఙ్గం
ధ్యాయే దేవం విజితదనుజం సూత్రవత్యా సమేతమ్.

"ఓంఅగ్నే యోయస్మా ద్యజామహేత్వా విశ్వేసదాత్వం మహీతోను శమ్యో, నైరాజన్తే సుహుతం నిధత్తామ్". "ప్రైపామధీశో

* శ్లో॥ పుణ్యాహకర్మణి కుశాక్షత దక్షిణాంబు
తామ్బూల కూర్చ కరకంచ పవిత్ర గన్ధౌ
అశ్వత్థపల్లవ సుధూప ఫల ప్రదీపాః
భిన్నావపాత్ర సుమతణ్డుల మాహరేత.

విబుధావామనాదిః యామేశస్తాం ధనితాందధాతు". "ఆయాతుభగవా న్విష్వ్ దాన్తశ్శాన్తో జనప్రియః, వరిష్ఠ స్సర్వభక్తానాం సర్వథా ధన దోవరః". పురుషస్సగణ స్సూత్రవతీజయాసహాయో ఒజితః పరంసహా దేవతాభి రనుమన్యతాం, యస్తు ధర్మరథో నిత్య మృషిభి శ్చాను గామినం శాన్తంభగవన్తమోం విష్వక్సేన మావాహయామి, శాన్త మావాహయామి, హర మావాహయామి, అమిత మావాహ యామి. (తద్దక్షిణే) సూత్రవతీ మావాహయామి, (వామే) జయా మావాహయామి. ఇతికూర్చే సమావాహ్య, పఞ్చోపచారమన్త్రై రాసనంపరికల్ప్య. లం హం యం రం వం సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయనమః పుష్పేణాసనం సమర్పయామి. ప్రైషామధీశ ఇతిప్రణమ్య, "ఓంప్రైషామధీశః" సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సే నాయ నమఃప్రణామం సమర్పయామి. ఆగ్నేయోయస్మా దితిస్నానం. "ఓంఆగ్నేయోయస్మాత్". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః స్నానంసమర్పయామి. [illegible]తం సమర్పయామి తద్బీజం తస్య హృదయే సన్న్యస్య. "ఓంవిం–ఓంసూం–ఓంజం". అప్సరస్వితి గన్ధం, "ఓంఅప్సరస్సుయోగ న్ధోగన్ధర్వేషుచ యుస్యశః, దైవోయో మానుషో గన్ధస్సమాగన్ధ స్సురభి ర్జుషతామ్". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వ క్సేనాయ నమః గన్ధంసమర్పయామి. తత్సవితురితి పుష్పం "ఓంతత్స వితుః" సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః పుష్పాణి సమర్పయామి. అగ్నిందూత మితిధూపం. "ఓంఅగ్నిందూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం, అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుమ్". సూత్రవతీ జయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃధూపం సమర్పయామి. అహమస్మీతి దీపం, "ఓంఅహమస్మి ప్రథమజాఋతస్య, పూర్వ న్దేవేభ్యో అమృ తస్యనాభిః యోమాదదాతి సఇదేవ మావాః, అహమన్న మన్నమ దన్త మద్మి". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃదీపం సమర్పయామి. అర్ఘ్యం సమర్పయామి. ఆచమనం సమర్పయామి. అగ్నఆయాహీతి ఫలోపహారం, "ఓంఅగ్న ఆయాహివీతయే గృణానో

హావ్యదాతయే, నిహోతాసత్సిబర్హిషి". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమఃఫలోపహారం సమర్పయామి. యేతేశతమితి పానీయం. "ఓంయేతేశతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞియాఃపాశావితతాః పురుత్రా, తేభ్యోన ఇన్ద్రిస్సవితోతవిష్ణు ర్విశ్వేదేవా ఉముఞ్చ న్తుమరుత స్స్వస్త్యా". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః పానీయం సమర్పయామి. ఆచమనం సమర్పయామి. ఘృతాత్పరీతి తామ్బూలం "ఓంఘృతాత్పరిమణ్ణాఇవా ప్సుస్నేహ స్సర్వాధికస్సర్వ ధర్త్తేషు శర్వాః, సచేతనశ్చేతయతే స్వశక్త్యా ఏకోలోకాన్ గర్భవ త్పాతు సర్వాన్". సూత్రవతీజయాసహిత శ్రీవిష్వక్సేనాయ నమః సదక్షిణాకం తామ్బూలం సమర్పయామి. "సురాసురశిరోరత్న మరీచి ఖచితాఙ్ఘ్రియే, విఘ్నాన్ధకారసూర్యాయ విష్వక్సేనాయ తేనమః". అనయాఽవాహనాది త్రయోదశోపచారపూజయా భగవాన్ శ్రీవిష్వక్సేన స్సుప్రీతో వరదో భవతు. విష్వక్సేనాయనమః యథాసుఖం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి. శోభనార్థం క్షేమాయ పునరాగమనాయచ.

పుణ్యాహమ్

* అథపుణ్యాహం పఞ్చావరాన్ శ్రోత్రియానాహూయా ఽభిపూజయతి. ఆచార్యః కరకం ధారాస్విత్యద్భి రాపూర్య, "ఓంధారాసుసప్తసు చమానసేషు సరస్సరిత్సు పరిపూరితేషు అపోఽభిగృహ్ణా న్ప్రతిపాదయిష్యే గృణోమిధత్తాగ్ం సుచిరగ్ం సుశర్మ." ఇదమాపశ్శివా ఇత్యపోఽభిమన్త్ర్య, "ఓంఇదమాపశ్శివాశ్శివతమా శ్శాన్తా శ్శాన్తతమా శ్శుభాశ్శుభతమాః పూతాః పూతతమాః పుణ్యాః పుణ్యతమా అమృ

---

* శ్లో॥ "పుణ్యాహం దేవకార్యేషు వాచయేత్తు విశేషతః
దేవస్య ప్రముఖే ప్రోక్ష్య మణ్డలంవాఽ త్రకారయేత్
తణ్డులైః పూరితంపాత్రం త్రిపాదస్యోపరి న్యసేత్
గన్ధం చాక్షతదూర్వాంశ్చ తామ్బూలం తస్మిభి స్సహ
కరకం కూర్చయుక్తన్తు జలపూర్ణం నిధాపయేత్
ఋత్విజో వరయే త్పశ్చాత్పఞ్చ సప్త నవా థవా
సాక్షతం దర్భయుగ్మన్తు హస్తే హస్తే ప్రదీయతామ్
ఆచార్య స్స్వగృహో బ్రూయాత్ పుణ్యాహం కర్మణోస్త్వితి

తా అమృతరసాః, పూతా బ్రహ్మ పవిత్రేణ పూతాస్సూర్యస్య రశ్మిభిః".
పుష్పాదిభి స్సర్వతీర్థజల మభ్యర్చ్య, "సర్వతీర్థజలంపుణ్యం పావనం సర్వ
కారణం, విష్ణుపాదోద్భవం శుద్ధం సర్వమఙ్గళదాయినా, బ్రహ్మణా
సమ్భృతంయచ్చ మన్త్రపూతం శుభావహం, కావేరీ తుఙ్గభద్రాచ
కృష్ణవేణీచ గౌతమీ భాగీరథీతి విఖ్యాతాః పఞ్చగఙ్గాః ప్రకీర్తితాః."
(కరకే) పాఞ్చభౌతిక మావాహయామి (జలే) సర్వతీర్థజల మావా
హయామి, గఙ్గాది సర్వతీర్థజలాయ నమః పుష్పగన్ధాక్షత ధూపదీపా
ద్యాచమన ఫలోపహారాన్ సమర్పయామి. ప్రతివాచకాన్ ప్రాఙ్ముఖా
నుదఙ్ముఖాన్వా స్థాపయిత్వో దఙ్ముఖః త్రిః ప్రాణానాయమ్య తిథివారాది
సఙ్కీర్త్య హస్తాభ్యాం కలశ ముద్ధృత్య అస్య దేవదేవస్య స్వామినః...
సర్వోపకరణశుద్ధ్యర్థం సుపుణ్యాహం కరోమి (ఇతివదేత్) (ప్ర) కురుష్వ
ప్రాగగ్రం దర్భద్వయ మధోనిధాయ కలశం తత్రనిక్షిప్య స్వస్తిసుప్రో
క్షిత మస్త్వితిస్థానం ప్రోక్ష్య. "స్వస్తిసుప్రోక్షితమస్తు" (ప్ర) అస్తు
ప్రజాపతిః ప్రియతా మిత్యుక్త్వా త్రిః ప్రియతామితివాచయతి. "ప్రజా
పతిః ప్రియతాం". "ప్రియతాం ప్రజాపతిః". కనకాదిశుభపాత్రం
మృణ్మయంవాఽభిస్రావ జలధారణార్థం పురత స్సంస్థాప్య తస్మిన్కు
శాక్షత గన్ధపత్ర పల్లవాదీ న్విన్యస్య కరకం బాహుమాత్ర ముద్ధృత్య
వామహస్తే నిధాయ దక్షిణహస్తేన కరకాననంపిధాయ తిష్ఠన్ శామ్య
న్తుఘోరాణీతి మన్త్రమ్ముక్త్వా తన్త్రాన్తం యథాస్యాత్తథా పాత్రాద్బహి
ర్భూమ్యాం త్రిఃకృత్వోఽప స్స్రావయతి. "ఓం శామ్యన్తు ఘోరాణి
శామ్యన్తు పాపాని, శామ్యన్తు ఈతయః". తథాస్తే శుభాని వర్ధన్తా
మితి(అభిస్రావ)పాత్రే ఽప స్స్రావయతి. "శుభానివర్ధన్తాం". (ప్ర) "వర్ధ
న్తాంశుభాని", అతోదేవా ఇత్యగ్రం దైవికే. "ఓం అతోదేవా"ఽ

తథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుః పుణ్యాహం ప్రతివాచకాః
బ్రువన్తు కర్మణే స్వస్తీత్యాచార్యస్తు తతోవదేత్
స్వస్త్యస్తు కర్మణఇతి బ్రూయుస్తే ప్రతివాచకాః
ఆచార్యః కర్మణోఋద్ధిం వదేచ్చ తదనన్తరమ్
ప్రతిబ్రూయు స్తథాకర్మఋధ్యతామితి చేతరే
ఉక్తవ ద్ఘోషయేద్విద్వా న్సర్వదేవాది వర్జితమ్
హిరణ్యపవమానాన్త మాపోహిష్ఠాది పూర్వకమ్"(వాసాధికారే)

"సన్న్యాసిష్యామి", "శుచీవోహవ్యా ద్రవిణోదా" ఇత్యారభ్యాఽదితి
ర్ద్యౌరిత్యన్తం తత్తన్మన్త్రాన్తే యజమానస్య శిరస్యక్షతాం నిక్షిపన్త
స్సదస్యాస్సర్వే యజమానేనసహ వదేయుః, యజమానస్తు కరకంధార
యః ప్రతిమన్త్రం పాత్రేఽప స్స్రావయతి. "ఓం ద్రవిణోదాద్ర
విణసస్తురస్య ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్ ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో
ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘమాయుః, సవితాపశ్చాత్తా త్సవితాపురస్తా
త్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్, సవితానస్సువతుసర్వతాతిం
సవితానో రాసతాం దీర్ఘమాయుః నవోనవోభవతిజాయ మానోఽ
హ్నాం కేతురుషసా మేత్యగ్రే, భాగందేవేభ్యో విదధాత్యా యన్ప్ర
చన్ద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః, విద్యున్నయాపత స్తిదవిద్యోద్భరన్తి
మేఅస్యా కామాన్యాని, జుష్టో అపోనర్య స్సుజాతః ప్రోర్వశీతిరత దీర్ఘ
మాయుః, శతంజీవ శరదోవర్ధమాన శ్శతంహేమన్తా చ్ఛతమువసన్తాన్
శతమిన్ద్రాగ్నీ సవితాబృహస్పతి శ్శతాయుషాహవిషేమం పునర్దుః
జుష్టాదేవా వసవస్సోమ్యాస శ్చత్రస్రోదేవీ రజరాశ్రవిష్ఠాః, తేయజ్ఞం
పాన్తు రజసఃపరస్తా త్సంవత్సరీణ మమృతగ్గ్‌ంస్వస్తి, హిరణ్యరూప
స్సహిరణ్యసన్దృగపా న్నపా త్సేదు హిరణ్యవర్ణః, హిరణ్యయా త్పరి
యోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదాద దత్యన్నమస్మై, బుధ్న్యామ స్తోమం
సనుయామవాజ మానోమన్త్రం సరథేహోపయాతమ్, యశోనపక్వం
మధుగోష్వన్తరా భూతాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః, ఆహార్షన్త్వా
విదన్త్వాపునరాగాః పునర్నవ, సర్వాఙ్గ సర్వన్తే చక్షు స్సర్వమాయుశ్చ
తేవిదమ్, అర్యమణం బృహస్పతి మిన్ద్రం దానాయ చోదయ, వాచం
విష్ణుగ్‌ం సరస్వతీగ్‌ం సవితారంచ వాజినమ్, సోమగ్‌ం రాజానం
వరుణమగ్ని మన్వారభామహే ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్‌ం సూర్యం బ్రహ్మా
ణంచ బృహస్పతిమ్, ఇన్ద్రావరుణా సోమన సమదృష్టం రాయస్పోషం
యజమానేషు ధత్తమ్, ప్రజాపుష్టిం భూతిమస్మాసుధత్తం దీర్ఘాయు
త్వాయ ప్రతిరతన్న ఆయుః, శ్రియేజాత శ్శ్రియఆనిరియాయ శ్రియం
వయో జరితృభ్యోదధాతి శ్రియంవనానా అమృతత్వమాయ న్భవన్తి
సత్యా సమిధామి తద్రా,యాగుంగూర్యా సినీవాలీ యారాకాయా
సరస్వతీ ఇన్ద్రాణీమహ్వా ఊతయే వరుణానీం స్వస్తయే, యస్త్వాహృదా
కీరిణా మన్యమానోఽ మర్త్యంమర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో

అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్, యస్త్వైత్వాగ్ం సుకృ
తేజాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం, అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీర
వన్తం గోమన్తగ్ం రయింనశతే స్వస్తి, సర్వప్రజాంమే గోపాయామృత
త్వాయజీవసే, జాతాం జనిష్యమాణాఞ్చామృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్
సుత్రామాణంపృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్ర
ణీతిమ్, దైవీం నావగ్గ్ంస్వరిత్రా మనాగసమస్రవన్తీ మారుహేమా
స్వస్తయే, శతాయుధాయ శతవీర్యాయ శతోతయేఽభిమాతిషాహే,
శతంయోన శ్శరదో అజీతా నిన్ద్రోనే షదతిదురితాని విశ్వా, దక్షిణావ
తామిడి మానిచిత్రా దక్షిణావతాం దివిసూర్యాసః, దక్షిణావన్తో అమృ
తంభజన్తే దక్షిణావన్తః ప్రతిరన్త ఆయుః, భద్రంకర్ణేభి శ్శృణుయామ
దేవా భద్రంపశ్యే మాక్షభి ర్యజత్రాః, స్థిరైరఙ్గై స్తుష్టువాగ్ం సస్త
నూభి ర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః, శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా
యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనామ్, పుత్రాసోయత్ర పితరోభవన్తి
మానో మధ్యారీ రిషతాయు ర్గన్తోః, అదితిర్ద్యౌ రదితిరన్తరిక్ష మది
తిర్మాతా సపితా సపుత్రః, విశ్వేదేవా అదితిఃపఞ్చజనా అదితిర్జాత
మదితిర్జనిత్వమ్, యత్పుణ్యం, స్వస్తిన, ఋధ్యాస్మేతిపూర్వోక్తా మిత
రేఽనువదన్తి. పుణ్యాహం స్వస్త్యృద్ధ్యన్తం ప్రత్యేకం త్రిధాత్రిధా యథా
విభక్తి వాచిత మనువాచయేయుః, "యత్పుణ్యంనక్షత్రం తద్బట్కుర్వీ
తోపవ్యుషమ్, యదావై సూర్య ఉదేతి అథనక్షత్రం నైతి యావతి తత్ర
సూర్యో గచ్ఛేత్, యత్రజఘన్యం పశ్యేత్ తావతికుర్వీత యత్కారీ
స్యాత్ పుణ్యాహ ఏవకురుతే". అస్య దేవ దేవస్య స్వామినః...
కర్మణి ఓంపుణ్యాహం భవన్తోబ్రువన్తు. (ప్ర) "యత్పుణ్యం" అస్య
స్వామినః...కర్మణి ఓంపుణ్యాహమ్. (ఏవంత్రిః) "స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధ
శ్రవాః, స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః, స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః,
స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు". అస్య దేవదేవస్య స్వామినః...
కర్మణి ఓంస్వస్తిభవన్తో బ్రువన్తు (ప్ర) "స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః"
అస్యస్వామినః......కర్మణి ఓంస్వస్తి (ఏవంత్రిః) ఋధ్యాస్మహావ్యై
ర్నమసోపసద్య మిత్రందేవం మిత్రధేయంనో అస్తు, అనూరాధాన్
హవిషావర్ధయన్తః, శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః, త్రీణిత్రీణివై దేవానా
[illegible] త్రీణి [illegible]నాగ్ంసి. త్రీణిసవనాని, త్రయఇమే లోకాః, ఋధ్యా

మేవ తద్వీర్య ఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి. అస్య దేవదేవస్య స్వామినః... కర్మణిఓంబుద్ధిః భవన్తో బ్రువన్తు (ప్ర) "బుధ్యాస్మ" అస్య స్వామినః...కర్మణి ఓంబుధ్యతామ్ (ఏవంత్రిః) ఆపోహిష్ఠేతి అభిస్రావోదకం కరకే సంయోజ్య, "ఓం ఆపోహిష్ఠామ యోభువః". హిరణ్యపవమానాభ్యాం కుశాగ్రేణ కరకం సంస్పృశ్య జపతి. "ఓం హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కశ్యపోయా స్విన్ద్రః, అగ్నింయా గర్భం దధిరేవిరూపా స్తాన ఆపశ్శగ్గం స్యోనాభవన్తు, యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవ పశ్యఞ్జనానామ్, మధుశ్చుత శ్శుచయోయాః పావకా స్తానఆపశ్శగ్గం స్యోనాభవన్తు యాసాన్దేవా దివికృణ్వన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి,యాఃపృథివీం పయసో న్దన్తి,శుక్రా స్తాన ఆపశ్శగ్ం స్యోనాభవన్తు,శివేనమా చక్షుషాపశ్యతాప శ్శివయా తనువో పస్పృశ తత్వచంమే స్వర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రప్సుషదోహువేవో మయివర్చో బలమోజోనిధత్త, యదదస్సం ప్రయతీరహావనదతాహతే, తస్మాదానద్యో నామస్థతావో నామాని సిన్ధవః, యత్ప్రేషితా వరుణేనతా శ్శీభగ్ంసమవల్గత, తదాప్నో దిన్ద్రో వోయతీ స్తస్మాదాపో అనుస్థన, అపకామగ్గం స్యన్దమానా అవీవరత వోహికమ్ఇన్ద్రోవ శ్శక్తిభిర్దేవీ స్తస్మాద్వా ర్ణామవోహితమ్ ఏకోదేవో అప్యతిష్ఠ త్స్యన్దమానా యథావశమ్, ఉదానిషు ర్మహీరితి తస్మాదుదకముచ్యతే,ఆపోభద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నీషోమౌ బిభ్రత్యాప ఇత్తాః తీవ్రో రసోమధుపృచా మరఙ్గమఆమా ప్రాణేనసహ వర్చసాగన్ ఆదిత్పశ్యా మ్యుతవాశృణో మ్యామా ఘోషోగచ్ఛతి వాఙ్నఆసామ్, మన్యేభేజానో అమృతస్య తర్హి హిరణ్యవర్ణా అతృపంయదావః, ఆపోహిష్ఠామ యోభువ స్తానఊర్జేదధాతన, మహేరణా యచక్షసే, యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హనః ఉశతీరివ మాతరఃతస్మా అరఙ్గమామవో యస్యక్షయా యజిన్వథ ఆపోజన యథాచనః దివిశ్రయస్వాన్తరిక్షే యతస్వపృథివ్యాసమ్భవబ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసాయత్వా, పవమాన స్సువర్జనః, పవిత్రేణ విచర్షణిః యఃపోతా సపునాతుమా పునన్తుమాదేవజనాః పునన్తుమనవో ధియాపునన్తువిశ్వ ఆయవః జాతవేదః పవిత్రవత్ పవిత్రేణ పునాహిమాశుక్రేణ దేవ దీ

ద్యత్, అగ్నేక్రత్వాక్రతూగంరను, యత్తే పవిత్రమర్చిషి, అగ్నే వితతమన్తరా, బ్రహ్మ తేన పునీమహే, ఉభాభ్యాం దేవసవితః, పవిత్రేణ సవేనచ, ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్, యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః, తయామదన్తస్సధమాద్యేషు, వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్, వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు, వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః, ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః, ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీతామ్, బృహద్భిస్సవితస్తృభిః, వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః, అగ్నే దక్షైః పునాహిమా, యేన దేవా అపునత, యేనాపో దివ్యంకశః, తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా, ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే, యః పావమానీరధ్యేతి, ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్, సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి, స్వదితం మాతరిశ్వనా, పావమానీర్యో అధ్యేతి, ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్, తస్మై సరస్వతీ దుహే, క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్, పావమానీస్స్వస్త్యయనీః, సుదుఘాహి పయస్వతీః, ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః, బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్, పావమానీర్దిశన్తునః, ఇమం లోకమథో అముమ్, కామాన్సమర్ధయన్తునః, దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః, పావమానీస్స్వస్త్యయనీః సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః, ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః, బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్, యేన దేవాః పవిత్రేణ, ఆత్మానం పునతే సదా, తేన సహస్రధారేణ, పావమాన్యః పునన్తుమా, ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్, శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్, తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్, పూతం బ్రహ్మ పునీమహే, ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా పునాతు సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా, యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా, జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు.

ఆచార్యాదిషు స్వాజ్యకృతోఽసీతి దక్షిణాకాలముక్తవత్సు సత్సు, "స్వాజ్యకృతోఽసి విశ్వకృద్విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యః స్వస్తి దక్షిణాకాలః" ఘృతాత్పరీత్యద్భి ర్యథాశక్తి దక్షిణాం హస్తేన దక్షిణేన దదాతి. "ఘృతాత్పరిమణ్డ ఇవాప్సు స్నేహ స్సర్వాధిక స్సర్వ ధర్మేషు శర్వః, సచేతనశ్చేతయతే స్వశక్త్యా పరోలోకాన్ గర్భ

వత్పాతు సర్వాన్" త్వమగ్నే యజ్ఞానాం హోతేత్యా చార్యాదయో దక్షిణహస్తేన ప్రతిగృహ్ణీయుః. "త్వమగ్నే యజ్ఞానాగ్ం హోతా విశ్వేషాగ్ం హితః, దేవేభిర్మానుషా జనైః దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే, అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్, పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవిదక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమ్, తేనాఽమృతత్వమశ్యామ్, వయోదాత్రే, మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే, క ఇదం కస్మా అదాత్, కామః కామాయ, కామోదాతా, కామః ప్రతిగ్రహీతా, కామగ్ం సముద్రమావిశ, కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి, కామైతత్తే, ఏషా తే కామదక్షిణా, ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు" యత్ర దక్షిణాదానాఽదానే తత్రైవం స్యాదితివిజ్ఞాయతే.

అజస్రదీపారాధనమ్

ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సఙ్కీర్త్య అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య స్వామినః...కర్మాఙ్గమజస్రదీపారాధనం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ధాన్యోపరి శరావద్వయం సంస్థాప్య గోఘృతం తైలం వాఽఽపూర్య కనిష్ఠస్థూలాం వర్తిం నిధాయ పరిప్లావ్య ఉద్దీప్యస్వేతి మన్త్రేణోద్దీప్య "ఓం ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్నం నిరృతిం మమ పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ దిశోదిశ" తస్మిన్నిదం విష్ణురితి విష్ణుం శ్రియే జాత ఇతి శ్రియం చాఽఽవాహ్య "ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే" ఓం

దైవికేషు చ సర్వేషు భూపరీక్షాదికర్మసు
పుణ్యాహే విహితే సమ్యగ్యత్పుణ్యమితి చ బ్రువన్
పుణ్యాహం స్వస్తి ఋద్ధిం చ వాచయిత్వా త్రిధా త్రిధా
స్వస్తిన ఋధ్యాస్మేతి వాచయిత్వాఽన్తరాఽన్తరా
ఆపో హిరణ్య పవమానైః ప్రోక్షయిత్వా తతః పరమ్
దక్షిణాదానాఽదానేచ సూత్రోక్తవిధినా చరేత్ ॥

(క్రియాధికారే భృగుః)

విష్ణుమావాహయామి "ఓం శ్రియేజాతః" ఓం శ్రియమావాహయామి ప్రాణప్రతిష్ఠామన్త్రం ద్వాదశవారముచ్చార్య "ఓం అసునీతే పునర స్మాసు చక్షుఃపునః ప్రాణమిహనో ధేహిభోగం జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య ముచ్చరం తమనుమతే మృళయానస్స్వస్తి అమృతంవై ప్రాణా అమృత మాపః ప్రాణానేవ యథా స్థానముపహ్వయతే" ఏకాదశోపచారైర భ్యర్చ్య ఫలోపహారాదికం నివేద్య తాంబూలంచ దత్వా పరితోష్టసు దిక్షు లోకపాలానావాహ్యాఽష్టోప చారైరభ్యర్చ్య దేవం ధ్యాత్వా ప్రణ మేత్. అక్రియా సమజాసం పరిరక్షేత్.

మృత్సఙ్గ్రహణమ్

అథ మృద్గ్రహణవిధిః యత్ర యత్రాఽఙ్కురార్పణముక్తం తత్ర తత్రైవ మృద్గ్రహణం కుర్యాదాచార్యఋత్విగ్భిః పరిచారకై ర్భక్తైర్బ్రాహ్మణైస్సార్థం యజమానేన నవవస్త్రోత్తరీయాభరణైరలఙ్కృత స్నానీయాహ్నా చక్రపీఠశాన్తాన్ పఞ్చవింశతి విగ్రహైరభ్యర్చ్య,అలఙ్కృత్య, యానమారోప్య వస్త్రమాల్యాద్యలఙ్కృతం ఖనిత్రం హేమాది పాత్రాణి పాలికాది పుణ్యాహసమ్భా రానర్చనద్రవ్యాణిచ సఙ్గృహ్య సర్వవాద్య సర్వాలఙ్కార దీపసంయుక్తం విష్ణుర్మాం రక్షత్వితి త్యగ్రతో గచ్ఛేత్. "విష్ణుర్మాంరక్షతు చక్రఊర్ధ్వం ధనుఃపూర్వాగ్ం శక్తిర్దక్షిణ మపరంగ దోదీచీ న్నన్దకోఽధస్తాద్వాసుకిర న్తరేష్వేతరేఽస్త్రైః విఘ్నో విఘ్నా దీశోఽప్రసాదా దిన్ద్రో భయాద్దుఃఖాద్యమో వరుణో విక్రమాత్ కుబే రోర్థక్షయాచ్ఛ్రీస్సరాభ్య ఊనాభ్య స్సన్మ్యకన్సమనసస్సర్వే రక్షన్తు" గ్రామస్యాఽఽలయస్యవా ప్రాచీముదీచీమైశానీంవా దిశం గత్వా అన్యాం దిశమగత్వా తత్ర మనోరమం శుచిస్థలం సంవీక్ష్య లోష్టాదీంశ్చతురఙ్గుల మాత్రమపోహ్య దశకిష్కుప్రమాణం దశతాలమాత్రంవా గోమయేనో పలిప్య, దధిక్రావ్ణ్ణఇతిప్రోక్ష్య, "దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్" తస్మిన్ భూమిర్భూమ్నేతి భూలోకనద్వర్తులముల్లిఖ్య "భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వ

రిణా న్తరిక్షం మహిత్వా ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయా దధే" తన్మధ్యే నవతాలేన మహీం దేవీం ధ్రువబేరబాహుసమాం స్తనసహాం నోర్ధ్వవక్త్రామైశాన్యాం న్యస్తమౌళికాం నైర్ ఋత్యాం న్యస్త పాదాం పాదం దక్షిణమాకుఞ్చ్య వామం ప్రసార్య శయానాం ద్విభుజాం ధృతోత్పలదక్షిణహస్తా మూరు ప్రసారితవామహస్తాం యథాలాభాఽఽభరణాన్వితాం సాంబరాం కల్పయిత్వా ఆపోహిష్ఠాద్యైరభ్యుక్ష్య, "ఆపో హిష్ఠామయోభువః" మూర్తిమన్త్రై రేకాదశోపచారై రభ్యర్చ్య అస్యాం శుభతిథౌ కర్మణి అఙ్కురారోపణాఙ్గం మృత్సఙ్గ్రహణం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) తామనుమాన్య బ్రహ్మఘోషణపూర్వం పుణ్యాహం చ కృత్వా కూర్చేషు పశ్చిమే చక్ర ముత్తరే శాన్తం ప్రాచ్యాం గరుడం ఋనిర్రతే శేషం చార్చయిత్వా;

పశ్చిమే చక్రమ్ : ధ్యాయేచ్చక్రం నరాకారం చక్రచూళిత మస్తకమ్
రక్తామ్బరధరం చక్రం శరోజ్జ్వారాగ్నిసన్నిభమ్
ఫుష్టిశేశం ధూమకేతుం భానుహేతిం తథైవచ
ప్రవృత్తవాహనం చైవ కార్తికే కృత్తికోద్భవమ్॥

ఓమ్ భూమానన్తోఽగ్రే భువనస్యగోప్తా వామభ్యఈశం త్యమరామరాశ్చ కుర్వతేఽగ్నా సుహుతం ఘృతేన" చతురశ్రమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం ఓంభూః చక్రమావాహయామి ఓంభువః సుదర్శనమావాహయామి ఓగ్ంసువః సహస్రవికచమావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః అనపాయినమావాహయామి చక్రాయనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఉత్తరే శాన్తమ్: శాన్తస్సర్వగణాధ్యక్షః శఙ్ఖచక్రధరః ప్రభుః
శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రంచ వినా సర్వం హరేరివ
ఆకుఞ్చ్యదక్షిణం పాదం వామం పాదం ప్రసార్య చ
జయయా సార్థమాసీనః పుష్పహస్తోఽగ్నిసన్నిభః
గదాశక్తికరశ్శృఙ్గధ్వజకేతుః పీతదుకూలకః
సింహాసనే సమాసీనః ప్రసూనరథవాహనః

పూర్వాషాఢా సముద్భూతో మాసి భాద్రపదే తథా
"ఓమ్ ఆగ్నేయోయస్మాద్యజామహేత్వా విశ్వేసదాత్వాం మహితోనుశమ్భో వైరాజన్తే సుహుతం నిధత్తామ్" చతురశ్రమణ్డలే అవాఙ్ముఖం ఓంభూః విష్వక్సేనమావాహయామి ఓంభువః శాన్తమావాహయామి ఓగ్ం సువః హరమావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః అమితమావాహయామి విష్వక్సేనాయ నమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ప్రాచ్యాం గరుడమ్: గరుడో వేదమూర్తిస్తు తప్తహాటకసన్నిభః
శుకపిఞ్ఛాంబరధరో ఝల్లరీమేఖలైర్యుతః
కిఙ్కిణీజాలసంయుక్తః కుణ్డలాఙ్గదహారధృత్
ఛన్నవీరోధరాబన్ధః కౌబేరమకుటోజ్వలః
జ్యైష్ఠే స్వాతీ దినే జాత స్తథాఽశ్వరథవాహనః
త్రివృత్తస్తు శిరస్సామ గాయత్రం చక్షురేవ చ
ఆత్మాస్తోమాహ్వాయం సామవామదేవ్యం తనుస్తథా
బృహద్రథన్తరే పక్షౌ యజ్ఞా యజ్ఞీయపుచ్ఛకః
ఛన్దాంస్యఙ్గాని వైతస్య యజూంషిచశఫాస్స్మృతాః॥

"ఓమ్ శతధారగ్ం హిరణ్మయగ్ం సోమోఘమాస్తే జరదుద్వహన్నః విశ్వం నో నుదదాత్సదైనమ్" చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం ఓం భూః గరుడమావాహయామి ఓంభువః పక్షిరాజమావాహయామి ఓగ్ంసువః సువర్ణ పక్షమావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః ఖగాధిపతిమావాహయామి గరుడాయనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

దక్షిణేఖనిర్ఋతే శేషమ్: నీలామ్బరధరోఽనన్తస్స ర్వాధీశ స్సితప్రభః
ఆశ్లేషాజశ్చ వైశాఖే ద్విబాహుశ్చ సురాపణిః
ఫణామణ్డలమధ్యస్థః ప్రాఞ్జలిర్భుజగాధిపః॥

"ఓమ్ యమర్పయన్తి మునయో హవిర్భోఽజోఽహిజానిర్వి బుధావిరాజన్నితం మయిదోషాయస్యాననాఽగ్నావిపినాని పతన్తు" చతు

రక్షమణ్డలే ఉదఙ్ముఖం ఓంభూః శేషమావాహయామి ఓంభువః సహస్రశీర్ష
మావాహయామి ఓగ్ంసువః అనన్తమావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః నాగరాజ
మావాహయామి శేషాయనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఆచార్యః ప్రాఙ్ముఖఉదఙ్ముఖోవా భూత్వాఽత్మానం సగరంస్మృ
త్వా ఖనిత్రం గృహీత్వా లలాటేబాహ్వోః స్తనయోర్మధ్యే జఠరే వా
త్వాం ఖనామీతి ఖనిత్వా "త్వాం ఖనామి పృథివి త్వద్భర్తుశ్శాసనా
న్మృదా యుక్తా భవ దేవానామ్ దేవస్య తస్యేదం వైష్ణవం భవనం దేవ
వాహినీ పాంసూ న్ప్రేష్యామి భవ న్త్వమేఽభివృద్ధయే యస్సఖా విష్ణోర్వ
రదో వరాణాం కర్తాచమూనాం శుచిశ్శుచీనామ్ వీరోవీరాణామాగ
మిష్యతు త్వగ్ం సర్వం కారయ వరదో వరస్య త్వత్ప్రసాదాత్సిద్ధోఽ
హం సిద్ధిం గచ్ఛామి శరణం ప్రపద్యే త్వామేవాఽవిఘ్నార్థ మవిఘ్నం
భవతు సిద్ధమ్ సుక్రమాస్సన్తు సునీతాశ్చాపః సూచయతాం వరుణ
శ్శుభాశుభమ్ పాతుమాం వరుణో నిత్యో రక్తామ్బరో జలేశ్వరః అమి
తత్వత్ప్రసాదేన సర్వే దేవాఃప్రసీదన్తు ఆయాతు భగవాన్బ్రహ్మా అస్మి
న్లోకే హితఙ్కరః నిత్యోస్మిన్నిర్మలే పద్మే రమ్యతామృషిభిస్సహ ఇదం
బ్రహ్మణాపూర్ణం త్వతమారుహ్య దేవాస్సూచయన్తు శుభాశుభమ్
ఉపగతాస్సూచయన్తు దేవాః ఆయాతు భగవాన్విశ్వకర్మావిశతు బుద్ధిం
మమావిశతు సపవం నిర్ణయతాం కర్మ ప్రథమం విరాడ్బధ్నాతు ద్వితీ
యగ్ం స ప్తబుధయస్తేషాం ప్రసాదాదవిఘ్నమస్తు అస్యాఙ్గదేవాః ప్రవి
శ న్త్విదం పుష్ట్యై భవన్తు సోఽహం కరోమి దివ్యం కర్మకారయన్తు
దేవాః" అన్యాఙ్గమఖనిత్వా హేమాదిపాత్రేషు మేదినీదేవీతి మృదం
సఙ్గృహ్య "మేదినీదేవీ" వస్త్రైరాచ్ఛాద్య మహీముద్వాస్య అవటం
మృదా పూరయిత్వా, మృత్పూరితపాత్రాణి గృహీత్వా గ్రామం
ప్రదక్షిణీకృత్య దేవాలయం ప్రవిశ్య ప్రదక్షిణం కృత్వా పాదౌ ప్రక్షా
ళ్యాచమ్య స్వస్తిసూక్తం జపన్ యథోక్తస్థానమావిశ్య చక్రపీఠశాన్తా
నష్టవిగ్రహైరభ్యర్చ్య మృదం సంన్యస్య తాన్ స్వస్థానే ప్రవేశయిత్వా
విధినాఽఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

అఙ్కురార్పణమ్

అథాఽఙ్కురారోపణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో భూపరీక్షాది ప్రతిష్ఠోత్సవ ప్రాయశ్చిత్త విశేషస్నపనాదీని కర్మాణి యస్మిన్నహని కారయే త్తద్దినాత్పూర్వం నవమే సప్తమే పఞ్చమే తృతీయే వాఽహ్న్యఙ్కురార్పణం కుర్యాత్. పాలికాకుమ్భశరావాన్ సౌవర్ణరాజతతామ్రాన్మృణ్మయాన్వా (బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్ప్రత్యేకం షోడశ క్షత్రియశ్చే ద్ద్వాదశ వైశ్యశ్చేదష్టౌ శూద్రశ్చేచ్చతురస్సర్వేషాం చతురోవా గృహ్ణీయాత్. తదలాభే శరావాది పాత్రాణి సఙ్గృహ్య పాలికాది వత్కృత్వా కారయేత్. ధాన్యాని శాలివ్రీహియవముద్గమాష ప్రియఙ్గు గోధూమసర్షపచణక తిలతిల్వమసూరాణి ఏతేషామలాభే యథాలాభ మాహృత్య సంశోధ్య సారం సఙ్గృహ్య తస్మిన్దినే పూర్వాహ్ణే తోయే నిక్షిప్యఅఙ్కురాలోకనం యావత్తావద్గుప్తే వినిక్షిపేత్.

ఆలయాభిముఖే చోత్తరే చైశాన్యాం స్నపనాలయే శాన్తస్యో త్తరేవా మణ్టపాదీన్ సఙ్కల్ప్య వితానధ్వజదర్భమాలా తరఙ్గస్తమ్భవేష్ట నాద్యై రలఙ్కృత్య ఆశాసుసప్తస్వితి గోమయేన గోచర్మమాత్రముప లిప్య “ఆశాసుసప్తస్వపికఙ్క రేఖా ఆపస్సమగ్రాస్సముదావహామి సోమాగ్నిసూర్యా మృతపుష్కరిణా మాపస్సమావాహ్య పురస్క-రిష్యే” పఠిత్వా సోమగ్ం రాజానమితి ప్రాగగ్రముత్తరాగ్రంచ యుగ్మం భ్రామయిత్వా చక్రవాళపాలికాఙ్కురాదిభిర్మధ్యే సపద్మేన చక్రేణచ భూమిమలఙ్కృత్య “సోమగ్ం రాజానమ్” దీపానుద్దీప్య ఆచార్యశ్శి ష్యైస్సార్థం నిత్యకర్మాణి కుర్వీత. యజమానః ఆచార్యం సంపూజ్య కార్యమావేద్య కర్మేదం మే కురుష్వేతి యాచేత్. ఆచార్యస్తత్కర్మ కరిష్యామీతి సఙ్కల్ప్యారభేత్. బ్రహ్మణోదక్షిణపార్శ్వే ఆచార్యశ్చో త్తరాభిముఖః బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ;

అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య అఖిలహేయప్రత్యనీక కల్యాణగుణాకరస్య అవాప్తసమస్తకామస్య నిఖిలజగదుద్భవస్థితి సంహార కారణస్య సర్వకైఙ్కర్యానురక్త భుజగశయన శాయినస్సర్వజ్ఞస్య సర్వ

శక్తేస్సర్వనియామకస్య శ్రీభూనీళా కరకమలసంవాహ్యమాన చరణనళిన యుగళస్యాఽ శ్రీవైఖానస ప్రశంస్యమాన పఞ్చవిధవ్యూహాత్మకస్య సాధు జనప్రార్థనా సార్థకీకరణచణ వైభవోద్భాసితస్య సేవ్యమాన మునిజన హృదయారవిన్ద నివాసరసికస్య సకలచరాచర దురితప్రశమన శ్వ(శ్రే)యస ప్రదాన చతుర సులభ పరార్చావతారధారిణః పరమపురుషస్య భగవత శ్రీమన్నారాయణస్య శ్రీభూనీళాసమేత శ్రీ...స్వామినః...కర్మాఙ్గమఙ్కురారోపణం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) దేవేశం ప్రణమ్య సప్తవింశతివిగ్రహైరుత్సవబింబం విశేషతోభ్యర్చ్య అలఙ్కృతే మణ్టపే వ్రీహిభిస్తణ్డులైర్వా చతుర్ద్విశం చతుర్హస్తం త్రిహస్తం ద్విహస్తం వా భాగోన్నతం గోలకోన్నతం వా స్థణ్డిలం కృత్వా అథవా యథేష్ట మానేన సపిష్టైః ప్రాగగ్రైరుత్తరాగ్రైరష్టభిస్సూత్రైరేకోనపఞ్చాశ త్పదం విభజ్య మధ్యపదే పద్మాకారమణ్డలే ప్రాగగ్రం కూర్చం నిధాయ బ్రహ్మాణం ధ్యాత్వాఽఽవాహ్యాఽభ్యర్చ్య

> చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం సర్వాభరణభూషితమ్
> అభయం దక్షిణం హస్తం వామమూరుప్రతిష్ఠితమ్
> కుణ్డికామాక్షమాలాం చ కరాభ్యాం దధతం క్రమాత్
> పద్మాసనస్థం హేమాభం శ్యామవస్త్రం చ పద్మజమ్॥

"ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమతస్సురుచోవేన ఆవః సబుధ్నియా ఉపమాఅస్యవిష్ఠా స్సతశ్చయోని మసతశ్చవివః" పద్మాకారమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం– ఓం భూః బ్రహ్మాణమా–మి ఓం భువః ప్రజాపతిమా–మి ఓగ్ంసువః పితామహమా–మి ఓం భూర్భువస్సువః హిరణ్యగర్భమా–మి బ్రహ్మణేనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్ప యామి. తత్పరితశ్చతుర్వింశతిపదం విసృజ్య బాహ్యపదేష్వైశానా దిష్వీశానాది చతుర్వింశతిపదదేవాన్క్రమేణ కూర్చేష్వావాహయేత్.

> చతుర్భుజయుతాస్సర్వే ఖడ్గఖేటకధారిణః
> కృతాఞ్జలిపుటాః తే తే ధ్యేయాః స్వస్వపదే స్థితాః॥

చిత్రవర్ణాంబరధరాః నానాభూషణభూషితాః
ప్రాక్పశ్చిమముఖాః కేచిద్దక్షిణోదఙ్ముఖాః పరే॥

ఇతి కూర్చాన్ తత్తద్దిగభిముఖాన్ (బహిర్ముఖాన్) కృత్వా,

ఓం ఈశానమా—మి, పర్జన్యమా—మి, జయన్తమా—మి, మహేన్ద్రమా—మి, ఆదిత్యమా—మి, సత్యకమా—మి, అగ్నిమా—మి, వితథమా—మి, గృహక్షతమా—మి, యమమా—మి, గన్ధర్వమా—మి, భృఙ్గరాజమా—మి, నిఋతిమా—మి, దౌవారికమా—మి, సుగ్రీవమా—మి, సరిత్పతిమా—మి, అసురమా—మి, శోషణమా—మి, జవసమా—మి, నాగమా—మి, ముఖ్యమా—మి, సోమమా—మి, అర్గళమా—మి, అదితిమా—మి; ఇతి చతుర్వింశతి దేవానావాహ్య తేషాం ప్రత్యేకం ప్రణవాదినమోన్తేన నామ్నా తోయం పుష్పం బలిం తోయం చ ప్రక్షిప్యాఽభ్యర్చ్య, పుష్పాదీన్ సంశోధ్య చతుర్వింశతి దేవానుద్వాస్య,

బ్రహ్మేశాదీన్ సమభ్యర్చ్య పుష్పాదీన్ విశోధ్య చ
పునర్బ్రహ్మాణమభ్యర్చ్య శేషాదీన్ తదనన్తరమ్
జయాద్యప్సరసోఽభ్యర్చ్య లోకపాలాననన్తరమ్
సోమం కుమ్భే తథావాహ్య పాలికాపూజనం తతః॥ ఇతి—భృగుః

బాహ్యపదే చేన్ద్రాదిషు పత్రత్రయం ద్వారం విభజ్య ఈశానాది కోణేషు పద్మత్రయం ద్వ్యఙ్గులోన్నతం తణ్డులైర్వ్రీహిభిర్వా పఙ్క్తిం కృత్వా జయన్తే శేషస్య, ఆదిత్యే వక్రతుణ్డస్య గృహక్షతే గరుడస్య, గన్ధర్వే చక్రస్య, సుగ్రీవే పద్మేశస్య, అసురే భూతస్య, ముఖ్యే శఙ్ఖస్య సోమే అమ్బుజాధిపసోమస్య, అర్గళే శాన్తస్య చ యథాలాభమానేన చతురశ్రాణి పీఠాని కుర్యాత్, బ్రహ్మాదీన ఝఙ్కారారోపణదేవాన్ స్వహృదయే ధ్యాత్వా ప్రణవజలే నివేశ్య తస్మాత్ స్థణ్డిలోపరికూర్చేషు క్రమాత్సమావాహయేత్ పునర్బ్రహ్మాణమభ్యర్చ్య, ప్రణవాదినమోన్తేన నామ్నా ఆసనపాద్యాచమన పుష్పగన్ధధూపదీపాద్యైరష్టోపచారైరభ్యర్చ్య,

ప్రాగ్ద్వారవామే- నీలామ్బరధరో ద్వారవామేఽనన్త స్సితప్రభః
అశ్లేషాజశ్చ వైశాఖే ద్విబాహుశ్చ సురాపతిః
ఫణామణ్డలమధ్యస్థః ప్రాఞ్జలిర్భుజగాధిపః॥

"ఓమ్ యమర్పయన్తిమునయో హవిర్యేఽజోఽహిజాసిర్వ్ బుధావిరాజన్న్ తం మయి దోషా యస్యాననాఽగ్నా విపినాని పతన్తు" చతురశ్రమణ్డలే అవాఙ్ముఖం ఓం భూః శేషమా-మి ఓం భువః సహస్ర శీర్షమా-మి, ఓగ్ం సువః అనన్తమా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః నాగ రాజమా-మి, శేషాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ప్రాగ్ద్వారదక్షిణే-ప్రవాళాభశ్చతుర్బాహురేకదంష్ట్రో గజాననః
చైత్రిమాసే శ్రవిష్ఠాజః కదళీమోదకేక్షుధృత్॥

"ఓమ్ ధర్మ్మఘుమాంతా విదధేసమస్తమ్ ధరంధరిష్యతే సహాస స్తమమ్" చతురశ్రమణ్డలే ఉదఙ్ముఖం-ఓం భూః వక్రతుణ్డమా-మి, ఓం భువః ఏకదంష్ట్రమా-మి, ఓగ్ంసువః వికటమా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః వినాయకమా-మి, వక్రతుణ్డాయనమః ఆసనాద్యష్టోప-మి,

దక్షిణద్వారవామే- గరుడో వేదమూర్తిస్తు తప్తహాటకసన్నిభః
శుకపిఞ్ఛామ్బరధరో ఝల్లరీమేఖలైర్యుతః
కింకిణీజాలసంయుక్తః కుణ్డలాఙ్గదహారధృత్
ఛన్నపీరోదరాబన్ధః కౌబేరమకుటోజ్జ్వలః
తైషేస్వాతీదినేజాత స్తథాశ్వరథవాహనః
త్రివృత్తు శిరస్సామ గాయత్రం చక్షురేవ చ
ఆత్మాస్తోమాహ్వయం సామ వామదేవ్యంతనుస్తథా
బృహద్రథన్తరే పక్షౌ యజ్ఞాయజ్ఞియపుచ్ఛకః
ఛన్దాంస్యఙ్గాని వై తస్య యజూంషి చ శఫాస్స్మృతాః॥

"ఓమ్ శతధారగ్ం హిరణ్మయగ్ం" చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం ఓంభూః గరుడమావాహయామి, ర॥ గరుడాయనమః ఆసనాద్యష్టోప చారాన్ సమర్పయామి.

దక్షిణద్వారదక్షిణే- ధ్యాయేచ్చక్రం నరాకారం చక్రమాలిత మస్తకమ్
రక్తాంబరధరం చక్రం శిరోజ్వాలాగ్ని సన్నిభమ్
పుష్టికేశం ధూమకేతుం భానుహేతిం తథైవ చ
ప్రవృత్తవాహనం చైవ కార్తికే కృత్తికోద్భవమ్॥

"ఓమ్ భూమానన్తోఽగ్రే" చతురశ్రమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం- ఓం భూః చక్రమావాహయామి॥ర॥ చక్రాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

పశ్చిమద్వారవామే- సితామ్బరం తం శ్యామాఙ్గం ఖడ్గఖేటక ధారిణమ్
భూతధ్వజం భూతవాహం వారాద్యక్షర బీజకమ్
అనన్దితాపతిం వంశరవము త్తర సంభవమ్
ద్విభుజం కుణ్డికామాలిం పక్షీశం సంస్మరేద్బుధః॥

"ఓమ్ ఋచోయజూంషి ప్రసవ న్తివక్త్రాత్సామాని సప్రా డ్వసుర న్తరిక్షమ్ త్వం యజ్ఞనేతా హుతభుగ్విభుశ్చ రుద్ర స్తథాఽఽదిత్య గణా వసుశ్చ"॥ చతురశ్రమణ్డలే ఉదఙ్ముఖం- ఓంభూః పక్షీశమావాహయామి, ఓంభువః మిత్రమావాహయామి, ఓగ్ంసువః వరదమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః భూతనాయకమావాహయామి, పక్షీశాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

పశ్చిమద్వారదక్షిణే- శ్వేతవర్ణం రక్తవస్త్రం మహాచాతకవాహనమ్
శ్రవిష్ఠాజం భూతకేతుం ద్విభుజం దణ్డధారిణమ్
భూషణైర్భూషితాఙ్గంచ విరజేశం గతిధ్వనిమ్
భూతాద్యక్షరబీజం చ ధ్యాత్వాభూతేశమర్చయేత్॥

ఓమ్ భూతానామగ్రగణ్యమహంజుహోమి భూతానామీశం భువనస్య గోపమ్ భూతానాం పతిమత్యుగ్రవీర్యం భూతానాం పతయే నమః" చతురశ్రమణ్డలే అవాఙ్ముఖం ఓంభూః **యూ**థాధిపమావాహయామి, ఓం భువః నిత్యమావాహయామి, ఓగ్ంసువః ఉగ్రమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః మహా భూతమావాహయామి, భూతేశాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఉత్తరద్వారవామే- జలజం చన్ద్రనీకాశం మకరేశధ్వజాంయుతమ్

దుగ్ధాభం నీలవస్త్రం చ ద్విభుజం వారుణీపతిమ్
వియద్గతిధ్వజం చైవ వియద్ద్వాత్రాయుధం తథా
భూతాకృతిం వాయుబుద్ధం హంసవాహనమేవ చ
ఆషాఢే రోహిణీజాతం హృదయోఽఞ్జలి సంయుతమ్

"ఓమ్ తన్మాయశోఽగ్రే తానకే వసూనాం యజామస్సాం స్యాద్భువతః ప్రసన్నః తదానదత్యుత్తమ గంజయన్తే" చతురశ్రమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం ఓంభూః శఙ్ఖమా–మి, ఓంభువః పాఞ్చజన్యమా–మి, ఓగ్ం సువః అంబుజమా–మి, ఓంభూర్భువస్సువః విష్ణుప్రియమా–మి, శఙ్ఖాయ నమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఉత్తరద్వారపక్షిణే శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రం చ వినా సర్వం హరేరివ
ఆకుఞ్చ్య దక్షిణం పాదం వామం పాదం ప్రసార్య చ
జయసేనా సార్ధమాసీనః పుష్పహస్తోఽగ్నిసన్నిభః
గదాశక్తికరశ్శృఙ్గకేశః పీతదుకూలకః
సింహాసనే సమాసీనః ప్రధాన రథవాహనః
పూర్వాషాఢా సముద్భూతో మాసి భాద్రపదే తథా॥

"ఓమ్ ఆగ్నే [illegible]యస్మాద్యజామహే త్వా విశ్వేదాత్వా మహి శోనశమ్భో వైరాజన్తే సుహుతం సుధత్తాం" చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం ఓంభూః విష్వక్సేనమా–మి, ॥ర॥ విష్వక్సేనాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

బ్రహ్మాణఃపరితోఽష్టసు పదేషు ప్రాగాదీశానాన్తం చతురశ్రాకార వృత్తాకార త్రికోణాకార ధనురాకార వజ్రాకార పద్మాకార త్రికోణాకార సమవృత్తాకారపీఠేషు యథాక్రమం జయాం విజయాం విన్దాం నన్దాం పుష్టికాం కుముద్వతీముత్పలికాం [illegible]మిత్యష్టావప్సరసోఽభ్యర్చ్య,

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
పీతాంబరధరాం చైవ సామాన్య[illegible]జకామ్
[illegible]ధ్వజాం [illegible] వాహాం [illegible]ష్టా[illegible]
అతిరక్తాం జయాం ధ్యాయేన్మౌక్తికప్రతిభూషణామ్॥

చతురశ్రాకారమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం ఓంభూః జయామావాహయామి, ఓంభువః సుఖప్రదామావాహయామి, ఓగ్ంసువః సమృద్ధినీమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః భద్రామావాహయామి, జయాయైనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
హేమాభాం విజయాం ధ్యాయేచ్చుకపత్రాభాంబరామ్॥

వృత్తాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః విజయామావాహయామి ఓం భువః విశోకామావాహయామి, ఓగ్ంసువః పుణ్యామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః కామానన్దామావాహయామి, విశోకాయైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షర బీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠాతారకోద్భవామ్
విన్దాం హరితవర్ణాఙ్గీం రక్తవస్త్రధరాం స్మరేత్॥

త్రికోణాకారమణ్డలే ఉదఙ్ముఖీం ఓంభూః విన్దామావాహయామి, ఓంభువః లాభామానావాహయామి, ఓగ్ంసువః అప్రమత్తామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః అజేయామావాహయామి, విన్దాయైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షర బీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
ధాతక్యాభాం స్మరన్నన్దాం శుకపత్రాభాంబరామ్॥

ధనురాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః నన్దామావాహయామి ఓం భువః సుజీవీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః సుముక్తామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః సుభగామావాహయామి, నన్దాయైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్।

కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
హేమాభాం పుష్టికాంచైవ శ్వేతవస్త్రధరాం స్మరేత్॥

దణ్డాకారమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖీం ఓంభూః పుష్టికామావాహయామి, ఓంభువః అమోఘవతీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః పుణ్యామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః అప్రమత్తామావాహయామి, పుష్టికాయైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠాతారకోద్భవామ్
సస్యశ్యామాంబరాం ధ్యాయేత్కుముదాభాం కుముద్వతీమ్॥

పద్మాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః కుముద్వతీమావాహయామి, ఓంభువః సువహామావాహయామి, ఓగ్ంసువః సుసంపన్నామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః సుఖప్రదామావాహయామి కుముద్వత్యైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాంపద్మహస్తాంచ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠా తారకోద్భవామ్
నీలామ్బరధరాముత్పలాభాముత్పలకాం స్మరేత్॥

త్రికోణాకారమణ్డలే అవాఙ్ముఖీం ఓంభూః ఉత్పలకామావాహయామి, ఓంభువః సుగన్ధినీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః సర్వమోదామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః సర్వాత్మికామావాహయామి, ఉత్పలకాయైనమః ఆసనావాహయామి.

ద్విభుజాం పద్మహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజామ్
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకామ్
కీరధ్వజాం కీరవాహాం ధనిష్ఠాతారకోద్భవామ్
శుకచేలాం విశోకాం చాశోకపుష్పనిభాంబరామ్॥

సువృత్తాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః విశోకామావాహయామి, ఓంభువః ధనురాశినీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః అక్షతామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః అమిత్రామావాహయామి, విశోకాయైనమః ఆసనావాహయామి.

దిగ్దేవారాధనమ్

తదాబాహ్యే చైన్ద్రాదిషు దిగ్దేశం స్వత్వద్దిక్షు చతురశ్రాకార త్రికోణాకార సువృత్తాకార వజ్రాకారార్ధచన్ద్రాకార షట్కోణాకార నూపురాకార పీఠానిచ కృత్వా యథాక్రమ మర్చయేత్.

ఇన్ద్రస్స్యనిభశ్యామో ద్విభుజః కులిశాయుధః
శచీశః పీతవస్త్రశ్చ జ్యేష్ఠాజశ్చాన్ద్రవణే తథా॥

"ఓమ్ త్రాతారమిన్ద్ర మవితారమిన్ద్రం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్ హువేనుశక్రం పురుహూతమిన్ద్రగ్ం స్వస్తినో మఘవా ధాత్విన్ద్రః" చతురశ్రమణ్డలే ప్రత్యఙ్ముఖం ఓంభూః ఇన్ద్రమావా-మి, ఓంభువః శచీపతిమావా-మి, ఓగ్ంసువః పురుహూతమావా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః పురన్దరమావా-మి, ఇన్ద్రాయ నమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

కిరిటీ చాయుధీ దణ్డవసనశ్చారుణప్రభః
కృత్తికాస్వనలేజాతో మార్గశీర్షేతు మాసినై
కిఙ్కిణీపుఞ్జసదృశో లోహితాక్షోజవాహనః
దేవ్యౌ స్వాహా స్వధా తస్య శక్తిరాయుధమస్య వై॥

"ఓమ్ అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్ అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి" త్రికోణాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః అగ్నిమావా-మి, ఓం భువః జాతవేదసమావా-మి, ఓగ్ంసువః పావకమావా-మి, ఓం భూర్భువస్సువః హుతాశనమావా-మి, అగ్నయే నమః ఆసనా-మి.

ఫాల్గునే భరణీజాతో యమో నీలోత్పలప్రభః
సత్యవ్రతాపతిర్దణ్డీ పాశీ మహిషవాహనః

"ఓమ్ యమో దాధార పృథివీం యమో ద్యాముతసూర్యః యమస్సర్వమృత్యుస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనామ్" సువృత్తాకార మణ్డలే ఉదఙ్ముఖం ఓంభూః యమమావా-మి, ఓంభువః ధర్మరాజమావా-మి, ఓగ్ంసువః ప్రేతేశమావా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః మధ్యస్థమావా-మి, యమాయ నమః ఆసనా-మి.

ఆరమ్యాధిపతిస్త్వేషః మూలజో భక్షిణీ పతిః
శార్దూలవాహనశ్చైవ శూలపాణిస్త్రిలోచనః॥

"ఓమ్ వసవః ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్య ప్రజాం పశూన్పాహి అతో దేవేభ్యః పశుభిర్యై వసవస్స్వస్త్యస్తు॥" వజ్రాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః ఆరమ్యాధిపతిమావాహయామి, ఓంభువః నిర్ఋతిమావాహయామి, ఓగ్ం సువః నీలమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః సర్వరక్షోధిపతిమావాహయామి, నిర్ఋతయే నమః ఆసనావాహయామి.

దణ్డపాశకరో రక్తామ్బరో మకరవాహనః
కనకేశస్సింహకేతుః ప్రతీచ్యాం ప్రాఙ్ముఖస్థితః

"ఓమ్ యే తే శతం వరుణ యే సహస్రం యజ్ఞియాః పాశా వితతాః పురుత్రా తేభ్యో న ఇన్ద్రః సవితోత విష్ణుర్విశ్వే దేవా ముఞ్చన్తు మరుతస్స్వస్త్యై" అర్ధచన్ద్రాకారమణ్డలే ప్రాఙ్ముఖం ఓంభూః వరుణమావాహయామి ఓంభువః ప్రచేతసమావాహయామి, ఓగ్ం సువః రక్తామ్బరధరమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః యాదసాంపతిమావాహయామి వరుణాయ నమః ఆసనావాహయామి.

వాయుస్స్వచ్ఛాంబుసఙ్కాశః శ్యామలపాణిశ్చ ఖడ్గధృత్
స్వాతిజః కార్త్తికేమాసి దేవీ తస్యాఞ్జనా మతా
పీతామ్బరధరో వీరః కృష్ణసారమృగధ్వజః॥

"ఓమ్ మహితః పరమాత్మా పరమాగతిః పరబ్రహ్మ పరంయోగమ్, పరమాత్మానం మన్యే అజరం యోఽగ్ని రహమన్నం వాయవే" షట్కోణాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః వాయుమావాహయామి, ఓంభువః జవనమావాహయామి, ఓగ్ం సువః భూతాత్మకమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః ఉదానమావాహయామి, వాయవే నమః ఆసనావాహయామి.

కుబేరో దణ్డపాణిస్తు సహంసరథవాహనః
త్రిపాద్వనితానాథశ్చవి శ్చాంశ్చ కార్త్తికే
శ్యామో రక్తామ్బరధర ఉదీచ్యాం దక్షిణాముఖః

"ఓమ్ సుశ్రవాః కోశకార స్తోదజేప్రేషితాః గ్రామగ్ం సమానరూపో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో వసదాన్త" నృత్తాకారమణ్డలే అవాఙ్ముఖం

ఓంభూః కుబేరమా-మి, ఓంభువః ధనదమా-మి, ఓగ్ంసువః పౌలస్త్య మా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః యక్షరాజమా-మి, కుబేరాయనమః ఆసనా-మి.

> ఆర్ద్రాయాం మార్గశీర్షే తు జాత ఈశాన ఏవ చ
> పాటలీకుసుమాభస్తు వృషభధ్వజవాహనః
> త్రిలోచనోఽమ్బికానాథ శ్శూలపాణిః పరశ్వధః

"ఓమ్ ఈశానస్సర్వలోకానాం త్ర్యమ్బకస్సర్వవిద్యానాం సద్యోజాతఘోరాభకోద్భవాయ" నూపురాకారమణ్డలే బ్రహ్మాభిముఖం ఓంభూః ఈశానమా-మి, ఓంభువః దేవమా-మి, ఓగ్ంసువః భవమా-మి, ఓంభూర్భువస్సువః మహాదేవమా-మి, ఈశానాయనమః ఆసనా-మి.

సోమకుమ్భారాధనమ్

అథ పీఠస్యోత్తరభాగే సోమాస్యాభిముఖే సువృత్తం చతురఙ్గులోన్నతం యుక్తపరిణాహం ధాన్యపీఠం పరికల్ప్య షోడశప్రస్థసంపూర్ణం కాళవిహీనం నవకుమ్భం సమాదాయ ఇషేత్వోర్జేత్వేతి జపంస్త్రివృతేనైకేనవా సూత్రేణయథాన్తర మఙ్గుళ్యన్తరం వాపరివేష్ట్య "ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా" తత్ర శుచిరోహవ్యా ఇతి ప్రక్షాళ్య నిక్షిపేత్. "ఓం శుచీరోహవ్యా" నాదేయం జలం దివా సఙ్గృహ్య రాత్రౌ చేదగ్నిం సన్నిధావేవం సఙ్గృహ్య, ఇదమాపశ్శివా ఇతి వస్త్రేణాపూర్య "ఓం ఇదమాపశ్శివాః" ధారాస్వితి కుమ్భం తోయేనాపూర్య "ఓం ధారాసు సప్తసు" తేజోవత్స్వేవ ఇతి వస్త్రేణ వేష్టయిత్వా "ఓం తేజోవత్స్వేవః" కుశకూర్చాక్షతాశ్వత్థ పల్లవాన్యస్య తస్మిన్విష్ణుగాయత్ర్యా సువర్ణం నిక్షిప్య "ఓం వరం విష్ణుర్వరేణీయం భర్గో మా నూచ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్" అఙ్కురాధిపం సోమం ధ్యాత్వా,

అఙ్కురాధిపారాధనమ్

> శ్వేతాభం రక్తచేలం చ ద్విభుజం రోహిణీపతిమ్
> సకారబీజసంయుక్తం సౌమ్యజం హంసరావిణమ్

12

ఇక్షుచాపధరం సోమం మణ్డలావృతమస్తకమ్
కులీరకేతుం తం ధ్యాయే ధ్వాటకాష్టాశ్వవాహనమ్॥

"ఓమ్ సోమగ్ం రాజానం" సువృత్తాకారమణ్డలే దక్షిణాభిముఖం ఓంభూః సోమమావాహయామి, ఓంభువః యజ్ఞాఙ్గమావాహయామి, ఓగ్ంసువః ఇన్దుమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః చన్ద్రమావాహయామి, సోమం అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్యముఖవాసం దత్వా నివేదితం వ్యపనీయ;

పాలికాద్యాసాదనమారాధనంచ

పాలికాదీన్ శుచీవోహవ్యా ఇత్యభ్యుక్ష్య "ఓం శుచీవోహవ్యా" పాలికాకుమ్భశరావా న్దూర్వాశ్వత్థపల్లవాదిభి రలఙ్కృత్య దర్భాదిభిస్తద్రన్ధ్రాణి పిధాయ మృదావాలుకాభిర్వా సకరీషమాపూర్య తేషాం మధ్యే ప్రత్యేకం తన్తునా బద్ధ్వా వస్త్రేణ వేష్టయేత్. వస్త్రాలాభే దర్భేణ బధ్నీయాత్. పునస్తానణోరణీయానితి ప్రోక్షయేత్. "ఓం అణోరణీయాన్మహతోమహీయా నాత్మాగుహాయాం నిహితోస్యజన్తోః తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమానమీశమ్" తానీశానాది క్రమేణేశానపర్జన్యసత్యకేషు అగ్నివితథభృఙ్గరాజేషు నిరృతిదౌవారికశోషణేషు జవన నాగ ఉదితిషు చ క్రమేణ పాలికాకుమ్భశరావాన్ విష్ణుగాయత్ర్యా సంస్థాప్య "ఓం వరంవిష్ణుః" పాలికాసు మేదినీం ఛిద్రకుమ్భేషు రాకాం శరావేషు సినీవాలీం సమభ్యర్చ్య;

పాలికాసు॥ ధ్యాయేద్దేవీం మహీం శ్యామాం సర్వాభరణభూషితామ్
వైశాఖే రేవతీజాతాం దధతీం దక్షిణేఽమ్బుజం
ప్రసారితేతరకరాం ప్రసన్నేన్దునిభాననాం
మహాచాతకవాహాం తాం లక్ష్మ్యాద్యక్షరబీజకామ్

"ఓంమేదినీదేవీ" బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః హారిణీమావాహయామి, ఓం భువః పోష్ణీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః క్షోణీమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః మహీమావాహయామి, మేదిన్యైనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

ఛిద్రకుమ్భేషు॥ ద్విభుజాం పుష్పహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజాం
వీణావేణురవాం చైవ నామాద్యక్షరబీజకాం

హంసధ్వజాం హంసవాహాం మూలానక్షత్రసమ్భవాం
రక్తచేలాం స్మరేద్రాకాం సోమమిశ్ర సితద్యుతిం॥

"ఓం రాకామహగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీహువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతుత్మనా సీవ్యత్వపస్సూచ్యా ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యమ్" బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః రాకామావాహయామి, ఓంభువః ముఖ్యామావాహయామి, ఓగ్ంసువః రక్తాఙ్గీమావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః నరాననామావాహయామి, రాకాయైనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

శరావేషు॥ ద్విభుజాం పుష్పహస్తాం చ కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజాం
ఘనస్తనీం పృథుశ్రోణీం నామాద్యక్షరబీజకాం
హంసధ్వజాం హంసవాహాం సితశ్యామాం చ మూలజాం
శుకస్వరాం సినీవాలీం శమీపుష్పామ్బరాం స్మరేత్॥

"ఓం సినీవాలి పృథుష్టుకే యాదేవానామసి స్వసా జుషస్వ హవ్యమాహుతం ప్రజాందేవి దిదిడ్ఢినః" బ్రహ్మాభిముఖీం ఓంభూః సినీవాలీమావాహయామి, ఓంభువః గర్భస్తినీమావాహయామి, ఓగ్ంసువః హితదామావాహయామి, ఓంభూర్భువస్సువః పుణ్యాదామావాహయామి, సినీవాల్యైనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

అఙ్కురారాధనమ్

కాంస్యపాత్రే బీజాని నిక్షిప్య క్షీరేణావసిచ్య సోమాభిముఖే నిధాయ తేషు సోమమభ్యర్చ్య,

శ్వేతాభం రక్తచేలం చ ద్విభుజం రోహిణీపతిం
సకారబీజసంయుక్తం సౌమ్యజం హంసరావిణం
ఇక్షుచాపధరం సోమం మణ్డలావృతమస్తకం
కుళీరకేతుం తం ధ్యాయే ద్ధాటకాష్టాశ్వవాహనమ్॥

"ఓం సోమగ్ం రాజానం" ఓంభూః సోమమావాహయామి॥ర॥ సోమాయనమః ఆసనాద్యష్టోపచారాన్ సమర్పయామి.

పుణ్యాహం వాచయేదాచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్. బీజాని సోమగ్ం రాజానమిత్యభిమృశ్య "ఓం సోమగ్ం రాజానం" పూర్వస్తోషసమాయుక్తమాచార్యః ప్రాఙ్ముఖ ఉదఙ్ముఖో వా వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, సోమగ్ం రాజానమితి జపేత్. ఆచార్యో యజమానో వా అఙ్కురానర్పయేత్. స్త్రీశూద్రో వా యజమానశ్చే దాచార్య ఏవా ఙ్కురానర్పయేత్. "అతో దేవాః॥౬॥ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి,॥౬॥ సోమగ్ం రాజానం" యే తే శతమిత్యాది వారుణమన్త్రైర్జలసేకం కుర్యాత్. "యే తే శతం వరుణ యే సహస్రం" అఙ్కురాన్ సోమకుమ్భం చ గుప్తే దేశే విన్యస్య పాలికాదీనేరణ్డపత్రైరర్కపత్రైర్వా ప్రణవేన పిధాయ "ఓం" నిత్యక్రియాపరిసమాప్తేః దీపం పరిరక్షయన్ త్రికాలం ద్వికాలమేకకాలం వా సోమమభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్. ప్రత్యహం జలసేకం కుర్వన్న ఙ్కురాన్ పరిరక్షయేత్.

సద్యోఙ్కురార్పణనిమిత్తమ్

త్వరాన్వితో యజమానస్త్వేనం కర్తుమశక్తశ్చేత్సద్య ఏవాఙ్కు రార్పణోక్తక్రియాస్సర్వాః కృత్వా శ్వేతతణ్డులైః పద్మాద్యైశ్శ్వేతపుష్పైశ్చ పాలికాదీన్తత్తన్మన్త్రైః పూరయిత్వాఽఽరభేత. దివాఙ్కురా ర్పణం న కుర్యాత్. కుర్యాచ్చేద్వినాశాయ భవతి. ఏవమఙ్కురార్పణే కృతే దేవః ప్రీతో భవేత్. అఙ్కురార్పణహీనే కృతం కార్యం సర్వం నిష్ఫలం భవతి. తస్మాత్ప్రయత్నేనాఙ్కురార్పణం కృత్వా సర్వం కర్మ సమారభేత. కర్మాన్తేఽఙ్కురాన్ జలమధ్యే నిక్షిపేత్.

అగ్నిప్రతిష్ఠాపనమ్

ఆచార్యః పాదౌ ప్రక్షాళ్యాఽఽచమ్య, శుద్ధేదేశే గోమయేన గోచర్మమాత్రముపలిప్య, పైష్ట్యా భూమిమలఙ్కృత్య తత్ర శుద్ధాభి స్సికతాభిః ద్వాత్రింశదఙ్గుల్యాయతం యథాలాభోన్నతం వా స్థణ్డిల ముపకల్ప్య, ఆఘారవిధానం, బ్రాహ్మం ప్రాఙ్ముఖమాసీనోఽగ్న్యాయ తనస్యోత్తరే, ఉదగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య, తేషు ప్రణిధీ ద్వే సహాజ్యస్థాల్యా

చరుస్థాలీం ప్రోక్షణ్యాశ్రం స్రుక్ స్రుచౌ దర్వీ ద్వే జుహూపభృతౌ, ఏవం ద్వంద్వమవాఙ్ముఖం ప్రాగస్తరం నిధాయ, పరిస్తరణకూర్చ విధి యోగదర్భ పవిత్రవేదైస్సమిత్పరిధీన్, ప్రాగగ్రానసక్తులా నాశ్యేన చరుతణ్డులాన్ పుష్పైశ్చన్దనం వ్రీహిభిరక్షతాన్ సన్నర్గోకరీషానుపవేషేణ ధమనీమేనం సంభృత్య, అగ్నేర్నైఋత్యాం ధాన్యోపరి జలపూర్ణకరకం నిధాయ తస్మిన్ ప్రోక్షణకూర్చం నిక్షిప్య ఉభయపవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సఙ్కీర్త్య అస్యాం శుభతిథౌ ఏతత్కర్మాఙ్గ మాఘారకర్మ కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య)

ఆఘారప్రయోగః

ఏతోన్విన్ద్రమిత్యగ్న్యాలయం ప్రోక్ష్య "ఓం ఏతోన్విన్ద్రగ్ం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా, శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసం శుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు, ఇన్ద్రశుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోరయిం నిధారయ శుద్ధోమమద్ధి, సోమ్యః, ఇన్ద్రశుద్ధోహినోరయిం శుద్ధోరత్నాని దాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసేశుద్ధోవాజం సిషాససి॥" మయి దేవా ఇత్యాది భిశ్చతుర్దిశం చతురశ్చతుర ద్వౌద్వౌవా ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్ దర్భానుక్షయేత్. మయి దేవా ఇతి ప్రాచ్యామ్, "ఓం మయి దేవా ద్రవిణమాయజన్తాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః, దైవ్యాహోతారావనిషన్త పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః" మహ్యం యజన్తు ఇతి దక్షిణస్యాం "ఓం మహ్యం యజన్తు మమయాని హవ్యాఽఽకూతిస్సత్యా మనసోమే అస్తు, ఏనోమానిగాం కతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతామే॥" దేవేష్వడుర్వ్యా ఇత్యుత్తరస్యాం "ఓం దేవేష్వడుర్వ్యా

ఆఘారే ప్రణీధ్యైరయం ఘృతచరుస్థాల్యౌ శరావో ప్రోక్షణీ
దర్వీంచాపి స్రువం జుహూ ముపజుహూ దర్భాన్ సమిధ్మాస్యపి
వ్రీహీనక్షతపుష్పచన్దనఘృతం ప్రాగస్తర స్తణ్డులాన్
యుంజ్యాదిన్ధనగోకరీష ధమనీశ్చాష్టం కుశేషూత్తరే॥

రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాసఇహ వీరయధ్వం, మహాస్మహి ప్రజ యామా తనూభిర్మారథామ ద్విషతే సోమరాజన్" అగ్నిర్మన్యుమితి పశ్చిమస్యాం "ఓం అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తా దదబ్ధోగోపాః పరి పాహినస్త్వం, ప్రత్యఞ్చోయన్తు నిగుతః పునస్తే మైషాం చిత్తం ప్రబు ధావినేశత్॥" (బర్హిష్షుపత్రబుమీనావాహయామి) ఉద్ధన్యమానమితి మధ్యాపరపూర్వయమనిర్ ఋత్యగ్నిసోమమరుదీశానాని .(వక్రితేన యుగ్మ) బర్హిషా ఖనతి. "ఉద్ధన్యమానమస్యా అమేధ్యమపపాప్మానం యజమానస్యహన్ను, శివానస్సన్ను ప్రదిశశ్చతస్ర శ్శంనోమాతా పృథివీ తోకసాతా॥" తథాపూతమ్యతనేనేతి మధ్యయమసోమేషు పశ్చిమాది ప్రాగన్తాస్తిస్రో మధ్యాపరపూర్వేషు దక్షిణాద్యుత్తరాన్తాస్తిస్ర ఏవం షడ్రేఖాః ప్రాదేశమాత్రం లిఖిత్వా, "పూతమ్యతనేన సౌమ్యాః కృణు ధ్వగ్ం రశనాపశోతవిగ్ంశతు॥" అష్ఠాబన్ధమితి వక్రితంయుగ్మదర్భం దక్షిణపశ్చిమస్యాముత్సృజ్య, "అష్ఠాబన్ధగ్ం రశనాభితోఽహరం యేన దేవాసో జనయన్నభిష్కి-ియాః సూర్యేణబ్రహ్మ ఋతథా విదురక్షకం చక్రం యద్గుహా తదహం విశ్వేదేవాసో అనుదన్మానుజాతగ్ం శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాం ద్విపస్థాః, చరాచరశుచీతే పుత్రం వృణీత పూషాయ దయాతగ్ం శుభస్పతీ వరేయమ్॥" (అపఉపస్పృశ్య) (ఖనసే) పితౄనా వాహయామి (రేఖాయాం) స్కన్దమావాహయామి, లేఖాగాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య "ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం" జాతవేదోభువనస్యేత్యరణీం గృహీత్వా మథితం లౌకికం నా ఽగ్నిమాదాయాఽఽహరేత. "జాత వేదోభువనస్యరేత ఇహాసిఞ్చతపసో యజ్జనిష్యతే, అగ్నిమశ్వత్థా దధి హవ్యవాహగ్ం శమీగర్భాజ్జనయన్యోమయోభూః॥" అగ్నిం శరావే గృహీత్వా గోకరీషాద్యైః ఘృతప్రతీకఇతి ప్రజ్వాల్య "ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరగ్ని ర్ఘృతైస్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నం, ఘృతప్రుషస్త్వా సరితోవహన్తి ఘృతం పిబన్సుయజాయక్షి దేవాన్॥" ఆయుర్దాఆగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి, ఘృతం పీత్వా మధు చారుగవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమం॥" లేఖామధ్యే హిరణ్యం ప్రక్షిప్యా విన్యస్య ఉపావరోహేత్యగ్నిం నిధాయ "ఉపావరోహజాత

వేదః పున స్త్వందేవేభ్యో హవ్యంవహానః ప్రజానన్, ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధే హ్యజస్రోదీదిహి నోదురోణే॥" అగ్నిగ్రహణపాత్రే సజలాక్షతాన్నిధాయ (ఇన్ధనే) ష్వగ్నిమావాహయామి, (వ్యజనథ మన్త్రో) ర్వాయుమావాహయామి, అగ్నఆయాహ్యాయ న్త్రే యోగిరితి ఇన్ధనైః ప్రజ్వాల్య "అగ్నఆయాహివీతయే గృణానోహవ్యదాతయే, నిహోతా సత్సిబర్హిషి"॥ "అయంతేయోని ర్బుత్వియో యతో జాతో అరోచథాః, తం జానన్నగ్నఆరోహాథానో వర్ధయారయిం"॥ మయిగృహ్ణామీత్యభివన్ద్య "మయిగృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ, మయిప్రజాం మయివర్చో దధామ్యరిష్టాస్స్యామ తనువాసువీరాః, యోనో అగ్నిః పితరో హృత్స్వన్తర మర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ, తమాత్మన్పరిగృహ్ణీమహే వయంమాసో అస్మాగ్ం ఆవహాయ పరాగాత్॥" అగ్నింధ్యాత్వా

అగ్నిధ్యానమహామన్త్రస్య అగస్త్యభగవాన్ ఋషిః నుఅష్టుప్ ఛన్దః హుతాశనో దేవతా రం బీజం స్వాహా శక్తిః స్వధా కీలకం హుతాశనప్రీత్యర్థే జపే వినియోగః. స్వస్తిపూర్ణముఖాత్మనే అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః తేజోరాశయే తర్జనీభ్యాం నమః ధూమ్రమాక్షాయ మధ్యమాభ్యాం నమః, ధనుర్ధరాయ అనామికాభ్యాం నమః సహస్రార్చిషే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః వైశ్వానరాయ కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఏవం హృదయాదిన్యాసః భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బన్ధః చత్వారి శృఙ్గా ఇత్యగ్నింధ్యాత్వా "చత్వారిశృఙ్గా త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య, త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥" సప్తహస్తశ్చతుశ్శృఙ్గ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః, త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః స్వాహాన్తుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాన్తథా బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువం తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రన్తు ధారయన్ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసం ధూమధ్వజం లోహి

తాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం ఆత్మాఽభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనం యజ్ఞరూపధరం విష్ణుమగ్నిమణ్డలమధ్యగం శఙ్ఖచక్రధరం దేవం శుద్ధజామ్బూనదప్రభం సర్వయజ్ఞమయం దేవం వేదాఙ్గోపాఙ్గ శోభితం లక్ష్మ్యాసహ సుఖాసీనం ధ్యాయేద్యజ్ఞపతిం హరిం ధ్యాత్వాగ్ని మణ్డలం తస్య ధ్యాయేన్మధ్యే ప్రభాం శుభాం ప్రభామధ్యే స్థితం ధ్యాయేదాసీనం వా జనార్దనం వసన్తీం శ్యామకౌశేయాం ద్రుతకాఞ్చ నశోభినీం లక్ష్మీమివాపరాం దేవీం స్వాహాం ధ్యాయేత్సుమన్త్రవిత్ నవ దూర్వాదళశ్యామాం రక్తకౌశేయవాసినీం సుఖభోగాసనాసీనాం స్వధా మేవం విభావయేత్ అగ్నయేనమః ఆసనాది షడుపచారాన్ సమర్ప యామి. తతః పుష్పాక్షతాదిభిరిన్ద్రాదీనభ్యర్చ్య, ఓం ఇన్ద్రాయ నమః, అగ్నయే నమః, యమాయ నమః, నిర్ ఋతయే నమః, వరుణాయ నమః, వాయవే నమః, కుబేరాయనమః, ఈశానాయ నమః.

కర్మణేవామితి కలశం ప్రక్షాళయతి, "కర్మణేవాన్దేవేభ్యశ్శకేయం" ఇదమాపశ్శివా ఇత్యపోభిమన్త్ర్య "ఇదమాపశ్శివాః" (కరకే) పాఞ్చ భౌతికమావాహయామి, పూర్వవత్పుష్పాద్యైరభ్యర్చ్య (కూర్చాగ్ర గ్రన్థిమూలేషు) ఓం బ్రహ్మాణమావాహయామి, విష్ణుమావాహయామి, శివమావాహయామి అదితేఽనుమన్యస్వ దక్షిణతో వేదిం పరిమృజా మీతి దక్షిణవేదిం నైరృత్యాద్యాగ్నేయాన్తమ్ "అదితేఽనుమన్య స్వదక్షిణతో వేదిం పరిమృజామి సత్యేన త్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ హమస్మి॥" అనుమతేఽనుమన్యస్వ పశ్చిమతో వేదిం పరిమృజామీతి పశ్చిమవేదిం నైరృత్యాది వాయవ్యాన్తమ్, "అనుమతేఽనుమన్యశ్వ పశ్చిమతో వేదిం పరిమృజామి సత్యేన త్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽ హమస్మి॥" సరస్వతేఽనుమన్యస్వోత్తరతో వేదిం పరిమృజామి సత్యే న త్వా పరిమృజామి సత్యవ్రతోఽహమస్మి॥" దేవసవితః ప్రసువ పురస్తా ద్వేదిం పరిమృజామీతి పూర్వవేదిం చాగ్నేయాదీశానాన్తం "దేవస వితః ప్రసువ పురస్తాద్వేదిం పరిమృజామి సత్యేన త్వా పరిమృజామి సత్య వ్రతోఽహమస్మి।" సాధావేన పాణినా కూర్చేనవా పరిమృజ్య, గాయత్ర్యా వేదిశ్చతస్రః ప్రోక్షయేత్ "ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం" సాష్ట

తదర్ఘ్యయుగ్మేన "ఓం భూపతే భువనపతే మహతో భూతస్యపతే బ్రహ్మా
ణం త్వావృణీమహే॥ ఓం భూపతే భువనపతే సోమగ్ం రాజానం త్వా
వృణీమహే॥" ఇతి బ్రహ్మసోమావృత్విజౌ వరయిత్వా దక్షిణోత్తరయో
రగ్నేరభిముఖావుపవేశయేత్. ఋత్విజోరభావే బ్రహ్మసోమ వేద్యోర
ఘోవేద్యాం వా ప్రాగగ్రా అరత్నిమాత్రకూర్చౌ నిధాయ బ్రహ్మజజ్ఞా
నగ్ం సోమో ధేనుమితి బ్రహ్మసోమావావాహయేత్. "ఓం బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్వి సీమతస్సురుచో వేన ఆవః సబుధ్నియా
ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చవివః॥" ఓం భూః బ్రహ్మాణ
మావాహయామి, ఓం భువః ప్రజాపతిమావాహయామి, ఓగ్ం సువః
పితామహమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః హిరణ్యగర్భమావాహ
యామి, ఓం సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వన్తమాశుగ్ం సోమో వీరం
కర్మణ్యం దదాతు సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృశ్రవణం యోద
దాశదస్మై॥" ఓం భూః సోమమావాహయామి, ఓం భువః యజ్ఞాంగమా
వాహయామి, ఓగ్ం సువః ఇన్దుమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః
చన్ద్రమావాహయామి; ఆసనపాద్యపుష్పగన్ధ ధూపదీపైరభ్యర్చయేత్.
అధ్వర్యురోం భూపతే భువనపత ఇతి ప్రత్యేకం ప్రేష్య, తాభ్యామహం
భూపతిరిత్యుక్తే సతి (దక్షిణతః) ఓం భూపతే భువనపతే మహతో
భూతస్యపతే బ్రహ్మాణం త్వావృణీమహే, అహం భూపతి రహం భువన
పతి రహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం
కరిష్యామి దేవసవితరే తన్త్వావృణతే బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణం
తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనో గాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ
గత్యై జగత్యనుష్టుభే అనుష్టుక్పఙ్క్త్యై పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్వి
శ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వేదేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మా

ఋత్విజోరప్యభావేతు కల్పనే బ్రహ్మసోమయోః
అరత్నిమాత్రమాయామం కూర్చం తత్రాపి కల్పయేత్॥

భూర్భువస్సువః బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాఽహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం గోపాయ॥"

(ఉత్తరతః) "ఓంభూపతే భువనపతే మహతో భూతస్యపతే సోమగ్ం రాజానం త్వావృణీమహే, అహం భూపతి రహం భువనపతి రహం మహతో భూతస్యపతి ర్యజ్ఞపతిరార్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరే తన్త్వావృణతే బృహస్పతిం దైవ్యగ్ం సోమం తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనో గాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే ఽనుష్టుక్పఙ్క్త్యై పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వేదేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మభూర్భువస్సువః బృహస్పతిర్దేవానాగ్ం సోమోఽహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం గోపాయ॥" బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామీత్యుక్త్వా తథోక్త్వాపునస్తాభ్యాం ప్రోక్షేత్యుక్తస్తథా ప్రక్షయతి. "బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి, ప్రోక్ష యజ్ఞం దేవతాన్వర్ధయత్వాం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు, సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి ఓం ప్రోక్ష॥ సోమప్రోక్షిష్యామి, ప్రోక్ష యజ్ఞం దేవతాన్వర్ధయత్వాం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు, సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి ఓం ప్రోక్ష॥" ప్రోక్షణ్యాం కరకపాత్రాదాధావమాదాయ పురతో నిధాయ పవిత్రేస్థ ఇత్యుత్తరస్యాం వేద్యాం బర్హిషస్థాపయిత్వా, "పవిత్రేస్థో వైష్ణవ్యౌస్థో యజ్ఞయేస్థో వాయుపూతేస్థో విష్ణోర్మనసాపూతేస్థో యజ్ఞస్య పావనేస్థః॥" తాన్పరశురసీతి సకృన్మన్త్రేణ ద్విః ప్రోక్ష్య, "పరశురసిపవిత్రేస్థో వైష్ణవ్యౌదేవసవితః ప్రసువ పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిరాపో దేవీరగ్రే పువోఽగ్రే గువోఽగ్రఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మానిన్ద్రో వృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ॥" సమిధో ముక్తబన్ధాః కృష్ణోసీతి "కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయేత్వా స్వాహా॥" వేదిరసీతి పశ్చిమవేదిమ్ "వేదిరసి బర్హిషే త్వా స్వాహా॥" బర్హిరసీతి బర్హిః "బర్హిరసి॥" స్రువాదీన్ స్రుగ్భ్య ఇతి "స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహా॥" బర్హిరగ్రం దివేత్వేతి "దివేత్వా॥"

మధ్యమన్తరిక్షాయ త్వేతి "అన్తరిక్షాయ త్వా॥" మూలం పృథివ్యై
త్వేతి "పృథివ్యై త్వా।" పోషాయ త్వేత్యపో బర్హిర్బన్ధనే సంస్రావ్య
"పోషాయ త్వా।" స్వధా పితృభ్య ఇతి దక్షిణతః ప్రోక్ష్య "స్వధా
పితృభ్యః॥" (అప ఉపస్పృశ్య) అపాం శేషం పశ్చిమస్యాముత్తరాన్త
మూర్ధ్వేతి స్రావయేత్. "ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఊర్జా పృథివీం గచ్ఛత॥"
ఉభాభ్యామితి పాణీ ప్రక్షాళయతి. "ఉభాభ్యాం దేవసవితః ప్రవహారేమ
పీతయే॥" పూషాత ఇతి బర్హిర్బన్ధం విసృజ్య "పూషా తే గ్రన్థిం విష్యతు॥"
మూలాదూర్ధ్వమాదిత్యస్యక్షణమసీతి పాణినా అభిమృశ్య "ఆదిత్యస్యక్ష
ణమసి॥" పశ్చిమతో వేద్యధస్తాదుత్తరాగ్రమూర్ణామ్రదసమితి దర్భైర
చ్ఛిద్రం పరిస్తీర్య, "ఊర్ణామ్రదసం త్వా స్తృణామి॥" స్వాసస్థం దేవేభ్య
ఇతి ప్రాగగ్రం స్వాసనే న్యాదర్భా నిధాయ "స్వాసస్థం దేవేభ్యః॥"
విష్ణోస్స్తూపోఽసీతి ప్రాచ్యాం "విష్ణోస్స్తూపోఽసి॥" దక్షిణత ఇతి
యామ్యామ్ "దక్షిణతో విష్ణోస్స్తూపోఽసి॥" ఉత్తరత ఇత్యుదీచ్యామ్
"ఉత్తరత ఉదీచ్యైరయ్యక్షణమసి విష్ణోస్స్తూపోఽసి॥" పశ్చిమత ఇతి ప్రతీ
చ్యామ్ "పశ్చిమతస్సాధత్తాం దేవేభ్యో విష్ణోస్స్తూపోఽసి।" చతుర్షు
పరిస్తరణ కూర్చేషు "ఓం విష్ణుమావాహయామి, మహావిష్ణుమావాహ
యామి, సదావిష్ణుమావాహయామి, వ్యాపినారాయణమావాహ
యామి" వేద్యాం ప్రాగుత్తరాగ్రం పరిస్తృణాతి ఉత్తరాగ్రమైశాన్య
మూర్ధ్వం కృత్వా, గన్ధర్వోఽసీతి పశ్చిమస్యాం "గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసు
ర్విశ్వస్మాదీషతో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః।" ఇన్ద్రస్యేతి
యామ్యామ్ "ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడి
తః॥" మిత్రావరుణావిత్యుదీచ్యామ్ "మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరి
ధత్తాం ధ్రువేణ ధర్మణా యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః॥" పశ్చిమ
పరిధ్యాం గన్ధర్వమావాహయామి, దక్షిణపరిధ్యాం ఇన్ద్రమావాహ
యామి, ఉత్తరపరిధ్యాం మిత్రావరుణావావాహయామి, . వేద్యాం
ప్రాగుత్తరాగ్రాన్ పరిధీన్పరిదధాతి. వాయవ్యాముత్తరాగ్రమూర్ధ్వం
కరోతి. సూర్యస్త్వేతి ప్రాచ్యాముత్తరాన్తమథో వేద్యాం కూర్చే
నాద్భిః పరిషిచ్య, "సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యాః॥"

ఉపరిష్టాద్దేవా ఇత్యగ్నేరూర్ధ్వభాగ ముత్తరాన్తమద్భిః పరిషిచ్య "ఉపరి
ష్టాద్దేవా రక్షన్తు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యాః॥" అధస్తాన్నాగా ఇత్యగ్నే రధశ్చ
తథాద్భిః పరిషిచ్య "అధస్తాన్నాగా రక్షన్తు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యాః॥" వీతి
హోత్రమిత్యగ్న్యాలయే సమిధావగ్నిశిఖా దిశోరూర్ధ్వాగ్రే నిదధాతి.
"వీతిహోత్రం త్వా కవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధీమహ్యగ్నే బృహన్తమధ్వరే॥"
"సమిదస్యాయుషే త్వా॥" ఊర్ధ్వసమిధః ప్రజాపతిమావాహయామి,
రవిమావాహయామి.

పరిస్తీర్యమిత్యాదినైన్ద్ర్యాద్యముదగన్తమార్గేణాపో దత్త్వా "పరి
స్తీర్యమగ్నిం పరిదదామ్యగ్నే అగ్నిగ్ం స్రుతాం వేదిమభిమన్త్రయామి॥"
స్రుతాసీత్యాదిభిర్దక్షిణాది త్రేణైవ ప్రాగన్తముత్తరాన్తం చ పరిషిచ్య
"స్రుతాసి ఘృతాచి ధ్రువాఽసి॥" ధరుణాసీత్యాగ్నేయ్యాదీశానాన్తం
"ధరుణాఽసి" పునస్తథాపో గృహీత్వా ప్రదక్షిణమాగ్నేయ్యాద్యన్తమా
ర్గేణ తీర్థేన తూష్ణీమద్భిః పరిషిఞ్చతి, వానస్పత్యోఽసీతి మన్త్రావృత్త్యా
ప్రణీధీ ప్రతప్య "వానస్పత్యోఽసి దేవేభ్యశ్శున్ధస్వ॥" పృథివ్యాపో
గృహీష్యామీతి మన్త్రావృత్త్యా సాక్షతమద్భిరాపూర్య "పృథివ్యాపో
గృహీష్యామి కోవో గృహ్ణాతు సవో గృహ్ణాతు కస్మైవో గృహ్ణామి
తస్మైవో గృహ్ణామి పోషాయవః, అనయా పృథివ్యాపో గృహీష్యామి॥"
వసూనాం పవిత్రమిత్యుదగగ్రే పవిత్రే ప్రక్షిప్య "వసూనాం పవిత్రమసి
శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారమ్॥" దక్షిణేన పాణినాగ్రమి
తరద్వామేన గృహీత్వా దక్షిణాఽగ్రం కృత్వా పాణ్యోరుత్తానాఙ్గుష్ఠా
నామికాభ్యాం మన్త్రావృత్త్యా దేవోవస్సవితేతి ప్రాగన్తమ్ "దేవోవస్స
వితోత్పునాతు" అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణేతి పశ్చిమాన్తం "అచ్ఛిద్రేణ పవి
త్రేణ" వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిరితి ప్రాగన్తం త్రిరుత్పూయ, "వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః॥" ప్రదక్షిణం యథా తథా నిదధాతి. ప్రణీధిపాత్రయోః ఓం
బ్రహ్మాణమావాహయామి సోమమావాహయామి బ్రహ్మన్నపఇతి
సోమాపఇతిచ బ్రహ్మసోమావృత్విజౌ ప్రత్యేకం ప్రేక్ష్య తయోః ప్రణయే
త్యుక్తః బ్రహ్మన్నపః ప్రణేష్యామి యజమానవాచం యచ్ఛ "ప్రణయ
యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు,

సప్తర్షీనాగ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహి॥" (బ్రహ్మ) ఓం ప్రణయ "సోమాపః ప్రణేష్యామి యజమానవాచం యచ్ఛ॥" (సోమః) ఓం ప్రణయ కోవఇతి ప్రణీయ, "కోవః ప్రణయతు సవః ప్రణయత్వాఽసౌ దేవిః ప్రణయాని యజ్ఞగ్ం సగ్ం సాదయన్తు వః, ఇదంమద స్తీర్థ్ఘృతపృష్ఠా ఉదావాయుస్సహప్రసపోషం యజమానేన్య ఇచ్ఛతీః కోన్నో యునక్తి సవో యునక్తి" (బ్రహ్మ ప్రణిధిం) "కోవః ప్రణయతు" (సోమప్రణిధిం) వేద్యాం దక్షిణోత్తరయోః ప్రణిధీ నిధాయ, సంవిశన్తామితి మన్త్రేణ కృత్వా తత్తీర్థేన కూర్చేన ప్రణిధ్యోః జలం సంప్రాప్య "సంవిశన్తాం దైవీర్విశః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై॥" "సంవిశన్తాం దైవీర్విశః".

గాయత్ర్యా స్రువాదీన్ ప్రోక్షయేత్. "తత్సవితుర్వరేణ్యం" "భూః స్రువం గృహ్ణామీతి స్రువాదీన్గృహీత్వా, భూస్స్రువం గృహ్ణామి భువస్స్రువం గృహ్ణామి సువస్స్రువం గృహ్ణామి భూర్భువస్సువస్స్రువం గృహ్ణామి రాయస్పోషాయత్వా స్రువం గృహ్ణామి విష్ణోర్హస్తోఽసి పూష్ణోహస్తాభ్యాం బృహస్పతిరుత్తానగ్ం స్రువం గృహ్ణామి॥" వర్షిష్ఠే అధినాక ఇతి వేద్యర్ధస్తాత్సమిధౌ న్యస్య "వర్షిష్ఠే అధినాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాఽతిధాగగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥" వర్షిష్ఠసమిధోరగ్నిమావాహయామి, అహీనోసిర్వపామీతి స్రువం ప్రక్షాళ్య, "అహీనోనిర్వపామి సుప్రతీక మజస్రేణ భానునా దిత్యసా త్రపదద్యామ్, పశ్చిమాతాం సోమం మహిమ్యాస్యత్యోన్యే సిద్ధే సత్రే యాజమాన్నాక్షి మేభవాస్మ॥" నిర్దగ్ధమితి దర్భోల్కేన పర్యగ్నిం కృత్వా, నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః నిర్దగ్ధస్సోఽస్తి యోఽస్మాన్ద్వేష్టియం చ వయం ద్విష్మః నిష్టప్తమితి (పునరగ్నౌ ప్రతాప్య) సమిధోర్నిదద్యాత్. "నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తా అరాతయః నిష్టప్తస్సోఽస్తి యోఽస్మాన్ద్వేష్టియం చ వయం ద్విష్మః॥" స్రువే సోమమావాహయామి, జుహ్వాదిపాత్రేషు దివాకరమావాహయామి, అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రే త్వాజ్యస్థాలీం గృహీత్వా "అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్ర," ఉత్తరే భూతకృతస్థాపోఢమిత్యఙ్గారం న్యస్య "భూతకృతస్థాపోఢం జన్య

భయమపోఢాస్సనా అభీత్వరీః॥" సగరాస్థేతి విసృజ్య "సగరాస్థ,"
మహీనామితి వచతి. "మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య
తేఽక్షీయమాణస్య నిర్వపామి దేవయజ్యాయై॥" వసూనాం పవిత్ర
మిత్యుదగగ్రం పవిత్రం ప్రక్షిప్య, "వసూనాం పవిత్రమసి" పూర్వవ
త్పవిత్రేణ దేవోవస్సవితేతి త్రిరుత్పూయ "దేవోవస్సవితోత్పునాతు
"ఆజ్యస్థాల్యాః పృష్ఠగతభస్మకం విష్ణురితి వేదేన శోధయిత్వా, "ఇదం
విష్ణుః" అఙ్గారాగ్రప్రత్యూహ్య వేదముత్తరే నిధాయ, ఉద్భవస్థోద
హామితి బర్హిర్దగ్ధ్వా "ఉద్భవస్థోదహాం ప్రజయా ప్రపశుభిర్బ్భామాసగ్ం
హార స్తేమావికాదుద్యక్షస్స్వర్గ్లోక త్రిష్వులోకేషు రోచయ॥" అఙ్గార
మన్తరిత మిత్యాజ్యస్య దర్శయతి. "అన్తరితగ్ం రక్షోఽన్తరితా
అరాతయోఽపహతా స్యర్ధిరపహతం పాపం కర్మాపహతం పాపస్య
పాపకృతః పాపం కర్మనాశః పాపం కర్మ చికీర్షతి ప్రత్యగేన
వృచ్ఛ॥" ఉదగుద్వాస్య అగ్నిం పరిసమూహ్య అగ్న్యైల
యాద్బహిః పరిస్తరణాద్బాహ్యే నిక్షిప్య (ఆజ్యస్థాల్యాం) భూమి
మావాహయామి (ఆజ్యే) హుతాశనమావాహయామి (ఉపవేషేణ)
దక్షిణతోఽఙ్గారం గాయత్ర్యా న్యస్య "తత్సవితుః" (పఞ్చగాయత్రీ
ముచ్చరేత్) తథైవ చరుస్థాలీమధిశ్రిత్య దర్భోల్కేన పక్త్వా ఽభిఘా
ర్యోత్తరతో ఽవతారయతి (చరౌ) ఇన్ద్రాగ్నీ ఆవాహయామి, స్రుచాం
పశ్చిమత ఆజ్యస్థాలీం నిధాయ పూర్వవత్పవిత్రేణాజ్యం పాత్రే త్రిరు
త్పూయ "దేవోవస్సవితోత్పునాతు" ఘర్మోసీతి గ్రన్థిం విసృజ్య "ఘర్మోసి
రాయస్పోష వనిసుహోర్జం ప్రమగ్ంహ, ఇహప్రజాం పశూన్దృగ్ంహ॥"
ఉత్తరపశ్చిమే వేద్యామర్ధ్వేనిధాయ (అపఉప స్పృశ్య) అద్భిః ప్రోక్ష్య
ఆప్యాయన్తామితి పవిత్రం జుహోతి. "ఆప్యాయన్తామాప ఓషధయో
మరుతాం పృషతయస్థ దివం గచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేరయస్వాహా॥"
పితిహోత్రమితి సమిదగ్రం ఘృతాక్తమగ్నౌ వాయవ్యే స్థాపయిత్వా,
"పితిహోత్రం త్వాకవే!" దేవస్యత్వేతి స్రువేణ హోమ్యం అగ్నిం ప్రాజా
పత్యమితి స్మృత్వా మన్త్రైర్ ఘృతం విహరామీతి ద్విధా విహరతి
"దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం,

ఘృతం విహరామి॥" దక్షిణప్రణీథా బ్రాహ్మణతీర్థేన ప్రజాపతి పురో గానావాహయామీతి, ఓం ప్రజాపతిమావాహయామి, ఇన్ద్రమావాహయామి, అగ్నిమావాహయామి, సోమమావాహయామి, ఉత్తర ప్రణీథా (దైవతీర్థేః) అగ్న్యాదీనౌపాసనయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవా న్సర్వ దేవానావాహయామీత్యన్తం ప్రణవపూర్వమావాహ్య, ఓం అగ్నిమావాహయామి, సోమమా, అగ్నీషోమా, ప్రజాపతిమా, బ్రహ్మాణమా, ఇన్ద్రమా, వసూనా, మరుత ఆనా, రుద్రానా, (అపఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణుమా, బృహస్పతిమా, మిత్రమా, వరుణమా, ఆదిత్యానావా, అశ్వినావావా, పూషణమా, క్షత్రమా, క్షత్రదైవత సోమమా, ఔపాసనయజ్ఞమా, యజ్ఞదైవతవిశ్వాన్దేవానా, సర్వ దేవానావాహయామి (ఆవాహితదేవాన్ సర్వోపచారైరభ్యర్చ్య) యథాఽఽవాహనం ఆజ్యభాగయోః స్రువేణాఽజ్యమూర్ధ్వం నీత్వా జుష్టం నిర్వపామీతి చతుర్థ్యన్తేన తత్తన్నామ్నా తత్తద్భాగయోః ఆజ్యపాత్రే నిర్వాపం కరోతి. (దక్షిణభాగే) ఓం ప్రజాపతయే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం ఇన్ద్రాయ జుష్టం నిర్వపామి, ఓం అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి, ఓం సోమాయ జుష్టం నిర్వపామి, (ఉత్తరభాగే) ఓం అగ్నయే జుష్టంనిర్వపామి, సోమాయ, అగ్నీషోమాభ్యాం, ప్రజాపతయే, బ్రహ్మణే, ఇన్ద్రాయ, వసుభ్యో, మరుద్భ్యో, రుద్రేభ్యో (అపఉపస్పృశ్య) విష్ణవే, బృహస్పతయే, మిత్రాయ, వరుణాయ, ఆదిత్యేభ్యో, అశ్విభ్యాం, పూష్ణే, క్షత్రాయ, క్షత్రదైవతసోమాయ, యజ్ఞదైవతవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యో, సర్వదేవేభ్యో జుష్టంనిర్వపామి, తృప్త్యధిశ్రయేన ద్విభాగాగ్నౌ హవ్యం దర్శయిత్వా, "తృప్త్యధిశ్రయామి," "తృప్త్యధిశ్రయామి," అగ్నేర్జ్యోతిర్వ్యయేన సమిదుల్కేన ద్విభాదహతి. "అగ్నేర్జ్యోతిరసి," "అగ్నేర్జ్యోతిరసి॥" సమిదసిస్వాహేతి సమిధం జుహోతి. "సమిదసిస్వాహా॥" స్రువేణాజ్యం గృహీత్వా అమృతమసీత్య నుత్తానమ్ "అమృతమసి వారుణమసి॥" అన్తరితమిత్యుత్తానం "అన్తరితగ్ంరక్షోఽన్తరితా అరాతయః॥" ప్రత్యుష్టమిత్యుత్తానం "ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః॥" హవ్యం ప్రదక్షిణమభి

మన్త్రైఽఽజ్యం గృహీత్వోత్తానం స్వతో దక్షిణతో వామతః ప్రణీతాయాం సంధాయ చిత్పతిస్త్వాఽఽదిభి స్త్రిభిరేవం త్రిధాఽగ్నౌ సంవపతి. "చిత్పతిస్త్వాపునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥" "వాక్పతిస్త్వా పునాతు అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః" "దేవస్త్వా సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥"

గాయత్ర్యా సమిధః ప్రోక్ష్య, "తత్సవితుర్వరేణ్యం" ఏకవింశత్యాహుతీ ప్రమాణాః కరసంపూర్ణా వా సమిధో గృహీత్వా మూలాగ్రాభ్యాం ఘృతం స్పర్శయిత్వాఽభ్యర్చ్యాఽక్షతాఽఽజ్యచరుభిః ఇమామే అగ్న ఇతి మూలమధ్యాగ్రాణి స్పర్శం స్పర్శ మగ్నేస్త్వోర్ధ్వభాగే మధ్యేచ సంగదధాతి. "ఇమామే అగ్న ఇష్టకా ధేనవస్సన్త్వేకాచ శతంచ సహస్రం చాయుతంచ నియుతం చ ప్రయుతం చార్బుదంచ న్యర్బుదంచ సముద్రశ్చ మధ్యం చాన్తశ్చ పరార్ధశ్చైమామే అగ్న ఇష్టకా ధేనవస్సన్తు॥" ఏకవింశత్సమిత్సు, సర్వాన్దేవానావాహయామి, దైవేన తీర్థేన దక్షిణస్యాముద్భిః ప్రాగన్త మదితేఽనుమన్యస్వేతి "అదితేఽనుమన్యస్వ॥" పశ్చిమస్యాముత్తరాన్త మనుమతేనుమన్యస్వేతి "అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥" ఉత్తరస్యాం ప్రాగన్తం సరస్వతేఽనుమన్యస్వేతి, "సరస్వతేఽనుమన్యస్వ॥" దేవసవితః ప్రసువేతి పూర్వస్యాముదగన్తమ్, "దేవసవితః ప్రసువ॥" పునరాగ్నేయాద్యన్తం సర్వతశ్చ తూష్ణీం ప్రదక్షిణం పరిషిఞ్చతి. షష్టిశతేతి సమన్తోఽభిమన్త్ర్య, "షష్టిశతసహస్రాణ్యయుత మక్షయమర్బుద మాఽయ॥" అయన్త ఇధ్మ ఇతీధ్మాన సజ్కులం శిరోఽఙ్గారేఽగ్నౌ జుహుయాత్. "అయన్త ఇధ్మ ఆత్మా జాతవేద స్తేనేధ్యస్వ వర్ధస్వ చేద్ధ వర్ధయ చాస్మాన్ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన, బ్రహ్మణే సోమ ఇధ్మమాధాస్య (అధత్స్వ) సమేధయస్వాహా॥"

స్రువేణాఽఽజ్యం స్రావయ న్పరిధిముపస్పృశ్య వాయవ్యాదాగ్నేయాన్తము పాంశునా ప్రజాపతయే స్వాహేతి "ఓం ప్రజాపతయే

అగ్నిధ్యానాఽఽరాధనాధికం ఇధ్మహోమాన్తే ఉక్తమితి శ్రీనివాస దీక్షితీయే

స్వాహా॥" నైర్ఋత్యాదీశానాన్తం పరిషిముపస్పృశ్య కణ్ఠరవేణ ఇన్ద్రా
యస్వాహేతి "ఓం ఇన్ద్రాయస్వాహా॥" ఇత్యాఘారౌ జుహుయాత్.
చక్షుషీ బుద్ధ్వా అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహేత్యాజ్యభాగా
ఉత్తరదక్షిణయోర్జుహోతి. "ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ
స్వాహా॥" యుక్తోవహేతి పశ్చిమాది సౌమ్యాన్తం "యుక్తోవహ జాత
వేదః పురస్తాదగ్నే విద్ధి కర్మక్రియమాణం యథేదమ్, త్వం భిషగ్భేషజ
స్యాసి కర్తా త్వయా గా అశ్వాన్పురుషాన్సనేమ స్వాహా॥" యాతిరశ్చీతి
సౌమ్యాదీన్ద్రాన్తం "యాతిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి, తాన్త్వాఘృ
తస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహగ్ం స్వాహా॥" సగ్ంరాధన్యై
దేవ్యై స్వాహేతీన్ద్రాది యామ్యాన్తం "సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా॥"
ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహేతి యామ్యాది వారుణాన్తం "ప్రసాధన్యై దేవ్యై
స్వాహా॥" స్రావయన్ హుత్వా మధ్యమాస్యమితి బుద్ధ్వా తత్ర వ్యాహృ
తీర్జుహోతి. "ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓం సువస్స్వాహా
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥" తదగ్నిముఖమితి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి.
సత్యేనే (త్యాఽజ్యం ప్రదక్షిణం) స్రువేణాఽభిమన్త్ర్య, "సత్యేన త్వాఽ
భిఘారయామి తస్య తే భక్షీయ॥" (ఆజ్యేన) అగ్నయే స్వాహేత్యాది
భిర్జుహోతి. ఓం అగ్నయే స్వాహా, ఓం సోమాయ స్వాహా, ఓం
అగ్నీషోమాభ్యాగ్ం స్వాహా, ఓం ప్రజాపతయే స్వాహా, ఓం బ్రహ్మణే
స్వాహా, ఓం ఇన్ద్రాయ స్వాహా, ఓం వసుభ్యస్స్వాహా, ఓం మరుద్భ్య
స్స్వాహా, ఓం రుద్రేభ్యస్స్వాహా, (అప ఉపస్పృశ్య) ఓం విష్ణవే స్వాహా,
ఓం బృహస్పతయే స్వాహా, ఓం మిత్రాయస్వాహా, ఓం వరుణాయ
స్వాహా, ఓం ఆదిత్యేభ్యస్స్వాహా, ఓం అశ్విభ్యాగ్ం స్వాహా, ఓం
పూష్ణే స్వాహా, ఓం కత్త్రాయ స్వాహా, ఓం కత్త్రదైవతసోమాయ
స్వాహా, ఓం ఔపాసనయజ్ఞాయ స్వాహా, ఓం యజ్ఞదైవతవిశ్వేభ్యో
దేవేభ్యస్స్వాహా, ఓం సర్వదేవేభ్యస్స్వాహా," దర్వ్యాభిఘార్య చరుగ్ం
సావిత్ర్యా గృహీత్వా (జుహ్వాముపస్తీర్య) "ఓం భూర్భువస్సువః
తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోద

యాత్॥" (అవదాయ పునరభిఘార్య వ్యాహృతిచతుష్టయస్య ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం పక్షమాత్రం గృహీత్వా) జుహ్వా వ్యాహృతీర్జుహోతి. "ఓం భూస్స్వాహా, ఓం భువస్స్వాహా, ఓం సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥" అతో దేవా ఇదం విష్ణురిత్యాజ్యేన సమృద్ధ్యై జుహోతి "ఓం అతో దేవా, ఇదం విష్ణుః" (ద్వే సతీర్థే) ఉత్తరపరిషేకం కుర్యాత్. "అదితేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః అనుమతేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః, సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః, దేవసవితః ప్రాసావీః॥" ఇతి సర్వహోమానామాదిరాఘారో విజ్ఞాయతే!

అథ వాస్తుపూజావిధిః

అస్యాం శుభతిథౌ...కర్మాఙ్గం వాస్తుపూజాం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) సమవస్త్రే ధాన్యాన్యాస్తీర్య యథేష్టమానేన ప్రాగగ్రా దశరేఖాః ఉదగగ్రా దశరేఖా లిఖిత్వా ఏకోత్తరాశీతి పదాని కృత్వా తేషు ప్రాగగ్రం కూర్చాన్ నిధాయ, మధ్యపదే బ్రహ్మాణం "ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం" ఓం బ్రహ్మాణమావాహయామి, తత్పరితః ప్రాగాది "యతస్స్వమాసీత్" ఓం భృగుమావాహయామి "ఓం కస్వృజ్గిరా అభూత్" ఓం మరీచిమావాహయామి "ఓం వ్యావర్తేయో" ఓం పులహమావాహయామి, "ఓం యమహోదానః" ఓం పులస్త్యమావాహయామి "ఓం ప్రప్రాయశోపానః" ఓం క్రతుమావాహ

ఆఘారం విధివత్కృత్వా మథితేనైవ చాగ్నినా (ఇత్యారభ్య)
ఆఘారాన్తే తతో హుత్వా వైష్ణవంచ షడాహుతీః
ఏవం కృత్వా విధానేన పశ్చాత్కార్యం సమారభేదితి;
(ఖిలాధికారే భృగుః)

యత్తత్స్థానే హ్యాహుతం తత్తత్ శ్రీమహావిష్ణవే పరమాత్మనే శ్రీమన్నారాయణాయ ఇదం న మమ, ఇత్యక్షతముదకం భూమౌ దద్యాత్.
(ఇతి సంప్రదాయః)

యామి, "ఓం మోనోనసిష్ఠః" ఓం వసిష్ఠమావాహయామి "ఓం యఆనసూయేశః" ఓం అత్రిమావాహయామి, "ఓం ప్రజాపతేనత్వత్" ఓం అగస్త్య మావాహయామి నవపదబ్రహ్మణేభ్యోనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి. ప్రాచ్యాం షట్పదే "ఓం త్రాతారమిన్ద్ర" ఓం అర్యమ్ణం వజ్రపాణిం, ఇన్ద్రం, శచీపతిం, పురుహూతం, పురన్దరమితి దక్షిణేషట్పదే "ఓం యమో దాధార" ఓం దణ్డధరం, కాలపాశం, యమం, ధర్మరాజం, ప్రేతేశం, మధ్యస్థమితి పశ్చిమేషట్పదే "ఓం అవతేహేడః" ఓం పాశభృతం, మహామాయాబ్ధిం, వరుణం, ప్రచేతసం, రక్తామ్బరధరం, యాదఃపతిమితి ఉత్తరే షట్పదే "ఓం మిత్రేవాససః" ఓం ధనదం, నిధీశం, కుబేరం, ధన్యం, పౌలస్త్యం, యక్షరాజమితి॥ ఆగ్నేయ్యాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః "ఓం అగ్నిర్మూర్ధా" ఓం సవితారం, "ఓం తత్సవితుః" ఓం సావిత్రం, నైర్ఋత్యాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః "ఓం నసనః ప్రథమః" ఓం ఇన్ద్రం, "ఓం సహస్రాక్షో వా" ఓం ఇన్ద్రరాజం, వాయవ్యాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః "ఓం మరుతః పరమాత్మా" ఓం రుద్రం, "ఓం మరుతో గణానాం" ఓం రుద్రరాజం, ఐశాన్యాం ద్వయోర్ద్వయోః పదయోః "ఓం ఈశానస్సర్వలోకానాం" ఓం అపం, "ఓం ఈశ ఈశిత్రే" ఓం ఆపవత్సం చావాహ్య చత్వారింశత్పదదేవేభ్యోనమః అష్టోపచారాన్సమర్పయామి. తస్బహిశ్చైశాన్యాది ద్వాత్రింశత్పదేషు క్రమేణ తత్తత్పదాధిదేవాన్ప్రణవపూర్వం తత్తన్నామ్నా ఆవాహయేత్. ఓం ఈశానం, పర్జన్యం, జయన్తం, ఆదిత్యం, మహేన్ద్రం, సత్యకం, భృశం, అన్తరిక్షం, అగ్నిం, పూషణం, వితథం, గృహక్షతం, యమం, గన్ధర్వం, భృఙ్గరాజం, ఋషిం, నిర్ఋతిం, దౌవారికం, సుగ్రీవం, పుష్పదన్తం, సరిత్పతిం, అసురం, శోషణం, రోగం, జనకం, నాగం, ముఖ్యం, భల్లాటం, సోమం, అర్గళం, అదితిం, సూరిదేవం చావాహ్య, ప్రణవాదినమోన్తమీశానాది ద్వాత్రింశత్పద దేవాన్పృథక్పృథక్తోయం పుష్పం బలిం తోయంచేతి చతురుపచారైరర్చయేత్.

పఞ్చగవ్యారాధనమ్

అథాఽఽచార్యః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సఙ్కీర్త్య అస్య దేవదేవస్యస్వామినః...కర్మణి ఋత్విక్పరిచారకాదీనాం సమస్తపాప క్షయార్థం పఞ్చగవ్యప్రాశనాఙ్గం పఞ్చగవ్యారాధనం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) గోమయేన మణ్డలముపలిప్య తన్మధ్యే షోడశదళయుక్తాం శఙ్ఖవల్లీం విలిఖ్య తన్మధ్యే తణ్డులపూర్ణపాత్రం నిక్షిప్య తస్మిన్ పఞ్చ దళపద్మం లిఖిత్వా పఞ్చగవ్యాని పృథక్పృథక్పాత్రేషు గృహీత్వా మధ్యే అగ్న ఆయాహీతి ఘృతం "ఓం అగ్న ఆయాహి" ప్రాచ్యామిషే త్వేతి దధి "ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా" దక్షిణే శన్నోదేవీరితి క్షీరం "ఓం శంనో దేవీః" పశ్చిమే జగద్భువమితి గోమయం "ఓం జగద్భువం" ఉత్తరే రుద్రమన్యమితి గోమూత్రం "ఓం రుద్రమన్యం" ఐశాన్యాం రిక్తపాత్రం చ క్రమేణ సంస్థాప్య (ఘృతే) ఓం సామవేదమావాహయామి (దధ్ని) ఓం యజుర్వేదమావాహయామి(క్షీరే) ఓంఅథర్వవేదమావాహయామి (గోమయే) ఓం స్కన్దమావాహయామి (గోమూత్రే) ఓం శర్వమా వాహయామి, అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య, శుక్రమసీత్యాజ్యమ్, "ఓం శుక్ర మసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి, దేవోవస్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః" దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి, "ఓం దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః, సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్" ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం, "ఓం ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వ తస్సోమవృష్ణియమ్, భవా వాజస్య సంగథే" గన్ధద్వారామితి గోమయం, "ఓం గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్, ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్" తత్సవితురితి గోమూ త్రం, "ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం" క్రమాదేకైకం సఙ్గృహ్య వసోఃపవిత్ర మితి రిక్తపాత్రం సంపూర్య "ఓం వసోఃపవిత్రమసి శతధారం వసోః పవిత్రమసి సహస్రధారమ్, దేవస్త్వాసవితాపునాతు వసోఃపవిత్రేణ శత ధారేణ బభూవ॥" తస్మింస్తదధిదైవ మీశమావాహ్యాభ్యర్చ్య "ఓం త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ ఉర్వారుకమివ బన్ధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్॥" ఓం పఞ్చగవ్యమావాహయామి,

శివమావాహయామి, ఈశానమావాహయామి, అవ్యక్తమావాహయామి, పఞ్చగవ్యాధిపతయేనమః, అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి విష్ణుసూక్తేన రౌద్రేణ చాఽభిమన్త్ర్య, "ఓం విష్ణోర్నుకమ్" "ఓం త్వమగ్నే రుద్రో," *శన్నో దేవీరితి ఆచార్యాదయస్సర్వే త్రిస్త్రిః పిబేత్. "ఓం శంనో దేవీః" యత్రయత్ర పఞ్చగవ్యప్రోక్షణముక్తం తత్రతత్రైవాఽనేనవిధినా పఞ్చగవ్యారాధనం కృత్వా అణోరణీయానిత్యనువాకేన హిరణ్యపవమానాభ్యాం చ ప్రోక్షయేత్.

అకల్మషహోమః

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య స్వామినః...కర్మణి యజమానస్య సర్వేషామృత్విజాం మమచ పావనార్థమకల్మషహోమం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) అఘారం హుత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ ర॥

యద్దేవా దేవహేడనం దేవాసశ్చకృమా వయమ్, ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముఞ్చత ఋతస్యర్తేన మాముత స్వాహా. దేవా జీవనకామ్యా యద్వాచాఽనృతమూదిమ, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా. ఋతేన ద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి ఋతాన్మాముఞ్చతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా. సజాతశగ్ంసాదుతవా జామి శగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శగ్ంసాదుతవా కనీయసః, అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వమస్మాఞ్జాతవేదో ముముగ్ధి స్వాహా. యద్వాచా యన్మనసా బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృత ఞ్చకృమావయమ్, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా

---

* యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహే తిష్ఠతి మామకే
ప్రాశనం పఞ్చగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేన్ధనమ్॥

యద్ధస్తాభ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః, దూరే పశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణాని స్వాహా. అదీవ్యన్నృణం యదహం చకార యద్వా దాస్యన్సంజగారా జనేభ్యః అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా. యన్మయి మాతా గర్భే సత్యేనశ్చకార యత్పితా అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా. యదా పిపేష మాతరం పితరం పుత్రః ప్రముదితో ధయన్, అహిగ్ంసితౌ పితరౌ మయా తత్తదగ్నే అనృణో భవామి స్వాహా. యదన్తరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా. యదాశసానిశసా యత్పరాశసా యదేనశ్చకృమా నూతనం యత్పురాణమ్, అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా. అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామి రిప్రం పరమేసధస్థే, యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తమారోహామి సుకృతాం నులోకగ్ం స్వాహా. త్రితే దేవా అమృజతైతదేనస్త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే, తతో మా యది కిఞ్చిదానశేఽగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ంస్వాహా, ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే, సత్వంనోఅగ్నే, త్వమగ్నేఅయాసి.

యద్దేవా దేవహేళనం దేవా సశ్చకృమా వయమ్, ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముఞ్చతర్తస్యర్తేన మామితస్వాహా. దేవాజీవనకామ్యా యద్వాచాఽనృత మూదిమ, తస్మాన్న ఇహ ముఞ్చత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా. ఋతేనద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి, కృతాన్నః పాహ్యేనసో యత్కిఞ్చానృతమూదిమ స్వాహా. ఇన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణౌ సోమోధాతా బృహస్పతిః తేనో ముఞ్చన్త్వేనసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా. సజాతశగ్ం

సాదుత జామి శగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శగ్ంసాదుతవా కనీయసః, అనా
ధృష్టం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వమస్మాజ్జాతవేదో ముముగ్ధి
స్వాహా. యద్వాచా యన్మనసా బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీ
వద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతం చకృమా వయమ్, అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు చకృమ యాని దుష్కృతా
స్వాహా. యేన త్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం తమసో
నిర్ముమోచ యేనేన్ద్రో విశ్వా అజహాదరాతీస్తేనాహం జ్యోతిషా జ్యోతి
రానశాన ఆక్షిస్వాహా. యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయేహ యేన
యమస్య నిధినా చరామి, ఏతత్తదగ్నే అనృణో భవామి జీవన్నేవ ప్రతి
తత్తే దధామి స్వాహా. యన్మయి మాతా, యదా పిపేష, యద
న్తరిక్షం, యదాశసా, ఉత్క్రామామి, త్రితే దేవా, దివి జాతా,
యదాప, ఇమంమ్మే వరుణ, తత్త్వాయామి, త్వంనో అగ్నే, సత్వంనో
అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి॥

యదదీవ్యన్నృణమహం బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః
అగ్నిర్మా తస్మాదిన్ద్రశ్చ సంవిదానౌ ప్రముఞ్చతాగ్ం స్వాహా,
యద్ధస్తాభ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః
ఉగ్రం పశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణాని స్వాహా,
ఉగ్రం పశ్యే రాష్ట్రభృత్కిల్బిషాణి యదక్షవృత్తమను దత్తమేతత్.
నేఽన్న ఋణాన్ఋణవ ఇత్సమానో యమస్య లోకేఅధిరజ్జురాయస్వాహా.
అవతే హేడ ఉదుత్తమమిమంమే వరుణతత్త్వాయామి త్వంనోఅగ్నే
సత్వంనోఅగ్నే.

సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋథో యశ్చ నిస్వనః తేఽస్మద్య
క్ష్మమనాగసో దూరాద్దూరమచీచతగ్ంస్వాహా. నిర్యక్ష్మమచీచతే
కృత్యాం నిర్ఋతిం చ తేన యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసు
వామసి స్వాహా. దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాం ఘణేనానుఘణేన చ,
తేనాన్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా. సం
వర్చసా పయసా సంతనూభిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన, త్వష్టా నో
అత్ర విదధాతు రాయోఽనుమార్ష్టు తన్వోఽయద్విలిష్టగ్ంస్వాహా.

ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః, పునస్తే ప్రాణ ఆయాతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా. ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి, ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమగ్ంస్వాహా. ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వరుణ సగ్ంశిశాధి, మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్స్వాహా. అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషం చ నః ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునాగ్ం స్వాహా. అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్, దధద్రయిం మయి పోషగ్ం స్వాహా. అగ్నిరృషిః పవమానః పాఞ్చజన్యః పురోహితః, తమీమహే మహాగయగ్ం స్వాహా. అగ్నే జాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ, అస్మే దదిహి సుమనా అహేళఞ్ఛర్మన్తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భౌ స్వాహా. సహసా జాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ, అధినో బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్ంస్యామ ప్రణుదానస్సపత్నాన్స్వాహా. అగ్నే యో నోఽభితో జనో వృకో వారో జిఘాగ్ంసతి, తాగ్ంస్త్వవృత్రఞ్జహి వస్వస్మభ్యమాభర స్వాహా. అగ్నే యో నోఽభిదాసతి సమానో యశ్చ నిష్ట్యః తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నేఽపిదధ్మసి స్వాహా. యో నశ్శపాదశపతో యశ్చ నశ్శపతశ్శపాత్, ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ం స్వాహా. యో నస్సపత్నో యో రణో మర్తోఽభిదాసతి దేవాః, ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మాతస్యోచ్ఛేషి కించన స్వాహా. యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం ద్వేష్మి యశ్చ మామ్, సర్వాగ్ంస్తానగ్నే సందహ యాగ్ంశ్చాహం ద్వేష్మి యే చ మాగ్ంస్వాహా. యో అస్మభ్యమరాతీయాద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః, నిన్దాద్యో అస్మాన్దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ంస్తాన్మష్మషా కురు స్వాహా. సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశితం వీర్యంఽబలమ్, సగ్ంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహమస్మి పురోహితస్స్వాహా. ఉదేషాం బాహూ అతిరముద్వర్చో అథో బలమ్, క్షిణోమి బ్రహ్మణాఽమిత్రానున్నయామి స్వాగ్ం అహగ్ం స్వాహా. పునర్మనః పునరాయుర్మ

ఆగాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతం
మ ఆగాత్ వైశ్వానరో నోఽదబ్ధస్తనూపాః అవబాధతాం దురితాని
విశ్వాస్వాహా.

వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీనృణగ్ం సఙ్గరో దేవతాసు
స ఏతాన్పాశాన్ప్రముచన్ప్రవేద స నో ముఞ్చతు దురితాదవద్యాత్,
వైశ్వానరః పవయాన్నః పవిత్రైర్యత్సఙ్గరమభిధావామ్యాశామ్, అనా
జానన్మనసా యాచమానో యదత్రైనో అవ తత్సువామి, అమీ యే
సుభగే దివి విచృతౌ నామ తారకే, ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బ
ద్ధకమోచనమ్. విజిహీర్ష్వ లోకాన్కృధి బన్ధాన్ముఞ్చాసి బద్ధకమ్,
యోనేరివ ప్రచ్యుతో గర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ. స ప్రజానన్ప్రతి
గృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య. అస్మాభిర్దత్తం జరసః
పరస్తాదచ్ఛిన్నం తన్తుమనుసఞ్చరేమ. తతం తన్తుమన్వేకే అనుసఞ్చరన్తి
యేషాం దత్తం పిత్ర్యమాయనవత్, అబన్ధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛా
ద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాగ్ంసస్స్వర్గ ఏషామ్. ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ం
సమానం పన్థామవథో ఘృతేన, యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ
తస్మై గోత్రాయేహ జాయపతీ సగ్ంరభేథామ్ యదన్తరిక్షం పృథివీము
త ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో
గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ. భూమిర్మాతాఽదితి
ర్నో జనిత్రం భ్రాతాఽన్తరిక్షమభిశస్త్యా నః, ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యా
చ్ఛం భవాఽసి జామిమృత్వా మావపత్సి లోకాత్. యత్ర సుహార్ద
స్సుకృతో మదన్తి విహాయ రోగం తన్వాగ్ం స్వాయామ్. అశ్లోణా
అఙ్గైరహ్రుతాస్స్వర్గే తత్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్. యదన్నమద్మ్య
నృతేన దేవా దాస్యన్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్, యద్దేవానాం చక్షు
ష్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం
కృణోతు. యదన్నమద్మి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్యముత
గామజామవిమ్, యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతి
జగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు. యన్మే మనసా వాచా

కృతమేనః కదాచన, సర్వస్మాత్సర్వలిప్తో మోగ్ధిత్వాగం హి చేత్థ యథా తథమ్. అన్తహోమం కుర్యాత్.

వాస్తుహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య స్వామినః...కర్మణి శుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) పుణ్యాహం కృత్వా వాస్త్వగ్న్యాఘారం హుత్వా ఐశాన్యాం ధాన్యోపరి జలపూర్ణకరకం నిధాయ పూర్వోక్తవత్తన్తువేష్టనాదిభిరలఙ్కృత్య వాస్తోష్పతయ ఇతి వాస్తుపురుషమావాహ్య. వాస్తుపురుషం మహాకాయం కృష్ణాఙ్గం రక్తలోచనమ్॥ ఊర్ధ్వాననం ద్విబాహుం చ బభ్రువాహం పరాఙ్గకమ్ శయానం నీలదిక్పాదమైశాన్యే న్యస్తమస్తకమ్॥ కృతాఞ్జలిపుటం ధ్యాయేచ్ఛ్వదిష్టార్థసిద్ధయే॥ "ఓం వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్స్వావేశో అనమీవో భవానః, యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంనఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే" ఓం వాస్తుపురుషమావాహయామి, మహాకాయమావాహయామి, కృష్ణాఙ్గమావాహయామి, రక్తలోచనమావాహయామి, ఇత్యావాహ్య భ్యర్చ్య అగ్నిం పరిషిచ్య, అదితేఽనుమన్యస్వ. వాస్తోష్పతే, వాస్తోష్పతే శగ్మయేతి ద్వాభ్యాం యజేత. "వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహి," "వాస్తోష్పతే శగ్మయా," భూమియజ్ఞాయ స్వాహా యజ్ఞదైవతం ప్రసోదర్యై స్వాహేతి ద్వే భూమియజ్ఞదైవత్యౌ, "భూమి యజ్ఞాయ స్వాహా॥" "యజ్ఞదైవతం ప్రసోదర్యై స్వాహా॥" వ్యాహృతీః భూస్స్వాహా. మేదినీ దేవీ, దేవీహిరణ్యగర్భిణీ, సముద్రవతీ శృఙ్గేశృఙ్గే, వాయుపరీతి షడ్భూమిదైవత్యాః, "మేదినీ దేవీవసున్ధరా," "దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ" "సముద్రవతీ సావిత్రీ," "శృఙ్గే శృఙ్గే యజ్ఞే యజ్ఞే," "వాయుపరీ జలశయనీ," ఓం భూస్స్వాహా. అహమగ్నే అగ్నిం, గృహ్ణామీతి స్రుక్షాద్ధర్భపూర్ణేనాగ్నిం గృహీత్వా, "అహమగ్నే అగ్నిం గృహ్ణామి మయాగ్నేఽగ్నిర్మా స్తిష్టతే, మయ్యగ్నేహమస్మిన్నప్రమాదా న్నయామి తుభ్యం వసునా ప్రతిపతయే స్వాహా॥ అహమగ్నే అగ్నిం గృహ్ణామి వసునా దిష్టా స్వర్ధ్వ అగ్నే ఇదం దీపయామి స్వాహా,"

ప్రథమాద్దైన్ద్రాగ్న్యభ్యఙ్గాదారభ్య వాస్తుషుపద్యమూలాదృహిరన్తశ్చ
వామం పరీత్య బ్రహ్మస్థానాత్పర్యగ్నిం కారయిత్వా ఉపరద్వారేణ
విసృజేత్. తథైవాణోరణీయానితి పాత్రేణాన్వప్రస్రావయిత్వా శేషాద్భి
స్సర్వత్ర ప్రోక్షయేత్. "అణోరణీయాన్" ఏవం వారుణాద్భ్యఙ్గా
ద్యామ్యాత్సౌమ్యాద్యారభ్య(వా పరీత్య)పర్యగ్న్యభిధానస్తుతీ స్యాతామ్
యేతేశతం వరుణోదుత్తమమయాశ్చాగ్నే ఆపస్సృజన్త్వితి చత్వారో
వరుణదైవత్యాః. "యేతేశతం వరుణయే సహస్రం," "ఉదుత్తమం
వరుణపాశం," "అయాశ్చాగ్నే," "ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని," ఓం
భూస్స్వాహా॥ విశ్వే దేవస్యవిశ్వేఅద్యేతి ద్వే వైశ్వదేవా, "విశ్వే దేవస్య నేతు
ర్మర్తో వృణీత సఖ్యమ్. విశ్వేరాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే
స్వాహా॥ విశ్వే అద్య మరుతో విశ్వఊతీ విశ్వే భవన్త్వగ్నయస్స
మిద్ధాః. విశ్వేనో దేవా అవసాఽఽగమన్తు విశ్వమస్తు ద్రవిణం వాజో
అస్మే స్వాహా॥" భూస్స్వాహా. అతో దేవా ఇదం విష్ణురితి ద్వే వైష్ణవౌ,
"అతో దేవా అవన్తుః, ఇదం విష్ణుః," భూస్స్వాహా. రుద్రమన్యం
త్ర్యమ్బకమితి ద్వే రుద్రదైవత్యే, "రుద్రమన్యం బహుతో హుతం,"
"త్ర్యమ్బకం యజామహే" (అపఉపస్పృశ్య) భూస్స్వాహా. బ్రహ్మజ
జ్ఞానం హిరణ్యగర్భఇతి ద్వే బ్రహ్మదైవత్యే "బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం"
"హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే," భూస్స్వాహా. మిశ్రవాసస ఏతాన్ఘ్నతె
తానితి ద్వే కౌబేరా, "మిశ్రవాససః," "ఏతాన్ఘ్నతేతాః" భూస్స్వాహా"
యువమేతాన్యగ్నీషోమావన్యందివ ఇతి త్రయోఽగ్నీషోమీయాః
"యువమేతాని దివిరోచనాన్యగ్నిశ్చ సోమ సక్రతూ అధత్తమ్ యువగ్ం
సిన్ధూగ్ంరభిశస్తే రవద్యాదగ్నీషోమావముఞ్చతం గృభీతాన్స్వాహా॥
అగ్నీషోమావిమగ్ం సుమే శృణుతం వృషణాహవమ్, ప్రతిసూక్తాని
హర్యతం భవతం దాశుషే మయస్స్వాహా॥ ఆఽన్యందివో మాతరిశ్వా
జభారా మథ్నాదన్యం పరిశ్యేనో అద్రేః, అగ్నీషోమా బ్రహ్మణా వా
వృధానోరుం యజ్ఞాయ చక్రథురు లోకగ్ంస్వాహా" భూస్స్వాహా
బృహస్పతిర్దేవానాం, బృహస్పతిస్సోమం, బృహస్పతే అతియదుప
యామ గృహీతఇతి చత్వారో బార్హస్పత్యాః॥ "బృహస్పతిర్దేవానా

మివమం", బృహస్పతిసోమం దధాతు," బృహస్పతే అతియత్, ఉప యామ గృహీతోఽసి, భూస్స్వాహా. త్రాతారమిన్ద్రమిత్యాది త్రయోదశైన్ద్రాః "త్రాతారమిన్ద్ర, మహాగ్ం ఇన్ద్రో, మహాగ్ం ఇన్ద్రోన్నృవ, భువస్త్వమిన్ద్ర, ఇన్ద్రసానసిగ్ం, ప్రససాహిషే, అస్మాకమిన్ద్రః, ఇన్ద్రో భూదస్య, ఇన్ద్రోద్యా, ఇన్ద్రంప్రణయున్త, ఇన్ద్రో వృత్ర ఇన్ద్రో బభూవ ఇన్ద్రోఽస్మానవతు," భూస్స్వాహా. యమోదాధార నమస్తే నిర్ఋతయ ఇతి ద్వే యామ్యా, "యమోదాధార నమస్తే నిర్ఋతయే" భూస్స్వాహా. మిత్రస్యచర్షణీ ధృతో మిత్రోజనాన్ప్రసమిత్రేతి త్రయో మైత్రాః, "మిత్రస్యచర్షణీ ధృతశ్శ్రవః మిత్రోజనాన్, ప్రసమిత్ర," భూస్స్వాహా. "అదితేఽద్వమగ్గంస్థాః," అన్తహోమం జుహుయాత్.

అన్తహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ అస్యకర్మణః పరిసమాప్తౌ కర్మసాద్గుణ్యార్థము పరిష్టాదన్తహోమం కరిష్యే (అపఉపస్పృశ్య) "అదితేఽనుమన్యస్వ" అథాఽన్తే హోమమన్త్రాః యదస్యేత్యాది వాస్తుపతయ ఇత్యన్తం ద్వాదశమన్త్రాః స్విష్టాకారాః "యదస్యకర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరమ్, అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్థ్సర్వగ్గం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా" అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుదాహుతీనాం కామానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయేఽన్నాదాయ స్వాహా॥ అగ్నయేఽన్నపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్స్వాహా॥ సర్వాభ్యో దేవతాభ్య స్స్వాహా॥ సర్వత్రైవాదిష్టగ్ం సర్వత్రైవానాదిష్టం దైవతమముష్మై స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ వాస్తుపతే నమో వాస్తుపతయే స్వాహా".

మిన్దాహుతీ

యన్మఆత్మనః పునరగ్నిశ్చక్షురితి ద్వే మిన్దాహుతీ, "యన్మ ఆత్మనోమిన్దాఽభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్షణి స్వాహా॥

పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిన్ద్రో బృహస్పతిః, పునర్మే / అశ్వినాయువం చక్షురాధత్తమక్ష్యోః స్వాహా॥"

బుద్ధిః

ఇష్టేభ్య ఇత్యాది దశాన్తే వ్యాహృతి రిత్యృద్ధిః "ఇష్టేభ్య స్స్వాహా, వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా, భేషజం దురిష్ట్యైస్వాహా, నిష్కృత్యై స్స్వాహా, దౌరార్ధ్యైస్వాహా, దైవీభ్యస్స్వాహా, తనూభ్యస్స్వాహా, బుద్ధ్యై స్వాహా సమృద్ధ్యై స్వాహా, భూస్స్వాహా".

విచ్ఛిన్నమ్

ఆశ్రావితం బ్రహ్మ యదకర్మేతి కృతాన్తం యత్పాత్ర ఇత్యాది యతఇన్ద్ర ఇత్యన్తం నవవిచ్ఛిన్నమ్, "ఆశ్రావితమత్యా శ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తంచ యజ్ఞే అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చహీనం యజ్ఞఃపర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వాహా కృతాఽఽహుతిరేతు దేవాన్స్వాహా॥ బ్రహ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య, అతిరక్తం కర్మణో యచ్చహీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వాహా కృతాఽఽహుతిరేతు దేవాన్స్వాహా॥ యదకర్మ యన్నాకర్మ యదత్యరేచి యన్నాత్యరేచి, యదతిరిక్తం యచ్చహీనం తత్వం విష్ణుర్యజ్ఞో యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయన్స్వాహా కృతాఽఽహుతి రేతుదేవాన్స్వాహా॥ యత్పాత్రమత్రోఽన్తరగామి కిఞ్చి దస్మిన్ యజ్ఞే మన్త్రితఃకర్మతోవా, అనయాహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యన్తుదేవా ఆవృషన్తాం ఘృతేన స్వాహా॥ మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు, యాఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సన్దధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా। అయాశ్చాగ్నేఽస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ యదస్మిన్య

క్షేఽన్తరగామి కిఞ్చిదస్మిన్యజ్ఞే మన్త్రతః కర్మతో వా, అనయా హుత్వా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యన్తు దేవా ఆవృషన్తాం ఘృతేన స్వాహా॥ స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినఃపూషా విశ్వవేదాః స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిస్స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు స్వాహా॥ యతఇన్ద్రో వీర్యమకృణోదూర్ధ్వో అధ్వరఃహోతా, అగ్నేర్వేదోర్ధ్వస్తయా స్విష్ట కృద్దేవేభ్య ఇన్ద్ర ఆజ్యేన హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥"

సప్తసమిధః

ఏధోసీతి బైల్వం, "ఏధోస్యేధిషీమహి స్వాహా॥" సమిదసీతి పాలాశం, "సమిదసి తేజోసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా," యమస్యేతి నైయగ్రోధం, "యమస్యధీమసే మృత్యోర్మేపాహి స్వాహా॥" సూర్య స్యేత్యాశ్వత్థం, "సూర్యస్య ధీమసే చక్షుర్మే పాహి స్వాహా॥" సోమస్యే త్యౌదుంబరం, "సోమస్య ధీమసే చిత్తం మే పాహి స్వాహా॥" వాయో రితి శమీం, "వాయోర్ధీమసే ప్రాణాన్మేపాహి స్వాహా॥" బ్రహ్మణఇతి ఖాదిరం, "బ్రహ్మణోధీమసే బుద్ధిం మే పాహిస్వాహా॥"

పూర్ణాహుతీః

సప్తతేఅగ్నే ఋతధామేతి ద్వే పూర్ణాహుతీ, "సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్తజిహ్వాస్సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్త ధాత్వా యజన్తి సప్తయోనీరాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా॥ ఋతధామ విద్వానసుష్టుబ్రుతేన, పూర్ణమాహుతిం జుహోమి మనసా ప్రజాపతయే స్వాహా॥" స్రువేణాఽజ్యం ప్రత్యేకముపజుహ్వా గృహీత్వా తయాఽగ్ని ర్భుక్తమిత్యాది పఞ్చభిర్హుత్వా; "అగ్నిర్భుక్తం స్వాహా. వేదిర్భు క్తం స్వాహా, ద్యౌర్భుక్తం స్వాహా, పృథివీభుక్తం స్వాహా, ఓషధి వనస్పతి గన్ధర్వాప్సర సశ్చైవ భుక్తం స్వాహా॥" జుహ్వాం దర్వ్యా చరు ముపస్తీర్య ద్విరవదాయాఽభిఘార్య తయాఽగ్నిర్జీర్ణమిత్యాది పఞ్చభిర్జు, హోతి. "అగ్నిర్జీర్ణం స్వాహా, వేదిర్జీర్ణం స్వాహా, ద్యౌర్జీర్ణంస్వాహా

పృథివీజీర్ణగ్ంస్వాహా, ఓషధివనస్పతి గన్ధర్వాప్సరసశ్చైన జీర్ణగ్ంస్వాహా॥" స్రువేణాఽఽజ్యం గృహీత్వా వేద్యాం పశ్చిమాది ప్రాగన్తం సమఞ్జౌఽం బర్హిరితి స్రావయన్ జుహోతి. "సమజ్ఞ్ఽం బర్హిర్హవిషాఘృతేన సమాదిత్యైర్వసుభిస్సంమరుద్భిః, సమిన్ద్రేణ విశ్వేభిర్దేవేభిరఙ్క్తంఽం దివ్యం నభోగచ్ఛతు యత్స్వాహా॥" తతో వామేన స్రువం గృహీత్వా దక్షిణేనాజ్యపాత్రం సఙ్గృహ్యాఽగ్నేరుపరి ధారయన్నాఽఽజ్యశేషమిన్ద్రాయ జుహోమి స్వాహేతి జుహుయాత్. "ఇన్ద్రాయ జుహోమి స్వాహా,"

తత్పాత్రేణాఽఽధానమాదాయ స్రువేణాన్తరితమగ్నిస్తృప్యత్విత్యగ్నిః, "అగ్నిస్తృప్యతు॥" పశ్చిమతో వేదిస్తృప్యత్వితి వేద్యాం, "వేదిస్తృప్యతు॥" ద్యౌస్తృప్యత్విత్యాకాశే ద్యౌస్తృప్యతు," పృథివీ తృప్యత్వితి (వేద్యాః పశ్చిమే) భూమౌ, "పృథివీ తృప్యతు" బ్రహ్మాద్యాస్తృప్యంతామితి దక్షిణస్యాం తర్పయతి. "బ్రహ్మాద్యాస్తృప్యన్తామ్" ప్రణీతాయాం దక్షిణస్యాం స్రువేణ దైవేన తీర్థేనాపో గృహీత్వా ఓషధివనస్పతి గన్ధర్వాప్సరసశ్చైన తృప్యన్తామితి ఉత్తరస్యాం వేద్యాం తర్పయిత్వా, "ఓషధి వనస్పతి గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ తృప్యన్తామ్॥" తథోత్తరస్యాం ప్రణీతాయాం సాపసవ్యమాపోగృహీత్వా పైతృకేన (తీర్థేన) మే దక్షిణతః పితరః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చాక్షయ్యమస్తు తృప్యన్తామితి దక్షిణస్యాం భూమ్యాం తర్పయతి "మే దక్షిణతః పితరః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చాక్షయ్యమస్తు తృప్యన్తామ్॥" (అప ఉపస్పృశ్య) ప్రాసావిరిత్యన్తైశ్చతుర్భిః ప్రవాహణం చ కృత్వా, "అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః" దక్షిణాది ప్రణీన్యోరుపాన్తాఽజ్ఞుపాఽనామికాభ్యాం పవిత్రమక్షతం గృహీత్వా (గ్రన్థిం విసృజ్య అప ఉపస్పృశ్య) పవిత్రమసి పూర్ణమసి సదసి సర్వమసీతి పర్యాయతో జుహోతి. "పవిత్రమసి పవిత్రం మే భూయాత్స్వాహా, పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయాత్స్వాహా, సదసి సన్మే భూయాత్స్వాహా, సర్వమసి సర్వం మే భూయాత్స్వాహా॥" అక్షితమసీతి ప్రణీధీముత్తరాం చాలయిత్వా, "అక్షితమసి మామేక్షేష్ఠాః" భూమౌ స్రావితం జలం కార్ష్ణేనాదాయ తదాధానేన ప్రాచ్యాం దిశీత్యాదిభిర్యథాదిశం పరిషిచ్య, "ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయ

న్తాం దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయన్తాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవథ్సరో యజ్ఞపతి, ర్మార్జయన్తామథో ధరాధరైర్నాగేభ్యో మార్జయన్తామ్॥" మాహం ప్రజామిత్యుత్తరప్రణిధిం గృహీత్వా దక్షిణప్రణీధౌ స్వల్పమాధావం స్రావయిత్వా "మా ఽహం ప్రజాం పరాసిచం యానస్స యావరీ స్తస సముద్రేవో సినయాసిస్సంపాథో అపిథః, తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్, అనుల్బణం వయత జోగు వామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమ్॥" స్వాం యోనిమితి దక్షిణ ప్రణిధ్యాం (స్థితం) జలముదకపాత్రే స్రావయిత్వా "స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచి మత్పయః॥" ఆపోహిష్ఠాదినా తదద్భిః (ఆత్మానం) ప్రోక్ష్య "ఆపో హిష్ఠామయోభువః" ప్రణిధీ విసర్జయతి దేవేభ్యో హవ్యం వహేత్యగ్నేర్దర్భనేన స్రువం విసృజ్య "దేవేభ్యో హవ్యం వహ।" తూష్ణీం గృహీత్వా వసిష్ఠా గహ్వారేష్ఠో ప్రగమితి వసిష్ఠసమిధా జుహుయాత్. "వసిష్ఠా గహ్వారేష్ఠోగ్రం వచో అపావధీం త్వేషం వచో అపావధీగ్ం స్వాహా॥" ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతమిత్యూర్ధ్వసమిధా, "ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మాజీహ్వరత మన్త్రరమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా స్వాహా॥" పశ్చిమతః పరిధిమపనయేత్యేవం దక్షిణత ఉత్తరతః పరిధీనపనీయ నాత్యగ్రం తూష్ణీమగ్నౌ ప్రత్యేకం ప్రహృత్య, "పశ్చిమతః పరిధిమపనయ దక్షిణతః పరిధిమపనయ ఉత్తరతః పరిధిమపనయ॥" పశ్చిమతో విష్ణోస్సదనమసీత్యేవం దక్షిణత ఉత్తరతః ప్రాచ్యామితి చ పరిస్తరణ బర్హిష ఉద్ధృత్య "పశ్చిమతో విష్ణోస్సదనమసి, దక్షిణతో విష్ణోస్సదనమసి, ఉత్తరతో విష్ణోస్సదనమసి, ప్రాచ్యాం విష్ణోస్సదనమసి॥" సర్వానన్యాన్పరిస్తరబర్హిషశ్చాపనీత్వా సమూహ్య (కూర్చాచ్ఛేదగ్రంథీన్విసృజ్య అపఉపస్పృశ్య) అద్భిః ప్రోక్ష్య ఆప్యాయన్తామితి నాత్యగ్రం సకృదేవ జుహోతి. "ఆప్యాయన్తామాప ఓషధయో మరుతాం పృషతయస్స్థ దివం గచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేరయ

స్వాహా॥" శుద్ధ్యన్తాం పితృషదనగ్ం శుద్ధ్యన్తాం దేవసదనమిత్యవిచ్ఛిన్న
ములున్మకానాస్తీర్య నైరృత్యేదక్షిణవిచ్ఛిన్నే బ్రహ్మసర్పసా యేంతి
"శుద్ధ్యన్తాం పితృషదనగ్ం శుద్ధ్యన్తాం దేవసదనమ్॥" భూతినమ్మ ఇతి
భస్మ గృహీత్వా "భూతిస్మాతే లభతే సత్యగ్ం సర్వయజ్ఞకృతం భవేత్,
అగ్నిమారుత సాంస్పర్శాభిః॥" లలాట హృదయబాహుకణ్ఠాదీన్ ఆదిత్యస్నా
మోనమఇతి ఊర్ధ్వాగ్రపాలిప్య, "ఆదిత్యస్నానం నమః. త్ర్యాయుషం
జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్, యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్నో
అస్తు త్ర్యాయుషమ్, దీర్ఘాయుత్వాయ బలాయ శతాయు శతంచ
వర్చసే త్ర్యాయుషమ్॥" ఆపోహిష్ఠేత్యాత్మానం ప్రోక్ష్య "ఆపో
హిష్ఠామ యోభువః," ఓం చమేస్వర ఇతి, బాలకృతం వేతి, యత్తే
అగ్నయఇతి చాఽగ్ని ముపస్థాయ "ఓం చమేస్వరశ్చ మే యజ్ఞోపచతే
నమశ్చ, యత్తే న్యూనం తస్మైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్మైతే నమః॥"
"బాలకృతం వాఽచరితం వా సత్యహీనం వా పుష్పహీనం వా మన్త్ర
హీనంవా ఽపహర్తుమర్హసి ముపాగ్నయే జాతవేదసే భగవాన్ప్రజ్వలిత
ఓష్ణమః॥" "యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీ భూయాసం యత్తే
అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే హరస్తే
నాహగ్ం హరస్వీ భూయాసమ్, మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్య
గ్నిస్తేజో **దధా**తు, మయి మేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్రి ఇన్ద్రియం
దధాతు, మయిమేధాం మయిప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు"
అదిత్యో యత్ర దృశ్యతే తత్ర గత్వా ఉద్వయంతమస ఇతి పూర్వ
వదాదిత్యం చోపస్థాయ, "ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్,
దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్, ఉదుత్యం జాతవేదసం
దేవం వహన్తి కేతవః దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్, చిత్రం దేవానాము
దగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాఽగ్నేః, ఆఽప్రాద్యావా పృథివి
అన్తరిక్షగ్ం సూర్యఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ, తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తా
చ్ఛుక్రముచ్చరత్, పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శర
దశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శర

దశ్శతమ జీవేమ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే యదుదగాన్మ
హతో౽ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమా వృషభో లోహి
తాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు॥" పునర్వేదిమూలమాసాద్య
అగ్నిం వైశ్వానరసూక్తేనోపస్థాయ ప్రణామం కుర్యాత్. "వైశ్వానరస్య
రూపమ్, పృథివ్యాం పరిస్రసా స్యోనమావిశన్తు నః, అగ్నినా౽గ్నే
బ్రహ్మణా, ఆనశే వ్యావసే సర్వమాయుర్వ్యాశే, సర్వప్రజాం మే గోపాయ,
అమృతత్వాయ జీవసే, జాతాం జనిష్యమాణాం చ, అమృతే సత్యే
ప్రతిష్ఠితామ్, అథర్వపితుం మే గోపాయ, రసమన్నమిహాయుషే. అదబ్ధా
యో౽శీతతనో, అవిషం నః పితుం కృణు, శగ్గ్ంస్య పశూన్మే గోపాయ,
ద్విపాదో యే చతుష్పదః, అష్టాశఫాశ్చయ ఇహాగ్నే, యే చైకశఫా
ఆశుగాః, సప్రథ సభాం మే గోపాయ, యే చ సభ్యాస్సభాసదః, తాని
న్ద్రియావతః కురు, సర్వమాయురుపాసతామ్, అహేబుధ్నియమన్త్రం మే
గోపాయ, యమృషయస్త్రైవిదా విదుః, ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి,
సాహి శ్రీరమృతా సతామ్, చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః ఘృతప్రతీకా
భువనస్య మధ్యే, మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ, మహ్యం
ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్, ఇహైవసన్తత్ర సతో వో అగ్నయః
ప్రాణేన వాచా మనసా బిభర్మి, తిరో మా సన్తమాయుర్మా ప్రహాసీత్,
జ్యోతిష్మానో వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే, పఞ్చధా౽గ్నీన్వ్యక్రామత్, విరా
ట్సృష్టా ప్రజాపతేః, ఊర్ధ్వా౽౽రోహద్రోహిణీ, యోనిరగ్నేః ప్రతిష్ఠితిః,
నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః,
నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి,
అహమిన్ద్రో భవామ్యహం విష్ణుస్సూర్యస్సర్వాన్తరాత్మా, బ్రహ్మ
బ్రహ్మాన్తరాత్మా, విరాడహం చతుర్ముఖః, యామహామగ్నా
నపామ్యాహుతిమ్, తద్దేవానామమృతగ్ం సాణ్మాసికమ్, తదసురాణాం
విషగ్ం సద్యో నాశం భవతు, యన్మమహస్తం తద్విష్ణోరసురాన్తక
మస్తు, యన్మన్త్రహీనం తదహీనం భవతు, తదృషీణాం తపసా పృథి
వ్యాః ప్రమయా దేవా ముఖం యో మామావిశన్తామ్, శాన్తిమేవాచి
సంవిశన్తామ్, తేనాస్మాకం భూమ్నై [illegible]యునక్త్యై పుష్టిమత్యై, మనోనో

భవతు వర్చో భవతు, సర్వమనాత్మకగ్ం సంపదస్తు॥" ఓం చమేస్వర ఇతి లౌకికాఽగ్ని విసర్జనమితి విజ్ఞాయతే.

నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాఽగ్నయే
నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః
కాణ్డద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మ స్వరూపిణే
స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిన్ద మాధవానన్త కేశవ
కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తు తే॥

"అహం పరస్తాదహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమోనవార, యదన్తరిక్షం తదుమే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాఽహం భూయాసముత్తమస్సమానానామ్, విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః".

ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది
స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః సంపూర్ణం స్యాదితి శ్రుతిః
మత్కర్మకుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది
తత్కర్మ సఫలం కుర్యుస్త్రిశ్శకోట్యో మహర్షయః
ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపః కర్మాత్మికాని వై
యాని తేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మరణం పరమ్
అపరాధసహస్రాణి క్రియన్తే ఽహర్నిశం మయా
దాసోహమితిమాం మత్వా క్షమస్వ పురుషోత్తమ॥

యత్తద్దేవతాభ్యో హుతం తత్తత్ శ్రీమహావిష్ణవే పరమాత్మనే శ్రీమన్నారాయణాయ ఇదం న మమ, ఇత్యక్షతముదకం భూమౌ దద్యాత్.

ఇతి పూర్వపీఠికాయామ్
సాధారణ క్రియాప్రకరణమ్

సామాన్య క్రియా హోమ మన్త్ర ప్రకరణమ్

విష్ణుదైవత్యమ్

హరిః ఓం విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః పార్థివాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణ స్త్రేధోరుగాయో స్వాహా. విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణో స్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా స్వాహా. తదస్య ప్రియమభిపాథో అశ్యాం నరో యత్ర దేవయవో మదన్తి, ఉరుక్రమస్య స హి బన్ధురిత్థా విష్ణోః పదే పరమే మధ్వ ఉత్సస్స్వాహా. ప్రతద్విష్ణుస్స్తవతే వీర్యాయ మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణే ష్వధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వా స్వాహా. పరో మాత్రయా తనువా వృధాన న తే మహిత్వమన్వశ్నువన్తి, ఉభే తే విద్మ రజసీ పృథివ్యా విష్ణో దేవత్వం పరమస్య విత్సే స్వాహా. విచక్రమే పృథివీమేష ఏతాం క్షేత్రాయ విష్ణుర్మనుషే దశస్యన్, ధ్రువాసో అస్య కీరయో జనాస ఉరుక్షితిగ్ం సుజనిమా చకార స్వాహా. త్రిర్దేవః పృథివీమేష ఏతాం విచక్రమే శతర్చసం మహిత్వా, ప్రవిష్ణురస్తు తవసస్తవీయాన్త్వేషగ్గ్ం హ్యస్య స్థవిరస్య నామ స్వాహా.

హరిః ఓం అతో దేవా అవన్తు నో యతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిస్స్వాహా. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్, సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా. త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః అతో ధర్మాణి ధారయన్త్స్వాహా. విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే, ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా స్వాహా. తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః, దివీవ చక్షు రాతతగ్గ్ం స్వాహా. తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంసస్సమిన్ధతే, విష్ణోర్యత్పరమం పదగ్గ్ం స్వాహా

పురుషదైవత్యమ్

హరిః ఓం సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్, స భూమిం విశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠ ద్దశాఙ్గులగ్గ్ం స్వాహా. పురుష

ఏ వేద౧ం సర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్, ఉతామృతత్వస్యేశానో
యదన్నేనా తిరోహతిస్వాహా. ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయా
౧ంశ్చ పూరుషః, పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి
స్వాహా. త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహా భవాత్పునః,
తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్సాశనానశనే అభిస్వాహా. తస్మాద్విరాడజాయత
విరాజో అధి పూరుషః, సజాతో అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమి మథో
పురస్స్వాహా. యత్పురుషేణహవిషా దేవాయజ్ఞ మతన్వత, వసన్తో
అస్యా సీదాజ్యం గ్రీష్మఇధ్మ శ్శరద్ధవిస్స్వాహా. సప్తాస్యాసన్పరి ధయః
త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః, దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్పురుషం
పశుగ్ంస్వాహా. తంయజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్పురుషం జాత మగ్రతః
తేన దేవా అయజన్త సాధ్యా ఋషయశ్చ యే స్వాహా. తస్మాద్యజ్ఞా
త్సర్వ హుత స్సంభృతం పృషదాజ్యమ్, పశూగ్ం స్తాగ్ంశ్చక్రే
వాయవ్యా నారణ్యా న్గ్రామ్యాశ్చ యే స్వాహా. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ
హుతో ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే, ఛన్దాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాద
జయతస్వాహా. తస్మాదశ్వా అజాయన్త యేకే చోభయాదతః, గావో
హజజ్ఞిరే తస్మా త్తస్మాజ్జాతా అజావయస్స్వాహా. యత్పురుషం వ్యద
ధుః కతిధా వ్యకల్పయన్, ముఖంకిమస్య కౌ బాహూ కావూరూ పాదా
వుచ్యేతే స్వాహా. బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీ ద్బాహూరాజన్యః కృతః
ఊరూతదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ంశూద్రో అజాయత స్వాహా,
చన్ద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోస్సూర్యో అజాయత, ముఖాదిన్ద్ర
శ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయు రజాయతస్వాహా. నాభ్యాఆసీ దన్తరిక్షం
శీర్ష్ణో ద్యౌ స్సమవర్తత, పద్భ్యాంభూమి ర్దిశశ్శ్రోత్రా త్తథా
లోకాగ్ం అకల్పయన్స్వాహా. వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త
మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే, సర్వాణిరూపాణి విచిత్యధీరో నామాని
కృత్వాఽభివదన్యదాస్తే స్వాహా. ధాతాపురస్తా ద్యముదాజహార
శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః, తమేవంవిద్వా నమృతఇహభవతి నాన్యః
పన్థా అయనాయ విద్యతే స్వాహా. యజ్ఞేనయజ్ఞమయజన్త దేవా స్తాని

ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్, తేహనాకం మహిమానస్సచన్తే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాస్స్వాహా.

శ్రీ దైవత్యమ్

హరిః ఓం హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజామ్, చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహస్వాహా, తాంమఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్, యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురుషానహం స్వాహా. అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాద ప్రబోధినీమ్, శ్రియందేవీ ముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీజుషతాం స్వాహా. కాంసోస్మితాం హిరణ్యప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్, పద్మేస్థితాం పద్మవర్ణాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం స్వాహా. చన్ద్రాం ప్రభాసాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టా ముదారామ్, తాం పద్మినీమీం శరణమహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీర్మేనశ్యతాం త్వాం వృణోమిస్వాహా. ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథబిల్వః, తస్యఫలాని తపసానుదన్తు మాయాన్తరాయాశ్చ బాహ్యా అలక్ష్మీః స్వాహా, ఉపైతుమాం దేవసఖః కీర్తిశ్చ మణినాసహ, ప్రాదుర్భూతోఽస్మి రాష్ట్రేఽస్మిన్ కీర్తిమృద్ధిం దదాతు మేస్వాహా, క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం నాశయామ్యహమ్, అభూతి మసమృద్ధించ సర్వాం నిర్ణుద మేగృహాత్స్వాహా, గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్, ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియంస్వాహా, మనసఃకామ మాకూతిం వాచస్సత్య మశీమహి, పశూనాం రూపమన్నస్య మయిశ్రీశ్శ్రయతాం యశస్స్వాహా. కర్దమేన ప్రజాభూతా మయిసమ్భవ కర్దమ, శ్రియం వాసయమేకులే మాతరం పద్మమాలినీం స్వాహా. ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వసమేగృహే, నిచదేవీం మాతరం శ్రియంవాసయ మేకులేస్వాహా, ఆర్ద్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్, చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ స్వాహా, ఆర్ద్రాం యఃకరిణీం యష్టిం సువర్ణాం హేమమాలినీమ్, సూర్యాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహస్వాహా, తాంమఆవహ

జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్, యస్యాం హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దాస్యోఽశ్వాన్విన్దేయం పురుషానహం స్వాహా. మహాదేవ్యైచ విద్మహే విష్ణుపత్న్యైచ ధీమహి, తన్నోలక్ష్మీః ప్రచోదయాత్స్వాహా॥

మహీదైవత్యమ్

హరిః ఓం భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహిత్వా ఉపస్థేతే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాద మన్నాద్యాయాదధే స్వాహా, ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీ దసనన్మాతరం పునః, పితరంచ ప్రయన్థ్సువ స్స్వాహా, త్రిగ్ంశద్ధామ విరాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే, ప్రత్యస్య వహద్యుభిస్స్వాహా, అస్యప్రాణా దపానత్యన్తశ్చరతిరోచనా, వ్యఖ్యన్మహిషస్సువస్స్వాహా, యత్వాక్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా, సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వో ద్దీపయామసి స్వాహా, యత్తేమన్యు పరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వసే, ఆదిత్యా విశ్వేతద్దేవా వసవశ్చ సమాభర న్స్వాహా, మనోజ్యోతి ర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు, బృహస్పతిస్తనుతా మిమంనో విశ్వేదేవా ఇహమాదయన్తాగ్ం స్వాహా, సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వా స్సప్తఋషయస్సప్తధామ ప్రియాణి, సప్తహోత్రా స్సప్తధాత్వా యజన్తి సప్తయోనీ రాపృణస్వా ఘృతేనస్వాహా, పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా, పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా, సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా, విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా, లేకస్సలేక స్సులేక స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా వియన్తు కేతస్సకేత స్సుకేత స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా వియన్తు, వివస్వాగ్ం అదితి ర్దేవజూతి స్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా వియన్తుస్వాహా, మేదినీదేవీ వసుంధరీ స్యాద్వసుధా దేవీ వాసవీ, బ్రహ్మవర్చసఃపితౄణాగ్ం శ్రోత్రం విష్ణు ర్మనస్వాహా, దేవీహిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసోదరీ, రసనేసత్యాయనే సీదస్వాహా, సముద్రవతీ సావిత్రీ హనోదేవీ మహ్యాంకీ, మహాధరణీ మహోధ్యతిష్ఠ స్వాహా, శృఙ్గేశృఙ్గే యజ్ఞేయజ్ఞే విభీషణీ, ఇన్ద్రపత్నీ వ్యాజనీ సురసితఇహ స్వాహా. వాయుమతీ జలశయనీస్వయం ధారా

సత్యన్థోపరి వేదినీ సోపరిథత్తంగాయ స్వాహా, ధనుర్ధరాయై విద్మహే సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి, తన్నో ధరాః ప్రచోదయాత్స్వాహా.

సహస్రాహుతి హోమమ్

హరిః ఓం స్వస్తిచైవేహ స్వాహా, ప్రజాపతయే స్వాహా, అగ్నిర్ధీమతయే స్వాహా, ఆదిత్యేభ్య స్స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా, మరుద్గణేభ్య స్స్వాహా, భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా, భువో వాయవేచాన్తరిక్షాయచ మహతేచ స్వాహా, సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ స్వాహా, భూర్భువస్సువ శ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా.

ఇమమ్మే వరుణ ప్రజాపతే నత్వ దగ్నిభూతానా మృతా షాట్, యద్దేవా యద్దేవా యదదీవ్య మాయుష్టే వైశ్వానరాయ, (సువర్భువ స్సభూః) స్వస్తిచైవేహ స్వాహా, భూగర్భయేచ.

చిరాయుషం యం ప్రవదన్తి ధీరా స్సమస్తవేదార్థవిదాం వరాయ, మార్కణ్డేయాయ మహామునయే స్వాహా, పుణ్యైకనిష్ఠాయ పురాతనాయ సత్యాత్మనే బ్రహ్మవిదాంవరాయ స్వాహా.

పదన్మపిత్రే వేదభృతాం వరాయ, మహావీర్యాయా ఽమిత తేజసే స్వాహా, భృగవే మహామునయే బ్రహ్మనిత్యాయ. బ్రహ్మాత్మనే బ్రహ్మసుతాయ స్వాహా.

బ్రహ్మదైవత్యమ్

బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః, సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చవివస్వాహా, హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్, సదాధార పృథివీంద్యా ముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమస్వాహా.

రుద్రదైవత్యమ్

రుద్రమన్యం బహుశ్లోకహుతం వృషభం సమస్తేఽస్తు, తస్మైఽస్తు బాహుభ్యాం వీతయేస్వాహా. త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టి వర్ధనమ్, ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతా త్స్వాహా.

ద్వారదేవదైవత్యమ్

ద్యావాపృథివ్యౌ శృఙ్గశుక్లే ప్రకాశ్యే, సముద్రౌ ఖ్యాతీతు కౌరమేతాగ్ం స్వాహా. యస్యాశ్శ్రియో వా అనుజా అగ్రజాయా యామేవాజసృగ్ం సుహుతం విశ్వవిద్యాయ, తాభ్యాం ప్రసన్నాభ్యాగ్ం ప్రసన్నబుద్ధిర్భవేతాగ్ం స్వాహా. తస్థుషో ధృత్యా ధాతే యానిశంసః, యస్యై హాతస్మై భువనం జుహోమిస్వాహా, య ఏష భిభర్తి సూర్య తేజః పతఙ్గః. దివస్పృష్ఠో భవతో యస్య వేత్తు స్వాహా. వితత్య విశ్వం విదధాత్యృతం నః, సత్యాన్యనృతం తత్ప్రసితం తమేతాత్స్వాహా, యోనో భి రక్షత్యవమానయన్తు యత్ర త్రయ్యా సంవర్ధయ హ్వాయతి తస్మై సర్వఛన్దసో సంస్థ్యయన్తాగ్ం స నో దేవి మానసీమాన మేతాగ్ం స్వాహా.

ద్వారపాలదైవత్యమ్

మునీన్ద్రాం బ్రహ్మనిత్యాయ వరోత్కృష్టాయ, నారికప్రధానాయ మణికాయస్వాహా. సద్భ్యాయై మునిపత్న్యై ప్రభావత్యై దృఢవ్రతాయై స్వాహా. వైఖానసాయా ఉచ్యుతసగ్ంశ్రియాయ, తపోగ్రనిష్టాయచ బ్రహ్మదర్శినేస్వాహా. తాపసాయ సిద్ధిరాజాయ, సగ్ంహితాయ సహస్రాశ్వమేధినే స్వాహా. కిష్కిన్ధాయ బహుమర్దనాయ, బహుసేనాయ దృఢవ్రతాయ స్వాహా. తీర్థాయ సర్వసుఖావహాయ, సర్వయోగ్యాయ సర్వదర్శినేస్వాహా.

ఇన్ద్రదైవత్యమ్

హరిః ఓం త్రాతారమిన్ద్ర మవితారమిన్ద్రగ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్, హువేనుశక్రం పురుహూత మిన్ద్రగ్ం స్వస్తినో

మఘవా ధాత్విన్ద్ర స్స్వాహా. మహాగ్ం ఇన్ద్రో య ఓజసా పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ, స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే స్వాహా. మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదాచర్షణిప్రా ఉతద్విబర్హా అమినస్సహోభిః, అస్మద్రియగ్వావృధే వీర్యాయోరుః పృథుస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్స్వాహా. భువస్త్వమిన్ద్ర బ్రహ్మణా మహాన్భువో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞియః, భువో నౄగ్ం శ్చ్యౌత్నో విశ్వస్మిన్భరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్త్రో విశ్వచర్షణే స్వాహా. ఏన్ద్ర సానసిగ్ం రయిగ్ం సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్, వర్షిష్ఠ మూతయే భర స్వాహా, ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూ జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహరాతిరస్తు ఇన్ద్రాభర దక్షిణేనా వసూని పతిస్సిన్ధూనా మసి రేవతీనాగ్ం స్వాహా. అస్మాకమిన్ద్ర స్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవ స్తాజయన్తు, అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవన్త్వ స్మాను దేవా అవతా హవేషు స్వాహా. ఇన్ద్రో ఉభాదస్య భువనస్య రాజేన్ద్రో దాధార పృథివీం ద్యాముతేమామ్, ఇన్ద్రో హ విశ్వాని భూతాని భువనాశ్రితాని స్వాహా. ఇన్ద్రో క్ష్వారో వ్యమ భూతన్ద్ర స్సముద్భవనో విరాట్పృశ్చ, ఉర్వన్తరిక్ష స్వర్గవవన మిన్ద్రాదిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ స్వాహా. ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం వపురిన్ద్రగ్ం స్రవన్తగ్ం సవితారమిన్ద్రం దధాతు, శక్రస్సుకృతస్య లోకమిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ స్వాహా. ఇన్ద్రో వృత్రం వజ్రేణావధీదిన్ద్రో వ్యయ స్సముద్రశుష్కః, ఇన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ స్వాహా, ఇన్ద్రో బభూవ బ్రహ్మణో గమ్భీరమాభాతి పరితుష్టిః, ఇన్ద్రో భవిష్యదుత భూతమిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ స్వాహా. ఇన్ద్రోఽస్మానవతు వజ్రబాహు రిన్ద్రో భూతాని భువనాని, ఇన్ద్రోఽస్మాకమవతు వజ్రప్రసాద మిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరం చ స్వాహా.

అగ్నిదైవత్యమ్

అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్, అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి స్వాహా. అయమగ్ని స్సహస్రిణో వాజస్య శతినస్పతిః, మూర్ధా కవీ రయీణాగ్ం స్వాహా.

యమదైవత్యమ్

యమోదాధార పృథివీం యమోద్యా ముతసూర్యః, యమ స్సర్వ మృత్యేస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనాగ్ం స్వాహా. నమస్తే నిర్ ఋతయే ఘనతేజాయ తస్మై విసృజ బన్ధనాత్, యమనయత్వాగ్ం సవితా దేవ ఉత్తమానసీకే అభిరోచయ యాయినాగ్ం స్వాహా.

నిర్ఋతిదైవత్యమ్

వసవః ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్య ప్రజాం పశూన్పాహి అతో దేవేభ్యః పశుభిర్యైవై వసవస్స్వ స్త్యస్తు స్వాహా. సహస్రాక్షో వా అయమగ్నిః పితరో దేవతానామ్, వసూన్యత్ర వసరో భూతానాం పాలయన్తి తస్మా అస్యవసుభ్యస్స్వాహా.

వరుణదైవత్యమ్

యే తే శతం వరుణ యే సహస్రం యజ్ఞియాః పాశావితతాః పురస్తా, తేభ్యో న ఇన్ద్రి స్సవితోతవిష్ణుర్విశ్వేదేనా ఽముఞ్చన్తు మరుతస్స్వస్త్యా స్వాహా. ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం విమధ్య మగ్గ్ం శ్రథాయ, అథానయమాదిత్య వ్రతేతవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా. అయాశ్చాగ్నే ఽస్య నభిశస్తీశ్చాయాతః, యజ్ఞం వహాతు సదా క్షేమ క్షేమజగ్గ్ం స్వాహా, ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీతవస మేగృహే, నిచదేవీం మాతరం శ్రియం వాసయమే కులే స్వాహా.

వాయుదైవత్యమ్

మరుతః పరమాత్మా పరమాగతిః పరం బ్రహ్మ పరం యోగమ్ పరమాత్మానం మన్యే ఽజరం యోఽగ్ని రహామన్నం వాయవే స్వాహా. మరుతో గణానాం ప్రథమస్సప్తధానాం మూర్ధావాయో అన్యమజరగ్గ్ం శ్రియన్, హర్తారం వైరయన్త్వాహు రన్నేహాన్యం మరుద్భ్య స్వాహా.

కుబేరదైవత్యమ్

మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః, గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో ఽపరిదాకృతాన్స్వాహా. ఏతాన్ఘ్నతైతా

స్రుఙ్ఞ్నా తేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః, తానగ్నిః పర్యసరత్తాఃన్త్స్వో మ్బృహస్పతిః తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశా న్లమ్బన స్తవాహ్నాన్స్వాహా.

ఈశాన దైవత్యమ్

ఈశాన స్సర్వలోకానామ్, త్ర్యమ్బక స్సర్వవిద్యానామ్, నద్విత్తీమో భవోద్భవాయ స్వాహా. ఈశఈశ్రేత్తే భూర్భువస్సువరీశాయ లోకానామ్, భీమాయ వామదేవాయ స్వాహా.

ఆదిత్యదైవత్యమ్

ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్ంం స్వాహా. చిత్రందేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః, ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుషశ్చస్వాహా.

అఙ్గారక దైవత్యమ్

మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయన్త్వేన్ధానా స్తనువం పుషేమ, మహ్యం నమన్తాం ప్రదిశశ్చతస్రో స్త్వయాధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ స్వాహా. అహమగ్నేరగ్నింగృహ్ణామి మమాగ్నేగ్నిర్మమాన్తరిక్షమ్, మాన్తోఽహమస్మిన్ప్రమదాన్మమయే తుభ్యం మనసా ప్రజాపతయే స్వాహా. అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే, నిహోతాసత్సి బర్హిషి స్వాహా.

శనైశ్చర దైవత్యమ్

ప్రభుర్దేవోమన్దోఽసితశ్చాన్వయః, పురుషోవిశ్వాయ సూర్యాయ స్వాహా. గ్రహోనిపతిః పృథివీ చాన్తరిక్షంచ, సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చస్వాహా.

బృహస్పతి దైవత్యమ్

. బృహస్పతిర్దేవానాం మిమం యజ్ఞం బృహతోమే దధాతు, బృహస్పతి పీతయే స్వాహా. బృహస్పతి స్సోమం దధాతు బృహస్పతిర్యజ్ఞం దధాతు, బృహస్పతిపీతయే స్వాహా. బృహస్పతే అతియదర్యో అర్

హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు, యద్దీదయ చ్ఛవస ఋతప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణంధేహి చిత్రగ్ం స్వాహా. ఉపయామగృహీతోఽసి బృహస్పతే త్వైష తే యోనిః, బృహస్పతిప్రీతయే స్వాహా.

బుధదైవత్యమ్

శ్రవిష్ఠజో యః పరమోను గోప్తా ప్రజాపతేః ప్రథమగ్ం హూయమానః, ప్రజాపతయే సూయమాన స్సుషువే యమ్ప్రభస్స్వాహా. తద్విష్ణోః పరమం, తద్విప్రాసః.

శుక్రదైవత్యమ్

ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ, యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వాహా. సుభూ స్స్వయమ్భూః ప్రథమం మహత్యర్ణవే, దధేహగర్భ మృత్వియమ్, యతో జాతః ప్రజాపతిస్స్వాహా.

గఙ్గా దైవత్యమ్

భూభామినీ భువేనునే, భూమ్భవస్స్వవ ర్లోకపావన్యై స్వాహా. ఇష్టగామిన్యనిష్ఠఘ్నీ నళిన్యైకమూర్ధ్నీ, తస్థుర్జాహ్నవ్యైస్వాహా.

చన్ద్రదైవత్యమ్

సోమయాస్తే మయోభువ ఊతయస్సన్తి దాశుషే, తాభిర్నో వితాభవ స్వాహా. యా తే ధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతే ష్వోషధీష్వప్సు తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడ న్రాజన్త్సోమ ప్రతిహవ్యా గృభాయ స్వాహా.

రుద్రదైవత్యమ్

రుద్రమన్యం, త్ర్యమ్బకమ్.

స్కన్దదైవత్యమ్

జగద్భువం బహుతో హుతం యజద్భువ న్నమస్తే అస్తు, విశ్వభువే స్వాహా. జగద్భవోఽధిపతి స్సేనానీ ర్మయూరప్రియష్షడానన అజ్ఞారః, సజ్జయాహానమస్తేఽస్తు సుఖావహాయ స్వాహా. సుబ్రహ్మణ్యో బృహస్పతే స్సుతాయాస్య పద్మయోనేః; యస్యాత్మావహానే వహాతి స్వాహా, సుబ్రహ్మణ్యో రుద్రభువో బ్రహ్మభువః, భవోద్భవో మమా

మృత్తాయ స్వాహా. జగద్భువస్సుబ్రహ్మణ్యః కృత్తికాసుతః, షష్ఠికాయ
స్వాహా. జగద్భువో దేవాయుజద్భువ స్కన్దవిశాఖనేతా, హావ్యమ-
స్మాత్షణ్ముఖాయ స్వాహా.

పురుష దైవత్యమ్

అతో దేవా, ఇదం విష్ణుః,

ధాత్రీ దైవత్యమ్

యా బ్రహ్మచారిణ్య మరాణా ముదగ్రా యాస్సన్నమితా అగ్ర
ఏతా రమన్తే, తస్యాఆనయ త్వం హవిషో మాతరిశ్వన్స్వాహా. సాచారు
జన్మాదరులా కన్యజాతా భూతైస్సుమాన్యా వివిధైశ్శుక్లైరేషా,
హృష్యాదృష్యా బహిర న్తర్వసూనాగ్ం స్వాహా.

జ్యేష్ఠా దైవత్యమ్

ఏషామరాణాద్గురవే సత్యమాదధాతి యా ప్రాదధచ్ఛావని
గోపామ్, సదస్యాసమేత సారక్షతు న స్సదా వైస్వాహా. యామస్య
నియమస్య పరమా కాళరన్ధ్రా కాకానిభా సూసినీ సా రమేతామ్, దత్తం
జప్తం పూజితం నా హుతం న స్తస్యా అగ్నావేతు పాతు సదానస్స్వాహా.

దుర్గా దైవత్యమ్

జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః,
సనః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధుం దురితాఽత్యగ్నిస్స్వాహా.
తామగ్నివర్ణాం తపసా జ్వలన్తీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జుష్టామ్, దుర్గాం
దేవీగ్ం శరణమహం ప్రపద్యే సుతర సితరసే నమస్స్వాహా. అగ్నే త్వం
పారయా నవ్యో అస్మాన్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణివిశ్వా, పూశ్చపృథ్వీ బహు
లానఉర్వీ భవాతోకాయ తనయాయ శంయో స్స్వాహా. విశ్వానినో
దుర్గహా జాతవేద స్సిన్ధుం ననావా దురితాఽతిపర్షి, అగ్నే అత్రివన్మ
నసా గృణానో ఽస్మాకం భూత్వవితా తనూనాగ్ం స్వాహా. పృతనా
జితగ్ం సహమానమగ్నిముగ్రగ్ం హువేమ పరమాథ్సధస్థాత్, సనః
పర్షదతిదుర్గాణి విశ్వా క్షామద్దేవో అతిదురితాఽత్యగ్ని స్వాహా.
ప్రత్నోషి కమీడ్యో అధ్వరేషు సనాచ్చహోతా నవ్యశ్చ సత్సి, స్వాం
చాగ్నే తనువం పిప్రియస్వాస్మభ్యంచ సౌభగమాయజస్వ స్వాహా.

నన్దినీ దైవత్యమ్

నన్దిన్యా మాలవత్యా జగతో వసత్యా జ్యేష్ఠయా అస్తు సుహుతగ్ం హుతమ్, స్వసుర్దేవ్యా ధాత్ర్యా రజతప్రియాయా స్వాహా. అపో విశేశ ప్రజయా బ్రహ్మదారాస్సృష్ట ప్రబర్హం భరణే విద్మ దేవ్యాః, వేగినీ దేవి శర్మదేహీ త్వదానస్స్వాహా.

గ్రన్థినీ దైవత్యమ్

శాఖాభూతసుశాఖయా దిశో భేత్తు మయూయుజత్, ధాతా దేవ్యా యజామహే మాగ్ర్యం తత్ర వాహిన్య దేతు స్వాహా. దేవి ప్రవాహిన్యనిశం పాతిభూతగ్ం సర్వం ఛన్దో వికిరయన్, భజతో మే శివం ధత్తాం జయావృత్తం జరయత్వాధి మేషా స్వాహా.

శాఖినీ దైవత్యమ్

బిసినీ భూతా జననీవా సృజన్త్యతా పనీతా బ్రహ్మణ్యాధ్యపాస్తే తాం విద్యుతాగ్ం సమ్యగుతర్పయామి స్వాహా. ప్రవిద్యుతాయా సుమనో ధరాచాటనుం విరజ్ఞాత్యత ఏష పన్థాః, తస్యా భవ త్వన్దుకరానురఞ్జో జుహోమి సానో శివదా విధేయా స్వాహా.

ప్రవాహిణీ దైవత్యమ్

గఙ్గా వాణీ సగస్వతీ ఫలతూర్యర్థ్వగ్ం శివాయ న స్సదా భయా భవేత్ తతఆదానమేమి ధాతుస్సమస్తం విసృజన్తీహ దేవ్యా స్తస్యా అగ్నా వేతుపాతు సదానస్స్వాహా. విద్యాం నోన్మాతు వితనో మానగ్ం సోమేన సౌమ్యా అవతారయన్తు, తయా ప్రత్యఙ్గం వివృతం యద్విశామో మోఘం విద్మ ప్రజయా బ్రహ్మపతత్స్వాహా.

వికారిణీ దైవత్యమ్

మాతాహ్యామేయా మహీ మూర్తిమత్యా యయా ప సత్వం గితనో తీన్ద్రియేషు, యస్యా అస్యా వశీష్టమజాయత స్వైరిణ్యా సాభూతయే మేభవేతాగ్ం స్వాహా. అయామహా న్త్వాజననీం ప్రాణినస్యః ప్రాజ్ఞాః ప్రజ్ఞా తామేత్యా ధ్యానస్థానం మమ ధియో నియోగమ్, ప్రవాహిణ్యనైషి మమ ధేహి ప్రియగ్ం సామానషీగ్ంసీ స్వాహా.

దద్రుణీ దైవత్యమ్

యదాయాసత స్సత్యంపరత ఉదితం జ్యాయో జ్యాయ్యాయై జరసం విధత్తే, తతఉజ్జిహానాం తనుభిశ్చతుర్భి రిమామగచ్ఛ త్స్వకయా మహిమ్నా స్వాహా. ప్రసవిణ్యాజ్ఞే మనవోవిచక్షవో యయాతువృద్ధిం వర్ధయన్తోవియా నః, సుబోధమాని న్యాః ప్రసవం ప్రజానాం తదాతప భిర్వహాన్తు పుష్టిగ్ం స్వాహా.

గఙ్గావాణీ దైవత్యమ్

యాభ్యోహి త త్పంకృణ్వన్తో ఽనుజాతాఽయాభ్యో భవత్యర్చిన్ హారా చ మూర్తిః, దేవ్యం ప్రసన్నా ధనసమ్మతా యా వహన్తునశ్శగ్ం సుయశః క్రియాసు స్వాహా. యా మానసా వాధి గతాను షఙ్గాః క్రియాసు సత్యః ప్రసవస్స్వవైతు, సన్నియతే యాభిరనన్తు దేవ్యో యజామహే తద్ధవిషో తతాభ్యస్స్వాహా.

సప్తఋషి దైవత్యమ్:— భృగుదైవత్యమ్

యతస్స్వమాసీ ద్ధృదయాదనాదేర్ ఋషి స్త్విషాఽఽదీప్య జగద్ధార, ఖ్యాతేరీశసే ధృగగ్నౌ జుహోమి స్వాహా. అస్మాఅస్మా దాద దానో ఽదపన బుద్ధినా యోస్వతపసః, ఆయమాం భూయోభూయ స్స్మృతే స్వాహా.

మరీచి దైవత్యమ్

కస్యాఙ్గిరా అభూచ్ఛిరసో యం మనన్తి, శ్రేష్ఠంవిభోర్వ్వాతి హోత్రే దదేయగ్ స్వాహా, విస్మాపయత్యత్ర ముదాబభాసే, పోపుష్య తేస్యా త్రపభయాగమోన స్స్వాహా.

పులహ దైవత్యమ్

వ్యావర్తతే యోవిబుధో వ్యానపష వ్యాపూరయ న్నోధరతే సర్వమర్వాక్, తస్మాదేవం జుహుత శ్శగ్ం సమేతు స్వాహా, సస్మార సోగ్రే అసృజచ్ఛతస్రః కన్యాస్సఉక్థ్యం చస కీర్తిమన్తః, స్మృతాయతస్మా దిత ఏతు హోతస్స్వాహా.

పులస్త్య దైవత్యమ్

యస్యాగ్నే బాన ఉదితః పులస్త్య ఉపోషవిశ్వా ప్రథమా హాను ప్రైస్మై, జుహోమి ఋషయో పోఽవతు బూతు శర్మస్వాహా. ఆనస్దనో దైత్య సరః పులస్త్యః ప్రీత్యాత్రయం తత్సహతే ద్వితీయః తస్యాస్తి సాన్నిధ్యం నియతగ్ం రక్షితు స్వాహా.

క్రతుదైవత్యమ్

ప్రప్రాయశోపాన ఇదంచపుర్యస్త పాపప్రగ్యః క్రతుకీర్తి కామః తమాహుతీర్యో జుహుత ప్రేతఏషిస్వాహా. యోఽస్యష్యన్తో అజాయన్త పతస్యర్క్ఫథా అసి, తన్నుస్తగ్ని త్వా తస్మైయజాని స్వాహా.

వసిష్ఠ దైవత్యమ్

యోనో వసిష్ఠస్సమాన జాతః కస్యాశేషగ్ం సర్వమిదన్తతార, తస్మైయజ ఈశాయ మునయఇదన్తస్వాహా. సప్తోత్తమాయో మునయో వసిష్ఠ ఉజ్జాతు తేభ్యస్సహితేభ్యస్సుజాతః, నిత్యమస్మాదముదజాని స్వాహా.

అత్రిదైవత్యమ్

య అనసూయేశో నిదధస్నరక్ష స్సగ్ంసారవేలా ముదితో రరక్ష, భూమ్యాదయగ్ం వంశకరోఽస్య వంశస్స్వాహా. యఏష దిగ్భ్యోవవృధే ఽతీరిరాజా, అస్మై తస్యేదం జుహుతోఽరాతుణోమస్గ్ం స్వాహా.

పఞ్చభూత దైవత్యమ్:— ఆకాశదైవత్యమ్

సఏకోభూ ద్దివానిశం నస్స్వర్చారి భనోద్భవః, ప్రష్టుస్సృష్టేశ్చ నక్షిప్తస్వాహా. యస్త్రైష్టుభశ్చాగ్ర ఇమగ్ం సిసృక్షుస్సస్మార సార్వం మనసా మక్షేష్టా పుష్పం విమానం విబుధస్య హేతు స్వాహా.

వాయు దైవత్యమ్

ప్రక్రమిష్యాథ ఊర్ధ్వం పురుషజో వివేశ ప్రజాసువృత్త్యాయ అసూన్దదాతి, సోఽహమస్మిన్వ్యజాని సమాపాతు స్వాహా. యోమాతరిశ్వా వియజ్జాతోఽంశకోఽప్యతో హాయతే, యస్య సతగ్ం సమేతు స్వాహా.

అగ్ని దైవత్యమ్

న్యసాక పేపిహ ఉపోపన్యత్త్వా యమాదత్త దేవ ఆస్తే, తస్య భమగ్నే సుహుతగ్ం హరస్వ స్వాహా. ఓజోభిమానీ నిదధార విశ్వం త్రిలోకగైర్యద్దశభిర్యదగ్రే జాతేభ్య ఏభ్య స్సహనో యజాని స్వాహా.

తోయదైవత్యమ్

ఆపో విశ్వం దధాత్యసూద్ధిరోధధే ఉధశ్చ ఖం చరన్, చతుశ్శృ౦గేణ ఏతు హోతు స్వాహా, చాతుర్యమస్మిన్దధతి ప్రజాస్తాః, చాతుర్గుణానామత అద్భ్యసతత్స్వాహా.

పృథివీ దైవత్యమ్

తయాదిత్యా నిర్విశన్తి భూతా విశ్వేగుణానాం హవిషో వహన్త్యా, పరామ్బరాయా సుహుతం నిధత్తాగ్ం స్వాహా. తత్త్రిశ్యేషా ధరతే సర్వ మర్త్యాగ్యామాయా న్తస్సారయో ద్యాం వ్రజన్తః, తస్యా అగ్నా వున్నియన్తే జుహోమి స్వాహా.

సరస్వతీ దైవత్యమ్

పావకానస్సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, యజ్ఞంవష్టు ధియావసు స్స్వాహా. మహో అర్ణస్సరస్వతీ ప్రచేతయతి కేతునా, ధియో విశ్వా విరాజతి స్వాహా.

శ్రీ దైవత్యమ్

శగ్ంసానియచ్ఛత్యసిశం నః పవిత్రీ యయా స్వరాజా సం విరాజో విరాజః, సహస్రహోసే పుష్టివర్ధనే ధత్తాగ్ం స్వాహా. భూయఆత్మ వృత్త్యా బలతేజో జనన్యా దేవోపవాహ్యా మనసాయ యాసన్నే, దాక్షాయణ్యా ధన్యే యజేయగ్ం స్వాహా.

విమానపాలక దైవత్యమ్:— న్యక్షు దైవత్యమ్

యఉత్తమో మూర్తిమతో ఉన్నిధామా, శ్రేష్ఠాప్పితం త్వాహు కహో యజానస్వాహా. అగ్నేఃపథా యఃప్రవిశన్తిభాభిః, హవీగ్ంషి తస్మాజ్జఖతో దధాతి స్వాహా.

వైవస్వత దైవత్యమ్

యమర్పయ స్త్వత్ర కళానిధానే దిశాస్వాదిత్యః పితరో౽పరస్యాః, ఋక్షాన్న్యాణాం సమ్ప్రసరన్సుధాంతస్సైన్మరీచయః సుహూం౽సం నిధత్తాగ్ం స్వాహా. యస్సంహారత్యేష సృజత్యహార్న్షః, నేనేత్రి సంజీవతి మానమేతాగ్ం స్వాహా.

మిత్ర దైవత్యమ్

ఋచామధీశో విసృజంశ్చతస్రః, ప్రజాః ప్రజేశో రమతేరతే౽స్య స్వాహా. నీతాం ధృతిం చేతసి తాసు నిత్యమ్, ప్రజాస్వనపరో బిభర్తి స్వాహా.

క్షుత్ దైవత్యమ్

యేనేష్టేరస అగ్రఅగ్రిమా౽సతే, అంభసి తస్య హవిష్యహోమి స్వాహా. సమూహ్యాతేమ్మాబ్ సహాసప్తలోకాః, దివిస్థితా సేచ ధరా౽ధరేచ భూస స్వాహా.

హవిరక్షక దైవత్యమ్

చరుంపచేద్య స్సహసప్తలోకే రక్షాగ్ంసి రక్షన్నిహ జీవలోకే స్వాహా. ఫల్యాగ్ం హవిరక్షస్వచనం బిభర్తి, తస్మైనుజ ఈశాయ బుభుక్షితాయ స్వాహా.

సప్తమాతృక దైవత్యమ్

చతుర్ముఖీ లోకరమాచ కుణ్డినీ, దేవిచివర్తినీ విరజా విభాను స్వాహా. యాలోకభర్త్రీగమతా ప్రజానామ్, జాతాభిస్సర్వం మహస్సాప్రియాభి స్వాహా. త్రినేత్రధారీ తపసోధిదేవి, విశ్వేషు దేవేషు గణేషు ముఖ్యాస్వాహా. చిహ్నంచ చాంద్రం దధతీగణముఖ్యా, భస్మాద్విగ్నహాతీ గణకాలహారిణీస్వాహా. జ్వాలామాలా గుమ్భినీగుహజాతా, చాంద్రజ్ఞణం యాబిభృయాత్సురూపీస్వాహా. బాలాన్వారీ రక్షిణీశృఙ్గపత్రీ, అక్షేషు శక్తిషు మరీచి రమాచ దేవీస్వాహా, యుగేయుగే సమ్ప్రరక్షితాచ, స్త్రీరూపధారీ పురుషస్యచారిణీ స్వాహా. సర్వం రమా రక్షిణీ లోకనాత్రీ, విశ్వజ్ఞనై రక్షితాయూస్తు భూత్యైస్వాహా. కల్పేషుకల్పేషు సుసంప్లవేషు, అల్పి భవిత్రీ సహాలోషుభూషు స్వాహా. అన్తేషు ఘోరేషు వారాసా

లోలా మన్థి కర్షీ కృష్ణముఖీచ దేవీస్వాహా. సాసర్వదేవేషు మరుద్గణేషు, సమ్భావితా యాత్రిదశాధిపాచ స్వాహా, మాలధరీయా త్రిదశాధిపాచ, సన్ధ్యాదళీ సగ్ంహిత సప్తధాతు స్వాహా, చణ్డహారీ భీషణీ రుద్రరూపీ ధాత్రీ ధరిత్రీ రసహారీచలోకే, శూలీజటీ ముక్తకేశీ వికేశీస్వాహా. మోహీ విమోహీ విముహీ గుహాధారిణీచ, నిద్రాచ దేవీ విరజాస్తుభూత్యై స్వాహా.

పుష్పరక్షక దైవత్యమ్

ధాతాస్య విశ్వం హి బిభర్తి యోవై, పుష్పాణి రక్షన్నిహ జీవ లోకే స్వాహా. షల్లాన్ని ఘోరక్షతి నృత్తపణ్డాన్, విశ్వం సృజత్యేష విధాయకస్మై స్వాహా.

బలిరక్షక దైవత్యమ్

విశ్వాన్బలిరక్షిత సర్వదేవాన్, తస్మాద్బలిగ్ం రక్షతు భూతయే స్వాహా. సార్యహిత ఈశపథాభిరక్షన్న్, విశ్వాన్బలేనోభిహరస్వధేయ స్వాహా.

విష్వక్సేన దైవత్యమ్

ఆగ్నేయో యస్మాద్యజామహే త్వా విశ్వేసదాత్వం మహితో నుశమ్యో, వైరాజస్తే సుహుతన్నిధత్తాగ్ం స్వాహా. పైశాచమధీశో విబుధానామనాదిః, యామేశస్త్వం ధనితాన్దధాతు స్వాహా.

గరుడ దైవత్యమ్

శతధారగ్ం హిరణ్మయగ్ం సోమోఘమాస్తేజరదుద్వహన్నః విశ్వం నోనుదదాత్సదైనగ్ం స్వాహా. కదాపి సృజతేప్రజా అవిగిరత్యయన్నో గోపాయతిసః, యజామహే విపాప్మా భూయామ జరతోగ్రియాయ స్వాహా.

విఘ్న దైవత్యమ్

ధరాన్మే ఘమాణావిదధేసమస్తన్, ధరం ధరిష్యతే సహాపస్తమగ్ంం స్వాహా. యోగస్థరంసుప్ర సువగ్ంస్తుజన్తూన్, జగోపగోపగర్భం సురాది స్వాహా.

అనన్త దైవత్యమ్

యమర్పయన్తి మునయో హవీꣳష్యజస్రꣳ హిరణ్యబుధా విరాజన్, తం మయిదోషా యస్యానాగ్నే విపినాని పతన్తు స్వాహా. శిరోన్నే నిధత్తాం తపసోజహర్త్రాన్, స్వయమగ్రే గృతయే ఽనృతా యస్వాహా.

సుదర్శన దైవత్యమ్

భూమానన్తోఽగ్రే భువనస్య గోప్తా చామధ్యమశ్చ త్వయసురామ రాశ్చ, సర్వతేఽగ్నౌ సుహుతజ్యతేః స్వాహా. సర్వోఽపి వసుమని దధ్యాత్, త్రిధా త్రిధా మా బిభృయాద్దినాన్తే స్వాహా.

ధ్వజ దైవత్యమ్

ఆసాగ్ర అగ్రే సుహుతాజ్యతైత్తాన్, ఋషీనవాప్యాగ్ర ఇతోజయాయస్వాహా. ఓజో బలాయాస్య సృతాయ శర్మభ, పచస్య ద్రోణో ఽపచయన్నహింసీస్స్వాహా.

శఙ్ఖ దైవత్యమ్

తన్మాయయాఽగ్రే శాన కేవసూనాం యజామహేస్యాస్స్వభావః ప్రసన్నః తదానదిత్యుత్తమగంజయన్తే స్వాహా. అస్మాన పాహ్యస్యేహిహి, స్మృద్ధిశర్మ భవతోపరాత్స్వాహా.

భూతేశ దైవత్యమ్

భూతానామగ్రణ్యమహం జుహోమి భూతానామీశం భువనస్య గోపమ్, భూతానాం పతిమగ్ర్యగ్ర్యాం భూతానాం సతతం నమ స్స్వాహా. భూతో భూతేషు చరతి ప్రవిష్టః సభూతానామధిపతిర్బభూవ, సర్వేషాం భూతానామధిపతిస్తస్మై స్విష్టభూతాప్రహన్త్రాయ స్వాహా.

మహాభూత దైవత్యమ్

అన్తర్హన్తే నిహితాస్సహారుణా సర్వేషా ప్రాణినాం శాన్తయే స్వాహా. యే భూతాః ప్రచరన్తి దివానక్తం బలిమిచ్ఛన్తో వితుదస్య ప్రేష్యాః, తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా.

ఓం అతో దేవా ఇదం విష్ణుస్త్రిపదా విష్ణోః కర్మాణి పశ్యతో మంపదం తద్విప్రాసః.

పారమాత్మికోపనిషత్

హరిః ఓమ్, విష్ణుస్సర్వేషా మధిపతిః పరమః పురాణః, పరోలోకా నామజితో జితాత్మా భవతే భవాయస్వాహా. సుసూక్ష్మ స్సార్వ స్సర్వేషా మన్తరాత్మా తస్థుసస్థుషాం జంగమో జంగమానామ్, విభుర్విభూనాం విభవోద్భవాయ స్వాహా. జ్యోతిర్వా పారమాత్మికం సార్వం విశ్వ భవం భవాయ ప్రభూతం ప్రాహిణ్వన్న పరం పరాయ సుకృతంకృతాయ తస్మైనరాయ ఈశిషే. స్వాహా. ఈశోయస్మా ద్వితతం వితత్య కంకం ధృతం కామహుతో జుహోతి, కకుదం కకుద్భిత్వా భూయః పరాయ స్వాహా. రాయామీశో రహితోభరన్త్యై రాంరాం వహన్త్యా ఆహితః రాయాం పతిం రాం రాం ధరతే ధరిత్ర్యై రాం వహతోద్వహాయ స్వాహా. యోబ్రహ్మశబ్దః ప్రణవః ప్రధానశ్శబ్దశ్శబ్దాన్తరాత్మా నిత్యోవియత్తః ప్రతరఃప్రికామన్, పారిజాతపత్యం ప్రతరంప్రకుర్వ న్నాభయోభూత్యై అచరం చరాయస్వాహా. యోవాత్రి మూర్తిః పరమః పరశ్చ త్రిగుణం జుహోతాస్సకలం విధత్తే, త్రిస్త్రిస్త్రిధాత్మా త్రిధా త్రిధావా విదధేసమస్తం త్రిధాత్రి రూపం సకలం ధరాయ స్వాహా. యద్వ్యాకృత మవ్యాకృతం చరాణాం యత్సర్వశ్రేష్ఠమజరం సమ స్తమ్, యమ్పశ్యన్తి సూక్ష్మా భిజుహ్వాన మన్తస్సుషుప్త్యా నభిగమ్య మానాయ స్వాహా, కంగో శమజే సకలం విధాయ సాకృతం కృణ్వాతే గ్రహనం సుకాన్తమ్, కకుద్వృతే కామచరం చరాయ స్వాహా. యం యజ్ఞైస్సోమయాజుషన్తి యందేవాః పరమం పవిత్రం భవిష్యన్త్యాత్రిషు ప్రణతాః ప్రధానాః, యం సూరయో జపన్తో యోగినస్సూక్ష్మైస్సుప్ర సన్నైః పశ్యన్తి శ్వరాయస్వాహా.

యోవాగవిష్టః పరమః ప్రధానః పదం వాయస్య సత్వమాసీత్, యస్యోపరిత్వాం మునయో జను పశ్యన్తి తస్మై ముఖ్యాయవిష్ణవేస్వాహా. నారాయణ ద్విగుణోన్తరాత్మా సర్వేషా మన్తశ్చరతీహ విష్ణో సత్వాం దేవాస్సమస్యాః కృతాస్సంజీవసే స్వాహా. త్వమగ్నే శ్రీనివాసోనదిష్టః పరంబ్రహ్మ పరంజ్యోతిః, సర్వేషాం త్వం పాలనాయ హుతమమృతం సహీష్యసేస్వాహా. త్వంజీవ స్త్వమాప స్సర్వేషాం జని

తాత్వ మాహారః, త్వంవిష్ణో శ్రీమాపనుదాయ చతుర్గుణాయ స్వాహా. భూమేరి తత్వప్రవర్తకప్రకాశః సోప్రాయమహా పశ్చ్యాత్ స్వాన్తైః, ప్రసన్నైస్సర్వాణి మాంధారయిష్యసిస్వాహా. త్వం భూత్వా దోగ్రే త్వత్తో భూతం సంభావయిష్యసి, సర్వేషాం కాయానా మర్థ్వా మర్థ్వా తే స్వాహా. త్వంబుద్ధిర్భూతానామన్తరాత్మా ప్రత్యవతాం పుణ్యేషు సజ్జమానః, త్వంబుద్ధ్యా విచింత్యమానః పుణ్యాపాపా యస్వాహా. యస్త్వా భయాద్భగవానుత్తస్థే స్వయంసూర్య స్సత్యం కాలం వహమానః. యన్మాత్రేజ ఆత్మీయంకృత్వా సర్వాన్స్మా న్పాల యిష్యసి స్వాహా. యంత్వాంసర్వాం పాలనాయాభిభూతం దేవాస్సర్వే పశ్యేవిచరన్తి, తేదేవా స్త్వమేవసర్వే మాయామాయైషాతే స్వాహా.

యస్త్వం భూత్వాపర్జన్యో బిభేతిన్నేరి ప్రజాభిరాప్యాయమానః, సత్యాంకాలం వర్షితేన పాలయన్ హ్లాదయిష్యసి స్వాహా. కామోభూత్వా ప్రజానా మన్తరాస్థితి స్సర్వాన్లోకాన్ సాధయన్ జీవయామి, స్తప్రాణాయ హారయే పరాయస్వాహా. అజ్ఞాదజ్ఞా దనుప్రావిశ త్సర్వాన్లోకాన్ సంరక్షణాయ, యోవానవన్దేనమాతరిశ్వా సమోస్మాం భూత్యై భూతయే స్వాహా. యోనామ హాయన్భూతానాం సర్వానర క్షణాయ, యస్సంకోచ స్సంకోచనాయ భవతేస్వాహా. యోనాదశాత్మా ఉపరిస్పృశన్వా దేవానాం జ్యోతిర్జ్యోతిషా ముత్తరః, స్వయంవా స్పృశన్ జ్యోతిర్జ్యోతిషే స్వాహా. యోబ్రహ్మ బ్రహ్మవిదామాత్మాస్యా దాత్మ చక్షుషాన్, భూతిర్భూతీనుతాం సుకృతం క్రతాయ స్వాహా. సోస్త్వా త్వా ఏష దేవోయం సవాయుః పారమాత్మ్యే యో భయోనా సర్వంసంఘేస్వాహా. యోవాపరంత్యేతిః పరం సన్ధానః, పరమాత్మా పురుషం సజ్జయిష్యసే స్వాహా. యోనోసిన్యరశ్చాత్తు శ్చపరః పదార్థాన్, సర్వలోకస్య సన్ధానాస్సతే సర్వానాధానాయస్వాహా. యస్యైతా బ్రహ్మమూర్తయో బృహస్పతిర్బ్రహ్మణాం బ్రహ్మ అనధానః, యం బ్రహ్మ బ్రహ్మసప్తనే పరంపరాయ స్వాహా.

వాకోనా అనువాకో వాకం వాకం రంజుమమానః, వేదస్స్వాస్వగుప్తయే స్వయం జ్యోతిషే జ్యోతిషే స్వాహా. ద్వావేతౌపి అవరం

చరన్తో నాధురంన్యధునీతే, యస్త్వైకం భువక్తి భోక్త్రేస్వాహా. యోవా ఆయుః పరమాత్మానం మీమాంసః పారంపర్యా త్పరః పరాయణః, పరో లోకానాం పరమాదధానః పరతః పరాయస్వాహా. యోవా తేజస్తేజ సాం తేజస్తేజ ఆదధానః, సత్యస్తేజస్తేజసాం తేజస్తేజస్తేజసేస్వాహా. సహాసం పాయూస్త్వమాశిషమాశీర్భూతా భూతమ్, ఆశిషమాశీరాసీ రాశి రనుభూమిస్వాహా. యోవాసంయోగస్సంజుషమాణస్సన్థ స్సన్థుక్షణానామ్, సంయోగస్సన్దధానః పుణ్యాఃపుణ్యానాం పుణ్యాయ స్వాహా. సహాస్రివా యస్యవైవితాన మాదధాన స్సహస్రంవా ఆసిష స్సాసికాః, సహస్రం యస్యవై సాసికా స్సహస్రం సహస్రాయస్వాహా. స్వాతిగా గుప్తయోగుప్తి స్సత్యంసత్యానాం సాత్వంపదన్, తత్సత్వం సత్వమాసీత్సాత్వం సాత్వంవై సాత్వమాదధానాయ స్వాహా. సత్యంవా ఉద్రేకమాసీత్సత్యస్య ముఖ మా రనుగోప్తా, తత్సత్వం సత్యం పదాయ సత్యాయ స్వాహా. సతోర్జ్యోతిస్సత్యాన్తరాత్మా సతోర్దోగస్సత్య త్కరాత్మా, సత్యం సత్యవితానమాసీ త్సత్యసత్యాయ స్వాహా.

సత్యస్సత్వం పుణ్యమాసీత్ప్రోక్వా దైవికమ్, సత్యం సత్త్వ మార్గం సత్యంసత్వం సత్పథాయ స్వాహా. సతోర్జ్యోతి స్సత్యం ప్రాణా స్సత్యాధార స్సత్యసంధానః, సత్యస్సత్వం ప్రకాశం జ్యోతిర్జ్యోతిషే స్వాహా, కామో ముమామీమాంసా మీమాంసా స్సత్యమీమాంసా మీమాంసానామ్, తత్సత్యా సత్యరూపం సత్యంసత్యాయ సన్ధానా యస్వాహా. ఆదిర్వా ఆద్ద అనాద్దోఽయమాద్దః, మాద్ద అద్దతేస్వాహా. తత్సత్త్వా విశ్వమసీద్విశ్వాన్ విశ్వో విశ్వాసితా, విశ్వంవిశ్వం సన్దధాన స్త్వద్వి శ్వా విశ్వస విశ్వోకాపాయ స్వాహా. భుమ్భాభుర్భస్తం భూస్థోవా విశ్వ నాప స్తద్భూః ప్రాణసంన్యాసః, భూర్భూరాసీద్భూరసి భువోసి సువ రసి భూర్భువస్సువః స్వాహా. అపోనా అపతపన్తరాత్మా యోవేదో వేదానా మాధారః, వేదాన్త వాత్మానమసి వేదసంభూతో రసంరస మాసీద్రసా యస్వాహా. త్రయా కామం త్రయీమయం త్రిగు ణం త్రేతాత్మకోపి, త్రియామా త్రయీ త్రితయం త్రిధాత్మకం తస్మై త్రేతాత్మనే త్రేతాయ స్వాహా. స్వాముఖ్యా ముఖ్యాధారో

సనుఖా సానన్దా, సన్మోరా స్మేరాయతే సానన్ద మానన్దతే స్వాహా. సపైకైకస్యాధారస్యాధిష్ఠానో నాధిష్ఠానః, కం కం పదే పాతః పాదాయ పాదితే స్వాహా.

స్వయమాది స్సర్వాన్తరాత్మా దేవస్స్వయం క్రీడాత్మక మవా సృజత్, యస్స్వయం లోకమవధారమవధారయన్త్స్వాహా. యస్స్వయం సృష్ట మాత్మనాగుప్తమనుసంవితాన మచరఞ్చరన్తమ్, స్వయం క్రీడన్క్రీడయన్క్రీడా న్తరమనుప్రావిశత్స్వాహా. స్వౌజసా సర్వమాదధాతి యః పాపీయాం సమనుపద మాహాగ్ంసత్, సుపుణ్యాం పుణ్యాత్మకం పుణ్యవితానన్దాధార దేవాయ స్వాహా. త్వామేకాం సలిలావసన్నాం శుభ్రత్వాస్వనన్తీమనుసంపతన్తీమ్, స్వయం భూత్వా వరాహో వరఉజ్జహార తస్మై దేవాయ సుకృతాయ పిత్రే స్వాహా. యః కున్ధరమాణః కున్ధరాన్కంధరతా మిత్యవోచత్, తాగ్ంసానుమతో విదధత్స్వ తేజసా తస్మై వరిష్ఠాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. యోవాపృథ్వాం ప్రస్థలన్తీం ప్రమృజ్యామృజాంగీమ్, యఊర్ధ్వో రుపదధాత్తస్మై ముఖ్యాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. యాజ్ఞా ముశన్తీ ముశన్నాభిపూర్ణామారక్తనీలామమృతాం రజస్తీమ్, ఆలాలయన్ లాలిత కఙ్కణాం తాం తస్మై ప్రజేశాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వా జాతాని పరితా బభూవ, యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ంస్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వాహా. యోధూర్ధరం ధూర్ధరం ధూర్వరాణామ్, సుధూర్ధూరసి ధూర్ధురాణాం ధూరసి ఘూర్వజ్ఞమే స్వాహా. యోవా వ్యహింసీజ్జరయా జరన్తం తద్దైత్యముఖ్యమమృతాత్మరూపమ్, సుఖురం ఖురాణాం కిఞ్చిత్స్వనన్తం తస్మై నృసింహాయ సురేశ పిత్రే స్వాహా.

తపోనిధిం తపసాం రయిన్దం రయిమాయుగంగ వ్యసనౌఘహింస్రమ్, సాసిష్వసన్తం సవనే సవిత్రే తస్మై సురేశాయ సురబృన్దకర్త్రే స్వాహా. యోవా నృసింహో విజయం బిభర్షి రారాజినన్తం రయిదం కవీనామ్, సరాజిమన్తం సజయం సహస్రం తస్మైసుయన్త్రే సుశేవ

థయే శేవధయే స్వాహా. రయిః కకుద్మాన్విదధద్విసష్టం రయిమ ద్విధానమ్, తస్మై కకుత్రే వికటాయ పిత్రే స్వాహా. రాకామహాగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీహువే శృణోతున స్సుభగా బోధతుత్మనా, సీవ్య త్వపస్సూచ్యాఽచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయ ముక్థ్యగ్ం స్వాహా. వేదాహమేతం పురుషం మహాన్త మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే, సర్వాణి రూపాణి విచిత్యధీరో నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే స్వాహా. దిగ్దోసాయస్య విదిశస్స్వకర్ణౌ ద్యౌరాసవక్త్ర ముదరన్నభోవా, సాసిమ్మవాయూ స్స్వయమా పదంతం తస్మైవరత్రే వరదాయ కస్మైస్వాహా, పద్మాస్య వక్షః పరమస్సుపుణ్యః పద్మా జనిత్రీ పరమస్య వాసః, సూక్ష్మంసావిత్రం స్వయమా దధాన స్సావిత్ర రూపం పరమం సుపుణ్యగ్ంస్వాహా. యఃపుణ్డరీకః పరమాన్తరాత్మా క్రమాజ్జరూపం కమలం దధార, సరసే రసాయ స్వాహా. రయీణాం పతిం బృహన్తం రారాగముక్తం గురుం సనీకమ్, తంరాయో రూపం రయిభూత భూతం రయిమత్సురత్రేస్వాహా. రాయాంపత్రే రయిమా దధాత్రే రాయో బృహన్తం రయిమత్సుపుష్టమ్, రారాజిమన్తం రతయే రమన్తం తం బింబవన్తం కకుదాయ భద్రేస్వాహా.

యత్సారభూతం సకలం ధరిత్రం మోదప్రాయేణానుభూతమను విద్ధమ్, సూక్ష్మస్సురేశ స్సకలంబిభర్తి తస్మైసురేశాయ సకలం సుపుణ్యగ్ం స్వాహా. ఫలోవా ఏషలోకానామజరోమహాత్మా విశ్వం యః పాతి విమలోఽమలాఖ్యః,తస్మై వరత్రే వరదస్య పుష్ట్యై స్వాహా.ఘూర్ణో వహన్తాం రతయే రమన్తాం పుంభూతిమన్తస్సమయస్సుషుమ్నా, అగ్ం రాజిమన్తం సకలస్య గుప్త్యై స్వాహా. విశ్వం బిభర్తి ప్రసురోరుదన్తం సం రాజిమన్తం సకలం ప్రరూఢమ్, సనోవితత్య ప్రహిణోతు పత్రే స్వాహా. సోవా స్వరూప స్సముద్ర స్సమగ్రో విధుదంతుదన్యో విదధత్స్వదం వా, వియతి ప్రకాశం బృహత్రేగ్రహేణ తంబింబవన్తం సమదం సమగ్రగ్ం స్వాహా. భూమ్నైనం వా భుగో వా సుగో వా కిఞ్చిత్స్వనన్తం సుషువే సమస్తమ్, సర్వస్య దాతారమజరం జనిత్రే స్వాహా. నాక్షుయణ్యాం ప్రసృతం సమస్తం సంకోచయిత్వా సకలం వితానమ్, సంవాసయన్య

స్సకలం వరిష్ఠం తస్మై ప్రజేశాయ ధురంధరాయ స్వాహా. ఆశాస్స
మస్తాః ప్రతరన్న్యన్తసాస్తావపేద్యాస్సకలా సమస్తా, సామే
గృహేవా సమధత్త పుష్టిగ్గ్ స్వాహా. యోజజ్ఞమానాం సకలం బిభర్తి
సర్వం వియద్వా విచరేత శక్త్యాన్, తస్మై జలేవావజసృగ్గ్ం స్వాహా,
యోవా దశానాం ప్రపృతాస్సమస్తా తాంస్తాన్దధానాస్సమయాత్సబీజాః,
శబ్దాతిరిక్త్యై స్వబలం బలాయ స్వాహా.

చత్వారో దోషాః ప్రహరన్తి యస్య సర్వస్యగోప్త్రే సురసాయ
ధామ్నే, సోమస్య పుణ్యం రయిమత్ప్రవృద్ధ్యై స్వాహా. వక్షోవసత్యస్య
వరాం వరిష్ఠం వాకన్దధానా వవృధే సమస్తమ్, తస్మై వరిష్ఠాయ వర
ప్రవృద్ధ్యై స్వాహా. అణోరణీయాన్మహతో మహీయానాత్మాగు
హాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః, తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః
ప్రసాదాన్మహిమాన మీశగ్గ్ం స్వాహా. విష్ణుర్వరిష్ఠో వరదాన ముఖ్యో
యోవిశ్వబుద్ధీన్ ధ్యాయన్న కుర్వన్, విశ్వం ఈహాసద్వ్యదధత్తమత్ర
తద్విష్ణవేయః ప్రభవిష్ణవేతా అమితం భరన్త్రే స్వాహా. అబ్జోజు
షన్తః ప్రపదత్వతస్తః పుంపూప్రషన్తః ప్రసర్యః ప్రవాలః కంకం జః త్రే
సమతేజసన్తే స్వాహా. మామాత్మగుప్తాం నహాత్మే భూత్యై తాంరాజి
మన్తాం సుఘూర్ధారయన్తీమ్, ధూరసి ధుర్వాయ స్వాహా. యంచి
న్తయన్తో నిగమాన్తరూపం యం విశ్వరూపం పరమాత్మ రూపమ్,
తం విన్దమానాం సకలం వ్రజన్తీం తాందేవముఖ్యాం. సురతం భవాయ
స్వాహా. పుణ్యాంచ పుణ్యాః పురుషే పురస్త్రే తాంరాజిమన్తాం నిశి
చోదితానామ్, విదధాతి పుష్ట్యై హారస్వరాయ స్వాహా. సోనోభూతో
యోనామృతాత్మా సుపుష్టిమస్మత్ప్రతరం పవిత్రమ్, సోనోఽస్తు భూత్యై
కమలావరాయ స్వాహా. సత్యేవసత్యం సకలాస్స మూర్తయస్స్వరతా
స్త్వనన్తాః, తేజీజయన్తో వియతి క్షయాణాం తత్తత్సవిత్రే హరతే
పరాయ స్వాహా.

యాగావరిష్ఠా సహసూర్ధరిత్రీ వసుం వసుంవై వసునీహా భద్రా,
రేరీజయన్తో రజతం రజతే స్వాహా. వాయురన్తరాత్మా వహతి సమస్త

స్సపుణ్యదేవేతి ససూరిముక్తః, సూరిస్సురాణాం సురసోప్యసున్న స్స మూ హ్యా దేవాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. సర్వోపరిష్టాదధితిష్ఠతాత్మా యస్యోపరిష్ఠాత్పరమస్సముక్తః, తం నీరజన్తమనుసంపరాయ స్వాహా. తమస్సర్వభూతమధునోద్వరేణ్యస్తం సత్వరూపం సకలం ప్రకాశ్య, సన్లే శయన్సప్తినిమిత్తయే యస్తస్మై పరంబ్రహ్మణే పరంజ్యోతిషే స్వాహా. జ్యోతిర్జ్యోతిషాం జ్యోతిరోజోబలం సత్వం సత్వాత్మకం సం జ్యోతిరిత్థమ్, తస్మై సూక్ష్మసూక్ష్మాయ తేజసే స్వాహా. సత్వం సత్వాత్మకంవా రజోరజస ఆత్మకమ్, తమ స్తమస ఆధారస్సాకృతం తంనిరీశ్వరమీశ్వరాయ స్వాహా. అసిర్భిణ్ణం యస్యేదమాసీదాసీ దుదక మాత్మకమ్, యస్యోదాన్ ఉదనర్థముచ్చముచ్చైరురుగాయ స్వాహా. యస్యేచ్ఛా లోకేవా ప్రజాయతిల్లోకే యన్నైవాసీత్తన్నై వాసీత్, యద్వా సజ్ఞాతం యత్సర్వవిశామీశిషే స్వాహా. యోవే దాదిః పరమః పరోబ్రహ్మ త్రిమాత్రస్త్రయీమూర్తికః, శబ్దశ్శబ్దాతిగః పరంబ్రహ్మణే పరంజ్యోతిషే స్వాహా. యోవావ్యక్తం సకలం ప్రవృద్ధై యదిదం సర్వమాసీత్, సానన్దం సాకృతం తం హరన్పరాయస్వాహా.

యోవా భూతేర్భూతిరాసీత్సానాఽనన్దం ప్రత్యానన్దమ్, సంజుషస్వ్రిజామి సత్యం సత్యాయ స్వాహా. సత్యస్సత్యస్థస్సత్యలోకస్థ స్సత్యస్సన్ఙక్షత్రమాసీత్, సత్యం సత్యాయ రంహసే స్వాహా. ఋతగ్ం సత్య మమితం పురాణ మాదిం జనిత్ర మమృతం సురేన్ద్రిమ్, సంజ్యో తిషాం జుషమాణం జుషస్వ స్వాహా. అం రాజిమన్తం సకలస్య గుప్తిం సోమేజుషన్తమమృతం బిభర్తి, రయిమత్సుపుష్టిం గుణవన్తమత్ర తస్మై సుపుణ్యాయ వరదాయ పిత్రే స్వాహా. మామాత్మగుప్తాం సత్త్వస్య సర్వస్య వితానరూపాం సంజూజుషన్తీం పరమాం పవిత్రామ్, సన్తార యన్తీం స్వయమప్రమత్తాం సంయోజయిత్రే వరదాయ పిత్రేస్వాహా.

బ్రహ్మసూక్తమ్

హరిఃఓం హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్, సదాధార పృథివీన్ద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా

విధేమ, యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ,
య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మైదేవాయ హవిషా విధేమ,
య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య దేవాః,
యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మైదేవాయ హవిషా
విధేమ, యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్వా యస్యసముద్రగ్ం రసయా
సహాహుః, యస్యేమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ
హవిషా విధేమ, యంక్రన్దసీ అవసాత స్తభానే అభ్యైక్షేతాం మనసా
రేజమానే, యత్రాధిసూర ఉదితౌ వ్యేతి కస్మై దేవాయ హవిషా
విధేమ, యేనద్యౌరుగ్రా పృథివీ చదృఢేయేన సువస్తంభితంయేన నాకః,
యో అన్తరిక్షే రజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ,
ఆపోహ యన్మహతీర్విశ్వమ్, ఆయ న్దక్ష న్దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్,
తతో దేవానాం నిరవర్తతాసురేకః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ,
యశ్చిదాపో మహినా పర్యపశ్యద్దక్షం దధానా జనయన్తీ రగ్నిమ్,
యో దేవేష్వధిదేవ ఏక ఆసీత్కస్మై దేవాయ హవిషావిధేమ.

ఇన్ద్రసూక్తమ్

హరిః ఓం ఇన్ద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః, అస్మాక
మస్తు కేవలః, ఇన్ద్రం నరో నేమధితాహవన్తే యత్పార్యా యునజతే
ధియస్తాః, శూరో నృషాతా శవసశ్చకాన ఆగోమతి వ్రజేభజా త్వంనః,
ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తేజనేషు పఞ్చసు, ఇన్ద్రతాని తఆవృణే,
అనుతేదాయి మహాఇన్ద్రియాయ సత్రాతేవిశ్వ మను వృత్రహత్యే,
అనుక్షత్ర మనుసహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తేనృషహ్యే, యుజేరథం
గవేషణగ్ం హరిభ్యామ్, ఉపబ్రహ్మాణి జుజుషాణ మస్థుః, విబాధిష్టాస్య
రోదసీ మహిత్వా, ఇన్ద్రో వృత్రాణ్యప్రతీ జఘన్వాన్, ఇన్ద్రంనరో
యుజేరథమ్, జగృభ్ణాతే దక్షిణ మిన్ద్రహస్తమ్, వసూయవో వసు
పతే వసూనామ్, విద్మాహి త్వా గోపతిగ్ం శూరగోనామ్, అస్మభ్యం
చిత్రం వృషణగ్ం రయిన్దాః, తవేదం విశ్వమభితః పశవ్యమ్, యత్ప
శ్యసి చక్షుసా సూర్యస్య, గవామసి గోపతి రేకఇన్ద్ర, భక్షీమహితే
ప్రయతస్య వస్వః, సమిన్ద్రణో మనసానేషి గోభిః, సగ్ం సూరభి ర్మఘ

వజ్రిన్థ్సగ్ం స్వస్త్యా, సం బ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి, సం దేవానాగ్ం సుమత్యా యజ్ఞియానామ్, ఆరాచ్ఛత్రు మపబాధస్వదూరమ్, ఉగ్రో యశ్శమ్బః పురుహూతతేన, అస్మే ధేహి యవమద్గోమదిన్ద్ర, కృధీ ధియం జరిత్రే వాజరత్నామ్, ఇన్ద్ర శ్రేష్ఠాని ద్రవిణాని ధేహి చిత్తిం దక్షస్య సుభగత్వమస్మే, పోషం రయీణామరిష్టిం తనూనాం స్వాద్మానం వాచస్సుదినత్వమహ్నామ్, భువస్త్వమిన్ద్ర బ్రహ్మణా మహాన్భువో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞియః, భువో నౄగ్ంశ్చ్యౌత్నో విశ్వస్మిన్భరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్త్రో విశ్వచర్షణే, ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం వపు రిన్ద్రగ్ం ప్రవన్తగ్ం సవితార మిన్ద్రం దధాతు, శక్రస్సుకృతస్య లోక మిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ, ఏన్ద్ర సానసిగ్ం రయిగ్ం సజిత్వా నగ్ం సదా సహమ్, వర్షిష్ఠ మూతయే భర.

అగ్నిసూక్తమ్

హ॥ ఓం అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్, యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాన్తే నమ ఉక్తిం విధేమ, ప్రవస్సుకాయ భాసవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్, యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యన్త ర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి, అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయన్తీ రగ్ని యన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః, సుసన్దృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ం స్వఞ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్, అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్య మీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమన్త కృష్టీః, పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర, అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తి భిరతి దుర్గాణి విశ్వా, పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవాతో కాయ తనయాయ శంయోః, ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవ ద్రీచీం నయథ దేవయన్తః, దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరన్త్య గ్నయే ఘృతాచీ, అగ్న ఆయూంషి పవసే గృణానో హవ్యదాతయే, స హోతా సత్సు బర్హిషి, అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవ మృత్విజమ్, హోతారం రత్నధాతమమ్, అగ్నిః పూర్వేభిర్ ఋషిభి రీడ్యో నూతనైరుత, స దేవాం ఏహ వక్షతి, అగ్నినా రయి మశ్నవ

తోప్యేషమేవ దివే దివే, యశసం వీరవత్తమమ్, అగ్నే యం యజ్ఞ
మధ్వరం విశ్వతః పరిభూరసి, సఇద్దేవేషు గచ్ఛతి, అగ్నిర్హోతా
కవిక్రతు స్సత్యశ్చిత్రశ్రవస్తమః, దేవో దేవేభి రాగమత్, అగ్నిర్
ఋషిః పవమానః పాఞ్చజన్యః పురోహితః, తమీమహే మహాగయమ్,
అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చ స్సువీర్యమ్, దధద్రయిం మయి పోషమ్,
అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్, అపాగ్ం రేతాగ్ంసి
జిన్వతి, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనం మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా
మయంచ, పునః కృణ్వగ్గ్ంస్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి
తన్తుమేతమ్.

యమసూక్తమ్

హరిః ఓం ఆయాతు దేవ స్సుమనాభి రూతిభి ర్యమో హ వేహా
ప్రయతాభిరక్తా, ఆసీదతాగ్ం సుప్రయతే హ బర్హిష్యూర్జాయ
జాత్యై మమశత్రుహత్యై, యమే ఇవ యతమానే యదైతం ప్రవాం
భరన్మానుషా దేవయన్తః, ఆసీదతగ్గ్ం స్వము లోకం విదానే స్వాసస్థే
భవతమిన్దవేనః, యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః,
యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరఙ్కృతః, యమాయ
ఘృతవద్ధవి ర్జుహోత ప్ర చ తిష్ఠత, సనో దేవే ష్వాయమ ద్దీర్ఘ
మాయుః ప్రజీవసే, యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్యం
జుహోతన, ఇదం నమ ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథి
కృద్భ్యః, యోఽస్య కౌష్ఠ్యజగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ, యమం భఙ్గ్య
శ్రవోగాయ యోరాజాఽన పరోధ్యః, యమం గాయ భఙ్గ్యశ్రవో
యోరాజాఽనపరోధ్యః, యేనాపో నద్యో ధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీ
దృఢా, హిరణ్యకక్ష్యా న్త్సుధురాన్ హిరణ్యాక్షా నయశ్శఫాన్, అశ్వాన
నశ్యతో దానం యమో రాజాఽభితిష్ఠతి, యమో దాధార పృథివీం
యమో విశ్వ మిదం జగత్, యమాయేదం సర్వ ముత్తస్థే యత్ప్రాణ
ద్వాయురక్షితమ్, యథా పఞ్చ యథా షడ్యథా పఞ్చదశర్షయః
యమం యో విద్యాత్ స బ్రూయా ద్యథైక ఋషి ర్విజానతే, త్రికద్రు
కేభిః పతతి షడుర్వీ రేక మిద్బృహత్, గాయత్రీ త్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి

సర్వాతా యమ ఆహితా, అహరహ ర్నయమానో గామశ్వం పురుషం జగత్, వైవస్వతో నతృప్యతి పఞ్చభిర్మానవైరమ్యైః, వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమే రాజని తే జనాః, యే చేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉచానృత వాతనః, తే రాజన్నిహ వివిచ్యన్తే థాయన్తి త్వాముప, దేవాగ్ంశ్చ యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ం శ్చాపచిత్యతి, యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతే యమః, అత్రానో విశ్పతిః పితాపురాణా అనువేనతి, యమో దాధార పృథివీం యమో ద్యాముత సూర్యః, యమస్సర్వ మృత్యుస్తేనః ప్రాణానాం వాయూనామ్.

నిర్ ఋతిసూక్తమ్

హరిః ఓం నమస్సుతే నిర్ ఋతే విశ్వరూపే అయస్మయం విచృతా బన్ధమేమ్, యమేన త్వం యమ్యాసంవిదానో త్తమన్నాకమధిరోహ యేమమ్, యత్తే దేవీ నిర్ ఋతిరాబబన్ధ దామగ్రీవాస్వవిచర్త్యమ్, ఇదం తే తద్విష్యా మ్యాయుషోనమధ్యా దథా జీవః పితుమద్ధి ప్రముక్తః, యస్యాస్తే అస్యాః క్రూర ఆసఞ్జుహో మ్యేషాం బన్ధానామవసర్జనాయ, భూమిరితి త్వాజనావిదుర్నిర్ ఋతిరితి త్వాహం పరివేద విశ్వతః, అసున్వన్తమయజమాన మిచ్ఛస్తేన స్యేత్యాంతస్కర స్యాన్వేషి అన్యమస్మదిచ్ఛ సాత ఇత్యా నమో దేవినిర్ ఋతే తుభ్యమస్తు, దేవీ మహం నిరుఋతిం వన్దమానః పితేవపుత్రం దసయే వచోభిః, విశ్వస్యయా జాయమానస్య వేదశిరశ్శిరః ప్రతిసూరీ విచష్టే, నివేశన స్సంగమనో వసూనాం విశ్వారూపా భిచష్టే, శచీభిః, దుర్గాన రాతీరపానుద వీరవత్నీ, యమేన యమ్యాయుషా సంవిదానా, పితేవ పుత్ర మభిరక్షతం నః, నమస్తే నిర్ ఋత యే ఘనతేజాయ తస్మై విసృజ బన్ధనాత్ యమనయత్వాగ్ం సవితా దేవ ఉత్తమానసీకే అభిరోచయ యాయినామ్, వసవః ప్రథమో దేవతానాం సోఽస్య ప్రజాం పశూన్పాహి అతో దేవేభ్యః పశుభిర్యైవై వసవస్స్వస్త్యస్తు, సహస్రాక్షోవా అయమగ్నిః పితరో దేవతానాం వసూన్యత్ర వసనో భూతానాం పాలయన్తి తస్మా అన్యవసుభ్యః.

వరుణసూక్తమ్

హరిఃఓం అస్తభ్నాద్ద్యాం వృషభో అన్తరిక్ష మమిమీత వరిమా
ణం పృథివ్యా ఆసీదద్విశ్వా భువనాని సంరాడ్విశ్వేత్తాని వరుణస్యవ్రతాని
వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతాన వాజమర్వత్సు పయో అఘ్నియాసు, యచ్చి
ద్ధితే విశో యథా ప్రదేవ వరుణవ్రతమ్, మినీమసిద్యవిద్యవి, యత్కిం
చేదం వరుణ దైవ్యే జనేఽభిద్రోహం మనుష్యాశ్చరామసి అచిత్తీ
యత్తవ ధర్మా యుయోపిమ మానస్తస్మా దేనసో దేవ రీరిషః, కితవా
సో యద్రిరిపుర్నదీవి యద్వాఘాసత్య ముతయన్న విద్మ, సర్వాతావిష్య
శిథిరేవ దేవాఽథా తేస్యామ వరుణ ప్రియాసః అవతేహేడో వరుణ
నమోభి రవ యజ్ఞేభి రీమహే హవిర్భిః, క్షయన్నస్మభ్య మసుర
ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని, ఉదుత్తమం వరుణపాశ
మస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ, అథా వయమాదిత్య వ్రతే
తవానాగసో అదితయేస్యామ ఇమమ్మే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ
మృడయ, త్వామవస్యు రాచకే, తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వన్దమాన
స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః, ఆహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురు
శగ్ంసమానఆయుః ప్రమోషీః, త్వంనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దే
వస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః, యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా
ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్, సత్వంనో అగ్నేఽవమోభవోతీ నేదిష్ఠో
అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ, అవయక్ష్మనోవరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం
సుహవోనఏధి, త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః, అయాసన్హ
వ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజమ్, యే తేశతం వరుణ యే సహస్రం
యజ్ఞియాః పాశా వితతాః పురుత్రా, తేభ్యోనఇన్ద్రో సవితోతవిష్ణు
ర్విశ్వేదేవాఽముఞ్చంతు మరుతస్స్వర్కాః.

వాయుసూక్తమ్

హరిఃఓం పీవోన్నాగ్ం రయివృధ స్సుమేధాః, శ్వేత్వస్సిషక్తి
నియుతామభిశ్రీః, తేవాయవే సమనసో వితస్థుః, విశ్వేన్నరస్స్వపత్యాని చక్రుః,
రాయేఽనుయం జజ్ఞతూ రోదసీ ఉభే, రాయే దేవీ ధిషణా ధాతి దేవమ్,

అథావాయుం నియుత స్సశ్చత స్స్వాః, ఉత శ్వేతం వసుధితిం నిరేకే, ఆవాయో భూష శుచిపా ఉపన స్సహస్రన్తే నియుతో విశ్వవార, ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్, ప్రయాభిర్యాసి దాశ్వాగ్ం సమచ్ఛా నియుద్భి ర్వాయవిష్టయే దురోణే, నినో రయిగ్ం సుభోజసమ్, యువేహాసి పిరసద్గవ్య మశ్వియం చ రాధః, ప్రవాయుమచ్ఛా బృహతీ మనీషా, బృహద్రయిం విశ్వవారాగ్ం రథప్రామ్, ద్యుతద్యామా నియుతః పత్యమానః, కవిః కవిమియక్షసి ప్రయజ్యో, ఆనోనియుద్భి శ్శతినీభిరధ్వరమ్, సహస్రిణీభి రుపయాహి యజ్ఞమ్, వాయో అస్మిన్ హవిషి మాదయస్వ, యూయంపాత స్వస్తిభి స్సదానః, వాయో శతగ్ం హరీణామ్, యువస్వపోష్యాణామ్, ఉత వాతే సహస్రిణో రథఆయాతు పాజసా, ప్రయావాజస్య హేమ న్తం పేరు మస్యస్యర్జుని, ఋదూదరేణ సఖ్యాసచేయ యోమానరిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః, పక్రమ్యాథ ఊర్ధ్వం పురుషజో వివేశ ప్రజాసు వృత్త్వాయ అనూన్ధదాతి, సోహమస్మి న్యజాని సమూపాతు, యో మాతరిశ్వా వియజ్ఞా తోంసగో వృతో హూరాయతే, యస్యవతగ్ం సమేతు, మరుతః పరమాత్మా పరమా గతిః పరం బ్రహ్మ పరం యోగమ్, పరమాత్మానం మన్యే అజరం యో ఽగ్నిరహమన్నం వాయవే, మరుతో గణానాం ప్రథమ స్సప్తథానాం మూర్ధా వాయో అన్యమజరగ్గ్ం శ్రియమ్, హోతారం వైరయన్వాహు రగ్నే హవ్యం మనుష్యః.

కుబేరసూక్తమ్

హరిః ఓం అద్భ్యస్తిరోధా జాయత, తవ వైశ్రవణ స్సదా, తిరోధేహి సపత్నాన్నః, యేఅపోఽశ్నన్తి కేచన, త్వాష్ట్రీం మాయాం వైశ్రవణః, రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్, పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్, ఆస్థాయా యాహి నో బలిమ్, యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి, ధనం గావో హస్తిహిరణ్య మశ్వాన్, అసామసుమతౌ యజ్ఞియస్య, శ్రియం బిభ్రతో న్నముఖీం విరాజమ్, సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ మైనాకే మహాగిరౌ, శతద్వాట్టారగమన్తా సంహార్యం నగరంతవ, ఇతిమన్త్రాః. తల్లో ఏకాన్తికుర్వన్తు, యదిబలిగ్ం హరేత్, హిరణ్యనాభ యే వైత్తు

దయే కౌబేరాయాఽయంబలిః, సర్వభూతాధిపతయే నమ ఇతి, అథ
బలిం హృత్వోపతిష్ఠేత, క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః, బ్రాహ్మణా
వయగ్ం స్మః, నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః, అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్న
మద్ధీతి, అథతమగ్నిమాదధీత, యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత, తిరో
ధా భూః, తిరోధా భువః, తిరోధాస్స్వః, తిరోధాభూర్భువస్స్వః,
సర్వేషాం లోకానా మాధిపత్యే సీదేతి, అథ తమగ్ని మిన్ధీత, యస్మిన్నే
తత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత, తిరోధా భూస్స్వాహా, తిరోధా భువస్స్వాహా,
తిరోధా స్వస్స్వాహా, తిరోధా భూర్భువస్స్వస్స్వాహా, యస్మిన్నస్య కాలే
సర్వాఆహుతీర్ హుతా భవేయుః, అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః, తస్మి
న్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత, పరస్సుప్తజనా ద్వేపి, మాస్మ ప్రమాద్యన్త
మాఽఽధ్యాపయేత్, సర్వార్థా స్సిధ్యన్తే, యఏవంవేద, క్షుధ్యన్నిద
మజానతామ్, సర్వార్థా న సిధ్యన్తే, యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా,
మమాఽన్తర్ హృదయే శ్రితః, తస్మా ఇమ మగ్రపిణ్డం జుహోమి,
సమే ఽర్థాన్మా వివధీత్, మయి స్వాహా, రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్య
సాహినే, నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే, సమే కామాన్కామ
కామాయ మహ్యమ్, కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు, కుబేరాయ
వైశ్రవణాయ, మహారాజాయ నమః, నమః కుబేరాయ సహస్రాక్షాయ
తుభ్యం విదే మహారాజాయ నమః, రాయస్పోషాయఽయుషా త్వా
నిధిశో భ్రాతృవ్యాణాం మహసాం చాధిపత్యై, విశ్రవాసః కౌబేర కా
రక్షోరాజేన ప్రేషితాః, గ్రామగ్ంస జానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో పరిదా
కృతాన్, ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృణ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః, తానగ్నిః,
పర్యసరత్తానిన్ద్రో తాన్బృహస్పతిః, తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృ
శతః కూటదన్తాన్ వికేశాన్లమ్బన స్తనాన్.

ఈశానసూక్తమ్

హరిః ఓం స్తుహి శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్న భీమ
ముపహత్నుముగ్రమ్, మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యన్తే అస్మ
న్నివపన్తు సేనాః, పరిణో రుద్రస్య హేతిర్వృణక్తు పరి త్వేషస్య దుర్మ
తిరఘాయోః, అవస్థిరా మఘవద్భ్యస్తనుష్వ మీఢ్వస్తోకాయ తన

యాయ మృడయ, మీఢుష్టమ శివతమ శ్శివోన స్సుమనాభవ, పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం, బిభ్రదాగహి అర్హన్బిభర్షి సాయకాని ధన్వ, అర్హన్నిష్కం యజతం విశ్వ రూపమ్, అర్హన్నిదం దయసే విశ్వమబ్భువమ్, న వా ఓజీయోరుద్ర త్వదస్తి, త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివస్త్వగ్ం శర్ధోమారుతం పృక్ష ఈశిషే, త్వం వాతైరరుణై ర్యాసి శంగయ స్త్వం పూషా విధతః పాసి నుత్మనా, ఆవో రాజాన మధ్వరస్య రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్య యజగ్ం రోదస్యోః, అగ్నింపురా తనయిత్నో రచిత్తాద్ధిరణ్యరూప మవసే కృణుధ్వమ్, నమస్తే రుద్రమన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః, నమస్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యాముత తే నమః, యాత ఇషు శివతమా శ్శివం బభూవతే ధనుః, శివా శరవ్యా యాతవత తయానో రుద్ర మృడయ, రుద్రమన్యుం బహుతో హుతం వృషభం నమస్తే అస్తు, తన్మే అస్తు బాహుభ్యాం పీతయే, త్ర్యంబకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్, ఉర్వారుక మివ బన్ధనాన్మృత్యో ర్ముక్షీయమా మృతాత్, . ఈశాన స్సర్వలోకానాం త్ర్యంబక స్సర్వవిద్యానాం న ద్వితీయో భవోద్భ వాయ, ఈశ ఈశ్రతే భూర్భువస్సువరీశాయ లోకానాం భీమాయ వామదేవాయ నమః.

గోదానసూక్తమ్

ఆ గోదానా త్పఠేదిదం బ్రాహ్మీయం బ్రహ్మనిర్మితమ్, సూక్తం తత్పారమాత్మీయ మాత్తాదేవానా మజరో ఒమరేశః, సంప్లాగే పుణ్డ రీకే నివిష్ట స్తాలార్ధాయామో రక్తనేత్రః, శఙ్ఖస్ఫటిక సఙ్కాశ స్తేషాందే వానా మన్తరాసీ దన్తరాత్మా, అజితో దేవో యక్షాణాం విద్యాధర ణాం గన్ధర్వాణామన్తరాత్మా, బ్రహ్మణ శ్చాన్తరాత్మా, బ్రాహ్మణో రౌద్రిక ఉదాసక స్సమనుష్యాణాం సాక్షోర్మకర్మేవా అఙ్గుష్ఠమాత్రో హృదయేసన్నివిష్టస్సుహాన్తరాత్మా అగ్నిరావిష్టో యద్రూపం తస్య ప్రవాఅసి సజీవ ఇత్యభిశస్యతే.

సారస్వతసూక్తమ్

ఓమాస శ్చర్షణీ ధృతో విశ్వేదేవాస ఆగత, దాశ్వాంసో దాశు షస్సుతమ్, విశ్వేదేవాసో అప్తుర స్సుతమాగంత తూర్ణయః, ఉస్రాఇవ స్వసరాణి, విశ్వేదేవాసో అస్రిధఏహి మాయాసో అద్రుహః, మేధం జుష న్త వహ్నయః, పావకాన స్సరస్వతీ వాజేభి ర్వాజినీవతీ, యజ్ఞంవష్టు ధియావసుః, చోదయిత్రీ సూనృతానాం చేత న్తీ సుమతీనామ్, యజ్ఞం దధే సరస్వతీ, మహోఅర్ణ స్సరస్వతీ ప్రచేతయతి కేతునా, ధియోవిశ్వా విరాజతి.

రాత్రిసూక్తమ్

రాత్రీ వ్యఖ్యదాయతీ పురుత్రా దేవ్యాక్షుభిః, విశ్వా అధిశ్రియో ధిత, ఓర్వప్రా అమర్త్యా నివతో దేవ్యుద్వతః, జ్యోతిషా బాధతే తమః, నిరుస్వసారమస్కృతోషసం దేవ్యాయతీ, అపేదుహాసతేతమః, సానోఅద్య యస్యావయం నితేయామన్నవిక్ష్మహి వృక్షేనవసతింవయః, నిగ్రామాసో అవిక్షత నిపద్వంతో నిపక్షిణః, నిశ్యేనాసశ్చిదర్థినః, యావయా వృక్యాంగవృకం యవయస్తేన మూర్మ్యే, అథానస్సుతరా భవ, ఉపమా పేపిశ త్తమః కృష్ణంవ్యక్త మస్థిత, ఉషఋణే వయాతయ, ఉపతేవా ఇవాకరం వృణీష్వ దుహిత ర్దివః, రాత్రిస్తోమం నజిగ్యుషే, ఆరాత్రి పార్థివంరజః పితరః ప్రాయుధామభిః, దివస్సదాంసి బృహతీవి తిష్ఠస ఆత్వేషం వర్తతేతమః, యేతేరాత్రీ నృచక్షసో యుక్తాసో నవతి ర్నవ, అశీతి స్సంత్వష్టా ఉతోతే సప్తసప్తతీః, రాత్రీంప్రపద్యే జననీం సర్వభూత నివేశనీమ్, భద్రాం భగవతీం కృష్ణాం విశ్వస్య జగతో నిశామ్, సంవేశినీం సంయమినీం గ్రహనక్షత్ర మాలినీమ్, ప్రపన్నోహం శివాం రాత్రీం భద్రేపార మశీమహి భద్రేపార, మశీమహ్యోంనమః

హిరణ్యగర్భసూక్తమ్

హిరణ్యగర్భ ఆపోహాయత్ప్రజాపతే, సవేదపుత్రః పితరగ్ం సమాతరగ్ం ససూనుర్భువత్స భువత్పున ర్మఘః, సద్యామూర్ణో దన్త రిక్షగ్ం ససువస్సువిశ్వాభువో అభవత్స ఆభవత్, సప్రత్నవన్నహీయ

సాఽగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా, బృహత్తతన్థ భానునా నికావ్యా వేధస
శ్శశ్వతస్కఽర్ హస్తే, దధానో నర్యాపురూణి, అగ్నిర్భువద్రయిపతీ
రయీణాగ్ం సత్రాచక్రాణో అమృతానివిశ్వా, హిరణ్యపాణిమూతయే
సవితారముపహ్వయే సచేత్తా దేవతాపదమ్, వామమద్యసవితర్వామ
ముశ్వో దివేదివే వామమస్మభ్యగ్ంసావీః, వామస్య హిక్షయస్య దేవ
భూరేరయాధియా వామభాజస్స్యామ, బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రంబిభ
ర్షి పృథివి, ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి మహ్నాజినోషి మహిని, స్తోమా
సస్త్వా విచారిణి ప్రతిష్ఠోభన్త్యక్తుభిః, ప్రయావాజం న హేషన్తం పేరు
మస్య స్యర్జుని, ఋదూదరేణ సఖ్యాసచేయ యోమానరిష్యే ద్ధర్యశ్వ
పీతః, అయంయస్సోమో వ్యధాయ్యస్మే తస్మా ఇన్ద్రం ప్రతిరమే వ్యచ్ఛ,
ఆపాన్తమన్యు స్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ,
సోమోవిశ్వాన్యతసావనాని నార్వాగిన్ద్రం ప్రతిమానాని దేభుః, ప్రసు
వాన స్సోమఋతయుశ్చికేతేన్ద్రాయ బ్రహ్మ జమదగ్ని రర్చన్న్, వృషా
యన్తాఽసి శవసస్తురస్యాన్తర్యచ్ఛగృణతే ధర్త్రిం దృగ్ంహ, సబాధస్తే
మదంచ శుష్మయంచ బ్రహ్మానరో బ్రహ్మకృత స్సపర్యన్న్, అర్కో
వాయుశ్శురతే సోమచ క్షాస్త్రత్రేవిన్ద్రో దధతే పృక్షస్తుర్యామ్, వషట్తేవిష్ణ
వాస ఆకృణోమి తన్మేజుషస్వ శిపివిష్ట హవ్యమ్, వర్ధన్తుత్వా సుష్టుతయో
గిరోమే **యూ**యంపాత స్వస్తిభిస్సదానః, ప్రతత్తే అద్యశిపివిష్ట
నామార్యశ్శగ్ంసామి వయునాని విద్వాన్, తంత్వాగృణామి తవసమత
వీయాన్ క్షయన్తమస్య రజసః పరాకే కిమిత్తేవిష్ణో పరిచక్ష్యం భూత్ప్రయద్వ
వక్షే శిపివిష్టో అస్మి, మావర్పో అస్మదపగూహ ఏతద్యదన్యరూప స్సమిథే
బభూథ అగ్నేదా దాశుషేరయిం వీరవన్తం పరీణసం శిశీహినస్సూను
మతః, దానో అగ్నే శతినో దాస్సహస్రిణో దురోశవాజగ్ం శ్రుత్యా
అపావృధి, ప్రాచీ ద్యావా పృథివీ బ్రహ్మణా కృధి సువర్ణశుక్ర ముషసో
విదిద్యుతః, అగ్నిర్దా ద్రవిణం వీరపేశా అగ్నిర్ **ఋ**షిం. యస్సహస్రా
సనోతి, అగ్నిర్దివి హవ్యమాతతానాగ్నే ర్ధామాని విభృతా పురుత్రా,
మూనో మర్ధ్రి రాతూభర, ఘృతంనప్రాతం తనూరరేపా శ్శుచిహిరణ్యమ్,
తత్తేరుక్మో నరోచతస్వధావ ఉభేసుశ్చన్ద్రి సర్పిషో దర్వీ శ్రీణీష ఆసని,

ఉతోన ఉత్పుపూర్యా ఉక్థేషు శవసస్పత ఇషగ్ంస్తోతృభ్య ఆభర, వా యోశతగ్ం హరీణాం యువస్వ పోష్యాణామ్, ఉత సా తే సహస్రిణో రథ ఆయాతు పాజసా, ప్రయాభి ర్యాసి దాశ్వాగ్ం సమచ్ఛా నియుద్భి, ర్వాయవిష్టయే దురోణే, ని నో రయిగ్ం సుభోజసం యువేహ ని వీర వద్గవ్య మశ్వియంచ రాధః, రేవతీర్న స్సధమాద ఇన్ద్రే సన్తు తువి వాజాః, క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ, రేవాగ్ం ఇద్రేవతస్తోతా స్యాత్త్వావతో మఘోనః, ప్రేదుహరి వశ్శ్రుతస్య.

విశ్వజిత్సూక్తమ్

విశ్వజితే ధనజితే స్వర్జితే సత్రాజితే నృజిత ఉర్వరాజితే, అశ్వజితే గోజితే అబ్జితే భరేన్ద్రాయ సోమం యజతాయ హర్యతమ్, అభిభువే భిభంగాయ వన్వతే షాహ్యాయ సహమానాయ వేధసే, తువిగ్రయే వహ్నయే దుష్టరీతవే సత్రాసాహే నమ ఇన్ద్రాయ వోచత, సత్రాసాహో జన భక్షో జనం సహశ్చ్యవనో యుధ్మో అను జోష ముక్షితః, వృతంచయ స్సహురిర్విక్ష్వారిత ఇన్ద్రస్య వోచం ప్రకృతాని వీర్యా, అనానుదో వృషభో దోధతో వధో గంభీర ఋష్వో అసమష్టకావ్యః, రధ్రచోద శ్శ్నథనో వీళిత స్పృథురిన్ద్ర స్సుయజ్ఞ ఉషసస్స్వర్జనత్, యజ్ఞేన గాతు మప్తురో వివిద్రిరే ధియో హిన్వానా ఉశిజో మనీషిణః, అభిస్వరా నిష దాగా అవస్యవ ఇన్ద్రే హిన్వానా ద్రవిణాన్యాశత. ఇన్ద్ర శ్రేష్ఠాని ద్రవిణాని ధేహి చిత్తిందక్షస్య సుభగత్వమస్మే, పోషంరయీణా మరిష్టిం తనూనాం స్వాద్మానంవాచ స్సుదినత్వమహ్నామ్, త్రికద్రుకేషు మహిషో యవాశిరం తువిశుష్మ స్తృపత్సోమ మపిబద్విష్ణునా సుతంయథావశత్, సఈం మమాద మహికర్మకర్తవే మహాముముంసైనం సశ్చద్దేవో దేవం సత్య మిన్ద్రం సత్య ఇన్దుః, అధత్విషీమాం అభ్యోజసాక్రివిం యుధాభవదారోదసీ అపృణదస్య మజ్మనా ప్రవావృధే అధత్తాన్యం జఠరే ప్రేమరిచ్యత సైనం==సత్య ఇన్దుః, సాకంజాతః క్రతునా సాకమోజసా వవక్షిథ సాకం
[illegible]
[illegible]
[illegible]

స్నపః, భువద్విశ్వ మభ్యాదేవ మోజసా విదాదూర్జం శతక్రతు ర్విదా దిషన్.

ఈఙ్కారాదయః

ఈఙ్కారాయ స్వాహా. ఈఙ్కృతాయ స్వాహా. క్రన్దతే స్వాహా అవక్రన్దతే స్వాహా. ప్రోథతే స్వాహా. ప్రప్రోథతే స్వాహా. గన్ధాయ స్వాహా. ఘ్రాతాయ స్వాహా. ప్రాణాయ స్వాహా. వ్యానాయ స్వాహా. అపానాయ స్వాహా. సన్దీయమానాయస్వాహా. సన్దితా యస్వాహా. విచృత్యమానా యస్వాహా. విచృత్తా యస్వాహా. పలాయిష్యమాణా యస్వాహా. పలాయితా యస్వాహా. ఉపరగ్ంస్యతే స్వాహా. ఉపరతా యస్వాహా. నివేక్ష్యతే స్వాహా. నివిశమానా యస్వాహా. నివిష్టా యస్వాహా. నిషత్స్యతే స్వాహా. నిషీదతే స్వాహా. నిషణ్ణాయ స్వాహా. ఆసిష్యతే స్వాహా. ఆసీనాయ స్వాహా. ఆసితాయ స్వాహా. నిపత్స్యతే స్వాహా. నిపద్యమానా యస్వాహా. నిపన్నా యస్వాహా. శయిష్యతే స్వాహా. శయానా యస్వాహా. శయితా యస్వాహా. సంమీలిష్యతే స్వాహా. సంమీలతే స్వాహా. సంమీలితా యస్వాహా. స్వప్స్యతే స్వాహా. స్వపతే స్వాహా. సుప్తాయ స్వాహా. ప్రబోత్స్య తేస్వాహా ప్రబుధ్యమానా యస్వాహా. ప్రబుద్ధా యస్వాహా. జాగరిష్యతే స్వాహా. జాగ్రతే స్వాహా. జాగరితా యస్వాహా. శుశ్రూషమాణా యస్వాహా. శృణ్వతే స్వాహా. శ్రుతాయ స్వాహా. వీక్షిష్యతే స్వాహా. వీక్షమాణా యస్వాహా. వీక్షితా యస్వాహా సగ్ంహాస్యతే స్వాహా. సంజిహానా యస్వాహా. ఉజ్జిహానా యస్వాహా. వివర్త్స్యతే స్వాహా. వివర్తమానా యస్వాహా. వివృత్తాయ స్వాహా. ఉత్థాస్యతే స్వాహా. ఉత్తిష్ఠతే స్వాహా. ఉత్థితా యస్వాహా. విధవిష్యతే స్వాహా. విధూన్వానా యస్వాహా. విధూతా యస్వాహా. ఉత్క్రగ్ంస్యతే స్వాహా. ఉత్క్రామతే స్వాహా. ఉత్క్రాన్తా యస్వాహా. చఙ్క్రమిష్యతే స్వాహా. చఙ్క్రమ్యమాణా యస్వాహా. చఙ్క్రమితా యస్వాహా. కణ్డూయిష్యతే స్వాహా. కణ్డూయమానా యస్వాహా. కణ్డూయితా యస్వాహా. నికషిష్యతే స్వాహా. నికషమాణా యస్వాహా. నికషితా యస్వాహా, యదత్తి తస్మై

స్వాహా. యత్పిబతి తస్మైస్వాహా. యన్మేహతి తస్మైస్వాహా. యచ్ఛ
కృత్కరోతి తస్మైస్వాహా. రేతసేస్వాహా. ప్రజాభ్యస్స్వాహా. ప్రజననా
యస్వాహా. సర్వస్మైస్వాహా.

అష్టాశీతిః

విష్ణవే స్వాహా విష్ణవేస్వస్తిదాయస్వాహా. విష్ణవే సర్వం
ధరాయ స్వాహా. విష్ణవే సర్వగోప్త్రే స్వాహా విష్ణవే సర్వాత్మనే
స్వాహా. విష్ణవే సర్వదేవాత్మనే స్వాహా. విష్ణవే సర్వవేదాత్మనే స్వాహా
విష్ణవే సర్వమునీనామాత్మనేస్వాహా. విష్ణవే యోగసన్ధారణాయ
స్వాహా. విష్ణవే సర్వప్రతిష్ఠాయస్వాహా. నారాయణాయ స్వాహా.
నారాయణాత్మనేస్వాహా. నారాయణాయ సర్వదేవాత్మనేస్వాహా.
నారాయణాయేన్ద్రరూపాయస్వాహా. నారాయణాయ సంయమనాధిప
తయేస్వాహా. నారాయణాయ సమ్యగపతయే స్వాహా. నారాయ
ణాయ సర్వతృప్తిప్రదాయాస్వాహా. నారాయణాయానన్తాత్మనేస్వాహా.
నారాయణాయ బ్రహ్మాత్మనేస్వాహా. నారాయణాయ ప్రజాపతయే
స్వాహా. నారాయణాయానన్తశయనాయస్వాహా. పుణ్యనారాయణాయ
స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ త్రిదశాధిపతయే స్వాహా. పుణ్య
నారాయణాయ వటాగ్రవాసినే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ పాదా
ర్చిషే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ బాలరూపిణే స్వాహా. పుణ్య
నారాయణాయ మాయారూపిణే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ
ప్రబోధినే స్వాహా. పుణ్య నారాయణాయ సర్వాధిష్ఠానాయ స్వాహా.
పుణ్య నారాయణాయ సర్వప్రవరణాయ స్వాహా. పుణ్య నారాయ
ణాయ మూర్ధ్నిస్థానాయ స్వాహా. బాలాయస్వాహా. బాలాయ వట
పత్రశాయినే స్వాహా. సత్యాయస్వాహా. సత్యనిష్ఠాయ స్వాహా. సత్యా
త్మనే స్వాహా. సత్యనిత్యాయస్వాహా. సత్యేతరంహి సతే సత్యం ప్రతి
ష్ఠాయ స్వాహా. సత్యాయ సర్వలోక ప్రవర్తినే స్వాహా. సత్యాత్మ
దేవాయ స్వాహా. సత్యమోదాయ స్వాహా. సత్య సోపానకాయ
స్వాహా. త్వం హి సత్యాత్మన్ సత్య నిష్ఠో భవాయ స్వాహా. పురుషాయ

స్వాహా. పురుష సర్గంస్తుతాయస్వాహా. పురుష సమధీతాయ స్వాహా. పురుష నిష్ఠాయ స్వాహా. పురుషాత్మనే స్వాహా. పురుష పురుషాయ స్వాహా. పురుషాయ జగన్మిత్రాయ స్వాహా. పురుషాయ జగదాధారాయ స్వాహా. పురుషాయ జగత్ప్రవర్తినే స్వాహా. పురుషాయ జగద్ధేతవే స్వాహా. విష్ణు క్రీడాత్మనే స్వాహా. భూమి సక్రీడాత్మనే స్వాహా. జగన్మోదాయ స్వాహా. జగద్ధితాయ స్వాహా. నిఖిలర్యపాయస్వాహా. కాయస్వాహా. కస్మై స్వాహా. కతమస్మై స్వాహా. సర్వస్మై స్వాహా. విష్ణవేస్వాహా. విష్ణవే మన్త్రసన్గ్రహణాయ స్వాహా. ధ్రువరూపిణే స్వాహా. సంవృతాత్మనే స్వాహా. సంప్రీతికరాయస్వాహా. సర్వశుభప్రదాయ స్వాహా. అశుభనాశాయ స్వాహా. శుభ సంబర్హణాయ స్వాహా. పుణ్యాయ స్వాహా. పుణ్యాయ బలోర్జితాయస్వాహా. పుణ్యాయ జయసమృద్ధాయ స్వాహా. పుణ్యాయ కామానన్దజననాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వానన్దాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సమృద్ధాయ స్వాహా. పుణ్యాయ శ్రీనిధానాయ స్వాహా. పుణ్యాయ బ్రహ్మసన్గ్రహణాయ స్వాహా. పుణ్యాయ వరస్థానాయ స్వాహా. పుణ్యాయ లోకసమ్భావనాయ స్వాహా. పుణ్యాయాద్భుతాయ స్వాహా. పుణ్యాయానాదినిధనాయ స్వాహా. పుణ్యాయామితమహిమ్నే స్వాహా. పుణ్యాయాత్యన్తహితాయస్వాహా. పుణ్యాయ సర్వప్రతిష్ఠాయస్వాహా. పుణ్యాయ సర్వలోక ప్రతిష్ఠాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వలోక శుభావహాయ స్వాహా. పుణ్యాయ సర్వాత్మనే స్వాహా.

శాన్తిసూక్త పఞ్చకమ్

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః, తచ్ఛంయోరావృణీమహే గాతుం యజ్ఞాయ గాతుం యజ్ఞపతయే దైవీ స్వస్తిరస్తు నః స్వస్తిర్మానుషేభ్యః ఊర్ధ్వంజిగాతు భేషజమ్, శంనో అస్తు ద్విపదే శంచతుష్పదే ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

నమో వాచే యాచోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మన్త్రకృద్భ్యో మన్త్రపతిభ్యో మామామృషయో మన్త్రకృతో మన్త్రపతయః పరా దుర్మాహమృషీన్మన్త్రకృతో మన్త్రపతీన్పరాదాం వైశ్వదేవీం వాచ ముద్యాసగ్ం శివామదస్తాం జుష్టాందేవేభ్య శ్శర్మమే ద్యౌ శ్శర్మపృథివీ శర్మ విశ్వమిదం జగత్, శర్మచన్ద్రశ్చసూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మ ప్రజాపతీ భూతంవదిష్యే భువనంవదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యే తపోవదిష్యే బ్రహ్మవదిష్యే సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్తృణ ఉపస్తరణంమే ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణ మహంప్రజాయై పశూనాం భూయాసం ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మామాహాసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తంమాదేవా అవన్తు శోభాయై పితరోఽను మదన్తు ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః. శంనోమిత్రశ్శం వరుణః, శంనోభవత్వర్యమా శంన ఇన్ద్రో బృహస్పతిః, శంనోవిష్ణు రురుక్రమః, నమో బ్రహ్మణే, నమస్తే వాయో త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి, త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి ఋతం వదిష్యామి, సత్యం వదిష్యామి. తన్మామవతు, తద్వక్తార మవతు, అవతు మామ్, అవతు వక్తారమ్, ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

శంనో వాతఃపవతాం మాతరిశ్వా శంన స్తపతు సూర్యః. అహానిశం భవన్తున శ్శగ్ంరాత్రిః ప్రతిధీయతామ్, శముషానో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతునః శివానశ్శన్తమాభవ సుమృడీకా సరస్వతీ, మాతే వ్యోమ సందృశి, ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమద్వాస్తుమన్తో భూయాస్మ మావాస్తో శ్ఛిత్స్మహ్య వాస్తుస్సభూయాద్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యశ్చ వయంద్విష్మః, ప్రతిష్ఠాఽసి ప్రతిష్ఠావన్తో భూయాస్మ మాప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిత్స్మహ్య ప్రతిష్ఠస్సభూయాద్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యశ్చవయం ద్విష్మః, ఆవాత వాహి భేషజం వివాతవాహి యద్రపః, త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే, ద్వావిమౌ వాతౌవాతఆసిన్ధో రాపరావతః,

దక్ష మ్మే అస్యఆవాతు పరాన్యోవాతు యద్రపః, యదదో వా
గృహే ఽమృతస్యనిధిర్ హితః, తతో నో ధేహి జీవసే తతో నో ధేహి
భేషజమ్, తతో నో మహఆవహ వాతఆవాతు భేషజమ్, శంభూర్మయో
భూర్నోహృదే ప్రణఆయూగ్ంషితారిషత్, ఇన్ద్రస్య గృహోసి తంత్వా
ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః, సహయన్మే అస్తితేన, భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే
సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే ఽనార్తాం దేవ
తాం ప్రపద్యే ఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం
బ్రహ్మప్రపద్య ఓం ప్రపద్యే. అన్తరిక్షంమ ఉర్వన్తరం బృహదగ్నయః
పర్వతాశ్చ యయావాతస్స్వస్త్యా స్వస్తిమాన్తయా స్వస్త్యాస్వస్తి
మానసాని, ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతం ప్రాణాపానౌ మామాహా
సిష్టం మయిమేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమే
ధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు, మయిమేధాం
మయిప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు. ద్యుభిరక్తుభిః పరి
పాతమస్మా నరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః, తన్నోమిత్రో వరుణో మామ
హన్తామదితిస్సిన్ధుః పృథివీ ఉతద్యౌః, కయానశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ
సదావృధస్సఖా కయా శచిష్టయా వృతా, కస్త్వాసత్యో మదానాం
మగ్ంహిష్ఠో మథ్స దన్ధసః, దృఢాచి దారుజేవసు, అభీషుణ స్సఖీనా
మవితా జరితౄణామ్, శతంభవా స్యూతిభిః, వయస్సుపర్ణా ఉపసేదు
రిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః, అపధ్వాన్త మూర్ణుహి
పూర్ధిచక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మా న్నిధయేఽవబద్ధాన్. శంనో దేవీర భిష్టయ
ఆపోభవన్తు పీతయే, శంయోరభిస్రవన్తునః, ఈశానా వార్యాణాం
క్షయన్తీ శ్చర్షణీనామ్, అపోయాచామి భేషజమ్, సుమిత్రాన ఆప
ఓషధయస్సన్తు దుర్మిత్రా స్తస్మైభూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టియంచ
వయంద్విష్మః, ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తానఊర్జే దధాతన మహే
రణాయ చక్షసే, యోవశ్శివతమో రసస్తస్యభాజయ తేహనః, ఉశతీరివ
మాతరః, తస్మా అరఙ్గమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ. ఆపో జనయ
థాచనః, పృథివీశాన్తా సాఽగ్నినాశాన్తా సామేశాన్తా శుచగ్ం శమ
యతు, అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం తద్వాయునా శాన్తం తన్మేశాన్త శుచగ్ం

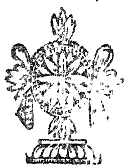
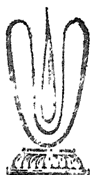
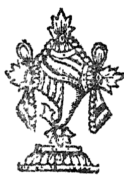
గ్ం శమయతు. ద్యౌశ్శాన్తాసా ఽఽదిత్యేనశాన్తా సామేశాన్తా శుచ
గ్ం శమయతు. పృథివీశాన్తి రన్తరిక్షగ్ంశాన్తి ర్ద్యౌశ్శాన్తి ర్దిశశ్శాన్తి
రవాన్తరదిశాశ్శాన్తి రగ్నిశ్శాన్తి ర్వాయుశ్శాన్తి రాదిత్యశ్శాన్తి శ్చన్ద్ర
మాశ్శాన్తి ర్నక్షత్రాణిశాన్తి రాపశ్శాన్తి రోషధయశ్శాన్తి ర్వనస్పత
యశ్శాన్తి ర్గౌశ్శాన్తి రజాశాన్తి రశ్వశ్శాన్తిః పురుషశ్శాన్తి ర్బ్రహ్మ
శాన్తి ర్బ్రాహ్మణశ్శాన్తి శ్శాన్తిరేవశాన్తి శ్శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః.
తయాఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదేచ
శాన్తిం కరోమి శాన్తిర్మే అస్తు శాన్తిః.

ఏహశ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం
ధర్మశ్చైతాని మామా హాసిషుః, ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం
రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను, తచ్చక్షుర్దేవహితం
పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్, పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నన్దామ
శరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామశరదశ్శతగ్ం శృణవామశరద
శ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శతమజీతాస్స్యామశరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం
దృశే, య ఉదగాన్మహతోఽర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమా
వృషభో లోహితాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు, బ్రహ్మణ
శ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ అణీస్థో బ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారితేయం పృథివీ
బ్రహ్మణా మహీ ధారితమేనేన మహదన్తరిక్షం దివం దాధార పృథి
వీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం ధారయాణి మామద్వేదోఽ
ధి విస్రసత్, మేధా మనీషే మావిశతాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్య
వరుద్ధ్యై సర్వమాయురయాణి సర్వమాయురయాణి, ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న
ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః, యదా స్తోతృభ్యో మహి
గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతే స్యామ, బ్రహ్మప్రావాదిష్మ
తన్నో మాహాసీత్, ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఇతి పూర్వపీఠికాయాం
సామాన్య క్రియాహోమమన్త్ర ప్రకరణమ్
పూర్వపీఠికా సమాప్తా

శ్రీ శ్రీనివాసాయనమః

శ్రీమద్విఖనసేనమః

శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

—: ప్రథమభాగః :—

శ్రౌతస్మార్తాత్మకం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్తవేదార్థవిదే విఖనసే నమః॥
సూత్రాణామప్యశేషాణాం నేత్రం యచ్చ స్థిరీకృతమ్.
సూత్రం వైఖానసం వన్దే భగవత్కర్మసూచకమ్॥
శఙ్ఖచక్రధరం విష్ణుం శుక్లవర్ణం చతుర్భుజమ్।
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాన్తయే॥
నారాయణః పితా యస్య మాతా చాపిహరిప్రియా
భృగ్వాది మునయశ్శిష్యాస్తస్మై విఖనసే నమః॥
భృగుమరీచ్యత్రికశ్యపేభ్యో నమః

ఆచార్యవరణమ్

యజమానః ప్రాణానాయమ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా అస్యాం శుభతిథౌ అస్యాలయదేవస్య భగవతో నారాయణస్య శ్రియః పత్యేః పునః ప్రతిష్ఠానాస్య శ్రీమదఖిలాణ్డకోటి బ్రహ్మాణ్డనాయకస్య గ్రామ వాసినః శ్రీ...స్వామినః మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గం ఆచార్యాది ఋత్విగ్గణం వరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) గోత్రం శర్మాణం ఆచార్యం త్వామహం వృణే ఇతి వృణుతే (ప్ర) వృతోఽస్మి కరిష్యామి ఇత్యాచార్యో వదేత్.

ఋత్విగ్వరణమ్

ఓం నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే నమస్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే. నమో దివే నమః పృథివ్యై, సప్రథ సభాం మే గోపాయ యేచ సభ్యాస్సభాసదః తానిన్ద్రియావతః కురు సర్వమాయురుపాసతామ్, సర్వేభ్యశ్శ్రీవైష్ణవేభ్యో నమః అస్య...స్వామినః మహాప్రతిష్ఠానిమ్మ్యముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్తు ఇతి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు. ఆదిత్యబలగ్నాపేక్షయా ఆదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాం శుభానుకూల్యాం భూయాదితి భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్ణన్తు. సుముహూర్తో అస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు. ప్రార్థనాసూక్తముక్త్వా

ప్రార్థనాసూక్తమ్

"ప్రియతాం భగవాన్విష్ణుస్సర్వదేవేశ్వరో హరిః, శ్రీమత్సాక్షాత్సహస్రాక్షస్సహస్రచరణస్తథా జితన్తే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తే విశ్వభావన నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూర్వజ, భవన్తు సర్వాః పుణ్యార్థ నిమిత్తాశ్శోభనా స్వతాః, త్వత్ప్రసాదాద్వయం విష్ణో తవ దాస్యముపాగతాః, సాధయామో వినాయం తే ప్రసాదం కురు నో భవాన్, నారాయణం సర్వభృత్యాస్తే సర్వేను కానాయాన్, శాస్త్రోక్తం భూతానాం స్వపూజాస్మాభిరేవ తే, అనన్యాయా ప్రసన్నత్వం ప్రార్థయే విష్ణో పునః పునః, పృష్టేచ నన్దగో యాతి సదా నాయకం సన్నిధిః, సర్వత్ర తేరే పార్శ్వే యతేతాం కార్యసిద్ధయే, శేషా గచ్ఛన్తు చాన్యత్ర ప్రసాదాత్తవ సర్వశః త్వత్ప్రసాదాద్వయం వీర కరిష్యామో గృహం తవ, యథోపలం దహత్యాస్యతమసుస్తత్వమాత్రతః, తథానయం హరిత్వద్వీగాద్యచ్ఛ్రేయాపామనుపాలకః, అస్తి వేదస్వనం త్వత్ప్రసాదాత్కం దాసకర్మణామ్, అనుమన్తా భవ ప్రీతస్సర్వే యూయామహే నమనే, ఇన్ద్రోఽశ్వత్రక్రతుర్వీరస్సర్వరాజన్యసేవితః, ప్రియతాం భగవాన్విష్ణుస్సర్వలోకశుభప్రదః, అగ్నిరగ్నిః పవిత్రాణాం దేవానామగ్రణీర్మహాః, ప్రియతాం భగవాన్విష్ణుస్సర్వభూతహితే మహాః ..., విష్ణుర్యమో యమకరః ప్రభుః, ప్రియతాం దక్షిణస్థో ... ధర్మపాలకః ప్రహరన్నైరృత్యాం ... ప్రియతాం ...

ఋషిః ప్రియతాం నీలో నీలోత్పలదళప్రభః, వరుణః ప్రచేతా భగవాన్విక్రమీ యజ్ఞపాలకః, రక్తామ్బరధరో వీరః ప్రియతాం ప్రభురవ్యయః, వాయుస్సర్వాత్మకో భద్ర ఉదానో జవనో మరుత్, ప్రియతాం భగవాన్ప్రాణిశ్శచీపతిసఖః ప్రభుః, రాజరాజో ధనాధ్యక్షః కుబేరో విశ్రవస్సుతః, ప్రియతాం నిధిసంయుక్త ఈశ్వరస్య సఖా ప్రభుః, ఈశస్త్రిలోచనశ్శూలీ వృషభధ్వజవాహనః, ప్రియతాం గణభృన్నిత్యం త్ర్యమ్బకోమ్బరసన్నిభః, బ్రహ్మ పితామహో వీరో వేదవక్త్రా వృషాకపిః, ప్రియతాం పద్మగర్భాభో విష్ణుపుత్రో విరాట్స్వరాట్, దిఙ్నాగానాగసఙ్ఘాశ్చ సర్వాశ్చాన్తరదేవతాః, రవ్యాదయో గ్రహా భూతా ఋషయస్సిద్ధచారణాః, ప్రియతాం గణసంయుక్తాః కుర్వన్తు చ సహాయతామ్."

'భగవతో బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్మణా, భగవతానుగృహీతో భగవతానుధ్యాతో భగవద్ధ్యాత్వా భగవత్కర్మ కరిష్యామి తద్భగవాననుమన్యతామ్.'

ఆచార్యస్త్రిః ప్రాణానాయమ్య (దేశకాలౌ సఙ్కీర్త్య) అస్యాం శుభతిథౌ అస్య దేవదేవస్య భగవతో నారాయణస్య శ్రియఃపతేః పురుషోత్తమస్య...స్వామినః మహాప్రతిష్ఠాకర్మాఙ్గత్వృత్విగ్వరణం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) ఉక్తలక్షణసంపన్నాన్షోడశ ఋత్విజశ్చ ప్రత్యేకం నాక్షత దర్భయుగ్మం నాళికేర సువర్ణ దక్షిణాయుత తామ్బూల ప్రదానపూర్వకం వరయేత్. అక్షిమె చసహోమార్థం గోత్రం, శర్మాణం, త్వామహం వృణే. ఏవం వాస్తుహోమార్థం గార్హపత్య హోమార్థం, అన్వాహార్య హోమార్థం, ఆహవనీయ హోమార్థం, ఆవసథ్య హోమార్థం, సభ్యహోమార్థం, పౌణ్డరీక హోమార్థం శ్రామణక హోమార్థం, బ్రహ్మాణం సోమం, స్నపనార్థం, సర్వదేవార్చనార్థం (-౨) స్థాపకార్థం (-౨) మహాశాన్తి హోమార్థం, (వాయుశ్చిత్త హోమార్థం, (యజ్ఞ లాభం) ఋగ్వేద పారాయణార్థం, యజుర్వేద పారాయణార్థం, సామవేద పారాయణార్థం, అథర్వవేద

పారాయణార్థం, శ్రీవైఖానసకల్పసూత్ర పారాయణార్థం, శ్రీమద్రామా
యణ పారాయణార్థం, శ్రీవిష్ణుపురాణ పారాయణార్థం, శ్రీభగవద్గీతా
పారాయణార్థం, బ్రహ్మసూత్ర పారాయణార్థం, వరయేత్. వృతోఽస్మి
కరిష్యామి (ఇతి ప్రత్యేకమృత్విజో వదేయుః)

(పరివారదేవ :- విమానామధ్యాసన్యాశ్చ ప్రత్యేకం నియోజకత
శ్చైశ్వర్యాలాభం వరయేత్. తతో యజమానో భక్తిశ్రద్ధాయు
తశ్శ్రోత్రియాంస్తానాచార్యాదీన్ ప్రత్యేకం వస్త్రోత్తరీయాభ్యాం కౌపీనేయ
కటిసూత్రాఙ్గులీయక కర్ణాభరణ యజ్ఞోపవీతాభూషైః పఞ్చాఙ్గభూషణైర్గన్ధ
మాల్యాదిభిరలఙ్కృత్య మధుపర్కేణ సంపూజ్య సపత్నీకస్స్వయమా
చార్యానుజ్ఞయా ధృత నూతనవస్త్రోత్తరీయః ప్రణమేత్.)

ఆచార్యాదయస్సర్వే కృత్తశ్మశ్రుకేశనఖాః, నద్యాదిషు విధినా
స్నాత్వా ధృతాహత వస్త్రోత్తరీయాః ద్వాదశోర్ధ్వపుణ్డ్రధరాః బద్ధ
శిఖాః నవోపవీతధారణపూర్వకం సన్ధ్యాముపాస్య దేవాదీనద్భిస్తర్ప
యిత్వా బ్రహ్మయజ్ఞం చ కృత్వా ద్వాదశసూక్తాదిముణాం నారాయణ
మష్టాక్షరం ద్వాదశాక్షరం చ జప్త్వోపవిశేయుః.

పఞ్చగవ్య ప్రాశనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ మహాశాన్తౌ దేవయజనకర్మణి మయాసహ
సర్వేషామృత్విజాం సమస్తపాపక్షయార్థం పఞ్చగవ్యప్రాశనాఙ్గం పఞ్చగ
వ్యారాధనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పఞ్చగవ్యారాధనం కృత్వా
ప్రాశనం చ కుర్యాత్.

అకల్మషహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి యజమా
నస్య సర్వేషాం ఋత్విజాంమపి పావనార్థమకల్మషహోమం కరిష్యే
(ఇతి సఙ్కల్ప్య అప ఉపస్పృశ్య) ఆఘారం హుత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య
"అదితేనుమన్యస్వ ।౪॥ యద్దేవాదిచతుర్భిస్సూక్తైః కూశ్మాణ్డహోమం
హుత్వా ప్రత్యేకం అస్త్రహోమం జుహుయాత్.

ప్రధానకుమ్భాసాదనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి దివ్యమఙ్గళవిగ్రహే శక్తిసాన్నిధ్య సంపాదనార్థం కుంభపూజా ధ్యానాఙ్గం కుమ్భాసాదనం కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణం సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వా కుమ్భం సంగృహ్య మృణ్మయం చేత్ ఖణ్డస్ఫుటిత కాళరహితం పక్వబింబఫలాకారం సమ్యక్ దగ్ధం నవం కుమ్భం ఏకం ఆఢకపూర్ణాన్ ఉక్తలక్షణాన్ చతుర్వింశతి కుంభాంశ్చ సమాదాయ యజ్ఞాలయే వాయవ్యే సంభారస్థానే ప్రాఙ్ముఖమాస్థాయ ఇషేత్వోర్జేత్వాది జపం త్రివృతేనైకేన వా సూత్రేణ యవాన్తర మఙ్గుల్యన్తరం వా పరివేష్ట్య "ఇషేత్వోర్జేత్వా" శుచీవోహవ్యా ఇతి ప్రక్షాళ్య "శుచీవోహవ్యా" కుమ్భస్యాన్తరాళే ఇమేధూపా ఇతి సమ్య గ్ధూపం ధూపయిత్వా "ఇమేధూపాః" నాదేయం జలం దివా సఙ్గృహ్య రాత్రౌ చేదగ్ని సన్నిధావేవ సఙ్గృహ్య ఇదమాపశ్శివా ఇతి వస్త్రేణోత్పూయ "ఇదమాపశ్శివాః" ధారాస్వితి కుమ్భాన్ జలేనాపూర్య "ధారాసుసప్తసు" ఉశీరాది గన్ధైర్వాసయిత్వా దుకూలాభ్యాం క్షౌమాభ్యాం సూక్ష్మకార్పాసవస్త్రాభ్యాం వా కుమ్భానావేష్ట్య తేషు కుశకూర్చాక్షతాశ్వత్థపల్లవాదీన్ విన్యస్య పద్మరాగ వజ్ర వైడూర్య మౌక్తిక మరకత పుష్యరాగ చన్ద్రకాన్త గోమేదకేన్ద్రనీలానీత్యేతాని నవరత్నాని రత్నానామలాభే ప్రత్యేకం సువర్ణం వా నిక్షిప్య విశేషతః ప్రధాన కుమ్భే శ్రీవత్సాద్యష్టమఙ్గళాని గరుడ గజ కూర్మరూప వర్ణచిహ్నాని స్రుక్స్రువ కమణ్డలు జుహూపజుహూ ఛత్రచామరాఙ్కుశ ధ్వజ లా తోదయుగ లాఙ్గలాదీని మేఘవిద్యుల్లతాదీనిచ సువర్ణేనైకాఙ్గులాదర్హా సాని కృత్వా అలాభే సువర్ణశకలాని వా తత్తద్రూపం ధ్యాత్వా పృథక్ పృథగ్విష్ణుగాయత్ర్యా ప్రక్షిప్య పఞ్చద్రోణధాన్యరాశౌ మధ్యే ప్రధానకుంభం న్యసేత్. పరితః పరివారకుంభాంశ్చ యథాయోగం సాధయేత్.

శాన్తికుమ్భాసాదనమ్

తతో మహాశాన్తి హోమార్థం కుంభాసాదనం కుర్యాత్. అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి మహాశాన్తి హోమ కర్మాఙ్గం కుమ్భాసాధనం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) యాగశాలాయాం పౌణ్డరీకస్య దక్షిణే మహాశాన్తి హోమార్థమన్యం పౌణ్డరీకం ప్రకల్ప్య తత్పశ్చిమే ద్విహస్తాయత విస్తారాం హస్తోత్సేధాం సమచతురశ్రాం వేదిం కృత్వా అలఙ్కృత్య మహాశాన్తి కుంభవేద్యాం ధాన్యాన్యాస్తీర్య కుశపుష్పాక్షతాన్ప్రకీర్య సప్తదశ కుమ్భాన్సమాహృత్య ఇషేత్వోర్జేత్వేతి త్రివృతైసైకేనవా తన్తునా యవాన్తరమఙ్గుళ్యంతరం వా పరివేష్ట్య క్షీరాది సర్వగన్ధైర్వాసయిత్వా ధారాసుసప్తస్విత్యుదకేనాపూర్య కుశకూర్చాక్షతాశ్వత్థపల్లవ నాళికేరాదీని తత్తన్మన్త్రైర్విన్యస్య తేజోవత్స్యేనేతి వస్త్రైరావేష్ట్య తద్వేద్యాం మధ్యేన్ద్రయమ వరుణ సోమానల నీల మరుదీశాన ప్రదేశేషు నవకుమ్భాన్వ్యస్యేత్ అథవా ద్వితీయావరణే ఇన్ద్రాద్యష్టదిక్ష్వష్టకుమ్భాంశ్చ విన్యసేత్.

అగ్నిమథనప్రయోగః

అస్యాం శుభతిథౌ దేవయజనకర్మణి గార్హపత్యాదిషు ప్రధానహోమార్థం అగ్నిమథనం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) అప ఉపస్పృశ్య అథాఽగ్నిమథనార్థం యజ్ఞాగారే చాగ్నేయ్యాం గోమయే నోపలిప్య పఞ్చవర్ణైరలఙ్కృత్య తన్మధ్యే వ్రీహిభిర్మణ్డలం కృత్వా దర్భానాస్తీర్య తత్రారణిం ప్రాఙ్ముఖం సంస్థాప్య తద్దక్షిణే మన్థనదణ్డోత్తరపట్టికా రజ్జూశ్చ నిక్షిప్య క్రమేణ సఙ్కల్పయిత్వా అరణ్యాం మహీం మన్థే విష్ణుం ఉత్తరపట్టికాయామగ్నిం రజ్జౌ వాసుకిం చాభ్యర్చ్య "అరణ్యాం మహీమావాహయామి మన్థే విష్ణుమావాహయామి, ఉత్తరపట్టికాయాం అగ్నిమావాహయామి రజ్జౌ వాసుకిమావాహయామి" ఆసన పాద్యాచమన పుష్పగన్ధ ధూపదీప ఫలోపహారైరర్చయేత్.

ఋత్విఙ్నియమనమ్

అథ గురుర్యజమానమణోరణీయానిత్యభ్యుక్ష్య "అణోరణీయాన్" సఘృతం పయః ప్రాశయిత్వా ద్విజం మన్త్రవద్దక్షిణాయాద్వ్రాణే పరే

మన్త్రిమృతే శిష్యత్వేనాహరేత్. తేన శిష్యః పాపాత్ప్రముచ్యతే. స ఋత్విజశ్చాఽఽహూయాఽథావనీదమితి (గోమయేన చతురశ్ర) మణ్డలాన్యుపలిప్య "అథావనీదం పరమం పవిత్రం సుశేవిర్యాదిదమస్తు రక్షా ఆయాన్తు దేవాః పితృభిస్సహాత్రాస్మిగ్ం స్థలే సన్నిధింధత్త లిప్తే" తేషాంఅస్త్వాసనమిత్యాసనాని సదర్భయవాని నిధాయ "అస్త్వాసనగ్ం శుభం లోకే బ్రుసీ శుద్ధ సపోమయమ్ తపశ్చాయుస్తథా యోగమస్తు తే పరమం పదమ్" తేష్వాసీనాంస్తాన్ దేవవత్సమ్పూజ్యాత్వా పవిత్రం వజ్రసంయుక్తమగ్నిమీళే ఇతి దక్షే ప్రాశయిత్వా "అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజమ్ హోతారం రత్నధాతమమ్" ఆచామేదాచార్యస్త్యాస్యథార్హ్మకర్మాణి నియుఞ్జీత.

అగ్నిమన్థనమ్

ఆచార్యః ప్రాఙ్ముఖో ఽగ్న ఆయాహీత్యరణిం సంస్పృశ్య "అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సత్సి బర్హిషి" ఆయుర్దా ఇతి మన్థదణ్డం సంస్పృశ్య "ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమమ్" అగ్నిం దూతమితి మన్థే రజ్జుం సమావేష్ట్య "అగ్నిం దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్. అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్" అగ్నిర్మూర్ధేత్యూర్ధ్వవట్టికాం సంయోజ్య "అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్ అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి" జాతవేదో భువనస్యేత్యగ్నిం మథిత్వా "జాతవేదో భువనస్య రేత ఇహ సిఞ్చ తపసో యజ్జనిష్యతే అగ్నిమశ్వత్థా దధి హవ్యవాహగ్ం శమీగర్భాజ్జనయన్యో మయోభూః"*ఉత్పన్నమగ్నిమాయుర్దా ఇతి ప్రణమ్య "ఆయుర్దా అగ్నే" ఉపావరోహేతి నోకర్షైపముజ్జ్వాల్య "ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్ ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే" ఘృతప్రతీక

---

*తస్మిన్నగ్న్యానలాభే యజమానగృహాద్వాచార్యపిలయాచ్ఛ్రోత్రియాగారాద్వా భూరగ్నిం ధేహీత్యాదాయ వైశ్వానరసూక్తేనాలయం గత్వామథనస్థానే విన్యసేత్.

ఇతి పాత్రీకాయామాదాయ "ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరగ్నిర్ఘృతై
స్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నమ్ ఘృతపృష్ఠస్త్వా సరితో వహన్తి ఘృతం
పిబన్త్సుయజా యక్షి దేవాన్" అగ్నిరిన్ద్రేత్యభివాదనం కృత్వా "అగ్ని
రిన్ద్రో వరుణో మిత్రో అర్యమా వాయుః పూషా సరస్వతీ సజోషసః
ఆదిత్యా విష్ణుర్మరుతః స్వర్బృహత్సోమో రుద్రో అదితిర్బ్రహ్మణ
స్పతిః" అప్రమాదం నిధాయ;

పశ్చాదగ్నిప్రణయనమ్

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా
దేవయజనకర్మణి ప్రధాన హోమార్థం గార్హపత్యాగ్నికుణ్డే ఆఘార
కర్మ కరిష్యామి, (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని చ కృత్వా జాత
వేద ఇతి పూర్వోక్తవదాధితమగ్నిం గార్హపత్యే ప్రణీయ శ్రీవైఖానస
సూత్రోక్తవదాఘారం కుర్యాత్. ఆవాహన కరణే ఉత్తరప్రణిధౌ
అగ్న్యాదిదేవానామావాహనాన్తే గార్హపత్యయజ్ఞం యజ్ఞదైవతవిశ్వా
న్దేవానోం భూః పురుషమచ్యుతమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాఽ
జ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్తదగ్నిం వర్ధయేత్.

అన్వాహార్యాఽగ్న్యాః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ
మహాప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాఙ్గమన్వాహార్యాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం
అఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా
గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేదో భువనస్యేతి అన్వా
హార్యే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ అన్వాహార్యయజ్ఞం
యజ్ఞదైవతవిశ్వాన్దేవానోం భువః పురుషం సత్యమిత్యావాహ్య తథై
వాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

ఆఘారాన్తే పక్వహోమాత్పూర్వం తేషామగ్నీనాం మధ్యే న
వ్రజేత్. అర్ధ్వర్యూణామభావే చైకాధ్వర్యుశ్చేత్ప్రాసాదిత్యన్తైః ప్రదా
హణం కృత్వా పునః పరిస్తీర్య హోమమనాచరేద్యః ప్రాయశ్చిత్తం
వైష్ణవం యజేత్. (మరీచిః)

ఆహవనీయాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాఙ్గమాహవనీయాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి(ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్యాఽగ్న ఆయాహీత్యగ్నిమాహవనీయే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ అహవనీయయజ్ఞం యజ్ఞ దైవత విశ్వాన్దేవానోం సువః పురుషం పురుషమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

ఆవసథ్యాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాఙ్గమావసథ్యాఽగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య అయన్తేయోనిరిత్యగ్నిం ఆవసథ్యే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ ఆవసథ్యయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానోం మహః పురుషమనిరుద్ధమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

సభ్యాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గం సభ్యాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య మయి గృహ్ణామీత్యగ్నిం సభ్యే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ సభ్యయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానోం జనః పురుషం విష్ణుమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

పౌణ్డరీకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాఙ్గం పౌణ్డరీకాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య ఘృతప్రతీక ఇత్యగ్నిం పౌణ్డరీకే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణిధౌ పౌణ్డరీకయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానోం తపః పురుషం వాసుదేవమిత్యావాహ్య తథైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

శ్రామణకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహా ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మాఙ్గం శ్రామణకాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థం ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేద ఇత్యగ్నిం శ్రామణకే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణీతౌ శ్రామణకయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానోం సత్యం పురుషం నారాయణమిత్యావాహ్య తత్రైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

ఔపాసనాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గ మౌపాసనాగ్నికుణ్డే ఉక్తహోమార్థమాఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) ప్రోక్షణోల్లేఖనాదీని కృత్వా గార్హపత్యాత్పర్యాప్తమగ్నిముద్ధృత్య జాతవేద ఇత్యగ్నిమౌపాసనే ప్రణీయాఘారం కుర్యాత్. ఉత్తరప్రణీతౌ ఔపాసనయజ్ఞం యజ్ఞదైవత విశ్వాన్దేవానిత్యావాహ్య తత్రైవాజ్యం నిరుప్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా వైష్ణవం జుహుయాత్.

మహాశాన్తి హోమాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గం పౌణ్డరీకాగ్నికుణ్డే ఆఘారకర్మ కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) పశ్చాదగ్ని పౌణ్డరీకవత్సర్వం కుర్యాత్.

కుమ్భపూజా

ఆచార్యో యజమానేన వస్త్రాభరణకుణ్డలైస్సుగన్ధవేష్టనైరుష్ణీష బన్ధనేనాప్యలఙ్కృతస్సన్ ప్రధానకుమ్భస్య దక్షిణే చోత్తరాభిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ అస్యాం శుభతిథౌ *కుమ్భపూజాఙ్గం న్యాసకర్మ కరిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య) విష్ణుర్మాం రక్షత్విత్యాత్మ రక్షాం కృత్వా "విష్ణుర్మాం రక్షతు చక్ర ఊర్ధ్వం"

ద్వాదశమూర్తిన్యాసః

లలాటాది ద్వాదశస్థానేషు కేశవాదీన్విన్యస్య లలాటే ఓం కేశవాయ నమః ఉదరే ఓం నారాయణాయ నమః హృదయే ఓం మాధవాయ నమః కణ్ఠే ఓం గోవిన్దాయ నమః ఉదరదక్షిణపార్శ్వే ఓం

విష్ణవే నమః దక్షిణబాహౌ ఓం మధుసూదనాయ నమః తత్కణ్ఠే ఓం త్రివిక్రమాయ నమః వామోదరే ఓం వామనాయ నమః వామబాహౌ ఓం శ్రీధరాయ నమః తత్కణ్ఠే ఓం హృషీకేశాయ నమః పృష్ఠే ఓం పద్మనాభాయ నమః కకుది ఓం దామోదరాయ నమః శిరసి ఓం వాసుదేవాయ నమః.

బహిర్మాతృకా న్యాసః

మూర్ధ్ని ఓం అం నమః లలాటే ఓం ఆం నమః దక్షిణనేత్రే ఓం ఇం నమః వామనేత్రే ఓం ఈం నమః దక్షిణకర్ణే ఓం ఉం నమః వామకర్ణే ఓం ఊం నమః దక్షిణనాసాపుటే ఓం ఋం నమః వామనాసాపుటే ఓం ౠం నమః దక్షిణగండస్థలే ఓం ఌం నమః వామగండస్థలే ఓం ౡం నమః ఊర్ధ్వోష్ఠే ఓం ఏం నమః అధరోష్ఠే ఓం ఐం నమః ఊర్ధ్వదన్తపఙ్క్తౌ ఓం ఓం నమః అధోదన్తపఙ్క్తౌ ఓం ఔం నమః జిహ్వాయాం ఓం అం నమః కణ్ఠే ఓం అః నమః దక్షిణభుజమూలే ఓం కం నమః తత్కూర్పరే ఓం ఖం నమః తన్మణిబన్ధే ఓం గం నమః తదఙ్గుళిమూలే ఓం ఘం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం ఙం నమః వామభుజమూలే ఓం చం నమః తత్కూర్పరే ఓం ఛం నమః తన్మణిబన్ధే ఓం జం నమః తదఙ్గుళిమూలే ఓం ఝం నమః తన్నఖాగ్రేషు ఓం ఞం నమః దక్షిణోరౌ ఓం టం నమః తజ్జానౌ ఓం ఠం నమః తద్గుల్ఫే ఓం డం నమః తత్పాదాఙ్గుళిమూలే ఓం ఢం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం ణం నమః వామోరౌ ఓం తం నమః తజ్జానౌ ఓం థం నమః తద్గుల్ఫే ఓం దం నమః తత్పాదాఙ్గుళి మూలే ఓం ధం నమః తన్నఖాగ్రే ఓం నం నమః దక్షిణపార్శ్వే ఓం పం నమః వామపార్శ్వే ఓం ఫం నమః పృష్ఠే ఓం బం నమః నాభౌ ఓం భం నమః ఉదరే ఓం మం నమః హృదయే ఓం యం నమః దక్షిణబాహుమూలే ఓం రం నమః కకుది ఓం లం నమః వామబాహుమూలే ఓం వం నమః దక్షిణకరే ఓం శం నమః వామకరే ఓం షం నమః దక్షిణపాదే ఓం సం నమః వామపాదే ఓం హం నమః జఠరే ఓం ళం నమః ముఖే ఓం క్షం నమః ఇతి తత్తత్స్థానే న్యసేత్.

బ్రహ్మన్యాసః

అస్య శ్రీబ్రహ్మన్యాస మహామన్త్రస్య అన్తర్యామీ ఋషిః అనుష్టుప్ ఛన్దః పరమపురుషో దేవతా అం బీజం ఉం శక్తిః బ్రహ్మేతి కీలకమ్ మమ పరమపురుష ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కుమ్భపూజనాధికార యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థే న్యాసే వినియోగః.

బ్రహ్మ బ్రహ్మాన్తరాత్మేతి హృదయమభిమృశ్య “బ్రహ్మ బ్రహ్మాన్తరాత్మా బ్రహ్మపూతోఽన్తరాత్మా బ్రహ్మాసి బ్రహ్మవిత్తో బ్రహ్మగుప్తో గుప్తోఽహమస్మి” హృదయాయ నమః ద్యౌర్ద్యౌరసీతి శిరోఽభిమృశ్య “ద్యౌర్ద్యౌరసి సర్వ ఇమే ప్రాణాః ప్రాణన ఆసన్న్” శిరసే స్వాహా శిఖేతి శిఖాముద్వర్త్య “శిఖే ఉద్వర్తయామి” శిఖాయై వషట్ సవేదా ఇతి కవచమ్ “సవేదాస్సమన్త్రాస్సాఙ్గాస్ససోమా దేవాః పరివర్తయన్తామ్” కవచాయ హుమ్ దేవానామాయుధైరితి నేత్రమ్ “దేవానామాయుధైః పరిబాధయామి” నేత్రత్రయాయ వౌషట్ బ్రహ్మణో మన్త్రైరిత్యస్త్రమ్ “బ్రహ్మణో మన్త్రైః శిరస్యేనసా భృగూణామఙ్గిరసాం తపసా సర్వమాతనోమి” అస్త్రాయ ఫట్ నారాయణాయ విద్మహే ఇతి దశదిగ్బన్ధనం కుర్యాత్. “నారాయణాయ విద్మహే” భూర్భువస్సువరోమితి సర్వత్ర రక్షాం కృత్వా “భూర్భువస్సువరోమ్” సుదర్శనమితి దక్షిణకరే సుదర్శన ముద్రాం ధారయేత్ “సుదర్శనమభిగృహ్ణామి” రవిపామితి వామకరే శఙ్ఖముద్రాం ధారయేత్ “రవిపామభిగృహ్ణామి” సూర్యోఽసీతి దక్షిణనయనే “సూర్యోఽసి సూర్యాన్తరాత్మా చక్షురసి సర్వమసి సర్వం ధేహి” ఇతి దక్షిణనేత్రే న్యసేత్. చన్ద్రోఽసీతి వామనయనే “చన్ద్రోఽసి యజ్ఞోఽసి యజ్ఞాయాఽఽధానమసి” ఇతి వామనేత్రే న్యసేత్. ఘోషమసీతి హస్తయోస్తలయోర్దక్షిణవామయోః క్రమేణ సూర్యాచన్ద్రమసోః [illegible] న్యసేత్ “[illegible] యజ్ఞస్య ఘోషమసి [illegible] ప్రేయమగాద్ధిషణా [illegible] [illegible] [illegible]

24

క్పర్వ తేరాధ్యాపమాచ్ఛేత్త్వాతే మారెమం దేవబర్హిశ్శతవల్శం విరోహ సహస్రవల్శా వివయగ్ం రుహేమ పృథివ్యా స్సంపృచః పాహి సుసమ్భృతాత్వా సంభరామ్యదిత్యైరాస్నాసీన్ద్రాణ్యై సంనహనం పూషాతే గ్రన్థిం గ్రథ్నాతు సతే మాస్థా దిన్ద్రస్యత్వా బాహుభ్యా ముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వ న్తరిక్షమన్విహి దేవం గమమసి.

ఆభురణ్యామిత్యఙ్గుష్ఠాది కనిష్ఠాన్తం న్యస్య "ఆభురణ్యాం" అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః "విధిం", తర్జనీభ్యాం నమః, "యజ్ఞం" మధ్యమాభ్యాం నమః, "బ్రహ్మాణం" అనామికాభ్యాం నమః "దేవేన్ద్రం" కనిష్ఠికాభ్యాం నమః, అకారం హృదయే న్యస్య తం ప్రణవేన వేష్టయిత్వా ఓం అమ్ అన్తరస్మిన్నితి హృదయే బ్రహ్మాణం స్మరేత్. "అన్తరస్మిన్నిమే లోకా అన్తర్విశ్వమిదం జగత్, బ్రహ్మైవ భూతానాం జ్యేష్ఠం తేన కోఽర్హతి స్పర్ధితుమ్" పశ్చాత్కుంభం సంస్పృశ్య ఆత్మసూక్తం జప్త్వా "ఆత్మాత్మా పరమాన్తరాత్మా యశ్చాతిరాత్మా సతినోఽన్తరాత్మా వ్యావేష్టి విశ్వగ్ం సకలం బిభర్తి యో వ్యక్త పుణ్యస్సతునః ప్రధానః ప్రాణః ప్రణీతిస్సఉదాన ఆదిర్వరదో వరాహో వ్యాసశ్చ మేస్యాత్తపసాఞ్చ మూర్తిః కపిలో మునీన్ద్రో యశ్చాపానో హయశీర్షోనః, యత్సర్వమశ్నాచ్ఛత్యజరస్సమగ్రగ్ం శ్రియమూర్జయుక్తాం సతుమే సమానః, బలమాసురం యత్సతతం నిహన్తా బ్రహ్మ బుద్ధిర్మే సోప ఈశ్వరః, సవితాచ వీర్యమిన్దుశ్చ ధాతు రసభూత భూతా

చక్రముద్రా

అధోముఖం కరం కృత్వా దక్షిణం వామహస్తకే
ఉత్తానే మణిబన్ధే తు మణిబన్ధం తు యోజయేత్
చక్రవద్భ్రమణా దేవం చక్రముద్రేతి కీర్తితా

శఙ్ఖముద్రా

ముష్టినా వామహస్తస్య సవ్యాఙ్గుష్ఠం నిబధ్యచ
అఙ్గుష్ఠ తర్జనీ యోగశ్శఙ్ఖముద్రేతి కీర్తితా

భూతాస్స భూతాః, ద్యౌర్మే అస్తు మూర్ధోదరన్నభో వా భూమిర్మే ఘ్రాణ్మిర్వృధేహమీశః, అస్థీని మేస్యురథ పర్వతాఖ్యా భుజగాశ్చ కేశా దివి యే చరన్తః, ద్వౌ నేత్రరూపౌ విధువృష్ణిముఖ్యౌ రుధిరఞ్చ సారగ్ం సకలఞ్చ తోయమ్, స్నాయవో మే ఆసన్నాకౌర్భ్రుర్మే హృదయమస్తు, సర్వే అన్యే మునయో యోగభూతా వేదా మే ఆస్యం జిహ్వా మే సరస్వతీ, దన్తా మరుత ఉపజిహ్వా ఉపశ్రుతిః వృషణౌ మిత్రావరుణావుపస్థః ప్రజాపతిరాన్త్రే మే నేదా శ్రుతిస్స్మృతీ మేధా ధారణే, స్వేదం మే వర్షం మూత్రగ్ంశగ్ం సముద్రం పురీషం కాఞ్చ నమ్, సావిత్రీ గాయత్రీ మర్యాదా వేది హృత్పుణ్డరీకే విమలే ప్రవిష్ట స్సకలస్సలక్ష్మీస్సవిభూతికాఙ్గో, యత్సర్వం పుణ్యం మయ్యధిష్ఠానమస్తు సర్వేషాం దేవానామాత్మక స్సర్వేషాం మునీనామాత్మక స్తపోమూర్తి రిహ పుణ్యమూర్తిరాసన్న" అస్యాం శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠా దేవయ జన కర్మణి భగవత్సాన్నిధ్యార్థం కుమ్భపూజాధ్యానం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) కుమ్భ జలే స్వర్ణకూర్చేన అర్ధచన్ద్రాకారం శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం, మధ్యేష్టదళోపేతం పద్మం, తన్మధ్యే శ్యామవర్ణం ద్విభుజమీంకార బీజాన్వితం మాహేన్ద్రమణ్డలం ధ్యాత్వా, తన్మధ్యే పద్మే సితోత్పలవర్ణం ద్విభుజం పద్మధరం వకారబీజం వరుణమణ్డలం ధ్యాత్వా, తన్మధ్యే తప్తహాటకసంకాశం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమాదిబీజం సన్న్యస్య దిక్ష్వష్టసు ప్రణవైరావేష్ట్య సర్వానేకప్రణవేన వేష్టయేత్. విష్ణుసూక్తం ప్రణవశతం సహస్రశీర్షమితి చ జప్త్వా "ఓం విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి, ఓమ్ సహస్రశీర్షా పురుషః" సమాహితో ధ్యానయోగ మార్గేణ ధ్యానమారభేత్.

ధ్యానప్రకారః

సర్వాధారం సనాతనమప్రమేయమచిన్త్యం నిర్గుణం నిర్మలం సర్వవ్యాపినం పరమాత్మానం మనసా సఙ్కల్ప్య, సువర్ణవర్ణం రక్తాస్యనేత్రపాణిపాదం సుభ్రూద్వహం శుకపిఞ్ఛాంబరధరం విష్ణుం ప్రణవాత్మకం కిరీట కేయూరహారప్రలంబయజ్ఞోపవీతినం శ్రీవత్సాఙ్కం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమేవం పరమాత్మానం పరాత్పరతరం దేవ్యాది సర్వ

ప్రోషద్యుక్తం ధ్యాత్వా మనసా కుమ్భేభ్యసి సమావాహ్య "ఓం ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ ఓం విష్ణుస్సర్వేషామధిపతిః ఓం ఆయాతుభగవాన్ ఓం భూః విష్ణుమావాహయామి, ఓం భువః మహావిష్ణుమావాహయామి, ఓం సువః సదావిష్ణుమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః వ్యాపినారాయణమావాహయామి, (దక్షిణే) ఓం శ్రియేజాతః, ఓం శ్రియ మావాహయామి, (వామే) ఓం మేదినీదేవీ, ఓం హారిణీమావాహయామి.

కళావాహనమ్

ఆయాతు భగవాన్, ఓం ఆశ్రావయ, ఓం అస్తు శ్రౌషట్ ఓం యజ ఓం యేయజామహే ఓం వౌషట్, స్వామినః అస్మిన్కుమ్భేఽమ్భసి ప్రత్యక్షసాక్షాత్కారేణ ప్రణవబీజేన వ్యవసాయాత్మిక మనోవేగేన సర్వభూత సుహృత్సర్వాత్మన్, ఓం సువః అం సభ్యామృత చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి, తం నామ్ ఓం భువః ఆం ఆహవనీయ మానద చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి త్సం, రాం, ఓం భూః ఇం అన్వాహార్యపూషా చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి. విం, యం, ఓం సువర్భువర్భూస్తః ఈం గార్హపత్యతుష్టి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి లుం ణాం, ఓం సువః ఉం అవసధ్యపుష్టి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ర్వం యం ఓం భువః ఊం ప్రాణరతి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి రేం విం ఓం భూః ఋం అపానధృతి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ణిం ద్మం ఓం సువర్భువర్భూస్తః ఋూం వ్యానశశినీ చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యం హేం ఓం సువః ఌం ఉదానచన్ద్రికా చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి భం నాం ఓం భువః ౡం సమానకాన్తి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి గ్గోం సుం ఓం భూః ఏం విష్ణుజ్యోత్స్నా చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి దేం దేం ఓం సువర్భువర్భూస్తః ఐం పురుష శ్రీరూప చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి వం వాం ఓం సువః ఓం సత్యప్రీతి చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి స్యాం యం ఓం భువః ఔం అచ్యుతాఙ్గద చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి

ధీం ధీం ఓం భూః అం అనిరుద్ధపూర్ణ చన్ద్రజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి మం మం ఓం సువర్భువర్యాప్తః ఆః ధర్మపూర్ణామృత చన్ద్రజీవకళాంకుమ్భే ఆవాహయామి హీం హీం ఓం సువః కం జ్ఞానతపినీ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం తం ఓం భువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీ సూర్య జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నోం ఓం భూః గం వైరాగ్య ధూమ్ర సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి రాం విం ఓం సువర్భు వర్యాప్తః ఘం ఆదిమూర్తి మరీచి సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి నం ష్ణుం ఓం సువః చం విష్ణుజ్వాలినీ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ యామి ప్రం ప్రం ఓం భువః ఛం మహావిష్ణు సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి చోం చోం ఓం భూః జం సదావిష్ణుసుషుమ్నా సూర్య జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి దం దం ఓం సువర్భువర్యాప్తః ఝం వ్యాపినారాయణభోగద సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యాత్ యాత్ ఓం సువః టం విష్ణు విశ్వ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహ యామి తం నాం ఓం భువః ఠం పురుషబోధనీ సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి త్సాం రాం ఓం భూః డం మహావిష్ణుధారిణీ సూర్యజీవ కళాం కుమ్భే ఆవాహయామి విం యం ఓం సువర్భువర్యాప్తః ఢం సత్యక్షమా సూర్యజీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి తేం ణాం ఓం సువః ణం సదావిష్ణు ప్రాణవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ర్వాం యం ఓం భువః తం అచ్యుత అపానవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి రేం విం ఓం భూః థం వ్యాపినారాయణాత్మక వ్యాన వాయు జీవకళాంకుమ్భే ఆవాహయామి ణిం ద్మం ఓం సువర్భువర్యాప్తః దం అనిరుద్ధోదానవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యం హేం ఓం సువః ధం పురుషసమానవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి భం వాం ఓం భువః నం పురుషాత్మకనాగ వాయు జీవకళాంకుమ్భేఆవాహ యామి గ్గోంసుం ఓం భూః పం ధర్మమయకూర్మవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి దేం దేం ఓం సువర్భువర్యాప్తః ఫం పరమపురుష కృకర వాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి వం వాం ఓం సువః బం సత్య దేవదత్తవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి స్యాం యం ఓం భువః

ఛం సత్యాత్మక ధనంజయవాయు జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ఢీం ఢీం ఓం భూః మం జ్ఞానమయ ధూమ్రమాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి మం మం ఓం సువర్భువర్భూర్భస్థః యం సర్వతేజోమయాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి హీం హీం ఓం సువః రం అచ్యుత ఊష్మాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం తం ఓం భువః లం అపరిమితజ్వాలిన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నోం ఓం భూః వం ఐశ్వర్యజ్వాలిన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి యోం విం ఓం సువర్భువర్భూర్భస్థః శం శ్రీపతివిస్ఫులిఙ్గన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి నం ష్ణుం ఓం సువః షం అనిరుద్ధసశ్రియాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ప్రం ప్రం ఓం భువః సం మహోన్తసురూపాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి చోం చోం ఓం భూః హం వైరాగ్య కపిలాగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి దం దం ఓం సువర్భువర్భూర్భస్థః క్షం సర్వసంహార హవ్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాం కుమ్భే ఆవాహయామి ఇత్యష్టచత్వారింశజ్జీవకళావాహనాన్తే ద్వాత్రింశదుపచారైరర్చయేత్.

పరివారకుమ్భావాహనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ఆవరణత్రయ దేవావాహనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య ప్రధానకుంభాత్ శక్తిం కూర్చేనాదాయ ఆవరణత్రయకుమ్భేషు ప్రథమావరణమారభ్య ప్రాగాది పురుషాదీనావాహయేత్.

ప్రాక్కుమ్భే ఓం యోవా అయుః పరమాత్మానం మీఢుషః పారంపర్యాత్పరః పరాయణః పరోలోకానాం పరమాదధానః పరతః పరాయ నమః, ఓం భూః పురుషమావాహయామి ఓం భువః పరమపురుషమావాహయామి, ఓం సువః పురుషాత్మకమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః ధర్మమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం శ్రియమావాహయామి వామే ఓం భూమిమావాహయామి, దక్షిణకుమ్భే ఓం యోవా తేజస్తేజసాం తేజస్తేజ ఆదధానః సత్యస్తేజస్తేజసాం తేజస్తేజస్తేజసే నమః ఓం భూః సత్యమావాహయామి ఓం భువః

సత్యాత్మకమావాహయామి ఓగ్ం సువః జ్ఞానమయమావాహయామి
ఓం భూర్భువస్సువః సర్వసంహారమావాహయామి, దక్షిణే ధృతీమా
వాహయామి వామే ఓం పౌష్ణీమావాహయామి;.

పశ్చిమకుక్షౌ, ఓం సహసం పాయాస్త్వమాశిషమాసీర్యా భూతా
భూతం ఆశిషమాసీరాసీరాసిరనుభూమి నమః ఓం భూః అచ్యుతమా
వాహయామి ఓం భువః అపరిమితమావాహయామి ఓం సువః ఐశ్వ
ర్యమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః శ్రీపతి మావాహయామి
దక్షిణే ఓం పవిత్రీమావాహయామి వామే ఓం క్షోణీమావాహయామి.

ఉత్తరకుక్షౌ ఓం యోవా సంయోగస్సంజుషమాణస్సన్ధుస్సన్ధ
ఱణానామ్ సంయోగం సన్దధానః పుణ్యః పుణ్యానాం పుణ్యాయ
నమః ఓం భూః అనిరుద్ధమావాహయామి ఓం భువః మహాన్తమావా
హయామి ఓగ్ం సువః వైరాగ్యమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః
సర్వతేజోమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం ప్రమోదాయినీమా
వాహయామి, వామే ఓం మహీమావాహయామి;

ఆగ్నేయకుక్షౌ ఓంకామీమామా మీశిష మీశిషస్సత్యమీశిష
మీశిషాణామ్, తత్సత్యం సత్యరూపం సత్యం సత్యాయ సన్దధానాయ
నమః ఓం భూః కపిలమావాహయామి, ఓం భువః మునివరమావాహ
యామి, ఓగ్ం సువః శుద్ధమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః వేద
రూపిణమావాహయామి, దక్షిణే ఓం గాయత్రీమావాహయామి వామే
ఓం సావిత్రీమావాహయామి, నైరృతికుక్షౌ ఓం యం యజ్ఞేన్మనమో
జుషన్తి యం దేవాః పరమం పవిత్రం భవిష్యన్త్యృర్తిషు ప్రణతాః
ప్రధానాః యం సూరయో జపన్తో యోగినస్సూన్నత్త్మస్సుప్రదర్శనైః
పశ్యన్తి శ్వరాయ నమః ఓం భూః యజ్ఞమావాహయామి, ఓం భువః
సర్వదేవమయమావాహయామి ఓగ్ం సువః పుణ్యమావాహయామి ఓం
భూర్భువస్సువః క్రతుమావాహయామి, దక్షిణే ఓం స్వాహామావాహ
యామి వామే ఓం స్వధామావాహయామి, వాయవ్యకుక్షౌ ఓం
మామాత్మగుప్తాం సత్వ్యా [illegible] [illegible] సంజుషస్త్వం పర
మాం పవిత్రామ్ సంతారయన్తీం స్వ[illegible]సర్వముత్తాం [illegible]జయాత్రే

వరదాయ పవిత్రే నమః ఓం భూః నారాయణమావాహయామి ఓం భువః జగన్నాథమావాహయామి ఓగ్ం సువః దేవదేవమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః త్రయీమయమావాహయామి దక్షిణే ఓం కమలామావాహయామి వామే ఓం ఇళామావాహయామి; ఐశాన్యకుమ్భేఓం సత్యస్సత్యం పుణ్యమాసీత్పుణ్యో వాద్దైవికమ్, సత్యం సత్యమార్గం సత్యం సత్యం సత్పథాయ నమః ఓం భూః పుణ్యమావాహయామి ఓం భువః పుణ్యాత్మకమావాహయామి ఓగ్ం సువః పుణ్యమూర్తిమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః పుణ్యదాయినమావాహయామి దక్షిణే ఓం ఇన్దిరామావాహయామి వామే ఓం ధరణీమావాహయామి.

ద్వితీయావరణే ప్రాగాది క్రమేణ వారాహాదీన్ పూర్వవత్ కుమ్భేష్వావాహయేత్ తద్యథా

ప్రాక్కుమ్భే ఓం త్వామేకాం సలిలావసన్నాం శ్రుత్వా స్వనస్త్రీమనుసుపత్నీమ్ స్వయం భూత్వా వరాహో వరఉజ్జహార తస్మై దేవాయ సుకృతాయ పవిత్రే నమః ఓం భూః వరాహమావాహయామి, ఓం భువః వరద మావాహయామి ఓగ్ం సువః భూమిసన్ధారణమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః వజ్రదంష్ట్రిణమావాహయామి దక్షిణే ఓం శ్రియమావాహయామి వామే ఓం భూమిమావాహయామి

దక్షిణకుమ్భే ఓం తపోనిధిం తపసాం రయిన్దం రయిమాయురజ్ఞ్యపనౌఘహింస్రమ్ సాసిమ్వసన్తం సవనే పవిత్రే తస్మై సురేశాయ సురబ్రన్దకర్త్రే నమః ఓం భూః నారసింహమావాహయామి ఓం భువః తపోనాథమావాహయామి ఓగ్ం సువః మహావిష్ణుమావాహయామి ఓంభూర్భువస్సువః మహాబలమావాహయామి దక్షిణే ఓం శ్రియమావాహయామి వామే ఓం భూమిమావాహయామి

పశ్చిమకుమ్భే ఓం త్రేధా త్రిమూర్తిః పరమః పరశ్చ త్రిగుణం జగద్వ్యాపకలం విధత్తే, త్రిత్రిత్రినామ్నా త్రిధా త్రిధా వా విదధే నమస్తం త్రిధా త్రిధామ్నం సకలం ధరాయ నమః ఓం భూః వామనమావాహయామి ఓం భువః [illegible] మావాహయామి ఓగ్ం సువః [illegible] మావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః [illegible] మావాహయామి

ఉత్తరకుమ్భే ఓం యస్యా కృశ [illegible]
[illegible] మా [illegible]
[illegible]
ఓం భువః [illegible] మావాహయామి, ఓం సువః సర్వాధారమా
వాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః [illegible] మావాహయామి

ఆగ్నేయకుమ్భే ఓం సోనో భూతో [illegible]
సుప్రష్టి [illegible] నమః
ఓం భూః సుభద్రమావాహయామి ఓం భువః సుముఖమావాహయామి
ఓం సువః సుఖప్రదమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః సుఖదర్శన
మావాహయామి దక్షిణే ఓం కమలామావాహయామి వామే ఓం అవనీ
మావాహయామి,

నైరృతికుమ్భే ఓం ఈశో యస్మాద్వితతం వితత్య కం కం
ధృతం కామహతో జుహోతి కస్మిన్ కస్మిచ్చిత్వా భూయః పరాయ
నమః ఓం భూః ఈశమావాహయామి ఓం భువః వరదమావాహ
యామి ఓం సువః సర్వేశమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః ఈశి
తాత్మనమావాహయామి దక్షిణే ఓం పద్మామావాహయామి వామే
ఓం స్థిరామావాహయామి

వాయవ్యకుమ్భే ఓం యత్సారభూతం సకలం ధరిత్రం మోదప్రా
యేణానుభూతమనువిద్ధమే స్వాత్మన్మను రేశస్సకలం బిభర్తి తస్మైను
రేశాయ సకలం సుపుణ్యం నమః ఓం భూః సర్వేశమావాహయామి
ఓం భువః సర్వాధారమావాహయామి ఓం సువః సర్వజ్ఞమావాహ
యామి ఓం భూర్భువస్సువః సర్వోద్వహమావాహయామి దక్షిణే ఓం
లక్ష్మీమావాహయామి వామే ఓం ధరామావాహయామి

ఐశాన్యకుమ్భే ఓం సారోస్వతో [illegible]
పారమాత్మి [illegible]
[illegible]

సువః శుద్ధమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః జ్ఞానమావాహయామి,
దక్షిణే ఓం కనకామావాహయామి వామే ఓం శ్యామామావాహయామి

తృతీయావరణే ప్రాగాదిక్రమేణ ఇన్ద్రాది దిగీశాన్ కుమ్భేష్వావాహ్య
ప్రాక్కుమ్భే ఓం ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం వపుషిన్ద్రిగ్ం ప్రవన్తగ్ం సపతార
మిన్ద్రం దధాతు శక్రస్సుకృత్య లోకమిన్ద్రం మన్యే పితరం మాతరంచ
ఓం భూః ఇన్ద్రమావాహయామి, ఓం భువః శచీపతిమావాహయామి,
ఓగ్ం సువః పురుహూతమావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః పురన్ద
రమావాహయామి;

దక్షిణకుమ్భే ఓం యమో దాధార పృథివీం యమో ద్యాముత
సూర్యః యమస్సర్వమృత్యస్సేనః ప్రాణానాం వయానామ్ ఓం
భూః యమమావాహయామి ఓం భువః ధర్మరాజమావాహయామి
ఓగ్ం సువః ప్రేతేశమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః మధ్యస్థ
మావాహయామి;

పశ్చిమకుమ్భే ఓం యేతే శతం వరుణయే సహస్రం యజ్ఞియాః
పాశా వితతాః పురుత్రా తేభ్యో న ఇన్ద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వే దేవాః
ముఞ్చన్తు మరుతస్స్వస్త్యా ఓం భూః వరుణమావాహయామి ఓం
భువః ప్రచేతసమావాహయామి ఓగ్ం సువః రక్తామ్బరమావాహ
యామి, ఓం భూర్భువస్సువః యాదఃపతిమావాహయామి;
ఉత్తరకుమ్భే ఓం నిశ్రావః కోబేరకాంశ్చో రాజేన ప్రేషితాః గ్రామగ్ం
సజానయోగచ్ఛన్తీచ్ఛన్తో ఉపదా కృతాన్, ఓం భూః కుబేరమావా
హయామి ఓం భువః ధనాధ్యక్షమావాహయామి, ఓగ్ం సువః పౌలస్త్య
మావాహయామి, ఓం భూర్భువస్సువః యక్షరాజ మావాహయామి

ఆగ్నేయకుమ్భే ఓం అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా
అయమ్, అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి ఓం భూః అగ్నిమావాహ
యామి ఓం భువః జాతవేదసమావాహయామి ఓగ్ం సువః సాహ[illegible]
[illegible] మావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః హుతాశన మావాహయామి
నైఋతకుమ్భే ఓం [illegible] దేవతానాగ్ం సైన్య ప్రజాంపతీనాం

హితో దేవేభ్యః పశుభిర్భవైవ నసనస్స్వస్త్యస్తు "ఓం భూః ఆరమ్యాధిపతి మావాహయామి, ఓం భువః నిర్ ఋతిమావాహయామి ఓగ్ం సువః నీలమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః సర్వరక్షోధిపతి మావాహయామి

వాయవ్యకుమ్భే ఓం మహతః పరమాత్మా పరమాగతిః పరం బ్రహ్మ పరం యోగమ్ పరమాత్మానం మత్స్యే జవరం యోఽగ్నిరహ మన్నం వాయవే ఓం భూః వాయుమావాహయామి ఓం భువః జనన మావాహయామి ఓగ్ం సువః భూతాత్మాన మావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః ఉదానమావాహయామి

ఐశాన్యకుమ్భే ఓం ఈశానస్సర్వలోకానాం త్ర్యమ్బకస్సర్వ విద్యానాం సన్త్వితి నూ భగన్ఫ్యాయ ఓం భూః ఈశానమావాహ యామి ఓం భువః దేవమావాహయామి ఓగ్ం సువః భవమావాహ యామి ఓం భూర్భువస్సువః మహాదేవమావాహయామి; ఇత్యావాహ్య దర్భైః కుమ్భాన్ సంస్పృశన్ పుణ్యాహ మన్త్రమూలాష్టాక్షరం విష్ణుగాయత్రీం నారాయణసూక్తం శ్రీ [illegible] సూక్తం [illegible] ద్వాదశా క్షరం చాష్టోత్తరశతం జప్త్వా [illegible] ద్వాత్రింశదుపచారై ష్షోడశోపచారైర్వా . పూజాం నివేదనం కుర్యాత్.

శాన్తికుమ్భే దేవారాధనమ్

ఆచార్యః కుమ్భస్యాగ్నేయదిక్స్థితః చోత్తరాభిముఖః ప్రాణానా యమ్య అస్యాః శుభతిథౌ మహాప్రతిష్ఠాఙ్గ దేవయజనకర్మణి మహాశాన్తి కుమ్భారాధనం కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య) వేద్యాసాది తేషు కుమ్భేషు విష్ణుమహావిష్ణుసదావిష్ణువ్యాపి కపిల నారాయణ ప్రత్యావాహయేత్; మధ్యకుమ్భే "ఓం విష్ణుస్సర్వేషాం మునిపతిః పరమః పురాణః పరో లోకానామజితో జగదాత్మా భగవతే భవాయ నమః ఓం భూః విష్ణుమావాహయామి ఓం భువః మహావిష్ణుమావాహయామి ఓగ్ం సువః సదావిష్ణుమావాహయామి ఓం భూర్భువస్సువః వ్యాపి నారాయణమావాహయామి దక్షిణే ఓం ప్రవేజాసి ఓం శ్రియమా వాహయామి వామే ఓం మేదినీదేవి ఓం హరిణీమావాహయామి

ఇత్యావాహ్యాభ్యర్చ్య తస్మాత్ప్రమ్నాత్పూర్వోక్తవత్పావిగాది పురుషా దీనావాహయేత్ మహాశాన్తిహోమాధ్వర్యుః, పఞ్చసూక్తం పఞ్చశాన్తి మాతృసూక్తం దుర్గాసూక్తం దిక్సూక్తాని స్వస్తిసూక్తం రాత్రిసూక్తమే కాక్షరసూక్తం చ దర్భైః స్పృశన్ జపేత్. షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ప్రణామం కుర్యాత్. నిత్యం సాయం ప్రాతరేవం కుర్యాత్.

రక్షాబన్ధనమ్

ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గం రక్షాబంధన ప్రతిష్ఠాం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ఆచార్యస్స్థాపకాద్యైస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం కాంస్యపాత్రం ద్రోణైర్వ్రీహిభిస్తదర్ధైస్తణ్డులైరాపూర్య తస్మిన్నారికేళం నిక్షిప్య తస్యోపరి సౌవర్ణం ప్రతిసరం అలాభే క్షౌమం కార్పాసం వా తన్తుం త్రివృతం విన్యస్య శన్నో నిధత్తామితి అధిదైవతం నాగరాజమావాహ్య "శన్నో నిధత్తాం" ఓం శేషమావాహయామి ఓం శేషాయ నమః [illegible] స్న మా [illegible] షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య [illegible] జప [illegible] ప్రతిసరాభిమన్త్ర్య ఓం [illegible] కృణుష్వ యాహి రాజేవామవాం ఇభేన తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానోఽస్తాఽసి విధ్య రక్షసస్తపిష్ఠైః తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యనుస్పృశ ధృషతా శోశుచానః తపూగ్ంష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గాన సన్దితో విసృజ విష్వగుల్కాః ప్రతిస్పశో విసృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః, యో నో దూరే అఘశగ్ంసో యో అన్త్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరాదధర్షీత్ ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్మహేతే యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా తం ధక్ష్యత సంన శుష్కమ్ ఊర్ధ్వో భవ ప్రతివిధ్యాధ్యస్మదా విష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే అవస్థిరా తనుహి యాతుజూనాం జామిమజామిం ప్రమృణీహి శత్రూన్ స తే జానాతి సుమతిం యవిష్ఠ య ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్, విశ్వాన్యస్మై సుదినాని రాయో ద్యుమ్నాన్యర్యో విదురో అభిద్యౌత్, సేదగ్నే అస్తు సుభగస్సుదానుర్యస్త్వా నిత్యేన హవిషా య ఉక్థైః పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి

దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినాస ఉసదిష్టిః అర్చామి తే సుమతిం ఘోష్య
ర్వాక్సంతే వావాతా జరతామియంగీః స్వశ్వాస్త్వా సుర [illegible] ధావర్షయే
మాస్మే క్షత్రాణి ధారయేరనుద్యూన్ ఇహ త్వా భూర్యాచరేదుపత్మ
న్దోషావస్తర్దీదివాంసమనుద్యూన్ క్రీడన్తస్త్వా సుమనసస్సపేమా భిద్యు
మ్నా తస్థివాంసో జనానామ్ యస్త్వా స్వశ్వస్సుహిరణ్యో అగ్న ఉప
యాతి వసుమతా రథేన తస్య త్రాతా భవసి తస్య సఖా యస్త
ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ మహో రుజామి బన్ధుతా వచోభిస్తన్మా పితు
ర్గోతమాదన్వియాయ త్వన్నో అస్య వచసశ్చికిద్ధి హోతర్యవిష్ఠ సుక్ర
తో దమూనాః అస్వప్నజస్తరణయస్సుశేవా అతన్ద్రాసో ఽవృకా అశ్ర
మిష్ఠాః తే పాయవస్సధ్రియఞ్చో నిషద్యాగ్నే తవ నః పాన్త్వమూర యే
పాయవో మామతేయం తే అగ్నే పశ్యన్తో అన్ధం దురితాదరక్షన్
రరక్ష తాన్సుకృతో విశ్వవేదా దిప్సన్త ఇద్రిపవో నాహ దేభుః త్వయా
వయం [illegible] స్తోతా [illegible] సా
[illegible] య [illegible] త్వా [illegible]
[illegible] దా వి [illegible] మ [illegible] సో
ర [illegible] వా [illegible] మిత్ర [illegible] హాం
వాజి [illegible] సుమ్న [illegible] ముప [illegible] సో [illegible] క్రతు
భిస్సమిద్ధస్సనో దివా [illegible] పాహి [illegible] మే [illegible] బృహతా భాత్య
గ్నిరావిర్విశ్వాని కృణుతే మహిత్వా ప్రాదేవీర్మాయాస్సహతే దురే
వాశ్శిశీతే శృఙ్గే రక్షసే వి [illegible] ఉత [illegible] సో దివి [illegible] గ్మా
యుధా రక్షసే హన్త [illegible] మదే చిదస్య ప్రరుజన్తి భామా [illegible] పరి
బాధో అదేవీః" స్వస్తి నో మిమీతామశ్వినా భగస్స్వస్తి దేవ్యదితిర
నర్వణః స్వస్తి పూషా అసురో దధాతు నస్స్వస్తి ద్యావాపృథివీ సుచే
తునా స్వస్తయే వాయుముప బ్రవామహై సోమం స్వస్తి భువనస్య యః పతిః
బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవన్తు నః
విశ్వేదేవా నో అద్యా స్వస్తయే వైశ్వానరో వసురగ్నిస్స్వస్తయే దేవా
అవన్త్వృభవస్స్వస్తయే స్వస్తి నో రుద్రః పాత్వంహసః స్వస్తి మిత్రా
వరుణా స్వస్తి పథ్యే రేవతి స్వస్తి న ఇన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ స్వస్తి నో అదితే

కృధి స్వస్తి పన్థామనుచరేమ సూర్యాచన్ద్రమసావివ పునర్దదతాఘ్నతా జానతా సంగమేమహి స్వస్త్యయనం తార్క్ష్యమరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ అసురఘ్నమిన్ద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ అంహసోముచ మాంగిరసం గయం చ స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్య [illegible] ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధే ష్వభయం నో అస్తు స్వస్తిదా విశస్పతిరితి వదన్ దేవస్య దక్షిణహస్తే బధ్నీయాత్ "స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నః స్వస్తిదా అభయంకరః (దేవ్యాస్తు తన్మన్త్రేణ వామకరే) బధ్నీయాత్. [illegible] నంకారయేత్ "విష్వక్సే[illegible] మపరం గదాదీంశ్చ [illegible] ప్రసాదాదిన్నో [illegible] బధ్నీయాత్, [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] దేవ సాయం ప్రాతర్ [illegible].

సర్వాగ్నిషు ఉక్తహోమప్రకారః

[illegible] ప్రణాయామ [illegible] అ[illegible] శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దే[illegible] ఉక్తహోమం హోష్యామి [illegible] ఓం [illegible], ఓం అచ్యు తాయ [illegible] శ్రీ[illegible] వాయవ్యాం

* స్రువాదిపాత్రగ్రహణమ్

[illegible] మధ్యమే గృహీత్వా చ[illegible] చరుం దర్వీం చ [illegible] పునరభిఘార్య [illegible] "అఙ్గుష్ఠపర్వ [illegible] గృహీత్వా [illegible] దేవం కర్తు[illegible] మా[illegible]మాదాయ

వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వాఽన్తఃపరిషేకం కృత్వా భూతిస్నాతి
భస్మగృహీత్వా క[illegible]కృత్య [illegible]సమోపవసు [illegible]ర్ధ్వాగ్ర
మాలిప్య ఆయాహీత్యాతి [illegible] యత్తే
అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వయమిత్యాదిభ్యాం ఉపతిష్ఠేత (రాత్రౌ చేత్పూర్వ
వత్కృత్వా అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.)

అన్వాహార్యార్థే [illegible] ప్రాణాయామస్య [illegible] శుద్ధిస్థా
ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి [illegible] హోమ్యాఽగ్న ఉక్తే [illegible] హోమ్యా
అగ్నిం పరిషిచ్య ఓం భువస్స్వాహా ఓం [illegible] స్వాహా, విష్ణుసూక్తం
బ్రాహ్మం యావ్యా [illegible] ఋతం వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ [illegible]త్వాఽన్తః
పరిషేకం కృత్వా [illegible] ప్రదక్షిణం చ కృత్వా
ప్రత్యధ్వాష్ఠుః [illegible] పాయ యత్తే అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వయ
మిత్యాదిభ్యాం ఉపతిష్ఠేత. రాత్రౌ చేత్ పూర్వవదుపస్థానం కృత్వా
అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.

జుహ్వాం స్రువేణ హస్తేన జుహుయాత్. సమిధ[illegible]ఽగ్నిస్థా[illegible]కామస్య
మైర్గృహీత్వా మూలా[illegible] వృత్తం [illegible]యిత్వా ప్రా[illegible]గ్రాదేవ
జుహుయాత్. [illegible] లాజానాం ముష్టిసమం
తిలసర్షపసక్తూనాం శుక్తిమాత్రం [illegible] హస్తేన జుహు
యాత్. ఇతి (య.) 26 అ.

పుష్పపత్రఫలమూల [illegible] స్రుచాఽగ్నౌ [illegible] సర్వత్ర
తాక్తాభిర్జుహుయాత్. ఇతి [illegible]

సమిత్పుష్ప కూర్చ[illegible]
స్రుక్స్రువాద్యాదినా యుక్తం చమసాద్యాదినా సహ
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible])

ఆహవనీయాద్యగ్న్యోః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా [illegible] హోమం హోష్యామి అగ్నిం [illegible] ఓం [illegible] స్వాహా, [illegible] సూక్తం [illegible] వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా న్తఃపరిషేకం కృత్వా పూర్వవద్భస్మాలఙ్కరణం ప్రోక్షణాదీని కృత్వా తదస్యప్రియం శగ్గ్ంస్య పశూన్మే గోపాయ యత్తే అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వయమిత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత రాత్రౌ చేత్పూర్వవదుపస్థానం కృత్వా అగ్నే నయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.

ఆవసథ్యాద్యగ్న్యోః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి ఆవసథ్యాఽగ్నౌ ఉక్తహోమం హోష్యామి అగ్నిం పరిషిచ్య ఓం అనిరుద్ధాయ స్వాహా ఏకాక్షరసూక్తం రౌద్రం కౌబేర మిా[illegible] (ద్వాదశాష్టచత్వారో వా పర్యాయతో) వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా అన్తఃపరిషేకం కృత్వా పూర్వవద్భస్మాలఙ్కరణం ప్రోక్షణాదీని చ కృత్వా విచక్రమే సప్రథసభాంమే గోపాయ యత్తే అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వయమిత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత రాత్రౌ చేత్పూర్వవదుపస్థానం కృత్వా అగ్నే నయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్ *

? సభ్యాద్యగ్న్యోః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి సభ్యాగ్నౌ ఉక్తహోమం హోష్యామి అగ్నిం పరిషిచ్య ఓం

---

* [illegible] హుత్వా స్వాహాకారాన్తాఽఽహవనీయాద్యా వసథ్యాది చతురగ్నిష్వేతేషు హోమమన్త్రాన్ షోడశ ద్వాదశాష్ట చత్వారో వా పర్యాయతో జుహోతి; (ఇత్యత్రిః)

? సభ్యాగ్నిం పరిషిచ్య పాలాశేధ్మాన్గృహీత్వా మూలామన్త్రాభ్యాం [illegible] అష్టోత్తర శతవారం [illegible] జుహోతి.

[illegible] అథో దేవాదివ [illegible] విష్ణుసూక్తేన [illegible] హుత్వా, జుహ్వాపస్వం [illegible] వైష్ణవం షోడశద్వాద

జనస్స్వాహా ఓం విష్ణవే స్వాహా! విష్ణుగాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం వైష్ణవం పఞ్చవారుణం మూలహోమం యద్దేవాది ప్రాయశ్చిత్తం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం ప్రకృతిసూక్తం [illegible] ప్రధానాద్యావరణత్రయదేవానాం వైష్ణవం సర్వదైవత్యం వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా అన్తఃపరిషేకం కృత్వా పూర్వవత్ [illegible] ప్రోక్షణాదీంశ్చ కృత్వా, విష్ణ్వాత్మకం [illegible] యస్తే అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వాసయామీత్యాదిత్యాం చోపతిష్ఠేత, రాత్రౌ చేత్ పూర్వవదుపస్థానం కృత్వా అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్,

పౌణ్డరీకాఖ్యాస్యః ప్రాణాగ్నిహోత్రం అన్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి పౌణ్డరీకాగ్నౌ ఉక్తహోమం హోష్యామి అగ్నిం పరిషిచ్య ఓం తపనస్స్వాహా ఓం వాసుదేవాయ స్వాహా విష్ణుగాయత్ర్యా ఆజ్యం బిల్వపత్రం [illegible] అష్టోత్తరశతం జుహుయాత్. విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మం పారమాత్మికం వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా అన్తఃపరిషేకం కుర్యాత్. పూర్వవత్ [illegible] ప్రోక్షణాదీనిచ కృత్వా త్రిర్దేవః మానోహింసీస్తత్త్వే అగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వాసయామీత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత. రాత్రౌ చేత్ అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.

శాన్తిచతుర్హోతా [illegible] ప్రణవేన వ్యాహృత్యాదాయ పఞ్చవారుణం మూలహోమం యద్దేవాది ప్రాయశ్చిత్తం చాకృత్వా

పశ్చాత్, స్వస్తిచైవేహస్వాహా, ప్రజాపతయేస్వాహా, అగ్నిష్టీమతయేస్వాహా, ఆదిత్యేభ్యస్స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా, మరుద్గణేభ్యస్స్వాహా భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచస్వాహా [illegible] దశభిః శతశో జుహుయాత్ ఏవం సహస్రాహుతిః ఏవాం ఉపాంశు [illegible]

ఇతిమరీచిః

1 పఞ్చస్వస్తిషువిష్ణు సూక్తే [illegible] లాజైస్సక్తుభిః ఉప జుహ్వాజుహుయాత్ (మరీచిః)

శ్రామణకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా
దేవయజనకర్మణి శ్రామణకాఽగ్నౌ ఉక్తహోమం హోష్యామి అగ్నిం
పరిషిచ్య ఓగ్ం సత్యగ్ంస్వాహా ఓం నారాయణాయస్వాహా బిల్వపత్రై
రష్టాక్షరేణాఽష్టోత్తరశతం ఆజ్యేన వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం
వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా అన్తః పరిషేకం కుర్యాత్. పూర్వవద్భ
స్మాలఙ్కరణం ప్రోక్షణాదీని చ కృత్వా అతో దేవాద్యైస్స్రమాజంచ
యత్తేఅగ్న ఇత్యగ్నిం ఉద్వయమిత్యాదిత్యం చోపతిష్ఠేత రాత్రౌచేత్
పూర్వవదుపస్థానం కృత్వా అగ్నేనయేత్యగ్నేరుపస్థానం కుర్యాత్.

మహాశాన్తిహోమః

శాన్తిహోమాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ
ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి పౌణ్డరీకాఽగ్నౌ శాన్తిహోమం హోష్యామి
అగ్నిం పరిషిచ్య బిల్వసమిద్దూర్వాఽపూపవ్రీహితిలచరులాజాజ్యైస్తు
హోమార్థం ప్రత్యేకమధ్వర్యూన్ వృత్వా విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం
శ్రీసూక్తం భూసూక్తం ఏకాక్షరసూక్తం అష్టాక్షరం ద్వాదశాక్షరం
షడక్షరం స్వయమాజ్యేనేతరే అధ్వర్యవస్తత్రద్రవ్యైరష్టోత్తరశతమష్టా
వింశతి వారం వా జుహుయుః ఈకారాదీనష్టాశీతిం ధాతాది మూల
హోమం పఞ్చవారుణం కూశ్మాణ్డహోమం పారమాత్మికం చ తత్రైవైక
వారం హుత్వాఘృతాప్లుతైః పఞ్చాశద్బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్ర్యాఽ
ష్టోత్తరశతం ప్రధానాధ్వర్యురేవ హుత్వా అన్తః పరిషిచ్య భస్మగృహీత్వా
కుమ్భమాలిప్య ప్రోక్ష్య యథోక్తముపస్థానం కుర్యాత్. ఏవం యావత్ప్ర
తిష్ఠా పరిపూర్తిస్తావద్ద్వికాలం హోమో భవతి.

అధ్వర్యూణాం నిత్యకృత్యప్రకారః

అధ్వర్యవః కృతాఽహ్నికాః యాగశాలాం ప్రవిశ్య తత్తదగ్నిషు
నిత్యహోమం సఙ్కల్ప్య పుణ్యాహం కృత్వా యథాహోతి వేదింపరి
[illegible] వేదిషు యథోక్తదేవాంశ్చ
[illegible]
[illegible]
[illegible] చ కృత్వా ఉక్తహోమాన్ స్విష్టకృద

న్తాన్ హుత్వాఽన్తః పరిషిచ్య భస్మధారణాదికం కృత్వా యథోక్తమగ్నీను పతిష్ఠేయుః. సాయం పుణ్యాహవాచనం వినా కుర్యుః.

అక్ష్యున్మోచనకాలః

అథాఽతో నవబింబానామక్ష్యున్మోచనం వక్ష్యే కౌతుకాది బింబానామక్షి మోచనం ప్రతిష్ఠాదినసాత్పూర్వస్మిన్నవమే సప్తమే పఞ్చమే తృతీయే ద్వితీయే వాఽహ్న్యమన్త్రికం శిల్పినా కారయిత్వా పశ్చాత్సమన్త్రికం చ కుర్యాదర్కరాహుకాలానాముదయం హిత్వా ద్విలోచనే నక్షత్రే సమన్త్రికమమన్త్రికం వాఽక్షి మోచనం కారయేత్.

పర్యగ్నికరణమ్

ఆలయాఽభిముఖే మణ్టపం కూటం ప్రపాం వా అలఙ్కృత్య బింబం సంస్నాప్య తన్మధ్యే విష్టరే సంస్థాప్య తస్యోత్తరే ఔపాసనాఽగ్ని కుణ్డం కృత్వా ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాకర్మణి బింబశుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహం పఞ్చగవ్యారాధనం ఆఘారం చ కృత్వా అగ్నిం పరిషిచ్య వాస్తు హోమం హుత్వా బింబస్యాఽతీవపార్శ్వతః పర్యగ్నిం కృత్వా పఞ్చ గవ్యైర్బేరం సమభ్యుక్ష్య తమగ్నిముద్వాసయేత్.

అక్ష్యున్మోచనహోమః

దేవస్య దక్షిణేఽభిముఖే వా మనోరమే ఔపాసనాఽగ్నికుణ్డం కృత్వా ఆఘారం హుత్వా దధ్యుత్స్నాప్య సేంత్యాన్యాజ్యహోమం మూర్తి మాలాదీన్మహాభూతదైవత్యం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం వైష్ణవం శ్రీభూమిదైవత్యం బ్రాహ్మం సాద్రం వ్యాహృతి పర్యన్తం హుత్వా

అఙ్గహోమః

అగ్నింపరిషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ ర, ఓందన్తేభ్యస్స్వాహా హనూ భ్యాంస్వాహా ఓష్ఠాభ్యాంస్వాహా ముఖాయ స్వాహా నాసికాభ్యాం స్వాహా అక్షీభ్యాంస్వాహా కర్ణాభ్యాంస్వాహా పారఇక్షవోఽ వార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యస్స్వాహా అవారఇక్షవః వార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యస్స్వాహా శీర్ష్ణేస్వాహా భ్రూభ్యాంస్వాహా లలాటాయ స్వాహా మూర్ధ్నే స్వాహా

మస్తిష్కాయ స్వాహా కేశేభ్యస్స్వాహా వహాయస్వాహా గ్రీవాభ్య
స్స్వాహా స్కన్ధేభ్యస్స్వాహా కీకసాభ్యస్స్వాహా పృష్టిభ్యస్స్వాహా పాజ
స్యాయ స్వాహా పార్శ్వాభ్యాగ్ంస్వాహా అగ్ంసాభ్యాగ్ంస్వాహా దోష
భ్యాగ్ంస్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ంస్వాహా శ్రోణీభ్యాగ్ంస్వాహా ఊరు
భ్యాగ్ంస్వాహా అష్ఠీవద్భ్యాగ్ంస్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ంస్వాహా భసదే
స్వాహా శిఖణ్డేభ్యస్స్వాహా వాలధానాయ స్వాహా అణ్డాభ్యాగ్ంస్వాహా
శేఫాయస్వాహా రేతసే స్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహా ప్రజననాయ
స్వాహా పద్భ్యస్స్వాహా శఫేభ్యస్స్వాహా లోమభ్యస్స్వాహా త్వచే స్వాహా
లోహితాయస్వాహా మాగ్ంసాయ స్వాహా స్నావభ్యస్స్వాహా అస్థిభ్య
స్స్వాహా మజ్జభ్యస్స్వాహా అఙ్గేభ్యస్వాహా ఆత్మనే స్వాహా
సర్వస్మై స్వాహా

మాళిమాలాదిహోమః

మాళిమాలాయై	స్వాహా	అపాఙ్గాభ్యాగ్ం	స్వాహా	గళాయ	స్వాహా
దివ్యాయ	,,	అక్షిభ్యాగ్ం	,,	కణ్ఠాయ	,,
రత్నాయ	,,	పక్ష్మభ్య	,,	గ్రీవాయై	,,
ఉత్తరాయ	,,	తారకాభ్యాగ్ం	,,	కీకసాభ్య	,,
సర్వోత్తరాయ	,,	జ్యోతిషే	,,	జత్రుభ్య	,,
సర్వస్మై	,,	జ్యోతీరూపాయై	,,	జత్రురూపేభ్య	,,
విష్ణవే	,,	గణ్డాభ్యాగ్ం	,,	అగ్ంసాభ్యాగ్ం	,,
ప్రభవిష్ణవే	,,	హనూభ్యాగ్ం	,,	దోషభ్యాగ్ం	,,
మకుటాయ	,,	నాసికాభ్యాగ్ం	,,	స్కన్ధాభ్యాగ్ం	,,
కేశభ్య	,,	పుటాభ్యాగ్ం	,,	బాహుభ్యాగ్ం	,,
ఉష్ణీషాయ	,,	ఓష్ఠాభ్యాగ్ం	,,	కూర్పరేభ్య	,,
మూర్ధ్నే	,,	దన్తేభ్య	,,	ప్రకోష్ఠేభ్య	,,
ముఖాయ	,,	జిహ్వాయై	,,	తలేభ్య	,,
లలాటాయ	,,	సువక్త్రాయ	,,	అఙ్గుళీభ్య	,,
శ్రోత్రాభ్యాగ్ం	,,	చుబుకాయ	,,	పర్వభ్య	,,
భ్రూభ్యాగ్ం	,,	అధరాయ	,,	నఖేభ్య	,,

హృదయాయ	స్వాహా	మర్మభ్యః	స్వాహా	జీవాత్మనే	స్వాహా
స్తనాభ్యాగ్ం	,,	మర్మప్రాణేభ్యః	,,	సత్యాయ	,,
పార్శ్వాభ్యాగ్ం	,,	హోత్రేభ్యః	,,	సత్యరూపాయ	,,
ఉదరాయ	,,	సిరాభ్యః	,,	జ్ఞానాయ	,,
నాభయే	,,	త్వగ్భ్యః	,,	జ్ఞానరూపాయ	,,
కృకాటికాయై	,,	రక్తేభ్యః	,,	జ్ఞేయాయ	,,
నాళీభ్యః	,,	మాంసేభ్యః	,,	విజ్ఞాత్రే	,,
వంశాయ	,,	మేదోభ్యః	,,	అనన్తాయ	,,
శ్రోణీభ్యాగ్ం	,,	అస్థిభ్యః	,	ఆనన్దాయ	,,
కటిరాయ	,,	మజ్జభ్యః	,,	వ్యక్తాయ	,,
ప్రజననాయ	,,	శుక్లాయ	,,	అవ్యక్తాయ	,,
ప్రజాత్యై	,,	శుక్లరూపాయ	,,	ప్రాణాయ	,,
వస్తయే	,,	హేతవే	,,	ప్రాణాత్మనే	,,
వస్తిముష్కాయ	,,	తేజిష్ఠాయ	,,	అపానాయ	,,
సక్థిభ్యాగ్ం	,,	తేజసే	,,	వ్యానాయ	,,
ఊరుభ్యాగ్ం	,,	ధాతుభ్యః	,,	ఉదానాయ	,,
జానుభ్యాగ్ం	,,	ధాతురూపేభ్యః	,,	సమానాయ	,,
జఙ్ఘాభ్యాగ్ం	,,	వాగ్భ్యః	,,	మహతే	,,
గుల్ఫేభ్యః	,,	అక్షరేభ్యః	,,	మహాత్మనే	,,
పార్ష్ణిభ్యాగ్ం	,,	నాదేభ్యః	,,	ఆత్మనే	,,
పాదాభ్యాగ్ం	,,	మనసే	,,	అనాత్మనే	,,
పాదాఙ్గుళీభ్యః	,,	బుద్ధయే	,,	విశ్వస్మై	,,
పర్వభ్యః	,,	అహఙ్కారాయ	,,	విశ్వాత్మనే	,,
నఖేభ్యః	,,	చిత్తాయ	,,	పరస్మై	,,
సన్ధిభ్యః	,,	హృత్పుణ్డరీకాయ	,,	పరమాత్మనే	,,
సన్ధానేభ్యః	,,	ప్రాణపుణ్డరీకాయ	,,	యస్మై	,,
రోమభ్యః	,,	నాయవే	,,	తస్మై	,,
రోమకూపేభ్యః	,,	జీవాయ	,,	కస్మై	,,

సర్వస్మై స్వాహా	నన్దకాయ స్వాహా	మహాఙ్గేభ్య స్వాహా
సర్వాత్మనే ,,	అమ్బరాయ ,,	ఉపాఙ్గేభ్య ,,
ప్రభాయై ,,	భూషణేభ్య ,,	ప్రత్యఙ్గేభ్య ,,
శిరశ్చక్రాయ ,,	ప్రభాపతయే ,,	సర్వేభ్య ,,
చక్రాయ ,,	ఛత్రాయ ,,	పురుషాయ ,,
శఙ్ఖాయ ,,	పాదపద్మాయ ,,	భూస్స్వాహా, ౪
శార్ఙ్గాయ ,,	పాదపీఠాయ ,,	
గదాయై ,,	అఙ్గేభ్య ,,	

తయాదిత్యా, తత్త్రిణ్యేషా, ఆపోవిశ్వం చాతుర్యం వృషాకపేరో జోభిమానీ, ప్రక్రమ్యాథఊర్ధ్వం యో మాతరిశ్వా స ఏకో భూద్య స్త్రైష్టుభశ్చ, విష్ణోర్నుకం, సహస్రశీర్షా పురుషః, అతో దేవా ఇదం విష్ణుః, శꣳ సా నియచ్ఛద్భ్యాయ ఆత్మన్వత్త్వా, తయాదిత్యా తత్త్రిణ్యేషా, బ్రహ్మజజ్ఞానꣳ హిరణ్యగర్భః, రుద్రమన్యం త్ర్యమ్బకమ్, భూస్స్వాహా.

విమానాఙ్గహోమః

విమానం నవం చేత్తస్య స్థూప్యాద్యుపానాన్త్యాఙ్గనామభిర్విమానాగ్నౌ హుత్వా,

ఓం స్థూపికాయై స్వాహా	క్షేపణాయ స్వాహా	కుమ్భాయ స్వాహా
స్థూపిముకుళాయై ,,	పఙ్కజాయ ,,	శక్తిధ్వజాయ ,,
పద్మాయ ,,	కుమ్భాయ ,,	పద్మాయ ,,
ఫలకాయై ,,	పఙ్కజాయ ,,	ఉభాయ ,,
పద్మాయ ,,	క్షేపణాయ ,,	నాసికాయై ,,
కణ్ఠాయ ,,	వేత్రాయ ,,	దణ్డాయ ,,
కర్ణాయ ,,	క్షేపణాయ ,,	మృణాళికాయై ,,
క్షేపణాయ ,,	పద్మాయ ,,	ముష్టిబన్ధాయ
వేత్రాయ ,,	ఫలకాయై ,,	వాజనాయ
కర్ణాయ ,,	అవలగ్నాయ ,,	ఉత్తరాయ

కర్ణాయ	స్వాహా	వాజనాయ	స్వాహా	పద్మాయ	స్వాహా
ఊర్ధ్వప్రత్యూహాయ	,,	పఙ్కజాయ	,,	శివే	,,
వేదికాయై	,,	వాజనాయ	,,	స్కన్ధాయ	,,
భూమికల్పాయ	,,	ఉత్తరాయ	,,	పద్మమాలాయై	,,
వాజనాయ	,,	బోధికాయై	,,	స్కన్ధాన్తరాయై	,,
ప్రతయే	,,	వీరకాణ్డాయ	,,	వేదికాయై	,,
అన్తరితాయ	,,	ఫలకాయై	,,	మహాపట్టికాయై	,,
లిఙ్గాయ	,,	వేత్రాయ	,,	క్షుద్రపట్టికాయై	,,
శక్తిధ్వజాయ	,,	ఉత్పన్దికాయ	,,	కర్ణాయ	,,
నాసికాయై	,,	ధ్వజాయ	,,	కుముదాయ	,,
కర్ణపాలికాయై	,,	కుమ్భాయ	,,	జగత్యై	,,
కపోతాయ	,,	ధ్వజాస్యాయ	,,	ఉపానాయ	,,

అతో దేవా ఇదం విష్ణు త్రీణిపదా విష్ణోః కర్మాణి తద్విష్ణోః పరమం తద్విప్రాసః, భూస్స్వాహా, అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః *

అక్ష్యున్మోచనమ్

ఆచార్యం ప్రగ్వస్త్రోత్తరీయాభరణైరలఙ్కృత్య దేవాభిముఖే సువర్ణశృఙ్గాం రౌప్యఖురాం సవత్సాం వస్త్రబద్ధాం కాంస్యదోహనాం పుష్పాదిభిరలఙ్కృతాం గామేకాం సంస్థాప్య తృణాదికబలం దత్త్వా గోదానసూక్తేనాభిమృశ్య ఘృతం దధి మధు క్షీరం చ ప్రత్యేకం ప్రస్థాదధికం సౌవర్ణే రాజతే తామ్రే కాంస్యే వా పాత్రే సువర్ణసహితం సఙ్గృహ్య దేవాభిముఖే నిధాయ [illegible] ఘృతే, ఓం సామవేదమావాహయామి, దధ్ని, ఓం యజుర్వేదమావాహయామి, మధుని ఓం ఋగ్వేదమావాహయామి, క్షీరే ఓం అథర్వవేదమావాహయామి.

వ్రీహియవమాషముద్గతిల[illegible]ప్రియఙ్గు[illegible]పాణ్యష్టౌ ధాన్యాని ప్రత్యేకం పాత్రమధ్యం తదర్ధం వా ([illegible]) రాశీకృత్వా దేవాభి

* [illegible] ధారయేత్.

ముఖే నిధాయాధిదైవతం వాయుమభ్యర్చ్య, ఓం వాయుమావాహయామి, వాయవేనమః అష్టోపచారాన్ సమర్పయామి. జయశబ్దైస్తౌత్రైస్సంస్తూయ, నృత్తగేయవాద్యైర్ఘోషయిత్వా ప్రచ్ఛన్నపటం కృత్వాఽఽచార్యశ్శ్రోత్రాభిముఖః ప్రాణాయామం కృత్వా విష్ణుర్మాంరక్షత్విత్యుచ్చార్య "విష్ణుర్మాం రక్షతు" దివ్యరూపం ధ్యాయన్ సువర్ణసూచీ ధృతకరీభ్యామేన పక్ష్మ వర్మరక్త శుక్లకృష్ణజ్యోతిర్మయ మణ్డలాని యథాక్రమేణ పృథివ్యాది మహాభూత పరమాత్మాధిదైవతాని స్మృత్వా అతో దేవాదినా దక్షిణనయనే సహస్రశీర్షాదినా వామే చాఽక్షిమోచనం కుర్యాత్. 'అతో దేవాః' 'సహస్రశీర్షాపురుషః' దేవ్యోః బ్రహ్మశసౌవర్ణా వాంకాదీనాం తత్తన్మన్త్రైణాక్ష్యున్మోచనం కారయేత్, ప్రచ్ఛన్నపటం విసృజ్య గో ధాన్యాఽఽజ్యాదీని దర్శన ద్రవ్యాణి దర్శయేత్. గార్భేనురితి ధేనుం 'గార్భేనుభవ్యా' గాం దర్శయామి. మరుతః పరమాత్మా ఇమాఓషధయ ఇతిధాన్యాని 'మరుతః పరమాత్మా' 'ఇమాఓషధయః' ధాన్యాని దర్శయామి, ఘృతప్రతీక అగ్న ఆయాహీతి ఘృతమ్ ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరగ్నిః, అగ్న ఆయాహివీతయే, ఘృతం దర్శయామి దధిక్రావ్ణ్ణ ఇషేత్వోర్జేత్వేతి దధి 'దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషమ్' 'ఇషేత్వోర్జేత్వా' దధిదర్శయామి యన్మధునోమధవ్యమగ్నిమీళ ఇతి మధు "యన్మధునో మధవ్యమ్ అగ్నిమీళే" మధు దర్శయామి ఇదం విష్ణుశ్శన్నో దేవీరితి క్షీరమ్ "ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే' శంనో దేవీః" క్షీరం దర్శయామి బ్రహ్మజజ్ఞానమితి బ్రాహ్మణాంశ్చ దర్శయేత్. 'బ్రహ్మజజ్ఞానమ్' ధ్రువబేరాక్షిమోచనం చేద్ధేమపాత్రే వర్ణం గృహీత్వా దేవాఽభిముఖే నిధాయ తస్మిన్మహీమభ్యర్చ్య వక్ష్యమాదిమణ్డలాని సఙ్కల్ప్య తథైవాఽక్షిమోచనం కారయేత్. ఏష ఏవ విశేషోఽన్యత్సర్వం సమానమ్.

రత్నాఽధివాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి రత్నాధివాసం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) సంభారవేద్యాం ధాన్యోపరి వస్త్రాణ్యాస్తీర్య సౌవర్ణాదిపాత్రే రత్నాని సన్న్యస్య తస్మిన్నత్నేశం విష్ణుమభ్యర్చ్య "ఇదం

విష్ణుర్విచక్రమే" ఓం విష్ణుమావాహయామి ఓం మహావిష్ణుమావాహయామి ఓం సదావిష్ణుమావాహయామి, ఓం వ్యాపినారాయణమావాహయామి రత్నాధిదేవమస్త్రోపచారైస్సంపూజ్య విష్ణుసూక్తేనాధివాసం కృత్వా "విష్ణోర్నుకంవీర్యాణి" ఉత్తరాచ్ఛాదనం నిచ్ఛిద్రం కుర్యాత్.

కౌతుకాది బింబానాం పీఠసంఘాతః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాణి కౌతుకాది బేరాణాం పీఠసంఘాతకర్మాఙ్గం పీఠావటే రత్నన్యాసం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ఆలయాభిముఖే గోమయేనోపలిప్య ప్రోక్ష్య భూమిమలఙ్కృత్య తన్మధ్యే బ్రహ్మాణమిన్ద్రాది దిగ్దేవాంస్తత్తద్దిక్షు తత్తన్మన్త్రైరభ్యర్చ్య పుష్పాదీన్ సంశోధ్య అధివాసితరత్నాని "బ్రహ్మదేవానామితి" బ్రహ్మస్థానే బ్రహ్మమణిం, ఇన్ద్రం ప్రణయన్తమిత్యైన్ద్ర్యాం వజ్రమణిం, అగ్నావగ్నిరిత్యాగ్నేయ్యాం మౌక్తికం, యమ [illegible] దాధారేతి యామ్యాం వైడూర్యం, వసవఃప్రథమ ఇతి నైరృత్యాం శఙ్ఖజం, నోదేవానామితి వారుణ్యాం స్ఫాటికం, మరుతఃపరమాత్మేతి వాయవ్యాం పుష్యకం, సోమగ్ం రాజానమితి సౌమ్యే చన్ద్రకాన్తం, ఈశానస్సర్వవిద్యానామిత్యైశాన్యాం నీలం చ క్రమేణ విన్యసేదథవా మధ్యే చతుర్దిక్షు పఞ్చరత్నాని విన్యసేద్రత్నానామలాభే సువర్ణం వా నిక్షిప్య భూరసి భూమిత్యాదినా పీఠే బేరం సంయోజ్య శిల్పినా సుదృఢం కారయేత్.

ధ్రువబేరపీఠావటేరత్నన్యాసః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మాఙ్గం ధ్రువబేరపీఠావటే రత్నన్యాసంకరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అధివాసిత రత్నాన్యాదాయ తమేకనేమిమితి రత్నాన్యభిమృశ్య "తమేకనేమిం త్రివృతగ్ం షోడశాన్తగ్ం శతార్ధారం విగ్ంశతిప్రత్యరాభిః అష్టకైష్షడ్భిర్విశ్వరూపైకపాశం త్రిమార్గభేదం ద్వినిమిత్తైకమోహమ్" బ్రహ్మస్థానే ప్రజాపతిం ప్రథమమితి రౌక్మం కూర్మం ప్రతిష్ఠాప్య "ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వమ్. స నో దదాతు ద్రవిణగ్ం సువీర్యగ్ం

రాయస్పోషం విష్యతు నాభిమస్మే కౌర్మం కూర్మం బ్రహ్మస్థానేఽహం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః" తమేకనేమిమితి తస్మిన్నేవ గజం ప్రతిష్ఠాప్య
"తమేకనేమిం త్రివృతం" గజం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోంనమః. శతధారమితి
గరుడం తస్మిన్నేవ "శతధారం" గరుడం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోంనమః బ్రహ్మా
దేవానామితి బ్రహ్మమణిం తస్మిన్నేవ "బ్రహ్మా దేవానాంపదవీః కవీనా
మృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వ
నానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్" బ్రహ్మణ ఇమం బ్రహ్మ
మణిం బ్రహ్మస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. ఇన్ద్రం ప్రణ
యన్తమిత్యైన్ద్ర్యాం వజ్రమణిం "ఇన్ద్రం ప్రణయన్తమ్" ఇన్ద్రాయేమం వజ్ర
మణిమిన్ద్రస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. అగ్నావగ్నిరిత్యా
గ్నేయ్యాం మౌక్తికమ్ "అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో
అధిరాజ ఏషః స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మా దేవానాం
మిథుయాకర్భాగధేయమ్ అగ్నయ ఇమం మౌక్తికమగ్నిస్థానేఽహం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. యమోదాధారేతి యామ్యే వైడూర్యమ్
"యమో దాధార" యమాయేమం వైడూర్యమణిం యమస్థానేఽహం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. వసవః ప్రథమ ఇతి నైరృత్యాం శఙ్ఖజం
"వసవః ప్రథమః" నిరృతయ ఇమం శఙ్ఖజం నిరృతిస్థానేఽహం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః. యే తే శతమితి వారుణ్యాం స్ఫటికమ్
"యే తే శతం" వరుణాయేమం స్ఫటికమణిం వరుణస్థానేఽహం ప్రతి
ష్ఠాపయామ్యోం నమః. మరుతః పరమాత్మేతి వాయవ్యాం పుష్యకమ్
"మరుతః పరమాత్మా" వాయవ ఇమం పుష్యకాన్తమణిం వాయుస్థా
నేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమగ్ంరాజానమితి సౌమ్యే
చన్ద్రకాన్తమ్ "సోమగ్ం రాజానమ్" సోమాయేమం చన్ద్రకాన్త
మణిం సోమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశాన ఇత్యై
శాన్యాం నీలమణిమ్ "ఈశా[illegible]" ఈశానాయేమం నీల
మణిమీశానస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఇన్ద్రాగ్న్యోరన్తరే
శన్నో నిధత్తామిత్యమృతాశ్మకం "శన్నో నిధత్తాం" వాసుకయ ఇమ
మమృతాశ్మకమణిం వాసుకిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః

యమాగ్న్యోరన్తరే ధాతా ధాతౄణామితి లోహితాశ్మకమ్ "ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవం సవితారమభిమాతిషాహమ్ ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాన్తు యజమానం న్యర్థాత్" సాధ్యేభ్య ఇమం లోహితాశ్మకమణిం సాధ్యస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః యమనీలయోరన్తరే విశ్వే దేవస్యేత్యుత్పలమణిమ్ "విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యమ్ విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే" విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇమముత్పలమణిం విశ్వేదేవస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః నీలవరుణయోరన్తరే అధిబ్రహ్మే యతతామితి ప్రవాళమ్ "అధిబ్రహ్మే యతతామేష దేవో దివస్పృత్వ్యాం వాఽదిమకృతో నాభయేషామ్ తపో యోగీ యోగ ఏకస్యాధిష్ఠా నినీహి విశ్వం భువనస్య భూయః" సిద్ధేభ్య ఇమం ప్రవాళమణిం సిద్ధస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః వరుణవాయ్వోరన్తరే ఇమాం మూర్ధన్యామితి మనశ్శిలాం "ఇమాం మూర్ధన్యా మమ వాణ్యనూనాం పతేఃస్త్రియూణాం మతేః ప్రియూణామ్ వా వో ఋషీణాం ప్రవరాయ గాయస్త్విధిం విదధ్యాన్ ప్రజయా అస్తు భూత్యై" గన్ధర్వేభ్య ఇమాం మనశ్శిలాం గన్ధర్వస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః వాయుసోమయోరన్తరే అప్సరస్స్వితి శుక్తిజమ్ "అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః దైవో యో మానుషో గన్ధస్స మా గన్ధస్సురభిర్జుషతామ్" అప్సరోభ్య ఇమం శుక్తిజమణిం స్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః సోమేశానయోరన్తరే యం కార్ద్రివేయా ఇతి విమలమణిమ్" యజ్ఞకర్ద్రివేయా అధినామ్నమూర్షే శేరతే పిరాస్యస్య పరిబర్హి విశ్వమ్ తం వాసుకే భూతహాగ్రియూర్తే నాగేభ్యః నమః పథయే భూతయే త్వా" నాగేభ్య ఇమం విమలమణిం నాగస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః ఈశానేన్ద్రయోరన్తరే అర్యమ్ణః సమిద్భ్యా త్రివర్ణ్వదమేసన్నిలస్య అర్యమ్ణః సమిద్భ్యా శ్రుతః పాత్రపాణిస్త్వ ప్రాణః" అర్యమ్ణ ఇమం వైడూర్యమర్యమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామి యోగ్యం నమః. అభ్యన్తరే పదే చైన్ద్రాదీనాం దిక్షు తత్తద్దిగీశానాం మన్త్రైస్సహ్యకారం హైరకహారితాళ్ళాదీన్ స్థాప్య ఇన్ద్ర ప్రణయన్తమితి హైరకమిన్ద్రస్థానే "ఇన్ద్ర ప్రణ

యన్త్రం" ఇన్ద్రాగ్నియేమం గైరికమిన్ద్రస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అగ్నావగ్నిరితి హింగుళకమగ్నిస్థానే "అగ్నావగ్నిం" అగ్నయ ఇమం హింగుళకమగ్నిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యమోదాధారేతి మనశ్శిలాం యమస్థానే "యమో దాధార" యమాయేమాం మనశ్శిలాం యమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వసవః ప్రథమ ఇతి నీలాఞ్జనం నిర్ బుతిస్థానే "వసవః ప్రథమః" నిర్ ఋతయ ఇమమఞ్జనం నిర్ ఋతిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యే తే శతమితి కాసీసం వరుణస్థానే "యే తే శతం" వరుణాయేమం కాసీసం వరుణస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మరుతః పరమాత్మేతి పారదం వాయుస్థానే "మరుతః పరమాత్మా" వాయవ ఇమం పారదం వాయుస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమగ్ం రాజానమితి సౌరాష్ట్రిం సోమస్థానే "సోమగ్ం రాజానం" సోమాయేమం సౌరాష్ట్రిగ్ం సోమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశానమితి గోరోచనమీశానస్థానే "ఈశానస్సర్వలోకానాం" ఈశానాయేమం గోరోచనమీశానస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మ దేవానామితి బ్రహ్మస్థానే సర్వగన్ధాని "బ్రహ్మదేవానాం" బ్రహ్మణ ఇమాని సర్వగన్ధాని బ్రహ్మస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సువర్ణేన కృతపష్టికవ్రీహికుళుత్థమాషాదీ క్రమేణ స్పృశ్య ఇన్ద్రం ప్రణయన్తమితి షష్టికాన్ వ్రీహీనిన్ద్రస్థానే "ఇన్ద్రం ప్రణయన్తం" ఇన్ద్రాయేమాని షష్టికాన్ వ్రీహీనిన్ద్రస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అగ్నావగ్నిరితి కుళుత్థమాషావగ్నిస్థానే "అగ్నావగ్నిః" అగ్నయ ఇమౌ కుళుత్థమాషావగ్నిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యమో దాధారేతి గోధూమముద్గౌ యమస్థానే "యమో దాధార" యమాయేమౌ గోధూమముద్గౌ యమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వసవః ప్రథమ ఇతి తిలతిల్వౌ నిర్ ఋతిస్థానే "వసవః ప్రథమః" నిర్ ఋతయ ఇమౌ తిలతిల్వౌ నిర్ ఋతిస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః యే తే శతమితి యవవంశయవౌ వరుణస్థానే "యే తే శతమ్" వరుణాయేమౌ యవవంశయవౌ వరుణస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మరుతః పరమాత్మేతి నీవారప్రియఙ్గూ

వాయుస్థానే "మరుతః పరమాత్మా" వాయవ ఇహా నీవారవ్రీయుక్తా
వాయుస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః సోమగ్ం రాజానమితి
గోధూమయవౌ సోమస్థానే "సోమగ్ం రాజానం" సోమాయేహాగోధూ
మయవౌ సోమస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః ఈశానస్సర్వమితి
సర్వబీజానీశానస్థానే "ఈశానస్సర్వలోకానామ్" ఈశానాయేమాని
సర్వబీజానీశానస్థానేఽహం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః శ్రీవత్సాదీని చ
మంగళాని తత్తన్మన్త్రైర్న్యస్యేద్భూయ ఆత్మేతి శ్రీవత్సమిన్ద్రస్థానే "భూయ
ఆత్మవృత్త్యై బలతేజోజనన్యై దేహోపవాహ్యై మనసా యయాగ్నే
దాక్షాయణ్యై ధన్యై యజేయ" శ్రీవత్సం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః
నమస్సులోమీతి పూర్ణకుమ్భమగ్నిస్థానే "నమస్సులోమ సులోమి భువి
భువో చిత్రళ గుహాళ ద్రోణీయత్" పూర్ణకుమ్భం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
నమః స ఏకోభూదితి క్షీరం యమస్థానే "స ఏకోఽభూద్దివానిశన్నస్న
క్ష్చారి భవోద్భవః ప్రష్టుస్సృష్టేశ్చ సఙ్చితః" క్షీరం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
నమః దేవస్య త్వేత్యాదర్శం నిరృతిస్థానే "దేవస్య త్వా సవితుః" ఆదర్శం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః అతో దేవా ఇతి మత్స్యయుగ్మం వరుణ
స్థానే "అతో దేవా" మత్స్యయుగ్మం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః త్వష్టా మే
కామిత్యఙ్కుశం వాయుస్థానే "త్వష్టా మే కామం" అఙ్కుశం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం
నమః తన్మా యశోఽగ్ర ఇతి శఙ్ఖం సోమస్థానే "తన్మా యశోఽగ్రే" శఙ్ఖం
ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మ దేవానామిత్యావర్తమీశానస్థానే
"బ్రహ్మ దేవానాం" ఆవర్తం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః బ్రహ్మస్థానస్య
దక్షిణే భూమాన్తోఽగ్ర ఇతి గదాచక్రాసిశక్తిశరాన్ భూమాన్తోఽగ్రే
భువనస్య" గదాచక్రాసిశక్తిశరాన్ ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః వామే
తన్మా యశోఽగ్ర ఇతి శఙ్ఖశార్ఙ్గఖేటకాన్ "తన్మా యశోఽగ్రే" శఙ్ఖ
శార్ఙ్గఖేటకాన్ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మధ్యే "బ్రహ్మ బ్రహ్మన్త
రాత్మా బ్రహ్మపూతాన్తరాత్మా బ్రహ్మణి బ్రహ్మనిష్ఠో బ్రహ్మగుప్తో
గుప్తోఽహమస్మి" స్రుక్స్రువకమణ్డలుతులాతోదయుగలాఙ్గలాని పర్ణ
చిహ్నాని ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః మధ్యే "యే తే శతమ్" మేఘవిద్యు
ల్లాఞ్ఛనం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః "శ్రియే జాతః" శ్రీరూపం ప్రతి

ష్ఠాపయామ్యోం నమః "మేదినీ దేవీ" హారిణీరూపం ప్రతిష్ఠాపయామ్యోం నమః తచ్ఛ్వభ్రం దుకూలేనాచ్ఛాద్య విష్ణుస్త్వాం ఇత్యభ్యుక్ష్య గర్భాలయం సంశోధ్యోపలిప్య పైష్ట్యా భూమిమలంకృత్యోపరిష్టాద్వితాన పతాక ముక్తాదామపుష్పమాలాద్యైరలఙ్కుర్యాద ధస్తాత్కుసుమాక్షతాన్యవకీర్యాగరుధూపైః కర్పూరదీపైర్ద్వారపార్శ్వే దీపాఙ్కురోదకుమ్భాద్యైరలఙ్కుర్యాత్.

ధ్రువబిమ్బస్థాపనమ్

తతాదివాద్యైరాఘోష్య బేరం గర్భాలయం నీత్వా సుముహూర్తే ప్రతద్విష్ణురితి దేవం సంస్థాప్య దేవ్యాదీన్ తత్తన్మన్త్రైముచ్చార్య తత్తత్స్థానే ప్రతిష్ఠాప్యాష్టబన్ధం కారయేత్. అష్టబన్ధనాన్తే బింబశుద్ధ్యర్థం పూర్వవద్వాస్తుహోమం హుత్వాఽన్తః పరిషేకం కుర్యాత్.

నవకలశస్నపనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి ధ్రువాదిబింబశుద్ధ్యర్థం నవకలశస్నపనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అథకపూర్ణాన్ ఖండస్ఫుటితకాళరహితాన్నవకలశానాహృత్య తన్తునా పరివేష్ట్యాఽద్భిః ప్రక్షాల్య నాదేయైరాథా వైస్సుగన్ధైః తూర్యైరాపూర్యాఽక్షతాశ్వత్థ పల్లవకుశకూర్చాని పుణ్యపుష్పాణి శమీపలాశదూర్వాగ్రనవరత్నాని స్వర్ణశకలాన్ప్రణవేనాక్షిప్య ప్రత్యేకం వస్త్రయుగ్మేనావేష్ట్య దేవాఽభిముఖే వ్రీహిభిస్థణ్డిలం కృత్వా నవభాగం విభజ్య మధ్యమాదిపదేషు నవకలశాన్ విన్యస్య ఆచార్యస్తేషాం దక్షిణే చోత్తరాభిముఖో బ్రాహ్మమాసనమాస్థాయ మధ్యమాదిక్రమేణ తత్తన్మన్త్రైర్వా ఇదమాపశ్శివా ఇత్యాదిభిః కలశజలమభిమన్త్ర్య మధ్యే 'ఇదమాపశ్శివాః' పూర్వే 'నారాయణాయ విద్మహే' ఆగ్నేయ్యామ్ 'అగ్నిమీళే పురోహితమ్' యామ్యే 'ఇషే త్వోర్జే త్వా' నైరృత్యామ్ 'అగ్న ఆయాహి' పశ్చిమే 'శన్నో దేవీరభిష్టయే' వాయవ్యామ్ 'ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చస ఓషధే త్రాయస్వైనం స్వధితే మైనం హింసీః దేవశ్రూరేతాని ప్రవపే స్వస్త్యుత్తరాణ్యశీయాప అస్మాన్మాతరశ్శున్ధన్తు ఘృతేన నో

ఘృతప్రుషః పునన్తు విశ్వమస్మత్ప్రవహన్తు రిప్రముదాభ్యశ్శుచిరాపూత
ఏమి సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి మహీనాం పయోసి
వర్చోధా అసి వర్చో మయి ధేహి వృత్రస్య కనీనికాసి చక్షుష్పా అసి
చక్షుర్మే పాహి చిత్పతిస్త్వా పునాతు వాక్పతిస్త్వా పునాతు దేవస్త్వా
సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిస్తస్య తే
పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం పునే తచ్ఛకేయమా కో దేవాస
ఈమహే సత్యధర్మాణో అధ్వరే యద్వో దేవాస ఆగురే యజ్ఞియాసో
హవామహ ఇన్ద్రాగ్నీ ద్యావాపృథివీ ఆప ఓషధీస్త్వం దీక్షాణామధి
పతిరసీహ మా సన్తం పాహి" ఉత్తరే అతో దేవా ఇదంవిష్ణుస్త్రీణిపదా
విష్ణోఃకర్మాణి తద్విష్ణోఃపరమం తద్విప్రాసః ఐశాన్యామ్ "ఏకాక్షరం
త్ర్యక్షరితాసి సోమే సుషుమ్నయా చేహి మృడీక ఏకః త్వం విశ్వ
భూతస్య భూతపతిః పురాణః పర్జన్యస్య ఏకో భువనస్య గోప్తా విశ్వే నిమగ్నః
పదవీ కవీనాం త్వం జాతవేదా భువనస్య నాథః అజస్త్వ
మగ్రే సహిరణ్యరేతా యజ్ఞస్త్వమేవైకవిభుః పురాణః ప్రాణప్రసూతి
ర్భువనస్య యోనిర్వ్యాప్తం త్వయా ఏకపదేన విశ్వమ్ త్వం విశ్వ
భూర్యోనిరపాంసు గర్భః కుమార ఏకో విశిఖస్సుధన్వా వితత్య బాణం
తరుణార్కవర్ణం వ్యోమాన్తరే భాసి హిరణ్యగర్భః భాసా త్వయా
వ్యోమ్ని కృతం విమానం తార్క్ష్యః కుమారస్త్వమరిష్టనేమిః త్వం
వజ్రభృద్భూతపతిస్త్వమేవ కామః ప్రజానాం నిహితాసి సోమే స్వాహా
స్వధా యచ్చ వషట్కరోతి రుద్రః పశూనాం గుహాయాం నిమగ్నః ధాతా
విధాతా పవనస్సుపర్ణో విష్ణుర్వరాహో రజనీ రహశ్చ భూతం భవిష్య
త్ప్రభవత్క్రియశ్చ కాలః క్రమస్త్వం పరమాక్షరఞ్చ ఋచో యజూం
షి ప్రసవన్తి వక్త్రాత్సామాని [illegible] త్వం యజ్ఞ
నేతా హుతభుగ్విభుశ్చ రుద్రాస్తథా దిత్యగణా వసవశ్చ స ఏష దేవోమ్బ
రమిరాణ చక్రే అశ్వత్థవృక్షే [illegible] హిరణ్మయం యస్య
విభాతి [illegible] వ్యోమాన్తరే రశ్మి[illegible] [illegible] భువ
[illegible] ప్రోతాస్య [illegible]తా
పచిరీః క్రతూనాం ప్రజాపతిస్త్వమహిరణ్యగర్భః నమోస్తు సాఙ్గం విరజస్క

భాహుం హిరణ్మయం వేదవిదాం వరిష్ఠమ్ యమధ్వరే బ్రహ్మవిదస్తు
వన్తి సామైర్యజుర్భిః క్రతుభిస్త్వమేవ త్వగ్ంస్త్రీ పుమాగ్ంస్త్వం చ
కుమార ఏకస్త్వగ్ం హి కుమార్యణ్డభూతస్త్వమేవ త్వమేవ ధాతా
వరుణశ్చ రాజా త్వం వఘ్నోఽగ్నిర్యమ ఏవ శర్వః మిత్రస్సుపర్ణశ్చన్ద్ర
ఇన్ద్రోథ రుద్రస్త్వష్టా విష్ణుస్సవితా గోపతిస్త్వమ్ త్వం విష్ణుర్భూతాని
తత్రాసు దైత్యైస్త్వయావృతం జగదుత్పన్న గర్భః త్వం భూర్భువస్స్వగ్
హ్యాదితేస్తు సూనుస్త్వగ్ం హి స్వయమ్భూరుత విశ్వతో ముఖః య
ఏవం నిత్యం వేదయతే గుహాశయం ప్రభుం పురాణగ్ం సర్వభూతం
హిరణ్మయం బుద్ధిమతాం పరాంగతింస బుద్ధిమాన్బుద్ధిమతీత్య తిష్ఠతి"
తత్తత్కాలశ్చైతుర్వేదాదిమన్త్రైర్విష్ణుసూక్తేన పురుషసూక్తేనాపో
హిరణ్యపవమానైర్ధ్రువబేరంసమభ్యుక్ష్య దేవ్యాదిసర్వపరివారాణాం తత్త
న్మన్త్రైశ్చ సంయుక్తమాపో హిష్ఠాదినాభ్యుక్షణం కృత్వా పుణ్యాహం
వాచయేత్. తతశ్చరత్నన్యాసపూర్వం ధ్వజదండంస్థాపయేత్.

పఞ్చగవ్యాధివాసః

ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి
బిమ్బశుద్ధ్యర్థం పఞ్చగవ్యాధివాసం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహ
మాఘారంచకృత్వా దేవాలయస్యోత్తరే పురస్తాద్వా ప్రపాం కూటం
వా కృత్వా తన్మధ్యే తద్బిమ్బార్ధాధికాయామవిస్తారం బిమ్బదఘ్న
నిమ్నాం జలద్రోణీం భూమ్యామవటం వా కృత్వా సంశోధ్య వితాన
ధ్వజదర్భమాలాతిరస్కరస్తమ్భవేష్టనాద్యైరలఙ్కృత్య పరితః ప్రావరణం
కృత్వా పఞ్చగవ్యాని యథాయోగం సంయోజ్య వసోః పవిత్రమితి
పఞ్చగవ్యైరాపూర్య "వసోఃపవిత్రమసి శతధారం వసోః పవిత్రమసి
సహస్రధారమ్ దేవస్త్వా సవితా పునాతు వసోః పవిత్రేణ శతధారేణ
బభూవ" తదధి దేవమీశానమావాహ్య ఓం శివమావాహయామి ఈశా
నమావాహయామి అవ్యక్తమావాహయామి పఞ్చగవ్యమావాహయామి ఆసనపాద్యాచమనపుష్పగన్ధ
ధూపదీపాద్యైరభ్యర్చ్య పవనస్తోత్రైస్స్తుత్వా తత్ప్రాచ్యాముపాసనాగ్ని
కుణ్డం కృత్వాఽఘారం హుత్వా తస్యోత్తరే దేవేశం సప్తభిః కలశైస్నం
స్నాపయ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్య

పాద్యాచమన పుష్పగన్ధధూపదీపైరభ్యర్చ్య విష్ణోర్నుకాదీన్ జపం స్త్రిష్ఠం
స్తస్మిన్నావ్రీహిరాశ్యాయయిత్వా “ఓం విష్ణోర్నుకం” గన్ధవస్త్రా దుత్తరా
చ్ఛాదనం కృత్వా తత్రిమన్త్రైరష్టదిగ్గజాంశ్చాయుధాని పరితో విన్యస్య
అజస్రదీపం దద్యాత్.

అగ్నిముపాషిచ్య అదితేఽనుమన్యస్వ ర ఓం విష్ణవే స్వాహా, విశ్వేశ్వ
గాయ స్వాహా, జనార్దనాయ స్వాహా, సర్వభూతాత్మనే స్వాహా, అవ్య
క్తాయ స్వాహా, అచలాయ స్వాహా, దేవేభ్యస్స్వాహా, భూతేభ్యస్స్వాహా,
నాగేభ్యస్స్వాహా, లోకపాలేభ్యస్స్వాహా, భూస్స్వాహా ర వైష్ణవం
బ్రాహ్మం రౌద్రం ప్రాజాపత్యం వారుణం వైష్ణం గారుడం వైష్వక్సేనం
దిగ్దైవత్యం చ హుత్వా అగ్నిం విసృజ్య అజస్రదీపం దద్యాత్.
తద్రాత్రౌ తదాలయగత దేవేభ్యో మూద్గికం బలిం నిర్వపేత్.

సః

ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయమావిశ్య అధివాసగతం దేవము
ద్ధృత్య పుణ్యాహ మాఘారం చ కృత్వా సప్తభిః కలశైస్సంస్నాప్య నవ
వస్త్రోత్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్య దీపాన్తమభ్యర్చ్య అస్యాంశుభతిథౌ
ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి బిమ్బశుద్ధ్యర్థం క్షీరాధివాసం కరిష్యామి (ఇతి
సఙ్కల్ప్య) ద్రోణీమనటం వా సంశోధ్య నవవస్త్రాణ్యాస్తీర్య శన్నో
దేవీరితి గవ్యేన క్షీరేణాపూర్య “శన్నో దేవీః” తదధిదేవమథర్వవేద
మావాహ్య “ఓం అథర్వాణమావాహయామి, పవిత్రమా...మి క్షీర
మా...మి పుణ్యమా...మి అర్ఘ్యాన్తమభ్యర్చ్య బిల్వకరవీరపద్మకుము
దనన్ద్యావర్త శ్వేతపద్మతులసీ విష్ణుపర్ణ్యప్రభృతీని పుణ్యపుష్పాణి నిక్షిప్య
క్షీరం క్షీరోదధిరితి స్మృత్వా తస్మిన్దేవం పూర్వశిరశ్శాయయిత్వా ఉత్త
రాచ్ఛాదనం కృత్వా అష్టమజాదిపక్ష్యాయుధస్థాపనాధివాసహోమాదికం
సర్వం పూర్వవత్కృత్వాఽజస్రదీపం దద్యాత్.

జలాధివాసః

ప్రభాతే స్నాత్వా విష్ణోర్నుకాదీన్ జప్త్వా బిమ్బముద్ధృత్య
“ఓం విష్ణోర్నుకమ్” సప్తభిః కలశైస్సంస్నాప్య నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైరల

అలఙ్కృత్య దీపాన్తమభ్యర్చ్య నదీం హ్రదం శుద్ధం తటాకం వాఽఽశ్రిత్య తజ్జలే ప్రపాం కూటం వా కృత్వా వితానధ్వజదర్భమాలాన్తరజ్ఞస్తమ్భ వేష్టనాద్యైరలఙ్కృత్య పరితః ప్రావరణం కృత్వా తత్తీరేఽగ్నిశాలాం కృత్వా అస్యాం శుభ తిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి బింబశుద్ధ్యర్థం జలాధివాసం కరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేనౌపాసనాగ్నావాఘారం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహమాఘారం చ హుత్వాఽగ్నిం పరిస్తీర్య పరిషిచ్య వైష్ణవం హుత్వా "అతో దేవా అవన్తు నః..." పశ్చాత్సఘృతం పాయసమాదాయ ఓం యోగేశాయ స్వాహా, శేషపర్యఙ్కశాయినే స్వాహా, శబ్దబ్రహ్మణే స్వాహా, సముద్రేభ్యస్స్వాహా, పర్వతేభ్యస్స్వాహా, దేవేభ్యస్స్వాహా, ఋషిభ్యస్స్వాహా, పితృభ్యస్స్వాహా, నాగేభ్యస్స్వాహా, లోకపాలేభ్యస్స్వాహా, భూతేభ్యస్స్వాహా, ఇతి హుత్వా తత్తీర్థమిదమాపశ్శివా ఇత్యభిమృశ్య "ఇదమాపశ్శివాః" తదధిదేవం వరుణమావాహ్య ఓం పుణ్యతీర్థమావాహయామి శివమావాహయామి, పుణ్యమావాహయామి దేవావాసమావాహయామి, అర్ఘ్యాన్తమభ్యర్చ్య నవవస్త్రేణాస్తీర్య తులసీబిల్వపద్మోత్పలాదీని పుణ్యపుష్పాణి నిక్షిప్య దేవం నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్య దీపాన్తమభ్యర్చ్య వైష్ణవైర్మన్త్రైర్దేవం ప్రాక్ఛిరస్సాయయిత్వోత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వాఽగ్నిం పరిస్తీర్య ధాత్రాది పఞ్చవారుణం మూలహోమమాగ్నేయం చాజ్యేన హుత్వా ధాతాదదాతు న ఇమం మే వరుణ ప్రజాపతే త్వాఽగ్నిర్భూతానామ్ మృతా షాడగ్నిర్మూర్ధా అయమగ్నిః అన్తఃపరిషేకం కృత్వాఽగ్నిం విసృజేత్. అజస్రదీపం దద్యాత్.

ప్రభూతబలిప్రదానమ్

తద్రాత్రౌ ప్రభూతబలిమాహృత్య ముద్గసూపతిల ఖల్వ లాజ మాషాఽపూప సంయుక్తం తం బలిం కటాహే ప్రక్షిప్య ఆలయం గ్రామం చ ప్రదక్షిణక్రమేణ దిగ్దేవతాభ్యో బలిం సర్వావహ్యాఽగ్నిసన్నిధౌ స్నానం కృత్వా రాత్రిశేషం వ్యపోహతి.

గ్రామే ధ్రువబేరోత్సవః

ప్రభాతే స్నాత్వా దేవముత్థాప్య శుద్ధోదకైస్సంస్నాప్య గన్ధోదకైరభిషిచ్య నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైర్దేవమలఙ్కృత్యాభ్యర్చ్య యానమారోప్య గ్రామమాలయం వా ప్రదక్షిణం కారయిత్వా ఆలయమావిశ్య ఆలయాభిముఖే యజ్ఞాలయస్య పశ్చిమే వా అలఙ్కృతే దేశే బేరస్థలోపరి ప్రాఙ్ముఖం దేవం సంస్థాపయేత్.

శాన్తికుమ్భాభిషేకః

శాన్తిహోమాధ్యాయోక్తైః పూర్వవచ్ఛాన్తిహోమం హుత్వాऽన్తః పరిషిచ్య కుమ్భవేదిం సమానాయ్య కుమ్భస్థదేవానభ్యర్చ్య పూర్వవదభిమర్శనం కృత్వాऽన్తహోమాన్తే పరివారకుమ్భస్థదేవాన్ పూర్వాది క్రమేణ ప్రణవేన మధ్యకుమ్భే సమారోప్య తత్కుమ్భోదకేన పఞ్చసూక్తైః పఞ్చశాన్తిభిరాపోహిరణ్యపవమానైర్దేవం సంస్నాప్య నవవస్త్రోత్తరీయగన్ధపుష్పాద్యైరలఙ్కృత్యాऽభ్యర్చ్య పుష్పాఞ్జలిం దత్త్వా ప్రణామం కుర్యాత్.

చతుర్దశకలశస్నపనప్రకారః

తతో దేవం కుమ్భం సమాదాయ సర్వాలఙ్కారసంయుక్తం శకునసూక్తం జపన్ యజ్ఞాలయే స్నానశ్వభ్రే దేవం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే ధాన్యరాశౌ కుమ్భం సన్న్యస్య దేవస్య దక్షిణే శ్రియం వామే హరిణీం చ సంస్థాప్య పురస్తాద్వ్రీహిభిస్తణ్డులైర్వా స్థణ్డిలే పఙ్క్తిం కృత్వా దక్షిణాద్యుత్తరాన్తం దేవ్యోశ్చ పృథక్పఙ్క్తిం కృత్వా సువర్ణరజతతామ్రమృణ్మయానామన్యతమానాఢకపూర్ణాన్ప్రత్యేకం చతుర్దశకలశానాహృత్య ఇషే త్వోర్జే త్వేతి త్రివృతా తన్తునా యవాన్తరమఙ్గుల్యన్తరం వా పరివేష్ట్య "ఇషే త్వోర్జే త్వా" ప్రశ్నాభ్యన్తరే ఇమే ధూపా ఇతి సమ్యగ్ధూపేన ధూపయిత్వా "ఇమే ధూపాస్సురభిః" రూపావతీతేన శ్వేతాయాః క్షీరేణ మానాతీతేన కృష్ణాయాః ఘృతేన ఉత్పూతేన పుష్పరసోద్భూతేన మధునా సిద్ధార్థయుక్తేనోదకేన యవసర్షపమాషప్రియఙ్గుతణ్డులయుక్తేనాక్షతోదకేన వైష్ణవమన్త్రాభిమన్త్రితేన కుశ

దూర్వాగ్రమిశ్రకుశోదకేన శ్వేతచన్దనయుక్తజలేన చన్దనోదకేన క్రమశః ప్రత్యేకం సప్తకలశాన్పూరయిత్వా తానుత్తరాదీన్పృథక్పృథగ్ధాన్య రాశిషు సన్న్యస్య తేషామన్తరేషూపస్నానకలశాన్ శుద్ధోదకపూర్ణాన్సప్త విన్యస్య తేషు సర్వేషు కూర్చాగ్ర ఇతి కూర్చం వృక్షరాజ ఇత్యామ్రాశ్వత్థపల్లవాదీన్ నారికేళ ఇతి నారికేళం సహిరత్నానీతి రత్నం సువర్ణం వా ప్రత్యేకమర్పయిత్వా "కూర్చాగ్రైరాక్ష" "వృక్షరాజసముద్భూత" "నారికేళసముద్భూత" "సహిరత్నాని దాశుషే" తేజో త్వాస్యాన్యస్సనితః ప్రసన్నేనోర్ధ్వబాహుభ్యాం పూర్ణౌ హస్తాభ్యామ్"

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి బింబశుద్ధ్యర్థం చతుర్దశకలశస్నపనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) పుణ్యాహం వాచయిత్వా పుణ్యాహాన్తే క్షీరఘృతమధుసిద్ధార్థాక్షతోదకకుశోదకచన్దనోదకపూరితాన్ సప్తప్రధానాన్ తత్తదన్తరే సోపస్నానాన్ కుశోదకపూరితాన్విన్యస్య అధిదేవానావాహయేత్ క్షీరే "ఓం శన్నో దేవీరభిష్టయే" ఓం అథర్వణవేదమావాహయామి, ఉపస్నానే "ఓం తదశ్వినావశ్వయుజః" ఓం అశ్వినావావాహయామి, ఘృతే "ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే" ఓం సామవేదమావాహయామి, ఉపస్నానే "ఓం సంవత్సరోఽసి పరివత్సరోఽసి" ఓం వత్సరానావాహయామి మధుని "ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం" ఓం ఋగ్వేదమావాహయామి ఉపస్నానే "ఓం ప్రక్రమ్యాథ ఊర్ధ్వం పురుషజః" ఓం వాయుమావాహయామి. సిద్ధార్థోదకే "ఓం చిత్రం దేవానాం" ఓం ఆదిత్యమావాహయామి ఉపస్నానే ఓం అప్సరస్సు యోగన్ధః" ఓం అప్సరస ఆవాహయామి అక్షతోదకే "ఓం ప్రజాపతే నత్వదేతాన్" ఓం కాశ్యపమావాహయామి, ఉపస్నానే "ఓం ఆవాతవాహి భేషజం" ఓం మరుత ఆవాహయామి, కుశోదకే "ఓం యత్తస్వమాసీత్" ఓం మునీనావాహయామి, ఉపస్నానే "ఓం యదగ్నేరుగ్నిమునయః" ఓం తక్షకమావాహయామి చన్దనోదకే "ఓం యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాః" ఓం ఋతూనావాహయామి, ఉపస్నానే "ఓం బృహస్పతే అతియత్" ఓం బృహస్పతిమావాహయామి ఇతి క్రమేణ తత్తదధిదేవానావాహ్య పఞ్చదశోపచారైరభ్యర్చ్య నైవేద్యాన్తం ప్రతిద్రవ్యం పాద్యాద్యష్టోప

చార్యైరభ్యర్చ్య కలశం స్వలలాటాన్తముద్ధృత్య త్రిస్సకృద్వా ప్రదక్షిణ మావర్త్యైకైకేనస్నాపయేత్. తత్తదన్తరే పర్యుపస్నానైశ్చస్నాపయేత్. దేవ్యోరప్యేవమేవ. శంనో దేవీరితి క్షీరేణ "శం నో దేవీరభిష్టయ" విష్ణుం క్షీరేణ స్నాపయామి ॥ శ్రియం క్షీరేణ స్నాపయామి । హరిణీం క్షీరేణ స్నాపయామి । వారిశ్చతస్రఇతి తదుపస్నానేన, "వారిశ్చతస్రస్సద్యశః కవీనాం పత్న్యః ప్రత్యావరీతాక్షరంశ్చ భూమయో భూత్యై భువనస్య పుష్ట్యై స్నాయినాతయస్సజ్జతం స్నాపయామి" విష్ణుం శుద్ధోదకేన స్నాపయామి ॥ శ్రియంశుద్ధోదకేనస్నాపయామి । హరిణీం శుద్ధోదకేన స్నాపయామి । అగ్న ఆయాహీతి ఘృతేన "ఓం అగ్న ఆయాహి" విష్ణుం ఘృతేన స్నాపయామి ॥ శ్రియం ఘృతేన స్నాపయామి । హరిణీం ఘృతేన స్నాపయామి । తదుపస్నానేన "వారిశ్చతస్రః" విష్ణుం ॥ శ్రియం । హరిణీం । అగ్నిమీళే ఇతి మధునా "ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం" విష్ణుం మధునా స్నాపయామి ॥ శ్రియం మధునా స్నాపయామి । హరిణీం మధునా స్నాపయామి । తదుపస్నానేన "వారిశ్చతస్రః" విష్ణుం ॥ శ్రియం । హరిణీం । ప్రాతస్తస్యేతి సిద్ధార్థోదకేన ఓంప్రాతస్తస్య పారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయతే మహద్భిస్సమ్భసోఽభ్యసనయోర్గమనయోర్మోక్ష్యయోర్వ్యభవయోర్దేవ మభిసంజ్ఞాతమపి బ్రహ్మ సదా వేదాస్తు యశో మహాన్యశో మహద్ద్యుతి ర్మహామతిర్మహాన్ప్రమషోఽస్తు సనాశినః" విష్ణుం సిద్ధార్థోదకేన స్నాపయామి ॥ శ్రియమ్ । హరిణీమ్ । తదుపస్నానేన "వారిశ్చతస్రః" విష్ణుమ్ । శ్రియమ్ । హరిణీమ్ । ఇమా ఓషధయ ఇత్యక్షతోదకేన "ఓం ఇమా ఓషధయస్సర్వభూపృష్ఠాస్తాస్సర్వాః పవమానే అనుగతాశ్శాన్తిం కుర్వన్తుః" విష్ణుమక్షతోదకేన స్నాపయామి ॥ శ్రియమ్ । హరిణీమ్ । తదుపస్నానేన "ఓం వారిశ్చతస్రః" విష్ణుమ్ ॥ శ్రియమ్ । హరిణీమ్ । అభిత్వాశూరేతి కుశోదకేన "అభిత్వా శూర నోనుమో దుగ్ధా ఇవ ధేనవః ఈశానమస్య జగతస్సువర్దృశమీశానమిన్ద్ర తస్థుషః" విష్ణుం కుశోదకేన స్నాపయామి ॥ శ్రియమ్ । హరిణీమ్ । తదుపస్నానేన "ఓం వారిశ్చతస్రః" విష్ణుమ్ ॥

శ్రియమ్ ౘ హరిణీమ్ ౘ చత్వారివాగితి చన్దనోదకేన “ఓం చత్వారి వాక్పరిమితా పదాని తాని విదుర్బ్రాహ్మణా యే మనీషిణః గుహా త్రీణి నిహితా నేఙ్గయన్తి తురీయం వాచో మనుష్యా వదన్తి” విష్ణుం చన్దనోదకేన స్నాపయామి ॥ శ్రియమ్ ౘ హరిణీమ్ ౘ తనుపస్నానేన “ఓం వారీశ్చతస్రః” విష్ణుమ్ ॥ శ్రియమ్ ౘ హరిణీమ్ ౘ ఇతి ప్రధానైరుపస్నానైశ్చ ప్రత్యేకం సంస్నాప్య ప్రాన్యం ప్రతిపూర్వం కుమ్భం సమభ్యర్చ్య గన్ధేన. ఆపోహిష్ఠాదినా ఉష్ణోదకైస్సంస్నాప్య “ఓం ఆపో హిష్ఠా మయోభువః హిరణ్యవర్ణాః పవమానస్స్వర్జనః” ఇషేత్వోర్జేత్వేతి శుద్ధోదకైశ్చాభిషిచ్య, “ఓం ఇషే త్వోర్జే త్వా” మిత్రస్సువర్ణ ఇతి ప్లోతేన విసృజ్య “మిత్రస్సువర్ణః” విష్ణోర్నుకమితి వస్త్రాభరణైరలఙ్కృత్య “విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి” శంనోదేవీరిత్యాచమనం “శంనో దేవీః” “తద్విష్ణోః పరమమితి పుష్పం “తద్విష్ణోః పరమం” తద్విప్రాస ఇతి గన్ధం “తద్విప్రాసః” పరోమాత్రయేతి ధూపం “పరోమాత్రయా” విష్ణోః కర్మాణీతి దీపం “విష్ణోః కర్మాణి” త్రిర్దేవ ఇత్యర్ఘ్యం “త్రిర్దేవః” పూర్వవదాచమనం దద్యాత్.

ప్రతిసరబన్ధః

నైరృతే విష్టరే దేవీభ్యాం సహ దేవం కుమ్భం చ సంస్థాప్య స్నపనోత్సవబలిబేరాణి చ పృథగేవ సంస్థాప్యార్చయేత్. ఆచార్యస్స్థాపకాద్యైస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా సౌవర్ణాది పాత్రే చ తణ్డులైరాపూర్య తస్మిన్ సౌవర్ణం అలాభే క్షౌమం కార్పాసం వా తన్తుత్రివృతం ప్రతిసరం విన్యస్య తదధిదేవమావాహ్య అభ్యర్చ్య “కృణుష్వ పాజ” ఇతి స్వస్తిసూక్తేనాభిమృశ్య స్వస్తిదా విశస్పతిరితి వదన్ దేవస్య దక్షిణహస్తే దేవ్యోస్తత్తన్మన్త్రైః వామకరే బధ్నీయాత్ తథైవ స్నపనోత్సవబలిబేరాణాం చ కృత్వా ధ్రువబేరేఽపి పూర్వవత్ప్రతిసరం బధ్నీయాత్.

శయనాఽఽస్తరణమ్

శయ్యావేదిం సమభ్యర్చ్య షడ్ద్రోణాధికైశ్శాలిభిర్ధాన్యైస్తదర్ధం తణ్డులైస్తిలైర్వా ఉపర్యుపర్యాస్తీర్య సాగ్రాన్ కుశాన్ప్రాగగ్రానాస్తీర్య వేదాహమితి చర్మజం తల్పం ప్రథమం విన్యస్య ద్వితీయం

రోమజం తృతీయం ముఞ్జజం చతుర్థం ముఞ్జజం పఞ్చమం వామజంచ క్రమేణైకోపర్యుపరి వి. శ్రీ "వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమాదిత్య వర్ణం తమసస్తు పారే సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరో నామాని కృత్వా భివదన్ యదాస్తే" ఉపరివేష్టనం శ్వేతనవవస్త్రేణ కృత్వోపధానద్వయం శిర ఉపధానం పాదోపధానం చ విన్యసేత్. ప్రణవేనాభ్యుక్ష్య "ఓమ్" తులసీపుష్పగన్ధాద్యైరభ్యర్చ్య ధూపైః కర్పూరదీపైః సహాష్టమఙ్గళాని పఞ్చాయుధాని పరితో వి. శ్రీ వితానధ్వజదర్భమాలాతరజ్జుస్తమ్భ వేష్టనముక్త్వా దామాద్యలఙ్కృత్య

శయనాఽధివాసః

సర్వాణ్యాభరణాన్యుక్త్వా శయనసూక్తం సముచ్చార్య ఆచార్య స్థాపకైస్సార్ధం దేవేశం శయనే సమారోప్య యద్వైష్ణవమితి మన్త్రేణ దేవం దేవ్యౌ తత్తన్మన్త్రేణ సహైవ శాయయేత్; "యద్వైష్ణవగం శయనే శయానం తత్సహ దేవైస్సహర్షిభిః తత్సర్వదేవా అను మన్యతాం ప్రోక్తో వైష్ణవోఽహం శయితం కరోమి తం శయనే దేవేశం దైన్యానాశాయ తత్సర్వదేవైరనుమన్యతామ్ అవిఘ్నం పుణ్యగం సంపద్యతాం తద్భగవాననుమన్యతామ్ యద్వైష్ణవత్వం సమతాగం సమత్వం వైష్ణవోఽహం వహతాం వహామి విష్ణోరహం జిష్ణు మహః ప్రపద్యే స్వాహా స్వధా వై శిరసావహామి సిన్ధోః పతిం వరుణం మహా విదన్తు" యద్దిగ్ద్వారం విమానం తద్దిక్శిరో లిఙ్గం కృత్వోత్తరాచ్ఛాదనం గళాదధస్తాత్ కృత్వా దేవం శ్రీ దక్షిణే పూర్వవత్ప్రాచ్యాం పశ్చిమే స్నపనోత్సవబలిబేరాణాం వై వేద్యాం ప్రత్యేకమేవం శయనం పరికల్ప్య తథైవ శాయయేత్తత్పరితః ప్రావరణం కృత్వా ద్వారార్చనం కారయేత్.

ద్వారార్చనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాఖ్యే యజకర్మణి ద్వారార్చనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) దక్షిణే ధాతారం విధాతారం చ నికషుచితరతరసమ్మిళితైః సమ్మ్యాన్యయోః ఖ్యాతీతుకారమేతామ్" ఓం ధాతారమావాహయామి

"యస్యాశ్శ్రియోవా అనుజా అగ్రజా యాయామేనాజగ్రసుహుతంవి శ్వవిద్భ్యను, తాభ్యాం ప్రసన్నాభ్యాం ప్రసన్నర్ధీ భవేతామ్. ఓం విధాతారమావాహయామి. "తస్థుషో ధృత్యా ధరతే యాఽనిశన్నః యస్యేహ తస్మై భువ ఏనం జుహోమి" ఓం భువనమావాహయామి య ఏష బిభ్రత్యురుతేజః పతజ్గః దినస్పృష్ఠో భవతే యస్య వేత్తు" ఓం పతఙ్గమావాహయామి "ఏతత్య విశ్వం విదధాత్యృతన్నః వృత్త్యా వృత్తం తస్య నీతం తమేతత్" ఓం పతిరమావాహయామి "యో నోఽ ఽఘరక్షత్యవమానయన్తు యస్త్రియ్యా సంవర్ధయన్నూరయతి, తస్మై సర్వాభస్దసో సంవ్యయన్త్రాం సా నో దేవీ మానసీ మానమేతామ్" ఓం వరణమావాహయామి ఏవం చతుర్ద్వారాధిదేవానావాహ్యాసన పాద్యపుష్పగన్ధ ధూపదీపైరభ్యర్చ్య చతుర్ద్వారేషు చతుర్వేదాధ్య యనం కారయేత్.

చతుర్దిక్షు వేదాధ్యయనమ్

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి చతుర్దిక్షు వేదా ధ్యయనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య)

"ప్రాగ్ద్వారే" "హరిఃఓం అగ్నిమీళే పురోహితంయజ్ఞస్య దేవ మృత్విజమ్, హోతారం రత్నధాతమమ్"

దక్షిణద్వారే "హరిఃఓం ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థో పాయవస్థ దేవోవస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణే"

పశ్చిమద్వారే "హరిఃఓమ్అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే, నిహోతా సథ్సి బర్హిషి".

ఉత్తరద్వారే "హరిఃఓం శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే శంయోరభిస్రవన్తు నః".

శ్లో॥ ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణ్శ్చ దిశాసు విదిశాసు చ
పురాణస్తోత్రసూత్రం చ కల్పమధ్యాపయేత్క్రమాత్॥

అర్చనాధికారే

శాలాధిదేవారాధనమ్

ప్రాణానాయమ్య...తిథౌ అస్య...స్వామినః ప్రతిష్ఠా దేవయజన కర్మణి సర్వదేవార్చనాఙ్గం శాలాధిదేవారాధనం కరిష్యామి ఇతిసఙ్కల్ప్య యజ్ఞాలయాన్తస్తమ్భచతుష్టయే ఆగ్నేయాదికోణేషు ఓం ధర్మమావాహయామి ఓం జ్ఞానమావాహయామి ఓం వైరాగ్యమావాహయామి ఓం ఐశ్వర్యమావాహయామి బాహ్యే ఆగ్నేయాదిద్వాదశస్తమ్భేషు ఓం ధాతారమా...మి ఓం ఆర్యమ్ణమా...మి ఓం అంశుమా...మి ఓం మిత్రమా...మి ఓం వరుణమా...మి ఓం భగమా...మి ఓం ఇన్ద్రమా...మి ఓం వివస్వతమా...మి ఓం పూషణమా...మి ఓం పర్జన్యమా...మి ఓం త్వష్టారమా...మి ఓం విష్ణుమా...మి ఇత్యావాహ్యాష్టోపచారైరర్చయేత్.

సర్వదేవార్చనమ్

యజ్ఞశాలాయాం మహావేద్యాం వా పరితస్సర్వాన్దేవాన్ సమభ్యర్చ్య మహావేద్యాః పరితః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు ధ్రువకౌతుకస్నానావరణ త్రయదేవాన్ గర్భాలయాభిముఖే దక్షిణే బ్రహ్మాణం మార్కణ్డేయం ఉత్తరే శఙ్కరం ఖ్యాతీశం ద్వారేషు ధాత్రాదిద్వారపాలాన్ విమానపాలాదీన్ సర్వాన్దేవాన ప్రథమావరణాద్యావరణక్రమేణ తత్తద్దిక్షు సమర్చయేత్.

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి సర్వదేవార్చనం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) మధ్యే విష్ణుం దక్షిణే శ్రియం ఉత్తరే హరిణీం ప్రథమావరణే ప్రాగాది పురుషం సత్యం అచ్యుతం అనిరుద్ధం ఆగ్నేయాది కోణేషు కపిలం యజ్ఞం నారాయణం పుణ్యం ద్వితీయావరణే పునః ప్రాగాది వరాహం నారసింహం వామనం త్రివిక్రమం ఆగ్నేయాది కోణేషు సుభద్రం ఈశితాత్మకం సర్వోద్వహం సర్వవిద్యేశ్వరం తృతీయావరణే ఇన్ద్రాదీశానాన్తం ఇన్ద్రం చ కౌతుకావరణే పునః ప్రాగాదీశానాన్తమ్ సుభద్రం సర్వం హయాత్మకం సుఖావహం శాన్తదేవం

సంవహం పుణ్యదేవం సునహం పునః ప్రాగాదీశానాన్తం మిత్రం సనా
తనం అత్రిం సనన్దనం శివం సనత్కుమారం విశ్వం సనకం పునః
ప్రాగాదీశానాన్తం ఇన్ద్రం యమం వరుణం కుబేరం అగ్నిం నిర్ఋతిం
వాయుం ఈశానం దక్షిణే బ్రహ్మాణం మార్కణ్డేయం ఉత్తరే శఙ్కరం
ఖ్యాతీశం కల్పితద్వారదేశే ధాతారం విధాతారం భుజఙ్గం పతఙ్గం
పతిరం వరణం మణికం సన్ధ్యాం తాపసం సిద్ధిదం కిష్కిన్ధం తీర్థం
ప్రాచ్యాం పశ్చిమాభిముఖాన్ ఈశానం బలిరక్షకం వాగ్దేవీం ఇన్ద్రం
రవిం శ్రియం హవిపాలకం అగ్నిం దక్షిణస్యాముత్తరముఖాన్ భౌమం
జగద్భవం దుర్గాం యమం మన్దం సప్తరోహిణీః సప్తమాతౄన్
పశ్చిమే ప్రాఙ్ముఖాన్ నీలం మహాకాళీం పురుషం వరుణం బుధం జ్యేష్ఠాం
పుష్పేశం వాయుం ఉత్తరే దక్షిణముఖాన్ శుక్రం సప్తర్షీన్ గఙ్గాం
ధన్యం నిశాకరం పాఞ్చభౌతికం శాన్తం ప్రముఖే శ్రీభూతాదీన్ప్రాఙ్ము
ఖాన్ శ్రీభూతం గరుడం ప్రాగ్భాగే న్యక్షం దక్షిణే వివస్వతం పశ్చిమే
మిత్రం ఉత్తరే క్షత్తారం ప్రముఖే చక్రం ధ్వజం శఙ్ఖం యూథాధిపం
అక్షహన్తం బహిర్దక్షిణే వక్రతుణ్డం వామే నాగరాజం చావాహ్య
క్రమేణైకాదశోపచారైరభ్యర్చ్య ప్రభూతం బలిమాహృత్య మణికాదీన్ప్ర
త్యేకం తత్తన్నామ్నా తోయం పుష్పం బలిం తోయం చేతి బలినిర్వా
పం చ కారయేత్.

హోత్రప్రశంసనమ్

పశ్చాద్ధోతారమాహూయ వస్త్రోత్తరీయాభరణాద్యైరలఙ్కృ
త్యాభిపూజయేత్. ప్రాణానాయమ్య ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి సర్వదేవ
తాహ్వానార్థం సభ్యాగ్నౌ హోత్రం మూర్తిహోమం చ కరిష్యామి (ఇతి
సఙ్కల్ప్య – అప ఉపస్పృశ్య) సభ్యాధ్వర్యురగ్నిం ప్రజ్వాల్య, సభ్యస్య
పూర్వభాగే సుప్రక్షాళితపాణిపాదం స్వాచాన్తం పశ్చిమాభిముఖస్థితం
కూర్చహస్తం గన్ధపుష్పాద్యైరలఙ్కృతం హోతారం సమీక్ష్య అధ్వర్యుః
ప్రణవపురస్సరం హోతరేహీతి వదేత్ "ఓం హోతరేహ నయమిదం
దేవయజనం కరిష్యామః" (ఇతి వదేత్) స హోతా "అధ్వర్యో దేవతా
ఇత్యుక్త్వా తాసామానుపూర్వ్యముచ్చైరుపాంశుతాం చ అగ్నయే సమి

ధ్యమానాయానుబ్రూహి ఆచమ్య ప్రణవపూర్వం నమః ప్రవక్త్రే
ఇతి వదంస్తిష్ఠన్ శ్రీవైఖానససూత్రోక్తవిధినా హోత్రం ప్రశంసయేత్
"ఓంనమః ప్రవక్త్రే నమ ఉపద్రష్ట్రే నమోఽనుఖ్యాత్రే క ఇదమను
వక్ష్యతి స ఇదమనువక్ష్యతి షడుర్వీరంహసస్పాన్తు ద్యౌశ్చ పృథివీ
చాహశ్చ రాత్రిశ్చాపశ్చౌషధయశ్చ వాక్సంస్థితయజ్ఞస్సాధుశ్ఛన్దాంసి
ప్రపద్యేఽహమేవ హోమ్ శ్రీవిష్ణుశర్మాణం భూతే భవిష్యతి జాతే
జనిష్యమాణ ఆథజామ్యప ఆస్యాం వాచో అశాన్తిం వహ జాతవేదో
రమయూఽపశూన్మయి, వర్మమే ద్యావాపృథివీ వర్మాగ్నిర్వర్మ సూర్యో
వర్మ మే సన్తు తిదిశ్చిక్రాః తదద్య వాచః ప్రథమం మశీయ యేనాసు
రాం అభిదేవా అసామ ఊర్జాత ఉత యజ్ఞియాసహ పఞ్చజనా
మమ హోత్రం జుషధ్వమ్ హిమ్ "భూర్భువస్సువరోమ్" అన్వార్యస్తే
నోక్తమోంకారం శ్రుత్వా స్రుగ్దశపాలాశేధ్మాన్ సప్రత్రముకులాగ్రాన్
ఘృతాక్తాన్గృహీత్వాఽగ్నాకోం స్వాహేతి ప్రక్షిపేత్; "ఓంప్రవో
వాజా అభిద్యవో హవిష్మన్తో ఘృతాచ్యా దేవాంజిగాతి సుమ్నయోమ్
(ఓం స్వాహా) ప్రవోవాజా ప్రవోవాజా అగ్న ఆయాహి వీతయే
గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సద్సి బర్హిషోమ్. తన్త్వా సమిద్భిర
ఙ్గిరో ఘృతేన వర్ధయామసి బృహచ్ఛోచాయవిష్ఠ్యోమ్. సనః పృథుశ్శ్ర
వాయ్య మచ్ఛా దేవ వివాససి బృహదగ్నే సువీర్యోమ్. ఈళేన్యోనమ
స్యస్తిరస్తమాంసి దర్శతః సమగ్నిరిధ్యతే వృషోమ్. వృషో అగ్నిస్సమిధ్య
తేఽశ్వోన దేవవాహనః తం హవిష్మన్త ఈళతోమ్. వృషణం త్వా
వయం వృషన్వృషణస్సమిధీమహి అగ్నే దీద్యతం బృహోమ్ అగ్నిం
దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతోమ్
సమిధ్యమానోఽధ్వరేగ్నిః పావక ఈడ్యః శోచిష్కేశస్త మీమహోమ్
పృథుపాజా అమర్త్యో ఘృతనిర్ణిక్స్వాహుతః అగ్నిర్యజ్ఞస్య హవ్యవోమ్
తం సబాధో యతస్రుచ ఇత్థా ధియా యజ్ఞవన్తః ఆచక్రురగ్నిమూత
యోమ్ సమిద్ధో అగ్న ఆహుత దేవాన్యక్షి స్వధ్వర త్వం హి హవ్య
వాళసోమ్ ఆజుహోతాదువస్యతాఽగ్నిం ప్రయత్యధ్వరే వృణీధ్వం
హవ్యవాహనోమ్ ఆజుహోతా ఆజుహోతా అగ్నే మహాం అసి

బ్రాహ్మణ భారత యజమానస్య గోత్రప్రవరం వదేత్ (గ్రామో యజ
మానశ్చేత్కాశ్యపప్రవరం వదేత్) కాశ్యపవత్సార నైధ్రువ- నిధ్రువవద్వ
త్సారవత్కాశ్యపవత్ దేవేద్ధో మన్విద్ధః ఋషిష్టుతో విప్రానుమదితః
కవిశస్తో బ్రహ్మసంశితో ఘృతాహవనః ప్రణీర్యజ్ఞానాం రథీర్వ్యధ
రాణామ్ అతూర్తోహోతా తూర్ణిర్హవ్యవాట్ ఆస్పాత్రం జుహూర్దే
వానాం, చమసో దేవపానః, అరాగ్ం ఇవాగ్నే నేమిర్దేవాగ్ం స్త్వం
పరిభూరసి ఆవహ దేవాన్ యజమానాయ ఇదం విష్ణురాయాత్వితి
మన్త్రాన్తే విష్ణ్వాది మహాభూతాన్తమావాహనేతి హోతా వదతి, తథై
వాఽధ్వర్యురాదిమూర్త్యాది శేషాన్త. దక్షిణప్రణిధౌ ఆవాహయతి,
"ఓం ఇదం విష్ణుః" ఆయాతు భగవాన్ పురుషస్సగణస్ససైన్యస్సశ్రీ
సహాయస్సహ దేవతాభిరనుమన్యతాన్, యస్తు గరుడరథో నిత్యమృషి
భిశ్చాఽనుగమ్యమానం తమజం పుణ్డరీకాక్షం భగవన్తమేవమ్ విష్ణుమా
వాహ, పురుషమావాహ, సత్యమావాహ, అచ్యుతమావాహ, అనిరుద్ధ
మావాహ "శ్రియేజాతః" ఓం ఆయాతు భగవతీ శ్రీస్స్వర్ణవర్ణా సగణా
ససైన్యా శ్రీపరమపురుషసహాయా సహ దేవతాభిరనుమన్యతాం యా
పద్మాసనా పద్మహస్తా హంసకర్యాఖ్యవాహినీ నిత్యమృషిభిశ్చాను
గామినీ తామజాం పద్మనేత్రీం భగవతీం శ్రీం, శ్రియమావహ, ధృతీ
మావహ, పవిత్రీమావహ, ప్రమోదాయినీమావహ "మేదినీదేవీ" ఓం
ఆయాతు భగవతీ హరిణీ శ్యామవర్ణా సగణా ససైన్యా శ్రీపరమపురుష
సహాయా సహ దేవతాభిరనుమన్యతాం, యానీలోత్పలాసనా నీలోత్పల
హస్తా మహాచాతకవాహినీ నిత్యమృషిభిశ్చానుగామినీ తామజాం నీలో
త్పలనేత్రీం భగవతీం లన్, హరిణీమావహ, పౌష్ణీమావహ, క్షోణీ
మావహ మహీమావహ మార్కణ్డేయమావహ భృగుమావహ,
బ్రహ్మాణమావహ, శర్వమావహ, ఉత్తరప్రణిధౌ ధాత్రాది విష్ణుభూ
తాన్తమావహ. ఆవాహనక్రమేణ జుష్టాకార స్వాహాకారాన్కుర్యాత్
ఓం విష్ణవే జుష్టం సర్వహామి తత్క్రమేణాజ్యాహుతీర్జుహోతి (తద్యథా)

(మూర్తిహోమః)

ఓం విష్ణవే స్వాహా	అష్టమూర్తయే స్వాహా	మహాబలాయ స్వాహా
పురుషాయ ,,	ఉమాపతయే ,,	విమలాయ ,,
సత్యాయ ,,	ధాత్రే ,,	ద్వారపాలకాయ ,,
అచ్యుతాయ ,,	దమ్భినే ,,	స్థాన్యై ,,
అనిరుద్ధాయ ,,	సనిళాయ ,,	ప్రభాసత్యై ,,
శ్రియై ,,	గన్ధదాయ ,,	జ్యోతీరూపాయై ,,
ధృత్యై ,,	విధాత్రే ,,	దృఢవ్రతాయై ,,
పవిత్ర్యై ,,	కీనాశాయ ,,	వైఖానసాయ ,,
ప్రమోదాయిన్యై ,,	ముకుణ్డాయ ,,	తపోయుక్తాయ ,,
హరిణ్యై ,,	సువర్ణాయ ,,	సిద్ధిదాయ ,,
పౌష్ణ్యై ,,	భృతయే ,,	బ్రహ్మజన్మనే ,,
క్షోణ్యై ,,	భువఙ్గాయ ,,	తాపసాయ ,,
మహ్యై ,,	ఉత్సఙ్గాయ ,,	సిద్ధరాజాయ ,,
మార్కణ్డేయాయ ,,	పీఠాయ ,,	సర్వదోషవివర్జితాయ ,,
పుణ్యాయ ,,	పతఙ్గాయ ,,	సహస్రాశ్వమేధినే ,,
పురాణాయ ,,	ఉత్కరాయ ,,	కిష్కిన్ధాయ ,,
అమితాయ ,,	అపదానాయ ,,	బహుమర్దనాయ ,,
పద్మపిత్రే ,,	కపర్దినే ,,	బహుసేనాయ ,,
ధాతృనాథాయ ,,	పతిరాయ ,,	దృఢవ్రతాయ ,,
ఖ్యాతీశాయ ,,	బల్లిదాయ ,,	తీర్థాయ ,,
భృగవే ,,	మధ్యగాయ ,,	ఉద్వాహకాయ ,,
బ్రహ్మణే ,,	నజ్ఘనాయ ,,	సర్వయోగ్యాయ ,,
ప్రజాపతయే ,,	వికణాయ ,,	ఉదానహాయ ,,
పితామహాయ ,,	తేజసే ,,	ఇన్ద్రాయ ,,
హిరణ్యగర్భాయ ,,	దంశినే ,,	శచీపతయే ,,
గంగాధరాయ ,,	తరస్వినే ,,	పురుహూతాయ ,,
వృషభవాహనాయ ,,	మణికాయ ,,	పురన్దరాయ ,,

అగ్నయే	స్వాహా	ఆదిత్యాయ	స్వాహా	లోకపావన్యై	స్వాహా
జాతవేదసే	,,	భాస్కరాయ	,,	వసిష్ఠాయ	,,
పావకాయ	,,	సూర్యాయ	,,	సోమాయ	,,
హుతాశనాయ	,,	మార్తాణ్డాయ	,,	యజ్ఞాఙ్గాయ	,,
యామాయ	,,	వివస్వతే	,,	ఇన్దవే	,,
ధర్మరాజాయ	,,	అఙ్గారకాయ	,,	చన్ద్రమసే	,,
ప్రేతేశాయ	,,	వక్రాయ	,,	భవాయ	,,
మధ్యస్థాయ	,,	రక్తాయ	,,	శర్వాయ	,,
నిరృతయే	,,	ధరాసుతాయ	,,	ఈశానాయ	,,
ఆరణ్యాధిపతయే	,,	సూర్యపుత్రాయ	,,	పశుపతయే	,,
నీలాయ	,,	మన్దాయ	,,	ఉగ్రాయ	,,
సర్వరక్షోధిపతయే	,,	రైవత్యాయ	,,	రుద్రాయ	,,
వరుణాయ	,,	శనైశ్చరాయ	,,	భీమాయ	,,
ప్రచేతసే	,,	పీతవర్ణాయ	,,	మహాదేవాయ	,,
రక్తామ్బరాయ	,,	గురవే	,,	జగద్భువే	,,
యాదఃపతయే	,,	జైవ్యాయ	,,	యజ్ఞభువే	,,
వాయవే	,,	బృహస్పతయే	,,	విశ్వభువే	,,
జవనాయ	,,	బుధాయ	,,	బ్రహ్మభువే	,,
భూతాత్మకాయ	,,	శ్యామాయ	,,	రుద్రభువే	,,
ఉదానాయ	,,	సౌమ్యాయ	,,	భువనభువే	,,
కుబేరాయ	,,	శ్రవిష్ఠజాయ	,,	పురుషాయ	,,
ధన్యాయ	,,	శుక్రాయ	,,	పరమపురుషాయ	,,
పౌలస్త్యాయ	,,	భార్గవాయ	,,	పురుషాత్మకాయ	,,
యక్షరాజాయ	,,	కావ్యాయ	,,	ధర్మమయాయ	,,
ఈశానాయ	,,	పరిష్వజే	,,	ధాత్ర్యై	,,
ఈశ్వరాయ	,,	నళిన్యై	,,	మహోదర్యై	,,
భవాయ	,,	జాహ్నవ్యై	,,	దైవ్యై	,,
దేవాయ	,,	గఙ్గాయై	,,	మహాకాళ్యై	,,

భూర్జ్యేష్ఠాయిన్యై స్వాహా	పిన్యతాయై స్వాహా	క్రతవే స్వాహా
భువర్జ్యేష్ఠాయిన్యై ”	దద్రుక్ష్యై ,,	ఊర్జాపతయే ”
సువర్జ్యేష్ఠాయిన్యై ,,	ఇన్దుకలాయై ,,	రాజపూర్వాయ ,,
కలిరాజాయిన్యై ,,	సోమనస్యై ,,	వసిష్ఠాయ ”
కలిపత్న్యై ,,	ప్రవిద్యుతాయై ,,	వాక్పతయే ,,
దుర్గాయై ,,	ఇన్ద్రియవికారిణ్యై ,,	అత్రయే ”
కాత్యాయిన్యై ,,	అర్ధవత్యై ,,	నియామకాయ ”
వైష్ణవ్యై ,,	గర్గావాణ్యై ,,	సత్యనేత్రగురవే ”
విన్ధ్యవాసిన్యై ,,	సృజన్త్యై ,,	అనసూయావరాయ ,,
కుణ్ఠిన్యై ,,	పద్మాపిత్రే ,,	గవిష్ఠాయ ,,
నన్దిన్యై ,,	భాతృనాథాయ ,,	త్రైష్టుభాయ ”
ధాత్ర్యై ,,	ఖ్యాతీశాయ ,,	గుహ్యాయ ”
రజతప్రియాయై ,,	భృగవే ,,	ఆకాశాయ ,,
గ్రన్థిన్యై ,,	సమ్యాభతీశాయ ,,	అ వే ”
వేగిన్యై ,,	మరీచయే ,,	సమీరణాయ ”
ప్రజాయాయై ,,	శోచిషతే ,,	వాయవే ”
ప్రవాహిణ్యై ,,	పౌర్ణమాసభృతాయ ,,	పృషదశ్వాయ ”
కృచ్ఛ్రిణ్యై ,,	క్షమాధవాయ ,,	వీతిహోత్రాయ ,,
శాఖిన్యై ,,	పులహాయ ,,	ఆభురణ్యాయ ,,
వాహిన్యై ,,	కర్దమాయ ,,	శుద్ధాయ ”
యోక్త్రిణ్యై ,,	మహాధృతయే ,,	అగ్నయే ,,
కుణ్ఠిన్యై ,,	పులస్త్యాయ ,,	పవిత్రాయ ,,
జాలిన్యై ,,	క్రీతిభర్త్రే ,,	అమృతాయ ”
ఛర్దిన్యై ,,	వశంకరాయ ,,	తోయాయ ,,
ప్రవాహిణ్యై ,,	దాన్తినీరాజాయ ,,	గహ్వరాయ ”
వికారిణ్యై ,,	సిద్ధిరాజాయ ,,	హారిణ్యై ”
దామిన్యై ,,	సిపు సూనవే ,,	పౌష్ణ్యై ”
బిసిన్యై ,,	సన్నతీశాయ ,,	

క్షోణ్యై స్వాహా
మహ్యై „
వాగ్దేవ్యై „
విశ్వాయై „
భృగుపత్న్యై „
సరస్వత్యై „
శ్రియై „
ధృత్యై „
పవిత్ర్యై „
ప్రమోదాయిన్యై „
నృత్యాయ „
అధీత్యకాయ „
పీవరాయ „
ఆర్యకాయ „
వివస్వతే „
భరతాయ „
విశ్వకర్మణే „
మరీచిమతే „
మిత్రాయ „
హిత్వరాయ „
రాజిష్మతే „
రమణకాయ „
తుష్ట్యై „
మహీధరాయ „
ఊర్ధ్వరోహాయ „
శేవధయే „
హవిరక్షకాయ „
ఆగ్నేయాయ „

శైలగ్రాసాయ స్వాహా
పచనాయ „
బ్రహ్మణ్యై „
పిఙ్గళాయై „
గార్గ్యై „
సర్వతోముఖ్యై „
సరిత్ప్రియాయై „
విశ్వరూపాయై „
ఉగ్రాయై „
గణేశ్వర్యై „
వైశాఖిన్యై „
శిఖణ్డిన్యై „
గాయత్ర్యై „
షణ్ముఖ్యై „
విశ్వగర్భాయై „
విషోష్మిణ్యై „
కృష్ణాయై „
క్రోహిణ్యై „
వారాహ్యై „
వరదాయై „
ఉర్వ్యై „
వజ్రదంష్ట్ర్యై „
జయన్త్యై „
కౌశిక్యై „
ఇనాక్ష్యై „
ఘనాఘనన్యై „
కాళ్యై „

నాళీకదంష్ట్ర్యై „
వృషభవాహనాయై „
వేదధారిణ్యై „
పుష్పరక్షకాయ „
హంతాయ „
అధివాసాయ „
పుల్లాయ „
బలిరక్షకాయ „
దణ్డాయ „
సర్వదాయ „
సమాయ „
విష్వక్సేనాయ „
శాంతాయ „
హరాయ „
అమితాయ „
శ్రీభూతాయ „
శ్వేతవర్ణాయ „
వైష్ణవాయ „
ముఖపాలినే „
గరుడాయ „
పక్షిరాజాయ „
సువర్ణపక్షాయ „
ఖగాధిపతయే „
వక్రతుణ్డాయ „
ఏకదంష్ట్రాయ „
వికటాయ „
వినాయకాయ „

నాగరాజాయస్వాహాఅత్యుచ్ఛ్రితాయస్వాహా ఉగ్రాయ స్వాహా

సహస్రశీర్షాయ	..	ధన్యాయ	..	మహాభూతాయ	,,
అనన్తాయ	..	ధ్వజాయ	..	పావకోర్జునాయ	,,
శేషాయ	,,	పాఞ్చజన్యాయ	..	హస్తమగాయ	,,
సుదర్శనాయ	..	శఙ్ఖాయ	..	అక్షహన్తాయ	,,
చక్రాయ	,,	అమ్బుజాయ	,,	విష్ణుభూతాయ	,,
సహస్రవికచాయ	..	విష్ణుప్రియాయ	..	భూస్స్వాహా	
అనపాయినే	,,	యూథాధిపాయ	,,	అదితేన్వమన్గంస్థాఃర	
జయాయ	..	నిత్యాయ	,,		

సభ్యప్రధానహోమః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణిసభ్య ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య అప ఉపస్పృశ్య) అదితేనుమన్యస్వ ర పాలాశేధ్మన్గృహీత్వా మూలాగ్రాభ్యాం ఘృతం స్పర్శయిత్వా దేవం ధ్యాయన్ విష్ణుగాయత్ర్యా ష్టోత్తరశతమష్టావింశతికం వా జుహోతి. "నారాయణాయ విద్మహే" అగ్నిహోత్రహవణ్యా ఆజ్యం గృహీత్వా అతో దేవాదినాహుత్వా"అతో దేవాః_"పశ్చాదుపభృతా ఆజ్యమాదాయ విష్ణుసూక్తేన హుత్వా "విష్ణోర్నుకంవీర్యాణి" ఽ జుహ్వా పక్వాంసమాదాయ వైష్ణవం షోడశ ద్వాదశ పర్యాయతో వా జుహోతి "అతో దేవాః" ఽ స్రువేణాజ్యమాదాయ పఞ్చవారుణం మూలహోమం యద్దేవాదికూశ్మాణ్డ హోమం చ సకృద్ధుత్వా "ఇమమ్మేవరుణప్రజాపతేనత్వదగ్నిర్భూతానామృతావాట్ యద్దేవాయద్దేవాయదదీవ్యమాయుష్టే. వైశ్వానరాయ" స్వస్తిచేవేతి షణ్మన్త్రాన్ భూరగ్నయ ఇతి చతుర్మన్త్రాన్ ఏతైర్మన్త్రైర్దశభిశ్శతశో జుహుయాదేషా సహస్రాహుతిరేనాము పాంశు యజేత. వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం (సువకౌతుక మోక్షపురుషార్థాపరణత్రయ దేవానాం మన్త్రాన్ వైష్ణవం తత్తన్మన్త్రైః జుహుయాత్. (శిరోజాత ఇత్యారభ్య యే హతాన్తం (సర్వదైవత్యం) హుత్వా వ్యాహృతీర్జుహోతి.

ఆహవనీయే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి ఆహవనీయాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య పురుష సూక్తంభృగుమార్కణ్డేయయోర్మన్త్రమైన్ద్రమాగ్నేయంజుహుయాత్

అన్వాహార్యే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి అన్వాహార్యాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మ్యం యామ్యం నైరృతం జుహుయాత్.

గార్హపత్యే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి గార్హపత్యాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య అతో దేవాదివైష్ణవం శ్రీభూమిదైవత్యం వారుణం వాయవ్యం జుహుయాత్.

ఆవసథ్యే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి ఆవసథ్యాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య ఏకాక్షర సూక్తం రౌద్రం కౌబేరమీశానదైవత్యం ద్వాదశాష్ట చత్వారో వా పర్యాయతో జుహోతి.

పౌణ్డరీకే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి పౌణ్డరీకాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య విష్ణు గాయత్ర్యాఽబ్జం బిల్వపత్రం వా ఘృతాక్తమష్టాధికశతం జుహుయా ద్విష్ణుసూక్తం బ్రాహ్మం విష్ణుస్సర్వేషామిత్యాది (పారమాత్మికం) వైష్ణ వాస్త్రం జుహుయాత్.

శ్రామణకే ప్రధానహోమః

అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి శ్రామణకాగ్నౌ ప్రధానహోమం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) అగ్నిం పరిషిచ్య వైష్ణవం

విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బిల్వపత్రైరష్టాక్షరేణాష్టోత్తరశతం వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ జుహుయాత్.

సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తద్ధోమేషు తత్తన్మన్త్రం ద్వాదశాష్ట చతుఃపర్యాయతో వా జుహోతి.

సభ్యే వసోర్ధారాహోమవిధానమ్

సభ్యాగ్నిం పరిస్తీర్య స్రుచం హస్తేనగృహీత్వా స్రువేణాఽజ్యం సఙ్గృహ్యాఽవిచ్ఛిన్నం స్రావయన్ వసోర్ధారామితి జుహుయాత్. తదను విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శ్రీభూసూక్తం వైష్ణవమేకాక్షరసూక్తం విష్ణుగాయత్రీం చ చతురావర్త్య హుత్వా అథవా సకృద్వా జుహుయాత్.

పఞ్చాగ్నిషు దధిక్షీరాదిహోమః

విష్ణుసూక్తేన పఞ్చస్వగ్నిషు దధిక్షీరఘృతలాజైర్యుక్త చరుమపూపముపజుహ్వ హుత్వా సభ్యాగ్నిం పౌణ్డరీకాగ్నిం చ వినా సర్వేష్వగ్నిష్వన్తహోమం కుర్యాత్.

అగ్నిసఙ్గ్రహణవిధిః

శ్రామణకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి శ్రామణకాగ్నావుక్తహోమాన్తే ఽన్తహోమం హోష్యామి (ఇతిసఙ్కల్ప్య) అన్తహోమం హుత్వాఽన్తే తమగ్నిముపావరోహేతి సమిధ్యారోప్య తామాచార్యాయ దద్యాత్. ఆచార్యస్తాం గృహీత్వా ఆవసథ్యాగ్నౌ పూర్వోక్తాగ్న్యారోపణమన్త్రేణైవ జుహుయాత్. ఏవమావసథ్యాహవనీయాన్వాహార్య గార్హపత్యాగ్నిషు క్రమాదన్తహోమం కారయిత్వా గార్హపత్యాగ్న్యారోపితసమిధం పూర్వవదాచార్యః పౌణ్డరీకాగ్నౌ నిక్షిపేత్ నృత్తగేయవాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్

దేవప్రబోధనమ్

. తతః ప్రభాతే యజమానేన సహాచార్యస్థాపకాదయస్స్నాత్వాఽచమ్య సన్ధ్యాముపాస్య దేవాదీనద్భిస్తర్పయిత్వా బ్రహ్మయజ్ఞం

చ కృత్వా దేవాలయం ప్రవిశ్య ప్రతద్విష్ణురితి సద్మప్రదక్షిణం కృత్వా "ప్రతద్విష్ణుః" యజ్ఞాలయం ప్రవిశ్య సుప్తం దేవముద్దిశ్య ఓంకారేణకిఙ్కి త్ప్రబోధ్య "ఓమ్" భగవతో బలేనేతి దేవం ప్రణమ్య "ఓం భగవతో బలేన భగవతో వీర్యేణ భగవతస్తేజసా భగవతః కర్మణా భగవతానుగృహీతో భగవతానుధ్యాతో భగవద్ధ్యాత్వా భగవత్కర్మ కరిష్యామి తద్భగవాననుమన్యతామ్" విష్ణుసూక్తేన శయానం దేవముత్థాప్య "విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి" వస్త్రమాల్యాదీని విమోచ్య శుద్ధోదకైస్సంస్నాప్య ప్రతిసరం విసృజ్య పునరన్యైర్భూషణైర్విభూష్య వస్త్రాద్యైరలఙ్కృత్య పాద్యాద్యైరభ్యర్చయేత్.

రత్నన్యాసః

దేవాగారం ప్రవిశ్యార్చాపీఠే కృతేఽవటే పఞ్చవింశతిభాగం కృత్వాఽధివాసితరత్నాన్యాదాయ తస్మిన్ బ్రహ్మాణమిన్ద్రాదిదిగ్దేవాంశ్చాభ్యర్చ్య పూర్వవద్రత్నన్యాసం కృత్వాదుకూలేనాచ్ఛాద్య తదవటం సుధయా పూరయేత్. తతో యజ్ఞశాలామాగత్య దేవేశం ప్రణమ్య యజమానో గురుమభివన్ద్యానుజ్ఞాప్య వస్త్రోత్తరీయోష్ణీషాభరణాద్యైర్గన్ధమాల్యైశ్చాభిపూజ్య దేవసన్నిధౌ సోదకం సువర్ణం దక్షిణాం దద్యాత్

పౌణ్డరీకసభ్యాగ్న్యోరన్తహోమః

పౌణ్డరీకాధ్వర్యుః ప్రాణానాయమ్య అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి పౌణ్డరీకాగ్నావన్తహోమం హోష్యామి(ఇతి సఙ్కల్ప్య) అన్తహోమం హుత్వాన్తే ఉపావరోహేతి సమిధ్యారోప్య తామాచార్యాయ దద్యాత్ ఆచార్యస్తాం గృహీత్వా సభ్యాగ్నావుపావరోహేతి జుహుయాత్. సభ్యాధ్వర్యురగ్నిం పరిస్తీర్య వైష్ణవం వ్యాహృత్యన్తం చతుష్కృత్వో హుత్వా; ప్రాణానాయమ్య అస్యాంశుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాదేవయజనకర్మణి సభ్యాగ్నావన్తహోమం హోష్యామీతి సఙ్కల్ప్య స్విష్టకృదాదిపూర్ణాహుతిపర్యన్తంహుత్వా తమగ్నిం నిత్యహోమార్థం మహానసే పూర్వవత్సభ్యాగ్నికుణ్డంకృత్వా ప్రోక్షణోల్లేఖనాదికృత్వాస్విష్టకృదాదినాఽఽత్మాగ్నిం నిత్యహోమార్థం స్థాపయేత్.

సద్మప్రదక్షిణమ్

ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే దేవేశం ప్రణమ్య భూః ప్రపద్య ఇతి కుసుమాంజలిం దత్వా "భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే విరాజమానం తమజం ప్రపద్యే తేజోమయం తేజసామప్యగమ్యం సర్వాత్మానం తమసః పారభూతం భూత్వా విశ్వం పాతి యస్తం ప్రపద్యే విష్ణుం ప్రపద్యే పురుషం ప్రపద్యే సత్యం ప్రపద్యే అచ్యుతం ప్రపద్యే అనిరుద్ధం ప్రపద్యే" ప్రణమ్యపరివారకుమ్భస్థ దేవాన్ ప్రణవేనమధ్యేకుమ్భే సమారోప్య తత్తాదివాద్యైరాఘోష్య వితానైర్ధ్వజైశ్ఛత్రైః పిఞ్ఛైశ్చామరైర్హేమాదిపరిచ్ఛదైర్ధూపైర్దీపైరష్టమఙ్గళైః పఞ్చాయుధైర్భక్తైశ్చ పరితో నృత్తగేయవాద్యసంయుక్తం శకునసూక్తం సముచ్చార్య తతో యథారాపురస్సరమాచార్యశ్శిరసా కుమ్భం ధారయన్నగ్రతో గచ్ఛేత్ తతోఽను స్థాపకా దేవమాదాయ పార్శ్వయోరుభయోర్దేవ్యౌ స్నపనోత్సవబలిబేరాణి చ క్రమేణైనాలయం ప్రదక్షిణం కృత్వా భక్తాభిర్బ్రాహ్మణీభిస్సుమఙ్గలీభిర్దీపాఙ్కురోదకుమ్భైః ప్రత్యుత్థానం కారయిత్వా ఆలయమావిశ్యఆచార్యో ధ్రువస్య దక్షిణే ధ్యానపీఠే కుమ్భం సన్న్యసేత్.

పీఠారోహణవిధిః

స్థాపకాః ప్రతద్విష్ణుస్తవత ఇతి కౌతుకం బ్రహ్మస్థానే ప్రతిష్ఠాప్య పార్శ్వయోరుభయోర్దేవ్యౌ తద్దక్షిణే స్నపనముత్తరే చోత్సవం బలిబేరం చ స్థాపయేయుః (అథవా దక్షిణే చోత్సవముత్తరే స్నపనమిత్యేకే) దేవస్య పాదౌ స్పృష్ట్వా విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తమేకాక్షరసూక్తం చ జప్త్వా దక్షిణే శ్రీదేవ్యాః పాదౌ స్పృష్ట్వా శ్రీసూక్తం వామే మహీదేవ్యాః పాదౌ స్పృష్ట్వా మహీసూక్తం జపేత్.

ధ్రువబింబావాహనప్రకారః

అస్యాం శుభతిథౌ ప్రతిష్ఠాఙ్గేన యజనకర్మణి ధ్రువాది బింబేషు మూర్త్యావాహనం కరిష్యామి (ఇతి సఙ్కల్ప్య) ఆచార్యః పుణ్యాహం వాచయిత్వా దేవస్య పురతః త్రిపాదోపరి పఞ్చపాత్రాణ్యాసాద్య అధి

దేవానావాహ్యాభ్యర్చ్య కుమ్భపూజోక్తవత్ న్యాసాని కృత్వా ధ్రువస్య దక్షిణే చోత్తరాభిముఖస్థిత్వా బింబం స్పృశన్ ఆత్మసూక్తం జప్త్వా సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ సువర్ణవర్ణం రక్తాస్యనేత్రపాణిపాదం సుఖోద్వహం శుకపిఞ్ఛాభామ్బరధరం విష్ణుం ప్రణవాత్మకం కిరీటకేయూర హారప్రలమ్బ యజ్ఞోపవీతినం శ్రీవత్సాఙ్కం చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రధరమేవం పరమాత్మానం పరాత్పరతరం దేవ్యాదిసర్వపరిషద్యుక్తం ధ్యాత్వా (యథాబేరం తథా ధ్యాత్వా) సువర్భువర్భూరితి బింబస్య మూర్ధ్ని నాభౌ పాదయోర్మధ్యే చ క్రమేణవిన్యసేత్. సువర్భువర్భూరిత్యస్య మన్త్రస్య ఏషాం త్రయాణామఙ్గిరఋషిః త్రిష్టుప్ఛన్దః విష్ణుర్దేవతా గాన్ధారఋషభషడ్జమస్వరాః షణ్డపుంస్త్రీరూపాః ఋగ్యజుస్సామమయాః సితహేమశ్యామనిభాః రక్తశ్యామశ్వేతామ్బరాః ఖడ్గచర్మదణ్డధరాః సకిరీటజటామకుటాః ప్రసన్నస్మితసౌమ్యలోచనాః (ఇతిధ్యాత్వా) ఓం సువః (ఇతి మూర్ధ్ని) ఓం భువః (ఇతి నాభౌ) ఓం భూః (ఇతి పాదయోర్మధ్యే) క్రమేణ న్యసేత్. పాదయోరన్తరే పీఠే యకారం న్యసేత్; యకారబీజస్య అన్తర్యామిఋషిః దేవీ గాయత్రీఛన్దః వాయుర్దేవతా న్యాసార్థే వినియోగః యకారం పుంరూపం కనకాభం సితామ్బరధరం ద్విభుజం పుష్పదణ్డధరం స్మృత్వా పాదయోరన్తరే యం ఇతి న్యసేత్. హృదయే బీజాక్షరం అకారం సన్న్యస్య అకారస్య బ్రహ్మఋషిః దైవీగాయత్రీఛన్దః పరమపురుషో దేవతా న్యాసార్థే వినియోగః అకారం పుంరూపం కదంబకుసుమప్రభం పీతామ్బరధరం వైభవశక్తిస్వరూపం చతుర్భుజమభయ కట్యవలమ్బితహస్తం శఙ్ఖచక్రధరం స్మృత్వా హృదయే అం ఇతి సన్న్యసేత్. (సంస్కృతరూపేణ లిఖేదక్షరాణి) పృథక్పృథక్ప్రణవైర్వేష్టయేత్.

ప్రాణానాయమ్య ఏవం గుణ. ..తిథౌ అస్య దేవ . . . స్వామినః ప్రతిష్ఠా దేవయజనకర్మణి ధ్రువబిమ్బే భగవదావిర్భావార్థమాభిర్గీర్భిరిత్యాదిభిః ప్రత్యేకం కుమ్భాత్స్వర్ణకూర్చేనైకైకాం కలామాకృష్య బిమ్బస్య మూర్ధాది ద్వాదశస్థానేష్వష్టచత్వారింశజ్జీవకళాః క్రమాదావాహయిష్యే.

ఓం అభిర్గీర్భిర్యదతోనఊనమాప్యాయయ హరివోవర్ధమానః యదాస్తోతృభ్యోమహి గోత్రారుజాసి భూయిష భాజో అథతేస్యామ బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్. ఓం హంసహంసాయవిద్మహే పరమహంసాయధీమహి తన్నో హంసః ప్రచోదయాత్ — ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓం సువః అం సభ్యామృతచన్ద్రి జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ . . . స్వామినః బింబస్యమూర్ధస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి తన్ నామ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభువః ఆంఆహవనీయమానదచన్ద్రి జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ. . .స్వామినః బింబస్యమూర్ధ్నిస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్స్వాహానమః ఆవాహయామి. త్సమ్ రామ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభూః ఇం అన్వాహార్యపూషాచన్ద్రి జీవకళాంకలశాదాకృష్య శ్రీ . . . స్వామినః బింబస్యమూర్ధస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్స్వాహానమః ఆవాహయామి విస్ యమ్, నమః

ఓంశ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంసువర్భువస్స్వస్థః ఈం గార్హపత్య తుష్టిచన్ద్రి జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ. . . స్వామినః బింబస్యమూర్ధస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్స్వాహా నమః ఆవాహయామి, తుమ్ ణామ్ నమః

లలాటే ఓం అభిర్గీ . . . మాహాసీత్ ఓం హంసహంసా . . . . . . చోదయాత్-ఓంశ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సువః ఉంఆవసధ్యపుష్టి చన్ద్రి జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ. . .స్వామినః బింబస్య లలాటస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి, ర్వామ్ యమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం భువః ఊం ప్రాణరతి చన్ద్రిజీవకళాం కలశాదాకృష్య, శ్రీ. . .స్వానః లలాటస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి రేమ్ విమ్ నమః

ఓంశ్రీం ఆంహ్రీంక్రోం ఓంభూః ఋం అపానధృతి చన్ద్రిజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ. . .స్వామి నః బింబస్యలలాటస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి, ణిమ్ ద్మమ్ నమః,

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భ్వస్థః ఋూం వ్యానశశిని
చన్ద్రజీవకళాంకలశాదాకృష్య శ్రీ ... స్వామినః బింబస్యలలాటస్థానే
ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యమ్ హేమ్ నమః;

చక్షుస్థానే ఓం అభిర్గీర్భి... మాహాసీత్, హంసహంసాయ
...యాత్, ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంసువః ఌం ఉదానచన్ద్రికా
చన్ద్రజీవకళామ్ కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యచక్షుస్థానే
ఠంవౌషట్స్వాహానమః ఆవాహయామి భమ్వామ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంభువః ౡంసమానకాన్తి చన్ద్రజీవ
కళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యచక్షుస్థానే ఠంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి గ్లోమ్ సుమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంభూః ఏం విష్ణుజ్యోత్స్నా చన్ద్రజీవ
కళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యచక్షుస్థానే ఠంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి దేమ్ దేమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భ్వస్థః ఐం పురుషశ్రీరూ
పచన్ద్రజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యచక్షుస్థానే
ఠంవౌషట్వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి వమ్ వామ్ నమః

ఘ్రాణస్థానే ఓం అభిర్గీ...మాహాసీత్ హంసహంసాయ...
చోదయాత్ ఓంశ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంసువః ఓంసత్యప్రీతిచన్ద్రజీవకళాం
కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఘ్రాణస్థానే ఠంవౌషట్
వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి స్యమ్ యమ్ నమః,

ఓంశ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంభువః ఔం అమృతాఙ్గచన్ద్రజీవకళాం
కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఘ్రాణస్థానే ఠంవౌషట్వషట్
స్వాహానమః ఆవాహయామి ధీమ్ ధీమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓంభూః అం అనిరుద్ధపూర్ణ చన్ద్రజీవ
కళాంకలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యఘ్రాణస్థానే ఠంవౌషట్
వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యమ్ మమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సువస్స్వరూర్భవస్థః ఆః ధర్మప్రాణ్ణా మృతచన్ద్రజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యఘ్రాణస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహాసమః ఆవాహయామి హీమ్ హీమ్ నమః

కర్ణస్థానే ఓం అభిర్గీ...మాహాసీత్, హాంసహంసా....చోదయాత్ ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సువః కం జ్ఞానతపినీసూర్య జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ....స్వామినః బింబస్య కర్ణస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి ధిమ్ తమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓంభువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీసూర్య జీవకళాంకలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ నోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓంభూః గం వైరాగ్య ఘూర్మసూర్య జీవకళాంకలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ విమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓంసువస్స్వరూర్భవస్థః ఘుం ఆదిమూర్తి మరీచి సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్యకర్ణస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి నః ఘుః నమః

వక్త్రస్థానే ఓం అభిర్గీ...మాహాసీత్. హాం సహంసాయ... చోదయాత్ ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సువః చం విష్ణుజ్వాలినీ సూర్యజీకవళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి ప్రమ్ ప్రమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం భువః ఛం మహావిష్ణురుచా సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి చోమ్ చోమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం భూః జం సదావిష్ణు సుషుమ్నా సూర్యజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య వక్త్రస్థానే ఠంవౌషట్ వషట్ స్వాహానమః దమ్ దమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భువః యం సర్వతేజోమయాగ్న్యగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య కామ్యస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి హిమ్ హిమ్ నమః

ఆధారస్థానే అభిర్గీ...మాహాసీత్, హంసహంసా...చోదయాత్ ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువః రం అచ్యుత ఊష్మాగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఆధారస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి ధిమ్ తమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం భువః లం అపరిమితజ్వాలిన్యగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఆధారస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ నోమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం భూః నం ఐశ్వర్యజ్వాలిన్యగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఆధారస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యోమ్ విమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భువః శం శ్రీపతివిస్ఫులిఙ్గిన్యగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఆధారస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి నమ్ ష్ణుమ్ నమః

పాదస్థానే అభిర్గీ...మాహాసీత్ హంసహం...దయాత్, ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం సువః షం అనిరుద్ధప్రశియాగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ....స్వామినః బింబస్య పాదస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి ప్రమ్ ప్రమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం భువః సం మహాన్తనుహావాగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ...స్వామినః బింబస్య పాదస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహా నమః ఆవాహయామి చోమ్ చోమ్ నమః

ఓం శ్రీం అం హ్రీం క్రోం ఓం భూః హం వైరాగ్యకపిలాగ్ని జీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ....స్వామినః బింబస్య పాదస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి ఏమ్ ఏమ్ నమః

ఓం శ్రీం ఆం హ్రీం క్రోం ఓం సునన్ద్భవద్భ్యాస్థః త్వం సర్వసంహార హవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళాం కలశాదాకృష్య శ్రీ....స్వామినః బింబస్య పాదస్థానే ఠం వౌషట్ వషట్ స్వాహానమః ఆవాహయామి యాత్ యాత్ నమః

పశ్చాత్ కుమ్భస్థమాధావం కూర్చేనాదాయ ఇదంవిష్ణురాయాతు భగవానితి బింబస్యమూర్ధ్ని విష్ణుమావాహయామీతి సంప్రోక్ష్యావాహయేత్ "ఇదవిష్ణుః" "ఆయాతు భగవాన్" ఓం విష్ణుమావాహయామి తత్పీఠస్యపరితః ప్రాగాది పురుషాద్యా వరణత్రయదేవాన్ తత్తన్నామ్నా మావాహ్య, పూర్వే పురుషమావాహయామి, దక్షిణే సత్యమావాహయామి పశ్చిమే అచ్యుతమావాహయామి, ఉత్తరే అనిరుద్ధమావాహయామి, ఆగ్నేయాదికోణేషు ఓంకపిలమావాహయామి, యజ్ఞమావాహయామి, నారాయణమావాహయామి, పుణ్యమావాహయామి, ద్వితీయావరణే పునః ప్రాగాది ఓంవరాహమావాహయామి, నారసింహమావాహయామి, వామనమావాహయామి, త్రివిక్రమమావాహయామి, ఆగ్నేయాదికోణేషు ఓంసుభద్రమావాహయామి, ఈశితాత్మనమావాహయామి, సర్వోద్వహమావాహయామి, సర్వవిద్యేశ్వరమావాహయామి, తృతీయావరణే పునః ప్రాగాది ఇన్ద్రమావాహయామి, యమమావాహయామి, వరుణమావాహయామి, కుబేరమావాహయామి, అగ్నేయాదికోణేషు అగ్నిమావాహయామి, నిర్ఋతిమావాహయామి, వాయుమావాహయామి, ఈశానమావాహయామి, తద్దక్షిణే శ్రీదేవ్యాః శ్రీకారం వామే భూదేవ్యాః లకారం హృదయే న్యస్య ఓంశ్రీమ్ ఓంలమ్ తత్తన్మన్త్రేణావాహ్య "శ్రియేజాతః" ఆయాతు భగవతీ శ్రియమావాహయామి, ధృతీమావాహయామి, పవిత్రీమావాహయామి, ప్రమోదాయినీమావాహయామి, "మేదినీ దేవి" ఆయాతు భగవతీ హరిణీమావాహయామి, పౌష్ణీమావాహయామి, క్షోణీమావాహయామి, మహీమావాహయామి, ధ్రువస్య దక్షిణే భిత్తిపార్శ్వే బ్రహ్మణో హృదయే బ్రకారం వామేభిత్తిపార్శ్వే శంకరస్య హృదయే శకారం భృగోర్భకారం, మార్కణ్డేయస్య మకారం

ప్రణవయుక్తం సబిందుకం సన్న్యస్య తత్తన్మన్త్రైస్తత్తన్నామమంత్రం సంయోజ్యాఽఽవాహయేత్. సంయుక్తమేతదితి ధ్రువకౌతుకయోరన్తరే సంబంధకూర్చం ప్రక్షిప్య "సంయుక్తమేతత్క్షరమక్షరం చ వ్యక్తావ్యక్తం భరతే విశ్వమస్తాత్ అనీశశ్చాత్మా బధ్యతే భోక్తృభావాజ్జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాశైః" కౌతుకాదీనాం పూర్వోక్తన్యాసం చకృత్వా సువర్ణ్భూనర్యారితి కౌతుకాదీనాం మూర్ధనాభిపాదేషు క్రమేణ సన్న్యస్య యకారం పాదయోరన్తరే పీఠే అకారం హృదయే బీజాక్షరం సన్న్యస్య తం తం ప్రణవేన వేష్టయిత్వా యమ్, అమ్, ఓమ్ శ్రియో దేవ్యాః పాదయోరన్తరే యకారం హృదయే శ్రీం బీజం మహీదేవ్యాః పాదయోరన్తరే యకారం హృదయే లం బీజం సన్న్యస్య తం తం ప్రణవేన వేష్టయిత్వా ఓమ్ గాయత్ర్యా ధ్రువస్థానం ప్రోక్ష్య "ఓం తత్సవితుః" భగవతో బలేనేతి దేవం సంప్రార్థ్య "ఓం భగవతో బలేన" సౌవర్ణాది పాత్రే శంఖే వా పూతవారిణాఽఽపూర్య పుష్పాక్షతకుశకూర్చాని న్యస్య తన్మధ్యే ప్రణవత్ర్యక్షరాణి సముల్లిఖ్య దేవం స్మృత్వా సమాహితో హస్తద్వయేన ప్రణిధిముద్ధృత్య దీపాద్దీపమివ ధ్రువబేరాత్ప్రణిధి జలే భక్త్యా ప్రణవాత్మకం విష్ణుం పూర్ణనత్సకలం ధ్యాత్వా ఆవాహ్య ఓం ఆశ్రావయ అస్తు శ్రౌషట్ యజ యేయజామహే వౌషట్ ఓం ఆం హ్రీం క్రోం హ్రీం ఓం భూర్భువస్సువః ఝం వ్యాపినారాయణాత్మక భోగదసూర్యజీవకళాం ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య ప్రణిధి జలే ఆవాహయామి యాత్ యాత్ ఓం వషట్ స్వాహా స్వధా నమః "ఇదం విష్ణుః" ఓం విష్ణుమావాహయామి, పురుషమావాహయామి, ఓం ఆశ్రావయ ఇత్యారభ్య థం మహావిష్ణుసత్యాత్మకక్షమాసూర్యజీవకళాం ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి, తాం తాం ఓం వషట్ స్వాహా స్వధా నమః "ఇదం విష్ణుః ఓం విష్ణుమావాహయామి సత్యమావాహయామి, ఓం ఆశ్రావయ (ఆరభ్య) దం వ్యాపినారాయణాఽనిరుద్ధాత్మకోదానవాయుజీవకళాం ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి యం హేం ఓం వషట్ స్వాహా స్వధానమః "ఇదంవిష్ణుః" ఓం విష్ణుమావాహయామి, అచ్యుతమావాహయామి.

ఓం అ(శ్రావయ (ఆరభ్య) యం సత్యసర్వసంహారాత్మకాచ్చ ర్వామకాగ్ని జీవకళాం ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి హ్రాం హ్రీం ఓం వషట్ స్వాహా స్వధానమః "ఇదంవిష్ణుః" ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమావాహయామి.

ఓం అ(శ్రావయ (ఆరభ్య) క్షుం అనిరుద్ధ సర్వతేజోమయాత్మక హవ్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాం ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య ప్రణిధిజలే ఆవాహయామి యాత్ యాత్ ఓం వషట్ స్వాహాస్వధానమః "ఇదం విష్ణుః" ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమావాహయామి.

అథాచార్యః ప్రణిధిజలాత్ తదంశం కూర్చేనాదాయోపస్నాపయన్ కౌతుకాదిమూర్ధస్వావాహయేత్, ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం అశ్రావయ ఇదంవిష్ణుః ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం ఓం అం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్ణ్యనిస్యాభః ఝం విష్ణు వ్యాపినారాయణాత్మక భోగద సూర్యజీవకళాం కౌతుక విష్ణోః మూర్ధ్న్యావాహయామి ఠం ఘట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి యాత్, యాత్ ఓం విష్ణుమావాహయామి పురుషమావాహయామి, ధ్రువశ్రీదేవ్యాః కౌతుకశ్రీదేవ్యాం ఓం శ్రియమావాహయామి, ధ్రువభూదేవ్యాః కౌతుకభూదేవ్యాం ఓం హరిణీమావాహయామి, కౌతుక బింబస్య పరితః ఆవరణత్రయదేవానావాహ్య పరితః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు సుభద్రమావాహయామి, హయాత్మకమావాహయామి, రామదేవ మావాహయామి, పుణ్యదేవమావాహయామి, ఆగ్నేయాదికోణేషు సర్వమావాహయామి, సుఖావహమావాహయామి, సంవహమావాహయామి, సువహమావాహయామి, ద్వితీయావరణే పశ్చిమాది చతుర్దిక్షు బహిర్ముఖాః శివమావాహయామి, విశ్వమావాహయామి, మిత్రమావాహయామి, అత్రిమావాహయామి విదిక్షు వాయవ్యాది బహిర్ముఖాః సనత్కుమారమావాహయామి, సనకమావాహయామి, సనాతనమావాహయామి, సనందనమావాహయామి, తృతీయావరణే ప్రాగాది చతుర్దిక్షు దేవేశాభిముఖాన్ ఇన్ద్రమావాహయామి, యమమావాహయామి, వరుణమావాహయామి, కుబేరమావాహయామి,

ఆగ్నేయాదివిదిక్షు దేవాశ్చాఽభిముఖాన్ అగ్నిమావాహయామి, నిర్ ఋతిమావాహయామి, వాయుమావాహయామి, ఈశానమావాహయామి, ఇత్యావాహ్య, ఉత్సవాదిబింబేషు యథాక్రమేణా ఽవాహయేత్.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, ఇదంవిష్ణుః ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆం హ్రీం క్రోం సువర్భువర్భూః ఢం మహావిష్ణు సత్యాత్మక క్షమాసూర్యజీవకళాం ఉత్సవపురుషమూర్ధ్న్యావాహయామి ఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి తుం ణాం ఓం విష్ణుమావాహయామి, సత్యమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ. ఇదం విష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః దం వ్యాపి నారాయణాఽనిరుద్ధాత్మకోదానవాయుజీవకళాం స్నపన సత్యమూర్ధ్ని వాహయామి ఠం ఫట్ వషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి, యం హేం ఓం విష్ణుమావాహయామి, అచ్యుత మావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, ఇదంవిష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం, ఓం ఆంహ్రీంక్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః యం సత్యసంహారాత్మకాచ్యుతాత్మకాగ్ని జీవకళాం బల్యచ్యుతమూర్ధ్ని వాహయామి ఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహయామి, హ్రీం, హుం ఓం విష్ణుమావాహయామి, అనిరుద్ధమా వాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఓం ఆశ్రావయ, అనిరుద్ధసర్వతేజోమయాత్మక హవ్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాం మనసాచతుర్ధావిభజ్య ఇదంవిష్ణుః, ఆయాతు భగవాన్ విష్ణుస్సర్వేషాం ఓం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః క్షం అనిరుద్ధసర్వతేజోమయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్ని జీవకళాప్రథమాంశం బలి పీఠమధ్యే ఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధానమః ఆవాహ యామి ఓం విష్ణుమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, ఆశ్రావయ, ఇదం విష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్, విష్ణుస్సర్వేషాం ఓం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః క్షం అనిరుద్ధ

సర్వతేజోమయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా ద్వితీయాంశం ధార్యా గ్నాఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి, ఓం విష్ణుమావాహయామి.

ఓం అభిర్గీర్భిః, అశ్రావయ ఇదం విష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్ విష్ణు స్సర్వేషాం అం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః క్షుం అనిరుద్ధసర్వతేజో మయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా తృతీయాంశం విమానే ఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి, ఓం విష్ణు మావాహయామి

ఓం అభిర్గీర్భిః, అశ్రావయ, ఇదంవిష్ణుః, ఆయాతుభగవాన్ విష్ణు స్సర్వేషామధిపతిః అం హ్రీం క్రోం హ్రీం సువర్భువర్భూః క్షుం అనిరుద్ధ సర్వతేజోమయాత్మకహవ్యవాహిన్యగ్నిజీవకళా చతుర్థాంశం అర్చకే ఠం ఫట్ వౌషట్ హుం ఫట్ స్వాహా స్వధా నమః ఆవాహయామి ఓం విష్ణుమావాహయామి

తథా శ్రీభూమ్యోరావాహనే ధ్రువశ్రీదేవ్యాః ఉత్సవశ్రీదేవ్యాం ధృతిం స్నపనశ్రీదేవ్యాం పవిత్రీం బలిశ్రీదేవ్యాం ప్రమోదాయినీం ధ్రువభూదేవ్యాః ఉత్సవభూదేవ్యాం పౌష్ణీం స్నపనభూదేవ్యాం క్షోణీం బలిభూదేవ్యాం మహీమావాహయేత్.

అన్యదేవావాహనమ్

ద్వారే ద్వారే ధాత్రాది ద్వారదేవానామన్యత్పరిషద్దేవానాం చ తత్తద్బీజాక్షరాణి సన్న్యస్య స్వేస్వేస్థానే మహాభూతాన్తమావాహ యేత్.

పుణ్యాహం బ్రహ్మఘోషః

ఆచార్యస్థాపకైస్సహితః పుణ్యాహం వాచయిత్వా బ్రహ్మ ఘోషం చ కారయేత్తత్కుమ్భజలేనాభ్యుక్షణం కుర్యాత్తస్య మనో వాక్కాయకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి.

నిత్యార్చనమ్

అర్చకో దేవం నిత్యార్చనవిధానేన అభ్యర్చ్య పాయసాదీని హవీంషి నివేద్య నిత్యహోమం హుత్వా బలిం నిర్వాప్య విధినా బలి బేరమారాధ్య బలిం బలిబేరం వా ఆలయం ప్రదక్షిణం కారయేత్.

బ్రాహ్మణభోజనం వైష్ణవపూజనం చ

పశ్చాద్బ్రాహ్మణానన్నేన తర్పయిత్వా వైష్ణవాన్ సంపూజ్య

ఉత్సవః

తద్రాత్రౌ ధ్వజారోహణం కృత్వోత్సవోక్తక్రమేణోత్సవం కారయేత్. అశక్తశ్చేత్తద్రాత్రౌ గ్రామమాలయం వా ప్రదక్షిణం

స్నపనం మహాహవిర్నివేదనమ్

స్నపనోక్తక్రమేణ స్నపనం మహాహవిర్నివేదనం చ కారయేత్.

ఇతి శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

ప్రథమ భాగః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

ద్వితీయ భాగః

విమానప్రతిష్ఠా

అథ విమానప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే విమానం శిఖరవత్కృత్వా దేవా
నేతాన్ ప్రకల్పయేత్. ముఖమణ్టపద్వారదక్షిణే తాపసముత్తరే
సిద్ధిదం విమానస్య దక్షిణే మధ్యే సత్యమూర్తిం పశ్చిమే ఽచ్యుత
మూర్తిముత్తరేఽనిరుద్ధమూర్తిం ముఖమణ్టప దక్షిణభిత్తౌ నైరృత్యే వినా
యకముత్తరే విన్ధ్యవాసినీమేవం మూలాలయే ప్రాక్కల్పనాయాం కల్పయేద్
వా ద్వితీయతలే ప్రాగాదిషు పురుషాదీనథవా పూర్వే వరాహం దక్షిణే
నృసింహం పశ్చిమేఽచ్యుతముత్తరే నారాయణంచ గిరిస్థానే పూర్వా
దిషు పురుషాదీన్ దక్షిణే దక్షిణామూర్తిముత్తరే పితామహం పశ్చిమే
నృసింహం పూర్వే వారాహంచ కారయేత్కోణేషు ద్విజేన్ద్రాన్ మృగే
న్ద్రాన్వా కారయేత్. తస్మిన్విమానే చాదితలే మధ్యే తృతీయే వా
యథేష్టదేశే నృసింహం దక్షిణాఽభిముఖం పశ్చిమాఽభిముఖంవా
కారయేత్సర్వశత్రువినాశనం సర్వార్థసాధనం భవతీతి విశేషేణోక్తమ్.
ఏతేషాముద్దేశమానం మానాఙ్గులేనైకాదశాఙ్గులం సమారభ్య సప్త
వింశతిమాత్రాన్తం ద్వ్యఙ్గులం వర్ధయేన్నవధా భవత్యేతేష్వష్టవిమానేష
శైలం మృణ్మయమైష్టకం సౌధమాలేఖ్యం వా యథార్హం కారయే
చ్ఛైలం బేరం వర్ణయుక్తం యదీచ్ఛేత్పృథమం పూర్వోక్త సశర్కరా
కల్కం సఙ్గృహ్య తత్కల్కం ద్విగుణం ద్విగుణార్ధం త్రిగుణం వా
వాలుకాం మిశ్రీకృత్య నిర్యాసామ్బునా తస్యోపరిష్టాదాలేపయేదితి విశే
షశ్శేషం సమానమ్. అస్మిన్విమానే విమానార్హ విమానాఙ్గదేవానాం
విమానపాల ద్వారపాలానాం శ్రీభూమ్యాది సర్వపరిషదాంచ ప్రతిమా
కరణే తత్రాఽయ వ్యయాద్యం నేష్టమిష్టం ప్రధానబేరం విమానంచ
కృత్వా.

ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వమఙ్కురానర్పయిత్వాఽఽలయాభిముఖే దక్షిణే పశ్చిమే చోత్తరే వా విమానం పరితో వా ప్రపాం కృత్వా తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం తృతీయే ద్వితీయే వాఽహని విమానస్థదేవానామక్షిమోచనమమన్త్రికం సమన్త్రికంచ కుర్యాత్. అక్షిమోచనార్థం తస్యాలయస్యోత్తరే కుణ్డమౌపాసనం కృత్వాఽఽఘారం హుత్వా వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిం పఞ్చగవ్యాభ్యామాలయం సంశోధ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా చాఽఽలయాభిముఖే చౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారాన్తే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం మహాభూతదైవత్యం దద్యుస్స్విహోత్యఙ్గహోమం విమానాఙ్గహోమం స్థాపాద్యుపానపర్యన్తాఙ్గనామభిర్జుహుయాత్.

విమానాఙ్గహోమః

'స్థాపికాయై స్వాహా, స్థూపిముకుళాయై స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, ఫలకాయై స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, కణ్ఠాయ స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, క్షేపణాయ స్వాహా, నేత్రాయ స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, క్షేపణాయ స్వాహా, పఙ్కజాయ స్వాహా, కుమ్భాయ స్వాహా, పఙ్కజాయ స్వాహా, క్షేపణాయ స్వాహా, వేత్రాయస్వాహా, క్షేపణాయ స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, ఫలకాయై స్వాహా, అవలగ్నాయ స్వాహా, కుమ్భాయ స్వాహా, శక్తిధ్వజాయ స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా, ఉభాయ స్వాహా, నాసికాయై స్వాహా, దణ్డాయ స్వాహా, మృణాళికాయై స్వాహా, ముష్టిబన్ధాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, ఉత్తరాయ స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, ఊహప్రత్యూహాయ స్వాహా, వేదికాయై స్వాహా, భూమికల్పాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, ప్రతయే స్వాహా, అన్తరితాయ స్వాహా, లిఙ్గాయ స్వాహా, శక్తిధ్వజాయ స్వాహా, నాసికాయై స్వాహా, కర్ణపాలికాయై స్వాహా, కపోతాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, పఙ్కజాయ స్వాహా, వాజనాయ స్వాహా, ఉత్తరాయ స్వాహా, బోధికాయై స్వాహా, వీరకాణ్డాయ స్వాహా, ఫలకాయై స్వాహా, వేత్రాయ స్వాహా, ఉత్సన్ధికాయ స్వాహా, ధ్వజాయ స్వాహా, కుమ్భాయ స్వాహా, ధ్వజాస్యాయ స్వాహా, పద్మాయ స్వాహా,

భీరవే స్వాహా, స్కన్ధాయ స్వాహా, పద్మమాలాయై స్వాహా, స్కన్ధా వర్తాయై స్వాహా, వేదికాయై స్వాహా, మహాపట్టికాయై స్వాహా, క్షుద్ర పట్టికాయై స్వాహా, కర్ణాయ స్వాహా, కుముదాయ స్వాహా, జగత్యై స్వాహా, ఉపానాయ స్వాహా, భూస్స్వాహా, వ్యాహృత్యన్తం హుత్వా విమానం పరితః ప్రాగాది చతుర్దిక్షు సవత్సాం గాం ఘృతం మధు దధి క్షీరమష్టధాన్యరాశీంశ్చ సఙ్కల్ప్య ప్రచ్ఛన్నపటం కృత్వా దేవానాం తత్తన్మన్త్రైణాఽక్షిమోచనం కృత్వా తత్ప్రిచ్ఛన్నపటం విసృజ్య గవాది దర్శనద్రవ్యాణి దర్శయిత్వాఽగ్నిం విసృజ్య తత్కాలే తద్వి మానశుద్ధ్యర్థం కుమ్భం సూత్రేణ వస్త్రాభ్యాఞ్చ వేష్టయిత్వా పూత వారిణాఽఽపూర్య సువర్ణమక్షతాన్కూర్చం విక్షిప్య 'ఇదమాపపశ్శివా' ఇత్యభిమృశ్య విష్ణుసూక్తేనాఽఽపోహిరణ్యపవమానైర్విమానం సమ భ్యుక్ష్య పుణ్యాహం వాచయేత్.

ప్రతిష్ఠోక్తదినాత్పూర్వేద్యురపరాహ్ణే ప్రాగాది యజ్ఞశాలాం సంశోధ్య ప్రాచ్యాం ముఖమణ్టపపూర్వే సభ్యమాహవనీయంచ విమా నస్య దక్షిణేఽన్వాహార్యం పశ్చిమే గార్హపత్యముత్తరేచావసథ్యం చ సఙ్కల్ప్య తదాలయోపరిస్థదేవానాం ప్రత్యేకహోమాసనాగ్నికుణ్డాం తత్త దభిముఖే విమానం పరితః కల్పయేదేతదుత్తమం సభ్యాది పఞ్చాగ్నీన్ పరితఃకల్పయేదేతన్మధ్యమం సభ్యాగ్నిమేకమేవ కల్పయే దేతదధమమా చక్షతే. సర్వేస్వాఘారం హుత్వా ద్రోణద్వయపూర్ణం కుమ్భం సఙ్గృహ్య త్రిగుణేనైకేనవా సూత్రేణ వేష్టయిత్వా శుచీర్వోహవ్యా ఇతి ప్రక్షాళ్య ధారాస్విత్యపాముత్పవనం కృత్వా ఽద్భిరాపూర్య ఇదమా పశ్శివా ఇత్యభిమృశ్య వస్త్రయుగ్మేనాఽఽవేష్ట్య పఞ్చరత్నాని సువర్ణంవాఽష్టమఙ్గళ పఞ్చాయుధ వర్ణచిహ్నాని పృథక్పృథగ్విష్ణుసూక్తేన ప్రక్షిప్యాభ్యన్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువబేరస్యాఽభిముఖే ధాన్యరాశౌ కుమ్భం సన్న్యస్యాఽఽచార్య ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మమాసనమా స్థాయ ప్రాణాయామం కృత్వా సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ ధ్రువ బేరాత్కుమ్భేఽమ్భసి తద్విమానం సమ్యగావాహయేద్యస్మాద్దేవేశో విష్ణుస్సర్వేషాం ప్రాణభూతస్సర్వావాసశ్చ తస్మాద్విమానస్య ధ్రువాదా వాహనం తస్మిన్నుద్వాసనంచ కారయేత్.

పశ్చాచ్ఛకునసూక్తం సముచ్చార్య కుమ్భమానీయ తస్యాఽ
లయస్యాభిముఖే సభ్యాగ్నికుణ్డస్య పశ్చిమే ధాన్యవేద్యాం వస్త్రాణ్యా
స్తీర్య తస్యాం కుమ్భం సన్న్యస్యాఽలయం పరితశ్చతుర్వింశతి కలశాన్యా
సార్థం ధాన్యైః పఙ్క్తిం కృత్వా తస్యామైశానాది పఞ్చగవ్యఘృత
మధుదధిక్షీరగన్ధోదకాఽక్షతోదక ఫలోదకకుశోదకరత్నోదకజప్యోదక
సర్వౌషధ్యుదకాని ప్రత్యేకముపస్నానసంయుక్తాని యథా క్రమేణ విన్య
స్యాఽధిదేవాన్ సమారాధ్య యథోక్తైర్మన్త్రైర్విమానస్య పాదమూలే
ప్రదక్షిణవశేనాఽభిషిచ్య "విమానం విష్ణుమయం దేవావాసం వైకు
ణ్ఠోద్భవ"మితి చతుర్భిర్మన్త్రైరర్ఘ్యాన్తమభ్యర్చ్య హేమాదిపాత్రే
తణ్డులోపరి న్యస్తం ప్రతిసరం త్రివృతం స్వస్తిసూక్తేనాఽభిమృశ్య "స్వస్తి
దావిశస్పతి"రితి తస్య పాదమూలే బధ్నీయాత్. విమానస్య శయనార్థం
తత్పరితశ్శయ్యావేదిం హస్తమాత్ర విస్తారాం తాలోత్సేధాం ద్విభాగో
త్సేధాం భాగోత్సేధాం వా వ్రీహిభిః కృత్వా నవైర్వస్త్రైః స్థూపాద్యు
పానాన్తమధిష్ఠానాన్తం కపోతాన్తం వా నిశ్ఛిద్రం పరివేష్ట్య యద్వైష్ణవ
మితి శయనం సఙ్కల్ప్య "యద్వైష్ణవగ్ం శయనే శయానం తత్సహ
దేవైస్సహర్షిభిః తత్సర్వ దేవా అనుమన్యతాం ప్రోక్తో వైష్ణవోహగ్ం
శయితం కరోమి, తగ్ం శయనే దేవేశం దైత్యనాశాయ తత్సర్వ దేవైరను
మన్యతామ్ అవిఘ్నం పుణ్యగ్ం సంపద్యతాం తద్భగవాననుమన్యతామ్
యద్వైష్ణవ త్వగ్ం సమతాగ్ం సమత్వం వైష్ణవోహం వహతాం వహామి,
విష్ణోరహం జిష్ణుమహః ప్రపద్యే స్వాహా స్వధా వై శిరసా నమామి సిన్ధోః పతిం
వరుణం మావిదన్తు" చతుర్దిక్షు చతుర్వేదాధ్యయనం క్రమేణ కార
యిత్వా సభ్యాగ్నిం సముజ్జ్వాల్య హోత్రం ప్రశంస్య దక్షిణప్రణిధౌ
"విమానం విష్ణుమయం దేవావాసం వైకుణ్ఠోద్భవ"మితి ఉత్తరప్రణిధా
వాలయాఙ్గదేవాన్ ధ్వజాదీనిన్ద్రాదిలోకపాలాంశ్చావాహ్య ఆవాహన
క్రమేణాజుష్టాకార స్వాహాకారాంశ్చకృత్వా పశ్చాద్వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం
పురుషసూక్తం తదాలయగత దేవానాం మన్త్రాంశ్చ హుత్వా ఆహవ
నీయే పురుషసూక్తం వ్యక్షదైవత్యమన్వాహార్యే విష్ణుసూక్తం వివస్వద్దై
వత్యం గార్హపత్యే వైష్ణవంమిత్ర దైవత్యం చావసథ్యే చైకాక్షరాది

సూక్తం తు తత్తద్దైవత్యం చతురస్రాన్నాలయో పరిస్థ దేవానామగ్ని కుణ్డేషు తత్తద్దైవత్యం దశపర్యాయతో జుహోతి. నృత్తగీతవాద్యైః రాత్రి శేషం నయేత్. ఆచార్యాదయః ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య దేవం ప్రణమేయుర్ముహూర్తే ప్రాప్తే యజమానఆచార్యాదీన్ వస్త్రో త్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్య దక్షిణాం దద్యాత్పశ్చాత్సర్వాగ్నిన్వాసు జేయుః. ఆచార్యశ్శిరసా కుమ్భన్ధారయన్ సర్వవాద్యసమాయుక్తం సర్వాలఙ్కార సంయుక్తమాలయం ప్రదక్షిణీకృత్య కుమ్భం విమానేసమారోప్య తస్య మూర్ధని "ఆయాతుభగవా"నితి మన్త్రాన్తే "విమానం విష్ణుమయం దేవావాసం వైకుణ్ఠోద్భవ"మితి చతుర్భిర్మన్త్రైస్సమావాహ్య పశ్చాత్ప్రా గాది తద్విమానగత దేవాంస్తత్తన్మన్త్రేణావాహయేద్దేవం విమాన ప్రతిష్ఠాయాం మహాప్రతిష్ఠాఫలం లభేత.తస్మాద్దేవే శేనసార్ధం పృథగేవ వా కారయేత్.

దశావతార ప్రతిష్ఠా

(విమానార్చన కల్పప్రోక్తా)

మత్స్యకూర్మవరాహనారసింహవామన జామదగ్న్యరాఘువబల భద్రకృష్ణకల్కిన ఇత్యేతేషాం దశావతారాణాం ప్రత్యేకం పూర్వోక్తో ద్దేశ మానేన నిశ్చిత్య పశ్చాన్నిర్దేశమానం కుర్యాత్.

మత్స్య ప్రతిష్ఠా

మత్స్య ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే తదాలయాఽభిముఖే పూర్వవద్యాగ శాలాం కృత్వా తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య పఞ్చాగ్నీన్ పౌణ్డరీకాగ్నించ కల్పయేత్తస్య ప్రధానం పౌణ్డరీకం తస్మిన్ హోత్రశంసనం కృత్వా "మత్స్యం విష్ణుం భద్రం క్రీడాత్మక"మితి చతుర్భిర్మన్త్రైరావాహ్య నిరూ ప్యాఽజ్యాహుతీర్హుత్వా "యస్స్వయంసృష్ట"మితి మన్త్రేణాష్టోత్తరశతం హుత్వాఽన్యత్సర్వం ప్రతిష్ఠోక్తవిధినా కారయేత్.

కూర్మప్రతిష్ఠా

• కూర్మ ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యా వేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీన్ పరికల్ప్య గార్హపత్యే ప్రధానాగ్నౌ హోత్ర

శంసనం కృత్వా "అకూపారం కూర్మరూపం, విష్ణుం, వసుధాధర"మితి చతుర్భిర్మన్త్రైరావాహ్య తథైవ జుష్టాకార స్వాహాకారౌ కృత్వా "రాయామీశ"ఇతి మన్త్రేణాష్టాఽధికశతమాజ్యాహుతీర్హుత్వా ఽన్య త్సర్వం విష్ణోరివ సమాచరేత్కూర్మస్య కౌతుకం విష్ణుం చతుర్భుజమేవ కుర్యాత్తద్రూపం నైవ కుర్యాత్.

వరాహ ప్రతిష్ఠ

పూర్వవద్యాగశాలాం సర్వాఽలఙ్కారసంయుక్తాం తన్మధ్యే శయ్యావేదిం చతుర్దిశం తద్విత్రిసమవిస్తారాం పాదహీన విస్తారామర్ధ హీన విస్తారాం వా తత్తురీయాఽంశోత్సేధాం పరితః పఞ్చాగ్నీంశ్చ పరి కల్ప్య సభ్యే ప్రధానాఽగ్నౌ హౌత్రశంసనం కృత్వా "వరాహం వరదం మహీధరం వజ్రదంష్ట్రి"ణ"మిత్యాది వరాహస్య "గాం రహస్యగాం పృథులా ముర్వీ"మితి మహ్యాః "(ప్రలయవరాహం ప్రలయహారం భూరిశబ్దం జగత్త్రాయక"మితి ప్రలయవరాహస్య దేవ్యాః పూర్వవత్. "యజ్ఞవరాహం వేదమయం యజ్ఞేశం యజ్ఞవర్ధన"మితి యజ్ఞవరాహస్య శ్రీభూమ్యోః పూర్వవత్. ఏవమావాహనజుష్టాకార స్వాహాకారాన్ కృత్వాఽఽదివరాహస్య ప్రధానాగ్నౌ "త్వామేకా"మితి మన్త్రేణాఽ ష్టోత్తరశతం హుత్వా ప్రలయవరాహస్య "స్వయమాది"రిత్యష్టోత్తర శతం హుత్వా యజ్ఞవరాహస్య "యంయజ్ఞై"రితి మన్త్రేణాఽష్టోత్తర శతం జుహుయాదేష విశేషోఽన్యత్సమానమ్.)

నారసింహ ప్రతిష్ఠ

పూర్వవద్యాగశాలాం శయ్యావేదిం పఞ్చాగ్నీంశ్చ పరికల్ప్యాఽ హవనీయే ప్రధానాగ్నౌ హౌత్రశంసనం కృత్వా "నారసింహం తపో నాథం మహావిష్ణుం మహాబలమితి" గిరిజస్య దేవ్యోః పూర్వవత్ (నార సింహం తపోనాథం భక్తవత్సల మనన్తబల"మితి స్థూణజస్య దేవ్యో ర్లోకపాలానామన్యేషాంచ పూర్వవదావాహనం "సామవేదం ఘృతం వజ్రం యజ్ఞమితి" సామవేదస్య "శేషం సహస్రశీర్షం అనన్తం నాగ రాజ"మితి శేషస్య "గరుడం పక్షిరాజం సువర్ణపక్షం ఖగాధిప"మితి గరుడస్య "ప్రహ్లాదం దైత్యపతిం విష్ణుభక్తం మహామతి"మితి ప్రహ్లాదస్యా

వాహన జుష్టాకారస్వాహాకారాన్ కృత్వా "యో వా నృసింహ" ఇతి మన్త్రే-
ణాష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వా శేషం సర్వం ప్రతిష్ఠోక్తవిధినా కార-
యేత్.)

వామన-త్రివిక్రమయోః ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీన్
పౌణ్డరీకాగ్నించ కల్పయేదేకాగ్నివిధినా వా కారయేదితి కేచిత్. ఏక
కుమ్భే సమావాహ్యైకవేద్యాం శాయయేదన్వాహార్యే ప్రధానాగ్నౌ
హోత్రశంసనం కృత్వా "వామనం వరదం విష్ణుం కాశ్యపం అదితిప్రియ"
మితి వామనస్య "త్రివిక్రమం త్రిలోకేశం విష్ణుం సర్వాధారం వైకుణ్ఠ"
మితి త్రివిక్రమస్య అన్యేషాం దేవానాం తత్తన్మూర్తిమన్త్రైరావాహనా-
దీని కారయేత్ "యో వా త్రిమూర్తిరితి" మన్త్రేణాష్టోత్తరశతం హుత్వాఽ-
న్యత్సర్వం హారేరివ కారయేత్.

పరశురామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీంశ్చ
పరికల్ప్యాహవనీయే ప్రధానాఽగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య "రామం ఋషి-
సుతం విష్ణుం పరశుపాణి" మిత్యావాహ్య సమూప్యాఽజ్యాహుతీర్హుత్వా
"విష్ణుర్వరిష్ఠ" ఇతి మన్త్రేణాష్టోఽత్తరశతమావర్త్య హుత్వాఽన్యత్సర్వం
పూర్వవదాచరేత్.

రాఘవరామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీంశ్చ
పరికల్ప్య సీతాలక్ష్మణసంయుక్తం దేవం హనూమతాసార్ధమేకకుమ్భే
సమావాహ్యైకవేద్యాం సౌమిత్రేః పృథక్శయనం వేద్యధస్తాద్ధనూమత-
శ్శయనం చ సఙ్కల్ప్యాన్వాహార్యే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య
"రామం దాశరథిం వీరం కాకుత్స్థ" మితి రాఘవస్య "సీతా మయో-
నిజాం లక్ష్మీం వైదేహీ" మితి సీతాయాః "రామానుజం సౌమిత్రిం
లక్ష్మణం లక్ష్మీవర్ధన" మితి లక్ష్మణస్య "కపిరాజం హనూమన్తం శబ్ద-
రాశిం మహామతి" మితి హనూమతశ్చాఽఽవాహనాదీని కారయేత్.

"రామాయామీశ" ఇతి మన్త్రేణాష్టోత్తరశతం హుత్వాఽన్యత్సర్వం పూర్వ
వత్కారయేత్.

మత్స్యాద్యవతారాణాం రూపభేదఏవ శక్తిభేదో నైవ భవేత్త
స్మాత్ప్రతిష్ఠాదీని సర్వాణి విష్ణోరివ సమాచరేత్.

అవతారాణాం ధ్రువబేరం కౌతుకంచ ప్రత్యేకం కర్తుమశక్తశ్చే
త్పూర్వోక్తైకబేరక్రమేణ షణ్మానసహితం శిలాజం లోహజం వా
కృత్వా ఽర్చాస్థానే బ్రాహ్మపదే ధ్రువస్థానే దైవికే వా ప్రతిష్ఠాప్య
షోడశోపచారైరర్చయేదిత్యేకే.

లక్ష్మణస్య పృథక్ప్రతిష్ఠాచేద్రాఘవస్యోక్తక్రమేణ సీతాయాశ్శ్రీ
దేవ్యాఇవ భరతశత్రుఘ్నయోశ్చ రామలక్ష్మణయోరివ సర్వం సమా
చరేన్మూర్తిమన్త్రఏవ విశేషస్తథా హనూమతశ్చ వాయోరివ ప్రతిష్ఠా
మాచరేత్.

బలరామ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీంశ్చ
పరికల్ప్య ఉపావసీయే ప్రధానాఽగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య "రామం
యదువరం, విష్ణుం, హలాయుధ" మితి బలరామస్య "రేవతీం ఇన్దిరాం
లక్ష్మీం రామప్రియా" మితి రేవత్యాశ్చాఽవాహనాదీని కృత్వా
"క్ష్మామేకా" మితి మన్త్రేణాష్టోత్తరశతం హుత్వా ఽన్యత్సర్వం పూర్వ
వత్కారయేత్.

కృష్ణ ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీన్
[illegible]ణ్డరీకాగ్నించ సఙ్కల్ప్య పౌణ్డరీకే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య
"కృష్ణం పుణ్యం నారాయణం త్రిదశాధిప" మితి కృష్ణస్య "రుక్మిణీం
[illegible] నన్దకీం దేవీం రమా" మితి రుక్మిణ్యాః "సత్యభామాం సతీం సన్నతీం
[illegible]మా" మితి సత్యభామాయాః నామాని సంయోజ్యావాహయేత్.
"సత్యస్సత్యస్థ" ఇతి మన్త్రేణ ఽష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వా శేషం
పూర్వవదాచరేత్.

కల్కినః ప్రతిష్ఠా

పూర్వోక్తయాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం పరితః పఞ్చాగ్నీన్ పౌణ్డరీకాగ్నించ సఙ్కల్ప్య పౌణ్డరీకే ప్రధానాగ్నౌ హౌత్రం ప్రశంస్య "కల్కినం విష్ణుం కామరూపం సంహారాత్మక" మిత్యావాహనాదీని కృత్వా "ధూర్గో నవహన్తా" మిత్యష్టోత్తర శతం హుత్వా ఽన్యత్సర్వం సమానం కుర్యాత్.

స్నపనోత్సవబలిబేరాణాం పృథక్ప్రతిష్ఠా

అథ స్నపనోత్సవబలిబేరాణాం పృథక్ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే. పూర్వోక్తేన విధానేన బింబం సలక్షణం కృత్వా ఽఙ్కురానర్పయిత్వా సమ్భారాన్ సంభృత్య యాగశాలాఞ్చ కృత్వా త్రయాణాం బింబానాం సహప్రతిష్ఠాచేత్సహైవాక్షిమోచనం కృత్వా ప్రత్యేకం గవాదిదర్శన ద్రవ్యాణి దర్శయిత్వా పృథక్పృథగ్యథోక్తవిధినాఽధివాసనంచ కృత్వా పఞ్చాగ్నీన్ పౌణ్డరీకాగ్నించ కృత్వా కుమ్భం సంసాధ్య సప్తభిః కలశైస్సం స్నాప్య శయ్యావేద్యామేకస్యాం ధాన్యోపరి ప్రత్యేకమణ్డజాదీని పఞ్చ శయనాని పఞ్చవస్త్రాణివా ఽస్తీర్య ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్రైవ దేవం శాయయిత్వా సభ్యాగ్నౌ హౌత్రం ప్రశంస్య సర్వేష్వగ్నిషు పూర్వవద్ధోమం హుత్వా రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా ఆలయమావిశ్య దేవానుత్థాప్యాఽభ్యర్చ్యాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య కౢప్తపీఠే సువర్ణం నిక్షిప్యాఽగ్నిం విసృజేద్యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాదాచార్య శ్శిరసా కుమ్భం ధారయన్నగ్రతో గచ్ఛేత్స్నాపకా దేవమాదాయానుగచ్ఛేయుః. ఆలయం ప్రదక్షిణీకృత్యాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువబేర్యాప దక్షిణే కుమ్భం సన్న్యస్య దేవాన్ తత్తత్స్థానే పూర్వవత్ప్రతిష్ఠాప్య కుంభస్థాం శక్తిమాదాయ పూర్వవద్ధ్రువబేరే దేవం సమావాహ్య తస్మాత్స్నపనోత్సవబలిబేరేషు పూర్వవద్ధ్యాయన్సమావాహయేదేవ విశేషో ఽన్యత్సర్వం సమానమ్. తేషాం పృథక్పృథక్పృథగేవ సమాచరేత్.

స్నాపనబేరే తద్రాత్రౌ స్నపనోక్తక్రమేణ స్నపనం కారయేదుత్సవే చోత్సవోక్తక్రమేణోత్సవమైకాహికోత్సవం కారయేద్బలిబేరే

తత్కాలే బల్యుత్సవం కారయేత్. ఏవం యః కురుతే భక్త్యా స మహా
ప్రతిష్ఠా ఫలం లభేతేతి విజ్ఞాయతే.

శ్రీ భూమ్యోః పృథక్ప్రతిష్ఠా

అథ దేవ్యోశ్శ్రీభూమ్యోః పృథక్ప్రతిష్ఠావిధిం వక్ష్యే ధ్రువే దేవీ
సమాయుక్తే వియుక్తేవా కౌతుకస్య దేవ్యోస్స్థాపనం కారయేత్. కౌతుకే
దేవీసమాయుక్తే వియుక్తేవాప్యుత్సవం దేవీభ్యాం సహితం స్థాపితం చేత్త
ద్గ్రామస్య సమృద్ధిర్భవతి. యద్ద్రవ్యేణ కృతం బింబంతద్ద్రవ్యేణ దేవ్యౌచ
కారయేద్ధీనాధికద్రవ్యైర్న కారయేత్స్థానకే స్థానకమాసనే చాసనం
దేవస్య బాహుమానం స్తనాన్తం వా స్థానకస్య ఆసనస్య కర్ణాన్తమా
స్యాన్తంవా యథోక్తతాలక్రమేణ దేవ్యౌ సమ్యక్ప్రకల్పయేత్. స్థాప
నాదివసాత్పూర్వమఙ్కురానర్పయిత్వా పూర్వవదక్షిమోచనాధివాసౌ చ
కృత్వాఽఽలయాభిముఖే యాగశాలాం తన్మధ్యే దక్షిణే శ్రీదేవ్యా
శ్శయ్యావేదిం ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తత్తురీయాంశోత్సేధాం తత్ప్రా
చ్యామౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా తత్ప్రాచ్యాం స్నానశ్వభ్రంచ కార
యేత్. తన్మధ్యే చోత్తరే శయ్యావేదిం తథైవ మహీదేవ్యాస్తత్ప్రా
చ్యామౌపాసనాగ్నికుణ్డం తత్ప్రాచ్యాం స్నానశ్వభ్రంచ కారయేత్.

అధివాసగతౌ దేవ్యౌ సమాదాయ శుద్ధోదకైస్సంస్నాప్య వస్త్రా
ద్యైరలఙ్కృత్య యజ్ఞాలయే పశ్చిమే విష్టరే దేవ్యౌ సంస్థాప్య వాస్తు
హోమం హుత్వా పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్య ద్వయోరౌపా
సనాగ్నికుణ్డయోరాఘారం కృత్వా ద్వౌకుమ్భౌ సఙ్గృహ్య పూర్వవత్త
న్తునా పరివేష్ట్యాఽద్భిః ప్రక్షాళ్య ఉక్తైరాధారైరాపూర్య పఞ్చరత్నా
న్యఙ్గళపఞ్చాయుధవర్ణ చిహ్నాని పూర్వవత్ప్రక్షిప్య వస్త్రయుగ్మేనా
వేష్ట్యాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య పూర్వం శ్రీదేవ్యా అభిముఖే ధాన్యరాశౌ
కుమ్భం సన్న్యస్య పశ్చాన్మహీదేవ్యా అభిముఖే ధాన్యరాశౌ కుమ్భం
సన్న్యస్య దేవ్యోర్ధ్రువబేరహీనే దేవస్య ధ్రువబేరాదర్కమణ్డలాద్వా
తత్తద్రూపం తథైవ ధ్యాత్వా కుమ్భేఽమ్భసి సమావాహ్య క్రమేణోభౌ
కుమ్భౌ సమాదాయ శకున సూక్తం జప్త్వా దేవీభ్యాం సహ స్నానశ్వభ్రే
ప్రతిష్ఠాప్య పూర్వవత్సప్తభిః కలశైస్సంస్నాప్య వస్త్రాద్యైర్భూషయిత్వాఽ

భ్యర్చ్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పూర్వవత్ప్రత్యేకమణ్డలాదీని పఞ్చ శయనాని వాసాంసి వా స్తీర్య శయనే సమారోప్య పుణ్యాహం కృత్వా పూర్వవత్ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్తన్మన్త్రేణ శాయయిత్వోత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా పశ్చాద్ధోతారమాహూయాఽగ్నిపూజనోత్సహోతా తయోః ప్రాచ్యాం తిష్ఠన్ హస్తాత్రం ప్రశంసేత్. ప్రత్యేకం హోతా ధ్యాయ్యర్దేవ్యౌ జయాద్యప్సరసశ్చాఽఽవాహ్య ఽనాహారక్రమేణ గార్వాప్యాఽజ్యాహుతీ ర్హుత్వా దక్షిణేఽగ్నికుణ్డే శ్రీసూక్తం శ్రీదైవత్యం జయాదీనాం మూర్తిమన్త్రానుత్తరేఽగ్నికుణ్డే మహీసూక్తం మహీదైవత్యం తథా జయాదీనాం మూర్తిమన్త్రాంశ్చజుహుయాత్. పశ్చాన్నృత్తగీతవాద్యైః రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽచార్యాద్యా ఆలయం ప్రవిశేయుర్దేవ్యౌ సముత్థాప్యాఽభ్యర్చ్య అభ్యన్తరే తత్తత్పీఠే పఞ్చరత్నాని సువర్ణం వా నిక్షిపేయుః ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్, అగ్నిం విసృజ్య ముహూర్తే ప్రాప్తే ఆచార్యశ్శ్రీదేవ్యాః కుమ్భం పశ్చాన్మహీదేవ్యాః కుమ్భంచ శిరసా ధారయన్నగ్రతో గచ్ఛేత్సహా దేవ్యౌ సమాదాయానుగచ్ఛేయుః. సర్వవాద్యసమాయుక్తం దేవాగారం ప్రదక్షిణం కృత్వాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య ధ్రువస్యాఽభిముఖే ధాన్యరాశౌ ద్వౌకుమ్భౌ సన్న్యసేత్కౌతుకస్య దక్షిణవామయోః కృతేపీఠే దేవ్యౌ తత్తన్మన్త్రేణ స్థాపయేయుః. ఆచార్యోఽప్యుత్తరాభిముఖస్తిష్ఠన్ ధ్రువబేరాక్షరన్యాసంచ కృత్వా పూర్వవదావాహ్య పశ్చాత్కౌతుకేఽక్షరన్యాసం చ కృత్వా ధ్రువేదేవ్యౌధ్యాయన్ దీపాద్దీపమివావాహయేత్, వియుక్తే దేవస్య దక్షిణవామయోర్దేవ్యోశ్శ్రీబీజాక్షరం న్యస్య తస్మిన్ సమావాహ్య పశ్చాత్కౌతుకబేరబిమ్బే సమావాహయేత్, అస్త్వాసనమిత్యాసనం దత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా నిత్యార్చనవిధానేన దేవేశేనసహ దేవ్యౌ సమభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య పఞ్చప్రణామాన్కుర్యాత్తే దేవ్యౌ పృథక్పృథక్త్వేనపృథగేవ కుర్యాత్.

దేవ్యోర్వివాహః

అథ దేవ్యోర్వివాహక్రియావిధిం వక్ష్యే దేవ్యోర్నవబింబప్రతిష్ఠాపనానన్తరం వివాహక్రియాం కారయేద్యజమానో ద్విజశ్చేత్స్వగృహే

దేవాలయేవా యాగశాలాంకృత్వా యథా విభవమలఙ్కుర్యాత్తన్మధ్యే దక్షిణే శ్రీదేవ్యా వామే మహీదేవ్యాశ్చౌపాసనాగ్నికుణ్డం స్థణ్డిలంవా కృత్వా శుభే ముహూర్తే సంప్రాప్తే పూర్వం దేవ్యావాదాయ శుభాసనే సంస్థాప్యార్చయిత్వా ఫలోపహారతాంబూలాదీని నివేద్యాచార్యః పరిచారకైస్సహ దేవమలఙ్కృత్య యానమారోప్య శఙ్ఖభేర్యాదిఘోషయుతం నృత్తగేయస్తోత్రధ్వనిసమాయుక్తం యాగశాలాం ప్రవిశ్యాగ్నికుణ్డాత్పశ్చిమే మహార్హాసంస్తరణపర్యఙ్కోపరి దేవం ప్రాఙ్ముఖం సంస్థాప్య రాజవదుపచారం కుర్యాత్.

యజమానో బాన్ధవైస్సహ దేవేశం ప్రణమ్యాఽఽచార్యం పూజయేత్. ఆచార్యో దేవం పాద్యాద్యర్ఘ్యాన్తమభ్యర్చ్య మధుపర్కం నివేద్య శ్రీవైఖానససూత్రోక్తవిధినా వివాహం కారయేదాత్మసూక్తం జప్త్వా దేవం ధ్యాయన్నేకాక్షరాదిసూక్తం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం వైష్ణవం జపేద్దేవేశం ప్రణమ్య ప్రతిసరం బధ్నీయాత్.

ప్రసుగ్మన్తేతి దేవో దేవీమీక్షేత అభ్రాతృఘ్నీమితి దేవం దేవీ ప్రేక్షేత పశ్చాదాఘారం జుహుయాత్. శ్రియఃప్రదానే దేవసన్నిధౌ దేవీం నీయ యజమానస్స్వాత్మానం భృగుం స్మృత్వా, మూలప్రకృతిరూపాం అయోనిజాం సంకల్పతనయాం భృగుపుత్రీం శ్రియం విష్ణవేతుభ్యం దదామీతి ప్రజాపతిస్స్త్రియామితి చోక్త్వా సువర్ణగోభూమియుతం జలం దద్యాత్. హారిణ్యాః ప్రదానే యజమానస్స్వాత్మానం ప్రజాపతిం కశ్యపం స్మృత్వా విష్ణోఃపురాణమహిషీం ప్రకృత్యంశసమ్భూతాం సఙ్కల్పతనయాం కాశ్యపీం హారిణీం విష్ణవేతుభ్యందదామీతి పూర్వవద్దద్యాత్. ప్రాదుర్భావేషు సర్వేషు తత్తద్దేవీపితరం సంచిన్త్య తత్తన్నామ్నా దద్యాత్, యజమానశ్శూద్రాదిశ్చేత్తన్నియోగేన ద్విజ ఏవ కుర్యాత్.

ఏవం జలప్రదానే కృతే దేవస్య దక్షిణవామయోర్దేవ్యౌ సంస్థాప్య నవైర్వస్త్రాభరణ గన్ధమాల్యాద్యై రలఙ్కృత్య వివాహవిషయమన్త్రాన్ లాజహోమాగ్నిప్రదక్షిణాదికం కర్మ దేవ్యోస్సన్నిధావాచార్యఏవాచరేత్పాణిగ్రహణే మన్త్రముచ్చరన్ దర్భేణ దేవదేవ్యోః

పాణీ స్పర్శయేదశ్మస్పర్శనే దేవదేవ్యోర్దక్షిణపాదాఙ్గుష్ఠేనాఽశ్మ సంస్పర్శయేత్. సప్తపదాక్రాన్తౌ దేవస్యాఽభిముఖే నవవస్త్రే చోత్తరాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య యథాక్రమేణ సంస్పృశేత్సమారోపణే వైష్ణవైర్మన్త్రైర్దేవస్య దేవ్యోస్తత్తన్మన్త్రేణ పాదయోః ప్రక్షిపేత్, ధ్రువదర్శనాదీన్యాచరేత్.

ఏకకాలే తయోర్దేవ్యోర్వివాహక్రియాచేదేకాగ్నౌ పృథగేవ కుర్యాదితి కేచిత్, ఆచార్యాదిభ్యో దక్షిణాం దద్యాద్వైష్ణవాన్ సంపూజ్య సర్వేషామపి గన్ధపుష్పముఖవాసాదీని దద్యాత్పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽన్తహోమం హుత్వాఽగ్నింసిత్యాగ్నౌ సమారోప్య ప్రభూతం హవిర్నివేద్యాఽపూపాదీని నివేద్యాఽచమనం ముఖవాసంచ దద్యాత్ దేవం దేవీభ్యాం సహ యానమారోప్య గ్రామమాలయంవా పర్వాలఙ్కారసంయుక్తం ప్రదక్షిణం కృత్వాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య శుద్ధస్నపనవిధినా సంస్నాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య ప్రణామం కుర్యాత్.

ఏవం హరేర్వైవాహికోత్సవే కృతే సర్వసంపత్సమృద్ధిర్భవతి తద్గ్రామవాసిన్యః స్త్రియః పుత్రపౌత్రాయుస్సర్వమఙ్గళసంయుక్తా భవన్తి యజమాన ఇష్టాన్కామానవాప్య విష్ణోస్సాయుజ్యమాప్నుయాత్.

పృథగాలయాశ్రిత స్వతన్త్రలక్ష్మీ ప్రతిష్ఠా

ఆలయాద్దక్షిణేవాపి ప్రథమావరణేఽపివా
ద్వితీయావరణేవాపి తృతీయావరణేఽపివా
ఆలయద్వారదిగ్ద్వారం విమానం పరికల్ప్య చ
దేవస్య బాహుసీమాన్తం కర్ణసీమాన్తమేవ వా
స్తనాన్తంవా శ్రియం దేవీం విధినైవ ప్రకల్పయేత్
స్థితే దేవే స్థితాం దేవీమాసీనామాసనే హరేః
ఆసీనాంవా స్థితాంవాపి శయనే పరికల్పయేత్
వీరలక్ష్మీరితి ప్రోక్తా పృథగాలయసంశ్రితా
పద్మకిఞ్జల్కసదృశాం పీతవస్త్రధరాం శుభామ్

కిరీటమకుటోపేతాం సర్వాలఙ్కారశోభితామ్
పద్మద్వయకరాంచైవ వరదాభయధారిణీమ్
పద్మాసనే సమాసీనాం హేమాభాం సర్వమఙ్గళామ్
ఏవం కృత్వా శ్రియం దేవీం ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్
ఆలయాభిముఖే కృత్వా యాగశాలాం యథా విధి
శయ్యావేద్యాస్తు పరిత స్త్వగ్నికుణ్డాన్ ప్రకల్పయేత్
పఞ్చాగ్నీన్వా పౌణ్డరీకాగ్నిం స్నానశ్వభ్రంచ పూర్వవత్
అక్ష్యున్మేషాధివాసాభ్యాం బింబశుద్ధిం విధానతః
కృత్వాతు పూర్వవత్పశ్చాత్పూర్వరాత్రౌ విశేషతః
భూమిమజ్జంచ కృత్వాతు కుణ్డేష్వాఘారమాచరేత్
కుమ్భం సంపూజ్య కలశైస్స్నపయేత్సప్తభిః పునః
పూర్వవత్కౌతుకం బద్ధ్వా శయనే శాయయేచ్ఛ్రియమ్
తతశ్చ పౌణ్డరీకాగ్నౌ హోత్రశంసనమాచరేత్
హోత్రాన్తేతు సమావాహ్య దక్షిణప్రణిధౌ జలే
శ్రియం ధృతిం పవిత్రీంచ తాం ప్రమోదాయినీమితి
ఉత్తరప్రణిధౌ వాపి భూమించైవ సరస్వతీమ్
రతిం ప్రీతిం తథైవాత్ర కీర్తిం శాన్తిం తథైవచ
తుష్టిం పుష్టిం సమావాహ్య అష్టైతాః పరివారకాః
ఇన్ద్రాదిలోకపాలాంశ్చ ద్వితీయావరణేపి చ
బలాకినీం వనమాలాం విభీషీమపి శాఙ్కరీమ్
గు[illegible]లుం చాగసంచైవ దమనం శఙ్ఖలం తథా
తృతీయావరణే ప్రోక్తా ఏతే చాష్టౌ విశేషతః
ఏతాన్దేవాన్సమావాహ్య స్థాల్యామాజ్యం నిరుప్య చ
ఏతైశ్చ మూర్తిమన్త్రైశ్చ [illegible] జుహుయాత్క్రమాత్
ఆజ్యపాత్రం ప్రణవంచైవ [illegible] [illegible]రయేత్
తేన ప్రణవేన జుహుయా[illegible] సహస్రకమ్
సర్వ[illegible] [illegible] జుహుయాత్క్రమాత్
పద్మై[illegible] [illegible] శతాష్టకమ్

పాయసైరాజ్యమిశ్రైశ్చ తథైవాష్టోత్తరంశతమ్
ఏకాక్షరమష్టాశీతించ పారమాత్మికమేవ చ
హుత్వా శ్రియఃప్రసాదార్థం విధివద్గురురత్వరః
లాజాపూపైశ్చ సఘృతైర్దధిక్షీరవిమిశ్రితైః
హుత్వాతు సర్వకుణ్డేషు శ్రీగాయత్రీం సముచ్చరన్
షోడశద్వాదశాష్టౌవా యథాశక్తి హునేత్తతః
ఆజ్యేన సర్వకుణ్డేషు పఞ్చవారుణ పూర్వకమ్
మూలహోమంచ కూశ్మాణ్డం పఞ్చసూక్తం యజేత్క్రమాత్
శ్రియశ్చతాష్టకైర్మన్త్రైశ్శతవారంచ హూయతామ్
శ్రియేజాతేతి మన్త్రేణ శ్రీసూక్తేన తథైవ చ
పుష్కలామాహుతిం హుత్వా శతమష్టోత్తరం యజేత్
యజేతాహవనీయాగ్నౌ శ్రీసూక్తం భావయన్ శ్రియమ్
శ్రియేజాతేతి మన్త్రేణ దక్షిణాఽగ్నౌ జుహోతిచ
శంసానియచ్ఛత్వితిచ భూయామఇతి చక్రమాత్
కుణ్డయోరన్యయోర్హుత్వా వ్యాహృత్యన్తం పృథక్పృథక్
సభ్యేతు సర్వదైవత్యం వ్యాహృత్యన్తం యజేత్తతః
హుత్వా తత్తత్ప్రధానాంశ్చ సర్వకుణ్డేష్వతఃపరమ్
నృత్తైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్
తతఃప్రభాతే త్వాచార్యో దేవముత్థాప్య మన్త్రతః
కలశైస్సప్తభిస్స్నాప్య అలఙ్కృత్యామ్బరాదిభిః
గర్భాలయం ప్రవిశ్యాథ పుణ్యాహం వాచయేత్తతః
రత్నన్యాసాదికం కృత్వా క్షౌమేనాచ్ఛాద్య పూర్వవత్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే దేవం సంస్థాపయేత్తథా
అష్టబన్ధం సుసన్న్యస్య యజమానయుతో గురుః
శిరసాకుమ్భమాదాయ ప్రవిశేదాలయం తతః
దేవ్యాశ్చ దక్షిణేభాగే ధాన్యరాశ్యుపరిన్యసేత్
సంస్థాప్య తస్మిన్నావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
ఏషఏవ విశేషస్స్యాదన్యత్సర్వం హరేరివ

ఏవం దేవీం ప్రతిష్ఠాప్య త్రిసన్ధ్యం నిత్యమర్చయేత్
హంసధ్వజో విశేషస్స్యాచ్ఛ్రీదేవ్యాశ్చోత్సవేపిచ
ఉత్సవోక్తక్రమేణైవ సర్వాణ్యన్యాని కారయేత్
ఉత్సవే దేవదేవేనసహ దేవీం నయేదను
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ప్రతిష్ఠామర్చనాదికమ్
సోఽచలాం శ్రియమాప్నోతి శ్రీసాయుజ్యంచ గచ్ఛతి
తద్వంశజాశ్చ శ్రీమన్తో భవిష్యన్తి నసంశయః

ఇత్యార్షే శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రే
అత్రిప్రోక్తే శ్రీవిష్ణుతన్త్రే
ఆశ్రితాలయపృథగ్లక్ష్మీప్రతిష్ఠావిధిర్నామ
అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః

శ్రీగోదాలక్ష్మీప్రతిష్ఠా

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి గోదాయాస్థాపనం శుభమ్
విష్ణోః ప్రీతికరం పుణ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్
పురా బృన్దావనే పుణ్యే భూమిదేవ్యంశసమ్భవా
విష్ణుభక్తిసమాయుక్తా విష్ణోఽఙ్గాభిలాషిణీ
ద్విభుజా మానుషీభూత్వా హరిం ప్రాప్తవతీస్వయమ్
గోదేతి నామ్నా విఖ్యాతా భూలోకే చ విశేషతః
సాయుజ్యం ప్రాప్తవత్యేషా విష్ణునాసహ శార్ఙ్గిణా
తత్ప్రతిష్ఠాక్రమం వక్ష్యే శృణుధ్వమృషిసత్తమాః
మాసర్క్షతిథివారాశ్చ పూర్వమేవ మయోదితాః
యథోక్తదివసే కుర్యాదఙ్కురార్పణపూర్వకమ్
సమ్భారహరణాదీని కృత్వాచైవ ప్రయత్నతః
భూమిదేవీ ప్రతిష్ఠోక్తం విధినా సర్వమాచరేత్
అక్ష్యున్మేషం ద్వితీయేహ్ని వాస్తుహోమాదికస్తథా
అధివాసత్రయం చాపి బిమ్బశుద్ధ్యర్థమాచరేత్
పౌణ్డరీకః ప్రధానాగ్నిః శేషం పూర్వవదాచరేత్

కుమ్భం వేద్యాం సమారోప్య ధాన్యరాశౌ తు పూర్వవత్
పఞ్చనిష్కప్రమాణేన ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
నవరత్నాని నిక్షిప్య వస్త్రైరావేష్ట్య యత్నతః
తతో ధ్యానసమాయుక్తః కుమ్భే త్వావాహనం చరేత్
జయాద్యప్సరసోఽష్టౌ చ సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
కౌతుకం పూర్వవద్బద్ధ్వా శయనే శాయయేచ్చ తామ్
సర్వదేవార్చనం హిత్వా వేదానధ్యాపయేత్తతః
పౌణ్డరీకం పరిస్తీర్య హౌత్రశంసనమాచరేత్
హౌత్రశంసనవేళాయాం ఏతా మూర్తీస్సముచ్చరేత్
గోదాం వసుమతీం లక్ష్మీం సఖీం విష్ణుసతీం విదుః
పూర్వోక్తేన విధానేన సర్వకుణ్డేషు హోమయేత్
భూమిమన్త్రద్వయేనైవ హునేదష్టోత్తరం శతమ్
ఏష ఏవ విశేషస్స్యాదన్యదూహ్యముక్తవచ్చరేత్
నృత్తగేయాదివాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా దేవముత్థాప్య మన్త్రతః
కలశైస్స్నాప్య పూర్వోక్తైర్గ[illegible]త్వాప్సురాదిభిః
రత్నన్యాసాదికం కృత్వా పీఠే సంస్థాప్య మన్త్రవిత్
సుధయా వా దృఢీకృత్య యజమానయుతో గురుః
శిరసా కుమ్భమాదాయ గ్రామమాలయమేవ వా
ప్రదక్షిణవశాన్నీత్వా మందిరం సంప్రవేశయేత్
యజమానో గురుం పూజ్య వస్త్రాభరణకుణ్డలైః
యథోక్తదక్షిణాం దద్యాద్దేవప్రీతికరం భవేత్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే సమ్యగావాహనం చరేత్
భూమిమన్త్రద్వయేనైవ సర్వం పూర్వవదాచరేత్
ఉపచారైస్సమభ్యర్చ్య ప్రభూతం వా మహాహవిః
నివేదయిత్వా విధినా బ్రహ్మఘోషంచ కారయేత్
సహస్రం బ్రాహ్మణానాంచ భోజయేద్దక్షిణాం దదేత్

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా గోదాయాస్థాపనం పరమ్
సర్వాన్కామానవాప్యైవ విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే అత్రిప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్
పూర్వతన్త్రే గోదాప్రతిష్ఠావిధిర్నామ ద్విపఞ్చాశదధ్యాయః

ద్విమూర్తి స్థాపనమ్

అథ ద్విమూర్తిస్థాపనవిధిం వక్ష్యే గ్రామాదిషు యథేష్టదేశే బాహ్యే వా చూలికామేకామేవ కృత్వా పృథక్పృథగన్తర్మణ్డలసంయుక్తం దక్షిణే శఙ్కరభవనముత్తరే విష్ణ్వాలయముత్తరే శఙ్కరభవనం దక్షిణే విష్ణ్వాలయం వా అథవా పశ్చిమే విష్ణ్వాలయం ప్రాఙ్ముఖం తత్పూర్వే పశ్చిమాభిముఖం శఙ్కరభవనం కుర్యాదేతద్విపరీతం వా విమానం సపరిషత్కం కృత్వా రుద్రం తచ్ఛాస్త్రవిద్భిస్సంస్థాప్యార్చయేత్. పూర్వోక్తవిధినా విమానాదీని సర్వాణి కృత్వాఽన్తర్మణ్డలే నవభేదేష్వేకమార్గేణ పరివారాన్ పరికల్ప్య దేవేశం విష్ణుం ప్రతిష్ఠోక్తవిధినా ప్రతిష్ఠాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య హోమాద్యం సర్వం కృత్వా పూర్వవత్స్నపనోత్సవాదీని కారయేత్.

త్రిమూర్తి ప్రతిష్ఠా

అథ త్రిమూర్తిస్థాపనవిధిం వక్ష్యే గ్రామాదిషు యథేష్టదేశేఽన్యత్ర వివిక్తే వాఽప్యేకస్మిన్ ప్రాకారే పృథక్పృథగన్తర్మణ్డలసంయుక్తం మధ్యే విష్ణ్వాలయం సపరిషత్కం తథా శఙ్కరభవనముత్తరే బ్రహ్మభవనం, ఉత్తరే బ్రహ్మభవనం శఙ్కరభవనం వా మధ్యే శఙ్కరభవనం దక్షిణే బ్రహ్మభవనముత్తరే విష్ణ్వాలయం వా మధ్యే బ్రహ్మభవనం దక్షిణే విష్ణ్వాలయముత్తరే శఙ్కరభవనం వా ముఖమణ్టపసోపానోపేతం విధినా కారయిత్వా శఙ్కరం తచ్ఛాస్త్రోక్తవిధినా సంస్థాప్య దేవేశం విష్ణుం దేవీభ్యాం సహితం రహితం వా సంస్థాప్యార్చయేత్.

బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా

బ్రహ్మాణం చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం తప్తహాటకసన్నిభం విశుద్ధామ్బర పీతం [illegible] సంయుక్తం కుణ్డలాఙ్గదహారాది

భూషణభూషితమాగుల్ఫ తలలమ్బిత శుక్లామ్బరం మేఖలోపవీతో త్త
రీయ కృష్ణాజిన శుక్లమాలాసంయుక్తం దక్షిణాదక్షిణ కరాభ్యామ
క్షమాలాకమణ్డలుధరం దక్షిణం పూర్వకరం సకూర్చమభయం వామ
కరం కుశగ్రన్థిధరం అథవా దక్షిణం పూర్వకరం స్రుగ్ధరం వరదం వా
వామకరం గోశృఙ్గధరం కారయేత్. ఆసీనం చేత్సింహాసనస్యోర్ధ్వే పద్మా
సనే సమాసీనం కారయేత్స్థానపీఠోపరి దేవీభ్యాం సహితం రహితం వా
కారయేత్తస్యశయనం నకుర్వీత.

దక్షిణే దేవీం భారతీం శ్వేతాభాం జటామకుటమణ్డితాం ద్విభుజాం
రక్తవస్త్రధరాం వామే సావిత్రీం రక్తాభాం జటామకుటమణ్డితాం ద్విభు
జాం శ్యామవస్త్రధరామన్యత్సర్వం శ్రీభూమ్యోరివ కారయేత్.

ద్వారపార్శ్వయోశ్శఙ్ఖలిఖితౌ ముఖమణ్టపద్వారే శాపసిద్ధిదౌ.
అన్తర్మణ్డలే పూర్వాదీశానపర్యన్తం భృగ్వాదీన్ సప్తఋషీన్ సనకాదీనష్ట
పరివారానాలయస్యాఽగ్రే వాహనం హంసరాజం శైషికం [illegible]
కల్మషం నృపం మహాపీఠదైవతం మహాభద్రమన్తర్మణ్డలద్వారే [illegible]
ద్రసౌకృత్వా కౌతుకపీఠం తద్రూపం కృత్వాఽఙ్కురార్పణాది [illegible]
పూర్వవద్వాస్తుహోమాజ్యహోమౌ హుత్వా తన్మన్త్రై[illegible] చ
నాధివాసాంశ్చ కృత్వా దేవాలయస్య పూర్వే యాగశాలాం మధ్యే
శయ్యావేదిం తత్ప్రాచ్యాం పౌణ్డరీకాగ్నికుణ్డం కృత్వా తద్దక్షిణే ఔపా
సనాగ్నికుణ్డం సరస్వత్యాస్తథైవోత్తరే ఔపాసనాగ్నికుణ్డం సావిత్ర్యాః
కృత్వా ఆలయాదుత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా పద్మాగ్నావా
ఘారం హుత్వాఽన్తే కుమ్భం సంస్థాప్య బ్రహ్మాణం సపత్నీకం ధ్యా
త్వాఽఽవాహ్య సప్తభిః కలశైస్సంస్నాప్య శయనే సమారోప్య ప్రతిసరం
బద్ధ్వా తన్మన్త్రైః శాయయిత్వా పద్మాగ్నౌ హోత్రం ప్రశంస్య. బ్రహ్మా
ణం-ప్రజాపతిం - పితామహం-హిరణ్యగర్భమితి బ్రహ్మాణం, భారతీం-
వాణీం బ్రహ్మపత్నీం సరస్వతీమితి భారతీం, గాయత్రీం వేదమాతరం-
సర్వదైవత్యాం-సావిత్రీ మితి సావిత్రీం చ దక్షిణప్రణిధౌ [illegible]
త్తరప్రణిధావన్య పరివారాంస్తత్తన్నామమన్త్రైరావాహ్య [illegible]
కారస్వాహాకారాన్ కృత్వా శ్వేతాబ్జశతం ఘృతేన హుత్వా బ్రహ్మ

గాయత్ర్యా జుహుయాత్. బ్రహ్మజజ్ఞానం హిరణ్యగర్భ ఇతి ద్వాభ్యాం
బ్రహ్మసూక్తం షోడశకృత్వో హుత్వా పారమాత్మిక మిాజ్యాకారాదీంశ్చ
సకృజ్జుహుయాత్. దక్షిణేఽగ్నికుణ్డే "పావకానో, మహోఅర్ణ" ఇతి
మన్త్రాభ్యాం సూక్తం సారస్వతం దశకృత్వ ఉత్తరేఽగ్నికుణ్డే సావిత్రీమష్టో
త్తరశతం హుత్వా పద్మాగ్నావస్య పరివారాణాం మన్త్రైర్దశకృత్వో
హుత్వా చాతుర్హోత్రచతుర్వేదాధ్యయనేన రాత్రిశేషం నయేత్. ప్రభాతే
స్నాత్వా యాగశాలామాగత్య బ్రహ్మాణం దేవ్యౌ చ ప్రణవేనోత్థా
ప్యాఽభ్యర్చ్యాభ్యన్తరే పీఠే రత్నాదీని విన్యస్య కుమ్భం బిమ్బంచ
సమాదాయ పద్మప్రదక్షిణం కృత్వాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య బ్రహ్మస్థానే
"బ్రహ్మజజ్ఞాన" మితి కౌతుకం ప్రతిష్ఠాప్య దేవ్యౌ తత్తన్మన్త్రేణ
సంస్థాప్య ధ్రువబేరం స్పృష్ట్వా బ్రహ్మసూక్తం ధ్రువసూక్తంచ జప్త్వా
తత్తద్బీజాక్షరం తస్య హృదయే న్యస్య కుమ్భస్థాం శక్తిం "బ్రహ్మ
జజ్ఞాన" మితి మన్త్రేణ బ్రహ్మాణం ధ్యాత్వా తస్య మూర్ధ్ని సమా
వాహ్య తథా కౌతుకబిమ్బే సమావాహ్య తతః కుమ్భజలేన ధాత్రాది
మహాభూతన్తాన్ తత్తన్మన్త్రైరాఽఽహూయాఽగ్నిం విసృజ్య పుణ్యాహం
కృత్వాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్. అత్రానుక్తం సర్వం హరేరివ
సమాచరేత్.

చక్ర ప్రతిష్ఠా

అథ చక్రప్రతిష్ఠాం వక్ష్యే శుభేకర్తురనుకూలే నక్షత్రే కుర్యాత్ త
ద్దినాత్పూర్వస్మిన్నఙ్కురానర్పయిత్వా తచ్చక్రం సంశోధ్య వాస్తుహోమం
హుత్వా పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్య పుణ్యాహం కృత్వా జలే
పఞ్చగవ్యే క్షీరోదకే చ ప్రత్యేకమేకదినాన్తరే త్రిరాత్రమావాస్య పూర్వవదక్షి
మోచనం తత్తన్మన్త్రైః కారయిత్వాఽథవాస్యాలయాభిముఖే యాగ
శాలాం కృత్వా తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య [illegible] వేదిం చక్ర
స్యార్ధ్యర్ధవిస్తారాం [illegible] చతురశ్రాం కృత్వా
తత్ప్రాచ్యాం హోమార్థమగ్నికుణ్డం [illegible] స్నపనశ్వభ్రంచ
కృత్వా [illegible] చక్రమాదాయ శుద్ధోద
కైస్సంస్నాప్యాలయం [illegible] యజ్ఞాఙ్గ [illegible] విష్టరే ప్రాఙ్ముఖం

సంస్థాప్యాఽఽఘారం హుత్వా చతురాఢకసంపూర్ణం ఖణ్డస్ఫుటిత
కాలరహితం కుమ్భం సఙ్గృహ్య తన్తునాపరివేష్ట్యాఽద్భిః ప్రక్షాళ్య అద్భి
రాపూర్య వస్త్రాభ్యాం వేష్టయిత్వా పఞ్చరత్నాని సువర్ణం వా పఞ్చా
యుధాంశ్చ వినిక్షిప్య చక్రస్యాఽభిముఖే ధాన్యపీఠే సన్యస్యాఽఽచార్య
శ్చోత్తరాఽభిముఖో భూత్వా చక్రం ధ్యాయన్ కుమ్భేఽమ్భసి సమా
వాహ్య తచ్చక్రం కుమ్భంచ సమాదాయ స్నానశ్వభ్రే ప్రతిష్ఠాప్య
సప్తభిః కలశైస్తథైవాభిషిచ్య వస్త్రాద్యైరలఙ్కృత్య శయ్యావేద్యాం
ధాన్యోపరి పఞ్చశయనాని పఞ్చవస్త్రాణి వాఽఽస్తీర్య కుమ్భం చక్రంచ
సమారోప్య తథైవ ప్రతిసరం బద్ధ్వా తన్మన్త్రేణ శాయయిత్వోత్తరాచ్ఛా
దనం కృత్వా తథైవ హోత్రం ప్రశంస్య చక్రాదిపఞ్చాయుధాన్ మూర్తి
మన్త్రైస్సమావాహ్యాఽఽవాహనక్రమేణ అష్టాకారస్వాహాకారాన్ కృత్వా
వైష్ణవం సౌదర్శనం చక్రగాయత్రీం చాఽష్టోత్తరశతమావర్త్య హుత్వా
రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య చక్రము
త్థాప్యాఽభ్యర్చ్య తస్మిన్ముహూర్తే ప్రాప్తే యజమాన ఆచార్యాదిభ్యో
దక్షిణాం దద్యాత్కుమ్భం చక్రంచ సమాదాయాఽఽలయం ప్రదక్షిణీ
కృత్వాఽభ్యన్తరే ముఖమణ్డపే వా దక్షిణపార్శ్వే కృతే పీఠే రత్నం
సువర్ణం వా నిక్షిప్య తత్తన్మన్త్రేణ ప్రతిష్ఠాప్య తద్బీజాక్షరం సన్యస్య
కుమ్భస్థాం శక్తిం కూర్చేనాదాయ తన్మన్త్రేణ తన్మూర్తిమన్త్రైరావా
హ్యాఽఽసనాద్యైరభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్. ఏవం యః కురుతే
భక్త్యా రిపూన్ సర్వాన్జిత్వా ఇష్టాన్కామానవాప్య విష్ణులోకే మహీ
యత ఇతి విజ్ఞాయతే.

అర్చనపాత్ర హవిఃపాత్ర ధూపదీపపాత్రపరిచ్ఛదాదీనాం ప్రతిష్ఠావిధిః

అథ పాత్రపరిచ్ఛదాదీనాం సంస్కారం వక్ష్యే యజమానాను
కూలే శుభనక్షత్రే దేవేశం ప్రణమ్యాఙ్కురానర్పయిత్వాఽఽలయా
భిముఖే ఔపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారం కృత్వాఽగ్నేః పశ్చిమతో
దేవేశం సంస్థాప్య సప్తవింశతివిగ్రహైరభ్యర్చ్య దేవాభిముఖే ధాన్యై
స్స్థణ్డిలం కృత్వా నవవస్త్రాణ్యాస్తీర్య పాత్రాదీన పఞ్చగవ్యేన ప్రోక్ష్య
ప్రక్షాళ్య స్థణ్డిలే సన్నిక్షిప్య వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్ని పరిస్తీర్య

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం తత్తదధిదైవత్యం మూర్తిమన్త్రం చ జుహుయాత్ తత్తదధిపాన్ దేవేశంచ పాత్రాదిషు సమావాహ్యాఽభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయేద్యజమాన ఆచార్యం సంపూజ్య దక్షిణాం దద్యాత్. అతో దేవాదీనష్టాక్షరఞ్చ జపన్ దేవసన్నిధౌ తత్తత్కర్మణి సంయోజ్య దేవమభ్యర్చ్య యథాశక్తి హవిర్నివేద్య బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్. అధిదైవతేఽజ్ఞాతే సర్వత్ర సేనేశమర్చయేదేతత్సామాన్యమ్ ఇతి.

పాదుకా ప్రతిష్ఠా

అథ పాదుకాసంస్కారం వక్ష్యే అవటే జలద్రోణ్యాం వా వరుణమభ్యర్చ్య జలాధివాసం కృత్వా పూర్వవదౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారం హుత్వాఽఽస్థానమంటపే ధాన్యరాశౌ వస్త్రోపరి పాదుకే సన్న్యస్య వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నించ కారయేచ్ఛుద్ధ్యర్థం ప్రోక్షణైః ప్రోక్ష్య పుణ్యాహం కృత్వాఽగ్నిం పరిస్తీర్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం శైషికఞ్చ హుత్వాఽగ్నింవిసృజేదాచార్య దక్షిణాం దద్యాత్సర్వాలఙ్కారసంయుక్తం స్వస్తిసూక్తేనాలయం ప్రదక్షిణీకృత్య దేవాఽభిముఖే సన్న్యస్య తయోర్మధ్యే శేషమభ్యర్చ్య విష్ణుసూక్తేన దేవస్యపాదయోస్సంయోజ్య తతో దేవం సప్తవింశతి విష్ణ్వాదిభిరభ్యర్చ్య మహాహవిః ప్రభూతం వా నివేదయేత్. తతః ప్రభృతి [illegible]స్నపనకాలే [illegible]సాధారణమన్త్రతో గచ్ఛేచ్ఛిబికాయాం హస్తే వా సమారోప్య చరేదితి కేచిత్. నిత్యబల్యన్తే బలిబేరపీఠే సన్న్యస్య పాద్యాద్యర్ఘ్యాన్తం పూజయిత్వాఽభిముఖే పాదుకేసన్న్యస్య పూర్వవచ్ఛేషమభ్యర్చ్య త్రి పాదుకే సంయోజ్య దేవేనసహాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య గర్భాగారే సన్న్యసేత్. బ్రహ్మశిరోర్భృగుమార్కణ్డేయయోశ్చ ముఖమంటపే సోపానే వా దక్షిణోత్తరయోః పృథగేవ హోమం హుత్వా కుమ్భ [illegible].

[illegible]కాది ద్వారపాలక ప్రతిష్ఠా

[illegible]కాదీనాం ద్వారపాలానాం తత్తద్ద్వార్యేఽభిముఖే వా [illegible] అన్యే [illegible] పరివారాణాం తత్తదాలయాఽభి

ముఖే సర్వేషాం పృథగేవ వాస్తుహోమం హుత్వాఽభిముఖే శయ్యా వేదిం ద్విహస్తాఽయుతవిస్తారాం తద్బింబార్ధాఽధికమానాం వా తత్పురోయాంశోఽగ్నేస్థం సఙ్కల్ప్య తత్తన్మన్త్రైః పూర్వవదక్ష్యున్మేషణాఽఽవాసాదీని కృత్వా పశ్చాద్ధోమాసనాగ్నావాఘారం హుత్వా కుమ్భాంశ్చతురాఢకసంపూర్ణాన్ ఖండస్ఫుటితకాలరహితాన్ సంగృహ్య తన్తునా సంవేష్ట్యాఽద్భిరాపూర్య వస్త్రయుగ్మేనాఽఽవేష్ట్య రత్నం సువర్ణం వా తత్తదాయుధసహితం తత్తన్మన్త్రైః తత్తత్కుమ్భే ప్రతిష్ఠాప్య సర్వైః కలశైస్సంస్నాప్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పఞ్చశయనాన్యాస్తీర్య ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్తన్మన్త్రైశ్శాయయిత్వోత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా హోత్రం ప్రశంస్య తత్తన్మూర్తిమన్త్రైరావాహనపుష్పాకారస్వాహాకారాన్ కృత్వా సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తన్మూర్తిమన్త్రాన్ సవైష్ణవాన్ షోడశకృత్వో ద్వాదశకృత్వో వా జుహుయాద్రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య శ్వభ్రం బింబంచ సమానీయ తత్తన్మన్త్రైః రత్నన్యాసం కృత్వా తత్తన్మన్త్రైః తత్తద్బేరహృదయే తత్తద్బీజాక్షరం సన్యస్య తత్తన్మన్త్రైరావాహ్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేత్.

విష్వక్సేనప్రతిష్ఠా

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శాన్త్యస్థాపనం శుభం
బిమ్బం సలక్షణం కృత్వా స్థాపనం సమ్యగాచరేత్
అఙ్కురారోపణం కృత్వా యజమానయుతో గురుః
పూర్వోక్తమాసనక్షత్రే శుక్లపక్షే శుభేదినే
అగ్నిం సంసాధ్య విధివత్కుణ్డే స్థణ్డిలఏవ వా
వాస్తుహోమాఙ్గహోమౌచ హుత్వా మన్త్రైశ్చ భౌతికైః
విష్వక్సేనస్య మన్త్రైర్వా వైష్ణవం వ్యాహృతీర్యజేత్
కుర్యాత్కర్మాత్తు మన్త్రాభ్యాం దక్షిణాద్యక్షిమోచనం
పఞ్చగవ్యాధివాసాదీన్కల్పయేత్తదనుక్రమాత్
తస్యాలయస్యాభిముఖే యాగశాలాం ప్రకల్ప్య చ

శయ్యావేదిం చ తన్మధ్యే బింబాద్యర్ధప్రమాణతః
కుర్యాదౌపాసనాగ్నించ శయ్యావేద్యాస్తు పూర్వతః
దక్షిణే స్నపనశ్వభ్రం కల్పయిత్వాతు పూర్వవత్
వాస్తుహోమం యజేత్కుర్యాత్పర్యగ్నికరణం తథా
పఞ్చగవ్యోక్షణం కృత్వా సాయం పూర్వేద్యురేవ వా
అధివాసగతం దేవముద్ధృత్య స్నాపయేత్తతః
వస్త్రాభరణగన్ధాద్యైరలఙ్కృత్య ముదాన్వితః
శాలాయాః పశ్చిమేభాగే స్థాపయేద్విష్టరోపరి
ఔపాసనాగ్నికుణ్డేతు ఆఘారం విధివద్యజేత్
దేవస్యపురతో ధాన్యరాశిం కృత్వా యథార్హకమ్
కుమ్భం తత్రైవ సిక్షిప్య రత్నాదీనపి సన్న్యసేత్
ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా శాన్తం ధ్యాత్వా సమాహితః
ఆయాతు భగవాన్దివ్యేత్యుక్త్వా కుమ్భజలే గురుః
దేవం శాన్తం సమావాహ్య చతుర్మూర్తి విధానతః
అర్ఘ్యాద్యైరుపచారైశ్చ సమభ్యర్చ్య యథావిధి
దేవం కుమ్భం సమాదాయ స్నానశ్వభ్రే నిధాయ చ
సంస్నాప్య సప్తకలశైరర్చయిత్వాష్టవిగ్రహైః
తతః కౌతుకబన్ధాన్తే శయనే శాయయేత్తథా
సర్వదేవార్చనం హుత్వా వేదాధ్యయనమాచరేత్
హోత్రం ప్రశంస్య చావాహ్య నిరూప్యాజ్యాహుతీః క్రమాత్
విష్వక్సేనస్య మన్త్రాభ్యాం శతమష్టోత్తరం యజేత్
వైష్ణవం మూర్తిమన్త్రైర్వా హుత్వా గాయత్ర్యా తథా
ప్రధానహోమం కృత్వాతు రాత్రిశేషం నయేద్బుధః
ప్రాతస్స్నాత్వా విధానేన యజమానయుతో గురుః
బిమ్బస్యోత్థాపనం కృత్వా స్నాపయిత్వా యథావిధి
సప్తభిః కలశైర్దేవమలఙ్కృత్య తతః పరమ్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
దేవం కుమ్భం సమాదాయ ప్రవిశేదాలయం తతః

కుబేరేశానయోర్మధ్యే దక్షిణాఽభిముఖం విభుమ్
సంస్థాప్య తస్మిన్నావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
దద్యాదాచార్యపూర్వేభ్యో దక్షిణాం దేవసన్నిధౌ
సర్వేషాం పరివారాణాం ప్రతిష్ఠాయాం విశేషతః
ఆలయాఽభిముఖే తేషాం యాగశాలాం ప్రకల్ప్య చ
శయ్యావేదిం చ తన్మధ్యే తస్యాఽగ్రేఽగ్నిం చ కల్పయేత్
ఏష ఏవ క్రమః ప్రోక్తో మన్త్రైరేవ విశిష్యతే
అష్టోత్తరశతం హుత్వా తత్తన్మన్త్రైః సవైష్ణవమ్
ప్రతిష్ఠాప్య సమావాహ్య నిత్యం విధివదర్చయేత్
ఇతి క్రియాధికారే భృగుః

గరుడ ప్రతిష్ఠా

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి సుపర్ణస్థాపనం పరమ్
స్థానకే మూలబేరే తు కుర్యాత్స్థానకమేవ వై
ఆసనే శయనే చాఽపి ఆసీనం స్థానకం తు వా
విపరీతం యది భవేద్రాజరాష్ట్రం వినశ్యతి
త్రిషూత్తరేషు రోహిణ్యాం హస్తే స్వాత్యాం పునర్వసౌ
యజమానస్య జన్మర్క్షే రాజ్ఞో నక్షత్ర ఏవ వా
తస్మాత్తు దివసాత్పూర్వమఙ్కురానర్పయేత్తథా
అఙ్కురార్పణకాదూర్ధ్వం ద్రవ్యం సంభృత్య పూర్వవత్
వాస్తుహోమం తతో హుత్వా పుణ్యాహమపి వాచయేత్
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం బింబం సంశోధ్య పూర్వవత్
అక్షిమోచనముద్దిశ్య పూర్వాహ్ణే హోమమాచరేత్
అజ్యహోమంచ హుత్వాతు మూర్తిహోమశ్చ హూయతామ్
శతధారేతి మన్త్రేణ కదాపిసృజతేతి చ
దశవారం తతో హుత్వా తాభ్యాం కృత్వాఽక్షిమోచనమ్
అన్నహోమం తతః కృత్వా భాస్కరం సంప్రణమ్య చ
పఞ్చగవ్యాధివాసాదీన్ విధినైవాచరేత్క్రమాత్
అథవా కారయేద్విద్వాన్పఞ్చగవ్యేన వాచరేత్

ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం రాత్రౌ హోమం సమాచరేత్
ఆలయాభిముఖే సమ్యగ్యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్
తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య వితానధ్వజశోభితామ్
శయ్యావేదించ తన్మధ్యే విధినైవ ప్రకల్పయేత్
తద్వేద్యాః పూర్వభాగేతు దక్షిణాఽగ్నిం ప్రకల్పయేత్
ఔపాసనాగ్నిమథవా కారయేదితి కేచన
తత్ప్రతీచ్యాం స్నపనశ్వభ్రం కల్పయిత్వా యథావిధి
ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం రాత్రౌ హోమం సమాచరేత్
భూమియజ్ఞంచ కృత్వాతు పర్యగ్నించైవ కారయేత్
పుణ్యాహం వాచయిత్వాతు భూమిశుద్ధించ కారయేత్
అధివాసగతం బింబముద్ధృత్య స్నాపయేత్తథా
యజ్ఞాలయే ప్రతీచ్యాంవై ప్రాఙ్ముఖం విష్టరే న్యసేత్
ఆఘారంవిధివత్కృత్వా అన్వాహార్యాఽగ్నికుణ్డకే
ఈశస్యాఽభిముఖే ధాన్యపీఠం కృత్వా సలక్షణమ్
తస్మిన్కుమ్భం సమాసాద్య రత్నాదీనపి విన్యసేత్
ఉత్తరాఽభిముఖో భూత్వా పీఠం ధ్యాయేత్సమాహితః
[illegible] కుమ్భేఽప్యపి సమావాహయేత్
అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య ప్రణామం కారయేత్తతః
స్నానవేద్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కుమ్భం బింబంచ పూర్వవత్
సంస్నాప్య సప్తకలశైః ప్లోతేన పరిమృజ్యచ
వస్త్రాదిభిరలఙ్కృత్య శయ్యావేద్యాం నివేశ్యచ
బద్ధ్వా ప్రతిసరంచైవ శయనేషుచ శాయయేత్
తాభ్యామేవతు మన్త్రాభ్యాం సర్వమేతత్సమాచరేత్
దక్షిణాఽగ్నిం పరిస్తీర్య తద్దైవత్యం సుహూయతాన్
హోతా హోత్రక్రమేణైవ తస్మాత్ప్రావాహ్య హూయతామ్
తతో గరుడమన్త్రాభ్యాం శతమష్టోత్తరం యజేత్
సామవేదాదిమన్త్రైంశ్చ యజేద్వైష్ణవసంయుతమ్
గరుడాయేత్యాహుత్వా శతమష్టోత్తరం తథా

నృత్తైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చరాత్రి శేషం నయేద్గురుః
తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాతు స్థాపకైస్సహ
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
ఆచార్యం పూజయిత్వాతు సువర్ణ పశుభూమిభిః
స్థాపకాన్పూజయేత్తత్వద్వస్త్రాభరణకుణ్డలైః
దేవం కుమ్భం సమాదాయ ప్రవిశేదాలయం పునః
శ్వేతవర్ణస్యపూర్వేవా కృష్ణపార్శ్వేథవా పునః
ప్రథమావరణేవాపి ద్వితీయావరణే஽పివా
మణ్టపస్య తతో మధ్యే స్థాపయిత్వా సమన్త్రకమ్
తద్బీజం తస్యహృదయే న్యసేత్ప్రణవవేష్టితమ్
కుమ్భస్థాం శక్తిమాదాయ కూర్చేనైవతు మూర్ధని
తన్మూర్తిమన్త్రసహితైర్నామమన్త్రైర్యథాక్రమమ్
సమావాహ్య సమభ్యర్చ్య హవిస్సంవ్యఞ్జి వేదయేత్
ఏవం సంస్థాపయేద్దేవం శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః
సన్తతీనాం సమృద్ధిస్స్యాద్వాహనానాం తథైవచ
సర్వాన్కామానవాప్నోతి విష్ణులోకం సగచ్ఛతి

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
క్రియాధికారే షట్త్రింశో஽ధ్యాయః

ధ్వజ ప్రతిష్ఠా

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ధ్వజస్థాపన ముత్తమమ్
ఉత్సవోక్తక్రమేణైవ ధ్వజం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్
గ్రామస్య యజమానస్య దేవస్యాపి విశేషతః
అనుకూలేచ ఋక్షేవా ధ్వజస్య స్థాపనం చరేత్
ధ్వజస్యపూర్వభాగేవా దక్షిణేచోత్తరే஽థవా
యాగశాలాం ప్రకల్ప్యైవ యజమానో஽థవై గురుః
ఋత్విగ్భిస్సహ వృత్వాథ పూజ్యపఞ్చాఙ్గభూషణైః
ధ్వజస్థాపనకర్మేదం కురుష్వేత్యనుమాన్య చ
అఙ్కురార్పణపూర్వన్తు కారయేద్భక్తిమాన్గురుః

త్ర్యహాత్పూర్వరాత్రన్తు అఙ్కురార్పణమాచరేత్ గురుః
పరేద్యుర్యాగశాలాయాం కృత్వాగ్నిద్వయముత్తరే
ఆయామవిస్తృతం చైవ చతుర్హస్తప్రమాణతః
హస్తార్ధోన్నతసంయుక్తాం కృత్వా వేదిం సలక్షణమ్
స్నాత్వాచార్యః ప్రసన్నాత్మా ఋత్విగ్భిశ్చ సమాయుతః
కృత్వా నిత్యజపాదీని గత్వా వై యాగమన్దిరమ్
తత్కర్మసు యథా దీక్షిత ఋత్విజః క్రమశో బుధః
వాస్తుహోమం తతో హుత్వా కుణ్డే చౌపాసనాగ్నికే
పర్యగ్నిం పఞ్చగవ్యాభ్యాం ధ్వజం సమ్యగ్విశోధ్య చ
ఆఘారం విధివత్కృత్వా శాన్తిహోమావసానకే
దద్భ్యస్స్వాహేత్యజ్ఞహోమం కృత్వా నయనమోచనమ్
గవాది దర్శనం కృత్వా ప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః
గారుడేనైవ మన్త్రేణ ధ్వజమన్త్రయుతం బ్రువన్
పఞ్చగవ్యాధివాసాదీన్కల్పయేత్తదనుక్రమాత్
తత్రైవ ప్రతిమాయుక్తం తత్త్వ్రిన్యాసుపూరితేషు
తత్తన్మన్త్రజపాన్తేషు తన్మన్త్రేణాభిషేచయేత్
సంస్థాప్య చతురః కుమ్భాన్ద్దిక్షు ధాన్యోపరి న్యసేత్
వస్త్రద్వయేన సంవేష్ట్య పృథగ్రత్నసమన్వితమ్
మధ్యే ప్రధానకుమ్భం చ రత్నకూర్చాది భూషితమ్
సూక్ష్మవస్త్రద్వయోపేతం దిక్పాలప్రతిమాదికమ్
పఞ్చనిష్కమితాస్తత్ర ప్రధానేన్ద్రాదిని క్షిపేత్
ధ్వజం కుమ్భసమావాహ్య దిగ్దేవాంశ్చ విశేషతః
కలశైస్సప్తభిస్స్నాప్య ధ్వజం కుమ్భం తత్రైవ చ
ధాన్యాద్యైః పఞ్చశయనం కృత్వా పుణ్యాహమాచరేత్
బద్ధ్వా ప్రతిసరం తస్య పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్
మనసా శయనం ధ్యాత్వా ధ్వజస్య మతిమాన్గురుః
ఔపాసనాగ్నికుణ్డేతు వైష్ణవం జుహుయాత్తతః
పాత్రం ప్రశస్య విధినా ధ్వజాదీనపి చావాహయేత్

ఆవాహన క్రమేణైవ సంపూజ్యాజ్యాహుతిర్యజేత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తం తతః పరమ్
శ్రీభూసూక్తం తతో హుత్వా దిగ్దైవత్యం యజేత్క్రమాత్
జయాదిహోమం హుత్వాన్తే అష్టోత్తరసహస్రకమ్
అష్టోత్తరశతం వాపి అష్టావింశతి రేవ వా
ధ్వజగాయత్ర్యా హోమం చాఽఽసాఙ్గోపాఙ్గ బలేతిచ
శాన్తిహోమం తతో హుత్వా కృత్వా పూర్ణాహుతిం క్రమాత్
నృత్తైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య చ
పునః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా సన్ధ్యాముపాస్యచ
దేవాగారం ప్రవిశ్యాథ దేవదేవం ప్రణమ్య చ
అక్షహస్తస్య పృష్ఠే వా ప్రముఖే వా తథైవ చ
పఞ్చతాలం చతుస్తాలం త్రితాలం వాఽనటుం క్రమాత్
తస్యమధ్యే ధ్వజస్థానే పీఠం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే పుణ్యాహాన్తే తతః
నిష్కాష్టకసువర్ణంతు దద్యాదాచార్య దక్షిణామ్
తదర్ధమృత్విజాదేశ్చ యజమానో ముదాన్వితః
రత్నాన్యాసంచ కృత్వాతు ధాన్యన్యాసం చరేత్తతః
ధ్వజం సమ్యక్ప్రతిష్ఠాప్య ధ్వజమన్త్రం సముచ్చరన్
త్రివేదిసహితం పీఠం దళాష్టకసుశోభితమ్
శిలయేష్టకయావాథ మృదావా సుధయాపి వా
పద్మం సలక్షణం కృత్వా ధ్వజమూలే సుశోభితమ్
తతః కుమ్భం సమాదాయ ఋత్విగ్భిస్సహితో గురుః
ధామప్రదక్షిణం కృత్వా ధ్వజస్థానం ప్రవిశ్యచ
కుమ్భాచ్ఛక్తిం సమాదాయ ఆసాఙ్గోపాఙ్గ బలేతిచ
ధ్వజదేవం సమావాహ్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
అన్తహోమం తతో హుత్వా ప్రణమ్యాగ్నిం విసర్జయేత్
సంస్నాప్య కలశైర్దేవం హవిస్సమ్యఙ్నివేదయేత్
వస్త్రాభరణమాల్యాద్యైరలఙ్కృత్య శ్రియా యుతమ్

వైవాహికోత్సవంచైవ కుర్యాద్దేవ యథావిధి
గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా చాలయంతు ప్రవిశ్యచ
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాద్యథాశక్త్యనుసారతః
ఏవం ధ్వజప్రతిష్ఠా యః కారయేద్భక్తిసంయుతః
సర్వాన్కామానవాప్నోతి విష్ణులోకమవాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
పురాతన్త్రాధికారే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

మకుటాద్యాభరణ ప్రతిష్ఠా

అథ విశేషం వక్ష్యే మకుటాద్యాభరణజాలం నానారత్న యుక్తం సువర్ణేన తత్తదఙ్గానాం యోగ్యమానేన కారయేత్పూర్వ వద్దేవమభ్యర్చ్యాభిముఖే సభ్యాగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారం హుత్వా వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిం కారయేత్పఞ్చగవ్యేన ప్రక్షాళ్య సప్తకలశైః స్నాపయ్య పూర్వవత్ స్థణ్డిలం కృత్వా నవవస్త్రాణ్యాస్తీర్య సువర్ణపాత్రే తాని సన్న్యస్య తత్తదధిపాన్దేవేశం చాభ్యర్చ్యాఽగ్నిం పరిస్తీర్య తత్తద్దైవత్యం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం సర్వదైవత్యంచ హుత్వా స్నపనోక్తవిధినా దేవేశం సంస్నాప్య వస్త్రమాల్యైరలఙ్కృత్య పుణ్యాహం వాచయేదాచార్యం పూజయిత్వా దక్షిణాం దద్యాచ్ఛ్రుత్విక్షు చతుర్వేదైస్తోత్రనృత్తగేయవాద్యైర్జయశబ్దైశ్చ సంస్తూయాచార్యో దేవేశం ప్రణమ్యాత్మసూక్తం జప్త్వా దేవం ధ్యాయన్నేకాక్షరాది పురుషసూక్తం జప్త్వా "భూతో భూతే"ష్వితి మకుటాద్యాభరణాని తత్తదఙ్గేష్వలఙ్కృత్యాస్థానమణ్టపే దేవం సంస్థాప్య స్నపనోక్తవిధినా దేవేశం సంస్నాప్యాభ్యర్చ్య మహాహవిః ప్రభూతం వా నివేద్యార్చాపీఠే సంస్థాప్యార్చయేత్.

సహస్రధారా శఙ్ఖపద్మనిధీనాం ప్రతిష్ఠా

సహస్రధారాం శఙ్ఖపద్మనిధీచ విధినా కృత్వాఽఽలయాఽభిముఖే గోమయేనోపలిప్యాసనాఽగ్నికుణ్డం కృత్వాఽఽఘారం హుత్వాఽగ్నేః పశ్చిమతో దేవం సంస్థాప్యాభ్యర్చ్యాభిముఖే ధాన్యపీఠం కృత్వా

నవవస్త్రైణాస్తీర్య పఞ్చగవ్యేన ప్రక్షాల్య సన్న్యస్య వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిఞ్చ కృత్వా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం సౌమ్యం నిధ్యోర్మూర్తిమన్త్రాఞ్చ హుత్వా పాత్రేచన్ద్రమణ్డలం ధ్యాత్వా పద్మే పద్మనిధిం శఙ్ఖే శఙ్ఖనిధిం సమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽగ్నిం విసృజేదాచార్యం పూజయిత్వా దక్షిణాం దద్యాద్దేవేశం సంస్నాప్యాష్టోపచారైరభ్యర్చ్య వస్త్రమాల్యగన్ధాద్యైరలఙ్కృత్య నృత్తగేయవాద్యైస్స్తోత్రైర్జయశబ్దైశ్చ ఘోషయిత్వాఽఽచార్యః ప్రాఙ్ముఖఉదఙ్ముఖో వా స్థిత్వా హస్తాభ్యాం పద్మముద్ధృత్య మకుటోపరి ధారయన్ శఙ్ఖపద్మాఖ్యపాత్రస్థజలం సహస్రధారాపాత్రస్థపద్మే సమర్పయేత్. "వసోః పవిత్రం" పురుషసూక్తం వా సముచ్చార్యాఽభిషిచ్య పశ్చాదాచమనం దత్వా ప్లోతేన విమృజ్యాభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య నిత్యనైమిత్తికాదిష్వేవం కారయేదేతత్స్నపనం సర్వదోషోపశమనం సర్వసంపత్కరమితి విజ్ఞాయతే.

ఉపపీఠశయనాసనవాహనాదీనాం ప్రతిష్ఠా

వాహనాదీనాం సంస్కారం వక్ష్యే పఞ్చగవ్యైస్సంశోధ్య వాస్తుహోమం హుత్వా పర్యగ్నిం కారయేదౌపాసనాగ్నికుణ్డం కృత్వా కుమ్భం సంసాధ్య తత్తదధిదైవతం దేవేశం చ ధ్యాత్వాఽఽవాహ్య సప్తభిఃకలశైస్సంస్నాప్య మణ్టపే ప్రపాయాంవా ధాన్యైస్థణ్డిలం కృత్వా నవవస్త్రైణాస్తీర్యోపరి సన్న్యస్య నవవస్త్రైరాచ్ఛాద్య పుణ్యాహం వాచయేదగ్నిం పరిషిచ్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం తత్తదధిదైవత్యం మూర్తిమన్త్రాంశ్చ వ్యాహృత్యన్తం హుత్వాఽగ్నింవిసృజేదాచార్యం పూజయిత్వా దక్షిణాం దద్యాత్. దేవేశం ప్రణమ్యాచార్యస్సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ వాహనేషు గరుడం, శయనేషు శేషం, ఆసనేషు ధర్మం, అన్యేషు తత్తదధిదేవానావాహ్యాఽభ్యర్చ్య దేవేశం ప్రణమ్య శకునసూక్తేన దేవమాదాయ "భూరసిభూ"రిత్యా

దినా యానాదిషు ప్రతిష్ఠాప్య "ప్రతద్విష్ణు"రితి పుష్పాఞ్జలిం దత్త్వా దేవేశం ప్రణమ్యాఽర్ఘ్యాద్యైస్తమభ్యర్చ్యాఽలఙ్కృత్య శకునసూక్తం సముచ్చార్య సర్వాలఙ్కారసంయుక్తం గ్రామమాలయం వా ప్రదక్షిణం కృత్వాఽఽస్థానమణ్టపే సంస్థాప్య నృత్తగేయవాద్యైర్వినోదం కారయేచ్ఛుద్ధస్నపనవిధినా సంస్నాప్యాఽభ్యర్చ్య మహాహవిః ప్రభూతం వా నివేద్యార్చాస్థానే సంస్థాప్యార్చయేత్.

విఖనస ప్రతిష్ఠా

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి స్థాపనం విఖనోమునేః
దేవస్య దక్షిణేభాగే శ్రియో దేవ్యాస్సమీపతః
శఙ్ఖచక్రధరం సౌమ్యం చతుర్భుజధరం తథా
త్రిదణ్డధారిణం విష్ణోరర్చనాసక్తమానసమ్
కూర్మపీఠే ప్రతిష్ఠాప్య సత్యాం విఖనమర్చయేత్
దేవదేవప్రతిష్ఠావత్సర్వం సమ్యక్సమాచరేత్
స్థానకే మూలబేరేతు చాసనే శయనేఽపివా
ఆసీనమేవసర్వత్ర తపోయుక్తం ప్రకల్పయేత్
విపరీతం యదిభవేద్రాజరాష్ట్రవినాశనమ్
త్రిషూత్తరేషు రోహిణ్యాం హస్తే స్వాత్యాం పునర్వసౌ
యజమానస్య నక్షత్రే రాజ్ఞోనక్షత్రఏవ వా
తస్మాత్తు దివసాత్పూర్వమఙ్కురానర్పయేత్తథా
అఙ్కురార్పణకాదూర్ధ్వం ద్రవ్యం సంభృత్య పూర్వవత్
అక్షిమోచనముద్దిశ్య పూర్వాహ్ణే హోమమాచరేత్
అఙ్గహోమంచ హుత్వాతు మూర్తిహోమస్సమాయతామ్
అతో దేవా ఇదంవిష్ణురితి హుత్వా సహస్రశః
కృత్వా తాభ్యామక్షిమోక్షమన్త్రహోమం యజేద్బుధః
అధివాసత్రయంవాపి అధివాసచతుష్టయమ్
పూర్వోక్తవిధినా కృత్వా బలిం నిర్వాప్య పూర్వవత్
ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం రాత్రౌ హోమంచ కారయేత్

భూమియజ్ఞంచ కృత్వాతు పర్యగ్నిమపి కారయేత్
శయ్యావేదిం ప్రకల్ప్యైవ పూర్వోక్తవిధినా పునః
శయ్యావేద్యాః పూర్వభాగే శ్రామణాఽగ్నిం ప్రకల్పయేత్
ఔపాసనాగ్నిమథవా కేచిదాహవనీయకమ్
పుణ్యాహమన్త్రైస్సంప్రోక్ష్య భూమిశుద్ధిమథాచరేత్
స్నానవేద్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కుమ్భం సంసాధ్య పూర్వవత్
సంస్నాప్య సప్తకలశైః ప్లోతేన పరిమృజ్య చ
వస్త్రాదిభిరలఙ్కృత్య శయ్యావేద్యాం నివేశ్య చ
బద్ధ్వా ప్రతిసరం చైవ శయనేషు చ శాయయేత్
పూర్వాభ్యామేవ మన్త్రాభ్యాం సర్వమేతత్సమాహరేత్
శ్రామణాఽగ్నిం పరిస్తీర్య వైష్ణవేన సుసాయుతాన్
హోతా హోత్రక్రమేణైవ తమావాహ్య హునేత్క్రమాత్
పూజకశ్రేష్ఠరూపత్వే వక్ష్యన్తే మూర్త్యానునా
త్రిదణ్డినం తపోనిష్ఠం పుణ్డరీకవిలోచనమ్
హరిప్రియం సమావాహ్య చతుర్భిర్మూర్తిభిర్హునేత్
ద్వారపాలకరూపత్వే వక్ష్యన్తే మూర్తయోఽన్యథా
విఖనసంచ తపోయుక్తం సిద్ధిదం సర్వదర్శినమ్
ఏతైశ్చతుర్భిరావాహ్య సమూహ్యైవాహుతీర్యజేత్
పృథక్త్వేన ప్రధానత్వే వక్ష్యన్తే మూర్తయోఽన్యథా
పృథక్స్నపనకాలేతు దేవిసహితమాచరేత్
శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రంచ వినా నైర్వైష్ణుమచ్చరేత్
లక్ష్మీనారాయణస్యైవ బింబం తత్సముదాహృతమ్
తస్యపత్నీ చ విఖ్యాతా దివ్యాఖ్యా పరమర్షిభిః
విష్ణుప్రియసుతంచేతి విష్వక్సేనముఖం తథా
కల్పసూత్రకృతంచేతి శ్రామణాఽగ్నిప్రియస్తథా
పరతత్త్వప్రకాశజ్ఞం మూర్తిభిః పఞ్చభిః క్రమాత్
పృథక్త్వేన ప్రధానత్వే తస్యపత్న్యాశ్చ మూర్తయః

దివ్యావరా పరాచేతి మూర్త్యయస్త్వమలేతి చ
ఆదివైష్ణవమన్త్రాభ్యామష్టోత్తరశతం యజేత్
యోంవేదాదిః పరఇతి యజేద్వైష్ణవ సంయుతమ్
అష్టోత్తరసహస్రంవాప్యష్టోత్తరశతన్తు వా
నృత్తైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాతు స్థాపకైస్సహ
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే రత్నన్యాసం సమాచరేత్
దేవం కుమ్భం సమాదాయ ప్రవిశేదాలయం పునః
అర్చ్యకోత్తమరూపత్వే దేవదేవస్య సన్నిధౌ
ద్వారపాలకరూపత్వే ద్వితీయద్వారదక్షిణే
పృథక్ప్రధానరూపత్వే యమాగ్న్యోరన్తరే తథా
శఙ్ఖచక్రధరోవాపి అపి తాభ్యాం వివర్జితః
ద్వారపాలస్వరూపత్వే సవిభుః ప్రోచ్యతే బుధైః
శఙ్ఖచక్రధరస్సాక్షాదితరత్ర ప్రకీర్తితః
గర్భాలయేవా బాహ్యేవా స్థాపనే చోత్తరాముఖః
ద్వారస్య దక్షిణేభాగే స్థాపయేద్దేవరాఙ్ముఖమ్
ధ్రువసూక్తేన సంస్థాప్య విష్ణుసూక్తేన సంస్పృశేత్
గోభూసువర్ణదానాద్యైర్గురుం సంపూజ్య భక్తితః
స్థాపకాద్యాన్సుసంపూజ్య వస్త్రాభరణకుణ్డలైః
గురూత్తమస్య యః కుర్యాత్స్థాపనం భక్తిసంయుతః
వేదానాంచ సమృద్ధిస్స్యాత్సమృద్ధిః పుణ్యకర్మణామ్
సర్వాన్కామనవాప్యైవ విష్ణులోకం సగచ్ఛతి
అతోదేవా ఇదంవిష్ణురితి మన్త్రద్వయేన చ
పూజకత్వే ప్రధానత్వే షోడశైరుపచారకైః
సంపూజ్య విధివద్విష్ణుం తన్నివేదితవస్తుభిః
మాలైర్గన్ధైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైశ్చైవ నివేదనైః

అర్చయిత్వాతు దేహాన్తే సాయుజ్యం పదమాప్నుయాత్
వైఖానసస్య నైవేద్యం విష్ణునైవేద్యవచ్చరేత్
ద్వారపాలప్రతిష్ఠాయాం తద్దైవత్యాం జుహోతి చ

ద్వారస్య దక్షిణేభాగే స్థానకస్సుప్రతిష్ఠితః
వైఖానసాయ మన్త్రైశ్చ తద్దైవత్యైః పరికీర్తితః
తిష్ఠత్యయం త్రిరూపేణ విష్ణ్వాజ్ఞాసంప్రతీక్షకః
తత్కథాచ నిరుక్తాధికారే ప్రోక్తా సువిస్తరా

ఇత్యార్షే శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం
సంహితాయాం క్రియాధికారే పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః

భక్తబిమ్బప్రతిష్ఠావిధిః

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి భక్తానాం లక్షణం పరమ్
అసురారాక్షసాభూతా గరుడానాగకిన్నరాః
యక్షవిద్యాధరాస్సిద్ధా ఋషయోమానవాస్తథా
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియావైశ్యాశ్శూద్రాశ్చైవాన్యజాతయః
విష్ణుభక్తిసమాయుక్తైస్తచ్చిహ్నైస్తత్పరాయణైః
తద్భక్తైరర్చనీయాస్సర్వైరిహాముష్మికాప్తయే
ఆలయాభ్యన్తరే కుర్యాద్దేవపార్శ్వే మనోరమే
ప్రథమావరణేచైవ ద్వితీయావరణేఽథవా
మణ్డపంవాఽథ కూటంవా విమానంవా విశేషతః
పూర్వోక్తేన విధానేన శిల్పినా కుశలేనతు
సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం శైలజన్తు విశేషతః
సచిత్రం వాఽర్ధచిత్రంవా చిత్రాభాసమథాపి వా
ఆయాదిషట్శుభం జ్ఞాత్వా యజమానస్యశుభావహమ్
అష్టతాలేనమానేన మానుషాణాం తు కారయేత్
జటినం శిఖినంవాపి బ్రాహ్మణం పరికల్పయేత్
ప్రాఞ్జలిం భావనాయుక్తం నాసాగ్రాహితలోచనమ్

క్షత్రియం మకుటోపేతం వైశ్యముద్బద్ధకున్తళమ్
శూద్రంచైవానులోమంచ ముణ్డినం పరికల్పయేత్
సర్వాభరణసంయుక్తం మునివేషమథాపి వా
యథా సౌన్దర్యసంయుక్తం సర్వావయవశోభితమ్
అఞ్జలిం ధ్యానమావిశ్య తత్తదాకృతిమేవ వా
ప్రభా పీఠం శిరశ్చక్రం కారయేదితి కేచన
అతఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి స్థాపనారమ్భముత్తమమ్
ఉత్తరాయణకాలేవా దక్షిణేవా త్వరాన్వితః
పూర్వోక్తమాసనక్షత్రే పూర్వపక్షే విశేషతః
స్థిరరాశిం ప్రగృహ్యైవ శుభయోగే శుభోదయే
తస్మాత్తుదివసాత్పూర్వమఙ్కురానర్పయేత్క్రమాత్
తృతీయేదివసే కుర్యాచ్ఛిల్పినా చాక్షిమోచనమ్
పూర్వోక్తలక్షణోపేతమాచార్యం వరయేద్బుధః
ఆలయాత్ప్రముఖేవాపి ఉత్తరేవా మనోరమే
మణ్డపంవాఽథ కూటంవా ప్రపాంవాపి విధానతః
ఔపాసనాగ్నికుణ్డేతు కుర్యాదాఘారమాచరేత్
అఙ్గహోమంచ కృత్వాతుపాఞ్చభౌతికసంయుతమ్
నయనోన్మీలనం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయేత్తతః
నద్యాంవాఽథ తటాకేవాప్యథవాథ కటాహకే
తస్మిన్నజ్జలేధివాస్యైవ బేరశుద్ధ్యర్థమేవతు
పూర్వోక్తలక్షణైర్యుక్తాం యాగశాలాం ప్రవిశ్యచ
వితానేన సమాచ్ఛాద్య దర్భమాలాదిభిర్యుతామ్
క్రముకైః పూర్ణకుమ్భాద్యైస్సర్వాలఙ్కారశోభితమ్
తన్మధ్యే మణ్డపం కృత్వా బింబస్యార్ధప్రమాణతః
ప్రాచ్యామాహవనీయన్తు శ్వభ్రం పూర్వవదాచరేత్
ఉత్తరే వాస్తుహోమంచ పూర్వోక్తేన విధానతః

పర్యగ్నించ తతఃకృత్వా ప్రోక్షణంచ సమాచరేత్
ఆఘారం పూర్వవత్కృత్వా వైష్ణవేన సమాయుతమ్
అధివాసగతంబేరం యాగశాలాం ప్రవేశయేత్
పూర్వోక్తేన విధానేన కుమ్భపూజాం సమాచరేత్
యత్తద్రూపం తథాధ్యాయేత్కుమ్భమధ్యే విశేషతః
పఞ్చభిః కలశైస్స్నాప్య బింబం యత్నేన శోధయేత్
వస్త్రమాల్యైరలఙ్కృత్య అర్చయేదష్టవిగ్రహైః ।
పుణ్యాహం వాచయేత్తత్ర బద్ధ్వాప్రతిసరం తతః
పఞ్చవస్త్రైస్సమాచ్ఛాద్య స్థాపయేత్కుమ్భసంయుతమ్
శయనే శాయయేద్దేవం యతో ద్వారం తతశ్శిరః
ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా దిక్పాలానర్చయేద్బుధః
అగ్నిం తం పరిషిచ్యైవ మూలహోమంచ హూయతాన్
అష్టాశీతిం తతో హుత్వా మహావ్యాహృతిసంయుతమ్
అష్టాక్షరేణ మన్త్రేణ శతమష్టాధికం యజేత్
తత్తన్మూర్తించ హుత్వాతు రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్
పునః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా స్నానవిధానతః
శయానం బేరముత్థాప్య క్షమస్వేత్యనుమాన్య చ
పుష్పమాల్యైరలఙ్కృత్య పూజయేదష్టవిగ్రహైః
అన్తర్హోమం తతో హుత్వా గర్భాగారం ప్రవేశయేత్
పఞ్చరత్నం సువర్ణంవా పీఠే తత్ర వినిక్షిపేత్
సువర్ణంచ పశుం తేభ్యో గురవే దక్షిణాం దదేత్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే యజమానయుతో గురుః
బేరం కుమ్భం సమాదాయ ఆలయంచ ప్రదక్షిణమ్
గర్భాలయం ప్రవిశ్యైవ పీఠం సంస్థాపయేద్గురుః
ఆత్మసూక్తంచ జప్త్వైవ హృదిబీజాక్షరం న్యసేత్
బీజాక్షరోఽవిశేషేణ తత్తన్నామాదిరక్షరమ్
తద్బీజం ప్రణవైర్వేష్ట్య తద్రూపం మనసాస్మరేత్

మూలమన్త్రం సముచ్చార్య మూర్తిమన్త్రంచ యోజయేత్
అనుక్తానిచ సర్వాణి మూర్తిమన్త్రేణ కారయేత్
ఏవం సమాచరేద్భక్త్యా విష్ణుభక్తస్య స్థాపనమ్
ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయామ్
వాసాధికారే భక్తప్రతిష్ఠావిధిర్నామ
షష్ఠోధ్యాయః

పరివారాణాంపృథక్ప్రతిష్ఠా

పరివారాణాం తత్తదాలయాఽభిముఖే సర్వేషాం పృథగేవ వాస్తుహోమం హుత్వాఽభిముఖే శయ్యావేదిం ద్విహస్తాయతవిస్తారాం తద్బింబార్ధాధికహీనాం వా తత్తురీయాంశోత్సేధం సఙ్కల్ప్య తత్తన్మన్త్రేణ పూర్వవదఙ్కురార్పణాధివాసాదీని కృత్వా పశ్చాదౌపాసనాగ్నావాఘారం హుత్వా కుమ్భాంశ్చతురాఢకసంపూర్ణాన్ ఖణ్డస్ఫుటితకాలరహితాన్ సఙ్గృహ్య తన్తునా సంవేష్ట్యాఽద్భిరాపూర్య వస్త్రయుగ్మేనాఽఽవేష్ట్య రత్నం సువర్ణంవా తత్తదాయుధసహితం తత్తన్మన్త్రేణ తత్తత్కుమ్భే ప్రతిష్ఠాప్య సప్తభిఃకలశైస్సంస్నాప్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పఞ్చశయనాన్యాస్తీర్య ప్రతిసరం బద్ధ్వా తత్తన్మన్త్రేణ శాయయిత్వోత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా హౌత్రం తత్తన్మూర్తిమన్త్రేణాఽఽవాహనజుష్టాకారస్వాహాకారాన్ కృత్వా సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తన్మూర్తిమన్త్రాన్ సవైష్ణవాన్ షోడశకృత్వో ద్వాదశకృత్వోవా జుహుయాద్రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వాఽఽలయమావిశ్య కుమ్భం బింబంచ సమానీయ తత్తన్మన్త్రేణ రత్నన్యాసం కృత్వా తత్తన్మన్త్రేణాఽఽవాహ్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేదయేదిత్యాహ భగవాన్మరీచిః.

గోపుర ప్రతిష్ఠా

అథ వక్ష్యే విశేషేణ గోపురస్యాధిదేవతాః
వారాహం నారసింహంచ అచ్యుతం చానిరుద్ధకమ్
విష్ణుం చ పురుషం సత్యమచ్యుతం చానిరుద్ధకమ్
ఆలయస్యార్చనారూపం వారాహం సత్యమచ్యుతమ్

లక్ష్మీశనారసింహంచ వారాహం చాచ్యుతం తథా
సుదర్శనం వరాహంచ అచ్యుతంచ పితామహమ్
తలే తలే ప్రకర్తవ్యం ప్రథమాది క్రమేణవై
తృతీయం పఞ్చసప్తం చ నవఏకాదశం క్రమాత్
ఏవం పఞ్చతలాన్దేవాన్ తలేష్వేకాదశేషుచ
ఏవమేవం ప్రకర్తవ్యం ప్రశ్చిమాది క్రమేణవై
కోణేకోణేచ గరుడం లోకపాలాన్ప్రకల్పయేత్
శేషాన్దేవాన్ప్రకల్ప్యైవ విమానోక్తాధిదేవతాన్
గోపురం లక్షణం కృత్వా శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గతః
ఆద్యేష్టకానాం విన్యాసం విమానోక్తం తదాచరేత్
అక్ష్యున్మేషాధివాసంచ విమానోక్తం సమాచరేత్
యాగశాలాం ప్రకల్ప్యైవ పఞ్చాగ్నీన్పరికల్పయేత్
శయ్యావేదిం ప్రకల్ప్యైవ కలశానాహరేద్బుధః
మధ్యే కుమ్భం ప్రతిష్ఠాప్య ఆలయస్యాధిదైవతమ్
పూర్వోక్తదేవానావాహ్య మధ్యమాది సమర్చయేత్
ఆఘారం విధివత్కృత్వా హౌత్రశంసనమాచరేత్
పూర్వోక్తదేవానావాహ్య సభ్యదక్షిణవామయోః
తలవిన్యాసదేవాంశ్చ దక్షిణప్రణిధౌ తథా
ధాత్రాది లోకపాలాంశ్చ క్రమాదావాహనం చరేత్
ఆవాహనక్రమేణైవ నిరూప్యాజ్యాహుతిర్యజేత్
విమానస్య చతుర్మూర్తిం వైష్ణవేన శతం యజేత్
ఆలయాన్తర్గతాన్దేవాన్ చతుర్మూర్తిం యజేత్క్రమాత్
జుహుయాత్సర్వదైవత్యం పౌరుషం సూక్తమేవ చ
ధాతాదిమూలహోమంచ విష్ణుసూక్తం సవైష్ణవమ్
అగ్నికుణ్డేషు సర్వేషు అన్యత్సర్వం హరేరివ
పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా కలశానాహరేద్గురుః
శిఖరేచ సమావాహ్య తత్తత్స్థానోక్తదేవతాన్

అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యగ్నివేదయేత్
తదాలయే సమావాహ్య దేవాన్పఞ్చమహానపి
వ్యపోహ్య పంజరం సర్వం శేషం పూర్వవదాచరేత్
ధ్రువకౌతుకసంయుక్తే ధ్రువానామితిచ క్రమాత్
స్థాపనం తద్విధా ప్రోక్తం దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
ధ్రువస్య కౌతుకస్యాపి విధివత్స్థాపనం చరేత్
ధ్రువకౌతుకసంయుక్తం తమువాచ పితామహః
ధ్రువంచ కౌతుకంచైవ ధ్రువార్చనముదాహృతమ్
తదేవ దేవహీనం చేదేకబేరమితి స్మృతమ్
ఏకబేరంచ తత్ర్త్వాహుః కేవలాముష్మికప్రదః
ఇతిసంక్షేపతః ప్రోక్తం స్థాపనం మునిసత్తమ (క్రియాధికారే)

ఇతి శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్
ద్వితీయ భాగః

శ్రీవైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

తృతీయభాగః

కళాన్యాసవిశేషః

పూర్వోక్త.........తిథౌ అస్య.........స్వామినః ధ్రువ బిమ్బాద్ అష్టచత్వారింశజ్జీవకళాః క్రమేణాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయిష్యే (ఇతిసఙ్కల్ప్య)

ఓం అంక్రోం ఓం సువస్సువర్భూః క్షం సర్వసంహారహవ్యవాహ న్యగ్నిజీవకళాం శ్రీ.......స్వామినః ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యాత్ నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః హం వైరాగ్యకపిలాగ్నిజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి దం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః సం మహాన్తసుహోమాగ్నిజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి చోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః షం అనిరుద్ధశ్రేష్ఠాగ్నిజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య పాదస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ప్రం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువస్సువర్భూః శం శ్రీపతివిస్ఫులిఙ్గిన్యగ్ని జీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఆధారస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి నం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః వం ఐశ్వర్యజ్వాలిన్యగ్నిజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః బింబస్య ఆధారస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః లం అపరిమితజ్వాలిన్యగ్నిజీవకళాం

(శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఆధారస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః రం అచ్యుతఊష్మాఽగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఆధారస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భుస్థః యం సర్వతేజోమయార్చ్యగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి హీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః మం జ్ఞానమయధూమ్రాగ్నిజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి మం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః భం సత్యాత్మకధనంజయవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః బం సత్యదేవదత్తవాయుజీవకళాం (శ్రీ)...స్వామినః ధ్రువబింబస్య కామ్యస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి స్యాం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూర్భుస్థః ఫం పరమపురుషకృకరవాయు జీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి వమ్ నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః పం ధర్మమయకూర్మవాయుజీవకళాం శ్రీ...సామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి దేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః నం పురుషాత్మకనాగవాయుజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి గ్రోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః ధం పురుషసమానవాయుజీవకళాం

శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య నాభిస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి భం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః దం అనిరుద్ధోదానవాయు జీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః థం వ్యాపినారాయణాత్మకవ్యానవాయుజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ణం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః తం అచ్యుతఅపానవాయుజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి రేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః ణం సదావిష్ణుప్రాణవాయుజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య హృదయస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ర్వం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఢం సత్యక్షమాసూర్యజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి తుం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః డం మహావిష్ణుధారిణీసూర్యజీవకళాం శ్రీ...స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి విం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః ఠం పురుషబోధినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి త్సం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః టం విష్ణువిశ్వసూర్యజీవకళాం శ్రీ..... స్వామినః ధ్రువబింబస్య బాహుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి తం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఝం వ్యాపినారాయణభో

గదసూర్యజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యాంత్ నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంభూః జం సదావిష్ణుసుషుమ్నాజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి దం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంభువః ఛం మహావిష్ణురుచాసూర్యజీవకళాం శ్రీ.... స్వామినః ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి చోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః చం విష్ణుజ్వాలినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ..... స్వామినః ధ్రువబింబస్య వక్త్రస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ప్రం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూః ఘం ఆదిమూర్తిమరీచి సూర్యజీవకళాం శ్రీ... స్వామినః ధ్రువబింబస్య కర్ణస్థానాదాకృష్య ఆవాహయామి నం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః గం వైరాగ్యధూమ్రసూర్యజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః ఖం ఐశ్వర్యతాపినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యోం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః కం జ్ఞానతపినీసూర్యజీవకళాం శ్రీ...... స్వామినః ధ్రువబింబస్య కర్ణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువర్భువర్భూః అః ధర్మపూర్ణామృతచన్ద్ర జీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రాణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి హిం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓంభూః అం అనిరుద్ధపూర్ణచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ.... స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రాణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి మం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం భువః ఙాం అచ్యుతాఙ్గదచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రాణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ధీం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం సువః ఓః సత్యప్రీతిచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ.... స్వామినః ధ్రువబింబస్య ఘ్రాణస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి స్యం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఐం పురుషశ్రీరూపచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి వం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం భూః ఏం విష్ణుజ్యోత్స్నాచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి దేం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం భువః ఞాం సమానకాన్తిచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి గ్రోం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం సువః ఞం ఉదానచన్ద్రికాచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య చక్షుస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి భం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్థః ఋూం వ్యానశశినీచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి యం నమః ఓమ్.

ఓం అం(క్రోం ఓం భూః ఋం అపానధృతిచన్ద్రజీవకళాం శ్రీ..... స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ణిం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః ఊం ప్రాణరతిచన్ద్రిజీవకళాం శ్రీ......స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి రేం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం సువః ఉం అవసథ్యపుష్టిచన్ద్రిజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య లలాటస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి ర్వాం నమః ఓమ్.

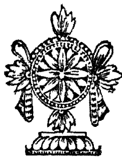
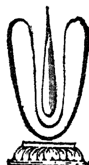
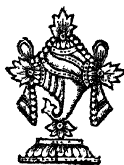
ఓం అంక్రోం ఓం సువర్భువర్భూస్సః ఈం గార్హపత్యతుష్టిచన్ద్రి జీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి తుం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భూః ఇం అన్వాహార్యపూషాచన్ద్రిజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి విం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓం భువః ఆం ఆహవనీయమానదచన్ద్రిజీవకళాం శ్రీ....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి త్సం నమః ఓమ్.

ఓం అంక్రోం ఓంసువః అం సభ్యామృతచన్ద్రిజీవకళాం శ్రీ.....స్వామినః ధ్రువబింబస్య మూర్ధస్థానాదాకృష్య కుమ్భే ఆవాహయామి తం నమః ఓమ్.

ఇతి శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛాస్త్రోక్త ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్
తృతీయభాగః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రోక్త

ప్రతిష్ఠానుక్రమణికాయామ్

ఉత్తరపీఠికా

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణమ్

అఙ్కురార్పణే

అఙ్కురార్పణకాలే బ్రహ్మసోమాది దేవానామర్చనే హవిర్ని వేదనేచ హీనే తత్తద్దైవత్యం వైష్ణవంచ హుత్వా పునరభ్యర్చ్య హవిర్ని వేదయేత్.

అఙ్కురార్పణే హీనే, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తం, బ్రాహ్మం, సౌమ్యం, వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా పునరప్యఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

అఙ్కురార్పణం కృత్వా పశ్చాత్కర్మనాచరేచ్చేత్, రాజ రాష్ట్రవినాశాయ భవతి తస్మాద్యత్నతః కుర్యాత్. తద్దోషశమనార్థం, మహాశాన్తిం హుత్వా, "క్షమ"స్వేతి దేవం ప్రణమ్య, పునరప్యఙ్కురార్పణపూర్వం, కర్మసమాచరేత్.

అక్షిమోచనే

అక్షిమోచనాత్పూర్వం, పీఠసంఘాతకాలే, రత్నానామలాభే, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తంచ హుత్వా, తత్తత్థానే సువర్ణం నిక్షిపేత్.

అక్షిమోచనకాలే, గవాదిదర్శనద్రవ్యహీనే, గోదానసూక్తం, తత్తద్ద్రవ్యాధిదైవత్యం, వైష్ణవంచ హుత్వా, పశ్చాత్తత్తద్ద్రవ్యం, విధివద్దర్శయేత్.

అక్షిమోచనేహీనే అర్క-రాహుసౌరాణాముదయే, అన్ధే చైకనేత్రే నక్షత్రే, అక్షిమోచనే కృతేచ, సర్వనాశాయ భవతి. వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, నవగ్రహదైవత్యంచ, హుత్వా పునరక్షిమోచనం కారయేత్.

ధ్రువబేరే

ధ్రువబేరస్యాఽక్షిమోచనాఽన్తే బేరశుద్ధిక్రియాయాం హీనాయాం, విపరీతాయాంవా, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తం రౌద్రమార్షం, వారుణంచ హుత్వా పునరాచరేత్.

అధివాసే

పఞ్చగవ్యక్షీరోదకేష్వధివాసనేహీనే, వైష్ణవం, ఆర్షం, విష్ణుసూక్తం చ హుత్వా జలాధివాసం త్ర్యహమేకాహంవా కారయేత్.

యజ్ఞశాలాయామ్

యజ్ఞశాలాయాం మహావేద్యాంచ ప్రమాణహీనాయా మధికాయాంచ, అన్యదేశే కృతాయాం అలఙ్కారహీనాయాం, తత్తద్దేశాధిపదైవత్యం, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, శ్రీభూమిదైవత్యంచ జుహుయాత్.

అగ్నికుణ్డేషు

అగ్నికుణ్డాని హీనాధికప్రమాణేన కృతాని చేద్బ్రాహ్మం, సౌమ్యమాగ్నేయంచ జుహుయాత్. పరిస్తరణకూర్చ ప్రణీధ్యాజ్యపాత్రస్రువాదిషు, ప్రమాణహీనేష్వధికేషుచ, మిన్దాహుతిం, సావిత్రీంచ వ్యాహృత్యన్తం జుహుయాత్.

మథితాగ్నిలాభే

యథోక్తేస్థానే పఞ్చాగ్నీన్ పరికల్ప్య, ప్రోక్షణోల్లేఖనే కృతే, మథితాగ్నిలాభేతు, ఆచార్యాగారతః, శ్రోత్రియాగారతోవా, అగ్నిమాహృత్య, గార్హపత్యాగ్నికుణ్డే నిధాయ, ఆఘారం హుత్వా, వైష్ణవం, భూమిదైవత్యమాగ్నేయంచ జుహుయాత్.

తమగ్నిం వర్ధయిత్వా, అన్వాహార్యే ప్రణీయ, పశ్చాదాహవనీయే ప్రణీయ, పశ్చాదావసథ్యే ప్రణీయ, తతస్సభ్యే ప్రణీయ, తతః పద్మాగ్నౌ ప్రణయనం కుర్యాత్. విపరీతే తత్తన్మన్త్రహీనేచ, వైష్ణవమాగ్నేయం, బ్రాహ్మం, సౌమ్యంచ, హుత్వా అగ్నిం ప్రణయేత్.

పశ్చాత్తత్తదగ్నిషు ఆఘారాత్పూర్వతో అన్తరా నైవ గచ్ఛేత్, అజ్ఞానాద్యదిగచ్ఛేత్, తత్తద్దిక్పాలదైవత్యం, వైష్ణవ, మాగ్నేయంచ, జుహుయాత్.

తణ్డులైరేకజాతీయైర్ద్విప్రస్థైః పక్వం చరుం గవ్యం నవనీతంచ లౌకికాగ్నౌ పాచయిత్వా, పునస్తత్తదగ్నిషు సమన్త్రకం సంస్కుర్యాత్,

ఆజ్యస్థాల్యాం చరౌవా మక్షికా, క్రిమి, రోమ, పిపీలికాదీనాం పతితే. తద్ద్రవ్యమపోహ్య, అన్యద్ద్రవ్యమాదాయ ప్రాజాపత్యమాగ్నేయం వైష్ణవం చ జుహుయాత్, ఆజ్యాలాభే తం దోషం వ్యపోహ్య దర్భైరుత్పూయ ఉద్దీప్యోత్పూయాహరేత్.

ఆఘారే కృతే, తస్మిన్నగ్నావనుగతే, "అయన్తేయోని" రితి, తద్భస్మని, సమిధమారోప్య, "ఉద్బుధ్య" స్వేతి, లౌకికాగ్నౌ నిధాయ, ఇన్ధనాని విక్షిప్య, ఉజ్జ్వాల్య, పరిషిచ్య, విచ్ఛిన్నం, మిన్ద్రాహుతీ, వైష్ణవం, వ్యాహృతీశ్చ యజేత్.

పరిస్తరణాది సంభారాణాం దాహే, భేదే, ఛేదే, నాశేచ, పునస్తత్సంయోజ్య, మహావ్యాహృతీ, రాగ్నేయం, మిన్ద్రాహుతీ, వైష్ణవంచ, జుహుయాత్.

విశేషేఽనుక్తే స్రువేణ హోతవ్యం, హవిర్విశేషేఽనుక్తే చాఽఽజ్యేన, ఆజ్యాలాభే సాఽఽజ్యేన చరుణా హోమమాచరేత్. ఉక్తద్రవ్యస్య హీనం చేత్కాపిలేన ఘృతేన వైష్ణవం వింశతికృత్వో యజేత్,

ప్రాయశ్చిత్తాఽగ్నికుణ్డేఽనుక్తే నిత్యాఽగ్నికుణ్డే స్థాల్యాం వా జుహుయాత్.

క్రియాహీనే విపర్యాసే మన్త్రాణాం సఙ్కరేవా వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ యజేత్.

ప్రాయశ్చిత్తవిశేషేఽనుక్తే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుష సూక్తంచ జుహుయాత్.

ఉక్తద్రవ్యాఽలాభే

రత్నధాతుబీజానామలాభే రుక్మ, పారద యవానాహృత్య, రత్నానాం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం, ధాతూనాం దిగ్దైవత్యం వైష్ణవం, బీజానాం వాయవ్యం వైష్ణవంచ, ప్రత్యేకం వింశతికృత్వో యజేత్.

వస్త్రే లక్షణహీనే, ఛేదాదియుక్తే చ, తత్త్యక్త్వా, అన్యదాహృత్య, శ్రీదైవత్యం వైష్ణవంచ, యజేత్.

అణ్డజాదీనామలాభే, ప్రత్యేకం వస్త్రమాహృత్య, వైష్ణవం, శ్రీభూమిదైవత్యంచ, జుహుయాత్.

తోరణేషు ప్రమాణహీనేషు, పృథక్ పృథక్, ద్వారాధిప దైవత్యం, వింశతికృత్వో జుహుయాత్.

దర్భమాలాయాం హీనాయాం, ఆర్షం వైష్ణవంచ, యజేత్.

కుమ్భే

కుమ్భే ప్రమాణహీనే, ఖణ్డాదిదోషయుక్తే వస్త్రవర్ణ చిహ్నాదిషు హీనేషుచ తస్మిన్దేవో న రమేత, తస్మాద్యత్నేన తానివిక్షిప్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం మునిమన్త్రమాగ్నేయం చ దశకృత్వో జుహుయాత్, బ్రాహ్మణభోజనం చ కృత్వా ఆచార్యాయ దక్షిణాం దద్యాత్.

సాధితే కుమ్భే భిన్నే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మమైన్ద్రమాగ్నేయమార్షంచ వింశతికృత్వో హుత్వాఽఽచార్య దక్షిణాం దత్త్వా విప్రాన్ భోజయిత్వాఽన్యత్కుమ్భం సఙ్గృహ్య పూర్వవత్సాధయేత్.

శ్వకుక్కుటాద్యైరస్పృశ్యైః పతితైశ్చ సాధితే కుమ్భే స్పృష్టే తద్వ్యపోహ్యాఽన్యత్కుమ్భం సఙ్గృహ్య పూర్వవత్సాధయేత్. వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం సౌరమాగ్నేయం చాజ్యాఽగ్నౌ

ప్రత్యేకమష్టాధికశతకృత్వో జుహుయాత్ ఆచార్యదక్షిణాం దత్త్వా వైష్ణవాన్ సంపూజయేత్.

అస్పృశ్యైః స్పృష్టే బింబే స్నపనోక్తప్రకారేణ స్నపనం కృత్వా పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం జుహుయాత్.

శ్వకుక్కుటాద్యైః, స్పృష్టేహోమకుణ్డే తత్కుణ్డం వ్యపోహ్య పూర్వవత్కుణ్డం కృత్వాఽఘారంహుత్వాఽగ్నేయం వైష్ణవం పఞ్చ వారుణం, మూలహోమం చ, శతశో జుహుయాత్, వైష్ణవాన్ సంపూజ్య బ్రాహ్మణభోజనంచ కుర్యాత్.

స్రువాదీనామలాభే తత్తద్ధ్యాత్వా స్రువేణైవ హుత్వా వైష్ణవం బ్రాహ్మం సౌమ్యమాగ్నేయమాదిత్యంచ జుహుయాత్.

సమిధీనామలాభే పాలశీమాశ్వత్థీంవాఽహృత్య తత్తత్సమిధం ధ్యాత్వాఽగ్నేయం వైష్ణవం బ్రాహ్మంచ జుహుయాత్.

దర్భాన్ కుశాన్ సమిధోవా మాసాతీతాన్ సఙ్గృహ్య తత్తత్కర్మకృత్వా తద్దోషశమనార్థం వారుణం వైష్ణవం బ్రాహ్మం సౌమ్యమాగ్నేయమాదిత్యంచ జుహుయాత్.

ఆజం మాహిషం దధిక్షీరంచ గృహీతంచేత్, వైష్ణవం బ్రాహ్మమాగ్నేయం సౌరంచ వ్యాహృత్యన్తం పృథక్పృథగ్యజేత్.

అగ్నికుణ్డార్థం మృదోవాలుకావా అశుభదేశాత్సమాహృతాశ్చేద్వైష్ణవం వారుణం జుహుయాత్.

ఇన్ధనమార్ద్రం సధూమం జంతుకంటకదుర్గన్ధలేపయుక్తం, అగ్నౌ ప్రక్షిప్తంచేత్తత్త్యక్త్వా, అన్యత్ప్రక్షిప్య ఆగ్నేయం వైష్ణవం వ్యాహృతీశ్చ జుహుయాత్.

వస్త్రాదిద్రవ్యే దర్భాదౌ ప్రపాయాంవా అన్యస్మిన్ దేవార్థం కల్పితే, అగ్నినాదగ్ధే, వైష్ణవం, బ్రాహ్మం, సౌర, మాగ్నేయంచ, ప్రత్యేకం, దశపర్యాయతో జుహుయాత్.

కౌతుకాదిబేరాణాం చతుర్దశకలశన్యాసవిపర్యాసే వైష్ణవం పఙ్క్తిశదైవత్యంచ స్నపనకాలే బేరవిపర్యాసే పఞ్చవారుణం వైష్ణవంచ

శయనవిపర్యాసే వైష్ణవం శ్రీభూమిదైవత్యంచ ప్రత్యేకం దశపర్యాయతో జుహుయాత్.

హోత్రశంసనే, విపరీతే, హీనేచ, బ్రాహ్మం మునీన్ద్రించ జుహుయాత్.

పరిషద్దేవానామావాహనజుష్టాకారస్వాహాకారార్చనేషు విపరీతేషు హీనేషుచ, వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, బ్రాహ్మం, రౌద్రంచ దశపర్యాయతో జుహుయాత్,

సర్వేషాం హోమానాముక్తే విపరీతే, హీనేచ పద్మాగ్నౌ వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ హుత్వా, యథోక్తంచ జుహుయాత్.

శయానం దేవం ప్రమాదాదుద్ధరేచ్చేచ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం చతుష్కృత్వో హుత్వా తథైవ శాయయేత్.

అధ్యయనే హీనే సారస్వతమష్టాధికశతం జుహుయాత్.

అస్యయజ్ఞస్య షోడశర్త్విజామభావే యథాలాభం సఙ్గృహ్య తన్త్రయిత్వా కుర్యాత్.

కుణ్డానాంచ లక్షణమ్ ఆఖ్యామ్, ఆఘారవిశేషం, తత్తల్లోకాధిదైవతం జాతవేదస్స్వరూపం, బ్రాహ్మాసనస్యలక్షణమ్, పాత్రాణాం లక్షణం హోమద్రవ్యమ్, ఋషిచ్ఛన్దోధిదైవతమ్ ఆహూరప్రయోగంచ సర్వం సంస్కృత్య విధినా కారయేత్.

పఞ్చప్రతిష్ఠాయాం త్రివిధోత్సవేచ పురశ్చరణం కృత్వా దీక్షితస్యాచార్యస్యర్త్విజాం చావభృథాత్పూర్వమాశౌచం నస్యాత్.

ఆచార్యస్థాపకాదీనాం భర్త్సనం హసనం, శపనంవా కృత్వా వైష్ణవం, విష్ణుసూక్తం, పురుషసూక్తం, బ్రాహ్మం,సారస్వతంచ, హుత్వా తాననుజ్ఞాప్య కార్యమారభేత.

ఆచార్యదక్షిణా కాలతీతే, వైష్ణవం, మునిమన్త్రం అష్టోత్తరశతం హుత్వా యథోక్తదక్షిణాం దద్యాత్.

అల్పదక్షిణోయాగో యజమానం హన్తి సదక్షిణో యజ్ఞః,

ఫలమనన్తం దదాతి తస్మాద్యజ్ఞస్య దక్షిణా జీర్ణోభవేత్.

కౌతుకాదీనామలాభే సువర్ణం నిక్షిప్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం, వాయవ్యం, దిగ్దైవత్యంచ జుహుయాత్.

సభ్యాగ్నౌ శేషహోమే హీనే, వైష్ణవమాగ్నేయం, వ్యాహృతీశ్చ, దశశో జుహుయాత్.

నిత్యాగ్నికుణ్డే సభ్యాగ్నిస్థాపనే హీనే పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా శ్రోత్రియాఽఽగారతోఽగ్నిమాహృత్య నిధాయాఽఘారం హుత్వా నిత్యహోమం సమాచరేత్.

ధ్రువబేరాత్కౌతుకాదిషు దీపాద్దీపమివావాహయేత్. అజ్ఞానాత్తత్కూర్చ్వజలేన తేషామావాహనే కృతే మహత్తరో దోషో భవతి. తతశ్శీఘ్రం, శుద్ధోదకేన, "ఇషేత్వోర్జేత్వే" త్యాదినా సంస్నాప్య, దేవమనుమాన్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ హుత్వా పూర్వవత్ ధ్రువబేరాదావాహయేత్.

ఇతి ఉత్తరపీఠికాయామ్
ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణమ్

సజీర్ణ ప్రకరణమ్

అద్భుతశాన్తిం వక్ష్యే దేవాలయాఽభిముఖే ఉత్తరే చైశాన్యాం వా పర్వతాగ్రే సదీతటాకసముద్రతీరే గృహే వా మణ్టపం కూటం ప్రపాం వా షోడశస్తంభసంయుక్తాం చతుర్హస్తప్రమాణస్తమ్భాన్తరాం చతురస్రాం చతుర్ద్వారయుతాం నవభాగాం తాలోన్నతభూమితల యుతాం కృత్వా, మన్మధ్యే శ్రామణకాఽగ్నికుణ్డం పూర్వవత్కృత్వా అథస్తాద్ద్వాదశాఙ్గులం పూర్వవదవటం ఖనిత్వా తత్ప్రాచ్యాం ద్విహస్తాయతవిస్తారం హస్తమాత్రసముత్సేధం స్థణ్డిలం, తత్పశ్చిమే సికతాభిర్మృదా వా వితస్త్యాయతవిస్తారం చతురఙ్గులోన్నతం చతురస్రపీఠం సూర్యస్య,ప్రాగాది చతుర్దిక్షు ఆహవనీయాఽన్వాహార్యగార్హపత్యాఽఽవసథ్యకుణ్డాని ఆహవనీయస్యపశ్చిమే అర్ధచన్ద్రాకారం శుక్రస్య, అన్వాహార్యస్యోత్తరే తట్యాకారమఙ్గారకస్య, గార్హపత్యస్య పూర్వే వజ్రాకారంశనైశ్చరస్య, ఆవసథ్యస్య దక్షిణేఽష్టాస్రం బృహస్పతేః ఆగ్నేయాదికోణేషు చతురౌపాసనాగ్నికుణ్డాని, ఆగ్నేయ్యాం ఔపాసనకుణ్డస్య పూర్వే వృత్తాకారం చన్ద్రస్య నైర్ఋత్యామౌపాసనకుణ్డస్యోత్తరే దణ్డాకారం రాహోః వాయవ్యామౌపాసనకుణ్డస్యోత్తరే ధ్వజాకారం కేతోః ఐశాన్యామౌపాసనకుణ్డస్యదక్షిణే త్రికోణాకారం బుధస్య, తత్తద్గ్రహపీఠస్య దక్షిణపార్శ్వే తత్తదధిదైవతపీఠమపి తద్వత్కల్పయిత్వా.

శాలాం గోమయేనోపలిప్య రఙ్గవల్ల్యాదిభిః పుష్పమాల్యాద్యైస్తోరణపూర్ణకుమ్భకదళీపతాకాఙ్కురవితానధ్వజదర్భమాలాస్తమ్భవేష్టనాద్యైరలఙ్కృత్యాఙ్కురార్పణం కుర్యాత్.

స్థణ్డిలే ధాన్యరాశిం విన్యస్య తన్మధ్యే తణ్డులేనాష్టదళపద్మం కృత్వా తన్మధ్యే స్వర్ణరజతతామ్రమృత్తికానామన్యతమేన కృతం ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణం కుమ్భం తన్తునా యవాన్తరమఙ్గుళ్యన్తరం వా పరివేష్ట్య పూతవారిణా సంపూర్యవస్త్రయుగ్మేనావేష్ట్య సౌవర్ణాన్యఙ్గులాదహీనాన్యష్టమఙ్గళపఞ్చాయుధసర్వచిహ్నాని రత్నరజతతామ్రకాంస్యస్వర్ణ త్రపుసీసాఽఽయసతీక్ష్ణకాన్తైః కృతాన్యాదిత్యాదినవగ్రహరూపాణి

చనిక్షిప్య కర్పూరైలాలవఙ్గచన్దనోశీరాదిసర్వగన్ధద్రవ్యాణి, అశ్వత్థచూతా
శోకపల్లవకుశకూర్చాక్షతనాళికేరాణిచ నిక్షిప్య, తన్తునా వేష్టితపిధానేన
పిధాయ, రక్తాఽసితాఽతిరక్తశ్యామపీతసితాఽసితకృష్ణధూమ్రవర్ణైస్త
త్ప్రతాన్యలఙ్కృత్య తేషు ప్రత్యేకం కూర్చం ద్వాదశాఙ్గులమాత్రం
పవిత్రం వా నిధాయ

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ తిథౌ...అద్భుతశాన్తికర్మ
కరిష్యే (ఇతి సఙ్కల్ప్య అపఉపస్పృశ్య) సర్వలక్షణ సమ్పన్నాన్వేద
శాస్త్రవిదశ్శ్రోత్రియాన్బ్రాహ్మణానాహూయాఽభిపూజ్య తేషు తజ్జ్ఞం
శ్రుతవృత్తసమ్పన్నమేకమాచార్యం శేషాన్గ్రహపూజార్థమధిదేవార్చ
నార్థం సమిదాజ్యచరుహోమార్థంచ ప్రత్యేకం వృత్వా తాన్వస్త్రాభరణ
గన్ధమాల్యాద్యైర్యథాశక్త్యలఙ్కృత్వా తత్తత్కర్మసు యోజయేత్.

ఉత్తరే ఔపాసనాగ్నికుణ్డే స్థణ్డిలేవా శిష్యేణ శ్రీవైఖానస
సూత్రోక్తవిధానేనాఽఘారం వాస్తుహోమంచ హావయిత్వా పర్యగ్ని
పఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధయేత్.

ఆచార్యస్తద్వేద్యాం దక్షిణేచోత్తరాభిముఖో భూత్వా బ్రాహ్మ
మాసనమాస్థాయ ప్రాణానాయమ్య మాతృకాదిన్యాసాన్ కృత్వా
కుమ్భజలే దేవదేవం సువర్ణాభం చతుర్భుజం చక్రశఙ్ఖయుతం దక్షిణం
వరదం కట్యవలమ్బితవామహస్తం పీతామ్బరధరం కిరీటకేయూరహార
మకరకుణ్డలాదివిభూషితం శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కం పరమాత్మానం నారా
యణం దేవీభ్యాం సహైవ ధ్యాత్వాఽఽవాహ్య అష్టాక్షరమష్టసహస్ర
మష్టశతంవా వైష్ణవం సహస్రశీర్షమేకాక్షరంచ జప్త్వాఽభిమృశ్య షోడ
శోపచారైరభ్యర్చ్య పురుషసూక్తేన సంస్తూయ ప్రణామాన్కుర్యాత్.

అర్చకో గ్రహపూజాం అధిదేవతాపూజాంచ కరిష్యామీతి
సఙ్కల్ప్య మధ్యే ఆదిత్యం ప్రాగాద్యుదగన్తం శుక్రాఙ్గారకమన్దగురూన్
ఆగ్నేయాదీశానాన్తం రజనీశరాహుకేతువిధుపుత్రాన్స్థాప్య తత్తన్మ
న్త్రైరావాహ్యాభ్యర్చ్యాష్టాక్షరేణ అయుతమష్టోత్తరసహస్రంవా కుమ్భ
మభిమృశేత్.

అధ్వర్యవశ్శ్రామణకాదినవకుణ్డేషు ధ్యానాలఙ్కారణోపచార
పూర్వకం ప్రత్యేకమగ్నిం పరిషిచ్య అర్కపలాశఖదిరాఽపామార్గాఽశ్వ
త్థోదుమ్బరశమీదూర్వాకుశాన్యథాక్రమేణ ఆసత్యేన సోమో ధేనుమగ్ని
ర్మూర్ధోద్బుధ్యస్వబృహస్పతే అతియచ్ఛుక్రన్తే అన్యచ్ఛంనో దేవీః కయా
నశ్చిత్రకేతుం కృణ్వన్నితి త్రిమధునాఽక్తాభిస్సమిద్భిశ్చరుణాఽఽజ్యేన
చాఽష్టోత్తర సహస్రం హుత్వా అగ్నిందూతమేతేశతం సుబ్రహ్మణ్యా
ఇదంవిష్ణురిన్ద్రంప్రణయన్తం గన్ధద్వారాం బ్రహ్మజజ్ఞానం శంనోనిధత్తాం
యమోదాధారేత్యధిదేవేభ్య ఆజ్యేన తత్తత్స్థానే జుహుయాత్.
విష్ణోర్నుకాదీన్మూర్ధాహుత్వాఽఽశ్రావితాదీన్ హుత్వా వ్యాహృతిరన్తః
పరిషేకం కుర్యాత్.

శ్రామణకాఽగ్నిం పరిషిచ్య బిల్వపత్రైర్ఘృతాప్లుతైర్నిత్యమష్టో
త్తరసహస్రమష్టాక్షరేణ హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా బిల్వసమిదాజ్యచరు
సక్తులాజాఽపూపవ్రీహితిలదూర్వా పద్మైశ్చాఽష్టోత్తరసహస్రం ప్రత్యేక
మాచార్యోహుత్వా ఆజేనాష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణహుత్వా వైష్ణ
వం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం చాజ్యేన వ్యాహృత్యన్తం హుత్వాఽ
న్తఃపరిషిచ్య నృత్తగేయైరాఘోష్య చతుర్దిక్షు చతుర్వేదాన్ యథాదిశ
మధ్యాపయేత్. ఏవం నవాహం సప్తాహం పఞ్చాహం త్ర్యహమేకా
హంవా కారయేదన్తే సర్వాగ్నిష్వన్తహోమం హుత్వా ఆవాహితదేవా
న్సర్వానుద్వాస్య కుమ్భస్థజలేన దేవమాపోహిరణ్యపవమానైః పఞ్చ
శాన్తిభిరభిషిచ్య వస్త్రోత్తరీయాద్యైరలఙ్కృత్యాభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య
ప్రణామాన్కుర్యాత్. యద్దేవాలయే దోషశ్చేత్కుమ్భపార్శ్వే స్థణ్డిలే
తం దేవం సంస్థాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య దేవసన్నిధౌ హోమం
హుత్వాఽన్తే నవాఽహం సప్తాఽహం పఞ్చాఽహం త్ర్యహమేకాహం
త్సవం కారయేత్. తత్కాలేసన్నిహితాన్ భక్తానప్యభిషేచయేత్.
గృహేచేత్కుమ్భజలాభిషేచనాన్తే యజమానః పత్నీసమేతస్స్వయమా
చార్యాయ [illegible] గవాదిదశదానాని చ కృత్వా బ్రహ్మఘోషపురస్సరమా
శీర్వాదం లబ్ధ్వా బ్రాహ్మణభోజనమాచార్య పూజనంచ కుర్యాత్.

అత్ర [illegible] ప్రశ్నానాం

యథాక్రమేణాఽద్భుతశాన్తిః, ప్రభూతశాన్తిర్మహాశాన్తిశ్శాన్తిశ్శుద్ధిరితి శాన్తిః పఞ్చధాభవతి.

అద్భుతశాన్తిః

తాస్వద్భుతశాన్తిం వక్ష్యే, దేవాలయాఽభిముఖే ఉత్తరే చ ఐశాన్యాంవా పర్వతాగ్రే తటాకతీరేవా మణ్టపం ప్రపాం కూటంవా షోడశస్తంభయుతం చతుర్హస్తప్రమాణస్తంభాన్తరం తాలోన్నతతల యుతం కృత్వా మధ్యే శ్రామణకాఽగ్నికుణ్డం పూర్వవత్ కృత్వా, అధస్తాత్ ద్వాదశాఙ్గులం ఖనిత్వా తత్ప్రాచ్యాం ద్విహస్తాయతవిస్తారం హస్తమాత్రసముత్సేధం స్థణ్డిలం కృత్వా ప్రాగాది చతుర్దిక్షు ఆహవనీయాన్వాహార్యగార్హపత్యాఽఽవసథ్యకుణ్డానికృత్వా, ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు ఔపాసనాఽగ్నికుణ్డాని కృత్వా ద్వారేషు తోరణపూర్ణకుమ్భ కదలీపతాకాఙ్కురదర్భమాలాస్తంభవేష్టనాద్యైరలఙ్కృత్య స్థణ్డిలే ధాన్యరాశిం విన్యస్య తన్మధ్యే తణ్డులేనాష్టదళపద్మం కృత్వా తన్మధ్యే స్వర్ణరజతతామ్రమృత్తికానామన్యతమేన కృతం ద్వాత్రింశత్ప్రస్థం పూర్ణం కుంభం యవాన్తరం తన్తునా పరివేష్టితం వస్త్రయుగ్మేనాఽఽవేష్ట్య సౌవర్ణాన్యఙ్గులాదహీనాన్యష్టమఙ్గలపఞ్చాయుధవర్ణచిహ్నాని రత్నస్వర్ణరజతతామ్రకాంస్యత్రపుసీసాఽఽయస్తీక్ష్ణకాన్తాని ఆదిత్యాదినవగ్రహరూపాణిచ విక్షిప్య శుద్ధజలేనాపూర్య నిధాయ కర్పూరైలాలవఙ్గ చన్దనోశీరాది సర్వగన్ధద్రవ్యాణి అశోకాఽశ్వత్థచూతాదిపల్లవానిచ నిక్షిప్య తన్ముఖం తన్తునావేష్టితపిధానేన పిదధ్యాత్.

ఆచార్యమృత్విజశ్చ వరయిత్వా నవవస్త్రోత్తరీయాఙ్గులీయకాద్యైరలఙ్కుర్యాత్. అగ్నికుణ్డేష్వాఘారం హుత్వా మధ్యేఆదిత్యం, శుక్రాఙ్గారకమన్దగురూన్ ప్రాగాద్యుదగన్తం, రజనీశరాహుకేతువిధుపుత్రనాగ్నేయాదీశానాన్తం ప్రదక్షిణం ధ్యాత్వాఽఽవాహ్యాభ్యర్చ్యాఽష్టాక్షరేణాఽయుతమష్టోత్తరసహస్రంవాఽభిమృశ్య గ్రహశాన్త్యుక్తవిధానేన తత్తద్దైవత్యం చరుసమిదాజ్యాదిభిరష్టోత్తరసహస్రం హుత్వా, శ్రామణకాఽగ్నౌ బిల్వపత్రైర్ఘృతాఽప్లుతైర్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణ

హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా బిల్వసమిదాజ్యచరుసక్తులాజాఽపూపవ్రీహి తిలదూర్వాపద్మైశ్చ ప్రత్యేకమాచార్యో హుత్వాఽఽజ్యేనాష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణహుత్వా ఽఽజ్యేనవైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ హుత్వా నృత్తగేయైరాఘోష్య చతుర్వేదాన్ యథాదిశమధ్యాప్య నిత్యమృత్విగ్భ్యో దక్షిణాం దద్యాదేవం సప్తాహం యజేత్.

అన్తేవిశేషః దేవాలయే

యద్దేవాలయే దోషశ్చేత్కుమ్భపార్శ్వే స్థణ్డిలే తం దేవం సంస్థాప్యాఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య దేవసన్నిధౌ హోమం హుత్వాఽన్తే నవాఽహం సప్తాఽహం పఞ్చాహం త్ర్యహమేకాహం వోత్సవం కారయేత్.

ప్రభూతశాన్తిః

అథ ప్రభూతశాన్తిం వక్ష్యే పూర్వవన్మృత్సపాదీని కారయిత్వా దిశాహోమం శ్రామణకాగ్నావేవ యథోక్తం హుత్వా పూర్వవత్కుమ్భసాధనంచ కృత్వా సప్తాఽహాన్తేఽష్టోత్తరశతమష్టచత్వారింశద్వా కలశానభ్యర్చ్యాఽభిషిచ్య దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య నివేదయేదితి విజ్ఞాయతే.

మహాశాన్తిః

మహాశాన్తిం వక్ష్యే, కుమ్భం వినా శ్రామణకాఽగ్నౌ బిల్వపత్రైరాజ్యాఽక్తైరష్టోత్తరసహస్రమష్టాక్షరేణ హుత్వాఽఽజ్యేన వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తంచ హుత్వా త్ర్యహాఽన్తే శుద్ధస్నపనవిధినా స్నాపయిత్వాఽర్చయేత్.

శాన్తిః

శాన్తిం వక్ష్యే, ఏకాహమౌపాసనాఽగ్నౌ శాన్తిం జుహుయాద్బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాఽఽచార్యాయ దక్షిణాం దద్యాత్.

శుద్ధిః

శుద్ధిం వక్ష్యే, వాస్తుహోమం హుత్వా బిల్వపత్రాద్యైః ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతం పూర్వవద్ధుత్వా పుణ్యాహం వాచయేదాచార్యదక్షిణాం దత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్. ఘటసంస్కారం సర్వత్రవా కుర్యాత్.

సర్వశాన్తిః

అథ సర్వశాన్తిం వ్యాఖ్యాస్యామః అపమృత్యుభయే, మహావ్యాధిపీడనే, గ్రహకోపే, పరసేనాభిభవే, మహార్థనాశే, బన్ధుక్షయే, ఆభిచారికపీడనే, అనావృష్ట్యాం, పరాజితే, దుర్భిక్షే, దుఃఖత్రయాభిభవేచ సర్వశాన్తిమారభేత.

సప్తాహం నవాహంవా ద్వాదశాక్షరేణ ప్రత్యేకమష్టోత్తరసహస్రం హోమం కుర్యాదితి విజ్ఞాయతే.

సంప్రోక్షణత్రయమ్

అథ వక్ష్యామి తత్రోక్తప్రాయశ్చిత్తస్య సఙ్గ్రహమ్
జలసంప్రోక్షణంచైవ లఘుసంప్రోక్షణం తథా
మహాసంప్రోక్షణంచేతి ప్రాయశ్చిత్తం త్రిధా స్మృతమ్
నిమిత్తే సమనుప్రాప్తే జ్ఞాత్వా గౌరవలాఘవమ్
వక్ష్యమాణప్రకారేణ సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్
సంప్రోక్షణవిధానస్య న కాలనియమస్స్మృతః
నకుర్యాన్మాసనక్షత్రతిథివారాద్యవేక్షణమ్
తస్మాన్నిమిత్తే సంప్రాప్తే సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్
దేశకాలాద్యవేక్షాయాంనిమిత్తేసతి గౌరవమ్

జలసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

బహుబేరేషు చైకస్మిన్ స్థావరే జఙ్గమే ఽథవా
అర్చనాయాం విహీనాయాం కాలాఽతీతే విపర్యయే
నిర్మాల్యపూజనేచైవ నివేదితనివేదనే
ఏకాఽహేప్యర్చనాహీనే నిత్యస్నాపనవర్జనే
బలిహోమాదిహీనేచ నిత్యోత్సవవివర్జనే
ప్రాకారాభ్యన్తరే ప్రాప్తే ప్రమాదాదశుభే సతి
అస్పృశ్యాగమనే తత్ర చణ్డాలాద్యైః ప్రవేశనే
శ్వకుక్కుటవరాహోష్ట్రగర్దభానాం ప్రవేశనే
ఉదక్యయా సూతికయా పాషణ్డాద్యైరథాపి వా
కుణ్డగోళవ్రతభ్రష్టతురుష్కాదిప్రవేశనే

అన్యసూత్రద్విజైస్స్పృష్టే మోహాదజ్ఞానతోఽపివా
మహావాతహతేబింబే సంసిక్తే వర్షబిందుభిః
విణ్మూత్రరుధిరస్రావే బహుజల్పేచ మైథునే
ఏవమాదినిమిత్తేతు జలసంప్రోక్షణం చరేత్
నైవాసంప్రోక్షితే బింబే హరిర్వసతి నిశ్చయః
తస్మాద్బింబవిశుద్ధ్యర్థం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్చయేత్

జలసంప్రోక్షణవిధిః

జలసంప్రోక్షణవిధిం ప్రవక్ష్యామి తపోధనాః
యజమానాఽభ్యనుజ్ఞాతో గురుస్స్నాత్వా విధానతః
ఆలయాభిముఖే వాపి దక్షిణేవా మనోరమే
స్థణ్డిలే సైకతే శుద్ధే పుణ్యాహాఽగ్నిముఖాత్పరమ్
వాస్తుహోమావసానేచ దోషదుష్టంతు యత్స్థలమ్
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంస్కృత్య విధినా బుధః
బింబం పురుషసూక్తేన కలశైరభిషిచ్య చ
షడ్ద్రోణధాన్యరాశౌతు పఞ్చకుంభాన్నిధాయచ
వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
నాళికేరామ్రపత్రాద్యైరలఙ్కృత్య పృథఘ్ఘటాన్
పఞ్చసూక్తం జపిత్వైవ పఞ్చశాన్తిభిరేవ చ
పఞ్చమూర్తిభిరావాహ్య సమభ్యర్చ్యాఽష్టవిగ్రహైః
పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య పఞ్చసూక్తం హునేత్సుధీః
ఈఙ్కారాదీంశ్చ జుహుయాదష్టాశీతిమతఃపరమ్
పఞ్చవారుణమన్త్రైశ్చ మహావ్యాహృతిభిస్సహ
పశ్చాదగ్నిం విసృజ్యైవ గురవే దక్షిణాం దదేత్
నిష్కాఽహీనసువర్ణంచ వస్త్రాభరణకుణ్డలాన్
పశ్చాత్కుంభజలేనైవ ప్రోక్షయిత్వా సమన్త్రకమ్
ప్రభూతంచ నివేద్యైవ నిత్యార్చనమథాఽచరేత్
అనేనవిధినా దోషోనశ్యత్యేవ నసంశయః
తద్బింబేదేవసాన్నిధ్యం భవేదిత్యాఽహ చాఙ్గిరాః

ఏతావానేవ సంప్రోక్తో జలసంప్రోక్షణక్రమః

లఘుసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

దోషాధిక్యే సముత్పన్నే లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్
రాష్ట్రక్షోభేచ దుర్భిక్షే తన్త్రసఙ్కరదూషణే
శూద్రైర్వాఽథానులోమైర్వా పాషణ్డైర్భ్రమితైరపి
ఉదక్యయా సూతికయా పతితైర్వాథ పాతకైః
చణ్డాలాద్యైః ప్రవిష్టేచ గర్భాగారే విశేషతః
సూతైర్వా కుణ్డగోలాద్యైస్తథా దేవలకాదిభిః
శ్వకుక్కుటవరాహాద్యైః ప్రవిష్టే గార్దభాదిభిః
ఉలూకగృధ్రకాకాద్యైః ప్రవిష్టేఽన్తర్గృహే తథా
తురుష్కాద్యైః ప్రవిష్టేవా శుక్రశోణితయోరపి
విణ్మూత్రాదేర్విసర్గేవా గర్భాగారేఽర్ధమణ్టపే
త్ర్యహోదూర్ధ్వం విహీనేతు పూజనే దీపవర్జనే
ఏకరాత్రమతిక్రమ్య దేవే గ్రామాన్తరస్థితే
అగ్నిదాహేఽశనిపాతే గర్భాగారేఽర్ధమణ్టపే
అన్యసూత్ర్యర్చితే బింబే స్పృష్టేవా బుద్ధిపూర్వకమ్
అన్యైరనుక్తైర్దోషైశ్చ లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్.

లఘుసంప్రోక్షణమ్

లఘుసంప్రోక్షణం కుర్యాద్యజమానేనవై గురుః
యథార్హం పూజితః పూర్వమారంభదివసాదథః
త్ర్యహేనా ద్వ్యహేవాపి కృత్వాచైవాఙ్కురార్పణమ్
ఔపాసనాగ్నౌ శ్వోభూతే వాస్తుహోమం విధాయ చ
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా సమన్తతః
అభిషిచ్య చ దేవేశమష్టోత్తరశతైర్ఘటైః
శోధయిత్వా విధానేన వస్తువాస్తుపరిచ్ఛదాన్
పశ్చాత్పద్మాగ్నిమాసాద్య కృత్వాఽఘారం విధానతః
కుంభపూజాం తతఃకుర్యాత్సమ్యక్ ధ్యానయుతో గురుః
ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణాన్ కుంభానాహృత్య శోధనాన్

తన్తునా వేష్టయిత్వాతు తోయైరాపూర్య మన్త్రితః
షడ్భారధాన్యరాశౌ తు వేద్యాం సప్తదశక్రమాత్
వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్
నిష్కత్రయకృతాం స్తత్ర నవరత్నాని యత్నతః
రత్నాలాభే సువర్ణంవా ప్రత్యేకం నిక్షిపేద్ఘటే
గన్ధపుష్పైస్సమభ్యర్చ్య నాళికేరామ్రపల్లవైః
ఆయుధైః పఞ్చభిస్తద్వత్తోరణైరష్టమఙ్గళైః
అలఙ్కృత్య గురుర్ధీమాన్ స్పృష్ట్వా కూర్చేన తాన్ ఘటాన్
పఞ్చసూక్తం పఞ్చశాన్తిం తతో ద్వాదశసూక్తకమ్
సారస్వతాది సూక్తంచ దిక్సూక్తం పఞ్చవారుణమ్
స్వస్తిసూక్తం జపిత్వైవ తథైవౌషధిసూక్తకమ్
నవమూర్తిభిరావాహ్య దేవీభ్యాం సహపార్షదైః
ద్వాత్రింశద్విగ్రహైస్సమ్యగభ్యర్చ్య తు నివేదయేత్
పౌణ్డరీకాగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్యచ పావకమ్
పఞ్చసూక్తేన జుహుయాద్వ్యాపకత్రయమన్త్రితః
అష్టోత్తరశతం తద్వదష్టావింశతిరేవవా
ఈఙ్కారాదీంశ్చ జుహుయాదష్టాశీతిమతఃపరమ్
ధాతాదిమూలహోమంచ పఞ్చవారుణమేవ చ
హుత్వా కూశ్మాణ్డహోమం చ పారమాత్మికమేవ చ
పఙ్కజైర్బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్ర్యా తతః
అష్టోత్తరశతం హుత్వా పశ్చాదగ్నిం విసర్జయేత్
పశ్చాద్గురుః పూజితస్సన్ వస్త్రాభరణమణ్డలైః
కుమ్భమాదాయ శిరసా గ్రామమాలయమేవ వా
ప్రదక్షిణం పరీత్యాఽథ దేవదేవస్య సన్నిధౌ
కూర్చేనాదాయ తత్తోయం ప్రోక్షయేత్పఞ్చమూర్తిభిః
శుచీవోహవ్యమన్త్రేణ ప్రోక్షయేత్సర్వమన్దిరమ్
ఉపచారైస్సమభ్యర్చ్య క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ
మహాహవిః ప్రభూతం వా దేవేశాయ నివేదయేత్

బ్రాహ్మణానాం సహస్రంచ భోజయేద్గురుణా సహ
గురవే దక్షిణాం దద్యాత్సువర్ణం పఞ్చనిష్కకమ్
ప్రదద్యాద్భూమిమిష్టాంచ గ్రామ్మసస్యమాలినీమ్
దశదానం తతః కృత్వా నిత్యార్చనమథాచరేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా లఘుసంప్రోక్షణం హరేః
విష్ణుసాన్నిధ్యమాప్నోతి దోషశాన్తిశ్చ జాయతే
రాజరాష్ట్రాఽభివృద్ధిశ్చ జగత్పుష్టికరం భవేత్
లఘుసంప్రోక్షణవిధిర్మయా ప్రఖ్యాపితః కిల
కాశ్యపాద్యైశ్చ మునిభిరేవమేవ ప్రచోదితః

మహాసంప్రోక్షణనిమిత్తాని

మహానిమిత్తే సంప్రాప్తే మహాసంప్రోక్షణం చరేత్
ద్వాదశాహాత్సమారభ్య వత్సరాన్తం విధానతః
హీనాయామర్చనాయాంచ నిత్యేనైమిత్తికే తథా
క్రియాహీనే విపర్యాసే హీనేమహోత్సవాదికే
నిత్యస్నపనహీనేఽపి మాత్రాదానవిహీనకే
బలిహోమాదిహీనేచ సంప్రాప్తే శాస్త్రసఙ్కరే
ఏవమాదిషు హీనేషు వత్సరాన్తం ప్రమాదతః
పార్షదాం పరివారాణామాశ్రితాలయసేవినామ్
ధ్వజారోహణపూర్వన్తు కృతే నాఽహోత్సవాదికే
విప్రాదిమరణే ప్రాప్తే దేవాగారే విశేషతః
గర్దభాశ్వలులాయోష్ట్రశ్వసూకరముఖేమృతే
గజాదిమృగనాశేచ దేవాగారే ప్రమాదతః
చణ్డాలాద్యన్త్యజాతీనాం మరణేవా విశేషతః
శూద్రైర్వాఽథానులోమైర్వా పాషణ్డైః పతితాదిభిః
సంస్పృష్టే వైష్ణవే బింబే శ్వపాకాద్యైర్మలిమ్లుచైః
స్పృష్టే చణ్డాలకాద్యైర్వా మహాపాతకసంయుతైః
విమానేఽశనిపాతేనా మహోల్కాపతనేఽపివా

లోహితోపలవర్షేచ పాంసువర్షే విశేషతః
భూకంపాచ్చలితే బింబే వల్మీకస్య సముద్భవే
శిథిలీభవనే వాపి చాష్టబన్ధే విశేషతః
జీర్ణే స్తంభాదిపతనే దేవాగారే నవీకృతే
అగ్నిస్పర్శేచ బేరస్య మనుష్యప్రసవే తథా
సుధాకర్మణి సర్వత్రగర్భగేహాదికే పునః
బింబేషు గర్భగేహేవా కృమికీటాదిదర్శనే
హసనే రోదనేచైవ భాషణేచ విశేషతః
స్వేదశోణితయోర్వాఽపి దర్శనే వర్ణసంక్షయే
విమానేమండపే వాఽథ యత్రకుత్రాపి వా హరేః
దేవాగారే సముత్పన్నే దోషేష్వేతేషు వా పృథక్
దుర్భిక్షే రాష్ట్రసంక్షోభే దుర్నిమిత్తేషు చైవహి
దుస్స్వప్నే భూమికంపేవా పరరాజాద్యుపద్రవే
భూగుప్తే చోద్ధృతే బింబే చిరమన్యాలయే స్థితే
అతిక్రమ్య త్రిరాత్రంతు దేవే గ్రామాన్తరే స్థితే
కణ్డగోలకసూతాద్యైర్ద్విక్షితైరర్చనే కృతే
అనుక్తానిచ సర్వాణి దురితాన్యద్భుతాని చ
దృష్ట్వాతు యజమానశ్చ యేతత్పరిసరే జనాః
గ్రామస్థితాజనాశ్చైవ రాజారాష్ట్రంచ యత్నతః
జ్ఞాత్వా శాస్త్రోక్తవిధినా దోషజం భక్తితఃఫలమ్
మహాసంప్రోక్షణం కుర్యాన్మహాదోషాపనుత్తయే
మహాదోషేషు సర్వత్ర మహాశాన్తిర్విధీయతే
పూర్వం స్థాపితబింబస్య న సాధారణహేతునా
స్యాత్పునస్థాపనం తస్మాన్మహాసంప్రోక్షణం చరేత్
మహాసంప్రోక్షణవిధేర్యాన్తతనస్థాపనస్యచ
స్వల్పోభేద ఇతి ప్రోక్తమృషిభిః కాశ్యపాదిభిః

మహాసంప్రోక్షణవిధిః

మహాసంప్రోక్షణవిధౌ విశేషో వక్ష్యతే మయా

జలాధివాసరహితం నేత్రోన్మీలన వర్జితమ్
ప్రతిష్ఠోక్తవిధానేన సర్వం పూర్వవదాచరేత్
నేత్రయోస్తేజనే తద్వద్దృష్టిదోషే విశేషతః
జలాధివాసనం కుర్యాదక్ష్ణోరున్మీలనం పునః
మహాశాన్తివిధానస్య విశేషోఽత్ర ప్రకీర్తితః
జఙ్గమప్రతిమాస్సర్వా అధివాసపురస్సరమ్
ప్రోక్షయిత్వా విధానేన దేవం పూర్వవదర్చయేత్
మహానిమిత్తేసంప్రాప్తే యజమానార్థితో గురుః
ప్రతిష్ఠోక్తదినే విద్వాన్ ఋత్విగ్భిర్లక్షణాన్వితైః
వస్త్రైరాభరణైశ్చాపి పూర్వోక్తమివ భూషితః
ప్రోక్షణాదివసాత్పూర్వమఙ్కురార్పణమాచరేత్
ద్రవ్యాణ్యపి సుసంభృత్య యాగశాలాం ప్రవిశ్య చ
కదలీపూగమాలాద్యైః పతాకాద్యైరలఙ్కృతామ్
తన్మధ్యే కల్పయేద్వేదిం శయనార్థం విధానతః
తస్యాస్తు పూర్వదిగ్భాగే కుమ్భవేదిం సలక్షణమ్
పరితశ్చాఽగ్నికుండాంశ్చ పౌణ్డరీకంచ కారయేత్
దేవాలయంచ సంశోధ్య మృత్సిక్తోపలేపనైః
ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మా యజమానార్థితో ముహుః
స్నాత్వా స్నానవిధానేన గాయత్రీంచ సహస్రశః
జప్త్వా ద్వాదశసూక్తాని పుణ్యాహమపి వాచయేత్
వాస్తుహోమం తతఃకృత్వా కుణ్డేత్వౌపాసనే గురుః
పర్యగ్నిపఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోధ్యైవ చ సర్వతః
గార్హపత్యాదికుణ్డేషు క్రమాదాఘారమాచరేత్
పక్వబింబసమాకారఘటానాం పఞ్చవింశతిమ్
తన్తునా త్రివృతా వేష్ట్య శోధయిత్వా సుధూపితాన్
ఆదాయ మన్త్రవద్దివ్యం జలమాహృత్య యత్నతః
పూతాభిరద్భిరాపూర్య నాళికేరామ్రపల్లవైః
అలఙ్కృత్య తథాకూర్చైర్గంధపుష్పాక్షతాదిభిః

యవైర్వా వ్రీహిభిర్వాఽథ వేద్యాం ద్వాదశభారకైః
ఆస్తీర్య తేషు సంస్థాప్య పృథగ్వస్త్రేణ వేష్టయేత్
సౌవర్ణప్రతిమాస్తత్ర పఞ్చనిష్కకృతాః పృథక్
గజకూర్మాదిరూపాణి నవరత్నానిచ క్షిపేత్
ధ్యానమార్గేణ కుంభేషుమధ్యమాదిషుచక్రమాత్
నవమూర్తిక్రమేణైవ మన్త్రేణావాహయేద్గురుః
వేద్యథస్తేషు కుమ్భేషు చేన్ద్రాదీనష్టదిక్పతీన్
ఆవాహ్య గన్ధపుష్పాద్యైస్సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
సహస్రకలశైస్స్నాప్య స్నపనోక్తప్రకారతః
సౌవర్ణం కౌతుకం బద్ధ్వా ప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః
శయ్యావేదిం సమభ్యుక్ష్య పఞ్చతల్పాన్ప్రకల్ప్యచ
శాలివ్రీహియవైశ్చాపి షడ్భారైశ్చ పృథక్పృథక్
తదర్ధైస్తణ్డులైశ్చాథ తదర్ధైశ్చ తిలైస్తథా
ఉపర్యుపరిచాస్తీర్య చర్మజాదీన్ సమాస్తరేత్
శయనే శాయయేద్వేద్యాసాత్సనం బింబముక్తవత్
కూర్చాధివాసం కుర్వీత ధ్రువమాత్రం యది క్రమాత్
వేదానధ్యాపయేద్దిక్షు ఋచాం ప్రాచీరితి శ్రుతిః
గార్హపత్యాదికుణ్డేషు ప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః
ఋత్విగ్భిః కారయేద్ధోమం తత్తద్దైవత్యపూర్వకమ్
గురుస్సభ్యాఽగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్య చ పావకమ్
పఞ్చసూక్తం క్రమేణైవ మహావ్యాహృతిపూర్వకమ్
వ్యాపకత్రయమన్త్రంచ విష్ణుగాయత్ర్యా పునః
అష్టోత్తరశతం హుత్వా వ్యాహృత్యాచ తథైవచ
తతోఽబ్జాగ్నిం సమాసాద్య పఞ్చసూక్తైస్సహైవ తు
ధాతాది మూలహోమంచ పఞ్చవారుణసంయుతమ్
మహాశాన్త్యుక్తమన్త్రాంశ్చ త్రిరావర్త్య హునేత్తతః
కుంభవేదిం సమాసాద్య సమభ్యర్చ్యాష్టవిగ్రహైః

స్పృష్ట్వా కూర్చేన తత్కుమ్భాన్ ఋత్విగ్భిస్సహవై గురుః
ఆత్మసూక్తం జపిత్వైవ పఞ్చసూక్తమతఃపరమ్
స్వస్తిసూక్తంచ దౌర్గంచ రాత్రిమేకాక్షరం తథా
అష్టదిక్పాలసూక్తాని పఞ్చశాన్తిమతఃపరమ్
ఆపోహిరణ్యవర్ణాభ్యాం పావమానీభిరేవ చ
జప్త్వా ద్వాదశసూక్తం చ తతస్సభ్యానలే క్రమాత్
పాత్రప్రశంసనం కుర్యాత్సర్వం హోతాతు పూర్వవత్
చతుర్మూర్తిక్రమేణైవ సహస్రాహుతినా సహ
యద్దేవాద్యైశ్చ కూశ్మాణ్డైస్సర్వదైవత్యమన్త్రికైః
హుత్వాతు దోషశాన్త్యర్థం లాజైస్తద్వత్తిలైరపి
సాపూపైర్విష్ణుగాయత్ర్యా హుత్వా కుణ్డేషు పూర్వవత్
అష్టోత్తరశతం తద్వదష్టావింశతిరేవ వా
పరిషేకం తతఃకృత్వా పౌణ్డరీకే విశేషతః
పద్మైర్వా బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్ర్యా తతః
అష్టోత్తరసహస్రంతు ఘృతేనాప్లుత్య వైహునేత్
పారమాత్మికపన్త్రైశ్చ ఈశాన్యాద్యైశ్చ యత్నతః
అష్టాశీతిం తతోహుత్వా మహావ్యాహృతి పూర్వకమ్
హుత్వా తద్దోషనాశాయ రాజరాష్ట్రాభివృద్ధయే
సభ్యాగ్నిం పౌణ్డరీకాగ్నిం హిత్వాన్యేష్వన్తహోమకమ్
నృత్తగీతాదివాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః
ప్రాతస్నాత్వా విధానేన కలశైస్స్నపనం చరేత్
పఞ్చసూక్తైశ్చ సంస్నాప్య పఞ్చశాన్తిసమన్వితమ్
పశ్చాద్దేవమలఙ్కృత్య సువస్త్రాభరణాదికైః
గన్ధపుష్పైస్సుగన్ధైశ్చ యావన్నేత్రమనఃప్రియమ్
ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే కుంభమాదాయ దేశికః
స్వస్తిసూక్తం జపన్గ్రామమాలయంవా ప్రదక్షిణమ్
కృత్వా దేవాగ్రతఃకుంభం ధాన్యపీఠే నివేశయేత్

యజమానేన శక్త్యావై గురుస్సంపూజిత స్తథా
కుర్యాదన న్తరోక్తాంశ్చ సంస్కారాన్భగవత్ప్రియాన్
వస్త్రైరాభరణైశ్శుభ్రైః కుణ్డలైశ్చ విశేషతః
యజమానస్సుసంపూజ్య పశుభూమ్యాదిభిర్గురుమ్
గురవే దక్షిణాం దద్యాన్నిష్కాణామేకవింశతిమ్
ఋత్విగ్భ్యశ్చ తథా దద్యాత్సుప్రీతో భగవాన్హరిః
గురుః పశ్చాత్సమావాహ్య సమభ్యర్చ్యాష్టవిగ్రహైః
మహాహవిర్నివేద్యైవ పాయసాపూపసంయుతమ్
సాజ్యం సవ్యఞ్జనం దత్వా ముఖవాసం నివేదయేత్
పుష్పాఞ్జలిం తతో దత్వా క్షమస్వేతి ప్రణమ్య చ
సహస్రం బ్రాహ్మణానాంచ భోజయేచ్ఛాన్తిహేతవే
దశదానం విశేషేణ దేవప్రీతికరం భవేత్
ఏవమాద్వాదశాబ్దాత్తు ప్రతిష్ఠామాచరేత్తతః
పునస్స్థాపనసంస్కారాత్ప్రాయశ్చిత్తం నహీతరత్
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన శాస్త్రోక్తం సర్వమాచరేత్
ఏవం యః కురుతే భక్త్యా విష్ణోస్సంప్రోక్షణత్రయమ్
ప్రతిష్ఠాఫలమాసాద్య వైష్ణవం లోకమాప్నుయాత్

(ప్రకీర్ణాధికారే)

పునర్బాలాలయనిమిత్తమ్

అథ పునర్బాలాలయవిధిం వక్ష్యే మహాబేరే విమానేచ పతితే జీర్ణే భిన్నే అఙ్గహీనే అశనిపాతే వాతాహతే క్షీణవర్ణే గర్భాలయస్థలభ్రంశే స్థానగర్భపీఠవినాశే చణ్డాలాద్యస్పృశ్యప్రవిష్టేవా అచిరాదేవ బాలాలయే దేవం ప్రతిష్ఠాపయేత్.

ప్రతిష్ఠాప్రకారః (ప్రధానాగ్నౌమహాశాన్తిః)

ఆలయాభిముఖే బాలాగారాగ్రే వా పూర్వవద్యాగశాలాం కృత్వా తోరణాద్యైరలఙ్కృత్య సంభారాన్ సంభృత్య స్థాపకానృత్విజశ్చ వరయేత్. యాగశాలామధ్యే శయ్యావేదిం తద్విత్రిసమానాం చతు

రశ్రాం పాదహీనాం అర్ధహీనాం వా తత్తురీయాంశోత్సేధాం కృత్వా పూర్వవత్పఞ్చాగ్నీన్ త్రేతాగ్నిం ఏకాగ్నిం వా సఙ్కల్ప్య పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం యజ్ఞాగారం బాలాగారం చ సంశోధ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా అగ్నికుణ్డేషు ఆఘారం హుత్వా ప్రధానాగ్నిం పరిషిచ్య విష్ణుగాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్త మేకాక్షరాదిసూక్తం శ్రీసూక్తం మహీసూక్తం పఞ్చవారుణం జయానభ్యాతానాన్ రాష్ట్రభృతో మిన్ద్రాహుతీ విచ్ఛిన్నం సమృద్ధించ వైష్ణవయుక్తం హుత్వా విష్ణుగాయత్ర్యా శ్వేతాబ్జం బిల్వపత్రంవా ఆజ్యైక్త మష్టోత్తర శతం జుహుయాత్. ఏతత్సర్వదోషోపశమనం భవతి.

కుమ్భారోపణప్రకారః

పశ్చాద్రాత్రిపూజావసానే దేవం పశేషతోఽభ్యర్చ్య హవిర్ని వేద్య కౌతుకాదిషు శక్తిం మహాబేరే సమారోప్య తత్కాలే పూర్వవత్కుమ్భమాహృత్య తన్తునా పరివేష్ట్య "శుచీవోహవ్యా" ఇతిప్రక్షాళ్య ధారాస్విత్యపాముత్పవనం కృత్వా అద్భిరాపూర్య "ఇదమాప శ్శివా" ఇత్యభిమృశ్య వస్త్రయుగ్మేనావేష్ట్య నవరత్నపఞ్చాయుధాఽష్ట మఙ్గలహిర్ణచిహ్నాని విష్ణుగాయత్ర్యా పృథక్ పృథక్ ప్రక్షిప్య అభ్యన్తరం ప్రవిశ్య దేవాఽగ్రే ధాన్యోపరి కుమ్భం సన్న్యస్యోత్తరాఽభిముఖ ఆసిత్వా సమాహితో దేవం ధ్యాయన్ ఏవం ప్రార్థయేత్.

"అనర్హమేతత్త్వద్దేహం జీర్ణం తూర్ణం వ్యపోహ్యాచ
కిఞ్చిత్కాలంచ దేవేశ త్వయాత్రస్థీయతాం విభో
యావదవ్యయం నవం కృత్వా ప్రతిష్ఠాం కారయామహే
ప్రసాదం కురు తావత్త్వమస్మిన్గేహే జగత్పతే

ఇత్యుక్త్వా త్ర్యబ్దం ద్వ్యబ్దం అబ్దంవా కాలావధిం సఙ్కల్ప్య కుమ్భేఽం భసి దేవం దేవ్యాదిసర్వపరిషత్సహితం ధ్యాయన్నావాహ్య ఆచార్య శ్శిరసా కుమ్భం ధారయన్ అగ్రతోగచ్ఛేత్. తదను స్థాపకా బింబా న్యాదాయ యజ్ఞాలయే స్నానశ్వభ్రే ప్రతిష్ఠాప్య పూర్వవచ్చతుర్దశ కలశైస్సంస్నాప్య వస్త్రైర్దైర్యైరలఙ్కృత్య అభ్యర్చ్య శయ్యావేద్యాం ధాన్యోపరి పూర్వవత్పఞ్చశయనాని వాసాంసివా ఆస్తీర్య ప్రతిసరం

బద్ధ్వా తత్రైవ శాయయిత్వా ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా ప్రధానాఽగ్నిం పరిషిచ్య పూర్వవద్ధాత్రం ప్రశంస్య ఆవాహనాదీని కృత్వా అగ్నిషు పూర్వవదుక్తహోమం హుత్వా ప్రధానాగ్నౌ స్రువేణాఽఽజ్యమాదాయ విష్ణుగాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం ఏకాక్షరాది సూక్తం శ్రీభూమిదైవత్యంచ త్రిర్హుత్వా పశ్చాత్సర్వదైవత్యం తదాలయగతపరిషద్దైవత్యంవా హుత్వా రాత్రిశేషం వ్యపోహ్య ప్రభాతే స్నాత్వా దేవాగారం ప్రవిశ్య దేవం ప్రణమ్య దేవం ప్రణవేనోత్థాపయేత్. ఆచార్యాదీన్ సంపూజ్య దక్షిణాం దద్యాత్.

అగ్నిం ప్రజ్వాల్య స్విష్టాకారం పూర్ణాహుతించ హుత్వా అగ్నిం విసృజ్య ఆచార్యః శిరసా కుమ్భం ధారయన్ శకునసూక్తం జపన్నగ్రతో గచ్ఛేత్. స్థాపకాహస్తాభ్యాం దేవమాదాయ సర్వవాద్యసమాయుక్తం సర్వాలఙ్కారసంయుక్తం ఘోయధారాపురస్సరమాలయం పరీత్యాఽభ్యన్తరం ప్రవిశ్య స్థిరరాశిం విహాయ "ప్రతద్విష్ణు" రితి మన్త్రేణ ప్రాణపీఠే దేవం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే దేవీం శ్రియం వామే హారిణీంచ తత్తన్మన్త్రేణ సంస్థాప్య దేవపాదం స్పృశన్ విష్ణుసూక్తం జప్త్వా పూర్వవదక్షరన్యాసాదీని కృత్వా "ఇదంవిష్ణు" రితి కుంభస్థాం శక్తిం కూర్చేనాదాయ "ఆయాతుభగవా"నితి కౌతుకస్య మూర్ధ్ని "విష్ణుమావాహయామీ"తి సంస్రావ్య ఆవాహయేత్. దక్షిణే దేవీం శ్రియం వామే హారిణీమిత్యావాహ్య దేవం పరితోఽభ్యన్తరపరిషద్దేవాన్ బ్రహ్మాణం శఙ్కరం పూజకమునించ ఆవాహ్య గర్భాలయే కౌతుకాద్దక్షిణే వామేవా ముఖమణ్టపదక్షిణేవామేవా స్నపనోత్సవబలిబేరాణి సంస్థాప్య కౌతుకాదావాహయేత్.

జీర్ణజేరపరిత్యాగః

అథ జీర్ణబేరపరిత్యాగవిధిం వక్ష్యే ధ్రువబేరస్యాఽఙ్గహీనే సద్యస్తద్బేరత్యాగం కుర్యాత్. నకుర్యాచ్చేత్ కర్తృగ్రామకయోర్గ్రామస్యచ మహద్భయంస్యాత్. తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన జీర్ణం సర్వాం సంశోధ్య నవవస్త్రైరాచ్ఛాద్య దర్భరజ్జుభిర్బధ్వా బ్రాహ్మణైరేవ వాహయిత్వా సముద్రగాం నదీమన్యదశోష్యజలాశయంవా గత్వా తత్తీరే ప్రపాం

కృత్వాఽగ్నిముపాసనమాధాయాఘారం హుత్వా వైష్ణవం శతశో హుత్వా "దద్భ్యస్స్వాహే"త్యబ్జహోమం వ్యాహృత్యన్తం హుత్వా వస్త్రబన్ధం విమోచ్యాఽఽచార్యః ప్రాఙ్ముఖ ఉదఙ్ముఖో వా వారుణం వైష్ణవం చ జప్త్వా తజ్జలే ప్రక్షిప్య తత్రైవ స్నానం కుర్యాత్.

దారవంచేదేనమేవ కృత్వా తన్మన్త్రైర్దాహయిత్వా తద్భస్మ జలేప్రక్షిపేత్.

దేవ్యాది పరిషద్దేవానాం తత్తన్మన్త్రం వైష్ణవం చ హుత్వా తత్రైవ తస్మిన్ జలేప్రక్షిపేత్పశ్చాదాచార్యదక్షిణాం దత్వా ఽఽలయమావిశేత్.

ఇతి ఉత్తరటీకాయామ్

ద్వితీయ భాగః

ఫలశ్రుతి ప్రకరణమ్

అథ విమానవిధానం వ్యాఖ్యాస్యామః విమానమిత్యత్ర విష్ణోః తద్విమానార్చనా పుణ్యా సర్వక్రతుఫలప్రదా సర్వజన్యా చిరస్థాయినీ, విష్ణుపూజాం వినా వేదాః శాస్త్రాణ్యాచారసమ్పదః శుభదా నభవన్తి. యథా ఆదిత్యం వినా లోకా నమనోహితా యథేన్ద్రియాణ్యాకర్మణ్యాతాం యాన్తి అతః సర్వప్రయత్నే నేన్దిరేశస్య మన్దిరం సున్దరం కృత్వా భగవన్తం ప్రతిష్ఠాప్య పరాత్పరం తల్లోకమవాప్నుయాద్వైష్ణవం పదమ్, "తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయ" ఇతి విష్ణోర్మన్దిరమిత్యుక్త్వా వాలుకైర్వాలకాకల్పితమప్యఘౌఘనాశకృత్ కింపునర్విధినేష్టకాదికృతమ్? తపోభిఃకర్మభిః పుణ్యైర్యాన్యైః ర్నాప్నుయాద్వైష్ణవం పదమ్ భక్త్యైవ వినయేనాన్యైః.

భక్తిరేవ పరాపుణ్యా భక్తిరేవ శుభప్రదా తృష్ణావైతరణేయానం సంవర్తకాతివృష్టిరక్షా కామహాలాహలా ఉగ్ర్యమృతధారా సఙ్కల్పబీజహా దేహబన్ధమోక్షప్రదాయినీ సఙ్కల్పకణ్టకావిద్ధవిశల్యకరణీ యోగర్ధ్యఙ్కురవక్షస్యస్మిన్క్రకచచ్ఛేదరోపసఞ్జీవనీ దుఃఖత్రయజాలఛేదినీ సుఖచిన్తామణిప్రదా స్మర్తౄణాం భక్తిరేవం పరిజ్ఞాయానిత్యాసుఖమస్వస్థం జలబుద్బుదనిస్సారం రోగదుఃఖాకరం పూత్యమేధ్యవినిర్మితమాశాపాశైర్బద్ధం తృష్ణాంశుసముజ్జ్వలమేతద్దేహం క్షణాద్ధిత్వా సర్వసిద్ధిఫలప్రదం సర్వదేవైరభిష్టుతంసర్వయోగిభిరర్చితంసర్వవేదార్థవేదితం పరాత్పరతరం పుణ్యం వైష్ణవం పదం ప్రాప్నుయాదితి సఞ్చిన్త్య విధిదృష్టవిధానేన శక్తితః కర్తుమారభేత.

సఙ్కల్పమాత్రాదేవ దశపూర్వాన్ దశాపరానాత్మానంచ నయో [illegible] దేవస్థానం దేశం పరీక్ష్య తల్లోకాన్ నయిష్యతి. అతః [illegible] బ్రహ్మలోకం బ్రహ్మసద్మ కృతే విష్ణులోకం స్థాపితే శైవికే విష్ణోః సామీప్యం దేవబింబే కృతే భృగ్వాత్రిసదృశం పదం మన్దిరేకల్పితేపి సాలోక్యం వంశజాయాన్తి. తత్రైవ విమానే సమాప్తే

సారూప్యం దేవరూపే కృతే బేరే తద్వంశజాతాః సారూప్యం బిమ్బప్రతి
ష్ఠితే సమ్యగ్విధినా తద్వంశజాతానాం పత్నీనాం కులజాః మాతృవంశజాః
భృత్యవంశభవాశ్చ విష్ణురూపధరాః సౌమ్యాస్సర్వే భవన్తి. సమాప్తే
వైష్ణవయాగే భోగైశ్వర్యం ప్రతిష్ఠితే త్యక్త్వా కలేబరం. సద్యశ్శఙ్ఖచక్ర
ధరః శ్యామలాఙ్గశ్చతుర్భుజః శ్రీవత్సవక్షాః భూత్వా వైనతేయభుజమా
రూఢః సర్వదేవనమస్కృతః సర్వాన్ లోకానతీత్యాసౌ విష్ణోః
సాయుజ్యమాప్నుయాత్. అన్యలోకగతాః సర్వే పునరావర్తినః
విష్ణులోకగతానాం నాస్త్యావృత్తిః. విమానమహాబేరకౌతుకబిమ్బస్థాపన
వవకర్మకర్తారః పన తే విష్ణురూపధరా విష్ణులోకే ప్రతిష్ఠితాః తేషాం
చాప్యధిక పుణ్యవాన్ భోగదాతా భవతి. స్థణ్డిలే వా జలే వాప్యాశయే వా
ధ్యాత్వా దేవం నమస్కృత్యోక్తమార్గేణ సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణు
లోకం సగచ్ఛతి. కింపునర్మన్దిరం కృత్వా శాశ్వతపూజాకర్తౄణామ్,
పుణ్యాభక్తిః తస్మాద్దేవం విదిత్వా లోకక్షయాద్భవపుణ్యాపాపఫలాధార
సుఖదుఃఖ ప్రవర్తనం పుత్ర్యపత్యధనాదీనామసారతాం పరిజ్ఞాయ
ఐహికాముష్మిక విజ్ఞానహేతుక మానస్వామప్రభేద్యమనాదిమధ్యాన్త
మార్గం శబ్దం ప్రమాణమూలమ్బ్య తత్స్వాభూతం సర్వార్థసాధకం భుక్తి
ముక్తిఫలప్రద మప్రతర్క్యమనవద్యమనేకగుణపూర్ణం వైఖానసమిదం శాస్త్ర
మితిజ్ఞాత్వా అన్యోన్యాప్యాకృతి హేతుగుణాపి. తానుమితాన యథార్థాన
నల్పశ్రుతివిజృమ్భితానదృష్టాదృష్టఘ్నాన్ సర్వవిచారపేశలాం స్తర్కాన
ప్యూహ్య శ్రద్ధాభక్తిం పునస్కృత్య వైఖానసశాస్త్రసిద్ధం యజనాశయారభేత్.

ఇతి ఉత్తరపీఠికాయాం

ద్వితీయ ఖణ్డః

—०—

శ్రీ

శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణేనమః

బ్రహ్మఘోషః

శ్రౌత స్మార్తాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్
తస్మై సమస్త వేదార్థ విదే విఖనసే నమః॥
శబ్దబ్రహ్మకృతాధియోగ విభవా స్సాక్షాత్కృతాత్మేశ్వరాః
శ్రీవైఖానస ధర్మశాస్త్ర సిసృక్షా యే నైమిశీయాలయాః॥
యేతత్త్వ ప్రతిపాదకాః కృతధియో యే విప్రనారాయణాః
ప్రఖ్యాతాః పరిషత్సు వేదవిదుషాం తేభ్యో నమస్కుర్మహే॥
దేవేశస్య విరాజమాన వపుష స్సేవార్థ మాగచ్ఛతాం
విప్రాణాం సకలాగమార్థ విదుషాం రాజ్ఞాం ప్రభూణాం సతామ్॥
శ్రీమద్గ్రామనివాసినాం హరిమఖం కర్తుం సముత్సాహినా
మాశీర్వాద మహంకరోమి విదుషాం సబ్రహ్మఘోషాహ్వయమ్॥

సబ్రహ్మ పరిపూర్ణోభవతు ఏతద్దేశాధిపో రాజా అఖిలభువన భూపాల మౌళిమాలాలఙ్కృత పాదపద్మః కర్ణకల్పక కాలమేఘ రత్నాకర సురభి చిన్తామణి ప్రభృతి మహనీయా ఇవ వదాన్యఏవ భవతు. సరాజా, చతురానన పరిమితాయు రారోగ్యైశ్వర్యసంపన్నో భవతు. సరాజా, అతల వితల సుతల తలాతల ప్రతల మహాతల రసాతల పాతాల భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ ర్జన స్తప స్సత్యలోక సురపద హరిపద బ్రహ్మపద బ్రహ్మపదాది సమస్తభువన వ్యాప్తయశాః భవతు సరాజా, నల నృగ నహుష నాభాగ జనక దిలీప రఘు దశరథ మను మాన్ధాతృ యయాతి ధుంధుమార భరత భగీరథ పురు పురూరవ ప్రభృతి ప్రాచీన చక్రవర్తి సమాన చరితః తత్సదృశ పరాక్రమ ఏవ భవతు సరాజా, అంగ వంగ కళింగ కొంకణ గాన్ధార కాశ్మీర కాంభోజ ద్రావిడాన్ధ్ర చీన జోనక మాగధ మాలవ సింహళ తులు తురుష్క కేరళ కేకయ

పాంచాలప్రముఖ పార్థివమకుట మణికిరణ నికర నీరాజిత వీరసింహాసనస్థ ఏవ భవతు. సరాజా, రథ గజ తురగ పదాతి లక్షణ చతురంగ బల సమృద్ధఏవ భవతు సరాజా, నిజభుజ బలనియమిత నిఖిలారాతి వర్గఏవ భవతు. తస్యరాజ్ఞ స్సర్వా మహిష్యః, లక్ష్మీసమాన సౌన్దర్య సౌకుమార్యవత్యో భవన్తు తస్యరాజ్ఞ స్సర్వే అమాత్యాః, సదానుకూల్య సంపాదన సముత్సుకా భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే శత్రుపక్ష యుద్ధ మధ్యే షణ్ముఖసదృశ పరాక్రమవన్తో భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే, ధర్మపుత్ర భీమార్జున నకులసహదేవవ త్పరస్పరం స్నేహపరవశా భవన్తు. తస్యకుమారా స్సర్వే. వేద వేదాంగ స్మృత్యాగమేతిహాస పురాణ షట్సమయ జ్ఞాన యోగశాస్త్ర తర్కశాస్త్ర నీతిశాస్త్రా యుర్వేద ధనుర్వేదాయుధశ్రమా స్త్రప్రయోగ సంగ్రామ కావ్యనాటక కవిత్వ వీణా వేణు భేరీమృదంగాది వాద్య అక్షర లేఖ్య చిత్రకర్మ పత్రచ్ఛేదన ద్యూతేన్ద్రజాల మహేన్ద్రజాల నష్టముష్టిచింతన లాభాలాభ స్వేచ్ఛావిగ్రహ కాశగమన పరకాయప్రవేశ సాముద్రిక నానాదేశ భాషా శ్వపరీక్షా గజపరీక్షా రత్నపరీక్షా నారీపరీక్షా భూపరీక్షా భవన పరీక్షా మన్త్రవాద రసవాద గన్ధవాద విషహరణ ప్రత్యౌషధ వశ్యాకర్షణ మోహనోచ్చాటన మారణ విద్వేషణ వ్యాధిజననా గ్నిస్తమ్భన జలస్తమ్భన వాక్స్తమ్భన సేనాస్తమ్భన వాయుస్తమ్భన శుక్రస్తమ్భన గణిత వార్తా సామర్థ్య శౌర్య శకునజ్ఞానాఖ్య చతుష్షష్టి కలా నిపుణా భవన్తు. సబ్రహ్మ భవతు. అయం దివ్యదేశః ధనధాన్య సమృద్ధో భవతు. అయం దివ్యదేశః, తిరస్కృతా సత్కృతః పురస్కృత్య పుణ్యపుష్కలో భవతు. అయం దివ్యదేశః ఆధివ్యాధి విముక్తో భవతు. అయం దివ్యదేశః పుణ్యోత్సవ చయోద్ధృత మహితధ్వజపటమకూలమాలాలఙ్కృత మనోహరం దివ్యోద్యాన విద్యోతితో భవతు. అయం దివ్యదేశః, అనవరత పరివహ న్నిర్మలోదక పరిపూరిత తటాక వారి భరిత సానకాశ సావధారణ ధరణీసంవర్ధమాన సస్యసంపన్నో భవతు. అయం దివ్యదేశః చన్దన చమ్పక వఞ్జుల మన్దార హింతాల తమాల రసాల కకుభ కుటజ లికుచ నాలికేర నారంగ పూగ పున్నాగ పాటల పనస కదలీ కపిత్థాశ్వత్థ న్యగ్రోధ మహీరుహమాలా మనోహరో ద్యాన విద్యోతమానో

భవతు. ఏత ద్దివ్యదేశాన్తర్భూతా స్సర్వే ద్విజాః వేదవేదాన్త
భాట్ట ప్రాభాకర న్యాయేతిహాస పురాణ వైశేషిక ముషిత సమాశ్రిత
స్వదేశ సన్దోహా భవన్తు. ఏత ద్దివ్యదేశాన్తర్భూతా స్సర్వే బ్రహ్మ
చారిణః, ప్రాతస్స్నాన వ్రతస్నాన సన్ధ్యోపాసన స్వాధ్యాయ సమిద్ధోమ
భైక్షాచరణ మేఖలోపవీతాజిన దణ్డధారణాది బ్రహ్మచర్య కర్మ నిరతా
భవన్తు. ఏత ద్దివ్యదేశాన్తర్భూతా స్సర్వేగృహస్థాశ్రమిణఃబ్రహ్మయజ్ఞ
దేవయజ్ఞపితృయజ్ఞభూతయజ్ఞమనుష్యయజ్ఞాఇత్యుక్త పఞ్చమహాయజ్ఞ
నిరతాభవన్తు. తేసర్వే స్థాలీపాకాగ్రయణాష్టకాపిణ్డపితృయజ్ఞమాసిశ్రాద్ధ
చైత్ర్యాశ్వయుజీ త్యుక్త సప్తపాకయజ్ఞ నిరతాభవన్తు తేసర్వే,అగ్న్యా
ధేయాగ్నిహోత్ర దర్శపూర్ణమాసా గ్రయణేష్టి చాతుర్మాస్య నిరూఢ
పశుబన్ధసౌత్రామణీ త్యుక్త సప్తహవిర్యజ్ఞ నిరతాభవన్తు. తేసర్వే అగ్ని
ష్టోమా త్యగ్నిష్టోమోక్థ్య షోడశీ వాజపేయాతిరాత్రాప్తోర్యామే త్యుక్త
సప్త సోమయజ్ఞనిరతా భవన్తు. అయం దివ్యాలయః, సౌవర్ణనిర్మాణ
దరుణిమస్వభావ ధవళ సౌధ ప్రదేశ సంపాదిత పరభాగ సంపాద్య
సౌభాగ్య భాసురభవన స[illegible]యో భవతు. అయం దివ్యాలయః కనక
మయ ప్రాకార మణ్డప గోపురాది పరిష్కృతో భవతు. అయం దివ్యా
లయః అన్తర్గ[illegible]పితో పాన జగతీ కుముదకర్ణపట్టికా పాదప్రస్తర
గ్రీవాశిఖర నాసికా క్షుద్రనాసికా నల్లీవేదిస్కన్ధాంబుజవర్గ సింహకర్ణ
కూట స్థ[illegible]ప్యాది పరిష్కృత ప్రలీనకవిమాన చిత్రశిల్పవిమాన సోమ
చ్ఛన్దవిమాన ఉరగచ్ఛన్దవిమాన సూర్యావర్తవిమాన బ్రహ్మావర్త
విమాన నన్ద్యావర్తవిమాన దేవావర్తవిమాన శశ్యావర్తవిమాన
మయూరావర్తవిమాన బ్రహ్మావర్తవిమాన చతురశ్రవిమాన దీర్ఘ
చతురశ్రవిమాన అష్టాశ్రవిమాన ఉత్ఫుల్లవిమాన గరుడాకారవిమాన
శ్రీవత్సాకృతివిమాన ప్రణవాకారవిమాన ఆనన్దాఖ్యవిమాన కూటా
కారవిమాన కుమ్భాకారవిమాన తిలకవిమాన బాలేన్దువిమాన
త్రికూటవిమాన పాంశకవిమాన పఙ్కజవిమాన (త్రికూటవిమాన)
చతుస్కూటవిమాన నిబ్బృంహవిమాన పరిబృంహవిమాన ఇలావర్త
విమాన గోకర్ణవిమాన నాగరవిమాన ద్రావిడవిమాన వేసరవిమాన
హంసమాలావిమాన గజాశ్రయవిమాన నాగహస్తవిమాన పుష్కలశంఖ

విమాన మహాపద్మవిమాన పద్మభద్రకవిమాన స్వస్తికవిమాన మయూరాకారవిమాన భూతాకారవిమానకూర్మాకృతివిమాన స్థానక విమాన ఆసనవిమాన శయనవిమానా ద్యనేకవిమానా ద్యనేకవిమాన తుల్య ఫలప్రదోభవతు అయం దివ్యాలయః ఏకప్రాకార ద్విప్రాకార త్రిప్రాకార చతుఃప్రాకార పఞ్చప్రాకార షట్ప్రాకార సప్తప్రాకార చతుర్దిగభివీక్షిత చతుర్గోపురప్రాకార స్వర్ణరూపితప్రాకార రజితమయ ప్రాకార తామ్రమలోహ సంఘట్టిత ప్రాకార అయోమయ ప్రాకార వజ్రవైడూర్యాది నవరత్నచిత్రిత ప్రాకారా ద్యనేకప్రాకార పరివేష్టితో భవతు. అయం దివ్యాలయః ఏకతల త్రితల పఞ్చతల సప్తతల నవత లైకాదశతలా ద్యనేకతల గోపురపరికర్మితో భవతు. అయం దివ్యాలయః వితన్యమాన మణిమౌక్తిక విద్యోతమాన కాంచనమయ చతుస్తమ్భ మధ్యనిహిత నానామణిమయ శిబికామనోహరో భవతు. అయం దివ్యాలయః భేరీమర్దళ ఢక్కాపటహ వల్లరీముఖరిత నారీజన నృత్తగీత వాద్య నిబిడితో భవతు అయం దివ్యాలయః, స్వర్ణశాలా రత్నశాలా రజితశాలా భోజనశాలా పచనశాలా అవగాహనశాలా స్వాధ్యాయ శాలా సమలఙ్కృతో భవతు. అయం దివ్యాలయః గర్భగేహాన్తరాలా ర్ధమణ్డపప్రదక్షిణమణ్డపనృత్తగీతవాద్యమణ్డప,ఉద్యానమణ్డపస్నానమణ్డప యాగమణ్డపశ్రీపుష్పయాగమణ్డపసర్వాలఙ్కారమణ్డపభోగమణ్డపభోజ్య మణ్డప శయనమణ్డప ఏకాన్తమణ్డప వేదశాస్త్రానువచన మణ్డప వ్యవహార మణ్డప శ్రీచూర్ణ కృష్ణగన్ధోత్సవ మణ్డప జలక్రీడామణ్డప గరుడ గజతుర గాది యానారోహణా వరోహణమణ్డప యజ్ఞమండప చిత్రమణ్డపతన్త్రి మణ్డప వినోదమణ్డపవనమణ్డప గిరిమణ్డపత్యాగదానమణ్డపతీర్థదానమణ్డప స్ఫటికమణ్డప స్వర్ణమణ్డప రజితమణ్డప నవరత్నమణ్డప అస్థానమణ్డప చతుస్తమ్భమణ్డప షోడశస్తమ్భమణ్డప శతస్తమ్భమణ్డప సహస్రస్తమ్భ మణ్డప అనేకస్తమ్భమణ్డప ఉపరిమణ్డపా ద్యలఙ్కృతో భవతు. ఏత ద్దివ్యదేశాన్తర్వర్తినః సర్వే బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్య శూద్రా స్సర్వే సపత్నీకాః సపుత్రపౌత్రాః సన్తతానన్తరాః శాస్త్రోక్త దీర్ఘాయు ర్భాగ్య భాజో భవన్తు. ఏత దఙ్కురార్పణప్రభృతి మహాసం ప్రతిష్ఠావసానాన్త మనుష్ఠిత స్సర్వాః క్రియాకలాపాఃఅవికలాః అభ్యుదయా

వహో భవతు.నిత్యోత్సవో భవతు.నిరామయో భవతు. "కాలేవర్షతు పర్జన్యః.పృథివీ సస్యశాలినీ దేశోయంక్షోభరహితో బ్రాహ్మణా స్సన్తు నిర్భయాః స్వకాలే భవితా వృష్టి ర్దేశస్స్యా నిరుపద్రవః సమృద్ధా బ్రాహ్మణాస్సన్తు రాజాభవతు ధార్మికః సర్వేచ సుఖిన స్సన్తు సర్వే సన్తు నిరామయాః। సర్వే భద్రాణి పశ్యన్తు మాకశ్చి త్పాప మాప్నుయాత్. స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాంన్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం లోకా స్సమస్తా స్సుఖినో భవన్తు."

హరిః ఓమ్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

బ్రహ్మఘోషః (శ్లోక రూపః)

పాశ్చాత్య సంప్రదాయ ప్రసిద్ధః

'శ్రీకాన్త యోగార్థ ముపాగతానాం
మహాజనానాం సదనుక్రమేణ
తచ్ఛాసనావిష్కృత యాత్ర వాచా
ప్రీత్యై కరో మ్యాశిష మాదృతానామ్॥ ౧

పద్మాలయా పీన పయోధరాఖ్య
పఙ్కేరుహాంకాంకలలామ వక్షాః
పద్మాయతాక్షః పరిపీత వాసాః
పాయా దపాయా త్పురుషోత్తమో నః॥ ౨

వంగాంగ కొంకణ త్రిలిఙ్గ మరాట గౌడ
కర్ణాట లాట కణి సింహళ కోసలాద్యాః
దేశా విశేష ధనధాన్య గవీ సమృద్ధాః
భూయాసు రాధి నివహారి గదా విహీనాః॥ ౩

ఉద్యద్దివాకరకాబలివర్ధిత శ్రీః
మాద్య న్మదావల వరాధి గతేన్ద్రగుప్తా
పూర్వాదిగుజ్ఝిత సమస్త పరాగపాళిః
సంపత్ప్రహృష్ట జనతోయద పర్వతాన్తా॥ ౪

క్రోధాన్ధ ఘోరా న్తకదూత సంఘ
సఞ్చారశూన్యా ఙ్కురిత ప్రమోదా
యమస్య వాహాగ్ర విషాణ ఘృష్ట
చక్రాద్రికుంజాస్తుచ దక్షిణాశా॥ ౫

సకాలవృష్ట ప్రకటామ్బు వర్ష
సమృద్ధ సస్యా మకర స్థితేప
సముద్ర భరా వరుణేన గుప్తా
భూయా త్ప్రతీచీ చరమాచలాన్తా॥ ౬

అశేష శిక్షాదిక శేవధీనాం
నాథేన సాక్షా ద్ధనదేన మూర్ధ్నా
ప్రపాలితా చిత్రరథ స్థితేన
భూయా దుదీచీ వినివృత్త ఖేదా॥ ౭

విద్యావినీతాః కృతపఞ్చ యజ్ఞాః
సపాకయజ్ఞాశ్చ ససోమ యజ్ఞాః
షట్కర్మ యుక్తాశ్చ యమాది పూతాః
భవన్తు విప్రా అతిథి ప్రహృష్టాః॥ ౮

సస్నాన సన్ధ్యార్చన హోమ పూజాః
వ్రతాది వేదాధ్యయనా భిలాషాః
అర్చావతారస్య హరే రుదార
కథాప్రసఙ్గై స్సహితాశ్చ తేస్యుః॥ ౯

సమ స్త దేశా న్తర సార్వభౌమాః
ప్రశ స్త శౌర్యాః ప్రకటీకృ తే హాః
ఉపాయినో నీతిపరా వినీతాః
భూయాసు రేతే సతతం నృపాలాః॥ ౧౦

మహిష్య ఏషాం మహనీయ శీలా
మనోభవాజ్ఞాం పరిపాలయన్తు
అగణ్య లావణ్య విలాస హాస
వ్రీడాః పురన్ధ్ర్యః స్సతతం భవన్తు॥ ౧౧

ఇయం విశేషేణహి రాజధానీ
నానా విటంకోచ్చ గృహాభి రామా
శ్రీమణ్డపా ట్టాలక హర్మ్యరమ్యా
భూయా దజస్రం ససువర్ణ భూమిః॥ ౧౨

నానావిధో ద్భాసిత మణ్డపాఢ్యం
సశాతకుమ్భో జ్జ్వల కుమ్భ శోభమ్
వితాన మాలా ధ్వజ కేతనాఢ్యం
సగోపురం మన్దిర మస్య భూయాత్॥ ౧౩

విష్ణోః ప్రతిష్ఠార్థ ముపాగతానాం
చిత్రక్రమా లోకన కౌతుకానామ్
అనేక సాహస్ర తపః క్రతూనాం
స్ఫీతాని రమ్యాణి పదాని సన్తు॥ ౧౫

ఇతి పాశాత్య సమ్ప్రదాయ బ్రహ్మఘోష పద్ధతిః

ఇతి ఉత్తరపీఠికాయాం

చతుర్థ భాగః

—o—

ధ్వజస్థాన నిర్ణయః

శ్లో॥ "అథవక్ష్యే ధ్వజస్థానం యథాశాస్త్ర వినిశ్చితమ్
పీఠగోపురయోర్మధ్యే పఞ్చభాగం ప్రకల్ప్యచ
పీఠాత్త్యక్త్వా చతుర్భాగం పఞ్చమే ధ్వజసంస్థితిః
తత్సన్ధౌతుప్రశస్తంస్యా ద్యథాసమ్భవమాచరేత్.
పీఠగోపురయోర్మధ్యే నవభాగం విధీయతే
మూర్తిబాణార్ణవే వాపి ధ్వజ స్థాపనమాచరేత్
యదిప్రాకార బాహ్యేస్యాద్ధ్వజశ్శాస్త్రవదాచరేత్.
అనుక్తస్థాన విహితం తంచ శాస్త్రవదాచరేత్.
అశక్తౌపుసరన్యంచ ప్రాకారంకారయేత్క్రిమాత్.
దేవదృగ్విషయం కుర్యాద్ధ్వజంనైవాపరోక్షయేత్.
యదాచాన్యాలయైర్వాపి గోపురాదిభిరేవవా
అభ్యన్తరంభవేచ్చేత్తు ఛిద్రంకుర్యాత్తుదృక్పథే"

(ఇతిభృగుః)

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణేనమః

మఙ్గళాశాసనశ్లోకాః

శ్రీ భూనీళాసమేతాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే
విఖనోఽర్చితపాదాయ లక్ష్మీనాథాయ మఙ్గళమ్ ॥

నిత్యాయ నిరవద్యాయ పఞ్చాయుధధరాయ చ
క్షీరార్ణవనివాసాయ లక్ష్మీనాథాయ మఙ్గళమ్ ॥

శ్రితాభీష్టప్రదానాయ శ్రీవత్సాఙ్కితవక్షసే
పద్మనాభాయ దేవాయ లక్ష్మీనాథాయ మఙ్గళమ్ ॥

శ్రీ వైకుణ్ఠనివాసాయ శేషపర్యఙ్కశాయినే
శ్రీ గోదాస్తుతిపాత్రాయ లక్ష్మీనాథాయ మఙ్గళమ్ ॥

దివ్యసింహాసనస్థాయ లక్ష్మీపార్శ్వస్థితాయ చ
శ్రీ నీలపురవాసాయ లక్ష్మీనాథాయ మఙ్గళమ్ ॥

గౌతమాన్వయసంభూతరాఘవాచార్యసూనునా
భగవత్పాదరాజీవసక్తభృఙ్గాయితాత్మనా ॥

వేంకటోపపదేనేదం వరసింహాభిధేనవై
రచితం కలిదోషఘ్నం లక్ష్మీనాథస్య మఙ్గళమ్ ॥

శ్రీ మత్కృష్ణపురీవాసం శ్రితాభీష్టఫలప్రదమ్
లక్ష్మీనారాయణం దేవం నమామి శిరసా సదా ॥

శ్రీయైనమః

అసాధు సాధు పద పత్రమ్

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
1	14	మసా తాం	మసాఽతాం
2	1	శృతి	శ్రుతి
3	11	ప్రతిషితో	ప్రతిష్ఠితో
8	14	దీస్వస్త్ర	దీన్వస్త్ర
18	1	ఝులం	ఝ్గులం
,,	2	లమ స్త	ఝ్గులమ స్త
,,	7	ఝులం	ఝ్గులం
,,	20	దఝుల	దఝ్గుల
19	17	దక్షిలా	దఝ్గులా
27	6	ప్రతిపాకు	ప్రతిష్ఠాకు
31	3	___శంసంజ్ఞా	___శసజ్ఞా
33	22	తణు	తణ్డు
34	19	వాయోః వేశా	వాసయోఃని వేశా
35	6	యదా	యథా
39	25	వేదపోష	వేదఘోష
41	24	పిఞ్చ	పిఞ్ఛ
42	20	ఫావే	ఫాలే
,,	21	ఓంన్ద్రి	ఓంఇన్ద్రి
,,	25	వాదావన	పాదావన
43	28	పక్షాళ్య	ప్రక్షాళ్య
46	2	కర్ణఃక	కణ్ణఃక
,,	4	వజనామ్	వ్రజన్తామ్
47	22	ప్రతేకం	ప్రత్యేకం

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
48	8	యామి, అమిత	యామి, విద్యా మావాహ యామి, అమిత
49	8	తస్మి	తస్మిం
,,	9	స్చతు	శ్చతు
52	15	ణాహ	ణావాహ
54	23	మాగ్న్యేయం	మాగ్నేయం
55	8	ఆగ్నేయాం	ఆగ్నేయ్యాం
,,	15	లాధిషానం	లాధిష్ఠానం
59	12	షట్చ్రుత	షట్ఛ్రుత
61	19	శీఘ్రువ్రజ	శీఘ్రంవ్రజ
,,	27	పవే	ప్లవే
62	16	సానక	స్థానక
63	14	రాసర్పయి	రాసర్పయి
66	29	అశత్థ	అశ్వత్థ
68	6	త్వరీత్వితతిరీ	త్వరీతి
,,	22	పుణ్యతమా అమృ	పుణ్యతమా మేధ్యా మేధ్య తమా అమృ
70	10	ద్భిర స్త్రి	ద్భిర స్త్రీ
,,	26	ఇన్ద్రాగ్నివృ	ఇన్ద్రోగ్నివృ
72	21	ఘోషో	ఘోషో
74	3	మానుషాజనైః	మానుషేజనే
79	11	సజ్జ్రుహ్యా	సజ్జ్రుహ్యా
78	26	నష్ట	నష్ట
81	20	పఙ్క్తిశ	పఙ్క్తిశ
83	22	షుగ్రంణ్యా	మగ్రణ్యా
84	26	ధనిస్తా	ధనిష్ఠా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
85	22	స్మరన్నందాం	స్మరేన్నందాం
87	3	షట్కోణాకా	షట్కోణాకార వృత్తాకార
,,	5	ఇన్ద్రిసస్య	ఇన్ద్రిస్సస్య
,,	25	ఉదఙ్మఙ్ముఖం	ఉదఙ్ముఖం
88	2	శ్చైవ	శ్చైవ
,,	9	ఖస్థితః	ఖస్థ్నితః
,,	24	నాథశ్చవిష్ఠోజ	నాథశ్చవిష్ఠాజ
,,	27	పరిదాశ్చన్	పరిదాశ్చతాన్
89	12	సోమూస్యా	సోమస్యా
,,	16	ఓన్న	ఓం
,,	17	రాత్రౌ చేదగిం	రాత్రౌ చేదగ్ని
91	2	సితద్యుతీం	సితద్యుతిం
,,	4	చ్యాఛిద్య	చ్యాఽచ్ఛిద్య
92	4	జపేత్	జపత్
,,	23	పైష్ట్యా	పైష్ట్యా
93	1	స్రుక్ స్రుచౌ	స్రుక్ స్రువౌ
,,	5	ర్నైఋత్యాం	ర్నైర్ ఋత్యాం
,,	10	త్యగ్నాలయం	త్యగ్న్యాలయం
,,	13	శుద్ధోమ	శుద్ధ్రోమ
,,	15	చతుర్చతురౌ	చతురశ్చతురః
,,	18	రిషాస్వ్యా	రిష్టాస్వ్యా
,,	19	యజన్ద	యజన్త
,,	23	జుహూబాన	జుహూబాంద
94	8	హాన్ద	హాన్త
,,	,,	నస్సన్ద	నస్సన్త
,,	25	బన్న్సయ	బధ్నస్సయ

పుట	పజ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	26	నిరోధి	నిరేధి
95	10	రిష్ఠాస్స్యై	రిష్టాస్స్యై
,,	11	గృహీణమ	గృహ్ణీమ
,,	12	ఆవహాయ	అవహాయ
,,	13	నుఅష్టుప్	అనుష్టుప్
,,	15	అజ్గుష్టా	అజ్గుష్ఠా
,,	22	తుశ్మృజ్గ	తుశ్శమృగ్గ
95	23	స్వాహాన్దు	స్వాహాస్తు
,,	25	పాత్రన్దు	పాత్రస్తు
96	7	స్వాహాన్ధ్యై	స్వాహాన్ధ్యై
,,	14	పోభిమన్త్రి	పోఽభిమన్త్ర్యై
,,	15	పుష్పాద్యైర	పుష్పాద్యైర
,,	21	మన్యశ్వ	మన్యస్వ
,,	23	హామస్మి॥సరస్వతేః	హామస్మి॥ సరస్వతేః నుమన్య స్వోత్తరతో వేదిం పరిమృజామీ త్యుత్తర వేదిం వాయవ్యాదీశా నాన్తమ్॥ సరస్వతేః
,,	26	సత్యేనత్వాపరి	సత్యేనత్వాపరి
97	25	తత్వాశ్వయోర్న్యై	తత్వాశర్వయోర్న్యై
98	19	యజ్ఞియే	యజ్ఞీయే
,,	23	వోఆగ్రేగురోఽగ్ర	వోఅగ్రేగువోఽగ్ర
,,	24	న్దోప్రిపృణీత	న్దోప్రిపృణీత
99	2	బహ్మిబంధనే	బహ్మిర్బధ్నసే
,,	11	నేద్వాదర్భాని	నేచ్ఛైకంని
,,	15	చతురుషు	చతుర్షు
,,	25	వరుణానావా	వరుణావావా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
100	4	శయోదిశో	శయోర్దిశో
,,	20	నాఙ్గుషా	నాఙ్గుష్ఠా
101	1	షీనాగం	షీణాగం
101	3	యచ్ఛ॥(సోమః) ఓం ప్రణయ	యచ్ఛ॥ ప్రణయయజ్ఞం— ధేహి॰(సోమః) ఓం ప్రణయ
,,	28	పోఢంజన్య	పోఢంజన్యం
102	5	రుత్వ్ఖాయ	రుత్వ్పాయ
,,	11	తావృద్ధి	తావృద్ధి
,,	13	పరిమూ	పరిసమూ
,,	21	వనిరుహో	మనవిరిహో
103	6	అగ్నీషోమా, ప్రజా	అగ్నీషోమావా, ప్రజా
,,	20	సోమాయ	సోమాయ, ఔపాసన యజ్ఞాయ
,,	27	మిత్యుత్తానం	మిత్యనుత్తానమ్
104	8	హుతీప్ర	హుతిప్ర
105	4	ఉత్తర	వుత్తర
,,	13	ఓంసువ	ఓగంసువ
107	4	రమిన్ద్రి	రమిన్ద్రిమ్
108	3	స్యామినః	స్వామినః
109	4	త్రిఃపిబేత్	త్రిఃపిబేయుః
,,	19	సాద్ర్యాయ	సాజ్యాయ
,,	,,	జ్ఞాతం	జ్ఞాతం
,,	22	దనుత	దనృత
110	6	గర్భేసిత్యై	గర్భేసత్యై
,,	19	సేఽగ్నిర్నా	శేఽగ్నిర్నా
,,	21	ఆగ్నే	అగ్నే
111	14	జనేభ్యః	జనేభ్యః

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	23	తగ్ంస్వా	తగ్గ్ంస్వా
,,	27	శివేస,త్వష్టానో	శివేన,త్వష్టానో
,,	28	ద్వివిష్టగ్ం	ద్వివిష్టగ్గ్ం
112	11	స్మేదదిహి	స్మేదీదిహి
,,	15	గ్ంస్త్వవృత్రఞ్జహి	గ్ంస్త్వంవృత్రహఞ్జహి
,,	17	వయుగ్ధ్ంస	వయుగ్ంస
113	13	అబన్ద్వోకే	అబన్ధ్వోకే
,,	18	నేషద్ధురి	నేషద్దురి
,,	19	ద్యార్ష్ణిశ్యర్ణపితా	ద్యార్ష్ణిశిపితా
114	1	మోగ్ద్విత్వా	మోగ్ధిత్వా
,,	25	న్ప్రిమాదా	న్ప్రిమదా
115	21	క్రతూ ఆధ	క్రతూ అధ
116	2	స్నాహా	స్వాహా
,,	4	ఐన్ద్రిసా	ఏన్ద్రిసా
,,	5	ప్రణయుస్త	ప్రణయస్తం
,,	,,	ఇన్ద్రోవృత్ర	ఇన్ద్రోవృత్రం
117	7	స్వాహా,భూస్వా	స్వాహా, సర్వసమృద్ధ్యైస్వాహా, భూస్వా
,,	13	ప్రతిష్టా	ప్రతిష్ఠా
,,	17	ప్రతిష్టాపయన్స్వాహా	ప్రతిష్ఠాపయస్వాహా
,,	21	సమిదంద	సమిమంద
,,	22	నిమృచ	నిమ్రుచ
119	9	పాగ్నిః	పాగ్ని
120	5	ప్రాజామి	ప్రజామి
,,	7	యానిస్సం	యానస్సం
,,	14	దేవేభ్యో	పునర్దేవేభ్యో

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
121	3	తి న్మఇతి	తిస్మాఇతి
,,	11	గ్నయఇతి	గ్నఇతి
,,	27	దశ్శతంభవా	దశ్శతంమోదామశరదశ్శతంభవా
122	15	మన్మృజ్య	మర్మృజ్య
,,	19	ట్థృష్టా	ట్సృష్టా
,,	,,	రగ్నేప్రతి	రగ్నేఃప్రతి
124	4	గాయోస్వాహా	గాయస్వాహా
,,	6	అస్యాంన	అశ్యాంన
,,	12	ధృవా	ధ్రువా
125	14	జజ్ఞి రే	జజ్ఞి రే
,,	21	దన్తరిక్షం	దన్తరిక్షగ్ం
126	19	శ్వరీగ్ం	శ్వరీమ్
127	15	స్త్రాగ్స్వా	స్త్రాగ్ంస్వా
,,	19	శ్వప్సిన్షయా	శ్వఫిన్షయా
128	2	ధరాఃప్ర	ధరాప్ర
,,	3	హోమమ్	హోమః
,,	12	ర్భుష్ఠః	ర్భ్యాష్ఠః
129	13	త్యనీ	తస్యనీ
,,	18	మునీన్ద్రింబ్రహ్మ	మునీన్ద్రిబ్రహ్మ
,,	21	నిష్టాయ	నిష్ఠాయ
130	16	న్ద్రిగ్ంస్ర	న్ద్రిగ్గ్ంస్ర
,,	22	ప్రనాద	ప్రసాద
131	16	శ్చాగ్నే౽వ్య	శ్చాగ్నే౽స్య
,,	23	రగ్గ్ంశ్రి	రగ్ంశ్రి
132	27	హ ప్తతి	హస్పతి
133	1	యచ్ఛ్వవ	యచ్ఛ్వవ

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	15	నిష్ఠఘ్నీ	నిష్టఘ్నీ
,,	,,	మూర్ధీ	మూర్ధ్నిః
135	9	హివ్యనిశం	హిన్యనిశం
,,	26	వస్థానంమ	వస్థాంమ
136	5	మా న్యుః	మానిన్యుః
,,	6	ష్టిగ్ంన్వా	ష్టిగ్గంస్వా
,,	9	దేవ్యంప్ర	దేవ్యఃప్ర
,,	17	స్పృతేస్వాహా	స్పృతేషుస్పృతేస్వాహా
,,	20	యగ్గ్స్వా	యగ్గంస్వా
138	6	ధధే	దధే
139	1	వైవస్వతదైవ	వివస్వద్దైవ
,,	3	జ్ఞానూౄణాం	జ్ఞానౄణాం
,,	,,	హుతుం	హుతం
,,	4	జీవతిమా	జీవతీమా
,,	10	క్షత్రృదై	క్షత్త్రృదై
,,	20	తాబిస్స	తాభిస్స
140	1	కృష్ణముఖీ	కృష్టముఖీ
,,	4	సహరీచ	సహారీచ
141	3	తన్స్వాహా	తన్తుస్వాహా
143	2	మేరిత	మేర్వితా
,,	4	దోగ్రే	(ప్రతరన్న)దోగ్రే
143	7	యస్వాహా। యస్యవా	యస్వాహా। యస్మాజ్ఞాన్నంచర [illegible] భవస్వాహా। కుర్వన్నాత్మీయమమితో ఘనోఽతిఘురం వహామ్యసేస్వాహా॥ యస్యవా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
143	8	యన్మాత్తే	యస్మాత్తే
,,	13	హాదయ	హ్లాదయ
,,	17	వతేస్వాహా	వతాత్స్వాహా
,,	18	తిర్జ్గొతిషా	తిర్జ్యోతిషా
,,	20	కృతక్రృతా	కృతంకృతా
,,	21	త్మికోయోభ	త్మికోభయోభ
,,	24	సర్వలో	సర్వంలో
144	7	యోగస్సద్ద	యోగంసద్ద
,,	10	సత్యానాం	సత్యానాం
,,	12	త్సత్యముభ	త్సత్వముభ
,,	14	త్కర్మా	త్కర్మ
,,	17	తిర్జ్గోతి	తిర్జ్యోతి
,,	21	ర్యోగ్రోవా	ర్యోగోవా
145	2	పదేపాతః	పదేపదేపాతః
,,	5	య్యన్స్వాహా	యన్స్వాహా
,,	8	సుపుణ్యాంపుణ్యా	సుపుణ్యాం సుపుణ్యా
,,	10	మనుసంపత	మనుసుపత
,,	12	తాగ్ంసా	త్రాంసా
,,	15	[illegible]	[illegible]
,,	24	రంగస్య	రంగంస్య
146	3	తుష్మనా	తుష్మనా
,,	14	త్సురత్రే	త్సురమిత్రే

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	21	అగ్ం	అం
,,	25	తేగ్రహేణ	తేపహేణ
,,	28	సమన్య	సయన్మే
147	1	స్సకలంవరిష్టం	సకలంవరిష్ఠం
,,	2	సేద్యాస్సకలాస	సేద్యాకమలాస
,,	3	పుష్టిగ్స్వా	పుష్టిగ్ంస్వా
,,	4	వేవావజస్రగ్గ్ం	వేవపుష్యన్త్య జస్రగ్గ్ం
,,	,,	స్తాతాంస్తాన్దధా	స్తాస్తాంస్తాద్ధా
,,	9	వరిష్టం	వరిష్ఠం
,,	13	విశ్వంఈహింష	విశ్వంహింఈష
,,	27	రజితే	రజతే
,,	,,	వహాతిస	వహాతీస
148	2	తిష్టతా	తిష్ఠతా
,,	3	రిష్ఠాత్వ	రిష్టాత్వ
,,	4	స్క్లేశ	సంక్లేశ
,,	6	కంం	కంసం
149	1	మహీంత్వే	మహింత్వే
,,	7	అభ్యేక్షే	అభ్యైక్షే
,,	9	సువస్తంభి	సువస్సభి
,,	22	ధిష్ఠాస్య	ధిష్టాస్య
,,	24	గృహ్ణాత్తే	గృహ్ణాత్తే
150	5	మరిష్టంతమూ	మరిష్ఠంతమూ
,,	6	స్వాత్మ్రానం	స్వాద్మ్రానం
,,	8	ఇష్టంప్రణ	ఇష్ద్రింప్రణ
,,	14	యునాని	వయునాని
,,	17	స్త్రీరగ్నీ	స్త్రీరగ్నిం

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
152	2	నవైరమ్యః	నవైర్యమః
,,	11	బన్ధమేమ్	బన్ధమేతమ్
,,	12	వాస్యవి	వాస్వవి
,,	14	కౄరత	క్రూరత
,,	18	వచోః,వి	వచోభిః,వి
153	3	రాడ్విశేత్తా	రాడ్విశ్వేత్తా
,,	4	వయో౽	పయో౽
,,	17	వశ్యహే	వస్యహే
,,	,,	శోస్నశుచా	శోశ్శుచా
,,	19	సోపుష్టో	సోవ్యష్టో
,,	22	యజ్గియాః	యజ్ఞియాః
154	1	తన్వాః	తస్వాః
,,	5	సుభోజనమ్	సుభోజసమ్
,,	15	శ్రోంసకో	శ్రోంశకో
,,	28	యేవిత్తు	యేవితు
155	2	తిష్టేత	తిష్ఠేత
,,	5	రోధాస్స్వాః	రోధాస్వాః
,,	6	మిస్దీత	మిస్థీత
156	4	ముభ్భువీమ్	ముభ్భువమ్
,,	10	ష్టుశివతమాశ్శివం	ష్టుశ్శివతమాశివం
,,	20	ల్గాగేపుణ్డా	ల్గాగ్రేపుణ్డా
156	20	మాత్మ్రీయ	మాత్మ్రిక
,,	26	పవా౽	ప్రవా౽
157	18	రజల్గపిత	రజఃపిత
158	6	నాంఘ్రిద్రంబి	నా[illegible]ద్రంబి
,,	8	తిష్మోభ	తిష్టోభ

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
158	17	తస్మైజ్ఞు	తస్మైజ్ఞు
,,	21	శిపినష్టో	శిపివిష్టో
,,	28	ధావఉభే	ధావః,ఉభే
159	4	యవిష్ణయే	యవిష్టయే
161	24	తగ్ంహిసతేసత్యం	త్యాగ్ంహిసత్యేసత్యం
163	5	జుష్ఠాం	జుష్టాం
164	2	నోధేహి	నోదేహి
,,	16	శచిష్టయా	శచిష్ఠయా
,,	18	వాసూర్యావిః	వాసూర్యాతిభిః
,,	28	శాన్తశుచ	శాన్తగ్ంశుచ
165	1	గ్ంశమ	శమ
,,	10	ధర్మక్షే త్రాని సూక్ష్మా హాసిష్యః, ఉదా యుషా	ధర్మక్షేత్రాని మోక్షక్షేత్రాని సూక్ష్మసుమహామాగ్ం శ్రీశ్చ హిమవత్పృశ్ని తపోమేధా ప్రతి ష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మక్షేత్రాని సూమహాపాసిష్యః, ఉదాయుషా
165	21	భిర్భిర్య	భిర్గిభిర్య
,,	22	హవోవర్ధ	హరివోవర్ధ
167	9	తిష్టిత	తిష్ఠేత
,,	18	పృష్టేన	పృష్ఠేచ
,,	25	గోహరాః	గోహరిః
169	9	సప్నతీక	సపత్నీక
,,	17	మహాత్రాష్ఠా	మహాప్రతిష్ఠా
,,	26	హుప్రత్యాఅన్త	హుత్వాన్త
170	19	తఃధ్రాన	తఃప్రధాన

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	21	ధ్వజలా	ధ్వజతులా
171	4	మ్భాసాధనం	మ్భాసాధనం
,,	10	ష్ట్యశిరా	ట్ష్యశిరా
,,	20	సంన్యస్య	సన్న్యస్య
174	5	అహావ	ఆహావ
,,	18	మగ్బ్నము	మగ్నిము
,,	26	యజ్ఞరియ	యజ్ఞంయ
175	4	త్యాస్పర్యాగ్యాప్తమ	త్యాత్పర్యాప్తమ
,,	9	కర్మకం	కర్మకరి
,,	19	గన్దవేష్ణనై	గన్థివేష్టనై
177	2	మహామన్త్రి	మహామన్త్రి
,,	10	శిఖాఉద్వ	శిఖాముద్వ
,,	12	యుద్ధైతి	యుద్ధైరితి
,,	23	ఘోషద	యజస్యఘోషద
177	25	త్వ్యష్టా	త్వష్టా
,,	26	వితష్ఠా	వితష్టా
178	5	దేవ	దేవం
,,	12	అన్వశ్వ	అనర్వాశ్వ
,,	13	కోఽర్హతి	కోఽర్ హతి
,,	14	రాత్మాయశ్చా	రాత్మామహ్యాన్త రాత్మాయశ్చా
,,	18	మగగంశ్రియ	మగంశ్రియ
179	18	చతుర్బ్భ	చతుర్భ
,,	2	పిష్చాభ్వర	పిషాభ్వర
180	2	విష్ణచక్ర	విష్ణూచక్ర
,,	27	స్వయం	స్వంయం
181	6	యోంవిం	యోంవిం

పుటే	పఙ్త్కి	అసాధు	సాధు
182	6	జ్వలిన్యగ్ని	జ్వాలిన్యగ్ని
,,	20	మీాఢుషః	మీాఢుషః
,,	,,	అయుః	ఆయుః
,,	26	జస్త్విజ	జస్త్వేజ
184	17	రజ్జన్య	రజ్జంన్య
,,	24	త్రిమూర్త్యః పై	త్రిమూర్తిఃప
185	10	మృత్యుస్తేనః	మృత్యుస్తేనః
,,	20	పందాక్ర	పరిదాక్ర
,,	24	పాగ్ంరే	అపాగ్ంరే
,,	27	వనసః ఓంప్రథమో	ఓంవసవః ప్రథమో
187	10	తీమాభ	తీయోభ
188	8	నప్రపోకరిష్యామి	నంకరిష్యామి
,,	15	పాజనస్త్రేనచప్రతి	పాజసూక్తేన స్వస్తిసూక్తేనచ ప్రతి
,,	19	తిస్పృశో	తిస్పృశో
189	20	తస్వానాసో	తస్వానాసో
,,	26	ద్యాస్వస్త	ద్యాస్వస్త
,,	27	వంత్రాభ	వంత్వాభ
190	5	రణాప్ర	రణాంప్ర
,,	11	విఘ్నోదీశో	విఘ్నోవిఘ్నదీశో
,,	12	ద్గుఖాద్యమో	దుఃఖాద్యమో
,,	26	తాఽన్వహ	తాఽన్నహ
191	9	హృత్వా	హుత్వా
,,	12	దిత్యాచో	దిత్యాంచో
,,	19	జుష్టానా	జుష్టానా
,,	22	స్రుక్స్రివా	స్రుక్స్రువా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	24	జుష్టాకార	జుష్ఠాకార
192	11	షిచ్య ఓం అనిరు	షిచ్య, ఓం మహాస్వాహా, ఓం అనిరు
,,	17	ప్రతిష్టా	ప్రతిష్ఠా
194	7	త్రేఆగ్న	త్రేఅగ్న
,,	21	స్త్రావనద్వికా	స్త్రానద్వికా
195	5	ప్రతిష్టాని	ప్రతిష్ఠావి
,,	12	తిష్టాక	తిష్ఠాక
,,	24	ఓష్టా	ఓష్ఠా
,,	25	అక్షిభ్యా	అక్షిభ్యా
196	4	స్వాహా,జఙ్ఘా	స్వాహా, బాహు భ్యాగ్ం స్వాహా,జఙ్ఘా
,,	14	అక్షిభాగ్ం	అక్షిభ్యాగ్ం
,,	22	కేశేభ్య	కేశభ్యః
,,	23	ఓష్టాభ్యాగ్ం	ఓష్ఠాభ్యాగ్ం
198	2	ఆమ్బ్రాయ	అమ్బ్రాయ
,,	14	భూస్స్వాహా	భూస్స్వాహార
199	9	త్ప్వద్దికా	త్స్ఫికా
,,	26	ప్రతిష్ఠావి	ప్రతిష్ఠావి
200	10	ఠ్రావాాకా	[illegible]
202	12	రూపేవ	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
,,	20	కాఠ్రిపేయా	[illegible]
,,	21	కాఠ్రిపేయా	[illegible]
,,	24	కుమ్బ్బా	కుమ్బ్బా

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	23	న్ద్రిప్రణ	న్ద్రింప్రణా
204	2	అగ్నావగ్నిం	అగ్నావగ్నిః
205	10	లోమిూతిపూ	లోమఇతిపూ
,,	20	బ్రహ్మస్థాన	బ్రహ్మస్థాన
206	3	పైష్ట్యా	పైష్ట్యా
,,	,,	పరిష్ఠాద్వి	పరిష్టాద్వి
206	15	నాపంవేష్ట్యా	నాపరివేష్ట్యా
207	7	జ్ఞియాశోహ	జ్ఞియాసోహ
208	1	వరిష్టం	వరిష్ఠం
,,	5	స్త్వష్ఠావి	స్త్వష్టావి
,,	20	స్తృప్వవేష్ట	స్తృప్యావేష్ట
209	23	మజళ	మజ్జళ
211	1	గ్రామేక్రమవచేరోత్సవః	గ్రామోత్సవః
,,	12	శాసిభి	శాన్తిభి
,,	20	పృథక్ప	పృథక్పృథక్ప
213	28	తత్రస్నః	తత్రసః
214	2	వాక్పమి	వాక్పరిమి
,,	5	తత్రస్నః	తత్రసః
,,	7	ఓం అపో	ఓం ఆపో
,,	18	శాద్యేస్స	శాద్యైస్స
,,	20	విన్యాస	విన్యాస
[illegible]	2[illegible]	వేద్యాత్రవ	వేద్యాగ్ర[illegible]
[illegible]	[illegible]	వస్వాత	వస్వాంత
,,	14	పరిస్తాత్రాప్	పరిష్టాత్రాప్
218	7	శానంబలి	శానంభవంబలి
,,	8	రవిం	వృక్షంరవిం

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	9	ద్యుభవందుర్గాం	ద్యుభవంవివస్వంతం దుర్గాం
,,	,,	సప్తమాతృాః	సప్తమాతృాః
,,	10	పురుషంవరు	పురుషం బృహస్పతిం వరు
218	12	ధన్యంనిశాకరం	ధన్యంక్షత్తారం నిశాకరం
,,	13	వస్వతం	వస్వంతం
,,	22	హోత్రంమూర్తిహో	హోత్రప్రశంసనంమూర్తిహో
219	7	జష్యమా	జనిష్యమా
,,	10	జ్ఞాతఉతయజ్ఞియాసహప	జ్ఞాదఉత యజ్ఞియాసఃశివ
,,	11	హోత్రం	హోత్రం
220	2	కాశ్యపవత్సారనై ధ్రువ-నిధ్రువవద్వ	కాశ్యపాఽఽవత్సారనై ధ్రువ(అధ్వర్యుః) నిధ్రువ వద
,,	3	త్సారవ	వత్సారవ
,,	4	ధీర్వధ	ధీరధ్వ
,,	9	శర్వాన్త	శర్వాన్తం
,,	14	శ్రీస్వర్గ	శ్రీస్వర్ణ
,,	25	మావహ, ఆవాహ	మావాహ్యాఆవాహ
223	16	ప్రజాయా	ప్రజయా
,,	16	శోచిష తే	శోచిష్మ తే
224	3	బ్రహ్మణ్యై	బ్రహ్మణ్యై
,,	5	హంతా	హరితా
,,	7	పుల్లా	ఫుల్లా
,,	25	ఇనాణ్యై	ఇన్ద్రాణ్యై
226	4	మాగ్నేయంజు	మాగ్నేయంచజు
,,	8	బ్రాహ్మణ్యం	బ్రాహ్మం
,,	,,	నైరృతంజు	నైరృతంచజు

పుటే	పఙ్త్కి	అసాధు	సాధు
,,	16	వత్యాంద్వా	వత్యాంచద్వా
228	17	హోమ	హోమః
,,	20	త్వాన్తేడుపావ	త్వాన్తేతమగ్నిముపావ
,,	27	కృత్వాస్విష్టకృదాదినాతమగ్నిం	కృత్వాతమగ్నిం
229	10	మజ్జులైః	మజ్జులైః
,,	13	మేనైవా	మేణైవా
,,	16	ధ్యానపీ	ధాన్యపీ
230	2	ముఖస్థితా్వ	ముఖస్థిస్తా్వ
,,	9	ష్టుప్ఛ	ష్టుప్ఛ
,,	15	ర్యామిబు	ర్యామీబు
231	2	యిషభా	యిష్ఠభా
,,	9	మూర్ధ్నిస్థా	మూర్ధస్థా
,,	23	స్వానః	స్వామినః
233	6	జ్ఞానతపినీ	జ్ఞానతాపినీ
,,	9	ఐశర్య	ఐశ్వర్య
,,	27	నమః, దమ్	నమః ఆవాహయామి దమ్
235	3	వౌషట్ స్వాహా	వౌషట్ వషట్ స్వాహా
,,	4	ఓ. ఆభిగ్ర	ఓం ఆభిగ్రీ
,,	16	వంనాం	వంవాం
,,	18	ఓ శ్రీం ఆహ్రీం	ఓం శ్రీం ఆంహ్రీం
236	12	ఓంశ్రీం	ఓం శ్రీం
,,	16	బింబ్య ఆ	బింబస్య ఆ
237	11	ఆగేయా	ఆగ్నేయా
238	4	మస్తాత్, ఆనీశఆబధ్వతే	మస్మాత్, ఆనీశ ఆత్మాబద్ధ్యతే
239	6	బిబస్య	బింబస్య

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	22	సువహోమా	సువహామా
240	1	దేవాశాభిముఖా౯	దేవేశాఽభిముఖాః
243	18	భవత్వేతే	భవత్యే
,,	24	పాలనాం	పాలానాం
245	16	ప్రతేక	ప్రత్యేక
246	13	భోగోత్సేధాం	భాగోత్సేధాం
247	1	చ్మతురస్త్రా	చతుర్మస్త్రా
,,	17	నేననిశ్చిత్య	నేనధ్రువబేరం నిశ్చిత్య
,,	22	నిరూ	నిరు
248	11	వజ్రదంష్ట్రిం	వజ్రదంష్ట్రిణం
250	7	ప్రతిష్టాప్య	ప్రతిష్ఠాప్య
,,	26	త్యస్సత్యస్థ	సత్యస్సత్యస్థ
251	21	బేర్యస	బేరస్య
252	17	వాసగతో	వాసగతే
,,	25	ర్ధ్లవ	ర్ధ్రువ
254	23	శ్చేతన్నియో	శ్చేత్తన్నియో
259	15	దేవము	దేవీము
260	8	విష్వాల	విష్ణ్వాల
261	5	ఆసీనం	ఆసనం
,,	21	సంసాద్య	సంసాధ్య
262	15	భూతన్త్రా౯	భూతాన్త్రా౯
263	28	పర్యగ్నిం పరిస్తీర్య	పర్యగ్నింకారయిత్వాఽగ్నిం పరిస్తీర్య
265	3	శోఽత్సేధం	శోఽత్సేధాం
266	20	నిరూప్యాజ్యా	నిరుప్యాజ్యా
268	1	ప్రతిపాది	ప్రతిష్ఠాది

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	12	విష్టరే	విష్టరే
269	5	త్తత్వద్వస్త్రై	తత్త్వద్వస్త్రై
270	7	సుయ్యనిజ్ఞీత	సునియుఞ్జీత
,,	9	ర్యగ్నింపఞ్చగ	ర్యగ్నిపఞ్చగ
,,	23	భిస్నావ్య	భిస్నాఽవ్య
271	1	నిరూప్యాజ్యాహుతిర్య	నిరుప్యాజ్యాహుతీర్య
,,	17	రత్నాన్యా	రత్నన్యా
272	16	హుతాస్నప	హుత్వాస్నప
,,	24	శపద్మ	శఙ్ఖపద్మ
273	20	విష్ణుసూక్తం తత్ర	విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం తత్ర
277	23	షట్చుభం	షట్చుభం
279	10	యేద్దేవం	యేద్బేరం
280	17	హోత్రంతత్తస్మూర్తి	హోత్రంతత్తన్మూర్తి
,,	22	ణాఽఽవాహ్యాఽభ్యర్చ్య	ణతత్త్ద్బేర హృదయేతత్ద్బీజాక్షరం న్యస్యతత్తన్మన్త్రైర్ణాఽఽవాహ్యాభ్యర్చ్య
281	20	నిరూప్యాజ్యా	నిరుప్యాజ్యా
282	11	క్రియాధి	ఇతిక్రియాధి
284	22	సామినః	స్వామినః
286	14	ఆవాహ	కుమ్భేఆవాహ
287	11	చక్షుస్థానా	చక్షుస్థ్సానా
289	18	పురుషసూక్తంచహుత్వా	పురుషసూక్తం బ్రాహ్మం సౌమ్యంవ్యాహృతీశ్చ హుత్వా
293	11	సమిధీనామ	సమిధామ

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
294	21	త్పూర్వ్యమా	త్పూర్వమా
,,	25	కాలతీతే	కాలాతీతే
295	11	షేత్రో్య్జరే	షేత్రో్వ్జరే
296	3	గ్రేసదీ	గ్రేనదీ
,,	6	మన్మధ్యే	తన్మధ్యే
,,	10	యూన్యాహో	యూన్వాహో
297	19	వత్థ్సకా	వత్సకా
298	14	ఆజేన్యాష్టో	ఆజ్యేనాష్టో
,,	25	గ్రృహేచే	గృహేచే
,,	28	అథో త్తమో త్తమ	అథో త్తమో త్తమో త్తమ
299	23	విధుపుత్రనా	విధుపుత్రానా
301	20	ఆర్చనా	అర్చనా
302	6	ంప్రోస త్మ్యేవ	సంప్రో త్మ్యేవ
303	13	పనవర్జనే	పవర్జనే
305	24	ద్వైద్యాఽథాను	ద్వైర్వాఽథాను
308	27	సాద్యమ	సాద్యసమ
309	21	ప్రాతస్నా	ప్రాతస్నాన
310	18	ప్రకీర్ణా	ఇతిప్రకీర్ణా
311	16	వర్ష్ణచి	వర్ణచి
314	1	ప్రకణమ్	ప్రకరణమ్
,,	25	కృతేభృగ్వ	కృతేతత్రభృగ్వ
315	1	తద్వంజాతాః	తద్వంశజాతాః
,,	3	సామ్యస్సర్వే	సామ్యాస్సర్వే
,,	9	వనకర్మకర్తారఃవనతేవిష్ణు	నవకర్మకర్తారః పశ్చాత్తేవిష్ణు
,,	14	సారతాంపరి	సారతాంచపరి
,,	16	శబ్దం	శాబ్దం

పుటే	పఙ్క్తి	అసాధు	సాధు
,,	19	నల్పప్రశు	అల్పప్రశు
,,	20	శ్రద్ధాభక్తింపుర	శ్రద్ధాభక్తీపుర
,,	,,	శక్త్యారభేత్	శక్త్యారభేత
,,	22	ద్వితీయభాగః	తృతీయభాగః
316	20	యస్కో	యశస్కో
317	8	నత్వర	నత్వర
,,	22	అయం	అయం
319	3	శయనవిమానాద్యనేక విమానాద్యనేక విమాన	శయనవిమానాద్యనేక విమాన
,,	29	ప్రతిషావ	ప్రతిష్ఠావ
320	3	స్యానిరు	స్యాన్నిరు
,,	6	మహీశః	మహీశాః
321	25	ప్రభరావ	ప్రభర్త్రావ
323	5	పాశాత్య	పాశ్చాత్య

—(౦)-

శాంతి ప్రెస్, తెనాలి.